

Povijesni kontekst Bhagavad-gite

Iako se obično izdaje i čita kao zasebno djelo, Bhagavad-gita je izvorno dio Mahabharate, sanskritskog epa koji opisuje povijest drevnog svijeta. Mahabharata opisuje događaje koji su se odigrali pred sam početak ovog doba Kali. Na početku tog doba, prije oko pet tisuća godina, Gospodin Krsna je izložio učenje Bhagavad-gite svom prijatelju i bhakti Arjuni.

Njihov razgovor - jedan od najvećih filozofskih i religijskih dijaloga poznatih čovjeku - odigrao se uoči početka bitke, velikog bratoubilačkog rata između stotinu sinova Dhrtarastre i njihovih rođaka Pandava ili sinova Pandua.

Dhrtarastra i Pandu su bili braća rođena u dinastiji Kurua, koja potječe od kralja Bharate, ranijeg vladara Zemlje, po kome je Mahabharata dobila ime. Kako je stariji brat Dhrtarastra, bio slijep od rođenja, na prijestolje, koje bi mu inače pripadalo, bio je ustoličen mlađi brat Pandu.

Nakon smrti Pandua, koji je umro mlad, njegovi sinovi - Yudhishthira, Bhima, Arjuna, Nakula i Sahadeva - su bili povjereni Dhrtarastru, koji je na taj način, na određeno vrijeme postao kralj. Tako su i Dhrtarastrini i Panduovi sinovi odrasli u istoj kraljevskoj palači. I jedne i druge je obrazovao u vojnoj nauci iskusni Drona, a svojim savjetom poučavao poštovani "djed" obitelji, Bhisma.

Usprkos tome, Dhrtarastrini sinovi, a posebno najstariji sin Duryodhana, mrzili su Pandave i zavidjeli im, a slijepi i slabi Dhrtarastra je želio da njegovi sinovi, a ne Pandave, naslijede kraljevstvo.

Tako je Duryodhana, uz pristanak Dhrtarastre, skovao zavjeru da ubije Panduove mlade sinove, koji su samo zahvaljujući brižnoj zaštiti svog strica Vidure i svog rođaka Gospodina Krsne bili spašeni od brojnih pokušaja Duryodhane da ugrozi njihov život.

Gospodin Krsna nije bio običan čovjek, već sam Vrhovni Bog, koji je sišao na Zemlju i igrao ulogu princa u jednoj od dinastija tog vremena. U toj ulozi On je bio i nećak Panduove žene Kunti ili Prthe, majke Pandava. Tako je Krsna, kao rođak i kao vječni branitelj religije, bio naklonjen Panduovim vrlim sinovima i štitio ih.

Međutim, lukavi Duryodhana je konačno izazvao Pandave na kockarski dvoboj. Tijekom tog sudbonosnog dvoboja, Duryodhana i njegova braća su dobili Draupadi, čestitu i odanu ženu Pandava, i uvredljivo je pokušali obnažiti pred svim okupljenim prinčevima i kraljevima. Krsna ju je Svojom božanskom intervencijom spasio, ali Pandave su zbog namještene kocke izgubili svoje kraljevstvo i bili prisiljeni živjeti u progonstvu trinaest godina.

Po povratku iz progonstva, Pandave su s pravom zatražili od Duryodhane da im vrati njihovo kraljevstvo, ali Duryodhana je to bezobzirno odbio.

Vezani dužnošću koja im je kao prinčevima nalagala da vladaju, petorica Pandava su sveli svoj zahtjev na samo pet sela. Ali Duryodhana je oholo odgovorio da im ne bi dao čak ni dovoljno zemlje da u nju zabodu iglu.

Sve vrijeme, Pandave su bili tolerantni i strpljivi, ali sada je rat izgledao neizbježan.

Dok su prinčevi svijeta prilazili različitim stranama, jedni Dhrtarastrinim sinovima, a drugi Pandavama, sam Krsna je preuzeo ulogu glasnika Panduovih sinova i otišao u Dhrtarastrinu palaču da bi tražio mir. Kada su Njegovi prijedlozi bili odbijeni, rat je postao neminovan.

Pandave, ljudi najvišeg morala, prihvatili su Krsnu kao Svevišnju Božansku Osobu, dok Dhrtarastrini bezbožni sinovi nisu. A ipak, Krsna je ponudio učestvovanje u ratu prema željama zaraćenih strana. Kao Bog, neće se osobno boriti, ali zaraćene strane mogu birati između Njegove vojske ili samog Krsne, kao savjetnika i pomagača. Politički genije Duryodhana je oduševljeno odabrao Krsninu vojsku, dok su Pandave s jednakim oduševljenjem prihvatili samog Krsnu.

Tako je Krsna postao Arjunin vozač, preuzevši zadatak vožnje bojnih kola legendarnog strijelca. To nas dovodi do trenutka početka Bhagavad-gite, kada su se dvije vojske suočile, spremne za borbu, a Dhrtarastra zabrinuto upitao svog sekretara Sanjayu: "Što su napravili?"

Scena je postavljena; potreban je samo kratki osvrt na ovaj prijevod i komentare.

Većina prevodioca Bhagavad-gite u svom prijevodu na engleski ignoriraju Krsnu kao osobu da bi ostavili prostor za vlastite koncepcije i filozofije.

Povijest Mahabharate biva prihvaćena kao neobična mitologija, a Krsna postaje poetsko sredstvo za predstavljanje ideja nekog anonimnog genija ili u najboljem slučaju manje važna povijesna osoba.

Ali prema izjavama same Gite, osoba Krsna je i cilj i tema Bhagavad-gite.

Ovaj prijevod i prateći komentari stoga ne odvrćaju, već usmjeravaju pažnju čitaoca prema Krsni. Po tome je Bhahavad-gita kakva jest jedinstvena. Također je posebno da Bhagavad-gita tako postaje potpuno skladna i razumljiva. Kako je Krsna govornik Bhagavad-gite i njen krajnji

cilj, ovo je jedini prijevod koji predstavlja ovaj veliki spis u njegovom pravom svjetlu.

- Izdavači

Predgovor

Bhagavad-gitu kakva jest sam prvotno napisao u obliku u kome je sada predstavljena. Kada je ova knjiga prvi put bila izdana, izvorni rukopis je na žalost bio skraćen na manje od 400 strana. Knjiga nije imala ilustracija, a većina komentara na izvorne stihove Šrimad Bhagavad-gite je nedostajala. Sve moje druge knjige - Šrimad-Bhagavatam, Šri Isopanisad, itd. - sadrže izvorne stihove, englesku transkripciju, engleske sinonime svake sanskriptske riječi, prijevode i komentare. To čini knjigu vrlo autentičnom i znanstvenom, a značenje očiglednim. Zato nisam bio sretan kada sam morao svoj izvorni rukopis svesti na najmanju moguću mjeru. Ali kasnije, kada je potražnja za Bhagavad-gitom kakva jest znatno porasla, mnogi učenici ljudi i bhakte su zatražili da predstavim knjigu u izvornom obliku. Ovo je pokušaj predstavljanja izvornog rukopisa ove velike knjige znanja s objašnjenjima potpuno u skladu s učeničkim naslijeđem (parampara) da bi se pokret svjesnosti Krsne utemeljio na čvršćim i progresivnijim osnovama.

Naš pokret svjesnosti Krsne je autentičan, povijesno vjerodostojan, prirodan i transcendentalan, jer se zasniva na Bhagavad-giti kakva jest. Postupno postaje najpopularniji pokret u čitavom svijetu, posebice među mladom generacijom. Interes za ovaj pokret raste i među pripadnicima starije generacije, koji pokazuju takav interes da očevi i djedovi mojih učenika postaju doživotni članovi našeg velikog društva, Međunarodnog društva za svjesnost Krsne, tako nas ohrabrujući. U Los Angelesu su me posjetili mnogi očevi i majke kako bi izrazili zahvalnost za to što vodim pokret svjesnosti Krsne u čitavom svijetu. Neki od njih su rekli da je za Amerikance velika sreća što sam pokret svjesnosti Krsne započeo u Americi. Ali izvorni otac ovog pokreta je sam Gospodin Krsna, jer počeci pokreta sežu u davna vremena, a pokret silazi u ljudsko društvo putem učeničkog naslijeđa. Ako mi za to pripada bilo kakva zasluga, ona ne pripada meni osobno već mom vječnom duhovnom učitelju Njegovoj Božanskoj Milosti Om Visnupada Paramahansa Parivrajakacarya 108 Šri Šrimad Bhaktisiddhanta Sarasvati Goswami Maharaja Prabhupadi.

Meni se može pripisati jedino zasluga za to što sam pokušao predstaviti Bhagavad-gitu kakva jest, bez ikakvog mijenjanja. Prije nego što sam predstavio Bhagavad-gitu kakva jest, gotovo sva engleska izdanja Bhagavad-gite su bila predstavljena radi ostvarivanja nećijih osobnih ambicija. Ali svrha našeg izdanja Bhagavad-gite kakva jest je da predstavimo misiju Svevišnje Božanske Osobe, Krsne. Naš zadatak je predstavljanje Krsnine volje, a ne volje svjetovnih špekulatora poput političara, filozofa ili znanstvenika, koji imaju vrlo malo znanja o Krsni, usprkos njihovom znanju o drugim predmetima. Kad Krsna kaže - man-mana bhava mad-bhakto mad-yaji mam namaskuru, mi, za razliku od takozvanih učenjaka, ne kažemo da su Krsna i Njegov unutrašnji duh različiti. Krsna je apsolutan. Stoga nema razlike između Krsninog imena, Krsninog oblika, Krsninih odlika, Krsninih zabava, itd. Taj apsolutni položaj Krsne teško može shvatiti onaj tko nije Krsnin bhakta u sistemu parampara (učeničkom naslijeđu). Takozvani učenjaci, političari, filozofi i swamiji koji nemaju savršeno znanje o Krsni obično pokušavaju prognati ili ubiti Krsnu kad pišu komentar na Bhagavad-gitu. Takav neautorizirani komentar na Bhagavad-gitu je poznat kao Mayavada-bhasya i Gospodin Caitanya nas je upozorio na te neovlaštene ljude. Gospodin Caitanya jasno izjavljuje da će svatko tko pokuša shvatiti Bhagavad-gitu sa stanovišta mayavadi filozofije počinuti veliku grešku. Rezultat takve greške će biti, da će zavedeni student Bhagavad-gite sigurno biti zbunjen na putu duhovnog napredovanja i neće biti sposoban vratiti se kući, Bogu.

Mi predstavljamo Bhagavad-gitu kakva jest u namjeri da uslovljenog studenta dovedemo do istog cilja radi kojeg Krsna silazi na ovaj planet jednom u danu Brahme ili svakih 8 600 000 000 godina. Taj cilj, koji je opisan u Bhagavad-giti, moramo prihvatiti takvog kakav jest, inače nema smisla pokušavati shvatiti Bhagavad-gitu i njenog govornika, Gospodina Krsnu. Gospodin Krsna je prvi put izrekao Bhagavad-gitu bogu Sunca prije nekoliko stotina milijuna godina. Ovu činjenicu moramo prihvatiti i tako shvatiti povijesni značaj Bhagavad-gite bez pogrešnog tumačenja, na osnovi autoriteta Krsne. Tumačenje Bhagavad-gite bez ikakvog obaziranja na volju Krsne je najveća uvrjeda. Da bismo se spasili od takve uvrjede, moramo shvatiti Gospodina kao Svevišnju Božansku Osobu, kao što Ga je neposredno shvatio Arjuna, prvi učenik Gospodina Krsne. Takvo razumijevanje Bhagavad-gite je autorizirano i pruža pravu dobrobit ljudskom društvu u ostvarivanju misije života.

Pokret svjesnosti Krsne je prijeko potreban ljudskom društvu, jer omogućuje ljudima

dostizanje najvišeg savršenstva života. Na koji način to čini je u potpunosti objašnjeno u Bhagavad-giti. Nažalost, svjetovni polemici su iskoristili Bhagavad-gitu kako bi propagirali svoje demonske sklonosti i odvratili ljude od pravilnog razumijevanja jednostavnih principa života. Svatko treba znati kako je Bog ili Krsna velik i koji je pravi položaj živih bića. Svatko treba znati da je živo biće vječno sluga i da ako ne služi Krsnu mora služiti iluziju u različitim manifestacijama triju guna materijalne prirode i tako neprestano lutati u krugu rođenja i smrti. Čak se i navodno oslobođeni mayavadi špekulator mora podvrći tom procesu. Ovo znanje predstavlja veliku znanost i u interesu je svakog živog bića da ga čuje.

Ljudi su opčinjeni Krsninom vanjskom energijom, posebice u ovom dobu Kali i pogrešno misle da će s napretkom u pružanju materijalnih udobnosti svaki čovjek postati sretan. Ne znaju da je materijalna ili vanjska priroda vrlo moćna, jer je svatko čvrsto vezan strogim zakonima materijalne prirode. Živo biće je sretno kao dio i čestica Gospodina i zato je njegova prirodna uloga neposredno služenje Gospodina. Pod opsjenom iluzije, pokušava biti sretno služeći svoja osjetila u različitim oblicima, iako ga to nikada neće usrećiti. Umjesto da zadovoljava svoja materijalna osjetila, mora zadovoljiti Gospodinova osjetila. To je najviše savršenstvo života. Gospodin to želi i zahtjeva. Moramo shvatiti ovu glavnu poruku Bhagavad-gite. Naš pokret svjesnosti Krsne poučava čitav svijet toj poruci i kako ne zagađujemo temu Bhagavad-gite kakva jest, svatko tko ozbiljno želi steći dobrobit od proučavanja Bhagavad-gite mora se obratiti za pomoć pokretu svjesnosti Krsne kako bi praktično shvatio Bhagavad-gitu pod neposrednim vodstvom Gospodina. Nadamo se, stoga, da će ljudi steći najveću dobrobit proučavajući Bhagavad-gitu kakva jest, koju smo ovdje predstavili. Čak i ako jedan čovjek postane Gospodinov čisti bhakta, smatrat ćemo naš pokušaj uspješnim.

12. svibanj 1971.

Sydney, Australija A.C. Bhaktivedanta Swami

Uvod

om ajwana-timirandhasya
caksur unmilitam yena

jwanawjana-calakaya
tasmai Śri-gurave namah

Śri-caitanya-mano-'bhistam
svayam rupah kada mahyam

sthapitam yena bhu-tale
dadati sva-padantikam

"Rođen sam u najdubljoj tmuni neznanja i moj duhovni učitelj mi je otvorio oči bakljom znanja. Odajem mu svoje ponizno poštovanje."

"Kada će mi Śrila Rupa Goswami Prabhupada, koji je u ovom materijalnom svijetu ustanovio misiju da bi ispunio želju Gospodina Caitanye, dati utočište svojih lotosovih stopala?"

vanḍe 'ham Śri-guroh Śri-yuta-pada-kalam Śri-gurun vaisnavam ca
Śri-rupam sagrajatam saha-gana-raghunathanvitam tam sa-jivam
sadvaitam savadhutam parijana-sahitam kṛsna-caitanya-devam
Śri-radha-kṛsna-padan saha-gana-lalita-Śri-vicakhanvitam ca

"Odajem svoje ponizno poštovanje lotosovim stopalima mog duhovnog učitelja i stopalima svih vaisnava. Odajem svoje ponizno poštovanje lotosovim stopalima Śrila Rupa Goswamija, njegovog starijeg brata Sanatane Goswamija, Raghunathe Dase, Raghunathe Bhatte, Gopale Bhatte i Śrila Jive Goswamija.

Odajem svoje ponizno poštovanje Gospodinu Krsni Caitanyi, Gospodinu Nityanandi, Advaiti Acaryi, Gaḍadhari, Śrivasi i drugim praṭiocima. Odajem svoje ponizno poštovanje Śrimati Radharani i Śri Krsni i njihovim pratiljama Śri Laliti i Vicakhi."

he kṛsna karuna-sindho
gopeca gopika-kanta

dina-bandho jagat-pate
radha-kanta namo 'stu te

"O dragi moj Krsna, Ti si prijatelj nesretnih i izvor kreacije. Gospodar si gopija i ljubavnik Radharani. Odajem svoje ponizno poštovanje."

tapta-kawcana-gauraggi radhe vrndavanecvari
vrsabhanu-sute devi pranamami hari-priye

"Odajem svoje ponizno poštovanje Radharani, kraljici Vrndavane, čija put nalikuje rastopljenom zlatu. Ti si kćer kralja Vrsabhanua i veoma si draga Gospodinu Krsni."

vawcha-kalpatarubhyac ca krpa-sindhubhya eva ca
patitanam pavanebhyo vaisnavebhyo namo namah

"Odajem svoje ponizno poštovanje svim vaisnavama, Gospodinovim bhaktama. Oni mogu ispuniti želje svakoga, baš kao drveće želja i puni su samilosti prema palim dušama."

Šri-krsna-caitanya prabhu-nityananda
Šri-advaita gadadhara Šrivasadi-gaura-bhakti-vrnda

"Odajem svoje ponizno poštovanje Šri Krsni Caitanyi, Prabhuu Nityanandi, Šri Advaiti, Gadadhari, Šrivasi i svima drugima u devocijskom naslijeđu."

hare krsna hare krsna krsna krsna hare hare
hare rama hare rama rama rama hare hare

Bhagavad-gita je poznata i kao Gitopanisada. Suština je vedskog znanja i jedna od najvažnijih Upanisada u vedskoj literaturi. Naravno, na engleskom postoji mnogo komentara na Bhagavad-gitu i netko može upitati kakva je potreba za još jednim. To možemo objasniti na sljedeći način. Nedavno me jedna gospođa iz Amerike zamolila da joj preporučim neki engleski prijevod Bhagavad-gite. Naravno, u Americi ima mnogo izdanja Bhagavad-gite na engleskom, ali koliko sam vidio, ni za jedno od njih, ne samo u Americi, već ni u Indiji, ne može se pouzdano reći da je autoritativno, jer je u svakom od njih komentator iznio vlastito mišljenje, ne dodirujući duh Bhagavad-gite kakva jest.

Duh Bhagavad-gite je opisan u samoj Bhagavad-giti. Ako hoćemo uzeti neki lijek, moramo slijediti upute priložene uz lijek. Ne možemo uzeti lijek prema vlastitom hiru ili prema uputi prijatelja. Moramo ga uzeti prema uputi priloženoj uz lijek ili uputi liječnika. Slično tome, Bhagavad-gitu trebamo shvatiti ili prihvatiti u skladu s uputama samog govornika. Bhagavad-gitu je izgovorio Gospodin Šri Krsna. Na svakoj stranici Bhagavad-gite se spominje da je On Svevišnja Božanska Osoba, Bhagavan. Naravno, riječ bhagavan se ponekad odnosi na bilo koju moćnu osobu ili moćnog poluboga. Ovdje riječ bhagavan nesumnjivo ukazuje da je Gospodin Šri Krsna velika osoba, ali u isto vrijeme trebamo znati da je Gospodin Šri Krsna Svevišnja Božanska Osoba. To su potvrdili svi veliki ačarye (duhovni učitelji) poput Cagkaracarye, Ramanujacarye, Madhvacarye, Nimbarke Swamija, Šri Caitanye Mahaprabhua i mnogih drugih autoriteta vedskog znanja u Indiji. U Bhagavad-giti sam Gospodin također izjavljuje da je Svevišnja Božanska Osoba i kao takav je prihvaćen u Brahma-samhiti i svim Puranama, a posebno u Šrimad-Bhagavatamu, poznatom kao Bhagavata Purana (krsnas tu bhagavan svayam). Stoga, Bhagavad-gitu trebamo prihvatiti u skladu s uputom same Božanske Osobe.

U četvrtom poglavlju Gite (4.1-3) Gospodin kaže:

imam vivasvate yogam proktavan aham avyayam
vivasvan manave praha manur iksvakave 'bravit

evam parampara-praptam imam rajarsayo viduh
sa kaleneha mahata yogo nastah parantapa

sa evayam maya te 'dya yogah proktah puratanah
bhakto 'si me sakha ceti rahasyam hy etad uttamam

U ovim stihovima Gospodin objašnjava Arjuni da je ovaj sistem yoge, Bhagavad-gitu, prvo objasnio bogu Sunca. Bog Sunca ga je objasnio Manuu, a Manu Iksvakuu. Tako je ovaj sistem yoge bio prenošen učeničkim naslijeđem od jednog govornika do drugog, ali je tijekom vremena bio izgubljen. Zato ga je Gospodin morao ponovo objasniti, ovog puta Arjuni na bojnom polju Kuruksetre.

Gospodin kaže Arjuni da mu prenosi ovu najvišu tajnu, jer je Njegov bhakta i prijatelj. To znači da je Bhagavad-gita posebno namijenjena Gospodinovim bhaktama. Postoje tri vrste

transendentalista: jwaniji, yogiji i bhakte (impersonalisti, meditatori i bhakte). Gospodin ovdje jasno kaže Arjuni da ga je učinio prvim primaocem novog učeničkog naslijeđa (parampara) jer je staro naslijeđe bilo prekinuto. Gospodin je želio uspostaviti drugo učeničko naslijeđe u istom slijedu misli koje su bile prenošene od boga Sunca do drugih i da Arjuna ponovo raširi Njegovo učenje. Htio je da Arjuna postane autoritet za razumijevanje Bhagavad-gite. Tako vidimo da je Bhagavad-gita bila prenijeta Arjuni posebno zato što je bio bhakta Gospodina Krsne i Njegov neposredni učenik i bliski prijatelj. Stoga, Bhagavad-gitu najbolje može shvatiti osoba koja ima odlike slične Arjuninim. To znači da mora biti bhakta u neposrednom odnosu s Gospodinom. Čim netko postane Gospodinov bhakta, također ima neposredan odnos s Gospodinom. To je vrlo opširna tema, ali ukratko možemo reći da se bhakta može odnositi prema Svevišnjoj Božanskoj Osobi na jedan od pet različitih načina:

- 1.može se ophoditi prema Gospodinu u pasivnom odnosu;
- 2.može se ophoditi prema Gospodinu u aktivnom odnosu;
- 3.može se ophoditi prema Gospodinu kao prijatelj;
- 4.može se ophoditi prema Gospodinu kao roditelj;
- 5.može se ophoditi prema Gospodinu kao ljubavnica.

Arjuna je imao prijateljski odnos s Gospodinom. Naravno, postoji jaz razlike između ovog prijateljstva i prijateljstva u materijalnom svijetu. Prijateljstvo između Gospodina i Arjuna je transcendentalno prijateljstvo, koje ne može svatko imati. Naravno, svatko ima određeni odnos s Gospodinom i taj odnos se oživljava savršenim predanim služenjem, ali u sadašnjem stanju našeg života zaboravili smo ne samo Svevišnjeg Gospodina, već i naš vječni odnos s Gospodinom. Svako živo biće, među milijardama i trilijunima živih bića, ima vječno određeni odnos s Gospodinom. Taj odnos se zove svarupa i može se oživjeti procesom predanog služenja. Taj nivo se naziva svarupa-siddhi - savršenstvo prirodnog položaja. Arjuna je bio bhakta i bio je u dodiru sa Svevišnjim Gospodinom kao prijatelj.

Trebamo obratiti pažnju na to kako je Arjuna prihvatio Bhagavad-gitu. Njegov način prihvaćanja je opisan u desetom poglavlju (10.12-14):

arjuna uvaca

param brahma param dhama
purusam cacvatam divyam

pavitram paramam bhavan
adi-devam ajam vibhum

ahus tvam rsayah sarve
asito devalo vyasah

devarsir naradas tatha
svayam caiva bravisi me

sarvam etad rtam manye
na hi te bhagavan vyaktim

yan mam vadasi kecava
vidur deva danavah

"Arjuna reče: Ti si Svevišnja Božanska Osoba, vrhovno prebivalište, potpuno čist i Apsolutna Istina. Ti si prvobitna osoba, vječna, transcendentalna, nerođena i najveća. Svi veliki mudraci kao što su Narada, Asita, Devala i Vyasa potvrđuju tu istinu o Tebi i sada mi je Ti sam objašnjavaš. O Krsna, potpuno prihvaćam kao istinu sve što si mi rekao. Ni polubogovi ni demoni, o Gospodine, ne mogu shvatiti Tvoju ličnost."

Nakon što je čuo Bhagavad-gitu od Svevišnje Božanske Osobe, Arjuna je prihvatio Krsnu kao param brahmu, Vrhovni Brahman. Svako živo biće je Brahman, ali vrhovno živo biće ili Svevišnja Božanska Osoba je Vrhovni Brahman. Param dhama znači da je vrhovno prebivalište ili počivalište svega; pavitram znači da je čist, neokaljan materijalnom zagađenošću; purusam znači da je vrhovni uživatelj; cacvatam da je prvobitan; divyam da je transcendentalan; adi-devam da je Svevišnja Božanska Osoba; ajam da je nerođen, a vibhum da je najveći.

Netko može pomisliti da je Arjuna sve to rekao Krsni laskajući Mu, pošto je Krsna bio njegov prijatelj. Da bi otklonio takvu sumnju iz umova čitatelja Bhagavad-gite, Arjuna u sljedećem stihu potkrjepljuje te pohvale izjavljujući da nije samo on prihvatio Krsnu kao Svevišnju Božansku Osobu, već i autoriteti poput Narade, Asite, Devale i Vyasadeve. Ove velike osobe šire vedsko znanje, onakvo kakvo ga prihvaćaju svi acarye. Zato Arjuna kaže Krsni da sve što On kaže prihvaća kao potpuno savršeno. Sarvam etad rtam manye: "Sve što Ti kažeš prihvaćam kao istinu." Arjuna također kaže da je veoma teško shvatiti Gospodinovu osobu i da čak ni veliki polubogovi ne mogu shvatiti Gospodina. To znači da Gospodina ne mogu shvatiti čak ni osobe više od ljudskih bića. Kako onda ljudsko biće može shvatiti Gospodina Šri Krsnu ako ne postane Njegov bhakta?

Bhagavad-gitu stoga trebamo prihvatiti u duhu devocije. Ne bismo trebali misliti da smo jednaki

Krsni ili da je Krsna obična osoba, pa čak ni vrlo velika osoba. Gospodin Šri Krsna je Svevišnja Božanska Osoba. Tako, prema izjavama Bhagavad-gite ili izjavama Arjuna, koji pokušava shvatiti Bhagavad-gitu, trebamo barem teoretski prihvatiti Šri Krsnu kao Svevišnju Božansku Osobu. U tom poniznom duhu možemo shvatiti Bhagavad-gitu. Ako ne čitamo Bhagavad-gitu u poniznom duhu, teško ćemo je moći shvatiti, jer predstavlja veliku misteriju.

Što je zapravo Bhagavad-gita? Svrha Bhagavad-gite je izbaviti čovječanstvo iz neznanja materijalnog postojanja. Svaki čovjek se suočava sa toliko mnogo neprilika, kao Arjuna kada se morao boriti u bitci na Kuruksetri. Arjuna se predao Krsni i tako je bila izgovorena Bhagavad-gita. Svatko od nas je pun tjeskoba zbog materijalnog postojanja, ne samo Arjuna. Samo naše postojanje je u atmosferi nepostojanja. U stvari, mi nismo stvoreni za to da budemo izloženi prijetnji nepostojanja. Naše postojanje je vječno, ali smo na neki način stavljeni u asat. Asat se odnosi na ono što ne postoji.

Od toliko mnogo ljudskih bića koja pate, mali broj se zaista raspituje o svom položaju, o tome što su, zašto su stavljeni u ovaj neugodni položaj itd. Ako se čovjek ne osvijesti i ne zapita zašto pati, ako ne spozna da ne želi patnju, već oslobođenje od sve patnje, ne treba se smatrati savršenim ljudskim bićem. Ljudski život počinje kada se takva pitanja pojave u umu. U Brahma-sutri se takvo raspitivanje naziva brahma-jijwasa. Athato brahma-jijwasa. Svaka aktivnost ljudskog bića koje se ne raspituje o prirodi Apsoluta se treba smatrati neuspjehom. Oni koji se počnu pitati zašto pate, odakle su došli i gdje će otići nakon smrti, su pravi studenti koji mogu razumjeti Bhagavad-gitu. Iskreni student treba osjećati veliko poštovanje prema Svevišnjoj Božanskoj Osobi. Takav student je bio Arjuna.

Gospodin Krsna silazi posebno zato da bi ponovo pokazao što je pravi cilj života, kada ga čovjek zaboravi. Čak i onda, od mnogo, mnogo ljudskih bića koja se probude, jedno može shvatiti svoj položaj i radi njega je izgovorena ova Bhagavad-gita. U stvari, sve nas guta tigar neznanja, ali Gospodin je vrlo milostiv prema živim bićima, a posebno prema ljudskim bićima. Zato je izgovorio Bhagavad-gitu, prihvativši Svog prijatelja Arjuna za Svog učenika.

Kao pratilac Gospodina Krsne, Arjuna je iznad sveg neznanja, ali je na bojnopolju Kuruksetre bio stavljen u neznanje samo da bi postavio Gospodinu Krsni pitanja o problemima života tako da ih Gospodin može objasniti za dobrobit budućih generacija ljudskih bića i zacrtati plan života. Čovjek bi onda mogao djelovati u skladu s tim i dostići savršenstvo u ostvarivanju misije ljudskog života.

U Bhagavad-giti se objašnjava pet osnovnih istina. Prvo se objašnjava nauka o Bogu, a potom prirodni položaj živih bića, jiva. Postoji icvara, upravitelj, i jive, živa bića koja su pod kontrolom. Živo biće koje tvrdi da je slobodno i da nije pod kontrolom je ludo. Ono je pod kontrolom u svakom pogledu, barem u svom uslovljenom životu. Tako Bhagavad-gita govori o icvari, vrhovnom upravitelju, i jivama, živim bićima koja su pod kontrolom. Također se objašnjava prakrti (materijalna priroda), vrijeme (trajanje postojanja čitavog univerzuma ili manifestacije materijalne prirode) i karma (aktivnosti). Kozmička manifestacija je puna različitih aktivnosti. Iz Bhagavad-gite moramo naučiti tko je Bog, tko su živa bića, što je prakrti, što je kozmička manifestacija, kako vrijeme upravlja njome i koje su aktivnosti živih bića.

Kroz tih pet tema Bhagavad-gite se potvrđuje da je vrhovni Bog, ili Krsna, ili Brahman, ili vrhovni upravitelj, ili Paramatma - možemo upotrijebiti koje god ime hoćete - najveći od svih. Živa bića su kvalitativno jednaka vrhovnom upravitelju. Na primjer, Gospodin upravlja kozmičkim zbivanjima u materijalnoj prirodi, kao što će biti objašnjeno u narednim poglavljima Bhagavad-gite. Materijalna priroda nije nezavisna, već djeluje pod kontrolom Svevišnjeg Gospodina. Kao što Gospodin Krsna kaže - mayadhyaksena prakrtih suyate sa-caracaram: "Ova materijalna priroda djeluje pod mojom kontrolom". Kada vidimo čudesna zbivanja u kozmičkoj prirodi, trebamo znati da iza ove kozmičke manifestacije stoji upravitelj. Sve se manifestira pod kontrolom. Djetinjasto je ne obazirati se na upravitelja.

Na primjer, dijete može misliti da je automobil čudesan zato što može juriti iako ga ne vuče konj ili neka druga životinja, ali čovjek zdravog razuma zna prirodu mašinerije automobila. On uvijek zna da iza mašinerije stoji čovjek, vozač. Slično tome, Svevišnji Gospodin je vozač pod čijom se kontrolom sve odvija. Kao što ćemo vidjeti u narednim poglavljima, Gospodin je prihvatio jive ili živa bića, kao Svoje dijelove ili čestice. Dio zlata je također zlato, a kap vode iz oceana je također slana. Slično tome, mi, živa bića, kao dijelovi i čestice vrhovnog upravitelja, icvare ili Bhagavana, Gospodina Šri Krsne, imamo sve odlike Svevišnjeg Gospodina u sićušnoj mjeri, jer smo sićušni, podređeni icvare. Pokušavamo upravljati prirodom, kao što sada pokušavamo upravljati prostorom ili planetima i ta težnja ka upravljanju je prisutna, jer postoji u Krsni. Ali iako smo skloni vladanju nad materijalnom prirodom, trebamo znati da nismo vrhovni upravitelji. To je objašnjeno u Bhagavad-giti.

Što je materijalna priroda? Ona je također objašnjena u Bhagavad-giti kao niža prakrti, niža priroda. Objašnjeno je da je živo biće viša prakrti. Prakrti je uvijek pod kontrolom, bilo da je niža ili viša. Prakrti je žensko i pod kontrolom je Gospodina, kao što žena djeluje pod kontrolom muža. Prakrti je uvijek podređena, pod kontrolom Gospodina, koji je upravitelj. I živa bića i materijalna priroda su pod kontrolom Svevišnjeg Gospodina. Prema Giti, iako su živa bića dijelovi i čestice Svevišnjeg Gospodina, smatra se da su prakrti. To je jasno objašnjeno u sedmom poglavlju Bhagavad-gite. *Apareyam itas tv anyam prakrtim viddhi me param / jiva bhutam*: "Ova materijalna priroda je Moja niža prakrti, ali iznad nje postoji druga prakrti - jiva-bhutam, živo biće".

Materijalna priroda se sastoji od tri odlike: gune vrline, gune strasti i gune neznanja. Iznad tih guna je vječno vrijeme, a interakcijom guna prirode, pod kontrolom i u granicama vječnog vremena, nastaju aktivnosti koje se nazivaju karma. Te aktivnosti se odvijaju od pamtivijeka, a mi uživamo ili ispaštamo plodove naših aktivnosti. Na primjer, ako poslovan čovjek radi vrlo teško, s inteligencijom, i nagomila velik novac na bankovnom računu, onda uživa. Ali ako u poslovima izgubi sav svoj novac, onda ispašta. Slično tome, na svakom polju života mi ispaštamo ili uživamo rezultate naših aktivnosti. To se zove karma.

U Bhagavad-giti su objašnjeni icvara (Svevišnji Gospodin), jiva (živo biće), prakrti (priroda), kala (vječno vrijeme) i karma (aktivnosti). Gospodin, živa bića, materijalna priroda i vrijeme su vječni. Manifestacija prakrti može biti privremena, ali nije nestvarna. Neki filozofi kažu da je manifestacija materijalne prirode nestvarna, ali prema filozofiji Bhagavad-gite ili prema filozofiji vaisnava, to nije točno. Manifestacija svijeta se ne smatra nestvarnom; smatra se stvarnom, ali privremenom. Uspoređuje se s oblakom koji putuje nebom ili dolaskom kišnog doba koje natapa polja žitarica. Čim se kišno doba završi i oblak ode, svi usjevi se osuše. Slično tome, ova materijalna manifestacija nastaje u određenom vremenskom intervalu, postoji neko vrijeme i zatim iščezava. Tako djeluje prakrti. Ali taj ciklus se odvija vječno. Prema tome, prakrti je vječna; nije nestvarna. Gospodin je opisuje kao "Moja prakrti". Ova materijalna priroda je odvojena energija Svevišnjeg Gospodina. Živa bića su također energija Svevišnjeg Gospodina, ali nisu odvojena već vječno povezana s Njim. Tako su Gospodin, živo biće, materijalna priroda i vrijeme međusobno povezani i vječni. Međutim, karma nije vječna. Posljedice karme mogu biti vrlo stare. Mi od pamtivijeka ispaštamo ili uživamo u rezultatima naših aktivnosti, ali možemo promijeniti rezultate naše karme ili aktivnosti, i ta promjena ovisi o savršenstvu našeg znanja. Mi vršimo različite aktivnosti, ali ne znamo kakve aktivnosti trebamo vršiti da bismo se oslobodili akcija i reakcija svih tih aktivnosti. To je također objašnjeno u Bhagavad-giti.

Položaj icvare - Svevišnjeg Gospodina - je položaj vrhovne svjesnosti. Kao dijelovi i čestice Svevišnjeg Gospodina, živa bića (jive) su također svjesna. I živo biće i materijalna priroda su opisani kao prakrti, energija Svevišnjeg Gospodina, ali jedna od njih - jiva - je svjesna. Druga prakrti nije svjesna. To je razlika. Zato se jiva prakrti naziva višom energijom, jer ima svjesnost sličnu Gospodinovoj. Međutim, Gospodin je vrhovna svjesnost. Ne bismo trebali tvrditi da je živo biće, jiva, također vrhovno svjesno. Živo biće ne može biti vrhovno svjesno ni u jednom stadiju svog savršenstva. Teorija koja tvrdi da je to moguće zavodi ljude. Živo biće može biti svjesno, ali nije savršeno ili vrhovno svjesno.

Razlika između jive i icvare će biti objašnjena u trinaestom poglavlju Bhagavad-gite. Gospodin je ksetra-jwa, svjestan, kao što je svjesno i živo biće, ali živo biće je svjesno samo svog tijela, dok je Gospodin svjestan svih tijela. Kako živi u srcu svakog živog bića, svjestan je psihičkih promjena svake jive. To ne bismo trebali zaboraviti. Također je objašnjeno da Paramatma, Svevišnja Božanska Osoba, živi u svačijem srcu kao icvara, upravitelj, i upućuje živo biće kako da djeluje po svojoj želji. Živo biće zaboravlja što treba raditi. Prvo odluči djelovati na određeni način, a onda se zaplete u posljedice vlastite karme. Nakon što napusti jednu vrstu tijela, ulazi u drugu vrstu tijela, kao što odjeva i svlači odjeću. Dok se duša tako seli, ispašta posljedice aktivnosti koje je izvršila u prošlosti. Te aktivnosti se mogu promijeniti kada živo biće postane razborito i utemelji se u guni vrline, shvaćajući kakve aktivnosti treba vršiti. Ako to učini, sve posljedice njegovih prošlih aktivnosti se mogu promijeniti. Prema tome, karma nije vječna. Zato je rečeno da su od pet činilaca (isvara, jive, prakrti, vrijeme i karma), četiri vječna, a jedan privremen (karma).

Vrhovno svjesni icvara je sličan živom biću po svojoj svjesnosti, jer su i svjesnost Gospodina i svjesnost živog bića transcendentalne. Svjesnost ne nastaje spajanjem materije. To je pogrešna ideja. Teorija da se svjesnost razvija u određenim uvjetima spajanja materije nije prihvaćena u Bhagavad-giti. Svjesnost se može iskrivljeno odražavati kroz prekrivač materijalnih okolnosti, kao što može izgledati da svjetlost koja prolazi kroz obojano staklo ima određenu boju, ali Gospodinova svjesnost ne podliježe materijalnom utjecaju. Gospodin Krsna kaže -

mayadhyaksena prakrtih. Kada Gospodin siđe u materijalni univerzum, Njegova svjesnost ne podliježe materijalnom utjecaju. Gospodin Krsna kaže - mayadhyaksena prakrtih. Kada Gospodin siđe u materijalni univerzum, Njegova svjesnost ne podliježe materijalnom utjecaju. Kada bi bilo tako, ne bi mogao govoriti o transendentalnim temama, kao što to čini u Bhagavad-giti. Nitko ne može ništa reći o transendentalnom svijetu, ako je njegova svjesnost materijalno zagađena. Prema tome, Gospodin nije materijalno zagađen. Međutim, naša svjesnost je u sadašnjem trenutku materijalno zagađena. Bhagavad-gita nas poučava da moramo pročititi tu materijalno zagađenu svjesnost. U čistoj svjesnosti, naše aktivnosti će biti povezane s voljom icvare i to će nas usrećiti. Ne trebamo prestati sa svim aktivnostima, već ih pročistiti. Pročišćene aktivnosti se nazivaju bhakti. Takve aktivnosti izgledaju kao obične, ali nisu zagađene. Osoba u neznanju može vidjeti da bhakta djeluje ili radi kao običan čovjek, ali takva osoba siromašnog znanja ne zna da aktivnosti Gospodinovog bhakte nisu zagađene nečistom svjesnošću ili materijom. Transcendentalne su prema tri gune prirode. Međutim, trebamo znati da je u ovom trenutku naša svjesnost zagađena.

Kada smo materijalno zagađeni, nazivamo se uslovljenima. Lažna svjesnost se ispoljava pod utiskom "ja sam proizvod materijalne prirode". To se zove lažni ja. Onaj tko je obuzet mislima o tjelesnim shvaćanjima ne može shvatiti svoju situaciju. Bhagavad-gita je izgovorena da bi oslobodila osobu tjelesnog shvaćanja života, a Arjuna je prihvatio takav položaj da bi primio to znanje od Gospodina. Osoba se mora osloboditi tjelesnog shvaćanja života; to je pripremna aktivnost za transcendentalistu. Onaj tko želi biti slobodan, oslobođen, mora prvo shvatiti da nije materijalno tijelo. Mukti (oslobođenje) je sloboda od materijalne svjesnosti. U Šrimad-Bhagavatamu nalazimo definiciju oslobođenja. Muktir hitvanyatha-rupam svarupena vyavasthitih: mukti je oslobođenje od zagađene svjesnosti ovog materijalnog svijeta i utemeljenost u čistoj svjesnosti. Sve upute Bhagavad-gite su namijenjene buđenju te čiste svjesnosti i zato vidimo da, dok mu daje posljednje upute u Giti, Krsna pita Arjuna da li je njegova svjesnost sada pročišćena. Pročišćena svjesnost znači djelovati u skladu s Gospodinovim uputama. To je bit pročišćene svjesnosti. Svjesnost već postoji zato što smo dijelovi i čestice Gospodina, ali mi smo skloni tome da dođemo pod utjecaj nižih guna. Gospodin, pošto je Svevišnji, nikad ne podliježe takvom utjecaju. To je razlika između Svevišnjeg Gospodina i malih osobnih duša.

Što je to svjesnost? To je svijest "ja sam". Ali što sam ja? U zagađenoj svjesnosti "ja sam" znači "ja sam gospodar svega što me okružuje, ja sam uživatelj". Svijet se okreće zato što svako živo biće misli da je gospodar i stvaralac materijalnog svijeta. Materijalna svjesnost ima dva psihička aspekta. Jedan je mišljenje "ja sam stvaralac", a drugi mišljenje "ja sam uživatelj". U stvari, Svevišnji Gospodin je i stvaralac i uživatelj, a živo biće, kao dio i čestica Svevišnjeg Gospodina, nije ni stvaralac niti uživatelj, već suradnik. Ono je stvoreno i uživano. Na primjer, dio mašine surađuje s čitavom mašinom; dio tijela surađuje s čitavim tijelom. Ruke, noge i oči su dijelovi tijela, ali nisu uživaoci. Želudac je uživatelj. Noge se kreću, ruke osiguravaju hranu, zubi žvaču. Svi dijelovi tijela zadovoljavaju želudac, jer je on glavni činilac koji hrani tijelo. Stoga se sve daje želucu. Drvetu dajemo vodu zalijevajući njegov korijen, a tijelo hranimo hraneći trbuh, jer ako želimo održavati tijelo u zdravom stanju, dijelovi tijela moraju surađivati da bi nahranili trbuh. Slično tome, Svevišnji Gospodin je uživatelj i stvaralac, a mi smo, kao podčinjena živa bića, stvoreni za to da surađujemo s Njim da bismo Ga zadovoljili. Ta suradnja će nam pomoći, kao što će hrana koju primi želudac pomoći svim drugim dijelovima tijela. Ako prsti na rukama misle da sami trebaju jesti hranu umjesto da je daju želucu, bit će frustrirani. Središnji lik stvaranja i uživanja je Svevišnji Gospodin, a živa bića su suradnici. Ona uživaju surađujući. Taj odnos nalikuje odnosu gospodara i sluga. Ako je gospodar potpuno zadovoljan, sluga je također zadovoljan. Zato trebamo zadovoljiti Svevišnjeg Gospodina, iako težnja za stvaranjem i uživanjem u materijalnom svijetu postoji i u živim bićima, jer postoji u Svevišnjem Gospodinu koji je stvorio manifestirani kozmički svijet.

U Bhagavad-giti se stoga objašnjava da se potpuna cjelina sastoji od vrhovnog upravitelja, živih bića koja su pod kontrolom, kozmičke manifestacije, vječnog vremena i karme ili aktivnosti, koji su objašnjeni u ovom tekstu. Svi oni zajedno čine potpunu cjelinu, koja se naziva Vrhovna Apsolutna Istina. Sve manifestacije su tvorevine Njegovih različitih energija. On je potpuna cjelina.

U Giti je također objašnjeno da je neosobni Brahman podređen potpunoj Vrhovnoj Osobi (brahmano hi pratisthaham). U Brahma-sutri je još jasnije objašnjeno da Brahman nalikuje sunčevim zracima. Neosobni Brahman predstavlja sjajne zrake Svevišnje Božanske Osobe. Neosobni Brahman je nepotpuna spoznaja apsolutne cjeline, kao i shvaćanje Paramatme. U petnaestom poglavlju ćemo vidjeti da je Svevišnja Božanska Osoba iznad neosobnog Brahmana i

djelomične spoznaje Paramatme. Svevišnja Božanska Osoba se naziva sac-cid-ananda-vigraha. Brahma-samhita počinje sljedećim riječima: icvarah paramah krsnah sac-cid-ananda-vigraha / anadir adir govindah sarva-karana-karanam. "Govinda, Krsna je uzrok svih uzroka. On je prvobitni uzrok i oblik vječnosti, znanja i blaženstva." Spoznaja neosobnog Brahmana je spoznaja Njegovog sat obilježja (vječnosti). Spoznaja Paramatme je spoznaja sat-cit obilježja (vječnog znanja). Ali spoznaja Božanske Osobe Krsne je spoznaja svih transcendentalnih obilježja: sat, cit i anande (vječnosti, znanja i blaženstva) u potpunoj vigravi (obliku).

Manje inteligentni ljudi smatraju Vrhovnu Istinu neosobnom, ali Ona je transcendentalna osoba i to je potvrđeno u svim vedskim spisima. Nityo nityanam cetanac cetananam. (Katha Upanisada 2.2.13) Kao što smo svi mi živa bića i imamo svoju individualnost, tako je i Vrhovna Apsolutna Istina osoba, a spoznaja Božanske Osobe predstavlja spoznaju svih transcendentalnih obilježja u Njegovom potpunom obliku. Potpuna cjelina nije neosobna. Ako je Gospodin neosoban ili ako je manji od bilo čega drugog, ne može biti potpuna cjelina. Potpuna cjelina mora imati sve što je u okviru i izvan okvira našeg iskustva, inače ne može biti potpuna.

Potpuna cjelina, Božanska Osoba, posjeduje neizmjerne moći (parasya caktir vividhaiva cruyate). Kako Krsna djeluje u različitim moćima je također objašnjeno u Bhagavad-giti. Ovaj pojavni ili materijalni svijet u koji smo stavljani je također potpun u sebi, jer su prema sagkhya filozofiji, dvadeset četiri elementa, koja privremeno manifestiraju ovaj materijalni univerzum, savršeno uređena za proizvodnju svih izvora neophodnih za održavanje ovog univerzuma. Ničega nema previše niti premalo. Vrijeme trajanja ove manifestacije je određeno energijom vrhovne cjeline i kada vrijeme istekne, ova privremena manifestacija će biti uništena po potpunom uređenju potpunog. Malim potpunim jedinkama, živim bićima, pruža se potpuna pogodnost da spoznaju potpunog, a sve vrste nepotpunosti se doživljavaju zbog nepotpunog znanja o potpunom. Tako Bhagavad-gita sadrži potpuno znanje o vedskoj mudrosti.

Svo vedsko znanje je nepogrešivo i hindusi ga prihvaćaju kao potpuno i nepogrešivo. Na primjer, kravlja balega je izmet životinje i prema smrti ili vedskoj izjavi, ako osoba dodirne izmet životinje, mora se okupati da bi se pročistila. Ali u vedskim spisima se smatra da je kravlja balega pročišćavajuće sredstvo. To može izgledati proturječno, ali se prihvaća zato što je vedska izjava. Prihvaćajući to, osoba neće počinuti grešku. Kasnije je suvremena znanost dokazala da kravlja balega sadrži sva antiseptična svojstva. Tako je vedsko znanje potpuno, jer je iznad svih sumnji i grešaka, a Bhagavad-gita je bit sveg vedskog znanja.

Vedsko znanje nije rezultat istraživanja. Naš istraživački rad je nesavršen zato što istražujemo stvari nesavršenim osjetilima. Moramo prihvatiti savršeno znanje koje se prenosi, kao što je rečeno u Bhagavad-giti, putem parampara sistema (učeničkim naslijeđem). Znanje moramo primiti iz pravog izvora u učeničkom naslijeđu koje potječe od vrhovnog duhovnog učitelja, samog Gospodina i koje se prenosi putem niza duhovnih učitelja. Arjuna, učenik koga je poučio Gospodin Šri Krsna, prihvaća sve što On kaže bez protivljenja. Ne možemo prihvatiti jedan dio Bhagavad-gite, a drugi ne. To nije dozvoljeno. Bhagavad-gitu moramo prihvatiti bez interpretacija, izbacivanja njenih dijelova i našeg hirovitog uplitanja u njenu materiju. Gita se treba prihvatiti kao najsavršenija prezentacija vedskog znanja. Vedsko znanje se prima iz transcendentalnih izvora, a prve riječi je izgovorio sam Gospodin. Riječi koje je izgovorio Gospodin se nazivaju apauruseya, što znači da se razlikuju od riječi svjetovne osobe koja posjeduje četiri nedostatka. Svjetovna osoba (1) sigurno čini greške, (2) uvijek je u iluziji, (3) sklona je varanju drugih i (4) ograničena je nesavršenim osjetilima. Kako posjeduje ta četiri nesavršenstva, ne može dati savršeno obavještenje o sveprožimajućem znanju.

Vedsko znanje ne prenose takva živa bića sa nedostacima. Gospodin ga je prenio prvom stvorenom živom biću, Brahmi, kroz srce, a Brahma ga je zauzvrat prenio svojim sinovima i učenicima, kao što ga je izvorno primio od Gospodina. Gospodin je puranam, svesavršen, i ne može postati podložan zakonima materijalne prirode. Zato trebamo biti dovoljno inteligentni da bismo shvatili da je Gospodin jedini vlasnik svega u univerzumu i izvorni stvaralac, stvaralac Brahme. U jedanaestom poglavlju Gospodin je oslovljen kao prapitamaha, pradjed, pošto je stvaralac Brahme koji je oslovljen kao pitamaha, djed. Stoga nitko ne bi trebao tvrditi da je vlasnik bilo čega; treba prihvatiti samo stvari koje mu je Gospodin dodijelio za njegovo izdržavanje.

Postoji mnogo primjera koji pokazuju kako trebamo iskoristiti stvari koje nam je Gospodin dodijelio. To je također objašnjeno u Bhagavad-giti. Arjuna je na početku odlučio da se ne bori u bici na Kuruksetri. To je bila njegova vlastita odluka. Arjuna je rekao Gospodinu da ne može uživati u kraljevstvu nakon što ubije svoje rođake. Ta odluka je bila zasnovana na tijelu, jer je mislio da je tijelo i da su njegovi tjelesni srodnici ili ekspanzije bili njegova braća, rođaci, zetovi,

djedovi, itd. Prema tome, htio je zadovoljiti svoje tjelesne prohtjeve. Gospodin je izgovorio Bhagavad-gitu samo da bi promijenio to gledište i Arjuna je na kraju odlučio boriti se pod vodstvom Gospodina, rekavši - karisyeva vacanam tava: "Djelovat ću po Tvojim riječima."

U ovom svijetu ljudi nisu stvoreni za to da se svađaju poput mačaka i pasa. Čovjek mora biti inteligentan da bi spoznao važnost ljudskog života i odbio djelovati poput običnih životinja. Ljudsko biće treba spoznati cilj svog života. To je poruka svih vedskih spisa, a njegova suština je iznesena u Bhagavad-giti. Vedska literatura je namijenjena ljudskim bićima, a ne životinjama. Životinje mogu ubijati druga živa bića i nema niti govora o tome da čine grijeh, ali ako čovjek ubije životinju da bi zadovoljio svoje neobuzdano osjetilo ukusa, mora biti odgovoran za kršenje zakona prirode. U Bhagavad-giti je jasno objašnjeno da postoje tri vrste aktivnosti u skladu s različitim gunama prirode: aktivnosti u vrlini, strasti i neznanju. Slično tome, postoje tri vrste hrane: hrana u vrlini, strasti i neznanju. Sve je to jasno opisano i ako pravilno iskoristimo upute Bhagavad-gite, čitav naš život će postati pročišćen i na kraju ćemo dostići odredište iznad ovog materijalnog neba (yad gatva na nivartante tad dhama paramam mama).

To odredište se zove sanatana nebo, vječno duhovno nebo. U ovom materijalnom svijetu vidimo da je sve privremeno. Sve nastaje, ostaje neko vrijeme, stvara popratne proizvode, smanjuje se i zatim nestaje. To je zakon materijalnog svijeta, koji vrijedi za sve primjere koje možemo navesti, poput tijela, voća ili bilo čega drugog. Ali iznad ovog privremenog svijeta postoji drugi svijet o kome imamo obavještenje. Taj svijet je drugačije prirode, jer je sanatana, vječan. Jiva je opisana kao sanatana, vječna, a Gospodin je također u jedanaestom poglavlju opisan kao sanatana. Mi imamo prisan odnos sa Gospodinom i pošto smo svi kvalitativno istovjetni - sanatana-dhama ili nebo, sanatana Vrhovna Osoba i sanatana živa bića - čitava svrha Bhagavad-gite je da oživi naše sanatana zanimanje ili sanatana-dharmu, vječno zanimanje živog bića. Mi smo privremeno zaokupljeni raznim aktivnostima, ali sve se one mogu pročititi kada ostavimo sve te privremene aktivnosti i prihvatimo aktivnosti koje je propisao Svevišnji Gospodin. To se naziva našim čistim životom.

Svevišnji Gospodin i Njegovo transcendentalno prebivalište su sanatana, kao i živa bića, i druženje živih bića sa Gospodinom u sanatana prebivalištu predstavlja savršenstvo ljudskog života. Gospodin je vrlo ljubazan prema živim bićima, jer su Njegovi sinovi. Gospodin Krsna izjavljuje u Bhagavad-giti - sarva-yonisu...aham bija-pradah pita: "Ja sam otac svih živih bića". Naravno, postoje različite vrste živih bića, ovisno o njihovim različitim karmama, ali Gospodin ovdje tvrdi da je otac svih njih. Zato Gospodin silazi da bi vratio sve pale uslovljene duše, da bi ih pozvao da se vrate u vječno sanatana nebo tako da se sanatana živa bića mogu vratiti na svoje vječne sanatana položaje u vječnom društvu Gospodina. Sam Gospodin dolazi u različitim inkarnacijama ili šalje Svoje povjerljive slugе kao sinove, pratioce ili acarye da bi izbavili uslovljene duše.

Prema tome, sanatana-dharma nije sektaški proces religije. Ona je vječna funkcija vječnih živih bića u odnosu sa Svevišnjim Gospodinom. Kao što je prethodno bilo rečeno, sanatana-dharma se odnosi na vječno zanimanje živog bića. Šripada Ramanujacarya je objasnio riječ sanatana kao "ono što nema niti početka niti kraja". Tako kada govorimo o sanatana-dharmi moramo na osnovi autoriteta Šripada Ramanujacarye prihvatiti da ona nema niti početak niti kraj.

Naša riječ religija se nešto neznatno razlikuje od sanatana-dharme. Religija sadrži u sebi pojam vjere, a vjera se može promijeniti. Netko može imati vjeru u određeni proces i zatim ga promijeniti i prihvatiti drugi, ali sanatana-dharma se odnosi na aktivnost koja se ne može promijeniti. Na primjer, vodi ne možemo oduzeti tečnost, niti vatri toplinu. Slično tome, vječnom živom biću ne možemo oduzeti njegovu vječnu funkciju. Sanatana-dharma je vječno neodvojiva od živog bića. Zato, kada govorimo o sanatana-dharmi, moramo na osnovi autoriteta Šripada Ramanujacarya prihvatiti kao činjenicu da sanatana-dharma nema niti početak niti kraj. Ono što nema ni početak ni kraj ne može biti sektaško, jer ne može biti ograničeno nikakvim granicama. Oni koji pripadaju nekoj sektaškoj vjeri će pogrešno smatrati da je sanatana-dharma također sektaška, ali ako duboko proučimo materiju i razmotrimo je u svjetlu suvremene znanosti, moći ćemo shvatiti da sanatana-dharma nije samo funkcija svih ljudi ovog svijeta, već svih živih bića u univerzumu.

Nesavršena religiozna vjera može imati početak u analima ljudske povijesti, ali sanatana-dharma nema početak, jer vječno ostaje sa živim bićima. Što se tiče živih bića, autoritativni spisi izjavljuju da se živo biće nikada ne rađa niti umire. U Giti je rečeno da se živo biće nikada ne rađa i nikada ne umire. Vječno je i neuništivo i nastavlja živjeti nakon uništenja privremenog materijalnog tijela. Što se tiče shvaćanja sanatana-dharme, moramo pokušati shvatiti koncepciju religije iz značenja korijena sanskritske riječi. Dharma se odnosi na ono što je uvijek svojstveno određenom predmetu. Mi zaključujemo da su svjetlost i toplina svojstvene vatri; bez svjetlosti i

toplina, riječ vatra nema značenja. Slično tome, moramo otkriti suštinski dio živog bića, koji ga uvijek prati. Taj stalni pratilac je njegova vječna osobina, a ta vječna osobina je njegova vječna religija.

Kada je Sanatana Goswami pitao Šri Caitanyu Mahaprabhua o svarupi svakog živog bića, Gospodin je odgovorio da je svarupa ili prirodni položaj svakog živog bića služenje Svevišnje Božanske Osobe. Ako analiziramo ovu izjavu Gospodina Caitanye, lako možemo vidjeti da svako živo biće neprestano služi neko drugo živo biće. Živo biće služi druga živa bića na razne načine. Djelujući na taj način, uživa u životu. Niže životinje služe ljudska bića kao što sluga služi gospodara. "A" služi gospodara "B", "B" služi gospodara "C", "C" služi gospodara "D", itd. U tim okolnostima, možemo vidjeti da prijatelj služi prijatelja, majka služi sina, žena služi muža, muž služi ženu, itd. Ako nastavimo istraživati u tom duhu, vidjet ćemo da u ljudskom društvu svatko služi, bez izuzetka. Političar predstavlja svoj manifest javnosti da bi je uvjerio u svoju sposobnost služenja. Glasači zato daju političaru svoje vrijedne glasove misleći da će učiniti vrijednu službu za društvo. Prodavač služi kupca, a obitelj služi državu u skladu sa vječnim kapacitetom vječnog živog bića. Na taj način možemo vidjeti da ni jedno živo biće nije izuzeto od služenja drugih živih bića. Stoga sa sigurnošću možemo zaključiti da je služenje stalni pratilac živog bića i njegova vječna religija.

A ipak, čovjek izjavljuje da ispovijeda određenu vjeru vezanu uz određeno vrijeme i okolnosti. Tako tvrdi da je hindus, musliman, kršćanin, budist ili pripadnik neke druge sekte. Takva imenovanja nisu sanatana-dharma. Hindus može promijeniti vjeru i postati musliman, a musliman može promijeniti svoju vjeru i postati hindus, kršćanin može promijeniti svoju vjeru, itd. Ali u svim okolnostima promjena religiozne vjere ne utječe na vječno zanimanje živog bića, a to je služenje drugih. Hindus, musliman ili kršćanin u svim okolnostima služe nekoga. Tako ispovijedanje određene vjere ne predstavlja ispovijedanje sanatana-dharme. Sanatana-dharma je služenje.

U stvari, naš odnos sa Svevišnjim Gospodinom je odnos služenja. Svevišnji Gospodin je uživatelj, a mi, živa bića, smo Njegovi sluge. Stvoreni smo za Njegovo uživanje i ako učestvujemo u tom vječnom uživanju sa Svevišnjom Božanskom Osobom, postajemo sretni. Inače ne možemo postati sretni. Ne možemo nezavisno postati sretni, kao što niti jedan dio tijela ne može biti sretan ako ne surađuje sa trbuhom. Živo biće ne može biti sretno ako transcendentalno ne služi Svevišnjeg Gospodina s ljubavlju.

U Bhagavad-giti se ne odobrava obožavanje ili služenje raznih polubogova. U dvadesetom stihu sedmog poglavlja je rečeno:

kamais tais tair hrta-jwanah prapadyante 'nya-devatah
tam tam niyamam asthaya prakrtya niyatah svaya

"Oni čiju su inteligenciju odnijele materijalne želje predaju se polubogovima i slijede određena pravila i propise u skladu s vlastitom prirodom." Ovdje je otvoreno rečeno da osobe vođene požudom obožavaju polubogove, a ne Svevišnjeg Gospodina Krsnu. Kada spominjemo ime Krsna, ne mislimo ni na kakvo sektaško ime. Krsna znači najveće zadovoljstvo. Potvrđeno je da je Svevišnji Gospodin rezervoar ili riznica sveg zadovoljstva. Svi mi žudimo za zadovoljstvom. Ananda-mayo 'bhyasat (Vedanta-sutra 1.1.12). Živa bića su, kao i Svevišnji Gospodin, puna svjesnosti i tragaju za srećom. Gospodin je stalno sretan i ako se živa bića druže sa Gospodinom, surađuju sa Njim i postanu Njegovi pratioci i sama postaju sretna.

Gospodin silazi u ovaj smrtni svijet da bi pokazao Svoje zabave u Vrndavani, koje su pune sreće. Kada je Gospodin Šri Krsna boravio u Vrndavani, Njegove aktivnosti sa Njegovim prijateljima - dječacima pastirima, Njegovim prijateljicama, stanovnicima Vrndavane i kravama su bile pune sreće. Svi stanovnici Vrndavane su znali samo za Krsnu i ni za što drugo. Ali Gospodin Krsna je čak i Svog oca Nanda Maharaju odvratio od obožavanja poluboga Indre, jer je htio pokazati da ljudi ne bi trebali obožavati ni jednog poluboga. Trebaju obožavati samo Svevišnjeg Gospodina, jer je njihov krajnji cilj povratak u Njegovo prebivalište.

Prebivalište Gospodina Šri Krsne je opisano u šestom stihu petnaestog poglavlja Bhagavad-gite:

na tad bhasayate suryo na cacagko na pavakah
yad gatva na nivartante tad dhama paramam mama

"Moje vrhovno prebivalište ne osvjetljava ni sunce, ni mjesec, ni vatra, ni elektricitet. Oni koji ga dostignu nikada se ne vraćaju u ovaj materijalni svijet."

U ovom stihu je opisano to vječno nebo. Naravno, mi imamo materijalnu predstavu o nebu i povezujemo je sa suncem, mjesecom, zvijezdama itd., ali u ovom stihu Gospodin kaže da na vječnom nebu nema potrebe za suncem, mjesecom, elektricitetom ili vatrom, jer je duhovno nebo već obasjano brahmajyotijem, zracima koji emaniraju iz Svevišnjeg Gospodina. Mi uz veliki napor pokušavamo dostići druge planete, ali prebivalište Svevišnjeg Gospodina nije teško shvatiti. To prebivalište se zove Goloka i lijepo je opisano u Brahma-samhiti (5.37): goloka eva nivasaty akhilatma-bhutah. Gospodin vječno prebiva u svom prebivalištu Goloki, a ipak Mu možemo prići iz ovog svijeta. Zato Gospodin dolazi da bi ispoljio Svoj pravi oblik - sac-cid-ananda-vigrahu. Kad ispolji taj oblik, nema potrebe zamišljati kako On izgleda. Da bi odvratio ljude od takve imaginarne špekulacije, silazi i pokazuje se onakav kakav jest, kao Cyamasundara. Na žalost, manje inteligentni ljudi Ga ismijavaju, jer dolazi kao jedan od nas i ophodi se prema nama kao da je ljudsko biće. Zahvaljujući Svojoj svemoći, predstavlja se u Svom pravom obliku i pokazuje Svoje zabave, koje su replike zabava iz Njegovog prebiva-lišta. U sjajnim zracima duhovnog neba lebde bezbrojni planeti. Brahmajyoti emanira iz vrhovnog prebivališta, Krsnaloke, i ananda-maya, cin-maya planeti koji nisu materijalni, lebde u tim zracima. Gospodin kaže - na tad bhasayate suryo na cacanko na pavakah / yad gatva na nivartante tad dhama paramam mama. Osoba koja može prići tom duhovnom nebu ne treba ponovo sići u materijalno nebo. Na materijalnom nebu, čak i ako dostignemo najviši planet (Brahmaloku), a da ne govorimo o Mjesecu, naći ćemo iste uslove života: rođenje, smrt, bolest i starost. Niti jedan planet u materijalnom univerzumu nije oslobođen od ta četiri principa materijalnog postojanja.

Živa bića putuju od jednog planeta do drugog, ali samim mehaničkim sredstvima ne možemo otići na svaki planet koji poželimo. Za odlazak na druge planete postoji određeni proces. To je također spomenuto - yanti deva-vrata devan pitpn yanti pitr-vratah. Ako želimo putovati s planeta na planet nije nam potrebno nikakvo mehaničko sredstvo. Gita poučava - yanti deva-vrata devan. Mjesec, Sunce i više planete se nazivaju Svargaloka. Postoje tri različita planetarna sistema: viši, srednji i niži planetarni sistem. Zemlja pripada srednjem planetarnom sistemu. Bhagavad-gita nas obavještava kako se uzdići na viši planetarni sistem (Devaloku) vrlo jednostavnim procesom - yanti deva-vrata devan. Trebamo samo obožavati poluboga tog planeta i na taj način otići na Mjesec, Sunce ili u bilo koji viši planetarni sistem.

Ipak, Bhagavad-gita nam ne savjetuje da odemo na neki od planeta u materijalnom svijetu, jer čak i ako odemo na Brahmaloku, najviši planet, nekom vrstom mehaničkog sredstva, putujući možda 40 000 godina (a tko može živjeti tako dugo?), ipak ćemo naići na materijalne bijede poput rođenja, smrti, starosti i bolesti. Ali onaj tko želi otići na vrhovni planet, Krsnaloku, ili na bilo koji drugi planet na duhovnom nebu, neće naići na takve materijalne bijede. Među svim planetima na duhovnom nebu, najviši planet se zove Goloka Vrndavana. On je izvorni planet u prebivalištu izvorne Božanske Osobe Sri Krsne. Sve te informacije se nalaze u Bhagavad-giti. Zahvaljujući njenim uputama možemo saznati kako napustiti materijalni svijet i započeti istinski blažen život na duhovnom nebu.

U petnaestom poglavlju Bhagavad-gite je opisana prava slika materijalnog svijeta. Tamo je rečeno:

urdhva-mulam adhah-cakham acvattham prahur avyayam
chandamsi yasya parnani yas tam veda sa veda-vit

Materijalni svijet je opisan kao drvo čiji je korijen okrenut prema gore, a grane prema dolje. Imamo iskustvo o drvetu čije je korijenje okrenuto prema gore: ako stanemo na obalu rijeke ili bilo kojeg rezervoara vode, možemo vidjeti da drveće koje se odražava u vodi stoji naopako. Grane su okrenute prema dolje, a korijenje prema gore. Slično tome, materijalni svijet je odraz duhovnog svijeta. Materijalni svijet je samo sjenka stvarnosti. U sjenci nema stvarnosti ili supstancijalnosti, ali po sjenci možemo shvatiti da postoji supstanca i stvarnost. U pustinji nema vode, ali fatamorgana nagovještava da voda postoji. U materijalnom svijetu nema vode, nema sreće, ali prava voda prave sreće postoji u duhovnom svijetu.

Gospodin preporučuje da dostignemo duhovni svijet na sljedeći način (Bg.15.5):

nirmana-moha jita-sagga-dosa
adhyatma-nitya vinivrtta-kamah
dvandvair vimuktah sukha-duhkha-samjwair
gacchanty amudhah padam avyayam tat

Padam avyayam ili vječno carstvo, može dostići onaj tko je nirmana-moha. Što to znači? Mi težimo za imenovanjima. Netko želi postati "ser", netko "lord", netko predsjednik ili bogataš ili kralj ili nešto drugo. Sve dok smo vezani za ta imenovanja, vezani smo za tijelo, jer imenovanja pripadaju tijelu. Ali mi nismo tijelo. Ta spoznaja predstavlja prvi stupanj duhovne spoznaje. U dodiru smo sa tri gune materijalne prirode, ali moramo postati nevezani kroz predano služenje Gospodina. Ako nismo vezani za predano služenje Gospodina, ne možemo odbaciti vezanost za gune materijalne prirode. Imenovanja i vezanosti su posljedice naše požude i želje, našeg htijenja da gospodarimo materijalnom prirodom. Sve dok ne odbacimo tu sklonost ka gospodarenju materijalnom prirodom, ne možemo se vratiti u carstvo Svevišnjeg, sanatana-dhamu. Tom vječnom carstvu, koje nikad ne biva uništeno, može prići samo onaj tko nije zbunjen čarima lažnih materijalnih užitaka, onaj tko služi Svevišnjeg Gospodina. Onaj tko je tako utemeljen može lako prići vrhovnom prebivalištu.

avyakto 'ksara ity uktas
yam prapya na nivartante

tam ahuh paramam gatim
tad dhama paramam mama

Avyakta znači neispoljen. Čak ni materijalni svijet nije u potpunosti ispoljen pred nama. Naša osjetila su tako nesavršena da ne možemo vidjeti čak ni sve zvijezde u ovom materijalnom univerzumu. Iz vedске literature možemo dobiti mnoga obavještenja o svim planetima, kojima možemo vjerovati ili ne. Svi važni planeti su opisani u vedskoj literaturi, a posebno u Šrimad-Bhagavatamu. Duhovni svijet iznad materijalnog neba je opisan kao avyakta, neispoljen. Trebamo žudjeti i čeznuti za tim vrhovnim carstvom, jer kad ga dostignemo, nećemo se morati vratiti u ovaj materijalni svijet.

Netko može postaviti pitanje kako se prilazi tom prebivalištu Svevišnjeg Gospodina. To je objašnjeno u osmom poglavlju, u kojem je rečeno:

anta-kale ca mam eva
yah prayati sa mad-bhavam

smaran muktva kalevaram
yati nasty atra samcayah

"Svatko tko na kraju života napusti tijelo sjećajući se Mene, odmah dostiže Moju prirodu; u to nema sumnje." (Bg.8.5) Onaj tko u trenutku smrti misli na Krsnu, vraća se Krsni. Mora se sjećati Krsninog oblika; ako napusti tijelo misleći na taj oblik, sigurno će ući u duhovno carstvo. Mad-bhavam se odnosi na vrhovnu prirodu Vrhovnog Bića. Vrhovno Biće je sac-cid-ananda-vigraha - što nači da je Njegov oblik vječan, pun znanja i blaženstva. Naše sadašnje tijelo nije sac-cid-ananda. Ono je asat, a ne sat. Nije vječno i uništivo je. Nije cit, puno znanja, već je puno neznanja. Mi nemamo znanje o duhovnom carstvu, pa čak ni savršeno znanje o ovom materijalnom svijetu, gdje nam je toliko toga nepoznato. Tijelo je također nirananda; umjesto da je puno blaženstva, puno je bijede. Sve bijede koje doživljavamo u materijalnom svijetu potječu od tijela, ali onaj tko napusti ovo tijelo misleći na Gospodina Krsnu, Svevišnju Božansku Osobu, odmah dobije sac-cid-ananda tijelo.

Proces napuštanja ovog tijela i dobivanja drugog tijela u materijalnom svijetu je tako uređen. Čovjek umire nakon što bude odlučeno koji će oblik života imati u sljedećem životu. Tu odluku donose viši autoriteti, a ne samo živo biće. Ovisno o našim aktivnostima u ovom životu, uzdižemo se ili padamo. Ovaj život je priprema za sljedeći. Zato, ako se u ovom životu pripremimo za uzdizanje u Božje carstvo, po napuštanju ovog tijela, ćemo sigurno dobiti duhovno tijelo nalik na Gospodinovo.

Kao što smo već objasnili, postoje različite vrste transcendentista - brahma-vadiji, paramatma-vadiji i bhakte - i bezbroj duhovnih planeta u brahmajyotiju (duhovnom nebu). Tih planeta ima mnogo, mnogo više nego planeta u ovom materijalnom svijetu. Rečeno je da ovaj materijalni svijet predstavlja približno jednu četvrtinu kreacije (ekamcena sthito jagat). U materijalnom svijetu postoje milijuni i milijarde univerzuma sa trilijunima planeta i sunaca, zvijezda i mjeseca, ali čitava materijalna kreacija je samo dio sveukupne kreacije. Veći dio kreacije se nalazi na duhovnom nebu. Osoba koja se želi stopiti sa postojanjem Vrhovnog Brahmana odmah biva prenijeta u brahmajyoti Svevišnjeg Gospodina i tako dostiže duhovno nebo. Bhakta koji želi uživati u društvu Svevišnjeg Gospodina odlazi na Vaikuntha planete, kojih ima bezbroj. Svevišnji Gospodin se tamo druži s bhaktom u potpunim ekspanzijama Narayane s četiri ruke, koje imaju razna imena kao što su Pradyumna, Aniruddha i Govinda. Tako transcendentalisti na kraju života misle na brahmajyoti, Paramatmu ili Svevišnju Božansku Osobu Šri Krsnu. U svakom slučaju, odlaze na duhovno nebo, ali samo bhakta ili onaj tko je u osobnom dodiru sa Svevišnjim Gospodinom, odlazi na Vaikuntha planete ili na planet Goloka Vrndavanu. Gospodin kasnije

dodaje: "U to nema sumnje". U to moramo čvrsto vjerovati. Ne bismo trebali odbaciti ono što se ne slaže s našom maštom; naš stav treba biti kao stav Arjune koji je rekao: "Vjerujem u sve što si rekao". Zato kada Gospodin kaže da svatko tko u trenutku smrti misli na Njega kao na Brahman, Paramatmu ili Božansku Osobu sigurno odlazi na duhovno nebo, u to nema sumnje. Nema ni govora o tome da u to ne vjerujemo.

Bhagavad-gita (8.6) također objašnjava glavni princip koji omogućava živom biću ulazak u duhovno carstvo jednostavno zahvaljujući mišljenju na Svevišnjeg u trenutku smrti:

yam yam vapi smaran bhavam tyajaty ante kalevaram
tam tam evaiti kaunteya sada tad-bhava-bhavitah

"Kojeg god stanja da se osoba sjeća kada napušta svoje sadašnje tijelo, to stanje će neizostavno dostići u sljedećem životu". Prvo moramo shvatiti da je materijalna priroda manifestacija jedne od energija Svevišnjeg Gospodina. U Visnu Purani (6.7.61) su opisane sve energije Svevišnjeg Gospodina:

visnu-caktih para prokta ksetra-jwakhya tatha para
avidya-karma-samjwanya trtiya caktir isyate

Svevišnji Gospodin ima bezbroj raznih energija koje su iznad dosega našeg shvaćanja; međutim, veliki učeni mudraci ili oslobođene duše su proučili te energije i analitički ih svrstali u tri kategorije. Sve energije su visnu-cakti, što znači da su različite moći Gospodina Visnua. Prva energija je para, transcendentalna. Živa bića također pripadaju višoj energiji, kao što smo već objasnili. Druge, materijalne energije su u guni neznanja. U trenutku smrti možemo ostati u nižoj energiji materijalnog svijeta ili se možemo prenijeti u energiju duhovnog svijeta. Tako Bhagavad-gita (8.6) kaže:

yam yam vapi smaran bhavam tyajaty ante kalevaram
tam tam evaiti kaunteya sada tad-bhava-bhavitah

"Kojeg god stanja da se osoba sjeća kada napušta svoje sadašnje tijelo, to stanje će neizostavno dostići u sljedećem životu".

Tijekom života obično mislimo ili na materijalnu ili na duhovnu energiju. Kako sada možemo prenijeti misli s materijalne na duhovnu energiju? Postoji tako mnogo knjiga i časopisa koji zaokupljaju naše misli materijalnom energijom. Naše misli, koje su sada zaokupljene tom literaturom, moramo prenijeti na vedsku literaturu. Veliki mudraci su zato napisali toliko mnogo vedskih spisa, kao što su Purane. Purane nisu plodovi mašte, već povijesni zapisi. U Caitanya-caritamrti (Madhya 20.122) nalazimo sljedeći stih:

maya-mugdha jivera nahi svatah krsna-jwana
jivere krpaya kaila krsna veda-purana

Zaboravna živa bića ili uslovljene duše su zaboravila svoj odnos sa Svevišnjim Gospodinom i obuzeta su mislima o materijalnim aktivnostima. Samo da bi usmjerio njihovu moć razmišljanja ka duhovnom nebu, Krsna-dvaipayana Vyasa je napisao veliki broj vedskih spisa. Prvo je podijelio Vede na četiri dijela, a zatim ih je objasnio u Puranama. Za manje inteligentne ljude je napisao Mahabharatu. Mahabharata sadrži Bhagavad-gitu. Potom je sažeo svu vedsku literaturu u Vedanta-sutri i sastavio prirodni komentar na Vedanta-sutru, Šrimad-Bhagavatam, da bi pružio vodstvo budućim generacijama. Moramo uvijek zaokupljati svoje umove čitanjem tih vedskih spisa. Kao što materijalisti zaokupljaju svoje umove čitanjem novina, časopisa i brojne materijalističke literature, mi moramo čitati literaturu koju nam je dao Vyasadeva; tako ćemo se moći sjetiti Svevišnjeg Gospodina u trenutku smrti. To je jedini način koji preporučuje Gospodin. On garantira rezultat: "U to nema sumnje".

tasmat sarvesu kalesu mam anusmara yudhya ca
mayy arpita-mano-buddhir mam evaisyasy asamcayah

"Stoga, Arjuna, trebaš uvijek misliti na Mene u obliku Krsne i u isto vrijeme se nastaviti boriti, tako izvršavajući svoju propisanu dužnost. Posvjećujući svoje aktivnosti Meni, sa umom i inteligencijom usredotočenim na Mene, bez sumnje ćeš Me dostići." (Bg. 8.7)

On ne savjetuje Arjuni da Ga se jednostavno sjeća i ostavi svoje zanimanje. Ne, Gospodin nikada ne preporučuje nešto nepraktično. U ovom materijalnom svijetu da bismo održavali tijelo moramo raditi. Prema radu, ljudsko je društvo podijeljeno na četiri društvena staleža - brahmane, ksatriye, vaicye i cudre. Stalež brahmana ili stalež intelektualaca djeluje na jedan način, stalež ksatriya ili administrativni stalež na drugi način, a trgovački stalež i radnici izvršavaju svoje dužnosti. U ljudskom društvu, bez obzira da li je čovjek radnik, trgovac, administrativni radnik, poljoprivrednik ili pripadnik najvišeg staleža poput pisaca, znanstvenika ili teologa, mora raditi da bi se izdržavao. Gospodin stoga kaže Arjuni da ne treba ostaviti svoje zanimanje, već da se prilikom izvršavanja svoje dužnosti treba sjećati Krsne (mam anusmara). Ako se ne sjeća Krsne dok se bori za opstanak, neće se moći sjetiti Krsne u trenutku smrti. Gospodin Caitanya to također savjetuje. On kaže - kirtaniyah sada harih: trebamo uvijek pjevati Gospodinova imena. Gospodinova imena i Gospodin se ne razlikuju. Tako nema razlike između uputa koje je Krsna dao Arjuni "sjećaj Me se" i uputa Gospodina Caitanye "uvijek pjevaj imena Gospodina Krsne". Nema razlike, jer se Krsna i Krsnino ime ne razlikuju. Na apsolutnom nivou nema razlike između onog što se odnosi na neku osobu i same osobe. Zato se uvijek trebamo sjećati Gospodina, dvadeset četiri sata na dan, pjevajući Njegova imena i organizirajući naše životne aktivnosti na takav način da Ga se uvijek možemo sjećati.

Kako je to moguće? Acarye su dali sljedeći primjer. Ako je udata žena vezana za drugog čovjeka ili ako je čovjek vezan za ženu koja nije njegova, takva vezanost je vrlo snažna. Osoba sa takvom vezanošću uvijek misli na voljenu osobu. Žena koja misli na ljubavnika uvijek misli na susret s njim, čak i kad izvršava kućne poslove. U stvari, ona obavlja kućne poslove još pažljivije, tako da muž ne bi otkrio njenu vezanost. Slično tome, mi se uvijek trebamo sjećati vrhovnog ljubavnika, Šri Krsne, i u isto vrijeme vrlo lijepo izvršavati svoje materijalne dužnosti. Za to je potreban snažan osjećaj ljubavi. Ako imamo snažan osjećaj ljubavi prema Svevišnjem Gospodinu, onda možemo izvršavati svoju dužnost i u isto vrijeme se sjećati Gospodina. Ali moramo razviti taj osjećaj ljubavi. Na primjer, Arjuna je uvijek mislio na Krsnu; bio je Krsnin stalni pratilac, a u isto vrijeme je bio ratnik. Krsna mu nije savjetovao da ostavi borbu i ode u šumu meditirati. Kada je Gospodin Krsna opisao Arjuni sistem yoge, Arjuna je rekao da ga ne može primjenjivati.

arjuna uvaca	
yo 'yam yogas tvaya proktah	samyena madhusudana
etasyaham na pacyami	cawcalatvat sthitim sthiram

"Arjuna reče: O Madhusudana, sistem yoge koji si ukratko opisao mi izgleda nepraktičan i nepodnošljiv, jer je um nemiran i nepostojan." (Bg. 6.33)

Ali Gospodin Kaže:

yoginam api sarvesam	mad-gatenantaratmana
craddhavan bhajate yo mam	sa me yuktatamo matah

"Onaj tko uvijek s velikom vjerom prebiva u Meni, misleći u sebi na Mene i transcendentarno Me služi s ljubavlju, najprisnije je sjedinjen sa Mnom u yogi i najviši je od svih yogija. To je Moje mišljenje." (Bg. 6.47) Tako je onaj tko uvijek misli na Svevišnjeg Gospodina u isto vrijeme najveći yogi, najveći jwani i najveći bhakta. Gospodin kaže Arjuni da kao ksatriya ne može ostaviti borbu, ali ako se bori sjećajući se Krsne, onda će se moći sjetiti Krsne u trenutku smrti. Ali moramo se potpuno predati transcendentálnom služenju Gospodina s ljubavlju.

U stvari, mi ne djelujemo s tijelom, već s umom i inteligencijom. Ako su um i inteligencija uvijek obuzeti mislima o Svevišnjem Gospodinu, osjetila su prirodno zaokupljena služenjem Gospodina. Površno gledajući, aktivnosti osjetila ostaju iste, ali svjesnost je promijenjena. Bhagavad-gita nas poučava kako um i inteligenciju zaokupiti mislima o Gospodinu. Takva zaokupljenost će nam omogućiti da se prenesemo u carstvo Gospodina. Ako je um zaokupljen služenjem Krsne, osjetila su samim tim zaokupljena služenjem Gospodina. To je umjetnost i tajna Bhagavad-gite: potpuna zaokupljenost mislima o Šri Krsni.

Suvremeni čovjek je uložio veliki napor da bi stigao na Mjesec, ali nije uložio veliki napor u pokušaju da se duhovno uzdigne. Ako netko ima pedeset godina života pred sobom, treba to kratko vrijeme iskoristiti za njegovanje sjećanja na Svevišnju Božansku Osobu. To je proces devocije:

cravanam kirtanam visnoh	smaranam pada-sevanam
arcanam vandanam dasyam	sakhyam atma-nivedanam

(Šrīmad-Bhagavatam 7.5.23)

Ovih devet procesa, od kojih je najlakši cravanam, slušanje Bhagavad-gite od samospoznate osobe, pomoći će osobi da misli na Vrhovno Biće. To će joj pomoći da se sjeća Svevišnjeg Gospodina i omogućiti joj da po napuštanju tijela dostigne duhovno tijelo, pogodno za druženje sa Svevišnjim Gospodinom.

Gospodin kaže:

abhyasa-yoga-yuktena paramam purusam divyam	cetasa nanya-gamina yati parthanucintayan
--	--

"Onaj tko meditira na Mene kao na Svevišnju Božansku Osobu, tko se u umu uvijek sjeća Mene i tko ne odstupa od ovog puta, o Arjuna, sigurno će Me dostići." (Bg. 8.8)

To nije jako težak proces. Međutim, moramo ga naučiti od iskusne osobe. Tad vijwanartham sa gurum evabhicchet: moramo prići osobi koja ga već primjenjuje. Um uvijek leti s jednog predmeta na drugi, ali moramo naučiti da ga uvijek usredotočimo na oblik Svevišnjeg Gospodina, Šri Krsne ili na zvuk Njegovog imena. Um je prirodno nemiran i luta tamo-amo, ali može počivati u zvučnoj vibraciji Krsne. Tako moramo meditirati na paramam purusam, Svevišnjeg Gospodina u duhovnom carstvu, duhovnom nebu, i tako Ga dostići. Načini i sredstva za dostizanje krajnje spoznaje, krajnjeg cilja, opisani su u Bhagavad-giti i vrata tog znanja su otvorena za svakoga. Nikome nije zabranjen pristup. Sve vrste ljudi mogu prići Gospodinu Krsni misleći na Njega, jer svatko može slušati i razmišljati o Njemu.

Gospodin kaže (Bg. 9.32-33):

mam hi partha vyapaśritya striyo vaicyas tatha-cudras	ye 'pi syuh papa-yonayah te 'pi yanti param gatim
--	--

kim punar brahmanah punya anityam asukham lokam	bhakta rajarsayas tatha imam prapya bhajasva mam
--	---

Gospodin kaže da čak i trgovac, pala žena, radnik ili ljudska bića na najnižem položaju mogu dostići Svevišnjeg. Nije potrebna visoko razvijena inteligencija. To znači da svatko tko prihvati princip bhakti-yoge i Svevišnjeg Gospodina kao summum bonum svog života, najviši cilj, može prići Gospodinu u duhovnom nebu. Ako prihvati principe iznesene u Bhagavad-giti, može učiniti svoj život savršenim i zauvijek riješiti sve probleme života. To je suština čitave Bhagavad-gite.

Možemo zaključiti da je Bhagavad-gita transcendentalni spis koji trebamo čitati vrlo pažljivo. Gita-castram idam punyam yah pathet prayatah puman: ako pravilno slijedimo upute Bhagavad-gite, možemo se osloboditi svih bijeda i tjeskoba života. Bhaja-cokadi-varjitah. Oslobodit ćemo se svih strahova u ovom životu, a naš sljedeći život će biti duhovan. (Gita-mahatmya 1)

Postoji još jedna prednost:

gitadhyayana-cilasya naiva santi hi papani	pranayama-parasya ca purva-janma-krtani ca
---	---

"Ako netko čita Bhagavad-gitu vrlo iskreno, sa svom ozbiljnošću, Gospodinovom milosti posljedice njegovih prošlih loših djela neće djelovati na njega." (Gita-mahatmya 2) Gospodin vrlo glasno kaže u posljednjem dijelu Bhagavad-gite (18.66):

sarva-dharman parityajya aham tvam sarva-papebhyo	mam ekam caranam vraja moksayisyami ma cucah
--	---

"Ostavi sve vrste religije i samo se predaj Meni. Oslobodit ću te svih grješnih posljedica. Ne boj se." Tako Gospodin prihvaća svu odgovornost za onog tko Mu se preda i štiti ga od svih posljedica grijeha.

maline mocanam pumsam sakrd gitamrta-snanam	jala-snanam dine dine samsara-mala-nacanam
--	---

"Osoba se može prati svaki dan kupajući se u vodi, ali ako se čak i jednom okupa u svetoj vodi Bhagavad-gite, biva pročišćena od sve prljavštine materijalnog života." (Gita-mahatmya 3)

gita su-gita kartavya
ya svayam padmanabhasya

kim anyaih castra-vistaraih
mukha-padmad vinihsrta

Pošto je Bhagavad-gitu izgovorila Svevišnja Božanska Osoba, ne trebamo čitati niti jedan drugi vedski spis. Samo trebamo pažljivo i redovito slušati i čitati Bhagavad-gitu. U sadašnjem dobu, ljudi su toliko zaokupljeni svjetovnim aktivnostima da ne mogu pročitati sve vedske spise. Ali to nije potrebno. Ova knjiga, Bhagavad-gita, bit će dovoljna, jer predstavlja bit svih vedskih spisa, posebno zato što ju je izgovorila Svevišnja Božanska Osoba. (Gita-mahatmya 4)
Kao što je rečeno:

bharatamrta-sarvasvam
gita-gaggodakam pitva

visnu-vaktrad vinihsrtam
punar janma na vidyate

"Onaj tko pije vodu Gange dostiže oslobođenje, a da ne govorimo o onome tko pije nektar Bhagavad-gite. Bhagavad-gita je suštinski nektar Mahabharate, a izgovorio ju je sam Gospodin Krsna, izvorni Visnu. (Gita-mahatmya 5) Bhagavad-gita potječe sa usana Svevišnje Božanske Osobe, a za Gangu se kaže da emanira iz Gospodinovih lotosovih stopala. Naravno, nema razlike između Gospodinovih usana i stopala, ali na osnovu objektivnog proučavanja možemo ocijeniti da je Bhagavad-gita važnija i od vode Gange.

sarvopanisado gavo
partho vatsah su-dhir bhokta

dogdha gopala-nandanah
dugdham gitamrtam mahat

"Ova Gitopanisada, Bhagavad-gita, suština svih Upanisada, nalikuje kravi, a Gospodin Krsna, koji je poznat kao dječak pastir, muze tu kravu. Arjuna je kao tele, a učeni ljudi i čisti bhakte trebaju piti nektarsko mlijeko Bhagavad-gite." (Gita-mahatmya 6)

ekam castram devaki-putra-gitam
eko devo devaki-putra eva
eko mantras tasya namani yani
karmapy ekam tasya devasya seva
(Gita-mahatmya 7)

U današnje vrijeme ljudi jako žele imati jedan sveti spis, jednog Boga, jednu religiju i jedno zanimanje. Stoga - ekam castram devaki-putra-gitam: neka čitav svijet ima samo jednog Boga - Šri Krsnu. Eko mantras tasya namani: i jednu himnu, jednu mantru, jednu molitvu - pjesmu sastavljenu od Njegovih imena: Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare. Karmapy ekam tasya devasya seva: i neka bude zaokupljen samo jednom aktivnosti - služenjem Svevišnje Božanske Osobe.

Prvo poglavlje

STIH 1

**धृतराष्ट्र उवाच ।
धर्मक्षेत्रे कुरुक्षेत्रे समवेता युयुत्सवः ।
मामकाः पाण्डवाश्चैव किमकुर्वत सञ्जय ॥१॥**

dhrtarastra uvaca
dharma-ksetre kuru-ksetre samaveta yuyutsavah
mamakah pandavac caiva kim akurvata sawjaya

dhrtarastrah uvaca - kralj Dhritaraštra reče;
dharma-ksetre - na mjestu hodočašća;
kuru-ksetre - na mjestu po imenu Kurukšetra;
samavetah - okupljeni;
yuyutsavah - željni borbe;

mamakah - *moja strana (sinovi);*
pandavah - *sinovi Pandua;*
ca - *i;*
eva - *svakako;*
kim - *što;*
akurvata - *uradili su;*
sawjaya - *o Sandāya;*

Dhritaraštra reče:

O Sandāja, što su učinili moji sinovi i sinovi Pandua kada su se okupili na mjestu hodočašća na Kurukšetri, željni borbe?

SMISAO: Bhagavad-gita je teistička nauka koju čitaju ljudi širom svijeta, sažeta u Gita-mahatmyi (Hvalospjevu Gite). U njoj je rečeno da osoba treba čitati Bhagavad-gitu vrlo pažljivo, uz pomoć bhakte Sri Krsne, i pokušati je shvatiti bez osobno motiviranih tumačenja. Primjer jasnog razumijevanja je izložen u samoj Giti u kojoj je opisan način na koji je učenje shvatio Arjuna, koji je čuo Gitu neposredno od Gospodina. Ako je netko dovoljno sretan shvatiti Bhagavad-gitu u tom nizu učeničkog naslijeđa, bez motiviranog tumačenja, nadilazi svo proučavanje vedске mudrosti i svih svetih spisa. U Bhagavad-giti, čitalac će naći sve što se nalazi u drugim svetim spisima, ali i ono što se u njima ne može naći. To je poseban standard Gite. Ona je savršena teistička nauka, jer ju je neposredno izgovorila Svevišnja Božanska Osoba, Gospodin Sri Krsna.

Teme o kojima diskutiraju Dhrtarastra i Sawjaya, opisane u Mahabharati, predstavljaju osnovni princip ove velike filozofije. Smatra se da je ova filozofija bila iznesena na bojnopolju Kuruksetre, koje je sveto mjesto hodočašća još od pradavnih vremena vedskog doba. Izgovorio ju je Gospodin kada je osobo bio prisutan na ovoj planeti da bi čovječanstvu pružio vodstvo.

Riječ dharma-ksetra (mjesto na kojem se vrše religiozni obredi) je značajna, jer je Svevišnja Božanska Osoba bila prisutna na bojnopolju Kuruksetre na strani Arjune. Otac Kurua - Dhrtarastra je sumnjao u mogućnost konačne pobjede svojih sinova. Tako je obuzet sumnjom upitao svog sekretara Sawjaju: "Što su uradili?" Bio je uvjeren da su se njegovi sinovi i sinovi njegovog mlađeg brata Pandua okupili na bojnopolju Kuruksetre radi odlučnog ratovanja. Ipak njegovo pitanje je značajno. On nije htio da rođaci i braća sklope kompromis i htio je biti siguran u sudbinu svojih sinova na bojnopolju. Kako je bilo uređeno da se bitka vodi na Kuruksetri - koja je na drugom mjestu u Vedama opisana kao mjesto obožavanja čak i za stanovnike raja - Dhrtarastra se jako plašio utjecaja svetog mjesta na ishod bitke. Znao je da će ono vrlo povoljno utjecati na Arjuna i sinove Pandua, koji su po prirodi bili puni vrlina. Sawjaya je bio učenik Vyase i stoga je milošću Vyase mogao vidjeti bojnopolje Kuruksetre, čak i dok se nalazio u sobi Dhrtarastre. Zato ga je Dhrtarastra pitao o situaciji na bojnopolju.

I Pandave i sinovi Dhrtarastre pripadaju istoj porodici, ali Dhrtarastra ovdje otkriva svoj um. Namjerno izjavljuje da su samo njegovi sinovi Kurui i izdvaja Panduove sinove od obiteljskog naslijeđa. Tako možemo shvatiti Dhrtarastrin stav prema svojim nećacima, sinovima Pandua. Kao što se sa rižinog polja čupaju nepotrebne biljke, tako se od samog početka ove pripovijesti očekuje da će na religioznom polju Kuruksetre, na kojem je bio prisutan otac religije, Sri Krsna, nepoželjne biljke, poput Dhrtarastrinog sina Duryodhane i drugih, biti iščupane i da će Gospodin postaviti na čelo istinski religiozne osobe, predvođene Yudhisthirom. To je značaj riječi dharma-ksetre i kuru-ksetre, pored njihovog povijesnog i vedskog značaja.

STIH 2

**सञ्जय उवाच ।
रष्ट्रा तु पाण्डवानीकं व्यूढं दुर्योधनस्तदा ।
आचार्यमुपसंगम्य राजा वचननब्रवीत् ॥२॥**

sawjaya uvaca

drstva tu pandavanikam
acaryam upasangamya

vyudham duryodhanas tada
raja vacanam abavit

sawjayah uvaca - *Sandāya reče;*
drstva - *vidjevši;*
tu - *ali;*
pandava-anikam - *vojnike Pandua;*
vyudham - *poredane u vojne falange;*
duryodhanah - *kralj Durjodhana;*
tada - *u to vrijeme;*
acaryam - *učitelju;*
upasangamya - *prišavši;*
raja - *kralj;*
vacanam - *riječi;*
abravit - *izgovorio*

Sandāya reče:

O kralju, vidjevši vojsku koju su postrojili sinovi Pandua, kralj Durjodhana je prišao svom učitelju i izgovorio slijedeće riječi.

SMISAO: Dhrtarastra je bio slijep od rođenja. Na žalost, bio je lišen i duhovne vizije. Vrlo dobro je znao da su njegovi sinovi isto tako slijepi u pogledu religije i bio je siguran da se nikada ne bi mogli sporazumjeti sa Pandavama, koji su od rođenja bili pobožni. Ipak, bio je sumnjičav zbog utjecaja mjesta hodočašća i Sawjaya je mogao shvatiti motiv koji ga je naveo da postavi pitanje o situaciji na bojnopolju. Sanjaya je htio ohrabriti očajnog kralja i zato ga je uvjerio da njegovi sinovi neće sklopiti nikakav kompromis pod utjecajem svetog mjesta. Sawjaya je obavijestio kralja da je njegov sin Duryodhana, vidjevši vojnu silu Pandava, odmah prišao glavnom zapovjedniku, Dronacaryi, kako bi ga obavijestio o pravom položaju. Iako je Duryodhana bio kralj, ipak je morao prići zapovjedniku zbog ozbiljnosti situacije. Stoga je bio sposoban biti političar. Ali Duryodhanina diplomatska glazura nije mogla sakriti strah koji je osjetio kada je vidio vojnu formaciju Pandava.

STIH 3

**पश्यैतां पाण्डुपुत्राणामाचार्य महतीं चमूम् ।
व्यूढां द्रुपदपुत्रेण तव शिष्येण धीमता ॥३॥**

pacyaitam pandu-putranam acarya mahatim camum
vyudham drupada-putrena tava cisyena dhimata

pacya - *pogledaj;*
etam - *ovu;*
pandu-putranam - *sinova Pandua;*
acarya - *o učitelju;*
mahatim - *veliku;*
camum - *vojnu silu;*
vyudham - *koju je postrojio;*
drupada-putrena - *sin Drupade;*
tava - *tvoj;*
cisyena - *učenik;*
dhi-mata - *vrlo inteligentan*

O učitelju moj, pogledaj veliku vojsku sinova Pandua, koju je tako vješto postrojio tvoj inteligentan učenik, sin Drupade.

SMISAO: Duryodhana, veliki diplomat, htio je istaknuti nedostatke Dronacarye, velikog brahmane i glavnog zapovjednika. Između Dronacarye i kralja Drupade, oca Draupadi, koja je bila Arjunina žena, došlo je do nekog političkog spora. Zbog tog spora, Drupada je izvršio veliko žrtvovanje i tako kao blagoslov dobio sina sposobnog da ubije Dronacaryu.

Dronacarya je to savršeno dobro znao, ali ipak, kao velikodušni brahmana, nije oklijevao prenijeti sve svoje vojne tajne Drupadinom sinu Dhrstadyumni kad mu je bio povjeren na vojno obrazovanje. Sada, na bojnopolju Kuruksetre, Dhrstadyumna se pridružio strani Pandava i postrojio njihove vojne falange, naučivši tu vještinu od Dronacarye. Duryodhana je istaknuo tu grešku da bi Dronacarya bio budan i beskompromisan u borbi. Time je također htio naglasiti da ne smije biti popustljiv u bici protiv Pandua, koji su također bili Dronacaryini dragi učenici. Posebno je Arjuna bio njegov najdraži i najbolji učenik. Duryodhana je upozorio da će takva popustljivost u borbi dovesti do poraza.

STIH 4

**अत्र शूरा महेष्वासा भीमार्जुनसमा युधि ।
युयुधानो विराटश्च द्रुपदश्च महारथः ॥४॥**

atra cura mahesv-asa
yuyudhano viratac ca

bhimarjuna-sama yudhi
drupadac ca maha-rathah

atra - *ovdje*;
curah - *junaci*;
maha-isu-asah - *moćni strijelci*;
bhima-arjuna - *Bhimi i Arđuni*;
samah - *ravni*;
yudhi - *u borbi*;
yuyudhanah - *Jujudhana*;
viratah - *Virata*;
ca - *također*;
drupadah - *Drupada*;
ca - *također*;
maha-rathah - *veliki borac*

U toj velikoj vojsci ima mnogo junačkih strijelaca i velikih boraca, u borbi ravnih Bhimi i Arđuni, poput Jujudhane, Virate i Drupade.

SMISAO: Čak i ako Dhrstadyumna nije bio važna prepreka pred Dronacaryinom velikom vojnom moći, bilo je mnogo drugih koji su izazivali strah. Duryodhana ih opisuje kao velike kamene spoticanja na putu pobjede, jer je svaki od njih bio jednako opasan kao Bhima i Arjuna. Zato ih je usporedio s njima.

STIH5

**धृष्टकेतुश्चेकितानः काशिराजश्च वीर्यवान् ।
पुरुजित्कुन्तिभोजश्च शैब्यश्च नरपुङ्गवः ॥५॥**

dhrstaketuc cekitanah
purujit kuntibhojac ca

kacirajac ca viryavan
caibyac ca nara-puggavah

dhrstaketuh - *Dhrištaketu*;
cekitanah - *Čekitana*;
kacirajah - *Kaširađa*;
ca - *također*;
viryavan - *vrlo moćni*;
purujit - *Puruđit*;

kuntibhojah - *Kuntibhođa*;
ca - *i*;
caibyah - *Šaibja*;
ca - *i*;
nara-puggavah - *junak u ljudskom društvu*

Tu su veliki junaci i snažni borci poput Dhrištaketua, Čekitane, Kaširađe, Puruđita, Kuntibhođe i Šaibje.

STIH 6

**युधामन्युश्च विक्रान्त उत्तमौजाश्च वीर्यवान् ।
सौभद्रो द्रौपदेयाश्च सर्व एव महारथाः ॥६॥**

yudhamanyuc ca vikranta uttamaujac ca viryavan
saubhadro draupadeyac ca sarva eva maha-rathah

yudhamanyuh - *Judhamanju*;
ca - *i*;
vikrantah - *veliki*;
uttamaujah - *Uttamauđa*;
ca - *i*;
virya-van - *vrlo moćni*;
saubhadrah - *sin Šubhadre*;
draupadeyah - *sinovi Draupadi*;
ca - *i*;
sarve - *svi*;
eva - *svakako*;
maha-rathah - *veliki borci na bojnim kolima*

Tu su veliki Judhamanju, vrlo moćni Uttamauđa, Šubhadrin sin i Draupadini sinovi. Svi ti ratnici su veliki borci na bojnim kolima.

STIH 7

**अस्माकं तु विशिष्टा ये तान्निबोध द्विजोत्तम ।
नायका मम सैन्यस्य संज्ञार्थं तान्ब्रवीमि ते ॥७॥**

asmakam tu vicista ye tan nibodha dvijottama
nayaka mama sainyasya samjwartham tan bravimi te
asmakam - *naše*;
tu - *ali*;
vicistah - *izuzetno moćni*;
ye - *koji*;
tan - *na njih*;
nibodha - *samo obrati pažnju, budi obaviješten*;
dvija-uttama - *o najbolji od brahmana*;
nayakah - *zapovjednici*;
mama - *mojih*;
sainyasya - *vojnika*;
samjwa-artham - *radi obavještenja*;
tan - *o njima*;

bravimi - *govorim*;
te - *tebi*

Ali dozvoli mi da te obavijestim o izuzetno moćnim zapovjednicima sposobnim predvoditi moju vojnu silu, o najbolji od brahmana.

STIH 8

**भवान्भीष्मश्च कर्णश्च कृपश्च समितिंजयः ।
अश्वत्थामा विकर्णश्च सौमदत्तिस्तथैव च ॥८॥**

bhavan bhismac ca karnac ca krpac ca samitim-jayah
acvatthama vikarnac ca saumadattis tathaiva ca

bhavan - *tvoje dobro biće*;
bhismah - *djed Bhišma*;
ca - *također*;
karnah - *Karna*;
ca - *i*;
krpah - *Kripa*;
ca - *i*;
samitim-jayah - *uvijek pobjedonosni u bitci*;
acvatthama - *Ašvatthama*;
vikarnah - *Vikarna*;
ca - *kao i*;
saumadattih - *Somadattin sin*;
tatha - *kao i*;
eva - *svakako*;
ca - *također*

Tu su osobe poput tebe, Bhišme, Karne, Kripe, Ašvatthame, Vikarne i Somadattinog sina Bhurišrave, koje uvijek odnose pobjedu u bitci.

SMISAO: Duryodhana spominje velike junake u bici, koji uvijek odnose pobjedu. Vikarna je Duryodhanin brat, Acvatthama je Dronacaryin sin, a Saumadatti ili Bhuricrava je sin kralja Bahlike. Karna je Arjunin polubrat, jer ga je rodila Kunti prije nego što se udala za kralja Pandua. Krpacaryina sestra blizanka se udala za Dronacaryu.

STIH 9

**अन्ये च बहवः शूरा मदर्थे त्यक्तजीविताः ।
नानाशस्त्रप्रहरणाः सर्वे युद्धविशारदाः ॥९॥**

anye ca bahavah cura mat-arthe tyakta-jivitah
nana- castra- praharanah sarve yuddha-vicaradah

anye - *drugi*;
ca - *također*;
bahavah - *u velikom broju*;
curah - *junaci*;
mat-arthe - *radi mene*;
tyakta-jivitah - *spremni riskirati život*;

nana - brojnim;
castra - oružjem;
praharanah - naoružani su;
sarve - svi oni;
yuddha-vicaradah - iskusni u vojnoj nauci

Tu su i mnogi drugi junaci spremni za mene položiti svoj život. Svi oni su dobro naoružani različitim vrstama oružja i iskusni u vojnoj nauci.

SMISAO: Što se tiče drugih poput Jayadrathe, Krtavarme i Calye, svi su odlučili za Duryodhanu položiti svoj život. Drugim riječima, već je zaključeno da će svi umrijeti u bici na Kuruksetri zato što su se pridružili strani grešnog Duryodhane. Naravno, Duryodhana je bio uvjeren da će odnijeti pobjedu zahvaljujući udruženim snagama svojih prijatelja.

STIH 10

**अपर्याप्तं तदस्माकं बलं भीष्माभिरक्षितम् ।
पर्याप्तं त्विदमेतेषां बलं भीमाभिरक्षितम् ॥ १० ॥**

aparyaptam tad asmakam balam bhismabhiraksitam
paryaptam tv idam etesam balam bhimabhiraksitam

aparyaptam - neizmjerna;
tat - ta;
asmakam - naša;
balam - snaga;
bhisma - djed Bhišma;
abhiraksitam - savršeno štititi;
paryaptam - ograničena;
tu - ali;
idam - sva ta;
etesam - Pandava;
balam - snaga;
bhima - Bhima;
abhiraksitam - pažljivo štiti

Snaga naše vojske koju savršeno štiti djed Bhišma je neizmjerna, dok je snaga Pandava, koje pažljivo štiti Bhima, ograničena.

SMISAO: Ovdje Duryodhana uspoređuje snagu obje vojske. On misli da je snaga njegove vojske neizmjerna, jer je štiti najiskusniji general, djed Bhisma, dok su snage Pandava ograničene, jer ih štiti manje iskusni general Bhima, koji izgleda beznačajan u prisustvu Bhisme. Duryodhana je uvijek zavidio Bhimi jer je savršeno dobro znao da će, ako uopće umre, umrijeti od Bhimine ruke. U isto vrijeme, bio je uvjeren u svoju pobjedu zbog prisustva Bhisme, koji je bio daleko bolji general. Njegov zaključak da će izaći iz bitke kao pobjednik je bio zasnovan na provjerenim činjenicama.

STIH 11

**अयनेषु च सर्वेषु यथाभागमवस्थिताः ।
भीष्ममेवाभिरक्षन्तु भवन्तः सर्व एव हि ॥ ११ ॥**

ayanesu ca sarvesu

yatha-bhagam avasthitah

bhismam evabhiraksantu bhavantah sarva eva hi

ayanesu - *na strateškim točkama;*
ca - *također;*
sarvesu - *svuda;*
yatha-bhagam - *različito postavljeni;*
avasthitah - *smješteni;*
bhismam - *djedu Bhišmi;*
eva - *svakako;*
abhiraksantu - *trebate dati podršku;*
bhavantah - *vi;*
sarve - *svi vi;*
eva hi - *svakako*

Sada svi morate pružiti punu podršku djedu Bhišmi, smješteni na svojim strateškim položajima na ulazu u falange vojske.

SMISAO: Nakon što je pohvalio moć Bhisme, Duryodhana je pomislio kako drugi mogu misliti da ih smatra manje važnima i tako je na svoj uobičajeni diplomatski način pokušao ovim riječima izgladiti situaciju. Naglasio je da je Bhismadeva nesumnjivo bio velik junak, ali je bio star čovjek i zato bi svatko trebao misliti na to kako ga zaštititi sa svih strana. Moglo bi se desiti da se bori na jednoj strani i da neprijatelj to iskoristi. Stoga je bilo važno da drugi junaci ne napuste svoje strateške položaje i dozvole neprijatelju da probije falangu. Duryodhana je jasno osjetio da pobjeda Kurua ovisi o prisustvu Bhismadeve. Bio je uvjeren u punu podršku Bhismadeve i Dronacarye u bitci, jer je dobro znao da nisu rekli niti riječ kada ih je Arjunina žena Draupadi u svom bespomoćnom stanju molila za pravdu, dok ju je Duhsasana pokušavao na silu razodjenuti u prisustvu svih velikih generala na skupu. Iako je znao da dva generala osjećaju neku vrstu naklonosti prema Pandavama, nadao se da će je sada potpuno odbaciti, kao što su učinili za vrijeme kockanja.

STIH 12

**तस्य संजनयन्हर्षं कुरुवृद्धः पितामहः ।
सिंहनादं विनद्योच्चैः शङ्खं दध्मौ प्रतापवान् ॥१२॥**

tasya sawjanayan harsam kuru-vrddhah pitamahah
simha-nadam vinadyoccaih cagkham dadhmau pratapavan

tasya - *njegovu;*
sawjanayan - *povećavajući;*
harsam - *radost;*
kuru-vrddhah - *djed Kuru dinastije (Bhišma);*
pitamahah - *djed;*
simha-nadam - *glasan zvuk nalik rici lava;*
vinadya - *vibrirajući;*
uccaih - *vrlo glasno;*
cagkham - *u školjku;*
dadhmau - *puhnuo;*
pratapa-van - *hrabri*

Tada je Bhišma, veliki hrabri predak Kuru dinastije, djed boraca, vrlo glasno puhnuo u svoju školjku, proizvevši zvuk nalik na riku lava, razveselivši time Durjodhanu.

SMISAO: Djed Kuru dinastije je shvatio skrovite kutke srca svog unuka Duryodhane i iz prirodne samilosti ga je pokušao razveseliti puhnuvši vrlo glasno u svoju školjku, kao što je dolikovalo njegovom lavljem položaju. Simboličnim puhanjem u školjku, posredno je obavijestio svog potištenog unuka Duryodhanu da nije imao nikakvih izgleda za pobjedu, jer je Svevišnji

Gospodin Krsna bio na strani protivnika. Usprkos tome, njegova dužnost je bila boriti se i u tom pogledu nije trebalo žaliti truda.

STIH 13

**ततः शङ्खाश्च भेर्यश्च पणवानकगोमुखाः ।
सहसैवाभ्यहन्यन्त स शब्दस्तुमुलोऽभवत् ॥१३॥**

tatah cagkhac ca bheryac capanavanaka- gomukhah
sahasaivabhyahanyanta sa cabdas tumulo 'bhavat

tatah - *zatim*;
cagkhah - *školjke*;
ca - *također*;
bheryah - *veliki bubnjevi*;
ca - *i*;
panava-anaka - *mali bubnjevi i timpani*;
go-mukhah - *rogovi*;
sahasa - *iznenada*;
eva - *svakako*;
abhyahanyanta - *istodobno su se začuli*;
sah - *to*;
cabdah - *zvuk*;
tumulah - *zaglušujući*;
abhavat - *postao*

Nakon toga, iznenada su se začule školjke, bubnjevi, lovački rogovi, trube i rogovi, stvarajući zaglušujući zvuk.

STIH 14

**ततः श्वेतैर्हयैर्युक्ते महति स्यन्दने स्थितौ ।
माधवः पाण्डवश्चैव दिव्यौ शङ्खौ प्रदध्मतुः ॥ १४ ॥**

tatah cvetair hayair yukte mahati syandane sthitau
madhavah pandavac caiva divyau cagkhau pradadhmaṭuḥ

tatah - *zatim*;
cvetaih - *sa bijelim*;
hayaih - *konjima*;
yukte - *upregnutim*;
mahati - *u velikim*;
syandane - *bojnim kolima*;
sthitau - *nalazeći se*;
madhavah - *Krišna (muž boginje sreće)*;
pandavah - *Arđuna (sin Pandua)*;
ca - *također*;
eva - *svakako*;
divyau - *transcendentalne*;
cagkhau - *školjke*;
pradadhmaṭuḥ - *oglasili*

Na drugoj strani, Krišna i Arđuna su puhnući u svoje transcendentalne školjke sjedeći na bojnim kolima koja su vukli bijeli konji.

SMISAO: Za razliku od školjke u koju je puhnuo Bhismadeva, školjke u rukama Krsne i Arjune su opisane kao transcendentalne. Oglašavanje transcendentalnih školjki je ukazivalo da druga strana nije imala izgleda za pobjedu, jer je Krsna bio na strani Pandava. Jayas tu pandu-putranam yesam pakse janardanah. Pobjeda uvijek prati osobe kao što su sinovi Pandua, jer je Gospodin Krsna sa njima. Kad god i gdje god je Gospodin prisutan, boginja sreće je također prisutna, jer ona nikada ne živi sama bez svog muža. Prema tome, pobjeda i sreća su očekivali Arjunu. Na to je ukazivao transcendentalni zvuk koji je proizvela školjka Visnua, ili Gospodina Krsne. Pored toga, kola na kojima su oba prijatelja sjedila je Arjuni poklonio Agni (bog vatre). To je ukazivalo da njegova kola mogu osvojiti sve pravce u sva tri svijeta, gdje god bila odvezena.

STIH 15

**पाञ्चजन्यं हृषीकेशो देवदत्तं घनंजयः ।
पौण्ड्रं दध्मौ महाशङ्खं भीमकर्मा वृकोदरः ॥१५॥**

pawcajanya - školjku po imenu Pančadžanja;
hrsika-isah - Hrišikeša (Krišna, Gospodin koji upravlja osjetilima bhakta);
devadattam - školjku po imenu Devadatta;
dhanam-jayah - Dhanadžaja (Arđuna, osvovitelj bogatstva);
paundram - školjku po imenu Paundra;
dadhmau - puhnuo u;
maha-cagkham - strahovitu školjku;
bhima-karma - onaj tko izvršava herkulske zadatke;
vrka-udarah - onaj tko proždrljivo jede (Bhima)

Gospodin Krišna je puhnuo u Svoju školjku zvanu Pančadžanja, Arđuna je puhnuo u svoju školjku zvanu Devadatta, a Bhima, koji proždrljivo jede i izvršava herkulske zadatke, puhnuo je u svoju strahovitu školjku zvanu Paundra.

SMISAO: Gospodin Krsna je u ovom stihu opisan kao Hrsikeca, jer je vlasnik svih osjetila. Živa bića su Njegovi djelići i čestice i zato su osjetila živih bića sastavni djelići Njegovih osjetila. Impersonalisti ne mogu objasniti osjetila živih bića i zato uvijek žele opisati sva živa bića kao bezosjetilna ili neosobna. Gospodin, koji se nalazi u srcima svih živih bića, upravlja njihovim osjetilima, razmjerno tome koliko Mu se ona predaju. U slučaju čistog bhakte, On neposredno upravlja njegovim osjetilima. Ovdje, na bojnom polju Kuruksetre, Gospodin neposredno upravlja transcendentalnim osjetilima Arjune i stoga se naziva Hrsikeca. Gospodin ima različita imena prema različitim aktivnostima. Na primjer, Njegovo ime je Madhusudana jer je ubio demona Madhua, Njegovo ime je Govinda jer pruža zadovoljstvo kravama i čulima, Njegovo ime je Vasudeva jer se pojavio kao sin Vasudeve, Njegovo ime je Devaki-nandana jer je prihvatio Devaki kao Svoju majku, Njegovo ime je Yacoda-nandana jer je omogućio Yacodi u Vrndavani da vidi Njegove zabave u djetinjstvu, Njegovo ime je Partha-sarathi jer je vozio bojna kola Svog prijatelja Arjune. Slično tome, Njegovo ime Hrsikeca jer je poučio Arjunu na bojnom polju Kuruksetre.

Arjuna je u ovom stihu oslovljen kao Dhanawjaya jer je pomogao svom starijem bratu da prikupe bogatstvo kad je kralj trebao osigurati sredstva za razna žrtvovanja. Bhima je poznat kao Vrkodara zato što je mogao jesti jednako proždrljivo kao što je mogao izvršavati herkulske zadatke, poput ubijanja demona Hidimbe. Tako su školjke u koje su puhnule različite osobe na strani Pandava, počevši s Gospodinom, jako ohrabrile borbene vojnike. Na drugoj strani nije bilo takvog pouzdanja, niti prisustva Gospodina Krsne, vrhovnog upravitelja, ili boginje sreće. Tako je bilo predodređeno da Duryodhanina strana izgubi bitku - i to je bila poruka koju su objavili zvuci školjki.

STIH 16 – 18

अनन्तविजयं राजा कुन्तीपुत्रो युधिष्ठिरः ।
नकुलः सहदेवश्च सुघोषमणिपुष्पकौ ॥ १६ ॥
काश्यश्च परमेष्वासः शिखण्डी च महारथः ।
धृष्टद्युम्नो विराटश्च सात्यकिश्चापराजितः ॥ १७ ॥
द्रुपदो द्रौपदेयाश्च सर्वशः पृथिवीपते ।
सौभद्रश्च महाबाहुः शङ्खान्दध्मुः पृथक्पृथक् ॥ १८ ॥

anantavijayam raja kunti-putro yudhisthirah
nakulah sahaddevac ca sughosa-manipuspakau

kacyac ca paramesv-asah cikhandi ca maha-rathah
dhrstadyumno viratac ca satyakic caparajitah

drupado draupadeyac ca sarvacah prthivi-pate
saubhadrac ca maha-bahuh cagkhan dadhmuh prthak prthak

ananta-vijayam - školjku po imenu Anantaviđaja;
raja - kralj;
kunti-putrah - Kuntin sin;
yudhisthirah - Judhištthira;
nakulah - Nakula;
sahadevah - Sahadeva;
ca - i;
sughosa-manipuspakau - školjke po imenu Sughoša i Manipuškpa;
kacyah - kralj Kašija (Varanasija);
ca - i;
parama-isu-asah - veliki strijelac;
cikhandi - Šikhandi;
ca - također;
maha-rathah - onaj koji se bori sam protiv tisuću drugih;
dhrstadyumnah - Dhrištadjumna (sin kralja Drupade);
viratah - Virata (princ koji je pružio utočište Pandavama kada su se skrivali);
ca - također;
satyaki - Satjaki (vozač bojnih kola Gospodina Krišne, isto kao Jujudhana);
ca - također;
aparajitah - koji nikada nisu bili pobijeđeni;
drupadah - Drupada, kralj Pawcale;
draupadeyah - sinovi Draupadi;
ca - također;
sarvacah - svi;
prthivi-pate - o kralju;
saubhadrah - Abhimanyu, sin Šubhadre;
ca - također;
maha-bahuh - snažnih ruku;
cagkhan - školjke;
dadhmuh - puhnuli u;
prthak prthak - svaki pojedinačno

Kralj Judhištthira, Kuntin sin, puhnuo je u svoju školjku zvanu Anantaviđaja, a Nakula i Sahadeva su puhnuli u Sughošu i Manipuškpu. Veliki strijelac - kralj Kašija, veliki borac Šikhandi, Dhrištadjumna, Virata, nepobjedivi Satjaki, Drupada, Draupadini sinovi i drugi, o kralju, poput Šubhadrinog sina snažnih ruku, puhnuli su u svoje školjke.

SMISAO: Sawjaya je vrlo taktično obavijestio kralja Dhrtarastru da njegova nerazumna politika varanja Panduovih sinova i napor koji je uložio da vlastite sinove ustoliči na prijestol kraljevstva, nisu bili za pohvalu. Znaci su već jasno ukazivali da će u toj velikoj bitci čitava Kuru dinastija, počevši od djeda Bhisme, pa sve do unuka kao što su Abhimanyu i drugi, biti ubijena, zajedno sa svim kraljevima svih država svijeta. Svi su bili prisutni tamo i svi su bili osuđeni na propast. Do čitave katastrofe je došlo zbog kralja Dhrtarastre koji je odobrio politiku koju su vodili njegovi sinovi.

STIH 19

**स घोषो धार्तराष्ट्राणां हृदयानि व्यदारयत् ।
नभश्च पृथिवीं चैव तुमुलोऽभ्यनुनादयन् ॥१९॥**

sa ghoso dhartarastranam hridayani vyadarayat
nabhac ca prthivim caiva tumulo 'bhyanunadayan

sah - ta;
ghosah - vibracija;
dhartarastranam - sinova Dhritaraštre;
hridayani - srca;
vyadarayat - potresla;
nabhah - nebo;
ca - također;
prthivim - površinom Zemlje;
ca - također;
eva - svakako;
tumulah - glasno;
abhyanunadayan - odjekujući

Zvuk tih različitih školjki je postao zaglušujući. Odjekujući nebom i zemljom, potresao je srca Dhritaraštrinih sinova.

SMISAO: Kada su Bhisma i drugi na Duryodhaninoj strani puhнули u svoje školjke, to nije slomilo srca Pandava. Tako nešto nije spomenuto. Ali u ovom stihu je opisano da su zvuci koje je proizvela strana Pandava potresli srca Dhrtarastrinih sinova. To se dogodilo zbog Pandava i njihovog povjerenja u Gospodina Krsnu. Osoba koja uzme utočište Svevišnjeg Gospodina nema se čega bojati, čak ni usred najveće nevolje.

STIH 20

**अथ व्यवस्थितान्दृष्ट्वा धार्तराष्ट्रान्कपिध्वजः ।
प्रवृत्ते शस्त्रसंपाते धनुरुद्यम्य पाण्डवः ।
हृषीकेशं तदा वाक्यमिदमाह महीपते ॥ २० ॥**

atha vyavasthitan drstva dhartarastran kapi-dhvajah
pravrtte castra-sampate dhanur udyamya pandavah
hrsikecam tada vakyam idam aha mahi-pate

atha - tada;
vyavasthitan - smješteni;
drstva - pogledavši;
dhartarastran - Dhritaraštrine sinove;

kapi-dhvajah - *on, čija je zastava nosila znak Hanumana;*
pravrtte - *dok se pripremao;*
castra-sampate - *odapeti strijele;*
dhanuh - *luk;*
udyamya - *uzevši;*
pandavah - *sin Pandua (Arđuna);*
hrsikecam - *Gospodinu Krišni;*
tada - *tada;*
vakyam - *riječi;*
idam - *ove;*
aha - *rekao;*
mahi-pate - *o kralju*

Tada je Arđuna, sin Pandua, stojeći na bojnim kolima sa zastavom koja je nosila znak Hanumana, uzeo svoj luk i pripremio se odapeti strijele. O kralju, pogledavši Dhritaraštrine sinove svrstane u bojne redove Arđuna je rekao Gospodinu Krišni slijedeće riječi.

SMISAO: Bitka je upravo trebala početi. Iz ove izjave saznajemo da su Dhrtarastrini sinovi bili manje ili više obeshrabreni neočekivanim rasporedom vojne sile Pandava, koji su na bojnom polju djelovali po osobnim uputama Gospodina Krsne. Slika Hanumana na zastavi Arjune je još jedan znak pobjede, jer je Hanuman surađivao sa Gospodinom Ramom u bitci između Rame i Ravane, u kojoj je Gospodin Rama odnio pobjedu. Sada su i Rama i Hanuman bili prisutni na Arjuninim kolima da bi mu pomogli. Gospodin Krsna je sam Rama, a gdje god je prisutan Rama, prisutni su i Njegov vječni sluga Hanuman i Njegova vječna supruga Sita, boginja sreće. Prema tome, Arjuna nije imao razloga plašiti se bilo kakvih neprijatelja. Povrh svega, gospodar osjetila, Gospodin Krsna, bio je osobno prisutan da bi ga vodio. Tako je Arjuna imao priliku dobiti sve dobre savjete o vođenju bitke. U takvim povoljnim okolnostima koje je Gospodin uredio za svog vječnog bhaktu, leže znaci sigurne pobjede.

STIH 21-22

**अर्जुन उवाच ।
सेनयोरुभयोर्मध्ये रथं स्थापय मेऽच्युत ।
यावदेताभिरीक्षेऽहं योद्धुकामानवस्थितान् ॥२१॥
कैर्मया सह योद्धव्यमस्मिन्रणसमुद्यमे ॥२२॥**

arjuna uvaca
senayor ubhayor madhye ratham sthapaya me 'cyuta
yavad etan nirikse 'ham yoddhu-kaman avasthitan

kair maya saha yoddhavyam asmin rana samudyame

arjunah uvaca - *Arđuna reče;*
senayoh - *vojske;*
ubhayoh - *obje;*
madhye - *između;*
ratham - *bojna kola;*
sthapaya - *molim te odvezi;*
me - *moja;*
acyuta - *o nepogrješivi;*
yavat - *sve dok;*
etan - *sve te;*
nirikse - *mogu pogledati;*

aham - ja;
yoddhu-kaman - željne borbe;
avasthitan - postrojene na bojnopolju;
kaih - sa kojima;
maya - ja;
saha - zajedno;
yoddhavyam - moram se boriti;
asmin - u ovom;
rana - sukobu;
samudyame - u pokušaju

Arđuna reče: O nepogrešivi, molim Te odvezi moja kola između dvije vojske, tako da mogu vidjeti sve okupljene osobe željne borbe s kojima se moram boriti u ovom velikom oružanom sukobu.

SMISAO: Iako je Gospodin Krsna Svevišnja Božanska Osoba, iz Svoje bezuzročne milosti je služio Svog prijatelja. On nikada ne prestaje biti naklonjen Svojim bhaktama i zato je ovdje oslovljen kao nepogrešivi. Kao vozač bojnih kola, morao je izvršiti Arjunine naredbe i kako u tom nije oklijevao, oslovljen je kao nepogrešivi. Iako je prihvatio položaj vozača bojnih kola Svog bhakte, Njegov vrhovni položaj nije bio doveden u pitanje. U svim okolnostima, On je Svevišnja Božanska Osoba, Hrsikeca, gospodar svih osjetila. Odnos između Gospodina i Njegovih slugu je transcendentalan i vrlo sladak. Sluga je uvijek spreman služiti Gospodina, a Gospodin uvijek traži priliku da na neki način služi bhaktu. Gospodin osjeća veće zadovoljstvo kada Njegov čisti bhakta prihvati nadređen položaj i daje Mu naredbe, nego kada sam izdaje naredbe. Pošto je Gospodar, svatko mora izvršavati Njegove naredbe i nitko nije viši od Njega da bi Mu mogao naređivati. Ali kada vidi da Mu čisti bhakta naređuje, osjeća transcendentarno zadovoljstvo, iako je nepogrešiv gospodar svih okolnosti.

Kao Gospodinov čisti bhakta, Arjuna se nije želio boriti protiv svojih rođaka i braće, ali ga je na to primorala nepopustljivost Duryodhane, koji nikada nije pristao na mirovne pregovore. Zato je želio vidjeti vodeće osobe koje su bile prisutne na bojnopolju. Iako nije bilo ni govora o sklapanju mira na bojnopolju, ponovo ih je htio vidjeti i ustanoviti koliko su čvrsto odlučili zahtijevati nepoželjni rat.

STIH 23

**योत्स्यमानानवेक्षेऽहं य एतेऽत्र समागताः ।
धार्तराष्ट्रस्य दुरुद्धेयुद्धे प्रियचिकीर्षवः ॥२३॥**

yotsyamanan avekse 'ham ya ete 'tra samagatah
dhartarastrasya durbuddher yuddhe priya- cikirsavah

yotsyamanan - one koji će se boriti;
avekse - dozvoli mi da vidim;
aham - ja;
ye - koji;
ete - one;
atra - ovdje;
samagatah - okupljene;
dhartarastrasya - Dhritaraštrinog sina;
durbuddheh - opakog;
yuddhe - u bitci;
priya - dobro;
cikirsavah - želeći

Dozvoli mi da vidim one koji su došli ovdje boriti se, želeći zadovoljiti Dhritaraštrinog opakog sina.

SMISAO: Bila je javna tajna da je Duryodhana u suradnji sa svojim ocem Dhrtarastrom htio zlim planovima nezakonito prisvojiti kraljevstvo Pandava. Stoga su sve osobe koje su prišle Duryodhani morale biti ptice istog jata. Arjuna ih je htio vidjeti na bojnopolju prije nego što počne bitka, ali nije namjeravao s njima voditi mirovne pregovore. Htio ih je vidjeti da bi procijenio silu s kojom se mora suočiti, iako je bio potpuno uvjeren u pobjedu jer je Krsna sjedio pored njega.

STIH 24

**सञ्जय उवाच ।
एवमुक्तो हृषीकेशो गुडाकेशेन भारत ।
सेनयोरुभयोर्मध्ये स्थापयित्वा रथोत्तमम् ॥२४॥**

sawjaya uvaca
evam ukto hrsikeco gudakecena bharata
senayor ubhayor madhye sthapayitva rathottamam

sawjayah uvaca - *Sandaja reče;*
evam - *tako;*
uktah - *oslovio;*
hrsikecah - *Gospodina Krišnu;*
gudakecena - *Arđuna;*
bharata - *o potomče Bharate;*
senayoh - *vojske;*
ubhayoh - *obje;*
madhye - *usred;*
sthapayitva - *odvezao;*
ratha-uttamam - *najbolja bojna kola*

Sandaja reče: O potomče Bharate, kada je čuo Arđunine riječi, Gospodin Krišna je odvezao izvrsna bojna kola i postavio ih između dvije vojske.

SMISAO: Arjuna je u ovom stihu oslovljen kao Gudakeca. Gudaka znači spavanje, a onaj tko savladava spavanje se zove gudakeca. Spavanje također znači neznanje. Tako je Arjuna savladao i spavanje i neznanje zahvaljujući prijateljstvu s Krsnom. Kao veliki Krsnin bhakta, nije čak ni za trenutak mogao zaboraviti Krsnu, jer to je priroda bhakte. Bez obzira da li je budan ili spava, Gospodinov bhakta nikada ne može prestati misliti na Krsnino ime, oblik, odlike i zabave. Tako neprestano misleći na Krsnu može savladati spavanje i neznanje. To se zove svjesnost Krsne, ili samadhi. Kao Hrsikeca, ili upravitelj osjetila i uma svakog živog bića, Krsna je mogao shvatiti zašto Arjuna želi postaviti kola između dvije vojske. Zato je odvezao bojna kola i rekao slijedeće.

STIH 25

**भीष्मद्रोणप्रमुखतः सर्वेषां च महीक्षिताम् ।
उवाच पार्थ पश्यैतान्समवेतान्कुरुनिति ॥२५॥**

bhisma- drona- pramukhatah sarvesam ca mahi-ksitam
uvaca partha pacyaitan samavetan kurun iti

bhisma - djeda Bhišme;
drona - učitelja Drone;
pramukhatah - ispred;
sarvesam - svih;
ca - također;
mahi-ksitam - vođa svijeta;
uvaca - reče;
partha - o Prithin sine;
pacya - samo pogledaj;
etan - sve njih;
samavetan - okupljene;
kurun - članove Kuru dinastije;
iti - tako

U prisustvu Bhišme, Drone i svih drugih poglavara svijeta, Gospodin je rekao: "Samo pogledaj Partha sve Kurue koji su se ovdje okupili".

SMISAO: Kao Nad-duša svih živih bića, Gospodin Krsna je mogao shvatiti što se dešava u Arjuninom umu. Upotreba riječi Hrsikeca u ovom slučaju ukazuje da je znao sve. Riječ Partha, ili Kuntin ili Prthin sin, kojom je oslovljen Arjuna, također je značajna. Kao prijatelj, Krsna je htio obavijestiti Arjuna da je pristao biti vozač njegovih bojnih kola zato što je Arjuna bio sin Prthe, sestre Njegovog oca Vasudeve. Ali što je Krsna mislio kada je rekao Arjuni da pogleda Kurue? Da li je Arjuna tamo htio stati i ne boriti se? Krsna nikada nije očekivao tako nešto od sina Njegove tetke Prthe. Tako je Gospodin u prijateljskoj šali predkazao stanje Arjuninog uma.

STIH 26

**तत्रापश्यत्स्थितान्पार्थः पितृन्थ पितामहान् ।
आचार्यान्मातुलान्भ्रातृन्पुत्रान्पौत्रान्सखींस्तथा ।
श्वशुरान्सुहृदश्चैव सेनयोरुभयोरपि ॥ २६ ॥**

tatrapacyat sthitan parthah pitpn atha pitamahan
acaryan matulan bhratpn putran pautran sakhims तथा
cvacuran suhrdac caiva senayor ubhayor api

tatra - tamo;
apacyat - mogao je vidjeti;
sthitan - kako stoje;
parthah - Arjuna;
pitpn - očeve;
atha - također;
pitamahan - djedove;
acaryan - učitelje;
matulan - ujake;
bhratpn - braću;
putran - sinove;
pautran - unuke;
sakhin - prijatelje;
tatha - također;
cvacuran - tastove;
suhrdah - dobronamjernike;
ca - također;

eva - svakako;
senayoh - u vojskama;
ubhayoh - obje strane;
api - uključujući

Tamo, između obje vojske, Arđuna je vidio svoje očeve, djedove, učitelje, ujake, braću, sinove, unuke, prijatelje, tastove i dobronamjernike.

SMISAO: Arjuna je na bojnopolju mogao vidjeti sve vrste rođaka. Mogao je vidjeti osobe poput Bhuricrave, koje su bili vršnjaci njegovog oca, djedove Bhisnu i Somadattu, učitelje kao što su Dronacarya i Krpacarya, ujake poput Calye i Cakunija, braću poput Duryodhane, sinove poput Laksmene, prijatelje poput Acvatthame, dobronamjernike poput Krtavarme i vojske u kojima je bilo mnogo njegovih prijatelja.

STIH 27

**तान्समीक्ष्य स कौन्तेयः सर्वान्बन्धूनवस्थितान् ।
कृपया परयाविष्टो विषीदन्निदमब्रवीत् ॥ २७ ॥**

tan samiksya sa kaunteyah sarvan bandhun avasthitan
krpaya parayavisto visidann idam abravat

tan - sve njih;
samiksya - vidjevši;
sah - on;
kaunteyah - Kuntin sin;
sarvan - sve vrste;
bandhun - rođaka;
avasthitan - kako stoje;
krpaya - samilošću;
paraya - velikom;
avistah - preplavljen;
visidan - jadikujući;
idam - tako;
abravat - rekao

Kada je Kuntin sin Arđuna vidio sve te prijatelje i rođake, preplavljen samilošću je rekao slijedeće.

STIH 28

**अर्जुन उवाच ।
दृष्ट्वेमं स्वजनं कृष्ण युयुत्सुं समुपस्थितम् ।
सीदन्ति मम गात्राणि भ्रुवं च परिशुष्यति ॥२८॥**

arjunah uvaca
drstvemam sva-janam krsna
sidanti mama gastrani

yuyutsum samupasthitam
mukham ca paricusyati

arjunah uvaca - *Arđuna reče;*
drstva - *vidjevši;*
imam - *sve te;*
sva-janam - *rođake;*
krsna - *o Krišna;*
yuyutsum - *borbenog duha;*
samupasthitam - *prisutne;*
sidanti - *drhte;*
mama - *moji;*
gatrani - *tjelesni udovi;*
mukham - *usta;*
ca - *također;*
paricusyati - *suše se*

Arđuna reče: Dragi moj Krišna, vidjevši moje prijatelje i rođake prisutne preda mnom s takvim borbenim duhom, osjećam da udovi mog tijela drhte, a usta mi se suše.

SMISAO: Svaki čovjek koji je istinski predan Gospodinu ima sve dobre osobine koje imaju božanske osobe ili polubogovi, dok abhakta, bez obzira na svoje materijalne kvalifikacije stečene obrazovanjem i kulturom, nema božanskih odlika. Čim je vidio svoje rođake i prijatelje na bojnopolju, Arjuna je, kao bhakta, odmah bio preplavljen samilošću prema njima, koji su odlučili boriti se međusobno. Što se tiče njegovih vojnika, prema njima je od početka bio suosjećajan, ali je osjećao samilost čak i prema vojnicima suprotne strane, predviđajući njihovu neminovnu smrt. Dok je tako razmišljao, njegovi tjelesni udovi su počeli drhtati, a usta se sušiti. Manje ili više, bio je začuđen kada je vidio njihov borbeni duh. Praktično se cijela zajednica, sastavljena od Arjuninih krvnih rođaka, došla boriti protiv njega. To je potreslo ljubaznog bhaktu kao što je Arjuna. Ne samo da su Arjunini udovi drhtali, a usta mu se sušila, već lako možemo zamisliti, iako to ovdje nije spomenuto, da je iz samilosti plakao. Takvi simptomi nisu bili znaci Arjunine slabosti, već mekog srca, što je osobina Gospodinovog čistog bhakte. Stoga je rečeno:

yasyasti bhaktir bhagavaty akiwcana
sarvair gunais tatra samasate surah
harav abhaktasya kuto mahad-guna
mano-rathenasati dhavato bahih

"Onaj tko je nepokolebljivo predan Božanskoj Osobi ima sve dobre odlike polubogova, ali onaj tko nije Gospodinov bhakta ima samo materijalne kvalifikacije koje nemaju veliku vrijednost, jer lebdi na umnom nivou i sigurno će biti privučen blještavom materijalnom energijom." (Bhag. 5.18.12)

STIH 29

**वेपथुश्च शरीरे मे रोमहर्षश्च जायते ।
गण्डीवं संसते हस्ताच्चकैव परिदह्यते ॥ २९ ॥**

vepathuc ca carire me roma-harsac ca jayate
gandivam sramsate hastat tvak caiva paridahyate

vepathuh - *drhtanje tijela;*
ca - *također;*
carire - *po tijelu;*
me - *mom;*
roma-harsah - *ježenje kože;*
ca - *također;*
jayate - *odvija se;*
gandivam - *Arđunin luk;*

sramsate - *ispada*;
hastat - *iz ruke*;
tvak - *koža*;
ca - *također*;
eva - *svakako*;
paridahyate - *gori*

Cijelo tijelo mi drhti, luk Gandiva mi klizi iz ruke, a koža mi se ježi i plamti.

SMISAO: Postoje dvije vrste drhtanja tijela i dvije vrste ježenja kože. Do takve pojave dolazi u velikom duhovnom zanosu ili u velikom strahu od materijalnih okolnosti. U transcendentalnoj spoznaji nema straha. U ovoj situaciji, Arjunini simptomi su posljedice materijalnog straha - straha od gubitka života. To se može jasno vidjeti i po drugim simptomima: postao je toliko nestrpljiv da mu je njegov luk Gandiva ispao iz ruke i pošto mu je srce plamtjelo osjećao je da mu koža plamti. To su sve bile posljedice materijalnog shvaćanja života.

STIH 30

**न च शक्तोऽवस्थातुं भ्रमतीव च मे मनः ।
निमित्तानि च पश्यामि विपरीतानि केशव ॥३०॥**

na ca caknomy avasthatum bhramativa ca me manah
nimittani ca pacyami viparitani kecava

na - *niti*;
ca - *također*;
caknomy - *sposoban sam*;
avasthatum - *stajati*;
bhramati - *zaboravljajući*;
iva - *kao*;
ca - *i*;
me - *moj*;
manah - *um*;
nimittani - *uzrokuje*;
ca - *također*;
pacyami - *vidim*;
viparitani - *upravo suprotno*;
kecava - *o ubojico demona Kešija (Krišna)*

Sada ne mogu više stajati ovdje. Zaboravljam sebe i vrti mi se u glavi. Vidim samo uzroke nesreće, o Krišna, ubojico demona Kešija.

SMISAO: Zbog uznemirenosti, Arjuna nije bio sposoban stajati na bojnopolju i zbog slabosti uma je zaboravio sebe. Pretjerana vezanost za materijalne stvari dovodi čovjeka u takvo zbunjujuće stanje postojanja. Bhayam dvitvabhinivecatah syat (Bhag. 11.2.37): takav strah i gubitak umne ravnoteže se javlja kod osoba koje su previše pod utjecajem materijalnih uslova. Arjuna je predviđao samo bolne preokrete na bojnopolju - ne bi bio sretan čak ni kad bi odnio pobjedu nad neprijateljem. Riječi nimittani viparitani su značajne. Kada čovjek vidi da se niti jedno od njegovih očekivanja neće ispuniti, misli: "Zašto sam ovdje?" Svatko se zanima za sebe i vlastito blagostanje. Nitko se ne zanima za Vrhovno Biće. Po Krsninoj volji, Arjuna pokazuje da ne na svoj pravi samointeres. Pravi samointeres leži u Visnuu ili Krsni. Uslovljena duša to zaboravlja i zato ispašta materijalne patnje. Arjuna je mislio da će pobjeda u bitci biti za njega samo uzrok žalosti.

STIH 31

न च श्रेयोऽनुपश्यामि हत्वा स्वजनमाहवे ।
न काङ्क्षे विजयं कृष्ण न च राज्यं सुखानि च ॥३१॥

na ca creyo 'nupacyami hatva sva-janam ahave
na kagkse vijayam krsna na ca rajyam sukhani ca

na - niti;
ca - također;
creyah - dobro;
anupacyami - predviđam;
hatva - ubijajući;
sva-janam - vlastite rođake;
ahave - u bitci;
na - niti;
kagkse - želim;
vijayam - pobjedu;
krsna - o Krišna;
na - niti;
ca - također;
rajyam - kraljevstvo;
sukhani - sreću od toga;
ca - također

Ne vidim kakvo dobro može proisteći iz ubijanja mojih rođaka u ovoj bitci, niti mogu, dragi moj Krišna, željeti nakon toga bilo kakvu pobjedu, kraljevstvo ili sreću.

SMISAO: Ne znajući da njihov samointeres leži u Visnuu (ili Krsni), uslovljene duše osjećaju privlačnost prema tjelesnim odnosima, nadajući se da će u njima naći sreću. U takvom slijepom shvaćanju života, zaboravljaju čak i materijalne uzroke sreće. Izgleda da je Arjuna zaboravio čak i moralna pravila ksatriya. Rečeno je da su dvije vrste ljudi dostojne za odlazak na Sunce: ksatriya koji umre neposredno na bojnopolju djelujući po naredbama samog Krsne i osoba u odvojenom redu života apsolutno odana duhovnoj kulturi. Arjuna ne želi ubiti čak ni svoje neprijatelje, a kamoli svoje rođake. On misli da ako ubije svoje rođake neće biti sretan u životu i zato se ne želi boriti, kao što osoba koja ne osjeća glad nema volje kuhati. Sada je odlučio otići u šumu i voditi usamljeni život u frustraciji. Ali kao ksatriyi, potrebno mu je kraljevstvo za održavanje, jer se ksatriye ne mogu baviti ni jednim drugim zanimanjem. Međutim, Arjuna nije imao kraljevstvo. Arjunina jedina prilika za stjecanje kraljevstva leži u borbi protiv njegovih rođaka i braće i ponovnog osvajanja kraljevstva koje je naslijedio od svog oca, a to nije želio napraviti. Stoga je bio spreman otići u šumu i voditi usamljeni život u frustraciji.

STIH 32-35

किं नो राज्येन गोविन्द किं भोगैर्जीवितेन वा ।
येषामर्थे काङ्क्षितं नो राज्यं भोगाः सुखानि च ॥ ३२ ॥
त इमेऽवस्थिता युद्धे प्राणांस्त्यक्त्वा धनानि च ।
आचार्याः पितरः पुत्रास्तथैव च पितामहाः ॥ ३३ ॥
मातुलाः श्वशुराः पौत्राः श्यालाः सवन्धिनस्तथा ।
एतां हन्तुमिच्छामि घ्नतोऽपि मधुसूदन ॥ ३४ ॥
अपि त्रैलोक्यराज्यस्य हेतोः किं नु महीकृते
निहत्य धार्तराष्ट्रान् का प्रीतिः स्यान्नार्दन ॥ ३५ ॥

kim no rajyena govinda yesam arthe kagsitam no	kim bhogair jivitena va rajyam bhogah sukhani ca
ta ime 'vasthita yuddhe acaryah pitarah putras	pranams tyaktva dhanani ca tathaiva ca pitamahah
matulah cvacurah pautrah etan na hantum icchami	cyalah sambandhinah tatha ghnato 'pi madhusudana
api trailokya- rajyasya nihatya dhartarastran nah	hetoh kim nu mahi-krte ka pritih syaj janardana

kim - *od kakve je koristi;*
 nah - *za nas;*
 rajyena - *kraljevstvo;*
 govinda - *o Krišna;*
 kim - *kakvo;*
 bhogaih - *uživanje;*
 jivitena - *život;*
 va - *ili;*
 yesam - *kojih;*
 arthe - *radi;*
 kagsitam - *želimo;*
 nah - *mi;*
 rajyam - *kraljevstvo;*
 bhogah - *materijalno uživanje;*
 sukhani - *svu sreću;*
 ca - *također;*
 te - *svi oni;*
 ime - *ovi;*
 avasthitah - *stoje;*
 yuddhe - *na ovom bojnopolju;*
 pranah - *živote;*
 tyaktva - *dajući;*
 dhanani - *bogatstvo;*
 ca - *također;*
 acaryah - *učitelji;*
 pitarah - *očevi;*
 putrah - *sinovi;*
 tatha - *kao i;*
 eva - *svakako;*
 ca - *također;*
 pitamahah - *djedovi;*
 matulah - *ujaci;*
 cvacurah - *tastovi;*
 pautrah - *unuci;*
 cyalah - *zetovi;*
 sambandhinah - *rođaci;*
 tatha - *kao i;*
 etan - *sve njih;*
 na - *nikada;*
 hantum - *ubiti;*
 icchami - *želim;*
 ghnatah - *ubijeni;*
 api - *čak;*
 madhusudana - *o ubojico demonu Madhu (Krišna);*
 api - *čak i ako;*
 trai-lokya - *tri svijeta;*
 rajyasya - *za kraljevstvo;*

hetoh - u zamjenu;
kim nu - a da ne govorimo o;
mahi-krte - Zemlji;
nihatya - ubijanjem;
dhartarastran - Dhritaraštrinih sinova;
nah - naše;
ka - kakvo;
pritiḥ - zadovoljstvo;
syat - bit će;
janardana - o održavatelju svih živih bića

O Govinda, što za nas vrijede kraljevstvo, sreća, pa čak i sam život kada su svi oni za koje ih možemo željeti postrojeni na ovom bojnem polju? O Madhusudana, kada učitelji, očevi, sinovi, djedovi, ujaci, tastovi, unuci, zetovi i drugi rođaci, spremni ostaviti svoje živote i imovinu, stoje preda mnom, zašto bi ih želio ubiti, čak i ako me mogu ubiti? O održavatelju svih živih bića, nisam se spreman boriti protiv njih čak ni u zamjenu za sva tri svijeta, a kamoli za ovu Zemlju. Kakvo ćemo zadovoljstvo naći u ubijanju Dhritaraštrinih sinova?

SMISAO: Arjuna je oslovio Gospodina Krsnu kao Govindu, jer Krsna pruža svo zadovoljstvo kravama i osjetilima. Koristeći tu značajnu riječ, Arjuna ukazuje da bi Krsna trebao shvatiti što će zadovoljiti Arjunina osjetila. Ali Govinda ne postoji da bi zadovoljavao naša osjetila. Međutim, ako pokušamo zadovoljiti Govindina osjetila, naša osjetila će automatski biti zadovoljena. Materijalno, svatko želi zadovoljiti svoja osjetila i da mu Bog osigura takvo zadovoljstvo. Gospodin će zadovoljiti osjetila živih bića onoliko koliko zaslužuju, ali ne u onoj mjeri u kojoj ona priželjkuju. Međutim, kada netko postupi na suprotan način - kada pokuša zadovoljiti Govindina osjetila, a ne vlastita - onda sve njegove želje Govindinom milosti bivaju ispunjene. Arjunina duboka privrženost zajednici i članovima obitelji se ovdje izražava djelomice i zbog njegove prirodne samilosti prema njima. Zato se nije spreman boriti. Svatko želi pokazati svoje obilje prijateljima i rođacima, ali Arjuna se boji da će svi njegovi rođaci i prijatelji biti ubijeni na bojnem polju i da nakon pobjede neće moći podijeliti svoje obilje. Takvo mišljenje je tipično za materijalni život. Međutim, transcendentni život je drugačiji. Pošto bhakta želi zadovoljiti Gospodinove želje, ako Gospodin želi, može prihvatiti sve vrste obilja za služenje Gospodina, a ako Gospodin ne želi, ne treba prihvatiti ništa. Arjuna nije htio ubiti svoje rođake. Ako je postojala ikakva potreba za tim, želio je da ih Krsna osobno ubije. Nije znao da ih je Krsna već ubio, prije nego što su došli na bojno polje i da je samo trebao postati Krsnin instrument. Ta činjenica će biti otkrivena u narednim poglavljima. Kako je po prirodi bio Gospodinov bhakta, Arjuna se nije htio svetiti svojim zlim rođacima i braći, ali Gospodinov plan je bio da svi oni budu ubijeni. Gospodinov bhakta se ne osvećuje onima koji mu čine zlo, ali Gospodin ne trpi ni jedno zlodjelo zlikovaca usmjereno protiv bhakta. Gospodin može oprostiti osobi kada se radi o Njemu, ali ne oprašta nikome tko naudi Njegovim bhaktama. Zato je bio odlučan u namjeri da ubije zlikovce, iako im je Arjuna htio oprostiti.

STIH 36

**पापमेवाश्रयेदसान्हत्वैतानाततायिनः ।
तस्मान्मार्हा वयं हन्तुं धार्तराष्ट्रान्स्वबान्धवान् ।
स्वजनं हि कथं हत्वा सुखिनः स्याम माधव ॥ ३६ ॥**

papam evacrayed asman
tasman narha vayam hantum
sva-janam hi katham hatva

hatvaitan atatayinah
dhartarastran sa-bandhavan
sukhinah syama madhava

papam - grijesi;
eva - sigurno;
acrayet - moraju pasti na;

asman - *nas*;
hatva - *ubijajući*;
etan - *sve te*;
atatayinah - *napadače*;
tasmata - *stoga*;
na - *nikada*;
arhah - *zaslužuju*;
vayam - *mi*;
hantum - *da ih ubijemo*;
dhartarastran - *Dhritaraštrini sinovi*;
sa-bandhavan - *zajedno s prijateljima*;
sva-janam - *rođacima*;
hi - *svakako*;
katham - *kako*;
hatva - *ubijanjem*;
sukhinah - *sretni*;
syama - *postat ćemo*;
madhava - *o Krišna, mužu boginje sreće*

Ako ubijemo takve napadače, na nas će pasti teret grijeha. Stoga nam ne priliči ubijanje Dhritaraštrinih sinova i naših prijatelja. Što ćemo dobiti, o Krišna, mužu boginje sreće, i kako možemo biti sretni ako ubijemo vlastite rođake.

SMISAO: Prema vedskim odredbama postoji šest vrsta napadača: (1) onaj tko da otrov, (2) onaj tko zapali kuću, (3) onaj tko napadne sa smrtonosnim oružjem, (4) onaj tko opljačka bogatstvo, (5) onaj tko zaposjedne tuđu zemlju i (6) onaj tko otme nečiju ženu. Takve napadače treba odmah ubiti i time se ne čini grijeh. Takvo ubijanje napadača dolikuje svakom običnom čovjeku, ali Arjuna nije bio obična osoba. Imao je sveti karakter i zato je želio postupiti prema njima u skladu s tim karakterom. Ta vrsta svetosti, međutim, nije za ksatriyu. Iako odgovoran čovjek u državnoj administraciji treba biti svet, ne treba biti kukavica. Na primjer, Gospodin Rama je bio tako svet da ljudi čak i danas žele živjeti u kraljevstvu Gospodina Rame (rama-rajyi), ali Gospodin Rama se nikada nije ponašao kao kukavica. Ravana je napao Ramu otevši Raminu ženu Situ, ali Gospodin Rama mu je dao dovoljno lekcija, neusporedivih u povijesti svijeta. Međutim, u Arjuninom slučaju je trebalo uzeti u obzir da su napadači bili posebne vrste - njegov djed, njegov učitelj, prijatelji, sinovi i unuci, itd. Arjuna je zbog toga mislio da ne treba poduzeti protiv njih oštre korake kao protiv običnih napadača. Osim toga, svetim osobama se savjetuje da praštaju. Za svete osobe su takve odredbe važnije od bilo kakve političke nužde. Umjesto da ubije vlastite rođake iz političkih razloga, Arjuna je smatrao da je bolje oprostiti im na temelju religije i svetačkog ponašanja. Nije smatrao korisnim da ih ubije samo radi stjecanja privremene tjelesne sreće. Na kraju krajeva, kraljevstva i zadovoljstva koja potječu od njih nisu trajna. Zašto bi onda riskirao život i vječno spasenje ubijajući vlastite rođake? U vezi s tim, također je značajno da je Arjuna oslovio Krsnu kao "Madhavu", ili muža boginje sreće. Htio je istaknuti da ga Krsna, kao muž boginje sreće, ne bi trebao poticati na nešto što će mu na kraju donijeti nesreću. Međutim, Krsna nikada ne donosi nesreću nikome, a da ne govorimo o Njegovim bhaktama.

STIH 37-38

यद्यप्येते न पश्यन्ति लोभोपहतचेतसः ।
कुलक्षयकृतं दोषं मित्रद्रोहे च पातकम् ॥ ३७ ॥
कथं न ज्ञेयमस्माभिः पापादस्मान्निवर्तितुम् ।
कुलक्षयकृतं दोषं प्रपश्यद्भिर्जनार्दन ॥ ३८ ॥

yady apy ete na pacyanti lobhopahata- cetasah
kula-ksaya-krtam dosam mitra-drohe ca patakam

katham na jweyam asmabhih papad asman nivartitum
kula-ksaya-krtam dosam prapacyadbir janardana

yadi - *ako*;
api - *čak*;
ete - *oni*;
na - *ne*;
pacyanti - *vide*;
lobha - *pohlepom*;
upahata - *savladana*;
cetasah - *njihova srca*;
kula-ksaya - *u ubijanju obitelji*;
krtam - *učinjena*;
dosam - *greška*;
mitra-drohe - *u sukobljavanju s prijateljima*;
ca - *također*;
patakam - *grješne posljedice*;
katham - *zašto*;
na - *ne bi*;
jweyam - *znali*;
asmabhih - *mi*;
papat - *grijehe*;
asmat - *te*;
nivartitum - *da izbjegnemo*;
kula-ksaya - *uništavanjem dinastije*;
krtam - *čine*;
dosam - *zločin*;
prapacyadbih - *oni koji vide*;
janardana - *o Krišna*

O Đanardana, iako ovi ljudi, srca obuzetog pohlepom, ne vide ništa loše u ubijanju svoje obitelji ili sukobljavanju sa prijateljima, zašto bismo mi, koji vidimo zločin u uništavanju obitelji, vršili takva grješna djela?

SMISAO: Ksatriya ne bi trebao odbiti borbu ili kocku kada ga na to pozove suprotna strana. Pod pritiskom takve obaveze, Arjuna nije mogao odbiti borbu, jer ga je izazvala Duryodhanina strana. S tim u vezi, Arjuna je smatrao da je druga strana slijepa za posljedice takvog izazova. Međutim, Arjuna je mogao predvidjeti zle posljedice i nije mogao prihvatiti izazov. U stvari, izazov obavezuje kada je posljedica dobra, ali kada nije, nitko ne može biti obavezan. Uzevši u obzir sve razloge za i protiv, Arjuna je odlučio ne boriti se.

STIH 39

**कुलक्षये प्रणश्यन्ति कुलधर्माः सनातनाः ।
धर्मे नष्टे कुलं कृत्स्नमधर्मोऽभिभवत्युत ॥३९॥**

kula-ksaye pranacyanti kula-dharmah sanatanah
dharme naste kulam krtam adharmo 'bhibhavaty uta

kula-ksaye - *uništavanjem obitelji*;
pranacyanti - *uništavaju se*;
kula-dharmah - *obiteljske tradicije*;

sanatanah - vječne;
dharme - religija;
naste - uništena;
kulam - obitelj;
krtsnam - čitavu;
adharmah - bezbožnost;
abhibhavati - preobražava;
uta - rečeno je

S uništenjem dinastije, uništava se vječna obiteljska tradicija i tako se preostali članovi obitelji odaju bezbožnosti.

SMISAO: U varnacrama sistemu su propisani mnogi principi religioznih tradicija da bi se pomoglo članovima obitelji da pravilno odrastu i usvoje duhovne vrijednosti. Stariji članovi obitelji su odgovorni za takve pročišćavajuće procese koji se vrše od rođenja pa sve do smrti. Ali ako stariji članovi umru, može se dogoditi da takva tradicija pročišćenja prestane i da mlađi članovi obitelji razviju bezbožne navike i time izgube priliku dostizanja duhovnog spasenja. Prema tome, starije članove obitelji ne bi trebalo ubiti ni zbog kakvog razloga.

STIH 40

**अधर्माभिभवात्कृष्ण प्रदुष्यन्ति कुलस्त्रियः ।
स्त्रीषु दुष्टासु वार्ष्णेय जायते वर्णसङ्करः ॥४०॥**

adharmabhibhavat krsna pradusyanti kula-striyah
strisu dustasu varsneya jayate varna-sagkarah

adharma - bezbožnost;
abhibhavat - kada prevlada;
krsna - o Krišna;
pradusyanti - postaju zagađene;
kula-striyah - žene u obitelji;
strisu - žene;
dustasu - pošto su tako zagađene;
varsneya - o potomče Vrišnija;
jayate - rađa se;
varna-sagkarah - nepoželjno potomstvo

Kada u obitelji prevlada bezbožnost, o Krišna, žene u obitelji postaju zagađene, a zbog degradacije žena, o potomče Vrsnija, rađa se nepoželjno potomstvo.

SMISAO: Dobro stanovništvo u ljudskom društvu je osnovni princip mira, blagostanja i duhovnog napredovanja u životu. Religiozni principi varnasrame su tako zamišljeni da u društvu može prevladavati dobro stanovništvo radi općeg duhovnog napretka države i zajednice. Takvo stanovništvo ovisi o čestitosti i vjernosti žena u društvu. Kao što su djeca sklona tome da budu zavedena, tako su žene sklone degradaciji. Stoga je i djeci i ženama potrebna zaštita starijih članova obitelji. Ako su zaokupljene raznim religioznim aktivnostima, žene neće biti zavedene i upuštati se u preljub. Prema Canakyi Panditu, žene uglavnom nisu jako inteligentne i stoga nisu vrijedne povjerenja. Zato trebaju slijediti razne obiteljske tradicije koje se sastoje od religioznih aktivnosti. Tako će njihova čestitost i devocija roditi dobro stanovništvo koje će biti sposobno učestvovati u varnacrama sistemu. Kada je takav sistem varnacrama-dharme narušen, žene se prirodno mogu slobodno družiti sa muškarcima i tako dolazi do preljuba, uz rizik rađanja nepoželjnog stanovništva. Neodgovorni ljudi također izazivaju preljub u društvu i tako nepoželjna djeca preplavljaju ljudsku rasu uz rizik rata i epidemija.

सङ्करो नरकायैव कुलग्नानां कुलस्य च ।
पतन्ति पितरो ह्येषां लुप्तपिण्डोदकक्रियाः ॥४१॥

sagkaro narakayaiva kula-ghnanam kulasya ca
patanti pitaro hy esam lupta-pindodaka-kriyah

sagkarah - *takva nepoželjna djeca;*
narakaya - *doprinose paklenom životu;*
eva - *svakako;*
kula-ghnanam - *onih koji ubijaju obitelj;*
kulasya - *obitelji;*
ca - *također;*
patanti - *padaju;*
pitarah - *predci;*
hi - *svakako;*
esam - *njima;*
lupta - *prekida se;*
pinda - *ponuda hrane;*
udaka - *i vode;*
kriyah - *prinošenje*

Povećanje nepoželjnog stanovništva sigurno je uzrok paklenog života i za obitelj i za one koji uništavaju obiteljsku tradiciju. Predci takvih degradiranih obitelji padaju, jer nuđenje hrane i vode predcima biva potpuno obustavljeno.

SMISAO: Prema pravilima i propisima plodonosnih aktivnosti, predcima obitelji se treba periodično ponuditi hrana i voda. One se nude obožavanjem Visnua, jer uzimanje ostataka hrane ponuđene Visnuu može osloboditi osobu svih grešnih posljedica. Ponekad se može dogoditi da predci ispaštaju razne vrste grešnih posljedica ili da ne dobiju grubo materijalno tijelo i budu prisiljeni ostati u suptilnim tijelima kao duhovi. Kada potomci ponude predcima ostatke prasadama, predci bivaju oslobođeni od života u tijelu duha ili drugih vrsta bijednog života. Pružanje takve pomoći predcima predstavlja obiteljsku tradiciju i oni koji ne žive životom devocije trebaju vršiti takve obrede. Onaj tko živi životom devocije ne treba vršiti takve aktivnosti. Samim predanim služenjem, može izbaviti stotine i tisuće predaka od svih vrsta bijeda. U Bhagavatamu je rečeno (11.5.41):

devarsi-bhutaapta-nrnam pitpnam
na kigkaro nayam rni ca rajan
sarvatmana yah caranam caranyam
gato mukundam parihrtya kartam

"Svatko tko je uzeo utočište lotosovih stopala Mukunde, davatelja oslobođenja, ostavljajući sve vrste obaveza i posvećujući se tom putu sa svom ozbiljnošću, nema dužnosti ili obaveza prema polubogovima, mudracima, obiteljskim članovima, čovječanstvu, predcima ili ostalim živim bićima." Takve obaveze se ispunjavaju samim predanim služenjem Svevišnje Božanske Osobe.

दोषैरेतैः कुलग्नानां वर्णसङ्करकारकैः ।
उत्साद्यन्ते जातिधर्माः कुलधर्माश्च शाश्वताः ॥४२॥

dosair etaih kula-ghnanam varna-sagkara-karakaih
utsadyante jati-dharmah kula-dharmah ca cacvatah

dosaih - *takvim greškama;*
etaih - *svi ti;*
kula-ghnanam - *uništavatelja obitelji;*
varna-sagkara - *nepoželjne djece;*
karakaih - *koji su uzroci;*
utsadyante - *opustošeni;*
jati-dharmah - *društvene planove;*
kula-dharmah - *obiteljske tradicije;*
ca - *također;*
cacvatah - *vječni*

Zbog zlodjela onih koji uništavaju obiteljsku tradiciju i tako uzrokuju rađanje nepoželjne djece, sve vrste društvenih projekata i obiteljskih dobrotvornih aktivnosti bivaju razorene.

SMISAO: Društveni projekti za četiri staleža ljudskog društva i obiteljske dobrotvorne aktivnosti, propisani institucijom sanatana-dharme, stvoreni su da bi omogućili ljudskom biću dostizanje konačnog spasenja. Pošto neodgovorni vođe društva krše tradiciju sanatana-dharme, u društvu vlada kaos i ljudi tako zaboravljaju cilj života - Visnu. Takvi vođe se nazivaju slijepima i oni koji slijede takve vođe sigurno bivaju vođeni u kaos.

STIH 43

**उत्सन्नकुलधर्माणां मनुष्याणां जनार्दन ।
नरके नियतं वासो भवतीत्यनुशुश्रुम ॥४३॥**

utsanna-kula-dharmanam manusyanam janardana
narake niyatam vaso bhavatity anucucruma

utsanna - *upropaštavaju;*
kula-dharmanam - *oni koji imaju obiteljsku tradiciju;*
manusyanam - *takvi ljudi;*
janardana - *o Krišna;*
narake - *u paklu;*
niyatam - *uvijek;*
vasah - *prebivalište;*
bhavati - *tako se dešava;*
iti - *tako;*
anucucruma - *čuo sam od učeničkog naslijeđa*

O Krišna, održavatelju ljudi, čuo sam od učeničkog naslijeđa da oni koji uništavaju obiteljske tradicije uvijek prebivaju u paklu.

SMISAO: Arjuna ne zasniva svoje obrazloženje na osobnom iskustvu, već na onom što je čuo od autoriteta. To je način primanja pravog znanja. Pravo znanje se ne može steći bez pomoći prave osobe koja je već utemeljena u tom znanju. U varnacrama instituciji postoji sistem po kojem se čovjek prije smrti mora iskupiti za svoja grešna djela. Onaj tko je uvijek zaokupljen grešnim aktivnostima mora iskoristiti proces pročišćenja koji se zove prayaccitta. Ako to ne učini, sigurno će biti prenijet na paklene planete da bi zbog grešnih djela ispaštao bijedan život.

STIH 44

अहो बत महत्पापं कर्तुं व्यवसिता वयम् । यद्राज्यसुखलोभेन हन्तुं स्वजनमुद्यताः ॥ ४४ ॥

aho bata mahat papam kartum vyavasita vayam
yad rajya-sukha-lobhena hantum sva-janam udyatah

aho - a joj;
bata - kako je to čudno;
mahat - velike;
papam - grijehe;
kartum - da počinimo;
vyavasitah - odlučili;
vayam - mi;
yat - zato što;
rajya-sukha-lobhena - podstaknuti pohlepom za kraljevskom srećom;
hantum - da ubijemo;
sva-janam - rođake;
udyatah - pokušavajući

A joj, kako je čudno da se spremamo počiniti vrlo grješna djela. Podstaknuti željom za uživanjem u kraljevskoj sreći, namjeravamo ubiti vlastite rođake.

SMISAO: Podstaknuta sebičnim motivima osoba može biti sklona takvim grješnim djelima kao što su ubijanje vlastitog brata, oca ili majke. Ima puno takvih primjera u povijesti svijeta. Ali kako je Arjuna Gospodinov sveti bhakta, uvijek je svjestan moralnih principa i zato pažljivo izbjegava takve aktivnosti.

STIH 45

यदि मामप्रतीकारमशस्त्रं शस्त्रपाणयः । धार्तराष्ट्रा रणे हन्युस्तन्मे क्षेमतरं भवेत् ॥४५॥

yadi mam apratikaram acastram castra-panayah
dhartarastra rane hanyus tan me ksemataram bhavet

yadi - čak i ako;
mam - mene;
apratikaram - bez pružanja otpora;
acastram - iako nisam potpuno naoružan;
castra-panayah - sa oružjem u rukama;
dhartarastrah - Dhritaraštrini sinovi;
rane - na bojnom polju;
hanyuh - mogu ubiti;
tat - to;
me - za mene;
ksema-taram - bolje;
bhavet - bilo bi

Za mene bi bilo bolje da ne pružim otpor i da me naoružani Dhritaraštrini sinovi tako ubiju nenaoružanog na bojnom polju.

SMISAO: Prema borbenim principima ksatriya, nenaoružanog neprijatelja koji se ne želi boriti ne treba napasti. Međutim, Arjuna je odlučio da se neće boriti čak ni ako ga neprijatelj napadne u

takvom nezgodnom položaju. Nije uzeo u obzir koliko je čvrsto druga strana odlučila boriti se. Svi ti simptomi pokazuju da je imao meko srce jer je bio Gospodinov veliki bhakta.

STIH 46

सञ्जय उवाच ।
एवमुक्त्वार्जुनः सङ्गधे रथोपस्थ उपाविशत् ।
विसृज्य सशरं चापं शोकसंविग्रमानसः ॥४६॥

sawjaya uvaca
evam uktvarjunah sagkhye rathopastha upavicat
visrjya sa-caram capam coka-samvigna-manasah

sawjayah uvaca - *Sandaja reče;*
evam - *tako;*
uktva - *rekavši;*
arjunah - *Arđuna;*
sagkhye - *na bojnem polju;*
ratha - *na kolima;*
upasthe - *na sjedalo;*
upavicat - *ponovo sjeo;*
visrjya - *odloživši na stranu;*
sa-caram - *zajedno sa strijelama;*
capam - *luk;*
coka - *jadikovanjem;*
samvigna - *nesretan;*
manasah - *u umu*

Sandaja reče: Nakon što je to rekao na bojnem polju, Arđuna je odložio svoj luk i strijele i sjeo na kola, uma obuzetog žalošću.

SMISAO: Dok je promatrao položaj svog neprijatelja, Arjuna je stajao na kolima, ali je bio toliko obuzet žalošću da je ponovo sjeo, odloživši luk i strijele. Takva ljubazna osoba meka srca koja predano služi Gospodina je dostojna primiti znanje o jastvu.

Tako se završavaju Bhaktivedantina tumačenja prvog poglavlja Srimad Bhagavad-gite pod naslovom "Promatranje vojski na bojnem polju Kuruksetre".

Drugo poglavlje

STIH 1

सञ्जय उवाच ।
तं तथा कृपयाविष्टमश्रुपूर्णाकुलेक्षणम् ।
विषीदन्तमिदं वाक्यमुवाच मधुसूदनः ॥१॥

sanjaya uvaca
tam tatha krpayavistam acru-purnakuleksanam
visidantam idam vakyam uvaca madhusudanah

sanjayah uvaca - *Sandaja reče;*
tam - *Arđuni;*
tatha - *tako;*

krpaya - *samilošću*;
avistam - *obuzetom*;
acru-purna-akula - *punih suza*;
iksanam - *očiju*;
visidantam - *žalosnom*;
idam - *ove*;
vakyam - *riječi*;
uvaca - *rekao*;
madhu-sudanah - *ubojica Madhua*;

Sandaja reče: Vidjevši Arđunu punog samilosti, potištenog uma i očiju punih suza, Madhusudana, Krišana, je izgovorio slijedeće riječi.

SMISAO: Materijalna samilost, jadikovanje i suze su znaci nepoznavanja pravog jastva. Samilost prema vječnoj duši je samospoznaja. U ovom stihu je značajna riječ "Madhusudana". Gospodin Krsna je ubio demona Madhua i Arjuna je sada htio da Krsna ubije demona pogrešnog razumijevanja koji ga je napao u izvršavanju njegove dužnosti. Nitko ne zna prema čemu treba pokazati samilost. Samilost prema odjeći davljenika je nerazumna. Čovjek koji je pao u ocean neznanja ne može biti spašen jednostavno spašavanjem njegove vanjske odjeće - grubog materijalnog tijela. Onaj tko to ne zna i jadikuje za vanjskom odjećom se naziva cudra, ili onaj tko nepotrebno jadikuje. Arjuna je bio ksatriya i nije se očekivalo da se tako ponaša. Međutim, Gospodin Krsna može otjerati žalost čovjeka koji nema znanje i zato je izgovorio Bhagavad-gitu. Ovo poglavlje nas poučava samospoznaji kroz analitičku studiju materijalnog tijela i duhovne duše, koje objašnjava vrhovni autoritet, Gospodin Šri Krsna. Takva spoznaja je moguća kada osoba djeluje bez vezanosti za plodonosne rezultate, utemeljena u nepromjenjivom shvaćanju pravog jastva.

STIH 2

**श्रीभगवानुवाच ।
कुतस्त्वा कश्मलमिदं विषमे समुपस्थितम् ।
अनार्यजुष्टमस्वर्ग्यमकीर्तिकरमर्जुन ॥ २ ॥**

Šri-bhagavan uvaca
kutas tva kacmalam idam visame samupasthitam
anarya-justam asvargyam akirti-karam arjuna

Šri-bhagavan uvaca - *Svevišnja Božanska Osoba reče*;
kutah - *otkuda*;
tva - *tebi*;
kacmalam - *prljavština*;
idam - *to jadikovanje*;
visame - *u ovom presudnom trenu*;
samupasthitam - *došla*;
anarya - *osobe koje ne znaju vrijednosti života*;
justam - *primjenjuju*;
asvargyam - *koja ne vodi ka višim planetima*;
akirti - *nečasti*;
karam - *uzrok*;
arjuna - *o Arđuna*;

Svevišnja Božanska Osoba reče: Dragi Moj Arđuna, kako su te obuzele te nečistoće? One uopće ne dolikuju čovjeku koji poznaje vrijednosti života i ne vode ka višim planetima već ka nečasti.

SMISAO: Krsna i Svevišnja Božanska Osoba su istovjetni. Stoga se Gospodin Krsna u čitavoj Bhagavad-giti oslovljava kao Bhagavan. Bhagavan je krajnji aspekt Apsolutne Istine. Apsolutna Istina se spoznaje u tri faze razumijevanja: kao Brahman, ili neosobni sveprožimajući duh, Paramatma, ili lokalizirani aspekt Svevišnjeg koji se nalazi u srcu svih živih bića, i kao Bhagavan, ili Svevišnja Božanska Osoba, Šri Krsna. Ovo shvaćanje Apsolutne Istine je objašnjeno u Šrimad-Bhagavatamu na slijedeći način:

vadanti tat tattva-vidas tattvam yaj jwanam advayam
brahmeti paramatmeti bhagavan iti cabdyate

"Poznavalac Apsolutne Istine spoznaje Apsolutnu Istinu u tri faze razumijevanja, koje su istovjetne. Te faze Apsolutne Istine su opisane kao Brahman, Paramatma i Bhagavan."

Ova tri božanska aspekta se mogu objasniti na primjeru sunca, koje također ima tri različita aspekta: sunčevu svjetlost, površinu sunca i samu sunčevu planetu. Onaj tko proučava samo sunčevu svjetlost je student početnik. Onaj tko shvati površinu sunca je napredniji, ali onaj tko može otići na sunčevu planetu je najviši. Obični studenti koji su zadovoljni samo sa razumijevanjem sunčeve svjetlosti – njenog kozmičkog prožimanja i blještavog sjaja njene bezlične prirode - mogu se usporediti sa onima koji spoznaju samo Brahman, neosobni aspekt Apsolutne Istine. Student koji je dalje napredovao može spoznati sunčev disk, koji se uspoređuje sa znanjem o Paramatmi, lokaliziranom aspektu Apsolutne Istine. A student koji može ući u srce sunčeve planete se uspoređuje sa onima koji spoznaju osobni aspekt Vrhovne Apsolutne Istine. Prema tome, bhakte, ili transcendentalisti koji su spoznali Bhagavana - osobni aspekt Apsolutne Istine - su vrhunski transcendentalisti, iako svi studenti koji proučavaju Apsolutnu Istinu proučavaju isti predmet. Sunčeva svjetlost, sunčev disk i unutarinja zbivanja na sunčevoj planeti se ne mogu odvojiti jedan od drugoga, a ipak studenti koji proučavaju različite aspekte ne pripadaju istoj kategoriji.

Sanskritsku riječ Bhagavan je objasnio veliki autoritet Paracara Muni, otac Vyasadeve. Svevišnja Osoba koja posjeduje svo bogatstvo, svu snagu, svu slavu, svu ljepotu, svo znanje i svu odvojenost se naziva Bhagavan. Postoji mnogo osoba koje su vrlo bogate, vrlo moćne, vrlo lijepe, vrlo slavne, vrlo učene i vrlo odvojene, ali nitko ne može tvrditi da u cijelosti posjeduje svo bogatstvo, svu snagu itd. Samo Krsna to može tvrditi zato što je Svevišnja Božanska Osoba. Niti jedno živo biće, pa čak ni Brahma, Civa ili Narayana, ne može posjedovati svo obilje u potpunosti kao Krsna. Stoga je sam Brahma u Brahma-samhiti zaključio da je Gospodin Krsna Svevišnja Božanska Osoba. Nitko Mu nije ravan niti viši od Njega. On je prvobitni Gospodin, ili Bhagavan, poznat kao Govinda i vrhovni je uzrok svih uzroka:

icvarah paramah krsnah sac-cid-ananda-vigrahah
anadir adir govindah sarva-karana-karanam

"Postoji mnogo osoba koje posjeduju odlike Bhagavana, ali Krsna je vrhovni jer Ga nitko ne može nadmašiti. On je Vrhovna Osoba, a Njegovo tijelo je vječno, puno znanja i blaženstva. On je prvobitni Gospodin Govinda i uzrok svih uzroka." (Brahma-samhita 5.1)

U Bhagavatamu postoji spisak mnogobrojnih inkarnacija Svevišnje Božanske Osobe, ali Krsna je opisan kao izvorna Božanska Osoba, koja se ekspankira u brojne inkarnacije i Božanske Osobe:

ete camca-kalah pumsah krsnas tu bhagavan svayam
indrari-vyakulam lokam mrdayanti yuge yuge

"Sve inkarnacije koje su ovdje navedene su ili potpune ekspanzije ili dijelovi potpunih ekspanzija Vrhovnog Boga, ali Krsna je sama Svevišnja Božanska Osoba."

(Bhag. 1.3.28)

Prema tome, Krsna je izvorna Svevišnja Božanska Osoba, Apsolutna Istina, izvor Nad-duše i neosobnog Brahmana.

U prisustvu Svevišnje Božanske Osobe, Arjunino jadikovanje nad rođacima je svakako neumjesno i zato je Krsna izrazio Svoje iznenađenje riječju kutah, "otkuda". Takve nečistoće se

nikada nisu očekivale od osobe koja pripada civiliziranim ljudima poznatim kao Arijci. Riječ Arijac se odnosi na osobe koje poznaju vrijednost života i čija se civilizacija zasniva na duhovnoj spoznaji. Osobe vođene materijalnom koncepcijom života ne znaju da je cilj života spoznaja Apsolutne Istine, Visnua, ili Bhagavana. Opčinjeni su vanjskim obilježjima materijalnog svijeta i stoga ne znaju što je oslobođenje. Osobe koje nemaju znanje o oslobođenju od materijalnog ropstva se nazivaju nearijci. Iako je Arjuna bio ksatriya, odstupio je od svojih propisanih dužnosti odbijajući se boriti. Opisano je da takvo kukavičko djelo dolikuje nearijcima. Takvo odstupanje od dužnosti ne pomaže osobi da napreduje u duhovnom životu, niti joj pruža priliku da postane slavna u ovom svijetu. Gospodin Krsna nije odobrio Arjuninu takozvanu samilost prema njegovim rođacima.

STIH 3

क्लैब्यं मा स्म गमः पार्थ नैतच्चय्युपपद्यते ।
क्षुद्रं हृदयदौर्बल्यं त्यक्त्वोत्तिष्ठ परंतप ॥३॥

klaibyam ma sma gamah partha naitat tvayy upapadyate
ksudram hrdaya-daurbalyam tyaktvottistha parantapa

klaibyam - *nemoći*;
ma sma - *ne*;
gamah - *prepuštaj se*;
partha - *o Prthin sine*;
na - *nikada*;
etat - *to*;
tvayi - *tebi*;
upapadyate - *dolikuje*;
ksudram - *bijednu*;
hrdaya - *srca*;
daurbalyam - *slabost*;
tyaktva - *ostavljajući*;
uttistha - *ustani*;
param-tapa - *o pokoritelju neprijatelja*;

O Prithin sine, ne prepuštaj se toj degradirajućoj nemoći. Ne priliči ti. Ostavi takvu bijednu slabost srca i ustani, o pokoritelju neprijatelja.

SMISAO: Arjuna je oslovljen kao sin Prthe, koja je bila sestra Krsninog oca Vasudeve. Prema tome, Arjuna je bio u krvnom srodstvu sa Krsnom. Ako se sin ksatriye odbije boriti, ksatriya je samo po imenu, a ako sin brahmane djeluje bezbožno, brahmana je samo po imenu. Takvi ksatriye i brahmane su nedostojni sinovi svojih očeva; Krsna stoga nije htio da Arjuna postane nedostojan sin ksatriye. Arjuna je bio Krsnin najbližiji prijatelj i Krsna je osobno vozio njegova bojna kola, ali kada bi Arjuna, usprkos svemu tome, napustio bitku, počinio bi nečasno djelo. Krsna je zato rekao Arjuni da takav stav ne dolikuje njegovoj osobi. Arjuna je mogao obrazložiti da bi napustio bitku zbog svog velikodušnog stava prema najpoštovanijem Bhismi i njegovim rođacima, ali Krsna je smatrao takvu velikodušnost samo slabošću srca. Takvu lažnu velikodušnost nije odobrio niti jedan autoritet. Stoga osobe poput Arjune koje su pod neposrednim vodstvom Krsne trebaju ostaviti takvu velikodušnost ili tobožnje nenasilje.

STIH 4

अर्जुन उवाच ।
कथं भीष्ममहं सख्ये द्रोणं च मधुसूदन ।
इष्टुभिः प्रतियोत्स्यामि पूजार्हावरिसूदन ॥४॥

arjuna uvaca
katham bhismam aham sagkhye dronam ca madhusudana
isubhah pratiyotsyami pujarhav ari-sudana

arjunah uvaca - Arđuna reče;
katham - kako;
bhismam - Bhišmi;
aham - ja;
sagkhye - u bitci;
dronam - Droni;
ca - također;
madhu-sudana - o ubojico Madhua;
isubhah - sa strijelama;
pratiyotsyami - suprotstaviti ću se;
puja-arhau - onima koji su vrijedni obožavanja;
ari-sudana - o ubojico neprijatelja;

Arđuna reče: O ubojico neprijatelja, o ubojico Madhua, kako se u bitci mogu strijelama suprotstaviti ljudima kao što su Bhišma i Drona, koji su vrijedni mog obožavanja?

SMISAO: Ugledne starije osobe poput djeda Bhisme i učitelja Dronacarye su uvijek vrijedne obožavanja. Čak i ako napadnu, ne treba im se suprotstaviti. Uobičajeno je pravilo da se starijima ne treba suprotstaviti čak niti riječima. Čak i ako se ponekad ponašaju grubo, ne treba se prema njima ophoditi s grubošću. Kako im se onda Arjuna mogao suprotstaviti? Da li bi Krsna ikad napao Svog djeda Ugrasenu, ili Svog učitelja Sandipani Munija? To su bili neki od argumenata koje je Arjuna iznio Krsni.

STIH 5

गुरुनहत्वा हि महानुभावान्
श्रेयो भोक्तुं भैक्ष्यमपीह लोके ।
हत्वार्थकामास्तु गुरुनिहैव
भुञ्जीय भोगान् रुधिरप्रदिग्धान् ॥५॥

gurun ahatva hi mahanubhavan
creyo bhoktum bhaiksyam apiha loke
hatvartha-kamams tu gurun ihaiva
bhujjiya bhogan rudhira-pradigdhan

gurun - starije;
ahatva - ne ubiti;
hi - svakako;
maha-anubhavan - velike duše;
creyah - bolje je;
bhoktum - uživati u životu;

bhaiksyam - *proseći*;
api - *čak*;
iha - *u ovom životu*;
loke - *u ovom svijetu*;
hatva - *ubijajući*;
artha - *dobiti*;
kaman - *želeći*;
tu - *ali*;
gurun - *starije*;
iha - *u ovom svijetu*;
eva - *svakako*;
bhujya - *mora uživati*;
bhogan - *stvari u kojima se može uživati*;
rudhira - *krvlju*;
pradigdhan - *okaljane*;

Bilo bi bolje živjeti u ovom svijetu proseći, nego živjeti po cijenu života velikih duša koje su moji učitelji. Čak i ako žele svjetovne dobrobiti, oni su pretpostavljeni. Ako oni budu ubijeni, sve što uživamo biti će okaljano krvlju.

SMISAO: Prema pravilima svetih spisa, učitelj koji čini odvratna djela i koji je izgubio moć razlikovanja zaslužuje biti ostavljen. Bhisma i Drona su morali stati na stranu Duryodhane zbog njegove financijske pomoći, iako nisu trebali prihvatiti takav položaj samo zbog financijskih razloga. Pod tim okolnostima, izgubili su ugled učitelja. Ali Arjuna misli da oni usprkos tome ostaju njegovi pretpostavljeni i da bi zato uživali u materijalnoj dobiti nakon njihovog ubijanja, značilo uživati u plijenu okaljanoj krvlju.

STIH 6

न चैतद्विद्मः कतरन्नो गरीयो
यद्वा जयेम यदि वा नो जयेयुः ।
यानेव हत्वा न जिजीविषाम-
स्तेऽवस्थिताः प्रमुखे धार्तराष्ट्राः ॥ ६ ॥

na caitad vidmah kataran no gariyo
yad va jayema yadi va no jayeyuh
yan eva hatva na jijivisamas
te 'vasthitah pramukhe dhartarastrah

na - *niti*;
ca - *također*;
etat - *ovo*;
vidmah - *mi znamo*;
katarat - *što*;
nah - *za nas*;
gariyah - *bolje*;
yat va - *da li*;
jayema - *možemo pobijediti*;
yadi - *ako*;
va - *ili*;
nah - *nas*;
jayeyuh - *oni pobijede*;
yan - *oni koje*;
eva - *svakako*;
hatva - *ubijajući*;

na - nikada;
jijivisamah - htjeli bismo živjeti;
te - svi oni;
avasthitah - nalaze se;
pramukhe - ispred;
dhartarastrah - Dhritaraštrini sinovi;

Ne znam što je bolje - pobijediti ih ili biti pobijeđen. Ako ubijemo Dhritaraštrine sinove, ne bismo trebali mariti za svoj život. A ipak oni sada stoje pred nama na bojnem polju.

SMISAO: Arjuna nije znao da li se treba boriti i izložiti se opasnosti da počini nepotrebno nasilje, iako je borba dužnost ksatriya, ili se treba povući i živjeti od prošnja. Ako ne bi pobijedio neprijatelja, mogao bi se izdržavati samo prošnjem. Niti je postojala sigurnost u pobjedu, jer je i jedna i druga strana mogla izaći kao pobjednik. Čak i ako ih je očekivala pobjeda (njihov cilj je bio opravdan), kad bi Dhrtarastrini sinovi poginuli u bici, bilo bi vrlo teško živjeti u njihovom odsustvu. Pod tim okolnostima, to bi za njih bila još jedna vrsta poraza. Ove Arjunine misli nepobitno dokazuju da je Arjuna bio ne samo Gospodinov veliki bhakta, već i vrlo napredna osoba koja je potpuno vladala umom i čulima. Njegova želja da živi od prošnja, iako se rodio u kraljevskoj obitelji, predstavlja još jedan znak odvojenosti. Bio je pun vrlina, kao što ukazuju ove odlike i njegova vjera u uputstva Šri Krsne (njegovog duhovnog učitelja). Možemo zaključiti da je Arjuna bio dostojan oslobođenja. Ako čula nisu ovladana, osoba se ne može uzdići na nivo znanja, a bez znanja i devocije ne može dostići oslobođenje. Arjuna je posjedovao sve te odlike, pored njegovih brojnih odlika u materijalnim odnosima.

STIH 7

**कार्पण्यदोषोपहतस्वभावः
पृच्छामि त्वां धर्मसंमूढचेताः ।
यच्छ्रेयः स्यान्नित्तं ब्रूहि तन्मे
शिष्यस्तेऽहं शाधि मां त्वां प्रपन्नम् ॥ ७ ॥**

karpanya-dosopahata-svabhavah
prcchami tvam dharma-sammudha-cetah
yac chreyah syan niccitam bruhi tan me
cisyas te 'ham cadhi mam tvam prapannam

karpanya - bijednom;
dosa - slabošću;
upahata - pogođen;
sva-bhavah - osobine;
prcchami - pitam;
tvam - tebe;
dharma - religije;
sammudha - zbunjen;
cetah - u srcu;
yat - što;
creyah - sve dobro;
syat - može biti;
niccitam - povjerljivo;
bruhi - reci;
tat - to;
me - meni;
cisyah - učenik;

te - Tvoj;
aham - ja sam;
cadhi - samo pouči;
mam - mene;
tvam - Tebi;
prapannam - predan;

Sada sam zbunjen jer ne znam što je moja dužnost i izgubio sam svu pribranost zbog bijedne slabosti. U tom stanju Te molim da mi kažeš što je najbolje za mene. Sada sam Tvoj učenik i duša predana Tebi. Molim Te pouči me.

SMISAO: Po uređenju prirode, čitav sistem materijalnih aktivnosti predstavlja izvor problema za svakoga. Na svakom koraku postoje problemi i zato trebamo prići vjerodostojnom duhovnom učitelju koji nas može pravilno poučiti kako ćemo ostvariti cilj života. Svi vedski spisi nam savjetuju da pridemo vjerodostojnom duhovnom učitelju da bismo se oslobodili životnih problema, koji se pojavljuju bez naše želje. Oni se uspoređuju sa šumskim požarom koji izbija, iako ga nitko nije podmetnuo. Situacija u svijetu je takva da se životne nedaće same pojavljuju, iako ih ne želimo. Nitko ne želi požar, ali on ipak izbija, a mi postajemo uznemireni. Vedaska mudrost nam stoga savjetuje da zbog rješavanja životnih problema i razumijevanja nauke o rješenju, pridemo duhovnom učitelju koji pripada učeničkom nasljeđu. Smatra se da osoba koja ima vjerodostojnog duhovnog učitelja zna sve. Zato ne bismo trebali ostati uznemireni materijalnim nedaćama, već trebamo prići duhovnom učitelju. To je smisao ovog stiha.

Tko je čovjek uznemiren materijalnim nedaćama? To je onaj tko ne shvaća probleme života. Takav čovjek je opisan u Brhad-aranyaka Upanisadi (3.8.10) na sljedeći način:

yo va etad aksaram gargy aviditvasmal lokat praiti sa krpanah.
"Bijedan je onaj čovjek koji ne riješi probleme života kao ljudsko biće i koji tako napusti ovaj svijet poput mačaka i pasa, bez razumijevanja nauke o samospoznaji." Ovaj ljudski oblik života predstavlja najdragocjeniju pogodnost za živo biće koje ga može iskoristiti za rješavanje problema života. Stoga je onaj tko ne iskoristi pravilno ovu priliku škrtica. S druge strane, brahmana je onaj tko je dovoljno inteligentan da iskoristi ovo tijelo za rješavanje svih problema života. Ya etad aksaram gargi viditvasmal lokat praiti sa brahmanah.

Krpane, ili škrte osobe, pretjerano vezane za obitelj, društvo, zemlju, itd., trate svoje vrijeme pod utjecajem materijalnog shvaćanja života. Čovjek je često vezan za obiteljski život, za ženu, djecu i druge članove obitelji, zbog "kožne bolesti". Krpana misli da može zaštititi članove svoje obitelji od smrti, ili misli da ga njegova obitelj ili društvo mogu spasiti od smrti. Takvu obiteljsku vezanost nalazimo čak i kod nižih životinja, koje se također brinu o djeci. Kako je bio inteligentan, Arjuna je mogao shvatiti da su njegova privrženost članovima obitelji i želja da ih zaštititi od smrti bili uzroci njegove zbunjenosti. Iako je mogao shvatiti da ga očekuje dužnost borenja, zbog bijedne slabosti nije mogao izvršiti svoju dužnost. Zato moli Gospodina Krsnu, vrhovnog duhovnog učitelja, da donese konačnu odluku. Predaje se Krsni kao učenik. Želi prestati sa prijateljskim razgovorom. Razgovori između učitelja i učenika su ozbiljni i Arjuna sada želi ozbiljno razgovarati sa priznatim duhovnim učiteljem. Prema tome, Krsna je prvobitni duhovni učitelj nauke o Bhagavad-giti, a Arjuna je prvi učenik koji je imao priliku shvatiti Gitu. Kako je Arjuna shvatio Bhagavad-gitu, bit će opisano u samoj Giti. Usprkos tome, budalasti svjetovni učenjaci objašnjavaju da se ne trebamo predati Krsni kao osobi, već "nerođenom u Krsni". Nema razlike između Krsne iznutra i izvana. Onaj tko pokušava shvatiti Bhagavad-gitu bez takvog razumijevanja je najveća budala.

STIH 8

न हि प्रपश्यामि ममापनुद्या-
द्यच्छोकमुच्छोषणमिन्द्रियाणाम् ।
अवाप्य भूमावसपत्नमृद्धं
राज्यं सुराणामपि चाधिपत्यम् ॥८॥

na hi prapacyami mamapanudyad
yac chokam ucchosanam indriyanam
avapya bhumav asapatnam rddham
rajyam suranam api cadhipatyam

na - *ne*;
hi - *svakako*;
prapacyami - *vidim*;
mama - *moju*;
apanudyat - *može otjerati*;
yat - *to što*;
cokam - *žalost*;
ucchosanam - *suše*;
indriyanam - *osjetila*;
avapya - *dostići*;
bhumau - *na Zemlji*;
asapatnam - *bez premca*;
rddham - *bogato*;
rajyam - *kraljevstvo*;
suranam - *polubogova*;
api - *čak*;
ca- *također*;
adhipatyam - *vlast*;

Ne nalazim načina kako bih otjerao ovu žalost zbog koje mi se guše osjetila. Neću je moći otjerati čak ni ako osvojim bogato kraljevstvo bez premca na Zemlji sa vlašću poput polubogova u raju.

SMISAO: Iako je Arjuna iznio toliko mnogo argumenata zasnovanih na znanju o principima religije i moralnim pravilima, izgleda da nije mogao riješiti svoj pravi problem bez pomoći duhovnog učitelja, Gospodina Šri Krsne. Shvaćao je da njegovo takozvano znanje nije moglo riješiti njegove probleme, koji su mu oduzimali volju za život, ali nije mogao riješiti takve probleme bez pomoći duhovnog učitelja poput Gospodina Krsne. Akademsko znanje, učenost, visoki položaj, itd., su beskorisni za rješavanje problema života; pomoć može pružiti samo duhovni učitelj poput Krsne. Zato možemo zaključiti da je duhovni učitelj koji je potpuno svjestan Krsne vjerodostojan duhovni učitelj, jer može riješiti probleme života. Gospodin Caitanya je rekao da je pravi duhovni učitelj onaj tko savršeno dobro poznaje nauku o svjesnosti Krsne, bez obzira na njegov društveni položaj.

kiba vipra, kiba nyasi, cudra kene naya
yei krsna-tattva-vetta, sei 'guru' haya

"Nije važno da li je osoba vipra [učeni poznavalac vedske mudrosti] ili se rodila u niskoj obitelji ili je prihvatila odvojeni red života - ako savršeno dobro poznaje nauku o Krsni, savršeni je vjerodostojni duhovni učitelj." (Caitanya-caritamṛta, Madhya 8.128) Bez savršenog poznavanja nauke o svjesnosti Krsne nitko ne može biti vjerodostojan duhovni učitelj. To je potvrđeno u vedskoj literaturi:

sat-karma-nipuno vipro mantra-tantra-vicaradah
avaishnavo gurur na syad vaisnavah cva-paco guruh

"Učeni brahmana, koji odlično poznaje sva područja vedskog znanja, nije dostojan postati duhovni učitelj ako nije vaisnava, ili poznavalac nauke o svjesnosti Krsne, ali osoba rođena u obitelji niže kaste može postati duhovni učitelj ako je vaisnava ili svjesna Krsne." (Padma Purana)

Problemi materijalnog postojanja - rođenje, starost, bolest i smrt - se ne mogu riješiti stjecanjem bogatstva i ekonomskim razvitkom. U mnogim dijelovima svijeta postoje bogate, ekonomski

razvijene države, koje su pune svih pogodnosti za život, ali problemi materijalnog postojanja su ipak prisutni. One na različite načine traže mir, ali pravu sreću mogu steći samo ako potraže savjet od Krsne ili Bhagavad-gite i Šrimad-Bhagavatama - koji predstavljaju nauku o Krsni - preko Krsninog vjerodostojnog predstavnika, čovjeka svjesnog Krsne.

Kad bi ekonomski razvitak i materijalne udobnosti mogle osloboditi osobu od jadikovanja zbog porodičnih, društvenih, nacionalnih i međunarodnih problema, Arjuna ne bi rekao da čak ni kraljevstvo bez premca na Zemlji ili vlast jednaka vlasti polubogova na rajskim planetama ne mogu otjerati njegovu žalost. Zato je potražio utočište u svjesnosti Krsne. To je pravi put ostvarivanja mira i sklada. Katakлизme materijalne prirode mogu u svakom trenutku okončati ekonomski razvitak i vlast nad svijetom. Čak i uzdizanje na više planete, za kojim ljudi danas teže kada pokušavaju otići na Mjesec, može biti okončana jednim udarcem. Bhagavad-gita to potvrđuje - ksine punye martya-lokam vicanti. "Kada se rezultati pobožnih djela okončaju, osoba sa vrhunca sreće ponovo pada na najniži položaj života." Mnogi političari svijeta su pali na taj način. Takvi padovi predstavljaju samo nove uzroke jadikovanja.

Stoga, ako se želimo zauvijek riješiti jadikovanja, moramo uzeti utočište Krsne, kao što je Arjuna pokušao učiniti. Arjuna je zamolio Krsnu da konačno riješi njegov problem i to je put svjesnosti Krsne.

STIH 9

सज्जय उवाच ।

एवमुक्त्वा हृषीकेशं गुडाकेशः परंतपः ।

न योत्स्य इति गोविन्दमुक्त्वा तूष्णीं बभूव ह ॥ ९ ॥

sawjaya uvaca

evam uktva hrsikecam

gudakecah parantapah

na yotsya iti govindam

uktva tusnim babhuva ha

sawjayah uvaca - Sandaja reče;

evam - to;

uktva - rekavši;

hrsikecam - Krišni, gospodaru osjetila;

gudakecah - Arđuna, koji je nadvladao neznanje;

parantapah - pokoritelj neprijatelja;

na yotsye - neće se boriti;

iti - tako;

govindam - Krišni, koji pruža zadovoljstvo osjetilima;

uktva - rekavši;

tusnim - šutljiv;

babhuva - postao;

ha - svakako;

Sandaja reče: Nakon ovih riječi, Arđuna, pokoritelj neprijatelja, je rekao Krišni "Govinda, neće se boriti", i zašutio.

SMISAO: Dhrtarastra se sigurno obradovao kada je saznao da se Arjuna neće boriti i da umjesto toga napušta bojno polje kako bi prihvatio život prosjaka. Ali Sawjaya ga je ponovo razočarao rekavši da je Arjuna sposoban ubiti svoje neprijatelje (parantapah). Iako je Arjuna za izvjesno vrijeme bio obuzet lažnom žalošću zbog obiteljske privrženosti, predao se Krsni, vrhovnom duhovnom učitelju, kao učenik. To je ukazivalo da će uskoro biti oslobođen lažnog jadikovanja uzrokovanog obiteljskom privrženosti i prosvijetljen savršenim znanjem o samospoznaji, ili svjesnosti Krsne, i tada će se sigurno boriti. Tako će Dhrtarastrina radost biti kratkog vijeka, jer će se Arjuna, stekavši znanje od Krsne, boriti do kraja.

STIH 10

तमुवाच हृषीकेशः प्रहसन्निव भारत । सेनयोरुभयोर्मध्ये विषीदन्तमिदं वचः ॥ १० ॥

tam uvaca hrsikecah prahasann iva bhārata
senayor ubhayor madhye visidantam idam vacah

tam - njemu;
uvaca - reče;
hrsikecah - gospodar osjetila, Krišna;
prahasann - smješeći se;
iva - tako;
bhārata - o Dhritaraštra, potomče Bharate;
senayoh - vojsci;
ubhayoh - obje strane;
madhye - između;
visidantam - ožalošćenom;
idam - sljedeće;
vacah - riječi;

O potomče Bharate, tada je Krišna, stojeći između dvije vojske, smješeći se rekao sljedeće riječi ožalošćenom Arđuni.

SMISAO: Razgovor se odvijao između bliskih prijatelja, Hrsikece i Gudakece. Kao prijatelji, obojica su bili na istom nivou, ali jedan od njih je dobrovoljno postao učenik drugoga. Krsna se smiješio zato što je prijatelj odlučio postati učenik. Kao gospodar i učitelj svih živih bića, Krsna uvijek ima viši položaj, ali ipak pristaje biti prijatelj, sin ili ljubavnik bhakte koji Ga želi u takvoj ulozi. Ali kada je bio prihvaćen kao učitelj, odmah je prihvatio tu ulogu i razgovarao sa učenikom kao učitelj - s ozbiljnošću, kao što treba. Izgleda da se razgovor između učitelja i učenika otvoreno vodio u prisustvu obje vojske tako da su svi stekli dobrobit. Razgovori u Bhagavad-giti nisu namijenjeni niti jednoj određenoj osobi, društvu ili zajednici, već svima. I prijatelji i neprijatelji imaju jednako pravo čuti ih.

STIH 11

श्रीभगवानुवाच । अशोच्यानन्वशोचस्त्वं प्रज्ञावादांश्च भाषसे । गतासूनगतासूंश्च नानुशोचन्ति पण्डिताः ॥ ११ ॥

Śri-bhagavan uvaca
acocyann anvacocah tvam prajva-vadam ca bhasase
gatasun agatasum ca nanucocanti panditah

Śri-bhagavan uvaca - Svevišnja Božanska Osoba reče;
acocyann - nije vrijedno jadikovanja;
anvacocah - ti jadikuješ;
tvam - ti;
prajva-vadan - učene riječi;
ca - također;
bhasase - govoriš;
gata - izgubljenim;
asun - za životom;
agata - niti za prošlim;
asun - životom;

ca - *također*;
na - *nikada*;
anucocanti - *jadikuju*;
panditah - *učeni*;

Svevišnja Božanska Osoba reče: Dok govoriš učene riječi, jadikuješ za onim što nije vrijedno žaljenja. Mudri ljudi ne žale ni za živim ni za mrtvim.

SMISAO: Gospodin je odmah preuzeo položaj učitelja i izgrdio učenika, posredno ga nazivajući budalom. Gospodin je rekao: "Govoriš kao učen čovjek, ali ne znaš da učena osoba - koja zna što je tijelo, a što duša - ne jadikuje ni zbog jednog stanja tijela, ni živog ni mrtvog". Kao što će biti objašnjeno u sljedećim poglavljima, posjedovati znanje znači poznavati materiju i duh i njihovog upravitelja. Arjuna je iznio argument da se religioznim principima treba pridati veća važnost nego politici i sociologiji, ali nije znao da je znanje o materiji, duši i Svevišnjem još važnije od religioznih pravila. Pošto mu je nedostajalo to znanje, nije se trebao predstaviti kao vrlo učen čovjek. Pošto nije bio vrlo učen, jadikovao je za nečim što nije bilo vrijedno žaljenja. Tijelo se rađa i predodređeno je da danas ili sutra bude uništeno; stoga nije tako važno kao duša. Onaj tko to zna je zaista učen. On ne vidi razlog za jadikovanje, bez obzira na stanje materijalnog tijela.

STIH 12

**नत्वेवाहं जातु नासं न त्वं नेमे जनाधिपाः ।
न चैव नभविष्यामः सर्वे वयमतः परम् ॥१२॥**

na tv evaham jatu nasam na tvam neme janadhipah
na caiva na bhavisyamah sarve vayam atah param

na - *nikada*;
tu - *ali*;
eva - *svakako*;
aham - *Ja*;
jatu - *u bilo koje vrijeme*;
na - *nisam*;
asam - *postojao*;
na - *ni*;
tvam - *ti*;
na - *ni*;
ime - *svi ovi*;
jana-adhipah - *kraljevi*;
na - *nikada*;
ca - *također*;
eva - *svakako*;
na - *ne*;
bhavisyamah - *postojat ćemo*;
sarve vayam - *svi mi*;
atah param - *u budućnosti*;

Nikada nije bilo vremena da Ja nisam postojao, ni ti, ni svi ovi kraljevi, niti će u budućnosti itko od nas prestati postojati.

SMISAO: U Vedama - u Katha Upanisadi i Cvetacvatara Upanisadi - je rečeno da Svevišnja Božanska Osoba održava bezbrojna živa bića, u skladu sa različitim položajima u koja bivaju stavljena ovisno o svom djelovanju i posljedici tog djelovanja. Ta Svevišnja Božanska Osoba, u obliku Svojih potpunih ekspanzija, živi u srcu svakog živog bića. Samo svete osobe koje u sebi i izvan sebe vide istog Svevišnjeg Gospodina mogu dostići savršeni, vječni mir.

nityo nityanam cetanac cetananam
eko bahunam yo vidadhati kaman
tam atma-stham ye 'nupacyanti dhiras
tesam cantih cacvati netaresam
(Katha Upanisada 2.2.13)

Ista vedska istina koja je izložena Arjuni je izložena svim osobama u svijetu koje se predstavljaju kao vrlo učene, ali u stvari imaju samo siromašno znanje. Gospodin jasno kaže da su On sam, Arjuna i svi kraljevi prisutni na bojnom polju vječno osobena bića i da Gospodin vječno održava osobena živa bića, u njihovom uslovljenom i oslobođenom stanju. Svevišnja Božanska Osoba je vrhovno osobeno biće, a Arjuna, Gospodinov vječni pratilac, i svi prisutni kraljevi su osobena vječna bića. Postojali su kao osobe u prošlosti i ostaće vječne osobe. Njihova osobenost je postojala u prošlosti i nastaviti će postojati u budućnosti, bez prekida. Stoga nema razloga žaliti za bilo kim.

Gospodin Krsna, vrhovni autoritet, ovdje ne podržava mayavadi teoriju da se duhovna duša, odvojena prekrivačem maye, ili iluzije, nakon oslobođenja stapa s neosobnim Brahmanom i gubi osobno postojanje. Niti podržava teoriju da o osobnosti mislimo samo u uslovljenom stanju. Krsna u ovom stihu jasno kaže da će Gospodin i drugi u budućnosti vječno zadržati svoju osobnost. To je potvrđeno u Upanisadama. Ova Krsnina izjava je autoritativna, jer Krsna ne može biti podložan iluziji. Kad osobnost ne bi bila činjenica, Krsna je ne bi toliko naglašavao - čak i za budućnost. Mayavadi može iznijeti argument da osobnost o kojoj govori Krsna nije duhovna, već materijalna. Ali ako prihvatimo argument da je osobnost materijalna, kako onda možemo praviti razliku između Krsnine osobnosti i osobnosti drugih živih bića? Krsna svjedoči da je bio osoba u prošlosti i da će biti osoba u budućnosti. On je potvrdio Svoju osobnost na mnogo načina, a neosobni Brahman je, prema riječima vedskih spisa, podređen Njemu. Krsna sve vrijeme zadržava duhovnu osobnost. Ako se prihvati kao obična uslovljena duša sa osobnom svjesnošću, onda Njegova Bhagavad-gita nema vrijednost autoritativnog spisa. Običan čovjek sa sva četiri nedostatka ljudske nesavršene prirode ne može poučavati druge onome što je vrijedno slušanja. Gita je iznad takve literature. Ni jedna svjetovna knjiga se ne može usporediti s Bhagavad-gitom. Kada se Krsna prihvati kao običan čovjek, Gita gubi sav značaj. Mayavadiji iznose argument da je plural u ovom stihu konvencionalan i da se odnosi na tijelo. Ali Krsna u prethodnom stihu osuđuje takvo tjelesno shvaćanje. Nakon što je osudio tjelesno shvaćanje živih bića, kako može ponovo dati konvencionalnu izjavu koja se odnosi na tijelo? Osobnost se stoga zadržava na duhovnoj osnovi, kao što potvrđuju veliki acarye poput Šri Ramanuje i drugih. U Giti se na mnogo mjesta jasno spominje da duhovnu osobnost shvaćaju Gospodinovi bhakte. Oni koji zavide Krsni kao Svevišnjoj Božanskoj Osobi ne pristupaju velikom spisu na vjerodostojan način. Abhakte pristupaju učenjima Gite poput pčele koja liže teglu s medom. Med ne možemo okusiti ako ne otvorimo teglu. Slično tome, misticizam Bhagavad-gite mogu shvatiti samo bhakte; nitko drugi ga ne može kušati, kao što će biti rečeno u četvrtom poglavlju ove knjige. Gitu ne mogu dodirnuti osobe koje zavide samom postojanju Gospodina. Stoga je mayavadi objašnjenje Gite najvarljivija prezentacija cijele istine. Gospodin Caitanya nam je zabranio čitanje komentara mayavadija i upozorava da onaj tko prihvati takvo objašnjenje mayavadi filozofije gubi svu moć shvaćanja prave misterije Gite. Ako se osobnost odnosi na iskustveni univerzum, onda nema potrebe za slušanjem Gospodinovih učenja. Kao što smo već spomenuli, dvojnost osobene duše i Gospodina je vječna činjenica potvrđena u Vedama.

STIH 13

**देहिनोऽस्मिन्यथा देहे कौमारं यौवनं जरा ।
तथा देहान्तरप्राप्तिर्धीरस्तत्र न मुह्यति ॥१३॥**

dehino 'smin yatha dehe kaumaram yauvanam jara
tatha dehantara-praptir dhiras tatra na muhyati

dehinah - *utjelovljenog*;
asmin - *u ovom*;
yatha - *kao*;
dehe - *u tijelu*;
kaumaram - *djetinjstvo*;
yauvanam - *mladost*;
jara - *starost*;
tatha - *slično tome*;
deha-antara - *promijene tijela*;
praptih - *dostizanje*;
dhirah - *trezven*;
tatra - *time*;
na - *nikada*;
muhyati - *obmanut*;

Kao što utjelovljena duša u ovom tijelu prolazi kroz dječastvo, mladost i starost, tako u trenutku smrti duša prelazi u drugo tijelo. Razborita osoba nije zbunjena takvom promjenom.

SMISAO: Pošto je svako živo biće osobena duša, mijenja svoje tijelo u svakom trenutku, manifestirajući se ponekad kao dijete, ponekad kao mladić, a ponekad kao starac. A ipak, u tijelu je prisutna ista duhovna duša, koja ne podliježe nikakvoj promjeni. Ta osobena duša na kraju mijenja tijelo u trenutku smrti i prelazi u drugo tijelo. Pošto će u sljedećem životu sigurno dobiti drugo tijelo, materijalno ili duhovno, Arjuna nije imao razloga žaliti zbog smrti Bhisme ili Drone, za koje se toliko brinuo. Naprotiv, trebao se radovati što će promijeniti svoje tijelo i umjesto starog dobiti novo tijelo i tako obnoviti svoju energiju. Takve promjene tijela su uzrok raznih užitaka i patnji, ovisno o djelu koje je osoba počinila u životu. Pošto su Bhisma i Drona bili plemenite duše, u sljedećem životu bi sigurno dobili duhovna tijela, ili u najmanju ruku rajska tijela namijenjena uživanju u višem standardu materijalnog postojanja. Tako ni u kom slučaju nije bilo razloga za jadikovanje.

Svaki čovjek koji ima savršeno znanje o prirodi osobene duše, Nad-duše i prirode - materijalne i duhovne - naziva se dhirom, ili najrazboritijim čovjekom. Takav čovjek nikada nije obmanut promjenom tijela.

Mayavadi teorija jedinstva duhovne duše se ne može prihvatiti, pošto se duhovna duša ne može sasjeci na odvojene djeliće. Kada bi se Gospodin mogao sasjeci na različite osobne duše, to bi značilo da nije nepodvojliv ili nepromjenjiv, što se protivi principu nepromjenjivosti Vrhovne Duše. Kao što je potvrđeno u Giti, sićušni djelići Svevišnjeg postoje vječno (sanatana) i zovu se ksara, što znači da su skloni tome da padnu u materijalnu prirodu. Ti sićušni djelići su vječno sićušni djelići; čak i nakon oslobođenja osobna duša ostaje ista - sićušna. Ali kada se jednom oslobodi, živi vječno u blaženstvu i znanju sa Svevišnjom Božanskom Osobom. Teorija odraza se može primijeniti na Nad-dušu, koja je prisutna u svakom osobenom tijelu i koja je poznata kao Paramatma. Nad-duša se razlikuje od osobenog živog bića. Kada se nebo odražava u vodi, odrazi pokazuju i sunce i mjesec i zvijezde. Zvijezde se mogu usporediti sa živim bićima, a sunce i mjesec sa Svevišnjim Gospodinom. Sićušnu osobenu dušu predstavlja Arjuna, a Vrhovna Duša je Božanska Osoba Sri Krsna. Oni nisu na istom nivou, kao što ćemo jasno vidjeti na početku četvrtog poglavlja. Kad bi Arjuna bio na istom nivou kao Krsna i Krsna ne bi bio viši od Arjuna, onda bi njihov odnos učitelja i učenika postao besmislen. Kad bi obojica bili obmanuti iluzornom energijom (mayom), ne bi bilo potrebno da jedan bude učitelj, a drugi učenik. Takvo poučavanje bi bilo beskorisno, jer u okovima maye nitko ne može biti autoritativni učitelj. Pod tim okolnostima, potvrđeno je da je Gospodin Krsna Svevišnji Gospodin i da je Njegov položaj viši od položaja živog bića, Arjuna, koji je zaboravna duša obmanuta mayom.

यात्रास्पर्शास्तु कौन्तेय शीतोष्णसुखदुःखदाः । आगमापयिनोऽनित्यास्तांस्तितिक्षस्व भारत ॥१४॥

matra-sparcas tu kaunteya citosna-sukha-duhkha-dah
agamapayino 'nityas tams titiksva bhārata

matra-sparcah - *osjetilno opažanje*;
tu - *samo*;
kaunteya - *o Kuntin sine*;
cita - *zima*;
usna - *ljeto*;
sukha - *sreću*;
duhkha - *i patnju*;
dah - *daje*;
agama - *dolazak*;
apayinah - *odlazak*;
anityah - *nepostojani*;
tan - *svi oni*;
titiksva - *samo pokušaj podnijeti*;
bhārata - *o potomče Bharatine dinastije*;

O Kuntin sine, nestalno pojavljivanje sreće i nesreće i njihovo iščezavanje tijekom vremena su kao dolazak i odlazak ljeta i zime. Oni potječu od osjetilnog opažanja, o potomče Bharate, i osoba mora naučiti podnositi ih bez uznemirenosti.

SMISAO: Prilikom pravilnog izvršavanja dužnosti moramo naučiti podnositi nestalno pojavljivanje i iščezavanje sreće i nesreće. Prema nalogu vedskih spisa, čovjek se mora okupati rano ujutro čak i u mjesecu Maghi (siječanj-veljača). Tada je vrlo hladno, ali usprkos tome čovjek koji slijedi religiozne principe ne oklijeva okupati se. Slično tome, žena ne oklijeva kuhati u kuhinji u svibnju i lipnju, najtoplijem dijelu ljeta. Dužnost se mora izvršavati usprkos klimatskim nepogodnostima. Slično tome, borba je religiozni princip ksatriye. Čak i ako se ksatriya mora boriti protiv svog prijatelja ili rođaka, ne bi trebao ostaviti svoju propisanu dužnost. Mora slijediti propisana pravila i propise religioznih principa da bi se uzdigao na nivo znanja, jer se samo zahvaljujući znanju i devociji može osloboditi okova maye (iluzije).

Dva različita imena kojima je oslovljen Arjuna su također značajna. Ime Kaunteya ukazuje na njegovo slavno krvno srodstvo s majčine strane, a ime Bharata na njegovu slavu sa očeve strane. Smatra se da sa obje strane ima veliko naslijeđe. Veliko naslijeđe povlači za sobom odgovornost za pravilno izvršavanje dužnosti; stoga ne može izbjeći borbu.

STIH 15

यं हि न व्यथयन्त्येते पुरुषं पुरुषर्षभ । समदुःखसुखं धीरं सोऽमृतत्वाय कल्पते ॥१५॥

yam hi na vyathayanty ete purusam purusarsabha
sama-duhkha-sukham dhīram so 'mrtatvaya kalpate

yam - *onaj tko*;
hi - *svakako*;
na - *nikada*;
vyathayanti - *nije nesretan*;
ete - *sve to*;
purusam - *osoba*;
purusa-rsabha - *o najbolji među ljudima*;

sama - *jednak*;
duhkha - *u nesreći*;
sukham - *i sreći*;
dhiram - *postojan*;
sah - *on*;
amrtatvaya - *za oslobođenje*;
kalpate - *smatra se dostojnim*;

O najbolji među ljudima [Arđuna], osoba koja nije uznemirena srećom i nesrećom i koja je postojana i u sreći i u nesreći dostojna je oslobođenja.

SMISAO: Svatko tko je postojan u svojoj odlučnosti da dostigne napredni nivo duhovne spoznaje i tko može jednako podnositi nalete nesreće i sreće, nesumnjivo je dostojan oslobođenja. U varnacrama instituciji, četvrti stadij života - odvojeni red života (sannyasa) - je pun poteškoća. Ali onaj tko ozbiljno želi dostići savršenstvo života prihvaća sannyasu usprkos svim poteškoćama. Poteškoće se obično pojavljuju kada treba presjeći obiteljske veze, prekinuti odnos sa ženom i djecom, ali ako može podnositi takve poteškoće, njegov put duhovne samospoznaje je potpun. Slično tome, Arjuni se savjetuje da ustraje u izvršavanju svojih dužnosti ksatriye, čak i ako mu je teško boriti se protiv članova svoje obitelji ili sličnih voljenih osoba. Gospodin Caitanya je uzeo sannyasu u dvadeset četvrtoj godini i Njegovi štićenici, mlada žena i stara majka, nisu imali nikoga da se o njima brine. Usprkos tome, uzeo je sannyasu radi višeg cilja i postojano izvršavao više dužnosti. Tako se dostiže oslobođenje od materijalnog ropstva.

STIH 16

**नासतो विद्यते भावो नाभावो विद्यते सतः ।
उभयोरपि दृष्टोऽन्तस्त्वनयोस्तत्त्वदर्शिभिः ॥१६॥**

nasato vidyate bhavo nabhavo vidyate satah
ubhayor api drsto 'ntas tv anayos tattva-darcibhah

na - *nikada*;
asatah - *ono što ne postoji*;
vidyate - *da*;
bhavah - *traje*;
na - *nikada*;
abhavah - *mijenja odliku*;
vidyate - *da*;
satah - *vječno*;
ubhayoh - *ta dva*;
api - *pažljivo*;
drstah - *promatrali*;
antah - *zaključili*;
tu - *zaista*;
anayoh - *oni*;
tattva - *istinu*;
darcibhah - *koji vide*;

Oni koji su vidjeli istinu su zaključili da nema trajanja za nepostojeće [materijalno tijelo] niti promjene za vječno postojeće [dušu]. To su zaključili proučavajući prirodu i jednog i drugog.

SMISAO: Promjenjivo tijelo nije trajno. Suvremena medicinska znanost priznaje da se tijelo mijenja svakog trenutka interakcijom različitih ćelija; tako tijelo raste i stari. Ali duhovna duša uvijek postoji i ostaje ista usprkos svim promjenama tijela i uma. To je razlika između materije i duha. Po prirodi, tijelo se uvijek mijenja, ali duša je vječna. Taj zaključak su potvrdili svi oni koji su vidjeli istinu, i impersonalisti i personalisti. U Visnu Purani (2.12.38) je rečeno da Visnu i sva

Njegova prebivališta imaju samoobasjano duhovno postojanje (jyotimsi visnur bhuvanani visnuh). Riječi postojeće i nepostojeće se odnose samo na duh i materiju. To je mišljenje svih osoba koje su vidjele istinu.

Ovo je početak učenja koje Gospodin prenosi živim bićima zbunjenim pod utjecajem neznanja. Otklanjanje neznanja podrazumijeva ponovo uspostavljanje vječnog odnosa između obožavaoca i obožavanog i razumijevanje razlike između svih živih bića, koja su Gospodinovi djelići i čestice, i Svevišnje Božanske Osobe. Prirodu Svevišnjeg možemo shvatiti pažljivim proučavanjem sebe i razumijevanjem razlike između sebe i Svevišnjeg kao dijela i cjeline. U Vedanta-sutrama, kao i u Šrimad-Bhagavatamu, Svevišnji se prihvaća kao izvor svih emanacija. Takve emanacije se doživljavaju kao viša i niža priroda. Živa bića pripadaju višoj prirodi, kao što će biti otkriveno u sedmom poglavlju. Iako nema razlike između energije i energetika, smatra se da je energetik Svevišnji, a energija ili priroda podređena. Živa bića su stoga uvijek podređena Svevišnjem Gospodinu, kao što je sluga podređen gospodaru ili učenik učitelju. Takvo jasno znanje se ne može shvatiti pod opsjenom neznanja i da bi raspršio takvo neznanje Gospodin izlaže učenje Bhagavad-gite da bi prosvijetlio sva živa bića za sva vremena.

STIH 17

अविनाशि तु तद्विद्धि येन सर्वमिदं ततम् ।
विनाशमव्ययस्यास्य न कश्चित्कर्तुमर्हति ॥१७॥

avinaci tu tad viddhi yena sarvam idam tatam
vinacam avyayasyasya na kaccit kartum arhati

avinaci - *neuništivo*;
tu - *ali*;
tat - *to*;
viddhi - *znaj*;
yena - *koje*;
sarvam - *cijelo tijelo*;
idam - *ovo*;
tatam - *prožima*;
vinacam - *uništiti*;
avyayasya - *neuništivo*;
asya - *njega*;
na kaccit - *nitko*;
kartum - *učiniti to*;
arhati - *sposoban je*;

Trebaš znati da je ono što prožima čitavo tijelo neuništivo. Nitko ne može uništiti tu neuništivu dušu.

SMISAO: Ovaj stih još jasnije objašnjava pravu prirodu duše, koja prožima čitavo tijelo. Svatko može shvatiti što prožima tijelo: to je svjesnost. Svatko je svjestan patnji i užitaka dijela tijela ili cijelog tijela. To širenje svjesnosti živog bića je ograničeno na njegovo tijelo. Patnje i zadovoljstva jednog tijela su nepoznati drugom tijelu. Prema tome, svako tijelo je utjelovljenje osobene duše, a simptom prisustva duše se opaža kao osobena svjesnost. Opisano je da je duša deset tisuća puta manja od presjeka vlasi kose. To je potvrđeno u Cvetacvatara Upanisadi (5.9):

balagra-cata-bhagasya catadha kalpitasya ca
bhago jivah vijweyah sa canantyya kalpate

"Kada se vrh vlasi kose podijeli na stotinu dijelova i zatim svaki od tih dijelova ponovo podijeli na stotinu dijelova, svaki takav dio ima dimenzije duhovne duše." Na drugom mjestu se izlaže isto mišljenje:

kecagra-cata-bhagasya
jivah suksma-svarupo 'yam

catamcah sadrcatmakah
sagkhyatito hi cit-kanah

"Postoji bezbroj čestica duhovnih atoma, koji su deset tisuća puta manji od vrha vlasi kose." Osobena duhovna duša je stoga duhovni atom manji od materijalnih atoma. Takvi atomi su bezbrojni. Veoma mala duhovna iskra je osnovni princip materijalnog tijela i njen utjecaj se širi čitavim tijelom kao što se aktivan princip lijeka širi čitavim tijelom. Ta struja duhovne duše se osjeća po čitavom tijelu kao svjesnost i predstavlja dokaz prisustva duše. Svaki laik može shvatiti da je materijalno tijelo bez svjesnosti mrtvo tijelo. Ta svjesnost se ne može oživjeti u tijelu nikakvim materijalnim sredstvima. Svjesnost stoga ne potječe od materijalnih spojeva, već od duhovne duše. U Mundaka Upanisadi (3.1.9) je još detaljnije opisan položaj atomske duhovne duše:

eso 'nur atma cetasa veditavyo
yasmin pranah pawcadha samviveca
pranaic cittam sarvam otam prajanam
yasmin vicuddhe vibhavaty esa atma

"Duša je atomske veličine i može se opaziti savršenom inteligencijom. Atomska duša lebdi u pet vrsta zrakova (prana, apana, vyana, samana i udana). Nalazi se u srcu i širi svoj utjecaj po čitavom tijelu utjelovljenog živog bića. Kada se duša pročisti od zagađenosti materijalnim zrakovima, izražava svoj duhovni utjecaj."

Svrha sistema hatha-yoge je putem različitih položaja sjedenja ovladati zrakovima koji okružuju čistu dušu - ne radi stjecanja materijalne dobrobiti, već radi oslobađanja sićušne duše od zapletenosti u materijalnu atmosferu.

Atomsku prirodu duše potvrđuju svi vedski spisi i svaki razuman čovjek je može osjetiti u svom praktičnom iskustvu. Samo lud čovjek može misliti da je atomska duša sveprožimajuća visnu-tattva.

Utjecaj duhovne duše se može širiti svuda po tijelu. Prema Mundaka Upanisadi, ta atomska duša se nalazi u srcu svakog živog bića, a pošto su dimenzije duhovne duše iznad dosega opažanja materijalnih znanstvenika, neki od njih budalasto tvrde da duša ne postoji. Osobena atomska duša se nesumnjivo nalazi u srcu, zajedno s Nad-dušom, i tako sve energije koje pokreću tijelo emaniraju iz tog dijela tijela. Krvna zrnca koja iz pluća prenose kisik dobivaju energiju od duše. Kada duša napusti taj položaj, prestaje aktivnost krvi - spajanje crvenih krvnih zrnaca s kisikom. Medicinska znanost prihvaća značaj crvenih krvnih zrnaca, ali ne može utvrditi da je izvor energije duša. Međutim, priznaje da je srce centar svih energija tijela.

Takve atomske čestice duhovne cjeline se uspoređuju s molekulama sunčeve svjetlosti. U sunčevoj svjetlosti postoji bezbroj sjajnih molekula. Slično tome, odvojeni djelići Svevišnjeg Gospodina su atomske iskre zraka Svevišnjeg Gospodina i nazivaju se prabha, viša energija. Tako bez obzira da li slijedi vedsko znanje ili suvremenu znanost, osoba ne može poreći postojanje duhovne duše u tijelu. U Bhagavad-giti sama Božanska Osoba jasno opisuje znanost o duši.

STIH 18

**अन्तवन्त इमे देहा नित्यस्योक्ताः शरीरिणः ।
अनाशिनोऽप्रमेयस्य तस्माद्युध्यस्व भारत ॥१८॥**

antavanta ime deha
anacino 'prameyasya

nityasyoktah caririnah
tasmad yudhyasva bhārata

anta-vantah - uništiva;
ime - sva ta;
dehah - materijalna tijela;
nityasya - vječno postojeća;
uktah - kaže se;
caririnah - utjelovljena duša;

anacinah - *nikada ne biva uništena*;
aprameyasya - *neizmjeriva*;
tasmata - *stoga*;
yudhyasva - *bori se*;
bharata - *o potomče Bharate*;

Materijalno tijelo neuništivog i neizmjerivog vječnog živog bića će sigurno biti uništeno. Stoga se bori, o potomče Bharate.

SMISAO: Materijalno tijelo je po prirodi uništivo. Može biti uništeno odmah ili nakon sto godina. To je samo pitanje vremena. Ali duhovna duša je toliko sićušna da je neprijatelj ne može čak ni vidjeti, a kamoli ubiti. Kao što je rečeno u prethodnom stihu, toliko je mala da nitko ne zna kako je može izmjeriti. Stoga, s obje točke gledišta, nema razloga za žaljenje, jer živo biće, takvo kakvo jest, ne može biti ubijeno, niti materijalno tijelo može biti trajno zaštićeno ili spašeno, a njegovo trajanje produženo za bilo koje vremensko razdoblje. Sićušni djelić duhovne cjeline dobiva materijalno tijelo prema svojim aktivnostima i zato treba iskoristiti religiozne principe slijedeći ih. U Vedanta-sutri, živo biće je opisano kao svjetlost, jer je djelić i čestica vrhovne svjetlosti. Kao što sunčeva svjetlost održava cijeli univerzum, svjetlost duše održava ovo materijalno tijelo. Čim duhovna duša napusti materijalno tijelo, ono se počinje raspadati; stoga duhovna duša održava tijelo. Samo tijelo je nevažno. Krsna je savjetovao Arjuni da se bori i ne žrtvuje cilj religije zbog materijalnih, tjelesnih obzira.

STIH 19

**य एनं वेत्ति हन्तारं यश्चैनं मन्यते हतम् ।
उभौ तौ न विजानीतो नायं हन्ति न हन्यते ॥१९॥**

ya enam vetti hantaram yac cainam manyate hatam
ubhau tau na vijanito nayam hanti na hanyate

yah - *svatko tko*;
enam - *to*;
vetti - *zna*;
hantaram - *ubojica*;
yah - *svatko tko*;
ca - *također*;
enam - *to*;
manyate - *misli*;
hatam - *ubijeno*;
ubhau - *oba*;
tau - *oni*;
na - *nikada*;
vijanitah - *imaju znanje*;
na - *nikada*;
ayam - *ono*;
hanti - *ubija*;
na - *nitij*;
hanyate - *ubijeno*;

Ni onaj tko misli da je živo biće ubojica ni onaj tko misli da je ubijeno ne posjeduje znanje, jer osobeno biće ne ubija niti biva ubijeno.

SMISAO: Kada utjelovljeno živo biće pogodi smrtonosno oružje, trebamo znati da živo biće, koje se nalazi u tijelu, nije ubijeno. Duhovna duša je toliko mala da je nikakvo materijalno oružje ne može ubiti. To ćemo jasno vidjeti iz narednih stihova. Zbog svoje duhovne prirode živo biće ne može biti ubijeno. Samo tijelo biva ubijeno ili se smatra da je ubijeno. To, međutim, ne znači da se odobrava ubijanje tijela. Vedski nalog je - ma himsyat sarva bhutani: nikada ne vrši nasilje ni

nad kim. Shvaćanje da živo biće ne biva ubijeno ne odobrava klanje životinja. Ubijanje bilo čijeg tijela bez ovlaštenja je odvratno i kažnjivo, kako po zakonu države tako i po zakonu Gospodina. Arjuna, međutim, treba ubijati radi principa religije, a ne iz vlastitog hira.

STIH 20

**न जायते म्रियते वा कदाचि-
न्नार्यं भूत्वा भविता वा न भूयः ।
अज्ञो नित्यः शाश्वतोऽयं पुराणो
न हन्यते हन्यमाने शरीरे ॥२०॥**

na jayate mriyate va kadacin
nayam bhutva bhavita va na bhuyah
ajo nityah cacvato 'yam purano
na hanyate hanyamane carire

na - *nikada*;
jayate - *rađa se*;
mriyate - *umire*;
va - *ili*;
kadacit - *ikada (u prošlosti, sadašnjosti ili budućnosti)*;
na - *nikada*;
ayam - *ona*;
bhutva - *nastala*;
bhavita - *nastat će*;
va - *ili*;
na - *ne*;
bhuyah - *ili će ponovo nastati*;
ajah - *nerođena*;
nityah - *vječna*;
cacvatah - *uvijek postojeća*;
ayam - *ona*;
puranaḥ - *najstarija*;
na - *nikada*;
hanyate - *ubijena*;
hanyamane - *sa ubijanjem*;
carire - *tijela*;

Duša se nikada ne rađa niti umire. Nije nastala, ne nastaje i neće nastati. Nerođena je, vječna, uvijek postojeća i prvobitna. Nije ubijena kada je tijelo ubijeno.

SMISAO: Mali atomski dio Vrhovnog Duha je kvalitativno jednak Vrhovnom i ne podliježe promjenama kao tijelo. Ponekad se duša naziva postojanom, ili kuta-sthom. Postoji šest vrsta preobražaja kojima podliježe tijelo. Tijelo se rađa iz maternice majčinog tijela, ostaje neko vrijeme, raste, stvara potomstvo, postupno se raspada i na kraju nestaje u zaborav. Duša, međutim, ne podliježe takvim promjenama. Duša se ne rađa, ali pošto prihvaća materijalno tijelo, tijelo se rađa. Duša se ne rađa, niti umire. Sve što se rađa također i umire. Duša se ne rađa i zato nema prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Vječna je, uvijek postojeća i prvobitna - to znači da u povijesti nema traga o njenom nastanku. Pod utiskom tijela, mi istražujemo povijest rođenja duše. Duša nikada ne stari, kao tijelo. Zato takozvani starac osjeća isti duh kao u djetinjstvu ili mladosti. Promijene tijela ne utječu na dušu. Duša se ne raspada kao drvo i ostale materijalne stvari. Isto tako, duša ne stvara popratne proizvode. Popratni proizvodi tijela - djeca - su različite osobene duše i zbog tijela izgledaju kao djeca nekog čovjeka. Tijelo se razvija

zahvaljujući prisustvu duše, ali duša se ne mijenja niti stvara potomke. Prema tome, duša ne podliježe šesterostrukim tjelesnim promjenama.

U Katha Upanisadi (1.2.18) se nalazi sličan stih koji glasi:

na jayate mriyate va vipaccin
nayam kutaccin na babhuva kaccit
ajo nityah cacvato 'yam purano
na hanyate hanyamane carire

Značenje i smisao ovog stiha i stiha u Bhagavad-giti su isti, ali u ovom stihu postoji jedna posebna riječ, vipaccit, koja znači učen ili onaj tko posjeduje znanje.

Duša je puna znanja, ili uvijek puna svjesnosti. Prema tome, svjesnost je simptom duše. Čak i ako ne nađemo dušu u srcu, u kome se nalazi, možemo shvatiti njeno prisustvo jednostavno po prisustvu svjesnosti. Ponekad ne možemo vidjeti sunce na nebu zbog oblaka ili nekog drugog razloga, ali sunčeva svjetlost je uvijek prisutna i zato smo uvjereni da je dan. Čim se rano ujutro pojavi malo svjetlosti na nebu, znamo da se sunce nalazi na nebu. Slično tome, pošto u svim ljudskim ili životinjskim tijelima postoji svjesnost, možemo shvatiti da je prisutna duša. Međutim, svjesnost duše se razlikuje od svjesnosti Svevišnjeg, jer je vrhovna svjesnost sveznanje - znanje o prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Svjesnost osobene duše je sklona zaboravnosti. Kada duša zaboravi svoju pravu prirodu, stječe znanje i biva prosvijetljena Krsninim višim poukama. Ali Krsna nije kao zaboravna duša. Kad bi tako bilo, Krsnina učenja u Bhagavad-giti bi bila beskorisna.

Postoje dvije vrste duše - sićušna duša (anu-atma) i Nad-duša (vibhu-atma). To je potvrđeno u Katha Upanisadi (1.2.20) na sljedeći način:

anor aniyam mahato mahiyan
atmasya jantor nihito guhayam
tam akrotuh pacyati vita-coko
dhatuh prasadan mahimanam atmanah

"Nad-duša (Paramatma) i atomska duša (jivatma) se nalaze na istom drvetu tijela, u istom srcu živog bića. Samo onaj tko se oslobodio svih materijalnih želja i jadikovki može milošću Svevišnjeg shvatiti slave duše." U narednim poglavljima će biti otkriveno da je Krsna izvor Nad-duše, a Arjuna atomska duša koja je zaboravila svoju pravu prirodu; zato je treba znanjem prosvijetliti Krsna, ili Njegov vjerodostojni predstavnik (duhovni učitelj).

STIH 21

**वेदाविनाशिनं नित्यं य एनमजमव्ययम् ।
कथं स पुरुषः पार्थ कं घातयति हन्ति कम् ॥ २१ ॥**

vedavinacinam nityam ya enam ajam avyayam
katham sa purusah partha kam ghatayati hanti kam

veda - zna;
avinacinam - neuništiva;
nityam - uvijek postojeća;
yah - onaj tko;
enam - ova (duša);
ajam - nerođena;
avyayam - nepromjenjiva;
katham - kako;
sah - ta;
purusah - osoba;
partha - o Partha (Arđuna);

kam - nekoga;
ghatayati - navesti da povrijedi;
hanti - ubiti;
kam - koga;

O Partha, kako osoba koja zna da je duša neuništiva, vječna, nerođena i nepromjenjiva može ikoga ubiti ili ikoga navesti na ubijanje?

SMISAO: Sve se može pravilno iskoristiti. Čovjek koji je utemeljen u potpunom znanju zna kako i gdje će pravilno iskoristi određenu stvar. Nasilje se također može iskoristiti, a na osobi koja posjeduje znanje je da odluči o njegovoj primjeni. Iako sudac dodjeljuje smrtnu kaznu osobi okrivljenoj za ubojstvo, ne može se kriviti, jer naređuje da se izvrši nasilje nad drugom osobom prema odredbama zakona. U Manu-samhiti, zakoniku čovječanstva, nalaže se da ubojicu treba osuditi na smrt tako da u sljedećem životu ne mora ispaštati za veliki grijeh koji je počinio. Tako ubojica, koga kralj kazni vješanjem, u stvari stječe dobrobit. Slično tome, kada Krsna nekome naredi da se bori, moramo zaključiti da je takvo nasilje namijenjeno ostvarivanju najviše pravde. Arjuna bi stoga trebao izvršiti naredbu, znajući dobro da takvo nasilje počinjeno u borbi za Krsnu uopće nije nasilje, jer čovjek, ili duša, nikada ne može biti ubijen. Zbog toga je takozvano nasilje kojim se štiti pravda dozvoljeno. Kirurg ne vrši operaciju da bi ubio pacijenta, već da bi ga izliječio. Borba koju je Arjuna trebao prihvatiti po uputstvu Krsne je bila borba sa punim znanjem; stoga nije mogla uzrokovati grešnu posljedicu.

STIH 22

**वासंसि जीर्णानि यथा विहाय
नवानि गृह्णाति नरोऽपराणि ।
तथा शरीराणि विहाय जीर्णा-
न्यन्यानि संयाति नवानि देही ॥२२॥**

vasamsi jirnani yatha vihaya
navani grhnati nara 'parani
tatha carirani vihaya jirnany
anyani samyati navani dehi

vasamsi - odjeću;
jirnani - staru i iznošenu;
yatha - baš kao što;
vihaya - ostavlja;
navani - novu odjeću;
grhnati - prihvaća;
narah - čovjek;
aparani - drugi;
tatha - na isti način;
carirani - tijela;
vihaya - napuštajući;
jirnani - stara i beskorisna;
anyani - različita;
samyati - zaista prihvaća;
navani - nova;
dehi - utjelovljen;

Kao što osoba oblači novu odjeću, ostavljajući staru, duša prihvaća nova materijalna tijela, napuštajući stara i beskorisna.

SMISAO: Prihvaćena je činjenica da atomska osobna duša mijenja tijelo. Čak i suvremeni znanstvenici koji ne vjeruju u postojanje duše, ali koji u isto vrijeme ne mogu objasniti izvor energije u srcu, moraju prihvatiti neprestane promijene kroz koje tijelo prolazi od djetinjstva do dječastva, od dječastva do mladosti i od mladosti do starosti. Nakon starosti, proces promijene se prenosi na drugo tijelo. To je bilo objašnjeno u trinaestom stihu ovog poglavlja.

Atomska osobna duša biva prenijeta u drugo tijelo milošću Nad-duše. Nad-duša ispunjava želju atomske duše kao što jedan prijatelj ispunjava želju drugog. Vede, poput Mundaka Upanisade i Cvetacvatara Upanisade, uspoređuju dušu i Nad-dušu sa dvije prijateljske ptice koje sjede na istom drvetu. Jedna ptica (osobna atomska duša) jede plod drveta, a druga ptica (Krsna) jednostavno promatra Svog prijatelja. Iako su ove dvije ptice kvalitativno jednake, jedna je opčinjena plodovima materijalnog drveta, dok druga jednostavno promatra aktivnosti Svog prijatelja. Krsna je ptica koja promatra, a Arjuna je ptica koja jede. Iako su prijatelji, jedan je gospodar, a drugi sluga. Pošto je atomska duša zaboravila taj odnos, prelazi s jednog drveta na drugo, ili iz jednog tijela u drugo. Podređena ptica, jiva ili duša, veoma se teško bori na drvetu materijalnog tijela, ali čim pristane prihvatiti drugu pticu kao vrhovnog duhovnog učitelja - kao što je Arjuna učinio dobrovoljno se predavši Krsni da bi ga Krsna poučio - odmah se oslobađa sveg jadikovanja. To je potvrđeno u Mundaka Upanisadi (3.1.2) i Cvetacvatara Upanisadi (4.7):

samane vrkse puruso nimagno
'nicaya cocati muhyamanah
justam yada pacyaty anyam icam
asya mahimanam iti vita-cokah

"Iako se dvije ptice nalaze na istom drvetu, ptica koja jede je potpuno obuzeta tjeskobom i mrzovoljom kao uživatelj plodova drveta. Ali ako na neki način okrene lice prema svom prijatelju, Gospodinu, i spozna Njegove slave - ptica koja pati se odmah oslobađa sve tjeskobe." Arjuna se sada okrenuo prema svom vječnom prijatelju, Krsni, i od Njega sluša Bhagavad-gitu. Slušajući tako Krsnu može shvatiti Gospodinove slave i osloboditi se jadikovanja.

Gospodin ovdje savjetuje Arjuni da ne jadikuje zbog tjelesne promijene svog starog djeda i učitelja. Treba biti sretan da će ubiti njihova tijela u pravednoj borbi tako da se odmah mogu pročistiti od svih posljedica raznih tjelesnih aktivnosti. Onaj tko položi svoj život na žrtveni oltar ili na bojnom polju u pravednoj borbi odmah biva pročišćen od tjelesnih posljedica i uzdignut na viši položaj života. Tako Arjuna nije imao razloga jadikovati.

STIH 23

**नैनं छिन्दन्ति शस्त्राणि नैनं दहति पावकः ।
न चैनं क्लेदयन्त्यापो न शोषयति मारुतः ॥ २३ ॥**

nainam chindanti castrani nainam dahati pavakah
na cainam kledayanty apo na cosayati marutah

na - nikada;
enam - tu dušu;
chindanti - može sasjeci na komade;
castrani - oružje;
na - nikada;
enam - tu dušu;
dahati - spaliti;
pavakah - vatra;
na - nikada;
ca - također;
enam - tu dušu;
kledayanti - vlaži;
apah - voda;
na - nikada;

cosayati - suši;
marutah - vjetar;

Nikakvo oružje ne može dušu sasjeći. Vatra je ne može spaliti, voda navlažiti, a vjetar isušiti.

SMISAO: Ni jedna vrsta oružja - mačevi, vatreno oružje, kišno oružje, tornado oružje, itd. - ne može ubiti duhovnu dušu. Izgleda da je pored suvremenog vatrene oružja postojalo mnogo vrsta oružja napravljenog od zemlje, vode, zraka, etera, itd. Čak se i atomsko oružje suvremenog doba ubraja u vatreno oružje, ali ranije je postojalo oružje napravljeno od raznih vrsta materijalnih elemenata. Protiv vatrene oružja se koristilo vodeno oružje, koje je danas nepoznato suvremenoj znanosti. Tornado oružje je također nepoznato suvremenoj znanosti. Usprkos tome, duša se nikada ne može sasjeći na komadiće ili uništiti bilo kojom količinom oružja, bez obzira na znanstvene pronalaskе.

Mayavadiji ne mogu objasniti kako je osobna duša nastala jednostavno uslijed neznanja i stoga postala prekrivena iluzornom energijom. Niti je ikada bilo moguće odsjeći osobne duše od izvorne Vrhovne Duše. Osobne duše su vječno odvojeni djelići Vrhovne Duše. Pošto su vječno (sanatana) atomske osobne duše, sklone su tome da budu prekrivene iluzornom energijom i tako ostave društvo Svevišnjeg Gospodina, kao što su iskre vatre, iako su kvalitativno jednake vatri, sklone tome da se ugase kada izađu iz vatre. Živa bića su opisana u Varaha Purani kao odvojeni djelići i čestice Svevišnjeg. Prema Bhagavad-giti, ona su to vječno. Živo biće ostaje odvojena osoba, čak i nakon što se oslobodi iluzije, kao što možemo jasno vidjeti iz učenja koja je Gospodin prenio Arjuni. Arjuna je postao oslobođen zahvaljujući znanju koje je primio od Krsne, ali nikada nije postao istovjetan sa Krsnom.

STIH 24

**अच्छेद्योऽयमदाह्योऽयमक्लेद्योऽशोष्य एव च ।
नित्यः सर्वगतः स्थाणुरचलोऽयं सनातनः ॥ २४ ॥**

acchedyo 'yam adahyo 'yam
nityah sarva-gatah sthanur

akledyo 'cosya eva ca
acalo 'yam sanatanah

acchedyah - *nesalomiva*;
ayam - *ta duša*;
adahyah - *ne može se spaliti*;
ayam - *ta duša*;
akledyah - *nerastopiva*;
acosyah - *ne može se isušiti*;
eva - *svakako*;
ca - *i*;
nityah - *vječna*;
sarva-gatah - *sveprožimajuća*;
sthanuh - *nepromjenjiva*;
acalah - *nepokretna*;
ayam - *ta duša*;
sanatanah - *vječno ista*;

Ta osobna duša se ne može slomiti, rastopiti, spaliti ili isušiti. Vječna je, svuda prisutna, nepromjenjiva, nepokretna i vječno ista.

SMISAO: Sve ove osobine atomske duše nepobitno dokazuju da je osobna duša vječno atomski djelić duhovne cjeline i da vječno ostaje isti atom, bez promijene. Teorija monizma se u ovom slučaju ne može primijeniti, jer se od individualnih duša nikada ne očekuje da postanu homogeno jedinstvene. Nakon oslobođenja od materijalne zagađenosti, atomska duša može zaželjeti da ostane iskra u sjajnim zracima Svevišnje Božanske Osobe, ali inteligentne duše odlaze na duhovne planete da bi se družile s Božanskom Osobom.

Riječ sarva-gata ("sveprožimajuća") je značajna, jer je čitava Božja kreacija bez sumnje puna živih bića. Ona žive na zemlji, u vodi, u zraku, u zemlji, pa čak i u vatri. Vjerovanje da su sterilizirana u vatri nije prihvatljivo, jer je ovdje jasno rečeno da vatra ne može spaliti dušu. Stoga nema sumnje da i na Suncu ima živih bića koja imaju tijela prikladna za život na njemu. Ako je sunčev planet nenastanjen, onda riječ sarva-gata - "koja svuda žive" - nema nikakvo značenje.

STIH 25

अव्यक्तोऽयमचिन्त्योऽयमविकार्योऽयमुच्यते ।
तस्मादेवं विदित्वैनं नानुशोचितुमर्हसि ॥२५॥

avyakto 'yam acintyo 'yam avikaryo 'yam ucyate
tasmad evam viditvainam nanucocitum arhasi

avyaktah - *nevidljiva*;
ayam - *ta duša*;
acintyah - *nepojmljiva*;
ayam - *ta duša*;
avikaryah - *nepromjenjiva*;
ayam - *ta duša*;
ucyate - *rečeno je*;
tasmad - *stoga*;
evam - *da je takva*;
viditva - *znajući dobro*;
enam - *ta duša*;
na - *ne*;
anucocitum - *da jadikuješ*;
arhasi - *dolikuje ti*;

Rečeno je da je duša nevidljiva, nepojmljiva i nepromjenjiva. Znajući to, ne trebaš žaliti za tijelom.

Kao što smo već opisali, duša je tako mala za našu materijalnu moć opažanja da je ne možemo vidjeti čak i uz pomoć najboljeg mikroskopa; zato je nevidljiva. Što se tiče postojanja duše, nitko ne može eksperimentalno ustanoviti njeno postojanje neovisno od svjedočanstva srutija, ili vedske mudrosti. Moramo prihvatiti tu istinu, jer ne postoji drugi izvor za razumijevanje postojanja duše, iako je njeno postojanje činjenica koja se može opaziti. Ima mnogo stvari koje moramo prihvatiti jednostavno na osnovu izjave višeg autoriteta. Nitko ne može poreći postojanje svog oca zasnovano na autoritetu svoje majke. Bez majke ne možemo shvatiti tko je naš otac. Slično tome, proučavanje Veda je jedini izvor razumijevanja duše. Drugim riječima, duša se ne može shvatiti ljudskim eksperimentalnim znanjem. Duša je svjesnost i svjesna je - to je također izjava Veda, koju moramo prihvatiti. Za razliku od tijela, duša se ne mijenja. Duša je vječno nepromjenjiva i atomske je veličine u usporedbi sa beskrajno velikom Vrhovnom Dušom. Vrhovna Duša je beskrajno velika, a atomska duša je beskrajno mala. Pošto je beskrajno mala duša nepromjenjiva, nikada ne može postati jednaka beskrajno velikoj duši, Svevišnjoj Božanskoj Osobi. Ta koncepcija se ponavlja u Vedama na razne načine samo da bi se potvrdila neosporivost koncepcije o duši. Ponavljanje je ponekad neophodno da bismo shvatili materiju temeljito, bez greške.

STIH 26

अथ चैवं नित्यजातं नित्यं वा मन्यसे मृतम् ।
तथापि त्वं महाबाहो नैनं शोचितुमर्हसि ॥ २६ ॥

atha cainam nitya-jatam nityam va manyase mrtam
tathapi tvam maha-baho nainam cocitum arhasi

atha - *ako, međutim;*
ca - *također;*
enam - *ta duša;*
nitya-jatam - *uvijek se rađa;*
nityam - *zauvijek;*
va - *ili;*
manyase - *ti tako misliš;*
mrtam - *mrtva;*
tatha api - *ipak;*
tvam - *ti;*
maha-baho - *snažnih ruku;*
na - *nikada;*
enam - *za dušom;*
cocitum - *da žališ;*
arhasi - *dolikuje ti;*

Međutim, ako misliš da se duša [ili simptom života] uvijek rađa i zauvijek umire, o Arđuna snažnih ruku, ipak nemaš razloga za žaljenje.

SMISAO: Oduvijek je postojala vrsta filozofa srodna budistima koja ne vjeruje da duša postoji odvojeno od tijela. Izgleda da su takvi filozofi postojali i u vrijeme kada je Krsna izgovorio Bhagavad-gitu i da su bili poznati kao lokayatike i vaibhasike. Takvi filozofi smatraju da se životni simptomi pojavljuju u određenim zrelim uslovima kombinacije materije. Suvremeni materijalni znanstvenici i materijalistički filozofi zastupaju slično mišljenje. Prema njima, tijelo je spoj fizičkih elemenata i u određenom stadiju interakcije fizičkih i kemijskih elemenata razvijaju se životni simptomi. Antropologija se zasniva na toj filozofiji. U današnje vrijeme mnoge pseudo religije, koje postaju popularne u Americi, slijede tu filozofiju, kao i filozofiju nihilističkih nedevoćijskih budističkih sektu.

Čak i da Arjuna nije vjerovao u postojanje duše - kao sljedbenici vaibhasika filozofije - ipak nije bilo razloga za žaljenje. Nitko ne žali za gomilom kemikalija i prestaje izvršavati svoju propisanu dužnost. S druge strane, u suvremenoj znanosti i ratnoj tehnologiji se tone i tone kemikalija troše radi osvajanja pobjede nad neprijateljem. Prema vaibhasika filozofiji, takozvana duša ili atma nestaje s uništenjem tijela. Tako Arjuna ni u kom slučaju nije imao razloga za žaljenje, bilo da prihvati vedski zaključak da postoji atomska duša, bilo da ne vjeruje u postojanje duše. Prema toj teoriji, pošto svakog trenutka tako mnogo živih bića nastaje iz materije i mnogo živih bića biva uništeno, ne treba zbog toga žaliti. Ako se duša ponovo ne rađa, Arjuna nije imao razloga plašiti se grešnih posljedica ubijanja svog djeda i učitelja. Ali Krsna je sarkastično oslovio Arjuna riječima maha-bahu, o junače snažnih ruku, jer ako ništa drugo, barem nije prihvatio teoriju vaibhasika, koji zanemaruju vedsku mudrost. Kao ksatriya, Arjuna je pripadao vedskoj kulturi i dolikovalo mu je da nastavi slijediti njene principe.

STIH 27

**जातस्य हि ध्रुवो मृत्युर्ध्रुवं जन्म मृतस्य च ।
तस्मादपरिहार्येऽर्थे न त्वं शोचितुमर्हसि ॥२७॥**

jatasya hi dhruvo mrtyur dhruvam janma mrtasya ca
tasmad apariharye 'rthe na tvam cocitum arhasi

jatasya - *za onoga tko se rodio;*
hi - *sigurna;*
dhruvah - *činjenica;*
mrtyuh - *smrt;*
dhruvam - *također je činjenica;*

janma - rođenje;
mrtasya - za mrtvog;
ca - također;
tasmat - stoga;
apariharye - onoga što je neizbježno;
arthe - što se tiče;
na - ne;
tvam - tebi;
cocitum - da želiš;
arhasi - dolikuje;

Onaj tko se rodio će sigurno umrijeti, a nakon smrti će se sigurno ponovo roditi. Stoga, prilikom neizbježnog izvršavanja svoje dužnosti, ne trebaš žaliti.

SMISAO: Živo biće se mora roditi u skladu sa aktivnostima koje vrši u životu. Nakon što završi sa jednim razdobljem aktivnosti, mora umrijeti i roditi se da bi započelo sa drugim razdobljem aktivnosti. Tako prolazi kroz ciklus rođenja i smrti, jedan za drugim, i ne dostiže oslobođenje. Taj ciklus rođenja i smrti ne podržava nepotrebno ubijanje, klanje i ratovanje. U isto vrijeme, nasilje i rat su neizbježni činitelji za održavanje zakona i reda u ljudskom društvu.

Pošto je Gospodin želio doći do bitke, bitka na Kuruksetri je bila neizbježna, a dužnost ksatriye je da se bori za pravi cilj. Zašto bi se plašio ili žalio zbog smrti svojih rođaka, ako izvršava svoju dužnost? Nije mu dolikovalo da krši zakon i uslijed toga postane podložan posljedicama grešnih djela, kojih se toliko plašio. Izbjegavanjem svoje dužnosti ne bi mogao spriječiti smrt svojih rođaka i degradirao bi se jer je izabrao put pogrešnog djelovanja.

STIH 28

**अव्यक्तादीनि भूतानि व्यक्तमध्यानि भारत ।
अव्यक्तनिधनान्येव तत्र का परिदेवना ॥२८॥**

avyaktadini bhutani vyakta-madhyani bharata
avyakta-nidhanany eva tatra ka paridevana

avyakta-adini - u početku neispoljeno;
bhutani - sve što je stvoreno;
vyakta - ispoljeno;
madhyani - u sredini;
bharata - o potomče Bharate;
avyakta - neispoljeno;
nidhanani - kada se uništi;
eva - sve je tako;
tatra - stoga;
ka - zašto;
paridevana - jadikovati;

Sva stvorena bića su u početku neispoljena, zatim ispoljena, a nakon uništenja ponovo neispoljena. Zašto onda žaliti?

SMISAO: Ako prihvatimo da postoje dvije vrste filozofa, jedni koji vjeruju u postojanje duše i drugi koji ne vjeruju u postojanje duše, ni u kom slučaju nema razloga za žaljenje. One koji ne vjeruju u postojanje duše sljedbenici vedske mudrosti nazivaju ateistima. Ali čak i ako rasprave radi prihvatimo ateističku teoriju, nema razloga za žaljenje. Nezavisno od postojanja duše, materijalni elementi su prije stvaranja neispoljeni. Iz tog suptilnog neispoljenog stanja nastaje manifestacija, kao što iz etera nastaje zrak, iz zraka vatra, iz vatre voda, a iz vode zemlja. Iz zemlje nastaje mnogo različitih manifestacija. Uzmimo na primjer veliki neboder, koji se

manifestira iz zemlje. Kada se sruši, manifestacija ponovo postaje neispoljena i na kraju ostaje u obliku atoma. Zakon o održanju energije vrijedi, ali stvari se tijekom vremena ispoljavaju i postaju neispoljene - to je razlika. Zašto onda žaliti, u ispoljenom ili neispoljenom stadiju? Na neki način, stvari nisu izgubljene čak ni u neispoljenom stadiju. I na početku i na kraju, svi elementi su neispoljeni; ispoljeni su samo u sredini. To ne predstavlja nikakvu pravu materijalnu razliku.

Ako prihvatimo vedski zaključak izložen u Bhagavad-giti da ova materijalna tijela s vremenom bivaju uništena (antavanta ime dehah), ali da je duša vječna (nityasyoktah caririnah), uvijek moramo imati na umu da je tijelo kao odjeća. Zašto onda žaliti za promjenom odjeće? U odnosu na vječnu dušu, materijalno tijelo nema stvarnog postojanja. Ono je poput sna. U snu možemo misliti da letimo nebom, ili sjedimo na kočiji kao kralj, ali kada se probudimo možemo vidjeti da nismo niti na nebu niti na kočiji. Vedaska mudrost podstiče samospoznaju na osnovi nepostojanja materijalnog tijela. Stoga, bez obzira da li vjerujemo u postojanje duše ili ne, nemamo razloga žaliti nad gubitkom tijela.

STIH 29

आश्चर्यवत्पश्यति कश्चिदेन-
माश्चर्यवद्ब्रूदति तथैव चान्यः ।
आश्चर्यवच्चैनमन्यः शृणोति
श्रुत्वाऽप्येनं वेद न चैव कश्चित् ॥२९॥

accarya-vat pacyati kaccid enam
accarya-vad vadati tathaiva canyah
accarya-vac cainam anyah crnoti
crutvapy enam veda na caiva kaccit

accarya-vat - kao zadivljujuću;
pacyati - vidi;
kaccit - netko;
enam - ovu dušu;
accarya-vat - kao zadivljujućoj;
vadati - govori o;
tatha - tako;
eva - svakako;
ca - također;
anyah - drugi;
accarya-vat - zadivljujuća;
ca - također;
enam - ova duša;
anyah - drugi;
crnoti - sluša o;
crutva - čuvši;
api - čak;
enam - ovu dušu;
veda - zna;
na - nikada;
ca - i;
eva - svakako;
kaccit - netko;

Neki gledaju na dušu kao na nešto zadivljujuće, neki je opisuju kao nešto zadivljujuće, a neki slušaju o njoj kao o nečemu zadivljujućem, dok neki čak ni nakon što su čuli o njoj, uopće je ne mogu shvatiti.

SMISAO: Pošto se Gitopanisada u velikoj mjeri zasniva na principima Upanisada, nije iznenađujuće da ovaj stih nalazimo i u Katha Upanisadi (1.2.7):

cravanayapi bahubhir yo na labhyah
crnavanto 'pi bahavo yam na vldyuh
accaryo vakta kucalo 'sya labdha
accaryo 'sya jwata kucalanucistah

Činjenica da se atomska duša nalazi u tijelu gigantske životinje, u tijelu gigantskog banjanovog drveta i u mikrobima koji su toliko mali da se milijuni i milijarde mikroba nalaze u samo jednom kubnom centimetru prostora, svakako je zadivljujuća. Ljudi siromašnog znanja i ljudi koji ne vrše strogosti ne mogu shvatiti čuda osobene atomske iskre duha, iako ih objašnjava najveći autoritet na polju znanja, koji je poučio čak i Brahmju, prvo živo biće u univerzumu. Zbog grubog materijalnog shvaćanja stvari, u ovom dobu većina ljudi ne može zamisliti kako tako mala čestica može postati i velika i mala. Tako su zadivljeni kada upoznaju prirodu duše ili kada slušaju o njoj. Obmanuti materijalnom energijom, ljudi su toliko obuzeti zadovoljavanjem čula da imaju vrlo malo vremena za razumijevanje samospoznaje, iako je činjenica da bez ove samospoznaje sve aktivnosti dovode do konačnog poraza u borbi za opstanak. Možda uopće ne znaju da moraju misliti na dušu i tako riješiti problem materijalnih bijeda.

Neki ljudi koji su skloni slušanju o duši mogu u dobrom društvu pohađati predavanja, ali ponekad zbog neznanja bivaju zavedeni, smatrajući da su Nad-duša i atomska duša istovjetne i da se ne razlikuju po veličini. Veoma je teško naći čovjeka koji savršeno shvaća položaj Nad-duše, atomske duše, njihove uloge i odnose i sve druge veće i manje detalje. Još je teže naći čovjeka koji je stekao punu dobrobit od znanja o duši i koji može opisati položaj duše u različitim aspektima. Ali ako čovjek na neki način može shvatiti znanje o duši, njegov život je uspješan.

Jastvo možemo najlakše shvatiti prihvaćajući izjave Bhagavad-gite, koju je izgovorio najveći autoritet, Gospodin Krsna, ne dopuštajući da nas zavedu druge teorije. Ali prihvaćanje Krsne kao Svevišnje Božanske Osobe zahtjeva velike pokore i žrtvovanja, izvršene u ovom ili prošlim životima. Jedino bezuzročnom milošću čistog bhakte možemo spoznati Krsnu kao Svevišnju Božansku Osobu.

STIH 30

देही नित्यमवध्योऽयं देहे सर्वस्य भारत ।
तस्मात्सर्वाणि भूतानि न त्वं शोचितुमर्हसि ॥३०॥

dehi nityam avadhyo 'yam dehe sarvasya bharata
tasmāt sarvani bhutani na tvam cocitum arhasi

dehi - vlasnik materijalnog tijela;
nityam - vječno;
avadhyah - ne može biti ubijen;
ayam - ova duša;
dehe - u tijelu;
sarvasya - svakoga;
bharata - o potomče Bharate;
tasmāt - stoga;
sarvani - za svim;
bhutani - živim bićima (koja su rođena);
na - nikada;
tvam - tebi;
cocitum - da žališ;
arhasi - dolikuje;

O potomče Bharate, onaj tko prebiva u tijelu nikada ne može biti ubijen. Stoga ne trebaš žaliti ni za jednim živim bićem.

SMISAO: Gospodin sada zaključuje niz pouka o nepromijenljivoj duhovnoj duši. Opisujući besmrtnu dušu na različite načine, Gospodin Krsna potvrđuje da je duša besmrtna i da je tijelo privremeno. Stoga Arjuna, kao ksatriya, ne bi trebao ostaviti svoju dužnost iz straha da će njegov djed i učitelj - Bhisma i Drona - umrijeti u bici. Na osnovu autoriteta Šri Krsne, moramo vjerovati da postoji duša, koja se razlikuje od materijalnog tijela. Ne bismo trebali misliti da duša ne postoji ili da se simptomi života razvijaju u određenom stadiju povoljnih materijalnih uslova koji nastaju interakcijom kemikalija. Iako je duša besmrtna, nasilje se ne odobrava, ali u vrijeme rata se ne obeshrabruje kada za njim postoji istinska potreba. Ta potreba mora biti opravdana, temeljeći se na Gospodinovom odobrenju, a ne na nečijem hiru.

STIH 31

**स्वधर्ममपि चावेक्ष्य न विकम्पितुमर्हसि ।
धर्म्याद्धि युद्धाच्छ्रेयोऽन्यत्क्षत्रियस्य न विद्यते ॥ ३१ ॥**

sva-dharmam api caveksya
dharmyat dhi yuddhat chreyo 'nyat

na vikampitum arhasi
ksatriyasya na vidyate

sva-dharmam - *vlastite religiozne principe;*
api - *također;*
ca - *zaista;*
aveksya - *uzimajući u obzir;*
na - *nikada;*
vikampitum - *oklijevati;*
arhasi - *dolikuje ti;*
dharmyat - *za religiozne principe;*
hi - *zaista;*
yuddhat - *od borbe;*
chreyah - *bolja aktivnost;*
anyat - *bilo koja druga;*
ksatriyasya - *za kšatriju;*
na - *ne;*
vidyate - *postoji;*

Uzimajući u obzir dužnost koju imaš kao kšatrija, trebao bi znati da za tebe nema bolje aktivnosti od borbe zasnovane na religioznim principima. Stoga ne trebaš oklijevati.

SMISAO: Od četiri staleža društvenog poretka, drugi stalež, čija je dužnost da dobro vlada društvom, naziva se ksatriya. Ksat znači povrijediti. Onaj tko štiti od povrjeda se naziva ksatriya (trayate - pružiti zaštitu). Ksatriye u šumi uče ubijati. Ksatriya bi otišao u šumu i izazvao tigra licem u lice i s mačem se borio protiv njega. Kada bi tigar bio ubijen, bio bi kremiran u kraljevskoj ceremoniji. Taj sistem čak i danas slijede kraljevi države Jaipur koji su ksatriye. Ksatriye posebno uče izazivati i ubijati, jer je religiozno nasilje ponekad neophodno. Ksatriye stoga nikada ne bi trebali neposredno prihvatiti sannyasu, ili odvojeni red života. Nenasilje u politici može biti stvar diplomacije, ali nikada nije činilac ili princip. U religioznim zakonicima je rečeno:

ahavesu mitho 'nyonyam
yuddhamanah param caktya

jighamsanto mahi-ksitah
svargam yanty aparana-mukhah

yajwesu pacavo brahman
samskrtah kila mantraic ca

hanyante satatam dvijaih
te 'pi svargam avapnuvan

"Kralj ili ksatriya koji se na bojnom polju bori protiv drugog kralja koji mu zavidi je dostojan da nakon smrti dostigne rajske planete, kao što brahmana dostiže rajske planete žrtvujući životinja u žrtvenoj vatri." Tako se ubijanje na bojnom polju na osnovu religioznih principa i ubijanje životinja u žrtvenoj vatri ne smatraju djelima nasilja, jer svatko ima dobrobit od religioznih

principa na osnovu kojih se vrše takva djela. Žrtvovana životinja odmah dobiva ljudski oblik života i ne mora se podvrći postupnom evolucijskom procesu prelazeći iz jednog oblika u drugi, a ksatrije ubijeni na bojnopolju dostižu rajske planete, kao i brahmane koji dostižu rajske planete vršenjem žrtvovanja.

Postoje dvije vrste sva-dharme, posebno propisanih dužnosti. Sve dok osoba nije oslobođena, da bi dostigla oslobođenje mora izvršavati dužnosti svog tijela u skladu sa religioznim principima. Kada dostigne oslobođenje, njena sva-dharma - posebno propisana dužnost - postaje duhovna i nije temeljena na materijalnom tjelesnom shvaćanju. U tjelesnom shvaćanju života postoje posebne dužnosti za brahmane i ksatrije, i takve dužnosti su neizbježne. Sva-dharmu je odredio Gospodin i to će biti objašnjeno u četvrtom poglavlju. Na tjelesnom nivou sva-dharma se naziva varnacrama-dharma, ili odskočna daska za dostizanje duhovnog razumijevanja. Ljudska civilizacija počinje sa stadijem varnacrama-dharme, ili posebno propisanih dužnosti koje odgovaraju posebnim gunama prirode pod čijim se utjecajem nalazi dobiveno tijelo. Izvršavanje takvih dužnosti na bilo kojem polju djelovanja u skladu sa naredbama viših autoriteta uzdiže osobu do višeg položaja života.

STIH 32

**यदृच्छया चोपपन्नं स्वर्गद्वारमपावृतम् ।
सुखिनः क्षत्रियाः पार्थ लभन्ते युद्धमीदृशम् ॥३२॥**

yadrcchaya copapannam svarga-dvaram apavrtam
sukhinah ksatriyah partha labhante yuddham idrcam

yadrcchaya - *sam od sebe;*
ca - *također;*
upapannam - *dolazi;*
svarga - *rajskih planeta;*
dvaram - *vrata;*
apavrtam - *široko otvara;*
sukhinah - *veoma sretni;*
ksatriyah - *članovi kraljevskog reda;*
partha - *o Prithin sine;*
labhante - *stječu;*
yuddham - *rat;*
idrcam - *tako;*

O Partha, sretni su ksatrije kojima se takva prilika za borbu ukaže netražena, otvarajući im vrata rajske planete.

SMISAO: Kao vrhovni učitelj svijeta, Gospodin Krsna osuđuje stav Arjune, koji je rekao: "Ne vidim ništa dobro u ovoj borbi. Ona će uzrokovati trajni život u paklu." Arjuna je tako govorio samo zbog neznanja. Želio je postati nenasilan u izvršavanju svoje propisane dužnosti. Biti nenasilan na bojnopolju je za ksatriju filozofija budala. U Paracara-smrtiju, zbirci religioznih pravila koju je sastavio Paracara, veliki mudrac i otac Vyasadeve, rečeno je:

ksatriyo hi praja raksan castra-panih pradandayan
nirjitya para-sainyadi ksitim dharmena palayet

"Dužnost je ksatrije štititi građane od svih vrsta neprilika i zbog toga mora u odgovarajućim slučajevima primijeniti nasilje kako bi održao zakon i poredak. Tako mora pobijediti vojnike neprijateljskih kraljeva i na osnovu religioznih principa vladati svijetom."

Uzimajući sve to u obzir, Arjuna nije imao razloga ostavljati borbu. Ako pobijedi neprijatelje uživat će u kraljevstvu, a ako pogine u bici, biće uzdignut na rajske planete, čija su mu vrata bila širom otvorena. U svakom slučaju bi imao dobrobit od borbe.

अथ चेच्चमिमं धर्म्यं संग्रामं न करिष्यसि ।
ततः स्वधर्मं कीर्तिं च हित्वा पापमवाप्स्यसि ॥३३॥

atha cet tvam imam dharmayam saggramam na karisyasi
tatah sva-dharmam kirtim ca hitva papam avapsyasi

atha - stoga;
cet - ako;
tvam - ti;
imam - ovo;
dharmyam - kao religioznu dužnost;
saggramam - borbu;
na - ne;
karisyasi - izvršiš;
tatah - onda;
sva-dharmam - tvoju religioznu dužnost;
kirtim - ugled;
ca - također;
hitva - izgubivši;
papam - grešnu posljedicu;
avapsyasi - dobit ćeš;

Međutim, ako ne izvršiš svoju religioznu dužnost boreći se, sigurno ćeš navući na sebe grijehe zbog zanemarivanja svoje dužnosti i tako izgubiti ugled borca.

SMISAO: Arjuna je bio čuveni borac. Svoju slavu je stekao u borbi s mnogim velikim polubogovima, među kojima je bio čak i Civa. Nakon što je u borbi porazio Civu obučenog u odjeću lovca, Arjuna ga je zadovoljio i dobio kao nagradu oružje zvano pacupata-astra. Svi su znali da je veliki borac. Čak mu je i Dronacarya podario blagoslove i dao mu posebno oružje kojim je mogao ubiti čak i svog učitelja. Bio je počašćen sa toliko mnogo vojnih priznanja koja su mu dodijelili mnogi autoriteti, među kojima je bio i njegov poočim Indra, kralj rajskih planeta. Ali kad bi ostavio bitku, ne bi samo zanemario svoju dužnost koja mu je kao ksatriyi bila posebno propisana, već i izgubio svu svoju slavu i dobro ime i tako sebi pripremio kraljevski put za pakao. Drugim riječima, otišao bi u pakao ne zbog borbe, već zbog napuštanja borbe.

अकीर्तिं चापि भूतानि कथयिष्यन्ति तेऽव्ययाम् ।
संभावितस्य चाकीर्तिर्मरणादतिरिच्यते ॥३४॥

akirtim capi bhutani kathayisyanti te 'vyayam
sambhavitasya cakirtir maranad atiricyate

akirtim - sramota;
ca - također;
api - iznad;
bhutani - svi ljudi;
kathayisyanti - govorit će;
te - o tebi;
avyayam - vječno;
sambhavitasya - za uglednog čovjeka;
ca - također;
akirtih - loš glas;

maranat - *od smrti*;
atiricyate - *postaje gori*;

Ljudi će uvijek govoriti o tvojoj sramoti, a za uglednu osobu nečast je gora od smrti.

SMISAO: Kao filozof i Arjunin prijatelj, Gospodin Krsna sada daje Svoj konačni sud o Arjuninom odbijanju da se bori. Gospodin kaže: "Arjuna, ako napustiš bojno polje prije nego što bitka počne, ljudi će te nazvati kukavicom. Ako misliš da te ljudi mogu nazivati ružnim imenima, ali da ćeš bježeći s bojnog polja spasiti svoj život, onda ti savjetujem da umreš u bici. Za uglednog čovjeka poput tebe, loš glas je gori od smrti. Stoga ne bi trebao pobjeći iz straha za svoj život; bolje je da umreš u bici. To će te spasiti od gubitka ugleda u društvu i lošeg glasa da si zloupotrijebio Moje prijateljstvo."

Tako je Gospodinov konačni sud bio da Arjuna umre u bici i ne napusti borbu.

STIH 35

**भयाद्रणादुपरतं मंस्यन्ते त्वां महारथाः ।
येषां च त्वं बहुमतो भूत्वा यास्यसि लाघवम् ॥ ३५ ॥**

bhayad ranad uparatam mamsyante tvam maha-rathah
yesam ca tvam bahu-mato bhutva yasyasi laghavam

bhayat - *iz straha*;
ranat - *sa bojnog polja*;
uparatam - *pobjegao*;
mamsyante - *mislić će*;
tvam - *ti*;
maha-rathah - *veliki generali*;
yesam - *koji*;
ca - *također*;
tvam - *tebe*;
bahu-matah - *jako cijenili*;
bhutva - *budeš*;
yasyasi - *ti ćeš*;
laghavam - *postati beznačajan*;

Veliki generali koji jako cijene tvoje ime i slavu mislić će da si napustio bojno polje samo iz straha i zato će te smatrati beznačajnim.

SMISAO: Gospodin Krsna je nastavio iznositi Arjuni Svoje mišljenje: "Nemoj misliti da će veliki generali kao što su Duryodhana, Karna i drugi suvremenici misliti da si napustio bojno polje iz samilosti prema svojoj braći i djedu. Mislić će da si pobjegao iz straha za život. Tako će njihovo visoko mišljenje o tebi otići do vruga."

STIH 36

**अवाच्यवादांश्च बहुन्वदिष्यन्ति तवाहिताः ।
निन्दन्तस्तव सामर्थ्यं ततो दुःखतरं नु किम् ॥ ३६ ॥**

avacya-vadamc ca bahun vadisyanti tavahitah
nindantas tava samarthyam tato dukhataram nu kim

avacya - *neljubazne*;
vadan - *izmišljene riječi*;
ca - *također*;
bahun - *mnoge*;
vadisanti - *govorit će*;
tava - *tvoji*;
ahitah - *neprijatelji*;
nindantah - *omalovažavajući*;
tava - *tvoju*;
samarthyam - *sposobnost*;
tatah - *od toga*;
duhkha-taram - *bolnije*;
nu - *naravno*;
kim - *što ima*;

Tvoji neprijatelji će te opisivati neprijatnim riječima i s porugom govoriti o tvojoj sposobnosti. Što za tebe može biti bolnije od toga?

SMISAO: Gospodin Krsna je u početku bio zapanjen Arjuninom neumjesnom molbom za samilošću i rekao da njegova samilost ne dolikuje Arijcu. Sada je, s toliko mnogo riječi, potvrdio Svoju osudu Arjunine takozvane samilosti.

STIH 37

**हतो वा प्राप्स्यसि स्वर्गं जित्वा वा भोक्ष्यसे महीम् ।
तस्मादुत्तिष्ठ कौन्तेय युद्धाय कृतनिश्चयः ॥३७॥**

hato va prapsyasi svargam jitva va bhoksyase mahim
tasmad uttistha kaunteya yuddhaya krta-niccayah

hatah - *biti ubijen*;
va - *ili*;
prapsyasi - *dobit ćeš*;
svargam - *rajsko kraljevstvo*;
jitva - *pobijedivši*;
va - *ili*;
bhoksyase - *uživat ćeš*;
mahim - *svijet*;
tasmad - *stoga*;
uttistha - *ustani*;
kaunteya - *o Kuntin sine*;
yuddhaya - *da se boriš*;
krta - *odlučan*;
niccayah - *sigurno*;

O Kuntin sine, ili ćeš biti ubijen na bojnom polju i dostići rajske planete ili ćeš pobijediti i uživati u kraljevstvu na Zemlji. Stoga odlučno ustani i bori se.

SMISAO: Iako nije bilo sigurno da će Arjunina strana pobijediti, Arjuna se ipak morao boriti, jer se čak i kada bi bio ubijen mogao uzdići na rajske planete.

STIH 38

सुखदुःखे समे कृत्वा लाभालाभौ जयाजयौ । ततो युद्धाय युज्यस्व नैवं पापमवाप्स्यसि ॥३८॥

sukha-duhkhe same krtva labhalabhau jayajayau
tato yuddhaya yujyasva naivam papam avapsyasi

sukha - sreći;
duhkhe - i nesreći;
same - ravnodušan;
krtva - tako djelujući;
labha-alabhau - u dobitku i gubitku;
jaya-ajayau - u pobijedi i porazu;
tatah - tako;
yuddhaya - radi borbe;
yujyasva - bori se;
na - nikada;
evam - na taj način;
papam - grešnu posljedicu;
avapsyasi - steći ćeš;

Bori se borbe radi, ne obazirući se na sreću i nesreću, gubitak ili dobitak, pobjedu ili poraz - takvim djelovanjem nikada nećeš počinuti grijeh.

SMISAO: Gospodin Krsna sada otvoreno kaže Arjuni da se treba boriti borbe radi, zato što On želi bitku. Osoba svjesna Krsne se u svojim aktivnostima ne obazire na sreću ili nesreću, dobitak ili gubitak, pobjedu ili poraz. Svjesnost da sve treba napraviti za Krsnu je transcendentalna; zato nema posljedica materijalnih aktivnosti. Onaj tko djeluje za vlastito čulno zadovoljstvo, u vrlini ili strasti, podliježe dobrim i lošim posljedicama. Ali onaj tko se potpuno posvetio aktivnostima svjesnosti Krsne nikome nije obavezan ili dužan, za razliku od osobe koja vrši uobičajene aktivnosti.

Rečeno je:

devarsi-bhutaṅgā-nṛṇāṃ pīṭhānāṃ
na kinkaro nāyāṃ rñi ca rājānāṃ
sarvatmāna yāḥ carāṇāṃ carāṇyāṃ
gato mukundaṃ parihṛtya kartam

"Svatko tko se potpuno predao Krsni, Mukundi, ostavivši sve druge dužnosti, nema više dužnosti ili obaveza prema polubogovima, mudracima, ljudima, rođacima, čovječanstvu, precima ili ostalim živim bićima." (Bhag. 11.5.41) U ovom stihu Krsna posredno ukazuje na to Arjuni, kao što će biti jasno objašnjeno u narednim stihovima.

STIH 39

एषा तेऽभिहिता साङ्ख्ये बुद्धिर्योगे त्विमां शृणु । बुद्ध्या युक्तो यया पार्थ कर्मबन्धं प्रहास्यसि ॥३९॥

esa te bhihita sagkhye buddhir yoge tv imam crnu
buddhya yukto yaya partha karma-bandham prahasyasi

esa - sve to;
te - tebi;
abhihita - objasnio;
sagkhye - u analitičkoj studiji;

buddhih - *inteligenciju*;
yoge - *u djelovanju bez plodonosnih rezultata*;
tu - *ali*;
imam - *ovo*;
crnu - *samo počuj*;
buddhya - *inteligencijom*;
yuktah - *dosljedno*;
yaya - *kojom*;
partha - *o Prithin sine*;
karmabandham - *vezanosti posljedicama*;
prahasyasi - *možeš se osloboditi od*;

Do sada sam ti objasnio ovo znanje u vidu analitičke studije. Sada ću ga objasniti s aspekta djelovanja bez plodonosnih rezultata. O Prithin sine, kada djeluješ s takvim znanjem možeš se osloboditi od ropstva uzrokovanog djelovanjem.

SMISAO: Prema Niruktiju, vedskom rječniku, sagkhya se odnosi na detaljan opis stvari, a sagkhya na filozofiju koja opisuje pravu prirodu duše. Yoga podrazumijeva vladanje osjetilima. Arjunin prijedlog da se ne bori je bio temeljen na osjetilnom uživanju. Pošto je zaboravio svoju glavnu dužnost, htio je ostaviti borbu, misleći da će, ako ne ubije svoje rođake, biti sretniji nego ako uživa u kraljevstvu nakon što pobijedi svoje rođake i braću, Dhrtarastrine sinove. U oba slučaja, osnovni princip je bilo čulno uživanje. I sreća koju će steći ako ih pobijedi i sreća koju će steći ako ih vidi žive bile su temeljene na želji za osobnim osjetilnim uživanjem, čak i po cijenu mudrosti i dužnosti. Krsna je zato htio objasniti Arjuni da ubijanjem tijela svog djeda neće ubiti njegovu dušu. Objasnio je da su sve osobe, kao i sam Gospodin, vječne osobe; bile su osobe u prošlosti, sada su osobe i biće osobe u budućnosti, jer smo svi mi vječno osobene duše. Jednostavno mijenjamo našu tjelesnu odjeću na razne načine, ali zadržavamo svoju osobenost čak i nakon oslobođenja od zatočeništva u materijalnoj odjeći. Gospodin Krsna je kroz analitičku studiju veoma slikovito objasnio dušu i tijelo. Prema Niruktiju, to znanje koje opisuje dušu i tijelo iz različitih kutova promatranja je ovdje opisano kao sagkhya. Ta sagkhya nema nikakve veze sa sagkhya filozofijom ateiste Kapile. Davno prije nastanka sagkhya filozofije varalice Kapile, pravi Gospodin Kapila, inkarnacija Gospodina Krsne, objasnio je sagkhya filozofiju u Šrimad-Bhagavatamu Svojoj majci Devahuti. On je jasno objasnio da je purusa, Svevišnji Gospodin, aktivan i da stvara prelazeći pogledom po prakrti. To je prihvaćeno u Vedama i Giti. Opisi u Vedama ukazuju da je Gospodin preletio pogledom po prakrti, prirodi, i obremenio je atomskim osobnim dušama. Sve te osobe djeluju u materijalnom svijetu radi osjetilnog zadovoljstva i pod opsjenom materijalne energije misle da su uživaoci. Živo biće zadržava takav mentalitet sve do posljednje točke - oslobođenja - kada se želi sjediniti s Gospodinom. To je posljednja zamka maye, ili iluzije osjetilnog zadovoljstva. Samo nakon mnogo, mnogo života takvog zadovoljavanja osjetila velika duša se predaje Vasudevi, Gospodinu Krsni, time završavajući potragu za krajnjom istinom.

Arjuna je već prihvatio Krsnu za svog duhovnog učitelja predajući Mu se: *cisyas te 'ham cadhi mam tvam prapannam*. Zato će mu Krsna sada opisati proces djelovanja u buddhi-yogi, ili karma-yogi ili, drugim riječima, predano služenje posvećeno samo zadovoljavanju Gospodinovih osjetila. Ta buddhi-yoga je jasno objašnjena u desetom stihu desetog poglavlja kao neposredno druženje s Gospodinom, Paramatmom, koja se nalazi u svačijem srcu. Ali takvo druženje se ne može dostići bez predanog služenja. Onaj tko je utemeljen u transcendentnom predanom služenju Gospodina s ljubavlju, ili, drugim riječima, u svjesnosti Krsne, dostiže taj stadij buddhi-yoge Gospodinovom posebnom milošću. Gospodin stoga kaže da samo onima koji uvijek predano služe s transcendentnom ljubavlju podaruje čisto znanje o devociji u ljubavi. Na taj način bhakta Mu može lako prići u vječno blaženom Božjem carstvu.

Buddhi-yoga spomenuta u ovom stihu je predano služenje Gospodina, a riječ sagkhya koja je ovdje spomenuta nema nikakve veze sa ateističkom sagkhya-yogom koju je predstavio varalica Kapila. Stoga ne bismo trebali pogrešno misliti da sagkhya-yoga koja je ovdje spomenuta ima bilo kakve veze sa ateističkom sagkhyom. Ta filozofija nije imala nikakvog utjecaja u to vrijeme, niti bi Gospodin Krsna želio spomenuti takve bezbožne filozofske špekulacije. Pravu sagkhya filozofiju je opisao Gospodin Kapila u Šrimad-Bhagavatamu, ali čak ni ta sagkhya nema nikakve veze s ovom temom. Ovdje sagkhya znači analitički opis tijela i duše. Gospodin Krsna je analitički opisao dušu samo da bi Arjuna doveo do buddhi-yoge, ili bhakti-yoge. Stoga su sankhya Gospodina Krsne i sagkhya Gospodina Kapile, opisana u Bhagavatamu, potpuno istovjetne. Obje

su bhakti-yoga. Gospodin Krsna je zato rekao da samo manje inteligentni ljudi prave razliku između sagkhya-yoge i bhakti-yoge (sagkhya-yogau prthag balah pravadanti na panditah). Naravno, ateistička sagkhya-yoga nema nikakve veze s bhakti-yogom. Usprkos tome, neinteligentni ljudi tvrde da se ateistička sagkhya-yoga spominje u Bhagavad-giti. Trebamo shvatiti da buddhi-yoga znači djelovanje u svjesnosti Krsne, u punom blaženstvu i znanju o predanom služenju. Onaj tko djeluje samo za zadovoljstvo Gospodina, koliko god takav rad bio težak, djeluje u skladu sa principima buddhi-yoge i uvijek osjeća transcendentalno blaženstvo. Gospodinovom milošću, samim takvim transcendentalnim djelovanjem stječe svo transcendentalno razumijevanje. Tako dostiže potpuno oslobođenje, bez potrebe ulaganja posebnog napora da bi stekao znanje. Postoji velika razlika između djelovanja u svjesnosti Krsne i djelovanja radi stjecanja plodonosnih rezultata, posebno kada se radi o zadovoljavanju osjetila radi stjecanja obiteljske ili materijalne sreće. Prema tome, buddhi-yoga je transcendentalna odlika aktivnosti koje vršimo.

STIH 40

नेहाभिक्रमनाशोऽस्ति प्रत्यवायो न विद्यते ।
स्वल्पमप्यस्य धर्मस्य त्रायते महतो भयात् ॥४०॥

nehabhikrama-naco 'sti pratyavayo na vidyate
sv-alpam apy asya dharmasya trayate mahato bhayat

na - *nema*;
iha - *u ovoj yogi*;
abhikrama - *u nastojanju*;
nacah - *gubitka*;
asti - *ima*;
pratyavayah - *opadanja*;
na - *nikad*;
vidyate - *ima*;
su-alpam - *malo*;
apy - *iako*;
asya - *ovog*;
dharmasya - *zanimanja*;
trayate - *oslobađa*;
mahatah - *od velike*;
bhayat - *opasnosti*;

U takvom nastojanju nema gubitka ili opadanja. Čak i mali napredak na ovom putu može zaštititi osobu od najveće opasnosti.

SMISAO: Djelovati u svjesnosti Krsne, ili djelovati za Krsninu dobrobit bez očekivanja osjetilnog zadovoljstva je najviša transcendentalna odlika djelovanja. Čak ni mali napor na tom putu neće biti osujećen, niti će ikada biti izgubljen. Svaki rad započet na materijalnom nivou se mora dovršiti, inače čitav pokušaj predstavlja neuspjeh, ali svaki rad započet u svjesnosti Krsne ima vječni učinak, čak i kada nije dovršen. Onaj tko tako djeluje ništa ne gubi čak i ako ne dovrši svoj rad u svjesnosti Krsne. Jedan posto napretka u svjesnosti Krsne donosi vječne rezultate, tako da osoba sljedeći put počinje od dva posto, dok materijalna aktivnost, ako nije sto posto uspješna, ne donosi nikakvu korist. Ajamila je izvršio svoju dužnost s određenim postotkom svjesnosti Krsne, ali je na kraju Gospodinovom milošću uživao u sto postotnom rezultatu. U vezi s tim, u Šrimad-Bhagavatamu (1.5.17) postoji lijepi stih:

tyaktva sva-dharmam caranambujam harer
bhajann apakvo 'tha patet tato yadi
yatra kva vabhadram abhud amusya kim
ko vartha apto ' bhajatam sva-dharmatah

"Ako netko ostavi svoje zanimanje i djeluje u svjesnosti Krsne, a zatim padne zbog nezrelosti, što time gubi? A što može dobiti ako savršeno izvršava svoje materijalne aktivnosti?" Ili, kao što kršćani kažu: "Što čovjek dobiva ako stekne čitav svijet, a izgubi svoju vječnu dušu?"

Materijalne aktivnosti i njihovi rezultati se okončavaju s tijelom. Ali djelovanje u svjesnosti Krsne ponovo dovodi osobu do svjesnosti Krsne, čak i nakon gubitka tijela. U najmanju ruku, dobit će priliku da se u sljedećem životu rodi kao ljudsko biće, u obitelji velikih kulturnih brahmana ili u bogatoj aristokratskoj obitelji. To će joj pružiti novu priliku za napredovanje. To je jedinstvena odlika aktivnosti izvršenih u svjesnosti Krsne.

STIH 41

व्यवसायात्मिका बुद्धिरेकेह कुरुनन्दन । बहुशाखा ह्यनन्ताश्च बुद्धयोऽव्यवसायिनाम् ॥४१॥

vyavasayatmika buddhir ekeha kuru-nandana
bahu-cakha hy anantac ca buddhayo 'vyavasayinam

vyavasaya-atmika - odlučni u svjesnosti Krišne;
buddhih - inteligencija;
eka - samo jedna;
iha - u ovom svijetu;
kuru-nandana - o voljeni sine Kurua;
bahu-cakhah - na razne grane;
hi - zaista;
anantah - bezbroj;
ca - također;
buddhayah - inteligencija;
avyavasayinam - onih koji nisu svjesni Krišne;

Oni koji slijede ovaj put su odlučni u svojoj namjeri i imaju samo jedan cilj. O voljeni sine Kurua, inteligencija neodlučnih se grana na mnogo grana.

SMISAO: Čvrsta vjera u to da se svjesnošću Krsne osoba može uzdići do najvišeg savršenstva života naziva se vyavasayatmika inteligencija. Caitanya-caritamṛta (Madhya 22.62) izjavljuje:

'craddha'-cabde - vicvasa kahe sudrdha niccaya
krsne bhakti kaile sarva-karma krta haya

Vjera je nepokolebljivo pouzdanje u nešto uzvišeno. Kada netko izvršava dužnosti u svjesnosti Krsne, ne mora u materijalnom svijetu izvršavati obaveze prema obiteljskim tradicijama, čovječanstvu, ili naciji. Plodnosne aktivnosti su posljedice dobrih ili loših djela počinjenih u prošlosti. Kada je osoba budna u svjesnosti Krsne, ne treba više nastojati steći dobre rezultate svojim aktivnostima. Kada je utemeljena u svjesnosti Krsne, sve aktivnosti su na apsolutnom nivou, jer više ne podliježu dvostranostima kao što su dobro i loše. Najviše savršenstvo svjesnosti Krsne je odricanje od materijalnog shvaćanja života. Taj stadij se automatski dostiže napredovanjem u svjesnosti Krsne.

Odlučna namjera osobe koja je svjesna Krsne zasniva se na znanju. Vasudevah sarvam iti sa mahatma su-durlahhah: osoba svjesna Krsne je rijetka dobra duša koja savršeno dobro zna da je Vasudeva, Krsna, korijen svih manifestiranih uzroka. Kao što zalijevanjem korijena drveta automatski dajemo vodu lišću i granama, tako djelujući u svjesnosti Krsne možemo učiniti najveću službu za svakoga - za sebe, obitelj, društvo, zemlju, čovječanstvo, itd. Ako je Krsna zadovoljan sa našim aktivnostima, onda će svi biti zadovoljni.

Međutim, u svjesnosti Krsne možemo najbolje služiti pod sposobnim vodstvom duhovnog učitelja koji je Krsnin vjerodostojni predstavnik, koji poznaje prirodu učenika i koji ga može uputiti kako će djelovati u svjesnosti Krsne. Stoga, da bismo postali napredni u svjesnosti Krsne moramo djelovati odlučno i slušati Krsninog predstavnika, prihvaćajući uputstva vjerodostojnog duhovnog

učitelja kao misiju svog života. U svojim čuvenim molitvama posvećenim duhovnom učitelju, Šrila Vicvanatha Cakravarti Thakura nas poučava na sljedeći način:

yasya prasada bhagavat-prasado
yasyaprasadan na gatih kuto 'pi
dhyayan stuvams tasya yacas tri-sandhyam
vande guroh Šri-caranaravindam

"Zadovoljavanjem duhovnog učitelja osoba zadovoljava Svevišnju Božansku Osobu. Ako ne zadovolji duhovnog učitelja ne može biti uzdignuta na nivo svjesnosti Krsne. Zato trebam meditirati i moliti se za njegovu milost tri puta dnevno i odavati svoje ponizno poštovanje njemu, mom duhovnom učitelju."

Međutim, čitav proces ovisi o savršenom znanju o duši iznad koncepcije o tijelu - ne teoretskog već praktičnog, kada više nema mogućnosti za zadovoljavanje čula koje se ispoljava u plodonosnim aktivnostima. Onaj čiji um nije čvrsto usredotočen biva zaveden raznim vrstama plodonosnih aktivnosti.

STIH 42-43

**यामिमां पुष्पितां वाचं प्रवदन्त्यविपश्चितः ।
वेदवादरताः पार्थ नान्यदस्तीति वादिनः ॥४२॥
कामात्मानः स्वर्गपरा जन्मकर्मफलप्रदाम् ।
क्रियाविशेषबहुला भोगैश्वर्यगतिं प्रति ॥४३॥**

yam imam puspitam vacam pravadanty avipaccitah
veda-vada-ratah partha nanyad astiti vadinah

kamatmanah svarga-para janma-karma-phala-pradam
kriya-vicesa-bahulam bhogaicvarya-gatim prati

yam imam - sve te;
puspitam - kitnjaste;
vacam - riječi;
pravadanti - kažu;
avipaccitah - ljudi siromašnog znanja;
veda-vada-ratah - tobožnji sljedbenici Veda;
partha - o Prithin sine;
na - nikada;
anyat - ništa drugo;
asti - postoji;
iti - tako;
vadinah - zagovornici;
kama-atmanah - željni osjetilnog zadovoljstva;
svarga parah - nastoje dostići rajske planete;
janma-karma-phala-pradam - koji donose dobro rođenje i druge plodonosne posljedice;
kriya-vicesa - pobožne ceremonije;
bahulam - razne;
bhoga - u osjetilnom uživanju;
aicvarya - i obilju;
gatim - napreduju;
prati - prema;

Ljudi siromašnog znanja su jako vezani za kitnjaste riječi Veda, koje preporučuju razne plodonosne aktivnosti namijenjene uzdizanju na rajske planete, stjecanju dobrog

rođenja, moći, itd. Željni čulnog zadovoljstva i života u obilju, kažu da ne postoji ništa više od toga.

SMISAO: Ljudi većinom nisu jako inteligentni i zbog neznanja su najviše vezani za plodonosne aktivnosti preporučene u karma-kanda dijelu Veda. Oni ne žele ništa više od ponuda za osjetilnim uživanjem u raju, u kome su vino i žene dostupni, a materijalno obilje uobičajeno. U Vedama su preporučena razna žrtvovanja za uzdizanje na rajske planete, posebno žrtvovanja po imenu jyotistoma. U stvari, rečeno je da svatko tko se želi uzdići na rajske planete mora vršiti ta žrtvovanja. Ljudi siromašnog znanja misle da je to jedina svrha vedske mudrosti. Takvim neiskusnim osobama je veoma teško odlučno djelovati u svjesnosti Krsne. Kao što su budale privučene cvijećem otrovnog drveća ne znajući posljedice takve privlačnosti, neprosvijećeni ljudi su privučeni rajskim obiljem i osjetilnim uživanjem koje im ono pruža.

U karma-kanda dijelu Veda je rečeno:

apama somam amrta abhuma

i

aksayyam ha vai caturmasya-yajinah sukrtam bhavati.

Drugim riječima, oni koji vrše četveromjesečne pokore postaju dostojni piti soma-rasa napitke da bi postali besmrtni i zauvijek sretni. Čak i na planeti Zemlji neki ljudi jako žele piti soma-rasu da bi postali snažni i sposobni uživati u zadovoljavanju osjetila. Takve osobe ne vjeruju u oslobođenje od materijalnog ropstva i jako su vezane za pompozne ceremonije vedskih žrtvovanja. Uglavnom su požudne i ne žele ništa drugo osim rajskih zadovoljstava života. Poznato je da postoje vrtovi zvanj Nandana-kanana, u kojima se osoba može družiti s anđeoski lijepim ženama i piti velike količine vina zvanog soma-rasa. Takva tjelesna sreća je nesumnjivo osjetilna; stoga, tamo žive oni koji su isključivo vezani za takvu materijalnu, privremenu sreću, kao gospodari materijalnog svijeta.

STIH 44

**भोगैश्वर्यप्रसक्तानां तयापहृतचेतसाम् ।
व्यवसायात्मिका बुद्धिः समाधौ न विधीयते ॥४४॥**

bhogaicvarya-prasaktanam tayapahrta-cetasam
vyavasayatmika buddhih samadhau na vidhiyate

bhoga - za materijalno uživanje;

aicvarya - i obilje;

prasaktanam - onih koji su vezani;

taya - za takve stvari;

apahrta-cetasam - zbunjeni u umu;

vyavasaya-atmika - čvrsta odlučnost;

buddhih - za predano služenje Gospodina;

samadhau - u ovladanom umu;

na - nikada;

vidhiyate - pojavljuje se;

U umovima onih koji su previše vezani za čulno uživanje i materijalno obilje i koji su zbunjeni takvim stvarima ne rađa se čvrsta odlučnost za predano služenje Svevišnjeg Gospodina.

SMISAO: Samadhi znači "usredotočen um". U vedskom rječniku, Niruktiju, rečeno je - samyag adhiyate 'sminn atma-tattva-yathatmyam: "Kada je um usredotočen na razumijevanje jastva, kaže se da je u samadhiju". Samadhi nikada ne mogu dostići osobe koje se zanimaju za materijalno osjetilno uživanje ili su zbunjene takvim privremenim stvarima. One, manje ili više, bivaju osuđene procesom materijalne energije.

STIH 45

त्रैगुण्यविषया वेदा निस्त्रैगुण्यो भवारजुन । निर्द्वन्द्वो नित्यसच्चस्थो निर्योगक्षेम आत्मवान् ॥४५॥

traigunya-visaya veda nistraigunyo bhavarjuna
nirdvandvo nitya-sattva-stho niryoga-ksema atmavan

traigunya - koji se odnosi na tri gune materijalne prirode;
visayah - o temama;
vedah - vedska literatura;
nistraigunyah - transcendentalan prema tri gune materijalne prirode;
bhava - budi;
arjuna - o Arđuna;
nirdvandvah - bez dvostranosti;
nitya-sattva-sthah - u čistom stanju duhovnog postojanja;
niryoga-ksemah - oslobođen ideja o dobitku i zaštiti;
atma-van - utemeljen u jastvu;

Vede se uglavnom bave temama koje se odnose na tri gune materijalne prirode. O Arđuna, postani transcendentalan prema te tri gune. Oslobođi se svih dvostranosti i briga za dobitkom i sigurnošću i utemelji se u jastvu.

SMISAO: Sve materijalne aktivnosti podrazumijevaju akcije i reakcije pod utjecajem triju odlika materijalne prirode. Namijenjene su stjecanju plodonosnih rezultata, koji su uzrok ropstva u materijalnom svijetu. Vede se uglavnom bave temama koje se odnose na plodonosne aktivnosti da bi postupno uzdigle ljude sa nivoa zadovoljavanja osjetila na transcendentalni nivo. Gospodin Krsna savjetuje Arjuni, kao Svom učeniku i prijatelju, da se uzdigne na transcendentalni nivo filozofije Vedante, koji počinje s brahma-jijwasom, pitanjima o vrhovnoj transcendenciji. Sva živa bića u materijalnom svijetu teško se bore za opstanak. Za njih je Gospodin, nakon stvaranja materijalnog svijeta, dao vedsku mudrost savjetujući im kako će živjeti i osloboditi se materijalne zapletenosti. Kada se poglavlje karma-kande, odnosno aktivnosti namijenjenih stjecanju osjetilnog zadovoljstva, okonča, osobi se pruža prilika za duhovnu spoznaju u obliku Upanisada, koje su dijelovi različitih Veda, kao što je Bhagavad-gita dio pete Vede, Mahabharate. Upanisade označavaju početak transcendentalnog života.

Sve dok postoji materijalno tijelo, postoje akcije i reakcije u materijalnim gunama. Moramo naučiti biti tolerantni kada se suočimo s dvostranostima poput sreće i nesreće, ili hladnoće i vrućine i podnošenjem takvih dvostranosti oslobodimo briga zbog dobitka i gubitka. Taj transcendentalni položaj dostiže osoba u potpunoj svjesnosti Krsne kada potpuno ovisi o Krsninoj dobroj volji.

STIH 46

यावानर्थ उदपाने सर्वतः संप्लुतोदके । तावान्सर्वेषु वेदेषु ब्राह्मणस्य विजानतः ॥४६॥

yavan artha udapane sarvatah samplutodake
tavan sarvesu vedesu brahmanasya vijanatah

yavan - sve to;
arthah - namijenjeno je;
uda-pane - bunaru s vodom;
sarvatah - u svakom pogledu;
sampluta-udake - u velikom rezervoaru vode;
tavan - slično tome;

sarvesu - *svim*;
vedesu - *vedskim spisima*;
brahmanasya - *čovjek koji poznaje Vrhovni Brahman*;
vijanatah - *koji posjeduje potpuno znanje*;

Sve svrhe kojima služi mali bunar mogu se ostvariti u velikom rezervoaru vode. Slično tome, onaj tko zna krajnju svrhu Veda može ostvariti sve ostale svrhe opisane u Vedama.

SMISAO: Svrha obreda i žrtvovanja spomenutih u karma-kanda dijelu vedske literature je potaknuti postupni razvoj samospoznaje. Cilj samospoznaje je jasno opisan u petnaestom poglavlju Bhagavad-gite (15.15): cilj proučavanja Veda je spoznati Gospodina Krsnu, koji je prvobitni uzrok svega. Prema tome, samospoznaja znači shvatiti Krsnu i naš vječni odnos s Njim. Odnos između živih bića i Krsne je također spomenut u petnaestom poglavlju Bhagavad-gite (15.7). Živa bića su dijelovi i čestice Krsne; zato je oživljavanje svjesnosti Krsne osobenog živog bića najviši nivo savršenstva vedskog znanja. To je potvrđeno u Śrīmad-Bhagavatamu (3.33.7) na sljedeći način:

aho bata cva paco 'to gariyan
yaj-jihvagre vartate nama tubhyam
tepus tapas te juhuvuh sasnur arya
brahmanucur nama grnanti ye te

"O moj Gospodine, osoba koja pjeva Tvoje sveto ime se nalazi na najvišem nivou samospoznaje, iako se rodila u niskoj porodici candala (onih koji jedu pseće meso). Takva osoba je morala izvršiti sve vrste pokora i žrtvovanja u skladu s vedskim obredima i proučiti vedske spise mnogo, mnogo puta nakon što se okupala na svim svetim mjestima hodočašća. Smatra se da je takva osoba najbolji član obitelji Arijaca."

Čovjek stoga mora biti dovoljno inteligentan kako bi shvatio cilj Veda i ne bi bio vezan samo za obrede. Ne bi trebao željeti uzdići se u rajsko kraljevstvo radi boljeg standarda osjetilnog uživanja. U ovom dobu običan čovjek ne može slijediti sva pravila i propise vedskih obreda, niti može detaljno proučiti čitavu Vedantu i sve Upanisade. Ostvarivanje različitih svrha Veda zahtjeva mnogo vremena, energije, znanja i sredstava. To je teško moguće u ovom dobu. Međutim, najbolja svrha vedske kulture se ostvaruje pjevanjem Gospodinovog svetog imena, kao što je preporučio Gospodin Caitanya, izbavitelj svih palih duša. Kada je veliki poznavalac Veda Prakāśānanda Sarasvatī zapitao Gospodina Caitanya zašto On, Gospodin, pjeva Gospodinovo sveto ime kao sentimentalist umjesto da proučava filozofiju Vedante, Gospodin je odgovorio da Ga Njegov duhovni učitelj smatra velikom budalom i da Mu je zato rekao da pjeva sveto ime Gospodina Krsne. On je to učinio i postao ekstatičan poput luđaka. U ovom dobu Kali, stanovništvo je većinom budalasto i nije pravilno obrazovano da može shvatiti filozofiju Vedante. Najbolja svrha filozofije Vedante se može ostvariti pjevanjem Gospodinovog svetog imena bez uvreda. Vedanta je posljednja riječ vedske mudrosti, a pisac i poznavalac filozofije Vedante je Gospodin Krsna. Najviši vedantist je velika duša koja nalazi zadovoljstvo u pjevanju Gospodinovog svetog imena. To je krajnji cilj sveg vedskog misticizma.

STIH 47

**कर्मण्येवाधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन ।
मा कर्मफलहेतुर्भूर्मा ते सङ्गोऽस्त्वकर्मणि ॥४७॥**

karmany evadhikaras te ma phalesu kadacana
ma karma-phala-hetur bhur ma te sango 'stv akarmani

karmani - *na propisanu dužnost*;
eva - *svakako*;
adhikarah - *pravo*;
te - *ti*;

ma - nikada;
phalesu - na plodove;
kadacana - u bilo koje vrijeme;
ma - nikada;
karma-phala - na rezultate rada;
hetuh - uzrok;
bhuh - postaješ;
ma - nikada;
te - ti;
saggah - vezanost;
astu - trebaš imati;
akarmani - za neizvršavanje propisanih dužnosti;

Imaš pravo vršiti svoju propisanu dužnost, ali nemaš pravo na plodove djelovanja. Nikada nemoj misliti da si uzrok rezultata svojih aktivnosti, i biti vezan za neizvršavanje svoje dužnosti.

SMISAO: Ovdje se spominju tri stvari: propisane dužnosti, hirovito djelovanje i neaktivnost. Propisane dužnosti su aktivnosti određene prema gunama materijalne prirode koje je osoba stekla. Hirovito djelovati znači djelovati bez odobrenja autoriteta, a biti neaktivan znači ne izvršavati svoje propisane dužnosti. Gospodin je savjetovao Arjuni da ne bude neaktivan, već da izvrši svoju propisanu dužnost bez vezanosti za rezultat. Onaj tko je vezan za rezultat svog rada je također uzrok djelovanja. Zato uživa ili ispašta rezultat takvog djelovanja.

Što se tiče propisanih dužnosti, one se mogu svrstati u tri podgrupe: uobičajene aktivnosti, nužne aktivnosti i željene aktivnosti. Uobičajene aktivnosti koje se vrše iz dužnosti u skladu sa naredbama spisa, bez želje za rezultatima, predstavljaju djelovanje u guni vrline. Djelovanje sa vezanošću za rezultate postaje uzrok ropstva; zato takvo djelovanje nije povoljno. Svatko ima pravo vršiti propisane dužnosti, ali treba djelovati bez vezanosti za rezultat; takve nesebične obavezne dužnosti nesumnjivo vode osobu ka putu oslobođenja.

Gospodin je zato savjetovao Arjuni da se bori iz dužnosti, bez vezanosti za rezultat. Njegovo odbijanje učestvovanja u bici je bila druga strana vezanosti. Takva vezanost nikada ne vodi ka putu spasenja. Svaka vezanost, pozitivna ili negativna, predstavlja uzrok ropstva. Neaktivnost je grešna. Stoga je borba iz dužnosti bila jedini povoljan put spasenja za Arjunu.

STIH 48

**योगस्थः कुरु कर्माणि सङ्गं त्यक्त्वा धनञ्जय ।
सिद्धसिद्धयोः समो भूत्वा समत्वं योग उच्यते ॥४८॥**

yoga-sthah kuru karmani saggam tyaktva dhanawjaya
siddhy-asiddhyoh samo bhutva samatvam yoga ucyate

yoga-sthah - uravnotežen;
kuru - vrši;
karmani - svoje dužnosti;
saggam - vezanost;
tyaktva - odbacujući;
dhanawjaya - o Arđuna;
siddhi-asiddhyoh - u uspjehu i neuspjehu;
samah - jednak;
bhutva - postani;
samatvam - staložen;
yogah - yoga;
ucyate - naziva se;

Izvršavaj svoju dužnost uravnoteženo, o Arđuna, odbacujući svu vezanost za uspjeh ili neuspjeh. Takva staloženost se naziva yoga.

SMISAO: Krsna kaže Arjuni da treba djelovati u yogi. Što je ta yoga? Yoga znači usredotočiti um na Svevišnjeg ovladavajući osjetilima koja nas uvijek uznemiruju. A tko je Svevišnji? Svevišnji je Gospodin. Pošto On sam kaže Arjuni da se bori, Arjuna nema nikakve veze s rezultatima borbe. Dobitak ili pobjeda su Krsnina briga; Arjuni se jednostavno savjetuje djelovanje po Krsninoj naredbi. Slijeđenje Krsnine naredbe je prava yoga, koja se primjenjuje u procesu zvanom svjesnost Krsne. Samo se svjesnošću Krsne možemo osloboditi osjećaja vlasništva. Moramo postati sluga Krsne, ili sluga Krsninog sluge. To je pravi način izvršavanja dužnosti u svjesnosti Krsne, koja nam jedino može pomoći da djelujemo u yogi.

Arjuna je ksatriya i kao takav je član institucije varnacrama-dharme. U Visnu Purani je rečeno da je glavni cilj varnacrama-dharme zadovoljiti Visnu. Nitko ne bi trebao zadovoljavati sebe, kao što je pravilo u materijalnom svijetu, već Krsnu. Ako osoba ne zadovolji Krsnu, ne može pravilno slijediti principe varnacrama-dharme. Krsna je posredno savjetovao Arjuni da djeluje po Njegovim riječima.

STIH 49

दूरेण ह्यवरं कर्म बुद्धियोगाद्भनञय ।
बुद्धौ शरणमन्विच्छ कृपणाः फलहेतवः ॥४९॥

durena hy avaram karma buddhi-yogad dhanawjaya
buddhau caranam anviccha krpanah phala-hetavah

durena - odbaci daleko;
hi - svakako;
avaram - odvratnu;
karma - aktivnost;
buddhi-yogat - na temelju svjesnosti Krišne;
dhanawjaya - o osvajaču bogatstva;
buddhau - s takvom svjesnošću;
caranam - potpuno se predaj;
anviccha - trudi se;
krpanah - škrtice;
phala-hetavah - oni koji žele plodonosne rezultate;

O Dhanandžaja, drži se daleko od odvratnih aktivnosti predanim služenjem i s tom svjesnošću predaj se Gospodinu. Oni koji žele uživati u plodovima svog rada su škrtice.

SMISAO: Onaj tko je zaista shvatio svoj prirodni položaj vječnog sluge Gospodina ostavlja sve aktivnosti osim djelovanja u svjesnosti Krsne. Kao što je već bilo objašnjeno, buddhi-yoga je transcendentalno služenje Gospodina s ljubavlju. Takvo predano služenje je pravi put djelovanja za živo biće. Jedino krpane žele uživati u plodovima svog rada samo da bi se još više zapleli u materijalno ropstvo. Osim djelovanja u svjesnosti Krsne, sve aktivnosti su odvratne, jer neprestano vežu onoga tko ih vrši za krug rođenja i smrti. Stoga nikada ne bismo trebali željeti biti uzrok djelovanja. Sve treba biti učinjeno u svjesnosti Krsne, za Krsnino zadovoljstvo. Krpane ne znaju kako će iskoristiti bogatstvo koje stječu zahvaljujući sreći ili teškom radu. Svu svoju energiju trebamo iskoristiti za djelovanje u svjesnosti Krsne. Tako ćemo dostići uspjeh u životu. Nesretne osobe, poput krpana, ne koriste svoju ljudsku energiju za služenje Gospodina.

STIH 50

बुद्धियुक्तो जहातीह उभे सुकृतदुष्कृते । तस्माद्योगाय युज्यस्व योगः कर्मसु कौशलम् ॥५०॥

buddhi-yukto jahatiha ubhe sukrta-duskrte
tasmad yogaya yujyasva yogah karmasu kaucalam

buddhi-yuktah - *onaj tko predano služi*;
jahati - *može se osloboditi*;
iha - *u ovom životu*;
ubhe - *od oba*;
sukrta-duskrte - *dobrih i loših rezultata*;
tasmad - *stoga*;
yogaya - *radi predanog služenja*;
yujyasva - *djeluju tako*;
yogah - *svjesnost Krišne*;
karmasu - *u svim aktivnostima*;
kaucalam - *umjetnost*;

Čovjek koji predano služi se oslobađa dobrih i loših posljedica već u ovom životu. Stoga teži ka yogi, koja predstavlja umjetnost sveg djelovanja.

SMISAO: Svako živo biće od pamtivijeka nagomilava razne posljedice svojih dobrih i loših djela. Zato uvijek ostaje u neznanju o svom pravom prirodnom položaju. Neznanje može biti raspršeno uputstvima Bhagavad-gite, koja nas poučava kako ćemo se u svakom pogledu predati Gospodinu Sri Krsni i osloboditi uzastopne potčinjenosti aktivnostima i posljedicama, život za životom. Arjuni se stoga savjetuje djelovanje u svjesnosti Krsne, procesu koji pročišćuje posljedice djelovanja.

STIH 51

कर्मजं बुद्धियुक्ता हि फलं त्यक्त्वा मनीषिणः । जन्मबन्धविनिर्मुक्ताः पदं गच्छन्त्यनामयम् ॥५१॥

karma-jam buddhi-yukta hi phalam tyaktva manisinah
janma-bandha-vinirmuktah padam gacchanty anamayam

karma-jam - *plodonosnih aktivnosti*;
buddhi-yuktah - *predano služeći*;
hi - *svakako*;
phalam - *rezultata*;
tyaktva - *odričući se*;
manisinah - *veliki mudraci ili bhakte*;
janma-bandha - *od ropstva rođenja i smrti*;
vinirmuktah - *oslobođeni*;
padam - *položaj*;
gacchanti - *dostižu*;
anamayam - *bez bijeda*;

Predano služeći Gospodina, veliki mudraci ili bhakte se oslobađaju rezultata djelovanja u materijalnom svijetu. Tako se oslobađaju kruga rođenja i smrti i dostižu položaj iznad svih bijeda [vraćajući se Bogu].

SMISAO: Oslobođena živa bića pripadaju onom mjestu u kome nema materijalnih bijeda. Bhagavatam (10.14.58) kaže:

samaŚrita ye pada-pallava-plavam
mahat-padam punya-yaco murareh
bhavambudhir vatsa-padam param padam
padam padam yad vipadam na tesam

"Za onoga tko je prihvatio čamac lotosovih stopala Gospodina, koji je utočište kozmičke manifestacije i koji je poznat kao Mukunda, ili davalac muktija, ocean materijalnog svijeta nalikuju vodi u otisku teletovog papka. Njegov cilj je param padam, ili Vaikuntha, mjesto u kome nema materijalnih bijeda, a ne mjesto u kome na svakom koraku u životu vrebaju opasnost." Zbog neznanja, čovjek ne zna da je ovaj materijalni svijet bijedno mjesto u kome na svakom koraku vrebaju opasnosti. Samo zbog neznanja, manje inteligentne osobe pokušavaju plodonosnim aktivnostima promijeniti situaciju misleći da će im rezultati takvih aktivnosti donijeti sreću. Ne znaju da ni jedna vrsta materijalnog tijela bilo gdje u univerzumu ne može donijeti život bez bijeda. Životne bijede rođenje, smrt, starost i bolest - postoje svuda u materijalnom svijetu. Ali onaj tko shvati svoj pravi prirodni položaj Gospodinovog vječnog slugu i tako shvati položaj Božanske Osobe, transcendentarno služi Gospodina s ljubavlju. Tako postaje dostojan odlaska na Vaikuntha planete, na kojima nema materijalnog bijednog života i utjecaja vremena ili smrti. Shvatiti svoj prirodni položaj znači shvatiti i uzvišeni položaj Gospodina. Onaj tko pogrešno misli da su položaj živog bića i položaj Gospodina na istom nivou nalazi se u tami i zato ne može predano služiti Gospodina. On sam postaje gospodar i tako sebi utire put uzastopnog rađanja i umiranja. Ali onaj tko se posveti služenju Gospodina, shvaćajući da je njegov položaj služenje, odmah postaje dostojan odlaska na Vaikunthaloku. Djelovanje za Gospodina se naziva karma-yoga ili buddhi-yoga, ili drugim riječima, predano služenje Gospodina.

STIH 52

**यदा ते मोहकलिलं बुद्धिर्व्यतितरिष्यति ।
तदा गन्तासि निर्वेदं श्रोतव्यस्य श्रुतस्य च ॥५२॥**

yada te moha kalilam buddhir vyatitarisyati
tada gantasi nirvedam crotavyasya crutasya ca

yada - *kada*;
te - *tvoje*;
moha - *iluzije*;
kalilam - *gustu šumu*;
buddhih - *transcendentarno služenje s inteligencijom*;
vyatitarisyati - *nadiđe*;
tada - *tada*;
ganta asi - *postat ćeš*;
nirvedam - *ravnodušan*;
crotavyasya - *prema svemu što ćeš čuti*;
crutasya - *svemu što si već čuo*;
ca - *također*;

Kada tvoja inteligencija izađe iz guste šume iluzije, postat ćeš ravnodušan prema svemu što si čuo i prema svemu što ćeš čuti.

SMISAO: Ima mnogo lijepih primjera Gospodinovih velikih bhakta koji su tijekom svog života jednostavno zahvaljujući predanom služenju Gospodina postali ravnodušni prema vedskim obredima. Kada osoba zaista shvati Krsnu i svoj odnos s Krsnom, prirodno postaje potpuno ravnodušna prema obredima plodonosnih aktivnosti, čak i ako je iskusni brahmana. Šri Madhavendra Puri, veliki bhakta i acarya u učeničkom naslijeđu, kaže:

sandhya-vandana bhadrām astu bhavato bhoh snana tubhyam namo
bho devah pitarac ca tarpana-vidhau naham ksamah ksamyatam

yatra kvapi nisadya yadava-kulottamasya kamsa-dvisah
smaram smaram agham harami tad alam manye kim anyena me

"O moje molitve koje sam upućivao tri puta na dan, sva slava vama. O kupanje, odajem ti svoje poštovanje. O polubogovi! O preci! Molim vas oprostite mi što vam ne mogu odati poštovanje. Sada, gdje god sjednem, mogu se sjećati velikog potomka Yada dinastije (Krsne), Kamsinog neprijatelja, i tako se osloboditi sveg grešnog ropstva. Mislim da je to za mene dovoljno."
Vedski obredi, poput upućivanja svih vrsta molitvi tri puta na dan, kupanja rano ujutro, odavanja poštovanja precima, obavezni su za početnike. Ali kada je osoba potpuno svjesna Krsne i transcendentalno služi Krsnu s ljubavlju, postaje ravnodušna prema svim tim propisanim principima jer je već dostigla savršenstvo. Ako služenjem Svevišnjeg Gospodina Krsne može dostići nivo razumijevanja, ne mora više vršiti različite pokore i žrtvovanja preporučena u razotkrivenim spisima. Ali ako nije shvatila da je cilj Veda dostići Krsnu i jednostavno vrši obrede, beskorisno trati vrijeme na takve aktivnosti. Osobe svjesne Krsne transcendiraju granice cabda-brahme, ili dosega Veda i Upanisada.

STIH 53

**श्रुतिविप्रतिपन्ना ते यदा स्थास्यति निश्चला ।
समाधावचला बुद्धिस्तदा योगमवाप्स्यसि ॥५३॥**

cruti-vipratipanna te yada sthasyati niccala
samadhav acala buddhis tada yogam avapsyasi

sruti - *vedskog prosvjetljenja;*
vipratipanna - *ne bude pod utjecajem plodonosnih rezultata;*
te - *tvoja;*
yada - *kada;*
sthasyati - *bude stalno;*
niccala - *postojano;*
samadhau - *u transcendentalnoj svjesnosti ili svjesnosti Krišne;*
acala - *nepokolebljiva;*
buddhih - *inteligencija;*
tada - *tada;*
yogam - *samospoznaju;*
avapsyasi - *dostići ćeš;*

Kada tvoj um više ne bude uznemiren kitnjastim jezikom Veda i kada bude neprestano utemeljen u transu samospoznaje, tada ćeš dostići božansku svjesnost.

SMISAO: Reći da je netko u samadhiju znači reći da je potpuno spoznao svjesnost Krsne. Drugim riječima, osoba u potpunom samadhiju je spoznala Brahman, Paramatmu i Bhagavana. Živo biće dostiže najviše savršenstvo samospoznaje kada shvati da je vječni sluga Krsne i da je njegov jedini posao izvršavanje svoje dužnosti u svjesnosti Krsne. Osoba svjesna Krsne, ili Gospodinov nepokolebljivi bhakta, ne bi trebala biti uznemirena kitnjastim jezikom Veda ili vršiti plodonosne aktivnosti da bi se uzdigla u rajsko kraljevstvo. U transcendentalnom stanju svjesnosti Krsne, neposredno se druži s Krsnom i tako može shvatiti sva Krsnina uputstva. Takvim aktivnostima će sigurno steći rezultate i dostići suštinsko znanje. Samo mora izvršavati naredbe Krsne ili Njegovog predstavnika, duhovnog učitelja.

STIH 54

अर्जुन उवाच ।

स्थितप्रज्ञस्य का भाषा समाधिस्थस्य केशव ।

स्थितधीः किं प्रभाषेत किमासीत ब्रजेत किं॥५४॥

arjuna uvaca

sthita-prajwasya ka bhasa samadhi-sthasya kecava

sthita-dhah kim prabhaseta kim asita vrajeta kim

arjunah uvaca - *Arđuna reče;*

sthita-prajwasya - *onoga tko je utemeljen u nepokolebljivoj svjesnosti Krišne;*

ka - *koji;*

bhasa - *jezik;*

samadhithasya - *utemeljenog u transu;*

kecava - *o Krišna;*

sthita-dhah - *utemeljen u svjesnosti Krišne;*

kim - *što;*

prabhaseta - *govori;*

kim - *kako;*

asita - *miruje;*

vrajeta - *hoda;*

kim - *kako;*

Arđuna reče: O Krišna, koji su simptomi onoga čija je svjesnost tako obuzeta transcencijom? O čemu govori i kojim jezikom? Kako sjedi i kako hoda?

SMISAO: Kao što se svaki čovjek, ovisno o svojoj situaciji, može prepoznati po određenim simptomima, tako osoba svjesna Krsne ima svoju prirodu - kako govori, hoda, razmišlja, osjeća, itd. Kao što postoje simptomi po kojima se mogu prepoznati bogataš, bolesnik ili učenjak, tako postoje simptomi po kojima se može prepoznati čovjek utemeljen u transcendentalnoj svjesnosti Krsne. Koji su simptomi takve osobe možemo saznati iz Bhagavad-gite. Najvažnije je kako osoba svjesna Krsne govori, jer je to najvažnija odlika svakog čovjeka. Kaže se da budalu ne možemo prepoznati sve dok ne progovori i sigurno dobro obučenu budalu ne možemo prepoznati sve dok ne progovori, ali čim progovori odmah se otkriva. Prvi simptom čovjeka svjesnog Krsne je da govori samo o Krsni i o onome što je povezano s Krsnom. Ostali simptomi automatski slijede, kao što će biti objašnjeno u narednim stihovima.

STIH 55

श्रीभगवानुवाच ।

प्रजहाति यदा कामान्सर्वान्यार्थं मनोगतान् ।

आत्मन्येवात्मना तुष्टः स्थितप्रज्ञस्तदोच्यते ॥५५॥

Śri-bhagavan uvaca

prajahati yada kaman

sarvan partha mano-gatan

atmany evatmana tustah sthita-prajwas tadocyate

Śri-bhagavan uvaca - *Svevišnja Božanska Osoba reče;*

prajahati - *odbaci;*

yada - *kada;*

kaman - *želja za čulnim uživanjem;*

sarvan - *sve vrste;*

partha - *o Prithin sine;*

manah-gatan - *od umne izmišljotine;*
atmani - *u čistom stanju duše;*
eva - *svakako;*
atmana - *pročišćenim umom;*
tustah - *zadovoljan;*
sthita-prajwah - *transcendentalno utemeljen;*
tada - *tada;*
ucyate - *kaže se;*

Svevišnja Božanska Osoba reče: O Partha, kada čovjek odbaci sve vrste želja za čulnim uživanjem, koje nastaju iz umne špekulacije i kada njegov um, tako pročišćen, nalazi zadovoljstvo samo u jastvu, kaže se da ima čistu transcendentalnu svjesnost.

SMISAO: Bhagavatam potvrđuje da svatko tko je potpuno svjestan Krsne, ili potpuno zaokupljen služenjem Gospodina, ima sve dobre osobine velikih mudraca, dok osoba koja nije utemeljena na takvom transcendentalnom položaju nema dobrih odlika, jer sigurno uzima utočište vlastitih umnih špekulacija. Stoga je ovdje s pravom rečeno da osoba mora odbaciti sve vrste osjetilnih želja koje nastaju iz umne špekulacije. Takve osjetilne želje se ne mogu obuzdati na umjetan način, ali ako netko djeluje u svjesnosti Krsne, takve želje automatski nestaju, bez ulaganja posebnog napora. Stoga moramo bez oklijevanja djelovati u svjesnosti Krsne, jer će nam to predano služenje odmah pomoći da se uzdignemo na nivo transcendentalne svjesnosti. Izuzetno napredna duša uvijek ostaje zadovoljna u sebi spoznajući da je vječni sluga Svevišnjeg Gospodina. Takva transcendentalno utemeljena osoba nema osjetilnih želja koje potječu od bezvrijednog materijalizma, već uvijek ostaje sretna u svom prirodnom položaju vječnog služenja Svevišnjeg Gospodina.

STIH 56

**दुःखेष्वनुद्विग्नमनाः सुखेषु विगतस्पृहः ।
वीतरागभयक्रोधः स्थितधीर्मुनिरुच्यते ॥५३॥**

duhkhesv anudvigna-manah sukhesu vigata-sprhah
vita-raga-bhaya-krodhah sthita-dhir munir ucyate

duhkhesu - *u trostrukim bijedama;*
anudvigna-manah - *neuznemirenog uma;*
sukhesu - *za sreću;*
vigata-sprhah - *ne zanima se;*
vita - *oslobođen;*
raga - *vezanosti;*
bhaya - *straha;*
krodhah - *i gnjeva;*
sthita-dhir - *čiji je um postojan;*
munih - *mudracem;*
ucyate - *naziva se;*

Onaj tko nije uznemiren u umu čak ni usred trostrukih bijeda ili ponesen radošću u sreći i tko je oslobođen vezanosti, straha i ljutnje, naziva se mudracom postojanog uma.

SMISAO: Riječ muni znači onaj tko može navesti svoj um da špekulira na razne načine, a da ne dođe do pravog zaključka. Rečeno je da svaki muni ima drugačiji kut gledanja i ako se muni ne razlikuje od drugih munija, ne može se nazvati munijem u pravom smislu te riječi. Na casav rsir yasya matam na bhinnam (Mahabharata, Vana-parva 313.117). Ali Gospodin ovdje spominje sthita-dhir munija, koji se razlikuje od običnog munija. Sthita-dhir muni je uvijek svjestan Krsne, jer je potpuno prestao sa kreativnom špekulacijom. On se naziva pracanta-nihcesa-manorathantara (Stotra-ratna 43), ili onaj tko je nadišao nivo umne špekulacije i došao do zaključka

da je Gospodin Šri Krsna, Vasudeva, sve (vasudevah sarvam iti sa mahatma su-durlabhah). On je muni postojanog uma. Takvu osobu potpuno svjesnu Krsne uopće ne uznemiravaju naleti trostrukih bijeda, jer sve bijede prihvaća kao Gospodinovu milost, misleći da je zbog svojih prošlih grešnih djela zaslužila još više nevolja; vidi da su Gospodinovom milošću sve njene nevolje svedene na najmanju mjeru. Slično tome, kada je sretna, zaslugu za to pripisuje Gospodinu, misleći da nije zaslužila tu sreću; spoznaje da je samo zahvaljujući Gospodinovoj milosti u takvom lagodnom položaju u kome može bolje služiti Gospodina. Kada treba služiti Gospodina, uvijek je smjela i aktivna i nije pod utjecajem vezanosti ili odbojnosti. Vezanost znači prihvatiti stvari za vlastito osjetilno zadovoljstvo, a nevezanost je odsustvo takve osjetilne vezanosti. Ali onaj tko je utemeljen u svjesnosti Krsne nije ni vezan ni nevezan, jer je posvetio svoj život služenju Gospodina. Stoga se ne ljuti čak ni kada njegovi pokušaji nisu uspješni. Bez obzira na uspjeh ili neuspjeh, osoba svjesna Krsne je uvijek postojana u svojoj odlučnosti.

STIH 57

**यः सर्वत्रानभिस्नेहस्तत्प्राप्य शुभाशुभम् ।
नाभिनन्दति न द्वेष्टि तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥१७॥**

yah sarvatranabhisnehas tat tat prapya cubhacubham
nabhinandati na dvesti tasya prajwa pratisthita

yah - onaj tko;
sarvatra - svuda;
anabhisnehah - nije pod utjecajem;
tat - to;
tat - to;
prapya - stječe;
cubha - dobro;
acubham - zlo;
na - nikada;
abhinandati - hvali;
na - nikada;
dvesti - zavidi;
tasya - njegovom;
prajwa - savršenom znanju;
pratisthita - utemeljen;

U materijalnom svijetu, onaj na koga ne utječu dobro i zlo koji ga mogu snaći, koji niti hvali niti prezire takvo dobro i zlo, čvrsto je utemeljen u savršenom znanju.

SMISAO: U materijalnom svijetu uvijek postoje preokreti, koji mogu biti dobri ili loši. Smatra se da je onaj tko nije uznemiren takvim materijalnim preokretima, tko nije pod utjecajem dobra i zla, utemeljen u svjesnosti Krsne. Sve dok se nalazimo u materijalnom svijetu uvijek nas mogu snaći dobro i zlo, jer je ovaj svijet pun dvostranosti. Ali onaj tko je utemeljen u svjesnosti Krsne nije pod utjecajem dobra i zla, jer ga zanima samo Krsna, koji je svedobar apsolut. Takva svjesnost usredotočena na Krsnu dovodi osobu na savršeni transcendentalni položaj koji se stručno naziva samadhi.

STIH 58

**यदा संहरते चार्थं कूर्मोऽङ्गानीव सर्वशः ।
इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेभ्यस्तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥५८॥**

yada samharate cayam kurmo 'nganiva sarvacah
indriyanindriyarthebhyas tasya prajwa pratisthita

yada - *kada*;
samharate - *povuče*;
ca - *također*;
ayam - *on*;
kurmah - *kornjača*;
angani - *noge*;
iva - *kao*;
sarvacah - *sva*;
indriyani - *osjetila*;
indriya-arthehhayah - *od predmeta osjetila*;
tasya - *njegova*;
prajwa - *svjesnost*;
pratisthita - *utemeljena*;

Onaj tko može povući svoja osjetila od predmeta osjetila, kao što kornjača uvlači svoje noge u oklop, čvrsto je utemeljen u savršenoj svjesnosti.

SMISAO: Test yogija, bhakte, ili samospoznate duše je da može po svojoj volji vladati osjetilima. Međutim, ljudi su većinom sluge osjetila i tako djeluju po zapovijedima osjetila. To je odgovor na pitanje o položaju yogija. Osjetila se uspoređuju s otrovnim zmijama. Ona žele djelovati veoma neobuzdano i bez ograničenja. Yogi, ili bhakta, mora biti veoma snažan da bi mogao vladati zmijama - poput ukrotitelja zmijske. On im nikada ne dozvoljava nezavisno djelovanje. U razotkrivenim spisima postoji mnogo naredbi; neke od njih su zabrane, a neke uputstva. Onaj tko ne može slijediti uputstva i zabrane, uzdržavajući se od osjetilnog uživanja, ne može biti čvrsto utemeljen u svjesnosti Krsne. Ovdje je naveden najbolji primjer - kornjača. Kornjača može u svakom trenutku uvući svoja osjetila i ponovo ih izvući da bi ostvarila određenu svrhu. Slično tome, osoba svjesna Krsne koristi svoja osjetila samo u određenu svrhu, za služenje Gospodina; inače ih povlači. Krsna ovdje poučava Arjuna da koristi svoja osjetila za služenje Gospodina, a ne za vlastito zadovoljstvo. Primjer kornjače, koja drži svoja osjetila u oklopu, naveden je da bi se ukazalo da osjetila uvijek trebamo koristiti za služenje Gospodina.

STIH 59

**विषया विनिवर्तन्ते निराहारस्य देहिनः ।
रसवर्जं रसोऽप्यस्य परं दृष्ट्वा निवर्तते ॥५९॥**

visaya vinivartante niraharasya dehinah
rasa-varjam raso 'py asya param drstva nivartate

visayah - *predmet osjetilnog uživanja*;
vinivartante - *uzdržava se*;
niraharasya - *negativnim zabranama*;
dehinah - *utjelovljena*;
rasa-varjam - *odbacujući ukus*;
rasah - *osjećaj uživanja*;
api - *iako posjeduje*;
asya - *ona*;
param - *daleko više stvari*;
drstva - *kušajući*;
nivartate - *prestaje sa*;

Utjelovljena duša se može uzdržavati od osjetilnog uživanja, iako i dalje osjeća ukus za predmete osjetila, ali ako prestane s takvim aktivnostima zato što je okusila viši ukus, postaje utemeljena u toj svjesnosti.

SMISAO: Onaj tko nije utemeljen na transcendentalnom položaju ne može prestati s osjetilnim uživanjem. Proces uzdržavanja od osjetilnog uživanja po pravilima i propisima nalikuje uzdržavanju bolesnika kome je zabranjeno jesti određenu vrst hrane. Međutim, pacijent niti voli takva ograničenja niti gubi ukus za hranu. Slično tome, uzdržavanje osjetila slijeđenjem nekog duhovnog procesa poput astagga-yoge, koja se sastoji od yame, niyame, asane, pranayame, pratyahare, dharane, dhyane, itd., preporučuje se manje inteligentnim osobama koje nemaju više znanje. Ali onaj tko je tijekom svog napredovanja u svjesnosti Krsne doživio ljepotu Svevišnjeg Gospodina Krsne, ne osjeća više ukus za mrtve, materijalne stvari. Ograničenja su stoga namijenjena manje inteligentnim početnicima u duhovnom životu. Takva ograničenja su korisna tako dugo dok osoba ne razvije ukus za svjesnost Krsne. Kada je netko zaista svjestan Krsne, samim tim gubi ukus za blijeđe stvari.

STIH 60

**यततो ह्यपि कौन्तेय पुरुषस्य विपश्चितः ।
इन्द्रियाणि प्रमाथीनि हरन्ति प्रसभं मनः ॥६०॥**

yatato hy api kaunteya purusasya vipaccitah
indriyani pramathini haranti prasabham manah
yatatah - *dok se trudi;*
hi - *svakako;*
api - *usprkos;*
kaunteya - *o Kuntin sine;*
purusasya - *čovjeka;*
vipaccitah - *koji je pun diskriminativnog znanja;*
indriyani - *osjetila;*
pramathini - *neobuzdana;*
haranti - *bacaju;*
prasabham - *silom;*
manah - *um;*

Osjetila su tako snažna i neobuzdana, o Arđuna, da silom odvlače um čak i čovjeka koji posjeduje moć diskriminacije, koji se trudi njima ovladati.

SMISAO: Mnogi učeni mudraci, filozofi i transcendentalisti pokušavaju ovladati osjetilima, ali usprkos njihovim naporima, čak i najveći među njima zbog uznemirenog uma ponekad postaju žrtve materijalnog osjetilnog uživanja. Čak je i Vicvamitru, velikog mudraca i savršenog yogija, Menaka navela na seksualno uživanje, iako se yogi trudio ovladati osjetilima vršenjem oštarih pokora i primjenom yoge. Naravno, ima mnogo sličnih primjera u povijesti svijeta. Prema tome, veoma je teško vladati umom i osjetilima ako osoba nije potpuno svjesna Krsne. Ako ne zaokupi svoj um Krsnom, ne može prestati s takvim materijalnim aktivnostima. Praktičan primjer je dao veliki svetac i bhakta Šri Yamunacarya, koji je rekao:

yad-avadhi mama cetah krsna-padaravinde
nava-nava-rasa-dhamany udyatam rantum asit
tad-avadhi bata nari-sangame smaryamane
bhavati mukha-vikarah susthu nisthivanam ca

"Otkad je moj um zaokupljen služenjem lotosovih stopala Gospodina Krsne uživam u uvijek novoj transcendentalnoj draži i kad god pomislim na seks sa ženom, odmah okrenem glavu i pljunem na tu pomisao."

Svjesnost Krsne je tako transcendentalno divna da materijalno uživanje automatski postaje bezukusno. To je kao kad gladan čovjek utoli svoju glad dovoljnom količinom hranjivih namirnica. Maharaja Ambarisa je pokorio velikog yogija Durvasu Munija samo zato što je zaokupio um svjesnošću Krsne (sa vai manah krsna-padaravindayor vacamsi vaikuntha-gunanuvarnane).

STIH 61

**तानि सर्वाणि संयम्य युक्त आसीत मत्परः ।
वशे हि यस्येन्द्रियाणि तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥ ६१ ॥**

tani sarvani samyamyā yukta asita mat-parah
vace hi yasendriyani tasya prajwa pratisthita

tani - *ta osjetila;*
sarvani - *sva;*
samyamyā - *držeci pod kontrolom;*
yuktah - *zaokupljena;*
asita - *treba biti utemeljen;*
mat-parah - *u odnosu sa Mnom;*
vace - *potpuno ovladana;*
hi - *svakako;*
yasya - *onaj čija;*
indriyani - *osjetila;*
tasya - *njegova;*
prajwa - *svjesnost;*
pratisthita - *usredotočena;*

Onaj tko uzdržava svoja osjetila, potpuno ih držeći pod kontrolom, i usredotočuje svoju svjesnost na Mene, poznat je kao čovjek postojane inteligencije.

SMISAO: U ovom stihu je jasno objašnjeno da je najviše savršenstvo yoge svjesnost Krsne. Ako osoba nije svjesna Krsne uopće ne može vladati osjetilima. Kao što smo već spomenuli, veliki mudrac Durvasa Muni je izazvao svađu s Maharajom Ambarisom i nepotrebno se zbog ponosa razljutio. Tako nije mogao obuzdati svoja osjetila. S druge strane, iako kralj nije bio moćni yogi kao mudrac već Gospodinov bhakta, šutke je podnio mudračeve nepravde i tako izišao kao pobjednik. Kralj je mogao vladati svojim osjetilima jer je posjedovao sljedeće kvalifikacije, opisane u Šrimad-Bhagavatamu (9.4.18-20):

sa vai manah krsna-padaravindayor
vacamsi vaikuntha-gunanuvarnane
karau harer mandira-marjanadisu
crutim cakaracyuta-sat-kathodaye

mukunda-lingalaya-darcane drcau
tad-bhrtya-gatra-sparce 'nga-saggamam
ghranam ca tat-pada-saroja-saurabhe
Śrimat-tulasya rasanam tad-arpite

padau hareh ksetra-padanusarpane
ciro hrsikeca-padabhivandane
kamam ca dasye na tu kama-kamyaya
yathottamacloka-janacraya ratih

"Kralj Ambarisa je usredotočio svoj um na lotosova stopala Gospodina Krsne. Svoje riječi je upotrijebio za opisivanje Gospodinovog prebivališta, svoje ruke za čišćenje Gospodinovog hrama, svoje uši za slušanje o Gospodinovim zabavama, svoje oči za gledanje Gospodinovog oblika, svoje tijelo za dodirivanje tijela bhakta, svoje nosnice za mirisanje cvijeća ponuđenog Gospodinovim lotosovim stopalima, svoj jezik za kušanje lišća biljke tulasi ponuđenog Gospodinu, svoje noge za posjećivanje svetog mjesta na kome se nalazi Gospodinov hram, svoju glavu za odavanje poštovanja Gospodinu, a svoje želje za ostvarivanje Gospodinovih želja... zahvaljujući svim tim osobinama bio je dostojan postati Gospodinov mat-para bhakta."

U vezi s tim, riječ mat-para je veoma značajna. Iz opisa života Maharaje Ambarise saznajemo kako možemo postati mat-para. Šrila Baladeva Vidyabhusana, veliki učenjak i acarya u nizu mat-para, primjećuje: mad-hhakti-prabhavena sarvendriya-vijaya-purvika svatma-drstih sulabheti bhavah. "Čula mogu biti potpuno ovladana samo snagom predanog služenja Krsne." Ponekad se navodi primjer vatre: "Kao što plamteća vatra spaljuje sve što se nalazi u sobi, Gospodin Visnu, koji se nalazi u srcu yogija, spaljuje sve vrste nečistoća". Yoga-sutra također propisuje meditaciju na Visnu, a ne meditaciju na prazninu. Takozvani yogiji koji meditiraju na nešto što nije na nivou Visnu samo gube vrijeme u uzaludnoj potrazi za nekim priviđenjem. Moramo biti svjesni Krsne - predani Božanskoj Osobi. To je cilj prave yoge.

STIH 62

**ध्यायतो विषयान्पुंसः सङ्गस्तेषूपजायते ।
सङ्गान्मंजायते कामः कामात्क्रोधोऽभिजायते ॥६२॥**

dhyayato visayan pumsah saggas tesupajayate
saggat sawjayate kamah kamat krodho 'bhijayate

dhyayatah - dok razmišlja;
visayan - o predmetima osjetila;
pumsah - osoba;
saggah - vezanost;
tesu - za predmete osjetila;
upajayate - razvija se;
saggat - od vezanosti;
sawjayate - razvija se;
kamah - želja;
kamat - od želje;
krodhah - gnjev;
abhijayate - ispoljava se;

Dok razmišlja o predmetima osjetila, osoba razvija vezanost za njih. Iz takve vezanosti se razvija požuda, a iz požude nastaje gnjev.

SMISAO: Onaj tko nije svjestan Krsne podliježe materijalnim željama dok razmišlja o predmetima osjetila. Osjetila moraju biti zaokupljena nekom aktivnošću. Ako nisu zaokupljena transcendentnim služenjem Gospodina s ljubavlju, sigurno će biti zaokupljena služenjem materijalnog. U materijalnom svijetu je svatko, pa čak i Civa i Brahma, a da ne govorimo o drugim polubogovima na rajskim planetima, podložan utjecaju predmeta osjetila. Jedina metoda kojim živo biće može izaći iz ove zbrke materijalnog postojanja je da postane svjesno Krsne. Civa je bio u dubokoj meditaciji, ali kada ga je Parvati uznemirila radi čulnog uživanja on se složio i tako se rodio Kartikeya. Kada je Haridasa Thakura bio Gospodinov mladi bhakta, inkarnacija Maya-devi ga je pokušala na sličan način zavesti, ali Haridasa je lako položio taj test zahvaljujući svojoj neokaljanoj devociji prema Gospodinu Krsni. Kao što možemo vidjeti iz prethodno spomenutog stiha Šri Yamunacarye, Gospodinov iskreni bhakta izbjegava svo materijalno osjetilno uživanje jer ima viši ukus za duhovno uživanje u društvu Gospodina. To je tajna uspjeha. Stoga, onaj tko nije svjestan Krsne, koliko god moćan bio u vladanju osjetilima

sputavanjem na umjetan način, sigurno će na kraju pasti, jer će ga i najmanja pomisao na osjetilno zadovoljstvo navesti na zadovoljavanje svoje želje.

STIH 63

**क्रोधाद्भवति संमोहः संमोहात्स्मृतिविभ्रमः ।
स्मृतिभ्रंशाद्बुद्धिनाशो बुद्धिनाशात्प्रणश्यति ॥६३॥**

krodhad bhavati sammohah
smrti-bhramcad buddhi-naco

sammohat smrti-vibhramah
buddhi-nacat pranacyati

krodhat - od gnjeva;
bhavati - nastaje;
sammohah - savršena iluzija;
sammohat - od iluzije;
smrti - pamćenja;
vibhramah - gubitak;
smrti-bhramcat - nakon gubitka pamćenja;
buddhi-nacah - gubi se inteligencija;
buddhi-nasat - a kada izgubi inteligenciju;
pranacyati - osoba pada;

Od gnjeva nastaje potpuna iluzija, a od iluzije gubitak pamćenja. Kada je pamćenje izgubljeno, osoba gubi inteligenciju, a kada izgubi inteligenciju ponovo pada u materijalni vrtlog.

SMISAO: Šrila Rupa Gosvami nam je dao ovo uputstvo:

prapawcikataya buddhya hari-sambandhi-vastunah
mumuksubhiih parityago vairagyam phalgu kathyate
(Bhakti-rasamrta-sindhu 1.2.258)

Kada razvije svoju svjesnost Krsne osoba može vidjeti da se sve može upotrijebiti za služenje Gospodina. Oni koji nemaju znanje o svjesnosti Krsne na umjetan način pokušavaju izbjeći materijalne predmete i iako žele oslobođenje od materijalnog ropstva, ne dostižu savršeni stadij odvojenosti. Njihova takozvana odvojenost se naziva phalgu, ili manje važna. S druge strane, bhakta svjestan Krsne zna kako će sve upotrijebiti za služenje Gospodina; zato ne postaje žrtva materijalne svjesnosti. Na primjer, impersonalist smatra da Gospodin, ili Apsolut, pošto je neosoban, ne može jesti. Dok se impersonalist trudi izbjegavati ukusnu hranu, bhakta zna da je Krsna vrhovni uživatelj i da jede sve što Mu osoba ponudi s devocijom. Tako, nakon što Gospodinu ponudi ukusnu hranu, bhakta uzima ostatke, koji se zovu prasadam. Tako sve postaje produhovljeno i nema opasnosti od pada. Dok uzima prasadam, bhakta je svjestan Krsne, dok abhakta odbacuje prasadam kao nešto materijalno. Impersonalist zato ne može uživati u životu zbog svog odricanja na umjetan način; zbog toga ga i najmanja uznemirenost uma ponovo baca u vrtlog materijalnog postojanja. Rečeno je da takva duša, čak i ako se uzdigne do nivoa oslobođenja, ponovo pada jer nema oslonac u predanom služenju.

STIH 64

**रागद्वेषविमुक्तैस्तु विषयानिन्द्रियैश्चरन् ।
आत्मवश्यैर्विधेयात्मा प्रसादमधिगच्छति ॥६४॥**

raga-dvesa-vimuktais tu visayan indriyaic caran

atma-vacyair vidheyatma prasadam adhigacchati

raga - vezanosti;
dvesa - i nevezanosti;
vimuktaih - onaj tko se oslobodio od;
tu - ali;
visayan – predmeta osjetila;
indriyaih - na osjetila;
caran - djelovanje;
atma-vacyaih - pod njegovom kontrolom;
vidheya-atma - onaj tko slijedi propisane principe slobode;
prasadam - Gospodinovu milost;
adhigacchati - dostiže;

Ali osoba oslobođena sve vezanosti i odbojnosti, koja može vladati svojim osjetilima slijedivši propisane principe slobode, može steći potpunu milost Gospodina.

SMISAO: Već je bilo objašnjeno da osoba može nekim procesom, na umjetan način, izvanjski vladati osjetilima, ali ako osjetila nisu zaokupljena transcendentnim služenjem Gospodina, postoji svaka mogućnost da padne. Iako osoba koja je potpuno svjesna Krsne može naizgled biti na osjetilnom nivou, nije vezana za aktivnosti osjetila jer je svjesna Krsne. Osobu svjesnu Krsne zanima samo Krsnino zadovoljstvo i ništa drugo. Zato je transcendentalna prema svoj vezanosti i odbojnosti. Ako Krsna to želi, bhakta može učiniti ono što se obično smatra nepoželjnim, a ako Krsna to ne želi, neće učiniti ono što bi inače učinio za vlastito zadovoljstvo. Stoga može slobodno odlučiti da li će djelovati ili ne, jer djeluje samo po Krsninoj zapovijedi. Ta svjesnost je Gospodinova bezuzročna milost, koju bhakta može steći usprkos tome što je vezan za osjetilni nivo.

STIH 65

**प्रसादे सर्वदुःखानां हानिरस्योपजायते ।
प्रसन्नचेतसो ह्याशु बुद्धिः पर्यवतिष्ठते ॥६५॥**

prasade sarva-duhkhanam hanir asyopajayate
prasanna-cetaso hy acu buddhih paryavatisthate

prasade - kada dostigne Gospodinovu bezuzročnu milost;
sarva - svih;
duhkhanam - materijalnih bijeda;
hanih - uništenja;
asya - njegovih;
upajayate - dolazi do;
prasanna-cetasah - sretnog;
hi - svakako;
acu - ubrzo;
buddhih - inteligencija;
pari - dovoljno;
avatisthate - postaje utemeljena;

Za onoga tko je tako zadovoljan [u svjesnosti Krišne], trostruke bijede materijalnog postojanja više ne postoje; u takvoj zadovoljnoj svjesnosti njegova inteligencija ubrzo postaje čvrsto utemeljena.

STIH 66

नास्ति बुद्धिरयुक्तस्य न चायुक्तस्य भावना । न चाभावयतः शान्तिरशान्तस्य कुतः सुखम् ॥६६॥

nasti buddhir ayuktasya na cayuktasya bhavana
na cabhavayatah cantir acantasya kutah sukham

na asti - *ne može imati*;
buddhih - *transcendentalnu inteligenciju*;
ayuktasya - *onaj tko nije povezan (sa svjesnošću Krišne)*;
na - *ne*;
ca - *i*;
ayuktasya - *onaj tko je lišen svjesnosti Krišne*;
bhavana - *utemeljeni um (u sreći)*;
na - *ne*;
ca - *i*;
abhavayatah - *onaj tko nije utemeljen*;
cantih - *mir*;
acantasya - *nemirnog*;
kutah - *gdje*;
sukham - *sreća*;

Onaj tko nije povezan sa Svevišnjim [u svjesnosti Krišne] ne može imati ni transcendentalnu inteligenciju ni postojan um, bez kojih ne može naći mir. A bez mira, kako može biti sreće?

SMISAO: Mir nije moguć bez svjesnosti Krsne. U petom poglavlju (5.29) je potvrđeno da osoba može naći pravi mir samo kada shvati da je Krsna jedini uživatelj svih rezultata žrtvovanja i pokora, vlasnik svih kozmičkih manifestacija i pravi prijatelj svih živih bića. Stoga, ako osoba nije svjesna Krsne, ne može imati krajnji cilj za um. Uznemirenost nastaje zbog odsustva krajnjeg cilja. Kada je osoba uvjeren da je Krsna uživatelj, vlasnik i prijatelj svega i svakoga, može, postojanog uma, naći mir. Stoga je onaj tko ne djeluje u odnosu s Krsnom sigurno uvijek nesretan i nespokojan, koliko god radio predstavu od smirenosti i duhovnog napretka u životu. Svjesnost Krsne je stanje mira koje se samo manifestira i koje se može dostići samo u odnosu s Krsnom.

STIH 67

इन्द्रियाणां हि चरतां यन्मनोऽनुविधीयते । तदस्य हरति प्रज्ञां वायुर्नावमिवाम्भसि ॥६७॥

indriyanam hi caratam yan mano 'nuvidhiyate
tad asya harati prajwam vayur navam ivambhasi

indriyanam - *od osjetila*;
hi - *svakako*;
caratam - *dok lutaju*;
yat - *za kojim*;
manah - *um*;
anuvihiyate - *postaje neprestano zaokupljen*;
tat - *to*;
asya - *njegovu*;
harati - *odnosi*;
prajwam - *inteligenciju*;
vayuh - *vjetar*;
navam - *brod*;

iva - kao;
ambhasi - na vodi;

Kao što snažan vjetar nosi brod na vodi, čak i jedno od nemirnih osjetila na koje se um usredotoči može odnijeti čovjekovu inteligenciju.

SMISAO: Ako sva osjetila nisu zaokupljena služenjem Gospodina, čak i jedno osjetilo koje je zaokupljeno osjetilnim uživanjem može odvratiti bhaktu od puta transcendentalnog napretka. Kao što je spomenuto u opisu života Maharaje Ambarise, sva osjetila moraju biti zaokupljena svjesnošću Krsne, jer je to prava tehnika vladanja umom.

STIH 68

**तस्माद्यस्य महाबाहो निग्रहीतानि सर्वशः ।
इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेभ्यस्तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥६८॥**

tasmad yasya maha-baho nigrhitani sarvacah
indriyanindriyarthebhyas tasya prajwa pratisthita

tasmat - stoga;
yasya - čija;
maha-baho - snažnih ruku;
nigrhitani - tako obuzdana;
sarvacah - svuda;
indriyani - osjetila;
indriya-arthebhyah - od predmeta osjetila;
tasya - njegov;
prajwa - inteligencija;
pratisthita - utemeljena;

O Arđuna snažnih ruku, onaj tko uzdržava svoja osjetila od uživanja u predmetima osjetila bez sumnje ima postojanu inteligenciju.

SMISAO: Sile zadovoljavanja osjetila se mogu obuzdati samo svjesnošću Krsne, ili zaokupljanjem svih osjetila transcendentalnim služenjem Gospodina s ljubavlju. Kao što se neprijatelj može pokoriti nadmoćnijom silom, osjetila se mogu obuzdati, ne ljudskim naporom, već neprestanim korištenjem za služenje Gospodina. Onaj tko je to shvatio - da se samo svjesnošću Krsne može zaista utemeljiti u inteligenciji i da tu umjetnost treba naučiti pod vodstvom vjerodostojnog duhovnog učitelja - naziva se sadhaka, ili pogodan kandidat za oslobođenje.

STIH 69

**या निशा सर्वभूतानां तस्यां जागर्ति संयमी ।
यस्यां जाग्रति भूतानि सा निशा पश्यतो मुनेः ॥६९॥**

ya nisa sarva-bhutanam tasyam jagarti samyami
yasyam jagrati bhutani sa nica pacyato muneh

ya - što je;
nica - noć;
sarva - sva;
bhutanam - za živa bića;
tasyam - u tome;
jagarti - budan;

samyami - *samoovladan*;
yasyam - *u čemu*;
jagrati - *budna*;
bhutani - *sva bića*;
sa - *to je*;
nica - *noć*;
pacyatah - *za introspektivnog*;
muneh - *mudraca*;

Ono što je noć za sva bića je vrijeme buđenja za samoovladanu osobu, a ono što je vrijeme buđenja za sva bića je noć za introspektivnog mudraca.

SMISAO: Postoje dvije vrste inteligentnih ljudi. Jedni su inteligentni u materijalnim aktivnostima namijenjenim zadovoljavanju osjetila, a drugi su introspektivni i budno njeguju samospoznaju. Aktivnosti introspektivnog mudraca, ili misaonog čovjeka su noć za osobe obuzete materijalnim aktivnostima. Materijalističke osobe ostaju uspavane u takvoj noći jer nemaju znanje o samospoznaji. Introspektivni mudrac ostaje budan u "noći" materijalističkih ljudi. Mudrac osjeća transcendentalno zadovoljstvo u postupnom njegovanju duhovne kulture, dok čovjek obuzet materijalističkim aktivnostima, uspavan za samospoznaju, sanja o različitim osjetilnim zadovoljstvima, osjećajući ponekad sreću, a ponekad nesreću u svom uspavanom stanju. Introspektivan čovjek je uvijek ravnodušan prema materijalističkoj sreći i nesreći. On nastavlja sa svojim aktivnostima samospoznaje neuznemiren materijalnim posljedicama.

STIH 70

आपूर्यमाणमचलप्रतिष्ठं
समुद्रमापः प्रविशन्ति यद्वत् ।
तद्वत्कामा यं प्रविशन्ति सर्वे
स शान्तिमाप्नोति न कामकामी ॥७०॥

apuryamanam acala-pratistham
samudram apah pravicanti yadvat
tadvat kama yam pravicanti sarve
sa cantim apnoti na kama-kami

apuryamanam - *uvijek pun*;
acala- pratistham - *postojan*;
samudram - *ocean*;
apah - *voda*;
pravicanti - *ulazi*;
yadvat - *kao što*;
tadvat - *tako*;
kamah - *želje*;
yam - *u koju*;
pravicanti - *ulaze*;
sarve - *sve*;
sah - *ta osoba*;
cantim - *mir*;
apnoti - *dostiže*;
na - *ne*;
kama-kami - *ona koja želi ispuniti želje*;

Samo onaj tko nije uznemiren neprestanim tijekom želja - koje dolaze kao što se rijeke ulijevaju u ocean, koji se uvijek puni vodom ali je uvijek miran - može dostići mir, a ne onaj tko se trudi zadovoljiti takve želje.

SMISAO: Iako je nepregledni ocean uvijek pun vode, neprestano se puni vodom, posebno za vrijeme kišnog razdoblja. Ali ocean ostaje isti - miran; nije uzburkan, niti se izlijeva izvan svojih granica. To također vrijedi za osobu utemeljenu u svjesnosti Krsne. Sve dok imamo materijalno tijelo, prohtjevi tijela za zadovoljavanjem osjetila će postojati. Međutim, bhakta nije uznemiren takvim željama jer je pun u sebi. Čovjeku svjesnom Krsne ništa nije potrebno, jer Gospodin zadovoljava sve njegove materijalne potrebe. Zato je kao ocean - uvijek pun u sebi. Želje se mogu pojaviti poput voda rijeka koje se ulijevaju u ocean, ali on je postojan u svojim aktivnostima i nije ni najmanje uznemiren željama za zadovoljavanjem osjetila. To je dokaz da je svjestan Krsne - iako su želje prisutne, izgubio je svaku sklonost k materijalnom zadovoljavanju osjetila. Pošto je uvijek zadovoljan u transcendentalnom služenju Gospodina s ljubavlju, može ostati postojan poput oceana i tako uživati u potpunom miru. Međutim, drugi koji žele ispuniti svoje želje za oslobođenjem, a da ne govorimo o materijalnom uspjehu, nikada ne dostižu mir. Plodonosni radnici, oni koji žele dostići spasenje i yogiji koji žele steći mistične moći su nesretni zbog neispunjenih želja. Ali osoba svjesna Krsne je sretna u služenju Gospodina i nema želja koje treba ispuniti. U stvari, ona ne želi čak ni oslobođenje od takozvanog materijalnog ropstva. Krsnini bhakte nemaju materijalnih želja i zato su savršeno mirni.

STIH 71

**विहाय कामान्यः सर्वान्पुमांश्चरति निःस्पृहः ।
निर्ममो निरहंकारः स शान्तिमधिगच्छति ॥७१॥**

vihaya kaman yah sarvan pumamc carati nihsprhah
nirmamo nirahagkarah sa cantim adhigacchati

vihaya - odbacujući;
kaman - materijalne želje za osjetilnim zadovoljstvom;
yah - koja;
sarvan - sve;
puman - osoba;
carati - živi;
nihsprhah - bez želja;
nirmamah - bez osjećaja vlasništva;
nirahagkarah - bez lažnog ja;
sah - ona;
cantim - savršeni mir;
adhigacchati - dostiže;

Samo osoba koja je odbacila sve želje za zadovoljavanjem osjetila, koja je oslobođena želja, koja je odbacila svaki osjećaj vlasništva i koja nema lažni ja može dostići pravi mir.

SMISAO: Biti bez želja znači ne željeti ništa za osjetilno zadovoljstvo. Drugim riječima, želja da se postane svjestan Krsne je pravo stanje bez želja. Na savršenom nivou svjesnosti Krsne osoba shvaća da je po svom prirodnom položaju vječni sluga Krsne i ne poistovjećuje se s ovim materijalnim tijelom, niti svojata pravo vlasništva nad bilo čim u svijetu. Onaj tko je utemeljen na tom savršenom nivou zna da se sve mora upotrijebiti za Krsnino zadovoljstvo pošto je Krsna vlasnik svega. Arjuna se nije htio boriti zbog vlastitog osjetilnog zadovoljstva, ali kada je postao potpuno svjestan Krsne borio se zato što je to Krsna htio od njega. Nije se želio boriti zbog sebe, ali za Krsnu se taj isti Arjuna borio najbolje što je mogao. Pravo stanje bez želja je želja za zadovoljavanjem Krsne, a ne pokušaj da se unište želje na umjetan način. Živo biće ne može biti bez želja ili bez osjećaja, ali mora promijeniti kvalitetu želja. Osoba koja nema materijalnih želja

sigurno zna da sve pripada Krsni (icavasyam idam sarvam) i stoga ne svojata pravo vlasništva nad bilo čim. Ovo transcendentalno znanje se temelji na samospoznaji - na savršenom znanju da je svako živo biće vječni dio i čestica Krsne s duhovnim identitetom i da stoga po svom vječnom položaju nikada nije ravno Krsni ili veće od Njega. To razumijevanje svjesnosti Krsne je osnovni princip pravog mira.

STIH 72

एषा ब्राह्मी स्थितिः पार्थ नैनां प्राप्य विमुह्यति ।
स्थित्वास्यामन्तकालेऽपि ब्रह्मनिर्वाणमृच्छति ॥७२॥

esa brahmi sthitih partha nainam prapya vimukhyati
sthitvasyam anta-kale 'pi brahma-nirvanam rcchati

esa - *taj*;
brahmi - *duhovni*;
sthitih - *položaj*;
partha - *o Prithin sine*;
na - *nikada*;
enam - *taj*;
prapya - *dostižući*;
vimuhyati - *zbunjen*;
sthitva - *utemeljen*;
asyam - *tako*;
anta-kale - *na kraju života*;
api - *također*;
brahma-nirvanam - *duhovno carstvo Boga*;
rcchati - *dostiže*;

To je duhovni i božanski život. Kada ga čovjek dostigne, više nije zbunjen. Ako je čak i u času smrti tako utemeljen, može ući u Božje carstvo.

SMISAO: Svjesnost Krsne ili božanski život se može dostići odmah, za sekundu - ili se ne može dostići čak ni nakon mnogo milijuna života. Radi se samo o razumijevanju i prihvatanju činjenice. Khatvagga Maharaja je dostigao to stanje života samo nekoliko minuta prije svoje smrti predajući se Krsni. Nirvana znači okončati proces materijalističkog života. Prema budističkoj filozofiji, nakon završetka ovog materijalnog života postoji samo praznina, ali Bhagavad-gita uči drugačije. Pravi život počinje nakon ovog materijalnog života. Za grubog materijalistu je dovoljno da zna da ovaj materijalistički način života mora okončati, ali za duhovno napredne osobe nakon ovog materijalističkog života postoji drugi život. Ako osoba srećom postane svjesna Krsne prije kraja ovog života, odmah dostiže nivo brahma-nirvane. Nema razlike između Božjeg carstva i predanog služenja Gospodina. Pošto su oba na apsolutnom nivou, transcendentalno služiti Gospodina s ljubavlju znači dostići duhovno carstvo. U materijalnom svijetu postoje aktivnosti zadovoljavanja osjetila, a u duhovnom svijetu postoje aktivnosti svjesnosti Krsne. Dostići svjesnost Krsne čak i tijekom ovog života znači odmah dostići Brahman. Onaj tko je utemeljen u svjesnosti Krsne je nesumnjivo već ušao u Božje carstvo.

Brahman je ono što je suprotno materiji. Stoga brahmi sthiti znači "ne na nivou materijalnih aktivnosti". U Bhagavad-giti se predano služenje Gospodina prihvaća kao oslobođeni stadij (sa gunan samatityaitan brahmabhuyaya kalpate). Stoga je brahmi sthiti oslobođenje od materijalnog ropstva.

Šrila Bhaktivinoda Thakura je sažeto opisao ovo poglavlje Bhagavad-gite kao pregled sadržaja čitavog teksta. Teme koje obrađuje Bhagavad-gita su karma-yoga, jwana-yoga i bhakti-yoga. U drugom poglavlju su jasno objašnjeni karma-yoga i jwana-yoga i u kratkim crtama bhakti-yoga, kao sadržaj čitavog teksta.

Tako se završavaju Bhaktivedantina tumačenja drugog poglavlja Šrimad Bhagavad-gite pod naslovom "Sažeti pregled sadržaja Gite".

Treće poglavlje

STIH 1

अर्जुन उवाच ।
ज्यायसी चेत्कर्मणस्ते मता बुद्धिर्जनार्दन ।
तत्किं कर्मणि घोरे मां नियोजयमि केशव ॥१॥

arjuna uvaca
jyayasi cet karmanas te mata buddhir janardana
tat kim karmani ghore mam niyojayasi kecava

arjunah uvaca - *Arđuna reče*;
jyayasi - *boljom*;
cet - *ako*;
karmanah - *od plodonosnog djelovanja*;
te - *Ti*;
mata - *smatraš*;
buddhih - *inteligenciju*;
janardana - *o Krišna*;
tat - *to*;
kim - *zašto*;
karmani - *na djelo*;
ghore - *užasno*;
mam - *mene*;
niyojayasi - *navodiš*;
kecava - *o Krišna*;

Arđuna reče: O Đanardana, o Kešava, ako misliš da je inteligencija bolja od plodonosnog djelovanja, zašto onda želiš da se borim u ovom užasnom ratu?

SMISAO: Svevišnja Božanska Osoba Šri Krsna u prethodnom je poglavlju potanko opisao prirodu duše, želeći Svog bliskog prijatelja Arjuna izbaviti iz oceana materijalne žalosti. Put spoznaje bio je preporučen: buddhi-yoga ili svjesnost Krsne. Katkada ljudi u zabludi svjesnost Krsne smatraju neaktivnošću. Onaj tko ima takvo pogrešno razumijevanje često se povlači na osamu kako bi pjevajući sveto ime Gospodina Krsne, postao potpuno svjestan Krsne, ali ako nije pravilno shvatio filozofiju svjesnosti Krsne, ne preporučuje mu se da pjeva Krsnino sveto ime na osamljenu mjestu, na kojem može steći samo jeftino divljenje prostodušnih ljudi. Arjuna je mislio da svjesnost Krsne, odnosno buddhi - yoga (inteligencija kojom osoba napreduje u duhovnom znanju), predstavlja povlačenje iz aktivnog života, te vršenje pokora i strogosti na osami. Drugim riječima, htio je vješto izbjeći borbu koristeći svjesnost Krsne kao izgovor, ali je kao iskreni učenik to priznao svom učitelju Krsni i upitao Ga kako treba postupiti. U odgovoru na to Gospodin Krsna u trećem poglavlju iscrpno objašnjava karma-yogu, ili djelovanje u svjesnosti Krsne.

STIH 2

व्यामिश्रेणेव वाक्येन बुद्धिं मोहयसीव मे ।
तदेकं वद निश्चित्य येन श्रेयोऽहमाप्नुयाम् ॥२॥

vyamicreneva vakyena buddhim mahayasiva me
tad ekam vada niccitya yena creyo 'ham apnuyam

vyamicrena - *dvosmislenim*;
iva - *zacijelo*;
vakyena - *riječima*;
buddhim - *inteligenciju*;
mohayasi - *zbunjuješ*;
iva - *zacijelo*;
me - *moju*;
tat - *stoga*;
ekam - *samo jedno*;
vada - *molim Te, reci mi*;
niccitya - *određujući*;
yena - *čime*;
creyah - *pravu dobrobit*;
aham - *ja*;
apnuyam - *mogu steći*;

Moja je inteligencija zbunjena Tvojim dvosmislenim uputama. Zato mi, molim Te, jasno reci što je najbolje za mene.

SMISAO: U drugom, uvodnom poglavlju Bhagavad-gite, Krsna je objasnio različite putove: sagkhya-yogu, buddhi-yogu, proces vladanja osjetilima inteligencijom i djelovanje bez plodonosnih želja, te položaj početnika. Sve je to bilo objašnjeno nesustavno i zato je za djelovanje i razumijevanje bilo potrebno sustavnije objašnjenje puta. Arjuna je želio da sve te naizgled zbunjujuće stvari budu razjašnjene kako bi ih svaki običan čovjek mogao prihvatiti bez pogrešna tumačenja. Premda Krsna nije namjeravao zbuniti Arjuna poigravanjem riječima, Arjuna nije mogao slijediti proces svjesnosti Krsne - ni neaktivnošću niti aktivnim služenjem. Drugim riječima, svojim pitanjima razjašnjava put svjesnosti Krsne za sve učenike koji ozbiljno žele shvatiti tajnu Bhagavad-gite.

STIH 3

श्रीभगवानुवाच ।
लोकेऽस्मिन् द्विविधा निष्ठा पुरा प्रोक्ता मया नव ।
ज्ञानयोगेन साङ्ख्यानं कर्मयोगेन योगिनाम् ॥३॥

Šri-bhagavan uvaca
loke 'smin dvi-vidha nistha pura prokta mayanagha
jwana-yogena sagkhyanam karma-yogena yoginam

Šri-bhagavan uvaca - *Svevišnja Božanska Osoba reče*;
loke - *na svijetu*;
asmin - *ovom*;
dvi-vidha - *dvije vrste*;
nistha - *vjere*;
pura - *ranije*;
prokta - *rekao sam*;
maya - *Ja*;
anagha - *o bezgrešni*;
jwana-yogena - *povezujućim procesom znanja*;
sagkhjanam - *empirijski filozofi*;
karma-yogena - *povezujućim procesom predanosti*;
yoginam - *bhakte*;

Svevišnja Božanska Osoba reče: O bezgrešni Arđuna, već sam objasnio da postoje dvije vrste ljudi koji pokušavaju spoznati jastvo. Neki ga pokušavaju shvatiti empirijskom, filozofskom špekulacijom, a neki predanim služenjem.

SMISAO: U trideset devetom stihu drugoga poglavlja Gospodin je objasnio dvije vrste procesa - sagkhya-yogu i karma-yogu, odnosno buddhi-yogu. U ovom stihu Gospodin ih potanje objašnjava. Sagkhya-yogom, analitičkim proučavanjem prirode duha i materije, bave se osobe sklone špekulaciji i razumijevanju stvari eksperimentalnim znanjem i filozofijom. Druga vrsta ljudi djeluje u svjesnosti Krsne, kao što je bilo objašnjeno u šezdeset prvom stihu drugog poglavlja. Gospodin je u trideset devetom stihu također objasnio da se djelujući po načelima buddhi-yoge, ili svjesnosti Krsne, osoba može osloboditi okova djelovanja. Osim toga, taj proces nema nedostataka. Isto je načelo detaljnije objašnjeno u šezdeset prvom stihu - primjenjivati buddhi-yogu znači potpuno ovisiti o Svevišnjem (ili, točnije, o Krsni). Tako se sva osjetila mogu veoma lako dovesti pod nadzor. Prema tome obje yoge ovise jedna o drugoj, kao religija i filozofija. Religija bez filozofije puka je osjećajnost ili ponekad fanatizam, a filozofija bez religije umna je špekulacija. Krajnji je cilj Krsna, jer filozofi koji, također, iskreno tragaju za Apsolutnom Istinom na kraju dolaze do svjesnosti Krsne. To je potvrđeno u Bhagavad-giti. Čitav se proces sastoji od razumijevanja pravog položaja jastva u odnosu na Vrhovno Jastvo. Filozofska je špekulacija neizravan proces koji postupno može dovesti osobu do svjesnosti Krsne. Drugi je proces izravno povezivanje sa svime u svjesnosti Krsne. Od tih dvaju procesa bolji je put svjesnosti Krsne, jer ne ovisi o pročišćavanju osjetila filozofskim procesom. Svjesnost je Krsne sama pročišćavajuća i zahvaljujući izravnom procesu predanog služenja istodobno i laka i uzvišena.

STIH 4

**न कर्मणामनारम्भान्नैष्कर्म्यं पुरुषोऽश्नुते ।
न च संन्यसनादेव सिद्धिं समधिगच्छति ॥४॥**

na karmanam anarambhan naiskarmyam puruso 'cnute
na ca sannyasanad eva siddhim samadhigacchati

na - niti;
karmanam - propisanih dužnosti;
anarambhat - neizvršavanjem;
naiskarmyam - oslobođenje od posljedica;
purusah - čovjek;
acnute - dostiže;
na - niti;
ca - također;
sannyasanat - odricanjem;
eva - jednostavno;
siddhim - uspjeh;
samadhigacchati - dostiže;

Čovjek se ne može osloboditi posljedica samim uzdržavanjem od djelovanja, niti samim odricanjem može dostići savršenstvo.

SMISAO: Čovjek može prihvatiti odvojeni red života kada se pročisti izvršavanjem propisanih dužnosti. Te dužnosti su propisane samo radi pročišćenja srca materijalističkih ljudi. Bez pročišćenja, čovjek ne može dostići uspjeh naglim prihvaćanjem četvrtog reda života (sannyase).

Prema empirijskim filozofima, osoba postaje jednaka Narayani čim prihvati sannyasu ili prestane s plodonosnim aktivnostima. Ali Gospodin Krsna ne odobrava taj princip. Bez pročišćenja srca, sannyasa predstavlja samo uznemirenje u društvenom poretku. S druge strane, ako se netko posveti transcendentnom služenju Gospodina, čak i ako ne izvršava svoje propisane dužnosti, Gospodin prihvaća sav njegov napredak (buddhi-yoga). Sv-alpam apy asya dharmasya trayate mahato bhayat. Čak i najmanje slijeđenje takvog principa omogućuje osobi nadilaženje velike poteškoće.

STIH 5

न हि कश्चिन्क्षणमपि जातु तिष्ठत्यकर्मकृत् ।
कार्यते ह्यवशः कर्म सर्वः प्रकृतिजैर्गुणैः ॥५॥

na hi kaccit ksanam api jatutisthaty akarma-krt
karyate hy avacah karma sarvah prakrti-jair gunaih

na - ne;
hi - svakako;
kaccit - bilo tko;
ksanam - trenutak;
api - također;
jatu - bilo kada;
tisthati - ostaje;
akarma-krt - neaktivan;
karyate - primoran djelovati;
hi - svakako;
avacah - bespomoćno;
karma - radi;
sarvah - svatko;
prakrti-jaih - koje potječu od guna materijalne prirode;
gunaih - odlika;

Svatko je primoran bespomoćno djelovati u skladu s odlikama koje je dobio od guna materijalne prirode; stoga nitko ne može biti neaktivan, čak ni za trenutak.

SMISAO: Aktivnost nije pitanje utjelovljenog života, već prirode same duše. Bez prisustva duhovne duše materijalno tijelo se ne može kretati. Tijelo je samo mrtvo vozilo koje pokreće duhovna duša, koja je uvijek aktivna i koja ne može biti neaktivna čak ni za trenutak. Kao takva, duhovna duša mora biti zaokupljena dobrim aktivnostima svjesnosti Krsne, inače će djelovati po zapovijedima iluzorne energije. U dodiru s materijalnom energijom, duhovna duša stječe materijalne gune i da bi se pročistila od takvih sklonosti neophodno mora izvršavati dužnosti propisane u castrama. Ali ako djeluje u svom prirodnom položaju svjesnosti Krsne, sve što napravi je dobro za nju. Śrīmad-Bhagavatam (1.5.17) to potvrđuje:

tyaktva sva-dharmam caranambujam harer
bhajann apakvo 'tha patet tato yadi
yatra kva vabhadram abhud amusya kim
ko vartha apto 'bhajatam sva-dharmatah

"Ako se netko posveti svjesnosti Krsne, ništa ne gubi, čak ni ako ne izvršava dužnosti propisane u castrama ili ne izvršava svoju službu pravilno ili padne sa tog nivoa. Ali kakvu dobrobit stječe slijeđenjem svih naredbi sastra namijenjenih pročišćenju, ako nije svjestan Krsne?" Proces pročišćenja je potreban da bi se dostigla svjesnost Krsne. Stoga je odvojeni red života, ili bilo koji proces pročišćenja, namijenjen dostizanju krajnjeg cilja - svjesnosti Krsne, bez koje se sve smatra neuspjehom.

STIH 6

कर्मन्द्रियाणि संयम्य य आस्ते मनसा स्मरन् ।
इन्द्रियार्थान्विमूढात्मा मिथ्याचारः स उच्यते ॥६॥

karmendriyani samyamyā ya aste manasa smaran
indriyarthan vimudhatma mithyacarah sa ucyate

karma-indriyani - *pet osjetilnih organa za djelovanje*;
samyamyā - *vlada sa*;
yah - *svatko tko*;
aste - *nastavi*;
manasa - *sa umom*;
smaran - *da misli na*;
indriya-arthan - *predmete osjetila*;
vimudha - *budalasta*;
atma - *duša*;
mithya-acarah - *varalicom*;
sah - *ona*;
ucyate - *naziva se*;

Onaj tko uzdržava aktivna osjetila, ali u umu misli na predmete osjetila zavarava samog sebe. Takva osoba se naziva varalicom.

SMISAO: Postoji mnogo varalica koji odbijaju djelovati u svjesnosti Krsne, ali rade predstavu od meditacije, dok u umu misle na osjetilno uživanje. Iako mogu govoriti o suhoparnoj filozofiji da bi impresionirali svoje sofisticirane sljedbenike, takvi varalice su prema ovom stihu najveći prevaranti. Čovjek može radi osjetilnog uživanja djelovati u bilo kojem društvenom staležu, ali ako slijedi pravila i propise svog staleža može postupno pročistiti svoje postojanje. Međutim, onaj tko radi predstavu od yoge dok zapravo traga za predmetima osjetilnog uživanja mora se nazvati najvećim prevarantom, čak i ako ponekad govori o filozofiji. Njegovo znanje nema nikakvu vrijednost, jer plodove znanja takvog grešnog čovjeka odnosi Gospodinova iluzorna energija. Um takvog varalice je uvijek nečist i stoga njegova predstava od yoge i meditacije nema nikakvu vrijednost.

STIH 7

यस्त्विन्द्रियाणि मनसा नियम्यारभतेऽर्जुन ।
कर्मन्द्रियैः कर्मयोगमसक्तः स विशिष्यते ॥७॥

yas tv indriyani manasa niyamyarabhate 'rjuna
karmendriyaih karma-yogam asaktah sa vicisyate

yah - *onaj tko*;
tu - *ali*;
indriyani - *osjetila*;
manasa - *umom*;
niyamya - *regulira*;
arabhate - *počinje*;
arjuna - *o Arđuna*;
karma-indriyaih - *aktivnim osjetilnim organima*;

karma-yogam - *devociju*;
asaktah - *bez vezanosti*;
sah - *on*;
vicisyate - *daleko je bolji*;

S druge strane, iskrena osoba koja pokušava vladati umom vlada aktivnim osjetilima i koja bez vezanosti počne primjenjivati karma-jogu [u svjesnosti Krišne] je daleko bolja.

SMISAO: Umjesto da postanemo pseudo transcendentalist da bismo živjeli razvratno i osjetilno uživali, daleko je bolje da nastavimo sa svojim dužnostima i ostvarimo svrhu života, a to je da se oslobodimo materijalnog ropstva i uđemo u Božje carstvo. Najviši svartha-gati ili cilj samointeresa je dostići Visnua. Čitav sistem varna i acrama je namijenjen tome da nam pomogne kako bi dostigli taj cilj života. Obiteljski čovjek također može dostići to odredište reguliranim služenjem u svjesnosti Krsne. Da bi dostigao samospoznaju, može živjeti reguliranim životom, kao što je propisano u castrama, i nastaviti sa svojim dužnostima bez vezanosti i na taj način napredovati. Iskrena osoba koja slijedi tu metodu je u daleko boljem položaju od varalice koji se bavi pseudo spiritualizmom da bi prevario neuke ljude. Iskreni čistač ulice je daleko bolji od šarlatanskog meditanta koji meditira samo da bi zaradio za život.

STIH 8

**नियतं कुरु कर्म त्वं कर्म ज्यायो ह्यकर्मणः ।
शरीरयात्रापि च ते न प्रसिद्धेदकर्मणः ॥८॥**

niyatam kuru karma tvam karma jyayo hy akarmanah
carira-yatrapī ca te na prasiddhyed akarmanah

niyatam - *propisane*;
kuru - *izvršava*;
karma - *dužnosti*;
tvam - *i*;
karma - *rad*;
jyayah - *bolji*;
hi - *svakako*;
akarmanah - *od nerada*;
carira - *tjelesno*;
yatra - *održavanje*;
api - *čak*;
ca - *također*;
te - *i*;
na - *nikada*;
prasiddhyet - *ne postiže*;
akarmanah - *bez rada*;

Vrši svoju propisanu dužnost, jer je takva aktivnost bolja od neaktivnosti. Bez rada, čovjek ne može čak ni održati svoje fizičko tijelo.

SMISAO: Postoje mnogi pseudo meditanti koji se predstavljaju kao osobe visokog podrijetla i veliki profesionalci koji se pretvaraju da su sve žrtvovali radi napretka u duhovnom životu. Gospodin Krsna nije htio da Arjuna postane varalica, već da izvrši svoje dužnosti propisane za ksatriye. Arjuna je bio obiteljski čovjek i general vojske i zato je za njega bilo bolje da to i ostane i vrši svoje religiozne dužnosti propisane za oženjenog ksatriyu. Takve aktivnosti postupno pročišćuju srce svjetovnog čovjeka i oslobađaju ga od materijalne zagađenosti. Ni Gospodin, ni bilo koji religiozni spis ne odobravaju prihvaćanje odvojenosti samo radi izdržavanja. Na kraju krajeva, osoba mora nekim radom održavati dušu i tijelo zajedno. Ne bi trebala hirovito ostaviti,

ako nije pročitila materijalističke sklonosti. Svatko tko se nalazi u materijalnom svijetu sigurno posjeduje nečistu sklonost k vladanju nad materijalnom prirodom, ili drugim riječima, ka zadovoljavanju osjetila. Takve zagađene sklonosti se moraju pročititi. Ako kroz propisane dužnosti to ne učinimo, nikada ne bismo trebali pokušati postati pseudo transcendentalist odričući se rada i živeći na račun drugih.

STIH 9

**यज्ञार्थात्कर्मणोऽन्यत्र लोकोऽयं कर्मबन्धनः ।
तदर्थं कर्म कौन्तेय मुक्तसङ्गः समाचर ॥९॥**

yajwarthat karmano 'nyatra loko 'yam karma-bandhanah
tad-artham karma kaunteya mukta-saggah samacara

yajwa-arthat - *koji se čini samo za Jagju ili Višnua;*
karmanah - *nego rad;*
anyatra - *inače;*
lokah - *svijetu;*
ayam - *ovo;*
karma-bandhanah - *ropstvo zbog rada;*
tat - *Njega;*
artham - *radi;*
karma - *rad;*
kaunteya - *o Kuntin sine;*
mukta-saggah - *oslobođen od druženja;*
samacara - *čini savršeno;*

Aktivnosti se moraju vršiti kao žrtva za Višnua, inače uzrokuju ropstvo u ovom materijalnom svijetu. Stoga, o Kuntin sine, vrši svoju propisanu dužnost za Njegovo zadovoljstvo. Tako ćeš uvijek biti oslobođen ropstva.

SMISAO: Pošto čovjek mora raditi čak i da bi jednostavno održao svoje tijelo, dužnosti određenog društvenog položaja su tako propisane da se ta svrha može ostvariti. Yajwa znači Gospodin Visnu, ili žrtvovanje. Svrha svih žrtvovanja je zadovoljiti Gospodina Visnua. Vede nalažu: yajwo vai visnuh. Drugim riječima, ista svrha se ostvaruje vršenjem propisanih yajwi ili neposrednim služenjem Gospodina Visnua. Prema tome, svjesnost Krsne je proces vršenja yajwe na način propisan u ovom stihu. Varnacrama sistem također stremlji ka zadovoljavanju Gospodina Visnua. Varnacramacaravata purusena parah puman / visnur aradhyate (Visnu Purana 3.8.8). Stoga, moramo raditi za zadovoljstvo Visnua. Svaka druga aktivnost koju vršimo u ovom materijalnom svijetu će uzrokovati ropstvo, jer i dobra i loša djela donose posljedice, a svaka posljedica vezuje osobu koja ih je izvršila. Da bismo zadovoljili Krsnu (ili Visnua) moramo djelovati u svjesnosti Krsne; dok vršimo takve aktivnosti, nalazimo se na oslobođenom nivou. To je velika umjetnost djelovanja i na početku tog procesa nam je potrebno stručno vodstvo. Zato trebamo raditi veoma marljivo, pod stručnim vodstvom bhakte Gospodina Krsne, ili po neposrednom uputstvu samog Gospodina Krsne (pod čijim je vodstvom Arjuna imao priliku djelovati). Ništa ne bismo trebali činiti za vlastito osjetilno zadovoljstvo; sve trebamo činiti za zadovoljstvo Krsne. Takvo djelovanje će nas ne samo spasiti od posljedica naših aktivnosti, već i uzdići na nivo transcendentalnog služenja Gospodina s ljubavlju, koje nas jedino može uzdići u Božje carstvo.

STIH 10

सहयज्ञाः प्रजाः सृष्ट्वा पुरोवाच प्रजापतिः । अनेन प्रसविष्यध्वमेव वोऽस्त्वष्टकामधुक ॥१०॥

saha-yajwah prajah srstva purovaca prajapatih
anena prasavisyadhvam esa vo 'stv ista-kama-dhuk

saha - zajedno sa;
yajwah - žrtvovanjima;
prajah - generacije;
srstva - stvorio;
pura - davno;
uvaca - rekao;
praja-patih - gospodar stvorenja;
anena - to;
prasavisyadhvam - živite u sve većem i većem blagostanju;
esah - ona;
vah - vama;
astu - neka;
ista - sve što želite;
kama-dhuk - podari;

Na početku kreacije, gospodar svih stvorenja je poslao generacije ljudi i polubogova zajedno sa žrtvovanjima za Višnua i blagoslovio ih rekavši: "Budite sretni s ovom jagjom [žrtvovanjem], jer će vam vršenje jagje podariti sve što je poželjno za sretan život i dostizanje oslobođenja."

SMISAO: Materijalna kreacija koju je stvorio gospodar stvorenja (Visnu) je prilika ponuđena uslovljenim dušama da se vrate kući, Bogu. Sva živa bića u materijalnoj kreaciji su uslovljena materijalnom prirodom zato što su zaboravila svoj odnos s Visnuom, ili Krsnom, Svevišnjom Božanskom Osobom. Vedski principi postoje da bi nam pomogli u shvaćanju tog vječnog odnosa, kao što je rečeno u Bhagavad-giti - vedaic ca sarvair aham eva vedyah. Gospodin kaže da je cilj Veda shvatiti Njega. U vedskim himnama je rečeno patim vicvasyatmec-varam. Prema tome, gospodar živih bića je Svevišnja Božanska Osoba, Visnu. U Šrimad-Bhagavatamu (2.4.20) Šrila Cukadeva Gosvami također na razne načine opisuje Gospodina kao patija :

Śriyah patir yajwa-patih praja-patir
dhiyam patir loka-patir dhara-patih
patir gatic candhaka-vrsni-satvatam
prasidatam me bhagavan satam patih

Praja-pati je Gospodin Visnu, koji je gospodar svih živih stvorenja, svih svjetova i sve ljepote i zaštitnik svakoga. Gospodin je stvorio ovaj materijalni svijet da bi uslovljenim dušama omogućio nauk kako vršiti yajwe (žrtvovanja) za zadovoljstvo Visnua, tako da u materijalnom svijetu mogu živjeti vrlo udobno, bez tjeskobe i po napuštanju sadašnjeg materijalnog tijela ući u Božje carstvo. To je čitav program za uslovljenu dušu. Vršanjem yajwe, uslovljene duše postupno postaju svjesne Krsne i božanske u svakom pogledu. U dobu Kali vedski spisi preporučuju sagkirtana-yajwu (pjevanje Božjih imena). Taj transcendentalni sistem je uveo Gospodin Caitanya da bi izbavio sve ljude ovog doba. Sagkirtana-yajwa i svjesnost Krsne idu zajedno. Gospodin Krsna u Svom devocijskom obliku (kao Gospodin Caitanya) je spomenut u Šrimad-Bhagavatamu (11.5.32) na sljedeći način, posebno u vezi sagkirtana-yajwe:

krsna-varnam tvisakrsnam saggopaggastra-parsadam
yajwaih sagkirtana-prayair yajanti hi su-medhasah

"U ovom dobu Kali, ljudi koji imaju dovoljno inteligencije će vršenjem sagkirtana-yajwe obožavati Gospodina, kojeg prate Njegovi pratioci." U ovom dobu Kali nije lako vršiti ostale yajwe propisane u vedskoj literaturi, ali sagkirtana-yajwa je laka i uzvišena u svakom pogledu, kao što je rečeno u Bhagavad-giti (9.14).

STIH 11

वान्भावयतानेन ते देवा भावयन्तु वः ।
परस्परं भावयन्तः श्रेयः परमवाप्स्यथ ॥११॥

devan bhavayatanena te deva bhavayantu vah
parasparam bhavayantah creyah param avapsyatha

devan - *polubogovi*;
bhavayata - *zadovoljni*;
anena - *tim žrtvovanjem*;
te - *tj*;
devah - *polubogovi*;
bhavayantu - *zadovoljit će*;
vah - *vas*;
parasparam - *uzajamno*;
bhavayantah - *zadovoljavajući jedni druge*;
sreyah - *blagoslov*;
param - *najviši*;
avapsyatha - *dobit ćete*;

Zadovoljni sa vašim žrtvovanjima, polubogovi će vas zadovoljiti i tako će zahvaljujući suradnji između ljudi i polubogova svi živjeti u blagostanju.

SMISAO: Polubogovi su opunomoćeni upravitelji materijalnih zbivanja. Polubogovima, bezbrojnim pomoćnicima u različitim dijelovima tijela Svevišnje Božanske Osobe, povjerena je dužnost održavanja tijela i duše svakog živog bića snabdijevajući ga sa zrakom, svjetlošću, vodom i svim drugim blagodatima. Njihovo zadovoljstvo i nezadovoljstvo ovise o yajwi koje vrše ljudska bića. Neke yajwe su namijenjene zadovoljavanju pojedinih polubogova, ali Gospodin Visnu se obožava u svim yajwama kao glavni uživatelj. U Bhagavad-giti je također rečeno da je Krsna uživatelj svih vrsta yajwi: bhoktaram yajwa-tapasam. Stoga je glavna svrha svih yajwi zadovoljiti yajwa-patija. Kada se yajwe savršeno vrše, polubogovi koji su zaduženi za opskrbu raznim potreštinama prirodno postaju zadovoljni i osiguravaju potrebne prirodne proizvode. Vršenje yajwi donosi mnogo popratnih dobrobiti i na kraju vodi do oslobođenja od materijalnog ropstva. Vršanjem yajwi sve aktivnosti postaju pročišćene, kao što je rečeno u Vedama: ahara-cuddhau sattva-cuddhau dhruva smrtih smrti-lambhe sarva-granthinam vipramoksah. Vršanjem yajwe hrana postaje posvećena, a kada osoba jede posvećenu hranu njeno postojanje postaje pročišćeno. Sa pročišćenjem postojanja finija tkiva pamćenja postaju posvećena, a sa posvećenim pamćenjem osoba može misliti na put oslobođenja. Sve to zajedno vodi do svjesnosti Krsne, velike potrebe suvremenog društva.

STIH 12

इष्टान्भोगान् हि वो देवा दास्यन्ते यज्ञभाविताः ।
तैर्दत्तान्प्रदायैभ्यो यो भुङ्क्ते स्तेन एव सः ॥१२॥

istan bhogan hi vo deva dasyante yajwa-bhavitah
tair dattan apradayaibhyo yo bhugkte stena eva sah

istan - *željene*;
bhogan - *životne potreštine*;
hi - *svakako*;

vah - vama;
devah - polubogovi;
dasyante - podarit će;
yajwa-bhavitah - zadovoljni s vršenjem žrtvovanja;
taih - oni;
dattan - stvari koje su dali;
apradaya - ako ne ponudi;
ebhyah - tim polubogovima;
yah - onaj tko;
bhugkte - uživa;
stenah - lopov;
eva - svakako;
sah - on;

Zadovoljni s vršenjem jagje (žrtvovanja), polubogovi zaduženi za osiguravanje različitih životnih potreština dat će vam sve što vam je potrebno. Ali onaj tko za uzvrat ne ponudi takve darove polubogovima, već sam uživa u njima, nesumnjivo je lopov.

SMISAO: Polubogovi su opunomoćeni predstavnici Svevišnje Božanske Osobe, Visnua, zaduženi za snabdijevanje. Zato ih ljudi moraju zadovoljiti vršenjem propisanih yajwi. U Vedama su propisane razne vrste yajwi koje se vrše za razne polubogove, ali sve yajwe se na kraju nude Svevišnjoj Božanskoj Osobi. Žrtvovanja polubogovima su preporučena za one koji ne mogu shvatiti što je Božanska Osoba. Zavisno od različitih materijalnih odlika pojedine osobe, u Vedama su preporučene različite vrste yajwi. Obožavanje različitih polubogova se vrši prema istom principu - zavisno od različitih odlika. Na primjer, onima koji jedu meso se preporučuje da obožavaju boginju Kali, užasni oblik materijalne prirode, i pred boginjom žrtvuju životinje. Ali osobama u guni vrline se preporučuje da transcendentalno obožavaju Visnua. Međutim, sve yajwe su namijenjene tome da postupno uzdignu osobu na transcendentalni položaj. Običan čovjek mora vršiti najmanje pet yajwi, koje su poznate kao pawca-maha-yajwa.

Trebamo znati da Gospodinovi predstavnici, polubogovi, snabdijevaju ljudsko društvo svime što mu je potrebno za život. Nitko ne može ništa stvoriti. Uzmimo, na primjer, sve namirnice ljudskog društva u koje spadaju žitarice, voće, povrće, mlijeko, šećer i slične namirnice za osobe u guni vrline i hrana za one koji nisu vegetarijanci, kao što je meso. Niti jednu od ovih namirnica ne mogu stvoriti ljudi. Ili, uzmimo na primjer toplotu, svjetlost, vodu i zrak, koji su također neophodni za život. Ljudsko društvo ne može stvoriti ni jedno od njih. Bez Svevišnjeg Gospodina ne mogu postojati sunčeva svjetlost, mjesečina, kiša i povjetarac, a bez njih nitko ne može živjeti. Naš život očito ovisi o onom čime nas snabdijeva Gospodin. Čak nam je i za naša industrijska poduzeća potrebno toliko mnogo sirovina kao što su metal, sumpor, živa, mangan i mnogo drugih elemenata. Sve njih osiguravaju Gospodinovi predstavnici da bismo ih pravilno iskoristili i održali sebe zdravim i sposobnim za samospoznaju, koja vodi do krajnjeg cilja života, oslobođenja od materijalne borbe za opstanak. Taj cilj života se dostiže vršenjem yajwi. Ako zaboravimo svrhu ljudskog života i koristimo blagodati kojima nas snabdijevaju Gospodinovi predstavnici za zadovoljavanje osjetila, sve više i više se zaplićući u materijalno postojanje, što nije svrha kreacije, sigurno postajemo lopovi i zato bivamo kažnjeni po zakonima materijalne prirode. Društvo lopova nikada ne može biti sretno, jer nema cilj u životu. Grubi materijalistički lopovi nemaju krajnji cilj u životu. Oni jednostavno tragaju za osjetilnim zadovoljstvima i ne znaju kako vršiti yajwe. Međutim, Gospodin Caitanya je dao najlakšu yajwu, koju može vršiti svatko u svijetu tko prihvati principe svjesnosti Krsne.

STIH 13

**यज्ञशिष्टाशिनः सन्तो मुच्यन्ते सर्वकिल्बिषैः ।
भुञ्जते ते त्वर्घं पापा ये पचन्त्यात्मकारणात् ॥१३॥**

yajwa-cistacinah santo

mucyante sarva-kilbisaih

bhuwjate te tv agham papa ye pacanty atma-karanat

yajwa-cista - hranu uzetu nakon vršenja jagje;
acinah - jedu;
santah - bhakte;
mucyante - oslobađaju se;
sarva - svih vrsta;
kilbisaih - grijeha;
bhuwjate - uživaju;
te - oni;
tu - ali;
agham - teške grijeha;
papah - grješnici;
ye - koji;
pacanti - pripremaju hranu;
atma-karanat - za osjetilno uživanje;

Gospodinovi bhakte su oslobođeni svih vrsta grijeha, jer jedu hranu koja je prvo ponuđena u žrtvovanju. Ostali, koji pripremaju hranu za svoje osjetilno uživanje, jedu samo grijeh.

SMISAO: Bhakte Svevišnjeg Gospodina, ili osobe svjesne Krsne, nazivaju se sante i uvijek su puni ljubavi prema Gospodinu, kao što je opisano u Brahma-samhiti (5.38) - premawjana-cchurita-bhakti-vilocanena santah sadaiva hrdayesu vilokayanti. Pošto su uvijek prožeti ljubavlju prema Svevišnjoj Božanskoj Osobi, Govindi (koji daje svo zadovoljstvo), ili Mukundi (koji daje oslobođenje), ili Krsni (sveprivlačnoj osobi), sante ne mogu prihvatiti ništa, a da to prvo ne ponude Vrhovnoj Osobi. Zato takvi bhakte uvijek vrše yajwe u različitim oblicima predanog služenja, kao što su cravanam, kirtanam, smaranam, arcanam, itd. i zahvaljujući tom vršenju yajwi uvijek ostaju zaštićeni od svih vrsta zagađenosti uzrokovanih grešnim druženjem u materijalnom svijetu. Ostali, koji pripremaju hranu za sebe ili za osjetilno uživanje su lopovi i jedu sve vrste grijeha. Kako osoba može biti sretna ako je lopov i grešnik? To nije moguće. Stoga, da bi ljudi u svakom pogledu postali sretni, moraju naučiti vršiti lak proces sagkirtana-yajwe, u potpunosti svjesnosti Krsne. Inače u svijetu ne može biti ni mira ni sreće.

STIH 14

**अन्नाद्भवन्ति भूतानि पर्जन्यादन्नसंभवः ।
यज्ञाद्भवति पर्जन्यो यज्ञः कर्मसमुद्भवः ॥१४॥**

annad bhavanti bhutani parjanyaad anna-sambhavah
yajwad bhavati parjanyo yajwah karma-samudbhavah

annat - zahvaljujući žitaricama;
bhavanti - rastu;
bhutani - materijalna tijela;
parjanyaat - zahvaljujući kiši;
anna - žitarice;
sambhavah - proizvode se;
yajwat - vršenjem žrtvovanja;
bhavati - postaje moguća;
parjanyah - kiša;
yajwah - vršenjem jagje;

karma - *propisanih dužnosti*;
samudbhavah - *potječe od*;

Sva živa tijela opstaju zahvaljujući žitaricama, koje rastu zahvaljujući kiši. Kiša pada zahvaljujući vršenju jagge (žrtvovanja), a jagga nastaje od propisanih dužnosti.

SMISAO: Šrila Baladeva Vidyabhusana, veliki komentator Bhagavad-gite, piše sljedeće: ye indrady-aggatayavasthitam yajwam sarvecvaram visnum abhyarcya tac-chesam acnanti tena tad deha-yatram sampadayanti, te santah sarvecvarasya yajwa-purusasya bhaktah sarva-kilbisair anadi-kala-vivrddhair atmanubhava-prati-bandhakair nikhilaih papair vimucyante. Svevišnji Gospodin, koji je poznat kao yajna-purusa, ili osobni uživatelj svih žrtvovanja, gospodar je svih polubogova, koji Ga služe kao što različiti udovi tijela služe tijelo. Polubogovi poput Indre, Candre i Varune su službenici postavljeni kako bi upravljali materijalnim zbivanjima, a Vede daju uputstva za žrtvovanja kojima se polubogovi mogu zadovoljiti, tako da mogu osigurati dovoljno zraka, svjetlosti i vode za proizvodnju žitarica. Kada se obožava Gospodin Krsna, samim tim se obožavaju i polubogovi, koji su različiti udovi Gospodina; zato nema potrebe zasebno obožavati polubogove. Zbog toga Gospodinovi bhakte, koji su svjesni Krsne, prvo nude hranu Krsni, a zatim je sami jedu. Taj proces duhovno hrani tijelo. Zahvaljujući takvom djelovanju, ne samo da grešne posljedice prošlih djela bivaju uništene, već tijelo postaje imuno na sve zagađenosti materijalne prirode. Kada vlada zarazna bolest, antiseptičko cjepivo štiti osobu od napada takve epidemije. Slično tome, hrana koju ponudimo Gospodinu Visnuu i zatim je sami pojedemo čini nas dovoljno otpornim na materijalnu vezanost. Onaj tko se naviknuo na takve postupke naziva se Gospodinovim bhaktom. Zato osoba svjesna Krsne, koja jede samo hranu ponuđenu Krsni, može poništiti sve posljedice svoje prošle materijalne zaraze, koja je prepreka na putu napredovanja u samospoznaji. S druge strane, onaj tko to ne čini nastavlja povećavati gomilu grešnih djela i tako priprema sljedeće tijelo nalik na tijelo svinje ili psa, da bi ispaštao posljedice svih svojih grijeha. Materijalni svijet je pun zagađenosti i onaj tko je postao imun prihvaćajući Gospodinov prasadam (hranu ponuđenu Visnuu) biva spašen od napada, dok onaj tko to ne čini biva podvrgnut zagađenosti.

Žitarice i povrće su prava hrana. Ljudsko biće jede različite vrste žitarica, povrća, voća, itd., a životinje jedu ostatke žitarica i povrća, travu, biljke itd. Ljudska bića koja su navikla jesti meso također moraju ovisiti o proizvodnji biljaka da bi jela životinje. Stoga, u krajnjoj liniji, moramo ovisiti o proizvodima s polja, a ne o proizvodima iz velikih tvornica. Proizvodi s polja nastaju zahvaljujući dovoljnim kišnim padalinama, a takvim kišama upravljaju polubogovi kao što su Indra, sunce, mjesec, itd., koji su svi Gospodinovi sluge. Gospodina možemo zadovoljiti žrtvovanjima; stoga će se onaj tko ih ne može vršiti naći u oskudici - to je zakon prirode. Prema tome, moramo vršiti yajwu, posebno sagkirtana-yajwu koja je propisana za ovo doba, da bismo bili spašeni barem od nestašice hrane.

STIH 15

**कर्म ब्रह्मोद्भवं विद्धि ब्रह्माक्षरसमुद्भवम् ।
तस्मात्सर्वगतं ब्रह्म नित्यं यज्ञे प्रतिष्ठितम् ॥१५॥**

karma brahmodbhavam viddhi
tasmat sarva-gatam brahma

brahmaksara-samudbhavam
nityam yajwe pratisthitam

karma - *rad*;
brahma - *u Vedama*;
udbhavam - *stvoren*;
viddhi - *trebaš znati*;
brahma - *Vede*;
aksara - *od Vrhovnog Brahmana (Božanske Osobe)*;
samudbhavam - *neposredno se manifestiraju*;
tasmat - *prema tome*;
sarva-gatam - *sveprožimajuća*;
brahma - *transcendencija*;

nityam - *vječno*;
yajwe - *u žrtvovanju*;
pratisthitam - *nalazi se*;

Regulirane aktivnosti su propisane u Vedama, koje neposredno manifestira Svevišnja Božanska Osoba. Stoga je sveprožimajuća Transcendencija vječno prisutna u žrtvovanjima.

SMISAO: U ovom stihu je još jasnije opisana yajwartha-karma, ili aktivnosti koje se vrše samo za zadovoljstvo Krsne. Ako moramo djelovati za zadovoljstvo yajwa-puruse, Visnua, moramo pronaći transcendentalne Vede, uputstva za djelovanje na nivou Brahmana. Vede su prema tome zbirka uputstava za djelovanje. Svaka aktivnost koja se ne zasniva na uputstvima Veda se naziva vikarma, neovlašteno, grešno djelo. Stoga, da bismo bili spašeni od posljedica aktivnosti, uvijek moramo slijediti uputstva Veda. Kao što u svakodnevnom životu moramo djelovati po propisima države, tako moramo djelovati po uputstvima Gospodinove vrhovne države. Takva uputstva Veda se neposredno manifestiraju disanjem Svevišnje Božanske Osobe. Rečeno je: asya mahato bhutasya nicvasitam etad yad rg-vedo yajur-vedah sama-vedo 'tharvangirasah. "Četiri Vede - Rig Veda, Jađur Veda, Sama Veda i Atharva Veda - emaniraju iz disanja velike Božanske Osobe". (Brhad-aranyaka Upanisada 4.5.11) Pošto je svemoćan, Gospodin može govoriti disanjem zraka, jer kao što je potvrđeno u Brahma-samhiti, Gospodin ima moć da svakim svojim osjetilom vrši aktivnosti svih drugih osjetila. Drugim riječima, Gospodin može govoriti disanjem i oploditi Svojim očima. U stvari, rečeno je da je On preletio pogledom po materijalnoj prirodi i tako začeo sva živa bića. Nakon što je stvorio ili položio sve uslovljene duše u maternicu materijalne prirode, dao je uputstva u obliku vedske mudrosti kako se uslovljene duše mogu vratiti kući, Bogu. Uvijek trebamo imati na umu da sve uslovljene duše u materijalnom svijetu žarko žele materijalno uživanje. Ali zahvaljujući vedskim uputstvima živo biće može zadovoljiti svoje izopačene želje i zatim se vratiti Bogu, nakon što okonča svoje takozvano uživanje. To je prilika za uslovljene duše da dostignu oslobođenje. Zato uslovljene duše moraju pokušati slijediti proces yajwe razvijanjem svjesnosti Krsne. Čak i oni koji nisu slijedili vedske naredbe mogu prihvatiti principe svjesnosti Krsne i to će nadomjestiti vršenje vedskih yajwi, ili karmi.

STIH 16

**एवं प्रवर्तितं चक्रं नानुवर्तयतीह यः ।
अघायुरिन्द्रियारामो मोघं पार्थ स जीवति ॥१६॥**

evam pravartitam cakram nanuvartayatiha yah
aghayur indriyaramo mogham partha sa jivati

evam - *tako*;
pravartitam - *utvrđen u Vedama*;
cakram - *ciklus*;
na - *ne*;
anuvartayati - *slijedi*;
iha - *u ovom životu*;
yah - *onaj tko*;
agha-ayuh - *čiji je život pun grijeha*;
indriya-aramah - *zadovoljan s osjetilnim uživanjem*;
mogham - *beskorisno*;
partha - *o Prithin sine (Arđuna)*;
sah - *on*;
jivati - *živi*;

Dragi Moj Arđuna, onaj tko u ljudskom životu ne slijedi ciklus žrtvovanja tako propisan u Vedama, sigurno vodi život pun grijeha. Živeći samo radi zadovoljavanja osjetila, takva osoba živi uzalud.

SMISAO: Gospodin ovdje osuđuje mamonističku filozofiju "teško radi i uživaj u osjetilnom zadovoljstvu". Zato je za one koji žele uživati u ovom materijalnom svijetu ciklus vršenja yajwi apsolutno neophodan. Onaj tko ne slijedi takva pravila živi veoma riskantno i biva sve više i više osuđen na propast. Po zakonu prirode, ovaj ljudski oblik života je posebno namijenjen za samospoznaju, slijeđenjem jednog od tri procesa - karma-yoge, jwana-yoge ili bhakti-yoge. Transcendentalisti koji su iznad poroka i vrlina ne trebaju strogo vršiti propisane yajwe, ali osobe obuzete zadovoljavanjem osjetila trebaju biti pročišćene spomenutim ciklusom vršenja yajwe. Postoje različite vrste aktivnosti. Oni koji nisu svjesni Krsne su sigurno obuzeti osjetilnom svjesnošću; zato trebaju vršiti pobožna djela. Sistem yajwe je tako zamišljen da osobe obuzete osjetilnom svjesnošću mogu zadovoljiti svoje želje bez zaplitanja u posljedice zadovoljavanja osjetila. Blagostanje u svijetu ne zavisi o našim vlastitim naporima, već o planu iza kojeg stoji Gospodin i koji neposredno izvršavaju polubogovi. Zbog toga su yajwe neposredno namijenjene određenim polubogovima spomenutim u Vedama. Takvim yajwama osoba posredno primjenjuje svjesnost Krsne, jer će, kada dobro nauči vršiti yajwe, sigurno postati svjesna Krsne. Ali ako vršeći yajwe ne postane svjesna Krsne, smatra se da su takvi principi samo moralna pravila. Stoga, ne bismo trebali ograničiti svoj napredak samo na slijeđenje moralnih pravila. Trebamo ih transcendirati da bismo dostigli svjesnost Krsne.

STIH 17

**यस्त्वात्मरतिरेव स्यादात्मतृप्तश्च मानवः ।
आत्मन्येव च संतुष्टस्तस्य कार्यं न विद्यते ॥१७॥**

yas tv atma-ratir eva syad atma-trptac ca manavah
atmany eva ca santustas tasya karyam na vidyate

yah - onaj tko;
tu - ali;
atma-ratih - nalazi zadovoljstvo u jastvu;
eva - svakako;
syat - ostaje;
atma-trptah - samoobasjan;
ca - i;
manavah - čovjek;
atmani - u sebi;
eva - samo;
ca - i;
santustah - savršeno zasićen;
tasya - njegova;
karyam - dužnost;
na - ne;
vidyate - postoji;

Ali onaj tko nalazi zadovoljstvo u jastvu, tko je svoj ljudski život posvetio samospoznaji i tko je potpuno zadovoljan samo u jastvu, nema dužnosti.

SMISAO: Osoba koja je potpuno svjesna Krsne i potpuno zadovoljna svojim aktivnostima u svjesnosti Krsne ne mora više vršiti nikakvu dužnost. Zahvaljujući svojoj svjesnosti Krsne, odmah se oslobađa sve bezbožnosti što se inače postiže vršenjem mnogo tisuća yajni. S takvom pročišćenom svjesnošću, postaje potpuno uvjerena u svoj vječni položaj u odnosu sa Svevišnjim. Gospodinovom milošću, njena dužnost postaje samoobasjana i tako više nije dužna slijediti vedska uputstva. Takva osoba svjesna Krsne se više ne zanima za materijalne aktivnosti. Nije zalučena materijalnim stvarima kao što su vino i žene, niti u njima nalazi zadovoljstvo.

STIH 18

नैव तस्य कृतेनार्थो नाकृतेनेह कश्चन । न चास्य सर्वभूतेषु कश्चिदर्थव्यपाश्रयः ॥१८॥

naiva tasya krtenartho nakrteneha kaccana
na casya sarva-bhutesu kaccid artha-vyapacrayah

na - *nikada*;
eva - *svakako*;
tasya - *njegovim*;
krtena - *izvršavanjem dužnosti*;
arthah - *cilj*;
na - *niti*;
akrtena - *neizvršavanje dužnosti*;
iha - *na ovom svijetu*;
kaccana - *što god*;
na - *nikada*;
ca - *i*;
asya - *on*;
sarva-bhutesu - *među svim živim bićima*;
kaccit - *bilo čija*;
artha - *namjera*;
vyapacrayah - *da uzme utočište*;

Samospoznati čovjek ne vrši svoje propisane dužnosti da bi ostvario neku svrhu, niti ima ikakvog razloga da ih ne vrši. Nema potrebu ovisiti o bilo kojem drugom živom biću.

SMISAO: Samospoznati čovjek nije više dužan vršiti niti jednu propisanu dužnost, osim aktivnosti u svjesnosti Krsne. Svjesnost Krsne nije neaktivnost, kao što će biti objašnjeno u narednim stihovima. Čovjek svjestan Krsne ne uzima utočište niti jedne osobe - ni čovjeka ni poluboga. Sve što učini u svjesnosti Krsne je dovoljno za ispunjavanje njegovih obaveza.

STIH 19

तस्मादसक्तः सततं कार्यं कर्म समाचर । असक्तो ह्याचरन्कर्म परमाप्नोति पूरुषः ॥१९॥

tasmad asaktah satatam karyam karma samacara
asakto hy acaran karma param apnoti purusah

tasmat - *stoga*;
asaktah - *bez vezanosti*;
satatam - *neprestano*;
karyam - *kao dužnost*;
karma - *aktivnost*;
samacara - *vrši*;
asaktah - *nevezan*;
hi - *svakako*;
acaran - *vršeci*;
karma - *rad*;
param - *Svevišnjeg*;
apnoti - *dostiže*;
purusah - *čovjek*;

Stoga trebaš djelovati iz dužnosti, bez vezanosti za plodove aktivnosti, jer se djelovanjem bez vezanosti dostiže Svevišnji.

SMISAO: Svevišnji je za bhakte Božanska Osoba, a za impersonaliste oslobođenje. Stoga osoba koja djeluje za Krsnu, ili svjesno Krsne, pod pravilnim vodstvom i bez vezanosti za rezultat rada, sigurno napreduje prema najvišem cilju života. Arjuni je rečeno da se treba boriti u bitci na Kuruksetri radi Krsne, jer Krsna to želi. Biti dobar ili nenasilan čovjek je osobna vezanost, ali djelovati za Svevišnjeg znači djelovati bez vezanosti za rezultat. To je savršeno djelovanje na najvišem nivou, koje preporučuje Svevišnja Božanska Osoba, Šri Krsna. Vedski obredi, kao što su propisana žrtvovanja, vrše se radi pročišćenja od bezbožnih djela počinjenih prilikom zadovoljavanja osjetila. Ali djelovanje u svjesnosti Krsne je transcendentalno prema posljedicama dobrih ili loših djela. Osoba svjesna Krsne nije vezana za rezultat već djeluje samo za Krsnu. Vršiti sve vrste aktivnosti, ali je potpuno nevezana.

STIH 20

**कर्मणैव हि संसिद्धिमास्थिता जनकादयः ।
लोकसंग्रहमेवापि संपश्यन्कर्तुमर्हसि ॥२०॥**

karmanaiva hi samsiddhim asthita janakadayah
loka-saggraham evapi sampacyan kartum arhasi
karmana - radom;
eva - čak;
hi - svakako;
samsiddhim - u savršenstvu;
asthitah - utemeljeni;
janaka-adayah - Đanaka i drugi kraljevi;
oka-saggraham - ljude;
eva api - također;
sampacyan - uzimajući u obzir;
kartum - da djeluješ;
arhasi - dolikuje ti;

Kraljevi poput Đanake su dostigli savršenstvo samo izvršavanjem propisanih dužnosti. Stoga, samo da bi poučio ljude, izvrši svoju dužnost.

SMISAO: Kraljevi poput Janake su bili samospoznate duše i zato nisu bili dužni izvršavati dužnosti propisane u Vedama. Ipak, vršili su sve propisane aktivnosti samo da bi ljudima dali primjer. Janaka je bio otac Site i tast Gospodina Šri Rame. Kao Gospodinov veliki bhakta, bio je utemeljen na transcendentalnom položaju, ali pošto je bio kralj Mithile (dijela indijske pokrajine Bihar), morao je poučiti svoje podanike kako vršiti propisane dužnosti. Gospodin Krsna i Njegov vječni prijatelj Arjuna se nisu trebali boriti u bitci na Kuruksetri, ali su se borili kako bi poučili ljude da je nasilje također potrebno u situaciji kada se cilj ne može postići dobrim argumentima. Prije bitke na Kuruksetri bio je uložena sav napor da se rat izbjegne, čak je i Svevišnja Božanska Osoba pokušala to učiniti, ali druga strana je bila odlučna boriti se. Za takav pravedan cilj je neophodna borba. Iako se osoba svjesna Krsne možda uopće ne zanima za svijet, ipak djeluje da bi poučila ljude kako živjeti i kako djelovati. Iskusne osobe svjesne Krsne mogu djelovati na takav način da ih drugi slijede i to je objašnjeno u sljedećem stihu.

STIH 21

यद्यदाचरति श्रेष्ठस्तत्तदेवेतरो जनः । स यत्प्रमाणं कुरुते लोकस्तदनुवर्तते ॥२१॥

yad yad acarati cresthah tat tad evetaro janah
sa yat pramanam kurute lokas tad anuvartate

yat yat - što god;
acarati - napravi;
cresthah - poštovani vođa;
tat - to;
tat - i samo to;
eva - svakako;
itarah - obična;
janah - osoba;
sah - on;
yat - kakav god;
pramanam - primjer;
kurute - postavi;
lokah - cijeli svijet;
tat - njegove;
anuvartate - slijedi stope;

Što god veliki čovjek napravi, obični ljudi slijede. Kakav god uzor postavi svojim primjernim djelovanjem, cijeli svijet ga slijedi.

SMISAO: Ljudima je uvijek potreban vođa koji ih može praktično poučiti svojim ponašanjem. Vođa ne može učiti ljude da prestanu pušiti ako sam puši. Gospodin Caitanya je rekao da se učitelj treba pravilno ponašati prije nego što počne podučavati. Onaj tko podučava na taj način, naziva se acarya, ili idealni učitelj. Da bi poučio obične ljude, učitelj mora slijediti principe castra (spisa). Ne može izmisliti pravila koja se protive principima razotkrivenih spisa. Smatra se da su razotkriveni spisi, poput Manu-samhite i drugih sličnih spisa, standardne knjige koje ljudsko društvo treba slijediti. Tako se učenja vođe moraju zasnivati na principima takvih standardnih castra. Onaj tko se želi poboljšati mora slijediti standardna pravila kao što ih slijede veliki učitelji. Šrimad-Bhagavatam također potvrđuje da trebamo slijediti stope velikih bhakta. Tako možemo napredovati na putu duhovne spoznaje. Kralj ili vođa države, otac i učitelj u školi su prirodni vođe običnih ljudi. Svi takvi prirodni vođe imaju veliku odgovornost prema svojim štíćenicima; zato moraju poznavati standardne knjige moralnih i duhovnih pravila.

STIH 22

न मे पार्थास्ति कर्तव्यं त्रिषु लोकेषु किंचन । नानवाप्तमवाप्तव्यं वर्त एव च कर्मणि ॥२२॥

na me parthasti kartavyam trisu lokesu kiwcana
nanavaptam avaptavyam varta eva ca karmani

na - ne;
me - Moja;
partha - o Prithin sine;
asti - postoji;
kartavyam - propisana dužnost;
trisu - u tri;
lokesu - planetarna sistema;
kiwcana - išta;

na - ništa;
anavaptam - želim;
avaptavyam - steći;
varte - vršim;
eva - svakako;
ca - također;
karmani - propisanu dužnost;

O Prithin sine, u sva tri planetarna sistema ne postoji niti jedna aktivnost koja je propisana za Mene. Ništa Mi ne nedostaje, niti Mi išta treba - a ipak vršim propisane dužnosti.

SMISAO: Svevišnja Božanska Osoba je opisana u vedskoj literaturi na sljedeći način:

tam isvaranam paramam mahecvaram
tam devatanam paramam ca daivatam
patim patinam paramam parastad
vidama devam bhuvanecam idyam

na tasya karyam karanam ca vidyate
na tat-samac cabhyadhikac ca drcyate
parasya caktir vividhaiva cruyate
svabhaviki jwana-bala-kriya ca

"Svevišnji Gospodin je upravitelj svih drugih upravitelja i najveći od svih vođa raznih planeta. Svatko se nalazi pod Njegovom upravom. Jedino Svevišnji Gospodin daje živim bićima određenu moć; ona sama nisu vrhovna. Njega obožavaju svi polubogovi. On je vrhovni upravitelj svih upravitelja. Stoga je transcendentalan prema svim vrstama materijalnih vođa i upravitelja i dostojan da Ga svi obožavaju. Nitko nije veći od Njega. On je vrhovni uzrok svih uzroka. Njegovo tijelo nije kao tijelo živog bića. Nema razlike između Njegovog tijela i duše. On je apsolutan. Sva Njegova osjetila su transcendentala. Svako Njegovo osjetilo može vršiti aktivnosti bilo kojeg drugog osjetila. Stoga nitko nije veći od Njega niti ravan Njemu. Njegove moći su mnogobrojne i tako se Njegove aktivnosti odvijaju automatski, kao prirodan slijed događaja." (Cvetacvatara Upanisada 6.7 - 8)

Pošto sve postoji u Božanskoj Osobi u punom obilju i istini, Svevišnja Božanska Osoba ne mora vršiti nikakvu dužnost. Onaj tko mora dobiti rezultate svog djelovanja ima neku propisanu dužnost, ali onaj tko nema što steći u sva tri planetarna sistema svakako nema nikakvu dužnost. A ipak, Gospodin Krsna je prisutan na bojnom polju Kuruksetre kao vođa ksatriya, jer je dužnost ksatriya pružanje zaštite onima koji su nesretni. Iako je Gospodin iznad svih propisa razotkrivenih spisa, Svojim aktivnostima ne krši naredbe razotkrivenih spisa.

STIH 23

**यदि ह्यहं न वर्तेयं जातु कर्मण्यतन्द्रितः ।
मम वर्तमानुवर्तन्ते मनुष्याः पार्थ सर्वशः ॥२३॥**

yadi hy aham na varteyam jatū karmāny atandritah
mama vartmanuvartante manusyah partha sarvacah

yadi - ako;
hi - sigurno;
aham - Ja;
na - ne bih;
varteyam - tako djelovao;
jatu - ikada;
karmani - u vršenju propisanih dužnosti;
atandritah - s velikom pažnjom;

mama - *Moj*;
vartma - *put*;
anuvartante - *slijedili bi*;
manusyah - *svi ljudi*;
partha - *o Prithin sine*;
sarvacah - *u svakom pogledu*;

Jer kad bih ikada propustio pažljivo izvršiti propisane dužnosti, o Partha, svi ljudi bi sigurno slijedili Moj put.

SMISAO: Da bi se održao društveni mir radi napredovanja u duhovnom životu, postoje tradicionalni obiteljski običaji namijenjeni svakom civiliziranom čovjeku. Iako su takva pravila i propisi namijenjeni uslovljenim dušama, a ne Gospodinu Krsni, On je slijedio propisana pravila zato što je sišao kako bi uspostavio principe religije. U protivnom, obični ljudi bi slijedili Njegove stope, jer je on najveći autoritet. Iz Šrimad-Bhagavatama saznajemo da je Gospodin Krsna izvršavao sve religiozne dužnosti u kući i izvan kuće, kao što se zahtjeva od obiteljskog čovjeka.

STIH 24

**उत्सीदेयुरिमे लोका न कुर्यां कर्म चेदहम् ।
संकरस्य च कर्ता स्यामुपहन्यामिमाः प्रजाः ॥२४॥**

utsideyur ime loka na kuryam karma ced aham
sagkarasya ca karta syam upahanyam imah prajah

utsideyuh - *bili bi upropašteni*;
ime - *svi ovi*;
lokah - *svjetovi*;
na - *ne*;
kuryam - *vršio bih*;
karma - *propisane dužnosti*;
cet - *ako*;
aham - *Ja*;
sagkarasya - *nepoželjnog stanovništva*;
ca - *i*;
karta - *stvoritelj*;
syam - *bio bih*;
upahanyam - *uništio bih*;
imah - *sva ova*;
prajah - *živa bića*;

Kad ne bih izvršavao propisane dužnosti, svi ovi svjetovi bi propali. Bio bih uzrok stvaranja nepoželjnog stanovništva i tako bih uništio mir svih živih bića.

SMISAO: Varna-sagkara je nepoželjno stanovništvo koje remeti mir u društvu. Kako bi se spriječilo takvo uznemirenje u društvu postoje pravila i propisi zahvaljujući kojima stanovništvo može postati spokojno i biti organizirano na takav način da može duhovno napredovati u životu. Kada Gospodin Krsna siđe, prirodno slijedi takva pravila i propise da bi održao njihov ugled i ukazao na njihovu neophodnost. Gospodin je otac svih živih bića i ako su ona zavedena, Gospodin je posredno za to odgovoran. Zato kad god dođe do sveopćeg zanemarivanja propisanih principa, Gospodin silazi i ispravlja društvo. Međutim iako moramo slijediti Gospodinove stope, moramo imati na umu da Ga ne možemo oponašati. Slijedenje i oponašanje nisu na istom nivou. Ne možemo oponašati Gospodina podižući brdo Govardhanu, kao što je Gospodin učinio u djetinjstvu. To ne može niti jedno ljudsko biće. Moramo slijediti Njegova uputstva, ali Ga nikada ne smijemo oponašati. Šrimad-Bhagavatam (10.33.30 - 31) potvrđuje:

naitat samacarej jatu

manasapi hy anicvarah

vinacyaty acaran maudhyad yatha 'rudro 'bdhi-jam visam
icvaranam vacah satyam tathaivacaritam kvacit
tesam yat sva-vaco-yuktam buddhimams tat samacaret

"Trebamo jednostavno slijediti uputstva Gospodina i Njegovih opunomoćenih slugu. Sva njihova uputstva su dobra za nas i svaka inteligentna osoba će postupati u skladu s njima. Međutim, trebamo se čuvati oponašanja njihovih aktivnosti. Ne bismo trebali oponašati Civu i pokušati popiti ocean otrova."

Položaj icvara, ili onih koji mogu upravljati kretanjem sunca i mjeseca, uvijek trebamo smatrati višim. Onaj tko nema takvu moć ne može oponašati izuzetno moćne icvare. Civa je progutao čitav ocean otrova, ali kad bi običan čovjek pokušao popiti čak i kap takvog otrova, umro bi. Postoje mnogi pseudo obožavatelji Cive koji žele pušiti gawju (marihuanu) i slične opojne droge, zaboravljajući da takvim oponašanjem Civinih aktivnosti prizivaju smrt. Slično tome, neki pseudo bhakte Gospodina Krsne vole oponašati Gospodina u Njegovoj rasa-lili, ili plesu ljubavi, zaboravljajući svoju nesposobnost da podignu brdo Govardhanu. Zato je najbolje da ne pokušavamo oponašati moćne, već da jednostavno slijedimo njihova uputstva; ne bismo trebali pokušavati zauzeti njihov položaj bez kvalifikacija. Postoji mnogo "inkarnacija" Boga koje nemaju moć Vrhovnog Boga.

STIH 25

**सक्ताः कर्मण्यविद्वांसो यथा कुर्वन्ति भारत ।
कुर्याद्विद्वांस्रथाऽसक्तश्चिकीर्षुर्लोकसंग्रहम् ॥२५॥**

saktah karmany avidvamso yatha kurvanti bharata
kuryad vidvams tathasaktac cikirsur loka-saggraham

saktah - *vezani*;
karmani - *propisne dužnosti*;
avidvamsah - *neuki*;
yatha - *kao što*;
kurvanti - *vrše*;
bharata - *o potomče Bharate*;
kuryat - *moraju raditi*;
vidvan - *učeni*;
tatha - *tako*;
asaktah - *bez vezanosti*;
cikirsuh - *sa željom da vode*;
loka-saggraham - *ljude*;

Kao što neuki ljudi vrše svoje dužnosti sa vezanošću za rezultate, učeni ljudi mogu djelovati na sličan način, ali bez vezanosti, kako bi vodili ljude pravim putem.

SMISAO: Osoba svjesna Krsne i osoba koja nije svjesna Krsne se razlikuju po različitim željama. Osoba svjesna Krsne ne čini ništa što nije povoljno za razvijanje svjesnosti Krsne. Ona može djelovati potpuno isto kao neuka osoba koja je previše vezana za materijalne aktivnosti, ali neuka osoba djeluje tako da bi zadovoljila svoja osjetila, dok osoba svjesna Krsne djeluje za zadovoljstvo Krsne. Zato je osoba svjesna Krsne potrebna da bi ljudima pokazala kako da djeluju i kako da rezultate svog djelovanja iskoriste za svjesnost Krsne.

STIH 26

न बुद्धिभेदं जनयेदज्ञानां कर्मसङ्गिनाम् । जोषयेत्सर्वकर्माणि विद्वान्युक्तः समाचरन् ॥२६॥

na buddhi-bhedam janayed ajwanam karma-sagginam
josayet sarva-karmani vidvan yuktah samacaran

na - ne;
buddhi-bhedam - uznemirenost inteligencije;
janayet - treba uzrokovati;
ajwanam - budalastih;
karma-sagginam - koji su vezani za plodonosni rad;
josayet - treba uskladiti;
sarva - sav;
karmani - rad;
vidvan - učena osoba;
yuktah - koja djeluje;
samacaran - primjenjujući;

Da ne bi uznemirila umove neukih ljudi vezanih za plodonosne rezultate propisanih dužnosti, učena osoba ih ne bi trebala poticati da prestanu s radom. Umjesto toga, radeći u duhu devocije, treba ih angažirati u svim vrstama aktivnosti (kako bi postupno razvili svjesnost Krišne).

SMISAO: Vedaic ca sarvair aham eva vedyah. To je krajnji cilj svih vedskih obreda. Svrha svih obreda, svih žrtvovanja i svega što je napisano u Vedama sa svim uputstvima za materijalne aktivnosti, je shvatiti Krsnu, koji je krajnji cilj života. Ali pošto uslovljene duše ne znaju ništa više od zadovoljavanja osjetila, proučavaju Vede s tim ciljem. Međutim, kroz plodonosne aktivnosti i zadovoljavanje osjetila regulirano vedskim obredima, osoba se postupno uzdiže do svjesnosti Krsne. Stoga spoznata duša svjesna Krsne ne treba uznemirivati druge u njihovim aktivnostima ili shvaćanju, već treba svojim djelovanjem pokazati kako se rezultati sveg rada mogu posvetiti služanju Krsne. Učena osoba svjesna Krsne može djelovati na takav način da neuka osoba koja radi da bi zadovoljila osjetila, može naučiti kako djelovati i kako se ponašati. Iako neukog čovjeka ne treba uznemiravati u njegovim aktivnostima, osoba koja je razvila malo svjesnosti Krsne može neposredno služiti Gospodina, ne čekajući na druge vedske formule. Takav sretan čovjek ne treba vršiti vedske obrede, jer neposrednom svjesnošću Krsne može steći sve rezultate koje bi inače stekao vršenjem svojih propisanih dužnosti.

STIH 27

प्रकृतेः क्रियमाणानि गुणैः कर्माणि सर्वशः । अहङ्कारविमूढात्मा कर्ताहमिति मन्यते ॥२७॥

prakrteh kriyamanani gunaih karmani sarvacah
ahagkara-vimudhatma kartaham iti manyate

prakrteh - materijalne prirode;
kriyamanani - koje čine;
gunaih - gune;
karmani - aktivnosti;
sarvacah - sve vrste;
ahagkara-vimudha - zbunjena lažnim ja;
atma - duhovna duša;
karta - vršim aktivnosti;
aham - ja;

iti - tako;
manyate - misli;

Zbunjena utjecajem lažnog ja, duhovna duša misli da vrši aktivnosti, koje u stvari vrše tri gune materijalne prirode.

SMISAO: Može izgledati da dvije osobe, jedna svjesna Krsne, a druga obuzeta materijalnom svjesnošću, djeluju na istom nivou, ali između njihovih položaja postoji veliki jaz razlike. Osobu sa materijalnom svjesnošću je lažni ja uvjerio da je vršitelj svih aktivnosti. Ona ne zna da je mehanizam tijela proizvela materijalna priroda, koja djeluje pod nadzorom Svevišnjeg Gospodina. Materijalistička osoba ne zna da je zapravo pod kontrolom Krsne. Osoba sa lažnim ja pripisuje zasluge za sve što čini i to je znak njenog neznanja. Ne zna da je grubo i suptilno tijelo stvorila materijalna priroda po naredbi Svevišnje Božanske Osobe i zato svoje tjelesne i umne aktivnosti treba upotrijebiti za služenje Krsne, za svjesnost Krsne. Neuki čovjek zaboravlja da je Svevišnji Gospodin poznat kao Hrsikeca, gospodar osjetila materijalnog tijela, jer je zbog dugotrajnog zlopotrebljavanja osjetila za osjetilno uživanje, zbunjen lažnim ja, koji ga primorava da zaboravi svoj vječni odnos s Krsnom.

STIH 28

**तत्त्ववित्तु महाबाहो गुणकर्मविभागयोः ।
गुणा गुणेषु वर्तन्त इति मत्वा न सज्जते ॥२८॥**

tattva-vit tu maha-baho guna-karma-vibhagayoh
guna gunesu vartanta iti matva na sajjate

tattva-vit - *poznavatelj Apsolutne Istine*;
tu - *ali*;
maha-baho - *snažnih ruku*;
guna-karma - *djelovanje pod materijalnim utjecajem*;
vibhagayoh - *razlikuje*;
gunah - *osjetila*;
gunesu - *za zadovoljavanje osjetila*;
vartante - *uključena*;
iti - *tako*;
matva - *misleći*;
na - *nikada*;
sajjate - *postaje vezan*;

O Arđuna snažnih ruku, onaj tko posjeduje znanje o Apsolutnoj Istini nije obuzet osjetilima i zadovoljavanjem osjetila, znajući dobro razliku između djelovanja s devocijom i djelovanja radi stjecanja plodonosnih rezultata.

SMISAO: Onaj tko poznaje Apsolutnu Istinu je uvjeren da se nalazi u teškom položaju u materijalnom svijetu. On zna da je dio i čestica Svevišnje Božanske Osobe, Krsne, i da mu nije mjesto u materijalnom svijetu. Zna svoj pravi identitet kao dio i čestica Svevišnjeg, koji je vječno blaženstvo i znanje, i spoznaje da je na neki način zarobljen materijalnim shvaćanjem života. U svom čistom stanju postojanja je stvoren kako bi povezoao svoje aktivnosti s predanim služenjem Gospodina Krsne. Zato vrši aktivnosti svjesnosti Krsne i prirodno postaje nevezan za aktivnosti privremenih materijalnih osjetila, koja su stvorena pod određenim okolnostima. Zna da je njegovo materijalno stanje života pod vrhovnom kontrolom Gospodina i zato nije uznemiren raznim materijalnim posljedicama, koje smatra Gospodinovom milosti. Prema Šrimad-Bhagavatamu, onaj tko spozna Apsolutnu Istinu u tri aspekta - kao Brahman, Paramatmu i Bhagavana - naziva se tattva-vit, jer zna svoj pravi položaj u odnosu sa Svevišnjim.

STIH 29

प्रकृतेर्गुणसंमूढाः सज्जन्ते गुणकर्मसु । तानकृत्स्नविदो मन्दान्कृत्स्नविन्न विचालयेत् ॥ २९ ॥

prakrter guna-sammudhah sajjante guna-karmasu
tan akrtsna-vido mandan krtsna-vin na vicalayet

prakrteh - materijalne prirode;
guna - gunama;
sammudhah - koji su zbog materijalnog poistovjećivanja postali budale;
sajjante - bave se;
guna-karmasu - materijalnim aktivnostima;
tan - njih;
akrtsna-vidah - osobe siromašnog znanja;
mandan - lijene za razumijevanje samospoznaje;
krtsna-vit - onaj tko ima pravo znanje;
na - ne;
vicalayet - treba pokušati uznemiriti;

Zbunjeni gunama materijalne prirode, neuki ljudi se potpuno zaokupljaju materijalnim aktivnostima i postaju vezani. Ali iako zbog nedostatka znanja vrše niže dužnosti, mudri ih ne bi trebali uznemirivati.

SMISAO: Osobe u neznanju se pogrešno poistovjećuju s grubom materijalnom svjesnosti i pune su materijalnih imenovanja. Ovo tijelo je dar materijalne prirode. Onaj tko je previše vezan za materijalnu svjesnost se naziva manda, ili lijena osoba koja ne shvaća duhovnu dušu. Neki ljudi misle da je tijelo jastvo. Takvi ljudi prihvaćaju tjelesne veze s drugima kao rodbinske odnose, zemlju u kojoj su dobili tijelo kao predmet obožavanja i smatraju da su formalnosti religioznih obreda same po sebi cilj. Socijalni rad, nacionalizam i altruizam su neke od aktivnosti takvih osoba sa materijalnim imenovanjima. Pod opsjenom takvih imenovanja, uvijek su zauzete vršenjem materijalnih aktivnosti; za njih je duhovna spoznaja mit i zato se za nju ne zanimaju. Međutim, oni koji su prosvijetljeni u duhovnom životu ne bi trebali uznemirivati takve osobe obuzete materijalnim aktivnostima. Bolje je mirno nastaviti s vlastitim duhovnim aktivnostima. Takve zbunjene osobe se mogu potaknuti na slijeđenje osnovnih moralnih principa života kao što je nenasilje i vršenje materijalnog dobrotvornog rada. Ljudi u neznanju ne mogu cijeniti aktivnosti svjesnosti Krsne i zato nam Gospodin Krsna savjetuje da ih ne uznemiravamo i ne gubimo dragocjeno vrijeme. Ali Gospodinovi bhakte su ljubazniji od Gospodina, jer shvaćaju Gospodinovu namjeru. Zbog toga prihvaćaju sve vrste rizika, do te mjere da prilaze neukim ljudima i pokušavaju ih uključiti u aktivnosti svjesnosti Krsne, koje su apsolutno neophodne za ljudsko biće.

STIH 30

मयि सर्वाणि कर्माणि संन्यस्याध्यात्मचेतसा । निराशीर्निर्ममो भूत्वा युध्यस्व विगतज्वरः ॥३०॥

mayi sarvani karmani sannyasyadhyatma-cetasa
niracir nirmamo bhutva yudhyasva vigata-jvarah

mayi - Meni;
sarvani - sve vrste;
karmani - aktivnosti;
sannyasya - predajući potpuno;
adhyatma - sa potpunim znanjem o jastvu;
cetasa - sa svjesnošću;

niracih - bez želje za dobitkom;
nirmamah - bez osjećaja vlasništva;
bhutva - budi takav;
yudhyasva - bori se;
vigata-jvarah - bez letargije;

Stoga, o Arđuna, posvećujući sve svoje aktivnosti Meni, s potpunim znanjem o Meni, bez želje za dobitkom, bez svojatanja prava vlasništva, oslobođen letargije, bori se.

SMISAO: Ovaj stih jasno pokazuje svrhu Bhagavad-gite. Gospodin nas poučava da moramo postati potpuno svjesni Krsne kako bismo izvršavali dužnosti, s vojničkom disciplinom. Takva naredba može malo otežati stvari, ali usprkos tome, moramo izvršavati dužnosti, oviseći o Krsni, jer je to prirodni položaj živog bića. Živo biće ne može biti sretno ako ne surađuje sa Svevišnjim Gospodinom, jer je vječni prirodni položaj živog bića podređenost Gospodinovim željama. Šri Krsna je zato naredio Arjuni da se bori, kao da je bio njegov vojni zapovjednik. Osoba mora žrtvovati sve za ostvarivanje Gospodinove volje i u isto vrijeme izvršavati propisane dužnosti, ne svojatajući pravo vlasništva. Arjuna nije morao razmišljati o Gospodinovoj naredbi; samo ju je morao izvršiti. Svevišnji Gospodin je duša svih duša; zato se onaj tko isključivo ovisi o Vrhovnoj Duši i nema osobnog interesa, ili drugim riječima, onaj tko je potpuno svjestan Krsne, naziva adhyatma-cetas. Niracih znači da moramo djelovati prema naredbi gospodara, ali ne bismo trebali očekivati plodonosne rezultate. Blagajnik može brojiti milijune dolara za svog poslodavca, ali ne prisvaja niti cent za sebe. Slično tome, moramo spoznati da ništa na svijetu ne pripada ni jednoj osobi. Sve pripada Svevišnjem Gospodinu. To je pravi smisao riječi mayi, ili "Meni". Kada osoba djeluje u takvoj svjesnosti Krsne, sigurno ne svojata pravo vlasništva ni nad čime. Ta svjesnost se naziva nirmama, ili "ništa nije moje". Ako postoji bilo kakva nevoljnost za izvršavanjem takve stroge naredbe koja se ne obazire na takozvane rođake u tjelesnom odnosu, ta nevoljnost se treba odbaciti. Tako osoba može postati vigata-jvara, oslobođena grozničavog mentaliteta ili letargije. Ovisno o svom položaju i odlikama, svatko mora vršiti neku vrstu aktivnosti. Sve takve dužnosti se mogu vršiti u svjesnosti Krsne, kao što smo već opisali. To će dovesti osobu na put oslobođenja.

STIH 31

**ये मे मतमिदं नित्यमनुतिष्ठन्ति मानवाः ।
श्रद्धावन्तोऽनसूयन्तो मुच्यन्ते तेऽपि कर्मभिः ॥ ३१ ॥**

ye me matam idam nityam anutisthanti manavah
craddhavanto 'nasuyanto mucyante te 'pi karmabhih

ye - ona koja;
me - Moje;
matam - naredbe;
idam - ove;
nityam - kao vječne dužnosti;
anutisthanti - redovito izvršavaju;
manavah - ljudska bića;
craddha-vantah - s vjerom i devocijom;
anasuyantah - bez zavisti;
mucyante - oslobađaju se;
te - sva ona;
api - čak;
karmabhih - ropstva uzrokovanog plodonosnim aktivnostima;

Oni koji izvršavaju svoje dužnosti u skladu s Mojim naredbama i vjerno slijede ovo učenje bez zavisti, oslobađaju se ropstva uzrokovanog plodonosnim aktivnostima.

SMISAO: Naredba Svevišnje Božanske Osobe Krsne je suština sve vedske mudrosti i stoga je vječno istinita, bez izuzetka. Kao što su Vede vječne, tako je i ova istina o svjesnosti Krsne vječna. Trebamo imati čvrstu vjeru u ovu naredbu, ne zavideći Gospodinu. Ima mnogo filozofa koji pišu komentare na Bhagavad-gitu, ali nemaju vjeru u Krsnu. Oni nikada neće biti oslobođeni ropstva uzrokovanog plodonosnim djelovanjem. Ali običan čovjek koji ima čvrstu vjeru u Gospodinove vječne naredbe, oslobađa se ropstva uzrokovanog zakonom karme, čak i ako ne može izvršiti takve naredbe. Kada počne slijediti proces svjesnosti Krsne, ne mora izvršavati Gospodinove naredbe u potpunosti, ali kako se ne protivi tom principu i iskreno radi, ne obazirući se na poraz i beznađe, sigurno će biti uzdignut na nivo čiste svjesnosti Krsne.

STIH 32

ये त्वेतद्भ्यसूयन्तो नानुतिष्ठन्ति मे मतम् ।
सर्वज्ञानविमूढास्तान्विद्धि नष्टानचेतसः ॥३२॥

ye tv etad abhyasuyanto
sarva-jwana-vimudhams tan

nanutisthanti me matam
viddhi nastan acetasah

ye - oni;
tu - međutim;
etat - ovu;
abhyasuyantah - iz zavisti;
na - ne;
anutisthanti - redovito izvršavaju;
me - Moju;
matam - naredbu;
sarva-jnana - u svim vrstama znanja;
vimudhan - savršeno prevareni;
tan - oni bivaju;
viddhi - dobro znaj;
nastan - svi upropašteni;
acetasah - bez svjesnosti Krišne;

Ali oni koji iz zavisti zanemaruju i ne slijede ova učenja bivaju lišeni sveg znanja, prevareni i osujećeni u svom nastojanju dostizanja savršenstva.

SMISAO: Ovdje je jasno opisan nedostatak osobe koja nije svjesna Krsne. Kao što postoji kazna za nepokoravanje naredbi vrhovnog izvršnog organa države, tako sigurno postoji kazna za nepokoravanje naredbi Svevišnje Božanske Osobe. Koliko god da je velika, nepokorna osoba zbog praznog srca ne poznaje niti sebe samu niti Vrhovni Brahman, Paramatmu i Božansku Osobu. Stoga za nju nema nade da će dostići savršenstvo života.

STIH 33

सदृशं चेष्टते स्वस्याः प्रकृतेर्ज्ञानवानपि ।
प्रकृतिं यान्ति भूतानि निग्रहः किं करिष्यति ॥३३॥

sadrcam cestate svasyah prakrter jwanavan api

praktim yanti bhutani nigraha kim karisyati

sadrcam - u skladu;
cestate - pokušava;
svasyah - s vlastitim;
prakteh - gunama prirode;
jwana-van - učen;
api - iako;
praktim - prirodni;
yanti - podvrgavaju se;
bhutani - sva živa bića;
nigraha - sputavanjem;
kim - što;
karisyati - može se postići;

Svaki učeni čovjek djeluje u skladu s vlastitom prirodom, jer svatko slijedi prirodu koju je dobio od tri gune. Što se može postići sputavanjem?

SMISAO: Onaj tko nije utemeljen na transcendentnom nivou svjesnosti Krsne ne može se osloboditi utjecaja guna materijalne prirode, kao što Gospodin potvrđuje u sedmom poglavlju (7.14). Stoga se čak ni najobrazovanija osoba na materijalnom nivou ne može osloboditi zapletenosti u mayu samo teoretskim znanjem, ili razlikovanjem duše od tijela. Postoje mnogi pseudo spiritualisti koji se izvana predstavljaju kao napredni znanstvenici, ali su sami potpuno pod utjecajem određenih guna prirode, koje ne mogu nadići. Mogu posjedovati veliko akademsko znanje, ali su, zbog svog dugotrajnog druženja sa materijalnom prirodom, zarobljeni. Svjesnost Krsne pomaže živom biću da se oslobodi materijalne zapletenosti, čak i ako vrši propisane dužnosti u materijalnom postojanju. Stoga, onaj tko nije potpuno svjestan Krsne ne bi trebao ostaviti svoje propisane dužnosti. Nitko ne bi trebao odjednom ostaviti svoje propisane dužnosti i na umjetan način postati pseudo yogi ili transcendentalist. Bolje je da ostane u svom položaju i pokuša razviti svjesnost Krsne pod vodstvom autoriteta. Tako se može osloboditi okova Krsnine maye.

STIH 34

**इन्द्रियस्येन्द्रियस्यार्थे रागद्वेषौ व्यवस्थितौ ।
तयोर्न वशमागच्छेत्तौ ह्यस्य परिपन्थिनौ ॥३४॥**

indriyasendriyasyarthe raga-dvesau vyavasthitau
tayor na vacam agacchet tau hy asya paripanthinau

indriyasya - osjetila;
indriyasya arthe - za predmete osjetila;
raga - vezanost;
dvesau - i odvojenost;
vyavasthitau - regulirana;
tayoh - pod njihovu;
na - nikada;
vacam - kontrolu;
agacchet - treba doći;
tau - oni;
hi - svakako;
asya - njegovu;
paripanthinau - kameni spoticanja;

Postoje principi za reguliranje vezanosti i odbojnosti koje se odnose na osjetila i predmete osjetila. Osoba ne bi trebala doći pod kontrolu takve vezanosti i odbojnosti, jer su oni kameni spoticanja na putu samospoznaje.

SMISAO: Osobe svjesne Krsne prirodno nisu sklone materijalnom zadovoljavanju osjetila. Ali oni koji nemaju takvu svjesnost trebaju slijediti pravila i propise razotkrivenih spisa. Neograničeno osjetilno uživanje je uzrok materijalnog zatočeništva, ali onaj tko slijedi pravila i propise razotkrivenih spisa ne biva zapleten zbog predmeta osjetila. Na primjer, seksualno uživanje je potreba uslovljene duše i dozvoljeno je u okviru bračne veze. Prema naredbama spisa, zabranjeno je imati seksualne odnose sa bilo kojom ženom osim sa svojom suprugom. Sve druge žene bi trebalo smatrati majkama. Ali usprkos takvim naredbama, čovjek je sklon tome da ima seksualne odnose sa drugim ženama. Takve sklonosti treba obuzdati; inače će biti kameni spoticanja na putu samospoznaje. Sve dok imamo materijalno tijelo, dozvoljeno je zadovoljavati njegove potrebe, ali po pravilima i propisima. Ipak, ne bismo se trebali oslanjati na takve dozvole. Pravila i propisi se moraju slijediti bez vezanosti, jer nas osjetilno uživanje po propisima također može zvesti na stranputicu - kao što uvijek postoji mogućnost nesreće, čak i na kraljevskim putovima. Iako ih mogu vrlo pažljivo održavati, nitko ne može garantirati da čak i na najsigurnijem putu neće biti opasnosti. Duh osjetilnog uživanja je prisutan već dugo, dugo vremena zbog materijalnog druženja. Stoga, usprkos reguliranom osjetilnom uživanju, postoji svaka mogućnost za pad. Zato se svaka vezanost za regulirano osjetilno uživanje također mora izbjegavati na svaki način. Ali vezanost za svjesnost Krsne, ili neprestano služenje Krsne s ljubavlju, odvaja osobu od svih vrsta osjetilnih aktivnosti. Stoga, nitko ne treba pokušavati odbaciti vezanost za svjesnost Krsne, ni u kom stadiju života. Čitava svrha odbacivanja svih vrsta osjetilnih vezanosti je postati na kraju utemeljen na nivou svjesnosti Krsne.

STIH 35

**श्रेयान्स्वधर्मो विगुणः परधर्मात्स्वनुष्ठितात् ।
स्वधर्मे निधनं श्रेयः परधर्मो भयावहः ॥३५॥**

creyan sva-dharmo vigunah
sva-dharme nidhanam creyah

para-dharmat sv-anusthitat
para-dharmo bhayavahah

creyan - *daleko bolje;*
sva-dharmah - *svoje propisane dužnosti;*
vigunah - *čak i loše;*
para-dharmat - *nego tuđe dužnosti;*
su-anusthitat - *savršeno učinjene;*
sva-dharme - *u svojim propisanim dužnostima;*
nidhanam - *uništenje;*
creyah - *bolje;*
para-dharmah - *dužnosti propisane za druge;*
bhaya-avahah - *opasne;*

Daleko je bolje nesavršeno vršiti svoje propisane dužnosti, nego savršeno vršiti tuđe dužnosti. Uništenje prilikom izvršavanja vlastite dužnosti je bolje od vršenja tuđih dužnosti, jer je opasno slijediti tuđi put.

SMISAO: Bolje je izvršavati svoje dužnosti u potpunoj svjesnosti Krsne, nego vršiti dužnosti propisane za druge. Materijalne propisane dužnosti su dužnosti koje se dodjeljuju osobi prema njenom psihofizičkom stanju, koje ovisi o utjecaju guna materijalne prirode. Duhovne dužnosti su dužnosti koje dodjeljuje duhovni učitelj radi transcendentalnog služenja Krsne. Ali bolje je držati se svojih propisanih dužnosti, bilo materijalnih, bilo duhovnih, sve do smrti, nego oponašati tuđe propisane dužnosti. Dužnosti na duhovnom nivou i dužnosti na materijalnom nivou se mogu razlikovati, ali princip slijedenja ovlaštene naredbe je uvijek dobar za onoga tko je izvršava. Kada se netko nalazi pod opsjenom guna materijalne prirode, treba slijediti pravila propisana za njegov položaj i ne treba oponašati druge. Na primjer, brahmana koji se nalazi u guni vrline je nenasilan, dok se ksatriji koji se nalazi u guni strasti dozvoljava da bude nasilan. Za ksatriju je stoga bolje da bude uništen slijedeći pravila nasilja, nego da oponaša brahmanu koji slijedi

principe nenasilja. Svatko mora pročistiti svoje srce postupnim procesom, ne odjednom. Međutim, kada osoba transcendiraju gune materijalne prirode i potpuno se utemelji u svjesnosti Krsne, može po naredbi duhovnog učitelja učiniti sve. Na tom nivou potpune svjesnosti Krsne, ksatriya može djelovati kao brahmana, a brahmana može djelovati kao ksatriya. Na transcendentalnom nivou ne važe razlike materijalnog svijeta. Na primjer, Vicvamiitra je prvobitno bio ksatriya, ali je kasnije djelovao kao brahmana, dok je Paracurama bio brahmana, ali je kasnije djelovao kao ksatriya. Oni su mogli to učiniti jer su bili utemeljeni na transcendentalnom položaju, ali sve dok se netko nalazi na materijalnom nivou, mora vršiti svoje dužnosti u skladu sa gunama materijalne prirode. U isto vrijeme, mora imati jasno razumijevanje svjesnosti Krsne.

STIH 36

अर्जुन उवाच ।
अथ केन प्रयुक्तोऽयं पापं चरति पूरुषः ।
अनिच्छन्नपि वार्ष्णेय बलादिव नियोजितः ॥३६॥

arjuna uvaca
atha kena prayukto 'yam papam carati purusah
anicchann api varsneya balad iva niyojitah

arjunah uvaca - *Arđuna reče;*
atha - *onda;*
kena - *što;*
prayuktah - *potiče;*
ayam - *čovjeka;*
papam - *grijehe;*
carati - *da čini;*
purusah - *čovjek;*
anicchan - *ne želi;*
api - *iako;*
varsneya - *o potomče Vrišnija;*
balat - *sila;*
iva - *kao da;*
niyojitah - *tjera ga;*

Arđuna reče: O potomče Vrišnija, što nagoni čovjeka da čini grešna djela čak i protiv svoje volje, kao da je na to prisiljen?

SMISAO: Kao dio i čestica Svevišnjeg, živo biće je izvorno duhovno, čisto i slobodno od sve materijalne zagađenosti. Stoga po prirodi nije podložno grijesima materijalnog svijeta. Ali kada je u dodiru s materijalnom prirodom, bez oklijevanja djeluje na mnogo grešnih načina, ponekad čak i protiv svoje volje. Stoga je pitanje koje je Arjuna postavio Krsni vrlo značajno, jer se odnosi na izopačenu prirodu živog bića. Iako živo biće ponekad ne želi djelovati grešno, biva na to primorano. Međutim, na to ga ne nagoni Nad-duša koja se nalazi u njegovom srcu, već nešto drugo, što će Gospodin objasniti u sljedećem stihu.

STIH 37

श्रीभगवानुवाच ।

काम एष क्रोध एष रजोगुणसमुद्भवः ।

महाशनो महापाप्मा विद्ध्येनमिह वैरिणम् ॥३७॥

Šri-bhagavan uvaca

kama esa krodha esa

rajo-guna-samudbhavah

mahacano maha-papma

viddhy enam iha vairinam

Šri-bhagavan uvaca - *Božanska Osoba reče;*

kamah - *požuda;*

esah - *to;*

krodhah - *gnjev;*

esah - *ta;*

rajah-guna - *gune strasti;*

samudbhavah - *nastaje od;*

maha-acanah - *sveproždirući;*

maha-papma - *jako grešni;*

viddhi - *znaj;*

enam - *ona;*

iha - *u materijalnom svijetu;*

vairinam - *najveći neprijatelj;*

Svevišnja Božanska Osoba reče: To je samo požuda, Arđuna, koja nastaje zbog dodira s materijalnom gunom strasti i kasnije se preobražava u gnjev. Ona je sveproždirući grešni neprijatelj ovog svijeta.

SMISAO: Kada živo biće dođe u dodir s materijalnom kreacijom, njegova vječna ljubav prema Krsni se u dodiru sa gunom strasti preobražava u požudu. Ili drugim riječima, osjećaj ljubavi prema Bogu se preobražava u požudu, kao što se mlijeko u dodiru sa kiselim tamarindom preobražava u jogurt. Potom, kada nije zadovoljena, požuda se pretvara u gnjev; gnjev se pretvara u iluziju, a iluzija produžava materijalno postojanje. Zato je požuda najveći neprijatelj živog bića. Samo požuda potiče čisto živo biće da ostane zapleteno u materijalnom svijetu. Gnjev je manifestacija gune neznanja; te gune se ispoljavaju kao gnjev i druge odlike koje iz njih nastaju. Stoga, ako se guna strasti, umjesto da se degradira u gunu neznanja, uzdigne do gune vrline propisanim načinom življenja i djelovanja, osoba može zahvaljujući duhovnoj privrženosti biti spašena od degradacije uzrokovane gnjevom.

Svevišnja Božanska Osoba se ekspandirala u mnogo živih bića radi Svog duhovnog blaženstva koje se vječno povećava, a živa bića su dijelovi tog duhovnog blaženstva. Ona također imaju djelomičnu nezavisnost, ali zbog zlouporabe te nezavisnosti, kada se stav služenja preobrazi u sklonost k osjetilnom uživanju, dolaze pod utjecaj požude. Gospodin je stvorio ovu materijalnu kreaciju da bi živim bićima omogućio ostvarenje te požudne sklonosti. Kada nakon dugotrajnih požudnih aktivnosti postanu zbunjena, živa bića se počinju raspitivati o svom pravom položaju.

To raspitivanje je početak Vedanta-sutre, u kojoj je rečeno - athato brahma-jijwasa: trebamo se raspitivati o Svevišnjem. Svevišnji je definiran u Šrimad-Bhagavatamu kao janmady asya yato 'nvayad itaratac ca, što znači: "Porijeklo svega je Vrhovni Brahman". Stoga je porijeklo požude također Svevišnji. Međutim, ako se požuda preobrazi u ljubav prema Bogu, ili u svjesnost Krsne - drugim riječima, ako sve želimo za Krsnu - onda se i požuda i gnjev mogu produhoviti. Hanuman, veliki sluga Gospodina Rame, izrazio je gnjev spaljujući Ravanin zlatni grad, ali je time postao Gospodinov najveći bhakta. U Bhagavad-giti Gospodin potiče Arjuna da za Gospodinovo zadovoljstvo izrazi gnjev prema neprijatelju. Tako požuda i gnjev, kada se iskoriste u svjesnosti Krsne, postaju naši prijatelji umjesto neprijatelji.

धूमेनाव्रियते वह्निर्यथादर्शो मलेन च । यथोल्बेनावृतो गर्भस्तथा तेनेदमावृतम् ॥३८॥

dhumenavriyate vahnir yathadarco malena ca
yatholbenavrto garbhas tatha tenedam avrtam

dhumena - *dimom*;
avriyate - *prekrivena*;
vahnih - *vatra*;
yatha - *baš kao*;
adarcah - *ogledalo*;
malena - *prašinom*;
ca - *također*;
yatha - *baš kao*;
ulbena - *maternicom*;
avrtah - *prekriven*;
garbhah - *zametak*;
tatha - *tako*;
tena - *tom požudom*;
idam - *ono*;
avrtam - *prekriveno*;

Kao što je vatra prekrivena dimom, kao što je ogledalo prekriveno prašinom, a zametak maternicom, tako je živo biće u različitoj mjeri prekriveno požudom.

SMISAO: Postoje tri stupnja prekrivenosti živog bića. Njegova čista svjesnost je pomračena prekrivačem požude koja se različito ispoljava poput dima u vatri, prašine na ogledalu i maternice oko zametka. Kada se požuda uspoređuje sa dimom, vatra žive iskre se može malo opaziti. Drugim riječima, kada živo biće malo ispolji svoju svjesnost Krsne, može se usporediti sa vatrom koja je prekrivena dimom. Iako tamo gdje ima dima ima i vatre, vatra se u početnom stadiju ne vidi. Taj stadij je kao početak svjesnosti Krsne. Prašina na ogledalu se odnosi na proces čišćenja ogledala uma brojnim duhovnim metodama. Najbolji proces je pjevanje Gospodinovih svetih imena. Zametak prekriven maternicom je analogija koja ilustrira bespomoćan položaj, jer je dijete u maternici toliko bespomoćno da se ne može ni kretati. To stanje života se može usporediti sa stanjem drveća. Drvo je također živo biće, ali je zbog velikog ispoljavanja požude stavljeno u takvo stanje da je lišeno skoro svake svjesnosti. Prekriveno ogledalo se uspoređuje sa pticama i zvijerima, a vatra prekrivena dimom sa ljudskim bićem. U ljudskom obliku života, živo biće može oživjeti u izvjesnoj mjeri svjesnost Krsne i ako dalje napreduje, može zapaliti vatru duhovnog života. Pažljivim raspirivanjem dima, vatra se može raspaliti. Zato je ljudski oblik života prilika za živo biće da se oslobodi zapletenosti materijalnog postojanja. U ljudskom obliku života može njegovanjem svjesnosti Krsne pod stručnim vodstvom savladati neprijatelj - požudu.

STIH 39

आवृतं ज्ञानमेतेन ज्ञानिनो नित्यवैरिणा । कामरूपेण कौन्तेय दुष्पूरेणानलेन च ॥३९॥

avrtam jwanam etena jwanino nitya-vairina
kama-rupena kaunteya duspurenanalena ca

avrtam - *prekrivena*;
jwanam - *čista svjesnost*;
etena - *tim*;

jwaninah - *onoga tko ima znanje;*
nitya-vairina - *vječnim neprijateljem;*
kama-rupena - *u obliku požude;*
kaunteya - *o Kuntin sine;*
duspurena - *nikada zadovoljna;*
analena - *kao vatra;*
ca - *također;*

Tako čistu svjesnost mudrog živog bića prekriva njegov vječni neprijatelj u obliku požude, koja se nikada ne može zadovoljiti i koja plamti kao vatra.

SMISAO: U Manu-smrtiju je rečeno da se požuda ne može zadovoljiti nikakvom količinom osjetilnog uživanja, kao što se vatra nikada ne može ugasiti neprestanim dodavanjem goriva. U materijalnom svijetu, središte svih aktivnosti je seks i zato se ovaj materijalni svijet naziva maithunya-agara, ili okovi seksa. U običnom zatvoru kriminalci se drže iza rešetaka; slično tome, kriminalci koji se ne pokoravaju Gospodinovim zakonima bivaju okovani seksom. Unapređivanjem materijalne civilizacije zasnovane na zadovoljavanju osjetila produžuje se materijalno postojanje živog bića. Stoga je požuda simbol neznanja zbog kojeg živo biće ostaje u materijalnom svijetu. Prilikom uživanja u zadovoljavanju osjetila može biti prisutan neki osjećaj sreće, ali taj takozvani osjećaj sreće je u stvari najveći neprijatelj osjetilnog uživatelja.

STIH 40

**इन्द्रियाणि मनो बुद्धिरस्याधिष्ठानमुच्यते ।
एतैर्विमोहयत्येष ज्ञानमावृत्य देहिनम् ॥४०॥**

indriyani mano buddhir asyadhithanam ucyate
etair vimohayaty esa jwanam avrtya dehinam

indriyani - *osjetila;*
manah - *um;*
buddhah - *inteligencija;*
asya - *te požude;*
adhithanam - *sjedište;*
ucyate - *zove se;*
etaih - *preko svih njih;*
vimohayati - *zbunjuje;*
esah - *ta požuda;*
jwanam - *znanje;*
avrtya - *prekrivajući;*
dehinam - *utjelovljenog;*

Osjetila, um i inteligencija su sjedište ove požude. Kroz njih požuda prekriva pravo znanje živog bića i zbunjuje ga.

SMISAO: Neprijatelj je zaposjeo razne strateške položaje u tijelu uslovljene duše i Gospodin Krsna zato ukazuje na ta mjesta, tako da onaj tko želi savladati neprijatelja može znati gdje ga može naći. Um je središte svih aktivnosti osjetila i zato kada slušamo o predmetima osjetila, um obično postane riznica svih ideja o osjetilnom uživanju; kao rezultat toga, um i osjetila postaju skladišta požude. Nakon toga, inteligencija postaje glavno sjedište takvih požudnih sklonosti. Inteligencija je najbliži susjed duhovne duše. Požudna inteligencija navodi duhovnu dušu da prihvati lažni ja i poistovjećuje se s materijom. Tako se duša poistovjećuje s umom i osjetilima. Duhovna duša postaje odana uživanju u materijalnim osjetilima i pogrešno ga smatra pravom srećom. To pogrešno poistovjećivanje duhovne duše je vrlo lijepo objašnjeno u Śrīmad-Bhagavatamu (10.84.13):

yasyatma-buddhah kunape tri-dhatuke

sva-dhah kalatradisu bhauma ijya-dhah
yat-tirtha-buddhah salile na karhicij
janesv abhijwesu sa eva go-kharah

"Ljudsko biće koje poistovjećuje tijelo sačinjeno od tri elementa s jastvom, koje smatra proizvode tijela svojim rođacima, koje smatra zemlju svog rođenja vrijednom obožavanja i koje obilazi mjesta hodočašća samo da bi se okupalo, a ne da bi na njima srelo ljude s transcendentnim znanjem, nalikuju kravi ili magarcu."

STIH 41

**तस्मात्त्वमिन्द्रियाण्यादौ नियम्य भरतर्षभ ।
पाप्मानं प्रजहि ह्येनं ज्ञानविज्ञाननाशनम् ॥ ४१ ॥**

tasmat tvam indriyany adau
papmanam prajahi hy enam

niyamya bharatarsabha
jwana-vijwana-nacanam

tasmat - *stoga*;
tvam - *ti*;
indriyani - *osjetila*;
adau - *na početku*;
niyamya - *regulirajući*;
bharata-rsabha - *o najbolji potomče Bharate*;
papmanam - *veliki simbol grijeha*;
prajahi - *obuzdaj*;
hi - *svakako*;
enam - *ovaj*;
jwana - *znanja*;
vijwana - *i znanstvenog znanja o čistoj duši*;
nacanam - *uništavatelja*;

Stoga, o Arđuna, najbolji od Bharata, na samom početku obuzdaj taj veliki simbol grijeha (požudu) reguliranjem osjetila i ubij tog uništavatelja znanja i samospoznaje.

SMISAO: Gospodin je savjetovao Arjuni da na samom početku regulira svoja osjetila tako da može obuzdati najvećeg grešnog neprijatelja, požudu, koja uništava želju za samospoznajom i posebno znanje o jastvu. Jwana se odnosi na znanje o jastvu kao različitom od ne-jastva, ili drugim riječima, znanje da duhovna duša nije tijelo. Vijwana se odnosi na posebno znanje o prirodnom položaju duhovne duše i njenom odnosu s Vrhovnom Dušom. To je objašnjeno u Srimad-Bhagavatamu (2.9.31):

jwanam parama-guhyam me
sa-rahasyam tad-aggam ca

yad vijwana-samanvitam
grhana gaditam maya

"Znanje o jastvu i Vrhovnom Jastvu je vrlo povjerljivo i tajanstveno, ali takvo znanje i posebna spoznaja se mogu shvatiti u njihovim raznim aspektima ako ih objasni sam Gospodin." Bhagavad-gita nam daje to opće i posebno znanje o jastvu. Živa bića su dijelovi i čestice Gospodina i zato su stvorena samo zato da služe Gospodina. Ta svjesnost se naziva svjesnost Krsne. Osoba mora od samog početka života učiti o tome i tako postati potpuno svjesna Krsne i djelovati u skladu s tim.

Požuda je samo iskivljeni odraz ljubavi prema Bogu, koja je prirodna za svako živo biće. Ali ako se živo biće od samog početka obrazuje u svjesnosti Krsne, ta prirodna ljubav prema Bogu se ne može preobraziti u požudu. Kada se ljubav prema Bogu preobrazi u požudu, veoma je teško vratiti se u normalno stanje. Usprkos tome, svjesnost Krsne je toliko moćna da čak i kasni početnik može razviti ljubav prema Bogu slijedeći propisane principe predanog služenja. Tako, u bilo kom stadiju života, ili od trenutka shvaćanja neophodnosti reguliranja osjetila, čovjek može

početi regulirati svoja osjetila u svjesnosti Krsne, predanom služenju Gospodina, i preobraziti požudu u ljubav prema Bogu - najviši savršeni nivo ljudskog života.

STIH 42

**इन्द्रियाणि पराण्याहुरिन्द्रियेभ्यः परं मनः ।
मनसस्तु परा बुद्धिर्यो बुद्धेः परतस्तु सः ॥४२॥**

indriyani parany ahur indriyebhyah param manah
manasas tu para buddhir yo buddheh parats tu sah

indriyani - *osjetila*;
parani - *viša*;
ahuh - *kaže se*;
indriyebhyah - *viši od osjetila*;
param - *viši*;
manah - *um*;
manasah - *viši od uma*;
tu - *također*;
para - *viša*;
buddhih - *inteligencija*;
yah - *koja*;
buddheh - *viša od inteligencije*;
paratah - *viša*;
tu - *ali*;
sah - *ona*;

SMISAO: Aktivna osjetila su viša od materije, um je viši od osjetila, inteligencija je viša od uma, a duša je viša od inteligencije.

Osjetila su različiti instrumenti za djelovanje požude. Požuda prebiva u tijelu, ali se izražava kroz osjetila. Zato su osjetila viša od tijela kao cjeline. Ti instrumenti se ne koriste kada je prisutna viša svjesnost, ili svjesnost Krsne. U svjesnosti Krsne duša dolazi u neposredan dodir sa Svevišnjom Božanskom Osobom. Stoga se ovdje opisana hijerarhija tjelesnih funkcija završava sa Vrhovnom Dušom. Tjelesne aktivnosti predstavljaju funkcije osjetila, a s prestankom djelovanja osjetila prestaju sve tjelesne aktivnosti. Pošto je um aktivan, čak i kada je tijelo mirno i odmara se - um će djelovati - kao što čini za vrijeme sna, ali iznad uma je odlučnost inteligencije, a iznad inteligencije je sama duša. Međutim, ako je duša neposredno zaokupljena Svevišnjim, prirodno će um, inteligencija i osjetila, koji su niži od duše, biti samim tim zaokupljeni. U Katha Upanisadi postoji sličan ulomak, u kome se opisuje da su predmeti osjetilnog zadovoljstva viši od osjetila, a um viši od predmeta osjetila. Stoga, ako je um uvijek zaokupljen neposrednim služenjem Gospodina, osjetila ne mogu biti zaokupljena nečim drugim. To stanje uma je već bilo objašnjeno. Param drstva nivartate. Ako je um zaokupljen transcendentalnim služenjem Gospodina, ne postoji mogućnost da bude zaokupljen nižim sklonostima. U Katha Upanisadi, duša je opisana kao mahan, velika. Prema tome, duša je viša od svega - predmeta osjetila, osjetila, uma i inteligencije. Tako je neposredno razumijevanje prirodnog položaja duše rješenje čitavog problema.

Osoba mora s inteligencijom pokušati shvatiti prirodni položaj duše i zatim uvijek zaokupljati um svjesnošću Krsne. To rješava čitav problem. Početniku u duhovnom životu se obično savjetuje da izbjegava predmete osjetila. Ali pored toga, mora osnažiti um korištenjem inteligencije. Ako inteligencijom zaokupi svoj um svjesnošću Krsne, potpuno se predajući Svevišnjoj Božanskoj Osobi, um samim tim postaje snažniji. Iako su osjetila vrlo snažna, poput zmija, neće biti djelotvornija od zmija sa slomljenim zubima. Iako je duša gospodar inteligencije, uma i osjetila, ako se ne osnaži druženjem s Krsnom u svjesnosti Krsne, postoji svaka mogućnost da će pasti zbog uznemirenog uma.

STIH 43

एवं बुद्धेः परं बुद्ध्वा संस्तभ्यात्मानमात्मना । जहि शत्रुं महाबाहो कामरूपं दुरासदम् ॥ ४३ ॥

evam buddheh param buddhva samstabhyatmanam atmana
jahi catrum maha-baho kama-rupam durasadam

evam - tako;
buddheh - od inteligencije;
param - viša;
buddhva - znajući;
samstabhya - obuzdaj;
atmanam - um;
atmana - razboritom inteligencijom;
jahi - savladaj;
catrum - neprijatelja;
maha-baho - snažnih ruku;
kama-rupam - u obliku požude;
durasadam - strašnog;

Tako, znajući da je transcendentalna prema materijalnim osjetilima, umu i inteligenciji, o Arđuna snažnih ruku, osoba treba razboritom duhovnom inteligencijom (svjesnošću Krišne) obuzdati um i tako duhovnom snagom savladati tog nezasitnog neprijatelja poznatog kao požuda.

SMISAO: Ovo poglavlje Bhagavad-gite jasno upućuje na svjesnost Krsne kroz spoznavanje jastva kao vječnog sluge Svevišnje Božanske Osobe, odbacujući neosobnu prazninu kao krajnji cilj. U materijalnom životu živo biće nesumnjivo dolazi pod utjecaj sklonosti ka požudi i želji za vladanjem nad bogatstvima materijalne prirode. Želja za vladanjem i osjetilnim uživanjem je najveći neprijatelj uslovljene duše, ali svjesnošću Krsne duša može ovladati materijalnim osjetilima, umom i inteligencijom. Osoba ne mora odjednom ostaviti svoj posao i propisane dužnosti, ali postupnim razvijanjem svjesnosti Krsne može se, zahvaljujući postojanoj inteligenciji usmjerenoj k njezinom čistom identitetu, utemeljiti na transcendentalnom položaju, ne dolazeći pod utjecaj materijalnih osjetila i uma. To je suština ovog poglavlja. U nezrelom stadiju materijalnog postojanja, filozofska špekulacija i umjetni pokušaji ovladavanja osjetilima takozvanim vježbanjem yogičkih položaja, nikada ne mogu pomoći čovjeku u napredovanju u duhovnom životu. Mora primjenjivati proces svjesnosti Krsne uz pomoć više inteligencije.

Tako se završavaju Bhaktivedantina tumačenja trećeg poglavlja Šrimad Bhagavad-gite pod naslovom "Karma-yoga, ili izvršavanje propisanih dužnosti u svjesnosti Krsne".

Četvrto poglavlje

STIH 1

श्रीभगवानुवाच । इमं विवस्वते योगं प्रोक्तवानहमव्ययम् । विवस्वान्मनवे प्राह मन्त्रिरिक्ष्वाकवेऽब्रवीत् ॥१॥

Šri-bhagavan uvaca proktavan aham avyayam
imam vivasvate yogam manur iksvakave 'bravit
vivasvan manave praha

Šri-bhagavan uvaca - Svevišnja Božanska Osoba reče;
imam - ovoj;

vivasvate - *boga Sunca*;
yogam - *nauči o odnosu sa Svevišnjim*;
proktavan - *poučio*;
aham - *Ja*;
avyayam - *neuništivoj*;
vivasvan - *Vivasvan (ime boga Sunca)*;
manave - *ocu čovječanstva (po imenu Vaivasvata)*;
praha - *rekao*;
manuh - *otac čovječanstva*;
iksvakave - *kralju Ikšvakuu*;
abravit - *rekao*;

Božanska Osoba, Gospodin Sri Krišna reče: Prenio sam znanje o ovoj neuništivoj nauci o yogi bogu Sunca Vivasvanu, Vivasvan ga je prenio Manuu, a Manu Ikšvakuu.

SMISAO: Ovdje se opisuje povijest Bhagavad-gite, koja datira iz davnih vremena kad je bila prenesena kraljevskom staležu svih planeta, počev od Sunca. Kraljevi svih planeta su posebno dužni štiti stanovništvo i zato kraljevski stalež treba shvatiti Bhagavad-gitu kako bi mogao vladati građanima i zaštititi ih od materijalne vezanosti za požudu. Ljudski život je namijenjen njegovanju duhovnog znanja o vječnom odnosu sa Svevišnjom Božanskom Osobom i dužnost je izvršnih organa svih država i planeta da kroz obrazovanje, kulturu i devociju prenesu građanima ta učenja. Drugim riječima, vođe svih država su dužni širiti nauku o svjesnosti Krsne, tako da ljudi mogu iskoristiti ovu veliku znanost i slijediti put koji vodi ka uspjehu, koristeći priliku koju im pruža ljudski oblik života. U ovom mileniju, bog Sunca je poznat kao Vivasvan, kralj Sunca, koje je porijeklo svih planeta u sunčevom sistemu. U Brahma-samhiti (5.52) je rečeno:

yac-caksur esa savita sakala-grahanam
raja samasta-sura-murtir acesa-tejah
yasyajwaya bhramati sambhrta-kala-cakro
govindam adi-purusam tam aham bhajami

Brahma je rekao: "Obožavam Svevišnju Božansku Osobu, Govindu [Krsnu], koji je izvorna osoba i po čijem uređenju sunce, kralj svih planeta, posjeduje ogromnu moć i toplotu. Sunce predstavlja Gospodinovo oko i kreće se svojom putanjom po Njegovoj naredbi. "Sunce je kralj svih planeta, a bog Sunca (koji se sada zove Vivasvan) vlada Suncem, koje upravlja svim drugim planetima snabdijevajući ih toplotom i svjetlošću. On kruži po naredbi Gospodina Krsne, koji je prvobitno prenio nauku o Bhagavad-giti Vivasvanu. Tako je Vivasvan postao Njegov prvi učenik koji je shvatio nauku o Bhagavad-giti. Gita, stoga, nije špekulativna rasprava namijenjena beznačajnim svjetovnim učenjacima, već mjerodavna knjiga znanja koja potječe od pradavnih vremena. U Mahabharati (Canti-parva 348.51-52), nalazimo sljedeći opis povijesti Gite:

treta-yugadau ca tato	vivasvan manave dadau
manuc ca loka-bhrty-artham	sutayeksvakave dadau
iksvakuna ca kathito	vyapya lokan avasthitah

"Na početku milenija poznatog kao Treta-yuga, Vivasvan je prenio Manuu nauku o odnosu sa Svevišnjim. Kao otac čovječanstva, Manu ju je prenio svom sinu Maharaji Ikšvakuu, kralju ove planete Zemlje i praocu Raghu dinastije u kojoj se pojavio Gospodin Ramacandra." Tako Bhagavad-gita postoji u ljudskom društvu od vremena Maharaje Ikšvakua.

U sadašnjem trenutku, prošlo je samo pet tisuća godina Kali-yuge, koja traje 432 000 godina. Prije nje je bila Dvapara-yuga (koja traje 800 000 godina), a prije nje Treta-yuga (koja traje 1 200 000 godina). Tako je Manu izrekao Bhagavad-gitu svom učeniku i sinu Maharaji Ikšvakuu, kralju ove planete Zemlje, prije 2 050 000 godina. Izračunato je da doba sadašnjeg Manua traje oko 305 300 000 godina, od kojih je prošlo 120 400 000 godina. Ako prihvatimo da je Gospodin izrekao Gitu Svom učeniku bogu Sunca Vivasvanu prije rođenja Manua, Bhagavad-gita je po gruboj procjeni bila izgovorena prije najmanje 120 400 000 godina. U ljudskom društvu postoji dva milijuna godina, a Gospodin ju je ponovo izrekao Arjuni prije pet tisuća godina. To je gruba procjena povijesti Gite, prema riječima same Gite i njenog govornika, Gospodina Šri Krsne. Gita je bila izrečena bogu Sunca Vivasvanu, jer je ksatriya i otac svih surya-vamca ksatriya,

potomaka boga Sunca. Pošto ju je izgovorila Svevišnja Božanska Osoba, Bhagavad-gita je jednako dobra kao Vede. Stoga je znanje koje je u njoj izneseno apauruseya, nadljudsko. Kao što se vedska uputstva prihvaćaju takva kakva jesu, bez svjetovnog tumačenja, Gita se mora prihvatiti bez svjetovnog tumačenja. Svjetovni mudrijaši mogu na svoj način špekulirati o Giti, ali to nije Bhagavad-gita kakva jest. Bhagavad-gita se mora prihvatiti takva kakva jest od učeničkog naslijeđa i ovdje je opisano da ju je Gospodin prenio bogu Sunca, koji ju je prenio svom sinu Manuu, a Manu svom sinu Iksvakuu.

STIH 2

**एवं परम्पराप्राप्तमिमं राजर्षयो विदुः ।
स कालेनेह महता योगो नष्टः परंतप ॥२॥**

evam parampara-praptam imam rajarsayo viduh
sa kaleneha mahata yogo nastah parantapa

evam - tako;
parampara - preko učeničkog naslijeđa;
praptam - primljena;
imam - ova nauka;
raja-rsayah - sveti kraljevi;
viduh - shvatili;
sah - to znanje;
kalena - tijekom vremena;
iha - u ovom svijetu;
mahata - velika;
yogah - nauka o odnosu sa Svevišnjim;
nastah - bila je izgubljena;
parantapa - o Arđuna, pokoritelju neprijatelja;

Ova najviša nauka je tako bila primana lancem učeničkog naslijeđa i sveti kraljevi su je shvatili na taj način. Ali učeničko naslijeđe je tijekom vremena bilo prekinuto i zato izgleda da je nauka u svom izvornom obliku izgubljena.

SMISAO: Jasno je rečeno da je Gita posebno bila namijenjena svetim kraljevima, jer su oni trebali ostvariti njenu svrhu vladajući građanima. Bhagavad-gita sigurno nikad nije bila namijenjena demonskim osobama, koje bi umanjile njenu vrijednost ni za čije dobro i izmislili razna tumačenja prema svojim hirovima. Čim su bezobzirni komentatori iskrivili njen izvorni smisao, pojavila se potreba za ponovnim uspostavljanjem učeničkog naslijeđa. Prije pet tisuća godina, sam Gospodin je primijetio da se učeničko naslijeđe prekinulo i zato je izjavio da suština Gite izgleda izgubljena. Danas ima toliko mnogo izdanja Gite (posebno na engleskom), ali skoro niti jedno od njih, nije u skladu sa ovlaštenim učeničkim nasljeđem. Postoji bezbroj tumačenja koja su napisali razni svjetovni učenjaci, ali skoro niti jedno od njih ne prihvaća Svevišnju Božansku Osobu Krsnu, iako dobro zarađuju na riječima Šri Krsne. Taj duh je demonski, jer demoni ne vjeruju u Boga već jednostavno uživaju u imovini Svevišnjeg. Kako postoji velika potreba za izdanjem Bhagavad-gite na engleskom, onakve kakva je primljena lancem učeničkog naslijeđa (parampara), ovim izdanjem pokušavamo zadovoljiti tu veliku potrebu. Bhagavad-gita - prihvaćena kakva jest - predstavlja veliki blagoslov za čovječanstvo, ali ako se prihvati kao rasprava o filozofskim špekulacijama, predstavlja samo gubljenje vremena.

STIH 3

स एवायं मया तेऽद्य योगः प्रोक्तः पुरातनः ।
भक्तोऽसि मे सखा चेति रहस्यं श्रेतदुत्तमम् ॥३॥

sa evayam maya te 'dya yogah proktah puratanah
bhakto 'si me sakha ceti rahasyam hy etad uttamam
sah - tu istu;
eva - svakako;
ayam - ovu;
maya - Ja;
te - tebi;
adya - danas;
yogah - nauku o jogi;
proktah - govorim;
puratanah - veoma staru;
bhaktah - bhakta;
asi - ti si;
me - Moj;
sakha - prijatelj;
ca - također;
iti - zbog toga;
rahasyam - misteriju;
hi - svakako;
etat - ovu;
uttamam - transcendentalnu;

Danas ti objašnjavam tu istu drevnu nauku o odnosu sa Svevišnjim jer si Moj bhakta i prijatelj i zato možeš shvatiti transcendentalnu misteriju ove nauke.

SMISAO: Postoje dvije vrste ljudi, bhakte i demoni. Gospodin je odlučio prenijeti Arjuni znanje o ovoj velikoj znanosti zato što je Arjuna bio Gospodinov bhakta. Demon ne može shvatiti ovu veliku tajanstvenu nauku. Postoje brojna izdanja ove velike knjige znanja. Neka od njih sadrže komentare bhakta, a neka komentare demona. Komentari bhakta su pravi, a komentari demona beskorisni. Arjuna prihvaća Šri Krsnu za Svevišnju Božansku Osobu i svaki komentar na Giti koji slijedi stope Arjune je pravo predano služenje svrsi ove velike znanosti. Međutim, demonske osobe ne prihvaćaju Gospodina Krsnu takvog kakav jest. Umjesto toga, špekuliraju o Krsni i odvrću čitaoca od puta Krsninih uputstava. Ovdje se upozorava na takva stranputice. Trebamo slijediti učeničko naslijeđe Arjune i tako steći dobrobit od ove velike znanosti, Šrimad Bhagavad-gite.

STIH 4

अर्जुन उवाच ।
अपरं भवतो जन्म परं जन्म विवस्वतः ।
कथमेतद्विजानीयां त्वमादौ प्रोक्तवानिति ॥४॥

arjuna uvaca
aparam bhavato janma param janma vivasvatah
katham etad vijaniyam tvam adau proktavan iti

arjunah uvaca - Arđuna reče;
aparam - mladi;
bhavatah - Ti;
janma - po rođenju;
param - stariji;

janma - *po rođenju*;
vivasvatah - *bog Sunca*;
katham - *kako*;
etat - *to*;
vijaniyam - *da shvatim*;
tvam - *Ti*;
adau - *na početku*;
proktavan - *poučio*;
iti - *tako*;

Arđuna reče: Bog Sunca Vivasvan je po rođenju stariji od Tebe. Kako ću shvatiti da si ga na početku poučio ovoj znanosti?

SMISAO: Arjuna je Gospodinov priznati bhakta. Kako onda nije mogao vjerovati Krsninim riječima? Odgovor je da Arjuna ne pita sebe radi, već radi onih koji ne vjeruju u Svevišnju Božansku Osobu, ili radi demona kojima se ne sviđa ideja da trebaju prihvatiti Krsnu kao Svevišnju Božansku Osobu. Samo njih radi Arjuna postavlja pitanje, kao da sam nije svjestan Svevišnje Božanske Osobe, Krsne. Kao što će biti jasno iz desetog poglavlja, Arjuna je savršeno dobro znao da je Krsna Svevišnja Božanska Osoba, porijeklo svega i posljednja riječ Transcendencije. Naravno, Krsna se također pojavio na planeti Zemlji kao sin Devaki. Običan čovjek teško može shvatiti kako je Krsna ostao ista Svevišnja Božanska Osoba, vječna izvorna osoba. Zato je, da bi to razjasnio, Arjuna postavio Krsni ovo pitanje tako da On sam može autoritativno odgovoriti. Čitav svijet prihvaća Krsnu kao vrhovni autoritet, ne samo danas nego od pamtivijeka. Samo Ga demoni odbacuju. Kako je Krsna autoritet kojeg svi prihvaćaju, Arjuna Mu je postavio ovo pitanje kako bi Krsna mogao sam Sebe opisati, bez opisa demona koji Ga uvijek pokušavaju predstaviti na način razumljiv demonima i njihovim sljedbenicima. Neophodno je da svatko, radi vlastita interesa, zna nauku o Krsni. Stoga kada Krsna sam govori o Sebi, to je povoljno za sve svjetove. Takva Krsnina objašnjenja mogu demonima izgledati neobično, pošto demoni uvijek proučavaju Krsnu iz svog kuta gledanja, ali bhakte sa srdačnom dobrodošlicom prihvaćaju izjave o Krsni kada ih izgovori sam Krsna. Bhakte će uvijek obožavati takve autoritativne izjave Krsne, jer uvijek žarko žele saznati što više o Njemu. Ateisti koji smatraju Krsnu običnim čovjekom, mogu tako saznati da je Krsna nadljudsko biće, da je sac-cid-ananda-vigraha - vječni oblik blaženstva i znanja - da je transcendentalan i da je iznad kontrole guna materijalne prirode i iznad utjecaja vremena i prostora. Krsnin bhakta poput Arjune je nesumnjivo iznad bilo kakvog pogrešnog shvaćanja Krsninog transcendentalnog položaja. Ovo Arjunino pitanje predstavlja jednostavno pokušaj bhakte da opovrgne ateistički stav osoba koje smatraju da je Krsna obično ljudsko biće podložno gunama materijalne prirode.

STIH 5

**श्रीभगवानुवाच ।
बहूनि मे व्यतीतानि जन्मानि तव चार्जुन ।
तान्यहं वेद सर्वाणि न त्वं वेत्थ परंतप ॥५॥**

Šri-bhagavan uvaca
bahuni me vyatitani janmani tava carjuna
tany aham veda sarvani na tvam vettha parantapa

Šri-bhagavan uvaca - *Božanska Osoba reče*;
bahuni - *mnogo*;
me - *Mojih*;
vyatitani - *prošlo*;
janmani - *rođenja*;

tava - *tvojih*;
ca - *također*;
arjuna - *o Arđuna*;
tani - *njih*;
aham - *Ja*;
veda - *znam*;
sarvani - *sva*;
na - *ne*;
tvam - *ti*;
vettha - *znaš*;
parantapa - *o pokoritelju neprijatelja*;

Božanska Osoba reče: Ti i Ja smo prošli kroz mnogo, mnogo života. Ja se mogu sjetiti svih njih, ali ti ne možeš, o pokoritelju neprijatelja.

U Brahma-samhiti (5.33) nalazimo obavještenje o Gospodinovim mnogim inkarnacijama. U njoj je rečeno:

advaitam acyutam anadim ananta-rupam
adyam purana-purusam nava-yauvanam ca
vedesu durlabham adurlabham atma-bhaktau
govindam adi-purusam tam aham bhajami

"Obožavam Svevišnju Božansku Osobu, Govindu (Krsnu), koji je prvobitna osoba - apsolutna, nepogrešiva i bez početka. Iako se ekspandira u bezbroj oblika, uvijek ostaje ista izvorna, najstarija osoba koja uvijek izgleda kao rascvjetana mladost. Takve vječne, blažene, sveznajuće oblike Gospodina obično mogu shvatiti samo najbolji vedski učenjaci, ali oni se uvijek manifestiraju čistim, neokaljanim bhaktama."

U Brahma-samhiti (5.39) je također rečeno:

ramadi-murtisu kala-niyamena tisthan
navataram akarod bhuvanesu kintu
krsnah svayam samabhavat paramah puman yo
govindam adi-purusam tam aham bhajami

"Obožavam Svevišnju Božansku Osobu, Govindu (Krsnu), koji je uvijek prisutan u različitim inkarnacijama kao što su Rama i Nrsimha i mnogim podinkarnacijama. On je izvorna Božanska Osoba poznata kao Krsna, koji se također osobno inkarnira."

U Vedama je također rečeno da se Gospodin, iako nema premca, manifestira u bezbroj oblika. On nalikuje kamenu vaidurya, koji mijenja boje, a ipak ostaje isti. Sve te mnogobrojne oblike mogu shvatiti čisti, neokaljani bhakte. Takvi oblici se ne mogu shvatiti samim proučavanjem Veda (vedesu durlabham adurlabham atma-bhaktau). Bhakte kao što je Arjuna su Gospodinovi stalni pratoci i kad god se Gospodin inkarnira, takvi bhakte se inkarniraju da bi Ga služili na razne načine. Arjuna je jedan od tih bhakta i iz ovog stiha doznajemo da je bio prisutan prije nekoliko milijuna godina u drugačijoj ulozi, kada je Gospodin Krsna prenio Bhagavad-gitu bogu Sunca, Vivasvanu. Ali Gospodin se toga sjećao, za razliku od Arjune koji se nije mogao sjetiti. To je razlika između sićušnog živog bića i Svevišnjeg Gospodina. Iako je Arjuna ovdje oslovljen kao moćni junak koji može pokoriti neprijatelje, ne može se sjetiti što se dogodilo u njegovim raznim prošlim životima. Stoga živo biće, koliko god da je veliko po materijalnim mjerilima, nikada ne može biti jednako Svevišnjem Gospodinu. Svatko tko je Gospodinov vječni pratilac je sigurno oslobođena osoba, ali ne može biti jednak Gospodinu. Gospodin je opisan u Brahma-samhiti kao nepogrešiv (acyuta), što znači da nikada ne zaboravlja Sebe, čak ni kada je u dodiru s materijalnim. Zbog toga Gospodin i živo biće nikada ne mogu biti jednaki u svakom pogledu, čak i ako je živo biće oslobođeno poput Arjune. Iako je Arjuna Gospodinov bhakta, ponekad zaboravi Gospodinovu prirodu, ali bhakta zahvaljujući božanskoj milosti može odmah shvatiti Gospodinov nepogrešivi položaj, dok abhakta ili demon ne može shvatiti Njegovu transcendentalnu prirodu. Zbog toga demonski mozgovi ne mogu shvatiti ove opise Gite. Krsna se sjećao djela koja je učinio prije milijun godina, ali Arjuna se nije mogao sjetiti, usprkos činjenici da su i Krsna i Arjuna po prirodi vječni. Ovdje također možemo primijetiti da živo biće sve zaboravlja zato što mijenja tijelo, ali Gospodin se sjeća zato što ne mijenja Svoje sac-cid-ananda tijelo. On je

advaita, što znači da se ne razlikuje od Svog tijela. Sve u vezi s Njim je duh - dok se uslovljena duša razlikuje od svog materijalnog tijela. Kako su Gospodinovo tijelo i jastvo istovjetni, Njegov položaj se uvijek razlikuje od položaja običnog živog bića, čak i kada Gospodin siđe na materijalni nivo. Démoni ne mogu prihvatiti tu Gospodinovu transcendentálnu prirodu, koju On objašnjava u sljedećem stihu.

STIH 6

अजोऽपि सन्नव्ययात्मा भूतानामीश्वरोऽपि सन् । प्रकृतिं स्वामधिष्ठाय संभवाम्यात्ममायया ॥६॥

ajo 'pi sann avyayatma bhutanam icvaro 'pi san
prakrtim svam adhisthaya sambhavamy atma-mayaya

ajah - *neroden*;
api - *iako*;
san - *kao takav*;
avyaya - *ne propada*;
atma - *tijelo*;
bhutanam - *svih onih koji su rođeni*;
icvarah - *Svevišnji Gospodin*;
api - *iako*;
san - *takav*;
prakrtim - *u transcendentálnom obliku*;
svam - *Mom*;
adhisthaya - *u takvom položaju*;
sambhavami - *inkarniram se*;
atma-mayaya - *Svojom unutaršnjom energijom*;

Iako sam gospodar svih živih bića i nerođen, a Moje transcendentálno tijelo nikada ne propada, ipak se pojavljujem u svakom mileniju u Mom izvornom transcendentálnom obliku.

SMISAO: Gospodin govori o posebnoj prirodi Svog rođenja: iako može izgledati kao obična osoba, sjeća se svega što se dogodilo u Njegovim brojnim prošlim "životima", dok se običan čovjek ne može sjetiti čak ni što je radio prije nekoliko sati. Kada biste nekog običnog čovjeka upitali što je radio u isto vrijeme dan ranije, bilo bi mu vrlo teško odmah odgovoriti. Sigurno bi morao napregnuti svoje pamćenje da bi se prisjetio što je radio u točno isto vrijeme dan ranije. A ipak, ljudi se često usuđuju tvrditi da su Bog, ili Krsna. Ne bismo trebali dopustiti da nas zavedu takve besmislene tvrdnje. Gospodin zatim objašnjava Svoju prakrti, ili Svoj oblik. Prakrti znači "priroda", kao i svarupa, ili "vlastiti oblik". Gospodin kaže da se pojavljuje u vlastitom tijelu. On ne mijenja Svoje tijelo, kao što to čini živo biće prelazeći iz jednog tijela u drugo. Uslovljena duša može imati jednu vrstu tijela u sadašnjem životu, ali dobiva drugačije tijelo u sljedećem životu. U materijalnom svijetu, živo biće nema stalno tijelo već se seli iz jednog tijela u drugo. Gospodin međutim, to ne čini. Kad god se pojavi, čini to u istom izvornom tijelu, Svojom unutrašnjom moći. Drugim riječima, Krsna se pojavljuje u ovom materijalnom svijetu u Svom izvornom vječnom dvorukom obliku, držeći flautu. Pojavljuje se u Svom vječnom tijelu, nezagađenom ovim materijalnim svijetom. Iako se pojavljuje u istom transcendentálnom tijelu i iako je gospodar univerzuma, ipak se naizgled rađa kao obično živo biće. Iako Njegovo tijelo ne propada kao materijalno tijelo, ipak izgleda da Gospodin Krsna raste od djetinjstva do dječastva, i od dječastva do mladosti. Ali za čudo, čim uđe u mladost, prestaje starjeti. U vrijeme bitke na Kuruksetri, Gospodin je imao kod kuće mnogo unuka, ili drugim riječima, po materijalnom proračunu je bio dosta star. A ipak, izgledao je kao mladić od dvadeset ili dvadeset pet godina. Nikada ne vidimo sliku Krsne na kojoj izgleda star, jer nikada ne stari kao mi, iako je najstarija osoba u čitavoj kreaciji - prošloj, sadašnjoj i budućoj. Njegovo tijelo i Njegova inteligencija nikada ne propadaju niti se mijenjaju. Stoga je očito da je Gospodin, usprkos tome što se nalazi u materijalnom svijetu, isti nerođeni, vječni oblik blaženstva i znanja, čije su tijelo i inteligencija

nepromjenjivi. U stvari, Njegova pojava i nestanak nalikuju izlasku sunca, njegovom kretanju nebom i nestanku iz našeg vidokruga. Kada ne možemo vidjeti sunce, mislimo da je zašlo, a kada je prisutno pred našim očima, mislimo da se nalazi na horizontu. U stvari, sunce se uvijek nalazi na jednom mjestu, ali zbog naših nesavršenih čula govorimo o izlasku i zalasku sunca na nebu. Pošto se pojava i nestanak Gospodina Krsne potpuno razlikuju od pojave i nestanka bilo kojeg običnog, prosječnog živog bića, očito je da je Gospodin zahvaljujući Svojoj unutarnjoj moći vječno, blaženo znanje i da nikada nije zagađen materijalnom prirodom. Vede također potvrđuju da je Svevišnji Gospodin nerođen, iako se naizgled rađa u mnogobrojnim manifestacijama. Dopunski vedski spisi također potvrđuju da se Gospodinovo tijelo ne mijenja, iako se Gospodin naizgled rađa. U Bhagavatamu je opisano da se Gospodin pojavio pred Svojom majkom kao Narayana, sa četiri ruke, ukrašen sa šest vrsta obilja. Njegova pojava u Njegovom izvornom vječnom obliku je Njegova bezuzročna milost, koju podaruje živim bićima tako da se mogu usredotočiti na Svevišnjeg Gospodina kakav jest, a ne na umne izmišljotine ili uobrazilje, koje impersonalisti pogrešno smatraju Gospodinovim oblicima. Prema rječniku Vicva-koci, riječ maya, ili atma-maya se odnosi na Gospodinovu bezuzročnu milost. Gospodin je svjestan svih Svojih pojava i nestanaka, ali obično živo biće zaboravlja sve o svom prošlom tijelu čim dobije drugo tijelo. On je gospodar svih živih bića jer vrši čudesna, nadljudska djela dok je prisutan na ovoj planeti Zemlji. Gospodin je stoga uvijek ista Apsolutna Istina. Nema razlike između Njegovog oblika i jastva ili između Njegovih odlika i Njegovog tijela. Sada se može postaviti pitanje zašto se Gospodin u ovom svijetu pojavljuje i nestaje. To će biti objašnjeno u sljedećem stihu.

STIH 7

**यदा यदा हि धर्मस्य ग्लानिर्भवति भारत ।
अभ्युत्थानमधर्मस्य तदात्मानं सृजाम्यहम् ॥७॥**

yada yada hi dharmasya glanir bhavati bharata
abhyutthanam adharmasya tadatmanam srjamy aham

yada yada - kad god i gdje god;
hi - svakako;
dharmasya - u religiji;
glanir - nepravilnosti;
bhavati - izraze se;
bharata - o potomče Bharate;
abhyutthanam - prevladava;
adharmasya - bezbožnost;
tada - tada;
atmanam - Sebe;
srjamy - manifestiram;
aham - Ja;

Kad god i gdje god dođe do zanemarivanja religioznih principa, o potomče Bharate, i porasta bezbožnosti - Ja se pojavljujem.

SMISAO: U ovom stihu je značajna riječ srjami. Srjami se ne može odnositi na stvaranje, jer prema prethodnom stihu, Gospodinov oblik ili tijelo nisu stvoreni, pošto svi oblici vječno postoje. Stoga srjami znači da se Gospodin manifestira takav kakav jest. Iako se Gospodin pojavljuje prema utvrđenom redu, na kraju Dvapara-yuge u dvadeset osmom mileniju sedmog Manua u danu Brahme, nije se dužan pridržavati takvih pravila i propisa, jer je potpuno slobodan djelovati na razne načine po Svojoj volji. Tako se pojavljuje po vlastitoj volji kad god prevlada bezbožnost i nestane prava religija. Principi religije su postavljeni u Vedama i svako odstupanje od pravilnog slijeđenja pravila Veda, čini osobu bezbožnom. U Bhagavatamu je rečeno da su takvi principi Gospodinovi zakoni. Samo Gospodin može stvoriti sistem religije. Vede se također prihvaćaju kao spisi koje je Gospodin prvobitno izložio Brahmi u njegovom srcu. Zato su principi dharme, ili religije, neposredne naredbe Svevišnje Božanske Osobe (dharmam tu saksad bhagavat-pranitam). Na te principe se jasno ukazuje u čitavoj Bhagavad-giti. Svrha Veda je uspostaviti

takve principe po naredbi Svevišnjeg Gospodina, koji neposredno naređuje na kraju Gite da je najviši princip religije predati se samo Njemu i ništa više. Vedski principi vode osobu ka potpunom predavanju Njemu i kad god demonske osobe ometaju slijeđenje takvih principa Gospodin se pojavljuje. Iz Bhagavatama saznajemo da je Gospodin Buddha Krsnina inkarnacija koja se pojavila kada je materijalizam uzeo maha i kada su materijalisti kao opravdanje koristili autoritet Veda. Iako u Vedama postoje određena pravila i propisi koji ograničavaju žrtvovanje životinja u određenu svrhu, ljudi demonskih sklonosti su žrtvovali životinje ne slijedivši vedske principe. Gospodin Buddha se pojavio da bi to prekinuo i uspostavio vedski princip nenasilja. Tako svaki avatara, ili Gospodinova inkarnacija, ima određenu misiju koja je opisana u razotkrivenim spisima. Nikoga ne bismo trebali prihvatiti kao avataru ako nije spomenut u spisima. Nije točno da se Gospodin pojavljuje samo na tlu Indije. On se može manifestirati gdje god i kad god se želi pojaviti. U svakoj inkarnaciji govori o religiji toliko koliko određeni ljudi u određenim okolnostima mogu shvatiti. Ali misija je ista - dovesti ljude do svjesnosti Boga i pokoravanja principima religije. Ponekad osobno silazi, a ponekad šalje Svog vjerodostojnog predstavnika u obliku Svog sina, ili služe, ili dolazi sam u prurušenom obliku.

Principi Bhagavad-gite su bili priopćeni Arjuni i na taj način drugim vrlo naprednim osobama, jer je Arjuna bio vrlo napredan u usporedbi sa običnim osobama u drugim dijelovima svijeta. Matematički princip prema kojem su dva i dva četiri, vrijedi i u početničkoj aritmetici i u naprednoj aritmetici. Ipak, postoji viša i niža matematika. Tako sve Gospodinove inkarnacije poučavaju ljude istim principima, ali oni u raznim okolnostima izgledaju kao viši i niži. Viši principi religije počinju s prihvaćanjem četiri staleža i četiri reda duhovnog života, kao što će kasnije biti objašnjeno. Cilj misije svih inkarnacija je svuda probuditi svjesnost Krsne. Takva svjesnost se manifestira, odnosno ne manifestira, samo u određenim okolnostima.

STIH 8

**परित्राणाय साधूनां विनाशाय च दुष्कृताम् ।
धर्मसंस्थापनार्थाय संभवामि युगे युगे ॥८॥**

paritranaya sadhunam vinacaya ca duskrtam
dharma-samsthapanarthayasambhavami yuge yuge

paritranaya - *da bih izbavio;*
sadhunam - *bhakte;*
vinacaya - *da bih uništio;*
ca - *i;*
duskrtam - *nevjernike;*
dharma - *principe religije;*
samsthapana-arthaya - *da bih ponovo uspostavio;*
sambhavami - *Ja se pojavljujem;*
yuge - *milenij;*
yuge - *za milenijem;*

Da bih izbavio pobožne i uništio nevjernike i ponovo uspostavio principe religije, pojavljujem se milenij za milenijem.

SMISAO: Prema Bhagavad-giti, sadhu (sveti čovjek) je čovjek koji je svjestan Krsne. Netko može izgledati bezbožno, ali ako u potpunosti posjeduje odlike svjesnosti Krsne, trebamo ga smatrati sadhuom. Duskrtam se odnosi na one koji ne mare za svjesnost Krsne. Takvi nevjernici ili duskrtam su opisani kao budalasti i najniži od ljudi, iako ih može krasiti svjetovno obrazovanje. Za razliku od njih, osoba koja je potpuno zaokupljena svjesnošću Krsne se prihvaća kao sadhu, iako možda nije ni učena ni veoma kulturna. Što se tiče ateista, Svevišnji Gospodin se ne mora pojaviti takav kakav jest da bi ih uništio, kao što je uništio demone Ravanu i Kamsu. Gospodin ima puno posrednika koji su sposobni uništiti demone. Ali Gospodin posebno dolazi da bi zadovoljio Svoje neokaljane bhakte, koje demoni uvijek progone. Demon uvijek uznemirava bhaktu, čak i kad je bhakta njegov rođak. Iako je Prahlada Maharaja bio Hiranyakacipuov sin, njegov otac ga je proganjao; iako je Krsnina majka, Devaki, bila Kamsina sestra, ona i njen muž

Vasudeva su bili mučeni samo zato što se Krsna trebao roditi kao njihov sin. Tako se Gospodin Krsna pojavio prvenstveno da bi izbavio Devaki, a ne da bi ubio Kamsu, ali je i jedno i drugo učinio istovremeno. Zato je ovdje rečeno da se Gospodin pojavljuje u različitim inkarnacijama da bi izbavio bhakte i ubio nevjerne demone.

U Caitanya-caritamṛti Kṛṣṇadāsa Kavirāje, sljedeći stihovi (Madhya 20.263-264) sažeto opisuju te principe inkarnacije:

srsti-hetu yei murti prapawce avatare
sei icvara-murti 'avatara' nama dhare

mayatita paravyome sabara avasthana
vicve avatari' dhare 'avatara' nama

"Avatara, inkarnacija Boga, silazi iz Božjeg carstva da bi se manifestirala u materijalnom svijetu. Poseban oblik Božanske Osobe koja tako silazi zove se inkarnacija, ili avatara. Takve inkarnacije prebivaju u duhovnom svijetu, Božjem carstvu. Kada siđu u materijalnu kreaciju, nazivaju se avatara."

Postoje razne vrste avatara, kao što su purusavatara, gunavatara, lilavatara, cakty-aveca avatare, manvantara-avatara i yugavatara, koje se pojavljuju u čitavom univerzumu prema utvrđenom redu. Ali Gospodin Krsna je prvobitni Gospodin, izvor svih avatara. Gospodin Šri Krsna silazi sa posebnom namjerom da oslobodi tjeskobe čiste bhakte, koji Ga jako žele vidjeti u Njegovim izvornim zabavama u Vrndavani. Stoga je glavna namjera Krsna avatare da zadovolji Svoje neokaljane bhakte.

Gospodin kaže da se inkarnira u svakom mileniju. To ukazuje da se inkarnira i u dobu Kali. Kao što je rečeno u Śrīmad-Bhagavatamu, inkarnacija u dobu Kali je Gospodin Caitanya Mahāprabhu, koji je kroz sagkirtana pokret (skupno pjevanje svetih imena) raširio obožavanje Krsne i svjesnost Krsne po cijeloj Indiji. On je predkazao da će ovaj kult sagkirtane preplaviti čitav svijet, šireći se od grada do grada i od sela do sela. Gospodin Caitanya je prikriiveno, posredno opisan kao inkarnacija Krsne, Božanske Osobe, u povjerljivim dijelovima razotkrivenih spisa, kao što su Upanisade, Mahābhārata i Bhagavatam. Bhakte Gospodina Krsne jako privlači sagkirtana pokret Gospodina Caitanye. Ovaj Gospodinov avatara ne ubija nevjernike, već ih Svojom bezuzročnom milosti izbavlja.

STIH 9

**जन्म कर्म च मे दिव्यमेवं यो वेत्ति तत्त्वतः ।
त्यक्त्वा देहं पुनर्जन्म नैति मामेति सोऽर्जुन ॥९॥**

janma karma ca me divyam
tyaktva deham punar janma

evam yo veti tattvatah
naiti mam eti so 'rjuna

janma - rođenje;
karma - aktivnosti;
ca - također;
me - Moje;
divyam - transcendentalne;
evam - tako;
yah - svako tko;
veti - poznaje;
tattvatah - istinski;
tyaktva - kad napusti;
deham - ovo tijelo;
punah - ponovo;
janma - rođenje;
na - nikada;
eti - ne dobija;
mam - Mene;

eti - dostiže;
sah - on;
arjuna - o Arđuna;

Onaj tko poznaje transcendentalnu prirodu Moje pojave i Mojih aktivnosti po napuštanju tijela se više ne rađa u ovom materijalnom svijetu, već dostiže Moje vječno prebivalište, o Arđuna.

SMISAO: Gospodinov silazak iz Njegovog transcendentalnog prebivališta je već bio objašnjen u šestom stihu. Onaj tko može shvatiti istinu o pojavi Božanske Osobe je već oslobođen od materijalnog ropstva i zato se vraća u Božje carstvo čim napusti sadašnje materijalno tijelo. Takvo oslobođenje živog bića od materijalnog ropstva ne dostiže se lako. Impersonalisti i yogiji dostižu oslobođenje tek nakon velikog napora i nakon mnogo, mnogo života. Čak i onda, oslobođenje koje dostižu - stapanje sa Gospodinovim bezličnim brahmajyotijem - je samo djelomično i postoji opasnost od vraćanja u materijalni svijet. Ali bhakta, jednostavno zahvaljujući razumijevanju transcendentalne prirode Gospodinovog tijela i aktivnosti, po napuštanju ovog tijela dostiže Gospodinovo prebivalište i ne izlaže se opasnosti da se vrati u ovaj materijalni svijet. U Brahma-samhiti (5.33) je rečeno da Gospodin ima mnogo, mnogo oblika i inkarnacija: advaitam acyutam anadim ananta-rupam. Premda Gospodin ima mnogo transcendentalnih oblika, ti oblici su ipak jedna Svevišnja Božanska Osoba. To moramo shvatiti sa uvjerenjem, iako je neshvatljivo svjetovnim učenjacima i empirijskim filozofima. U Vedama (Purusa-bodhini Upanisadi) je rečeno:

eko devo nitya-lilanurakto bhakta-vyapi hrđy antar-atma

"Jedna Svevišnja Božanska Osoba u Svojim mnogobrojnim transcendentalnim oblicima vječno ima odnose sa Svojim neokaljanim bhaktama." Ovu vedsku izjavu je u ovom stihu Gite potvrdio sam Gospodin. Onaj tko na temelju autoriteta Veda i Svevišnje Božanske Osobe prihvati ovu istinu i ne trati svoje vrijeme na filozofsku špekulaciju, dostiže najviši savršeni stadij oslobođenja. Ako osoba jednostavno prihvati ovu istinu sa vjerom, bez sumnje može dostići oslobođenje. Vedaska izjava tat tvam asi se može primijeniti u ovom slučaju. Svako tko shvati da je Gospodin Krsna Svevišnji, ili tko kaže Gospodinu: "Ti si Vrhovni Brahman, Božanska Osoba", nesumnjivo biva odmah oslobođen. Tako je njegov ulazak u Gospodinovo transcendentalno društvo osiguran. Drugim riječima, takav vjerni bhakta Gospodina dostiže savršenstvo. To je potvrđeno sljedećom vedskom tvrdnjom:

tam eva viditvati mrtyum eti nanyah pantha vidyate 'yanaya

"Savršeni stadij oslobođenja od rođenja i smrti se može dostići jednostavno spoznavanjem Gospodina, Svevišnje Božanske Osobe. To savršenstvo se ne može dostići ni na koji drugi način." (Cvetacvatara Upanisada 3.8) Da nema drugog načina znači da se svatko tko ne shvaća da je Gospodin Krsna Svevišnja Božanska Osoba sigurno nalazi u guni neznanja i zato neće dostići oslobođenje jednostavno lizanjem tegle s medom, ili tumačenjem Bhagavad-gite na osnovu svjetovne učenosti. Empirijski filozofi mogu imati vrlo važne uloge u materijalnom svijetu, ali nisu nužno dostojni oslobođenja. Takvi nadmeni svjetovni učenjaci moraju čekati na bezuzročnu milost Gospodinovog bhakte. Stoga svjesnost Krsne trebamo njegovati sa vjerom i na taj način dostići savršenstvo.

STIH 10

**वीतरागभयक्रोधा मन्मया मासुपाश्रिताः ।
बहवो ज्ञानतपसा पूता मद्भावमागताः ॥१०॥**

vita-raga-bhaya-krodha
bahavo jwana-tapasa

man-maya mam upaŠritah
puta mad-bhavam agatah

vita - *oslobođeni*;
raga - *vezanosti*;
bhaya - *straha*;
krodhah - *i gnjeva*;
mat-maya - *potpuno u Meni*;
mam - *u Meni*;
upašritah - *potpuno utemeljeni*;
bahavah - *mnogi*;
jwana - *znanja*;
tapasa - *pokorom*;
putah - *pročišćeni*;
mat-bhavam - *transcendentalnu ljubav prema Meni*;
agatah - *dostigli su*;

Oslobođene vezanosti, straha i ljutnje, potpuno usredotočene na Mene, uzimajući utočište u Meni, mnoge osobe su se u prošlosti pročistile znanjem o Meni i tako dostigle transcendentalnu ljubav prema Meni.

SMISAO: Kao što je prethodno bilo opisano, osoba koja je previše sklona materijalnom teško može shvatiti osobnu prirodu Vrhovne Apsolutne Istine. Ljudi koji su vezani za tjelesno shvaćanje života su obično toliko obuzeti materijalizmom da je za njih skoro nemoguće shvatiti kako Svevišnji može biti osoba. Takvi materijalisti ne mogu čak ni zamisliti da postoji transcendentalno tijelo, neuništivo, puno znanja i vječno blaženo. Prema materijalističkom shvaćanju tijelo je uništivo, puno neznanja i potpuno bijedno. Zato ljudi, kada čuju za Gospodinov osobni oblik, imaju na umu tu istu tjelesnu ideju. Za takve materijalističke ljude, oblik gigantske materijalne manifestacije je vrhovni. Zato smatraju da je Svevišnji bezličan, neosoban. Pošto su previše okupirani materijalnim, plaše se shvaćanja o zadržavanju osobnosti nakon oslobođenja od materije. Kada saznaju da je duhovni život individualan i osoban, uplaše se da ponovno ne postanu osobe i tako prirodno više vole neku vrstu stapanja sa bezličnom prazninom. Obično uspoređuju živa bića s mjehurićima u oceanu, koji se stapaju s oceanom. To je najviše savršenstvo duhovnog postojanja koje se može dostići bez individualne osobnosti. Ovo je vrsta zastrašujućeg stanja života, lišenog savršenog znanja o duhovnom postojanju. Pored njih, ima mnogo osoba koje uopće ne mogu shvatiti duhovno postojanje. Kada im se smučne razne teorije i proturječnosti raznih vrsta filozofskih špekulacija, postaju zgađeni ili ljuti i budalasto zaključuju da nema vrhovnog uzroka i da je konačno sve praznina. Takvi ljudi se nalaze u bolesnom stanju života. Neki ljudi su previše materijalno vezani i zato ne obraćaju pažnju na duhovni život, neki se žele stopiti sa vrhovnim duhovnim uzrokom, a neki ne vjeruju ni u što, jer su zbog beznađa ljuti na sve vrste duhovne špekulacije. Ova posljednja vrsta ljudi uzima utočište u opojnim sredstvima i svoje bolesne halucinacije ponekad prihvaća kao duhovne vizije. Čovjek se mora osloboditi sva tri stanja vezanosti za materijalni svijet: zanemarivanja duhovnog života, straha od osobnog duhovnog identiteta i shvaćanja o praznini koje potječe od frustracije u životu. Da bi se oslobodio ta tri stanja materijalnog shvaćanja života mora potpuno uzeti utočište Gospodina, pod vodstvom vjerodostojnog duhovnog učitelja i slijediti pravila i propisane principe devocijskog života. Posljednji stadij devocijskog života se naziva bhava, ili transcendentalna ljubav prema Bogu. Prema Bhakti-rasamrta-sindhoo (1.4.15-16), nauci o predanom služenju:

adau craddha tatah sadhu-
tato 'nārtha-nivṛtṭih syāt

saggo 'tha bhajana-kriya
tato nistha rucis tatah

athasaktis tato bhavas
sadhakanam ayam premnah

tatah premabhyudawcati
pradurbhava bhavet kramah

"Na početku, osoba mora željeti dostići samospoznaju. To će je dovesti do stadija na kome se pokušava družiti sa duhovno naprednim osobama. U sljedećem stadiju, prihvaća inicijaciju od uzvišenog duhovnog učitelja. Tako pod njegovim vodstvom bhakta početnik započinje proces predanog služenja. Predano služeći prema uputstvima duhovnog učitelja oslobađa se sve materijalne vezanosti, dostiže postojanost u samospoznaji i stječe ukus za slušanje o Apsolutnoj Božanskoj Osobi, Šri Krsni. Taj ukus ga vodi do vezanosti za svjesnost Krsne, koja sazrijeva u bhavi, početnom stadiju transcendentalne ljubavi prema Bogu. Prava ljubav prema Bogu se

naziva prema, najviši savršeni stadij života." U stadiju preme, bhakta neprestano transcendentano služi Gospodina s ljubavlju. Tako postupnim procesom predanog služenja pod vodstvom vjerodostojnog duhovnog učitelja osoba može dostići najviši nivo, oslobodivši se sve materijalne vezanosti, straha od vlastite duhovne osobnosti i razočaranja koje vodi do filozofije voidizma. Tako na kraju može dostići prebivalište Svevišnjeg Gospodina.

STIH 11

**ये यथा मां प्रपद्यन्ते तांस्तथैव भजाम्यहम् ।
मम वर्तमानुवर्तन्ते मनुष्याः पार्थ सर्वशः ॥११॥**

ye yatha mam prapadyante tams tathaiva bhajamy aham
mama vartmanuvarantante manusyah partha sarvacah

ye - svi koji;
yatha - kako;
mam - Meni;
prapadyante - predaju se;
tan - njima;
tatha - tako;
eva - svakako;
bhajami - uzvraćam;
aham - Ja;
mama - Moj;
vartma - put;
anuvartante - slijede;
manusyah - svi ljudi;
partha - o Prithin sine;
sarvacah - u svakom pogledu;

Kako Mi se netko preda, tako ga nagrađujem. Svatko slijedi Moj put u svakom pogledu, o Prithin sine.

SMISAO: Svatko traga za Krsnom u različitim aspektima Njegovih manifestacija. Svevišnji Gospodin Krsna se djelomično spoznaje kao Njegov neosobni sjaj, brahmajyoti, i kao sveprožimajuća Nad-duša koja prebiva u svemu, pa tako i u atomima. Ali Krsnu potpuno spoznaju samo Njegovi čisti bhakte. Krsna je predmet spoznaje svih osoba. Tako svatko biva zadovoljen u skladu sa svojom željom da Ga ima. U transcendentálnom svijetu, Krsna uzvraća Svojim čistim bhaktama u transcendentálnom odnosu, ovisno o želji bhakte. Neki bhakta može željeti Krsnu kao vrhovnog gospodara, neki kao svog osobnog prijatelja, neki kao svog sina, a neki kao svog ljubavnika. Krsna sve bhakte jednako nagrađuje, u skladu sa različitim intenzitetom njihove ljubavi prema Njemu. U materijalnom svijetu postoji ista razmjena osjećaja i Gospodin ih jednako razmjenjuje sa različitim vrstama obožavatelja. Čisti bhakte se druže s Njim osobno i ovdje i u transcendentálnom prebivalištu i mogu osobno služiti Gospodina i tako kušati transcendentálno blaženstvo u služenju Gospodina s ljubavlju. Što se tiče impersonalista i onih koji žele počinuti duhovno samoubojstvo uništavanjem individualnog postojanja živog bića, Krsna i njima pomaže stapajući ih sa Svojim sjajem. Takvi impersonalisti ne pristaju prihvatiti vječnu, blaženu Božansku Osobu; zato ne mogu uživati u blaženstvu transcendentálnog osobnog služenja Gospodina, jer su ugušili svoju individualnost. Neki od njih, koji nisu utemeljeni čak ni u bezličnom postojanju, vraćaju se materijalnim aktivnostima da bi ispoljili svoje uspravane želje za djelovanjem. Takvim osobama se ne dozvoljava da odu na duhovne planete, ali im se ponovo pruža prilika da djeluju na materijalnim planetima. Plodonosnim radnicima Gospodin, kao yajwecvara, podaruje željene rezultate njihovih propisanih dužnosti, a yogijima koji žele mistične moći podaruje takve moći. Drugim riječima, svačiji uspjeh ovisi samo o Njegovoj milosti, a sve vrste duhovnih procesa su samo različiti stupnjevi uspjeha na istom putu. Prema tome, ako osoba ne dostigne najviše savršenstvo svjesnosti Krsne, svi njeni pokušaji će ostati nesavršeni.

To je potvrđeno u Šrimad-Bhagavatamu (2.3.10):

akamah sarva-kamo va moksa-kama udara-dhih
tivrena bhakti-yogena yajeta purusam param

"Bez obzira da li nema želja (stanje bhakta), ili želi sve plodonosne rezultate, ili želi oslobođenje, osoba se treba svim snagama truditi obožavati Svevišnju Božansku Osobu da bi dostigla savršenstvo, čiji je vrhunac svjesnost Krsne."

STIH 12

**काङ्क्षन्तः कर्मणां सिद्धिं यजन्त इह देवताः ।
क्षिप्रं हि मानुषे लोके सिद्धिर्भवति कर्मजा ॥१२॥**

kagksantah karmanam siddhim yajanta iha devatah
ksipram hi manuse loke siddhir bhavati karma-ja

kagksantah - *želeći;*
karmanam - *plodonosnih aktivnosti;*
siddhim - *savršenstvo;*
yajante - *obožavaju žrtvovanjima;*
iha - *u materijalnom svijetu;*
devatah - *polubogove;*
ksipram - *vrlo brzo;*
hi - *svakako;*
manuse - *u ljudskom društvu;*
loke - *u ovom svijetu;*
siddhih - *uspjeh;*
bhavati - *dolazi;*
karma-ja - *u plodonosnom radu;*

Ljudi u ovom svijetu žele uspjeh u plodonosnim aktivnostima i zato obožavaju polubogove. Naravno, brzo dobivaju rezultate plodonosnog rada u ovom svijetu.

SMISAO: O bogovima ili polubogovima ovog materijalnog svijeta vlada pogrešno mišljenje i ljudi koji nemaju veliku inteligenciju, iako se predstavljaju kao veliki učenjaci, smatraju da su polubogovi razni oblici Svevišnjeg Gospodina. U stvari, polubogovi nisu različiti oblici Boga, već Njegovi različiti djelići i čestice. Bog je jedan, a djelići su mnogobrojni. Vede kažu - nityo nityanam: Bog je jedan. Icvarah paramah krsnah. Vrhovni Bog je jedan - Krsna - a polubogovima je povjerena moć vladanja ovim materijalnim svijetom. Svi ti polubogovi su živa bića (nityanam) koja posjeduju materijalnu moć u različitoj mjeri. Ne mogu biti jednaka Vrhovnom Bogu - Narayani, Visnuu, ili Krsni. Svako tko misli da su Bog i polubogovi na istom nivou se naziva ateistom, ili pasandijem. Čak se ni veliki polubogovi poput Brahme i Cive ne mogu usporediti sa Svevišnjim Gospodinom. U stvari, polubogovi poput Brahme i Cive obožavaju Gospodina (civa-virivci-nutam). Zanimljivo je da ima mnogo ljudskih vođa koje budalasti ljudi obožavaju zbog pogrešnog shvaćanja antropomorfizma i zoomorfizma. Iha devatah se odnosi na moćnog čovjeka ili poluboga ovog materijalnog svijeta. Ali Narayana, Visnu, ili Krsna, Svevišnja Božanska Osoba, ne pripada ovom svijetu. On je transcendentalan, ili iznad materijalne kreacije. Čak i Šripada Cagkaracarya, vođa impersonalista, smatra da je Narayana, ili Krsna, iznad ove materijalne kreacije. Međutim, budalasti ljudi (hrta-jwana) obožavaju polubogove jer žele trenutne rezultate. Dobivaju rezultate, ali ne znaju da su tako stečeni rezultati privremeni i namijenjeni manje inteligentnim osobama. Inteligentna osoba je svjesna Krsne. Takva osoba ne treba obožavati beznačajne polubogove radi trenutne, privremene dobrobiti. Polubogovi ovog materijalnog svijeta, kao i njihovi obožavatelji, nestat će s uništenjem ovog materijalnog svijeta. Blagoslovi polubogova su materijalni i privremeni. Materijalni svjetovi i njihovi stanovnici,

zajedno s polubogovima i njihovim obožavateljima, mjehurići su u kozmičkom oceanu. Međutim, u ovom svijetu, ljudsko društvo je ludo za privremenim materijalnim obiljem kao što su zemlja, obitelj i stvari u kojima se može uživati. Da bi stekli takve privremene stvari, ljudi obožavaju polubogove ili moćne ljude u ljudskom društvu. Ako čovjek, obožavajući nekog političkog vođu, stekne položaj ministra u vladi, misli da je stekao veliku dobrobit. Zato se svi ulagaju takozvanim vođama ili "velikim zvjerkama" da bi stekli privremene dobrobiti i zaista ih stječu. Takvi budalasti ljudi se ne zanimaju za svjesnost Krsne da bi se zauvijek riješili bijeda materijalnog postojanja. Svi oni žele osjetilno uživanje i, kako žele neke pogodnosti za osjetilno uživanje, privlači ih obožavanje opunomoćenih živih bića poznatih kao polubogovi. Ovaj stih ukazuje da se ljudi rijetko zanimaju za svjesnost Krsne. Uglavnom se zanimaju za materijalno uživanje i zbog toga obožavaju neko moćno živo biće.

STIH 13

**चातुर्वर्ण्यं मया सृष्टं गुणकर्मविभागशः ।
तस्य कर्तारमपि मां विद्ध्यकर्तारमव्ययम् ॥१३॥**

catur-varnyam maya srstamguna-karma-vibhagacah
tasya kartaram api mam viddhy akartaram avyayam

catuh-varnyam - četiri staleža ljudskog društva;

maya - Ja;

srstam - stvorio;

guna - prema odlici;

karma - i radu;

vibhagacah - prema podjeli;

tasya - toga;

kartaram - otac;

api - iako;

mam - Ja;

viddhi - možeš znati;

akartaram - da ne vršim aktivnosti;

avyayam - nepromjenjiv;

Stvorio sam četiri staleža ljudskog društva prema tri odlike materijalne prirode i djelovanju koje im je svojstveno. Iako sam stvoritelj ovog sistema, trebaš znati da ništa ne činim jer sam nepromjenjiv.

SMISAO: Gospodin je stvoritelj svega. Sve nastaje iz Njega; On sve održava i nakon uništenja sve počiva u Njemu. On je stoga tvorac četiri staleža ljudskog društva, počevši sa klasom inteligentnih ljudi, koji se nazivaju brahmane jer se nalaze u guni vrline. Sljedeći stalež je administrativna klasa ljudi, koji se nazivaju ksatriye jer se nalaze u guni strasti. Trgovci, koji se nazivaju vaicye, nalaze se pod utjecajem guna strasti i neznanja, a cudre, radnička klasa, pod utjecajem materijalne gune neznanja. Usprkos tome što je stvorio četiri staleža ljudskog društva, Gospodin Krsna ne pripada ni jednom od njih, jer nije jedna od uslovljenih duša, koje obrazuju ljudsko društvo. Ljudsko društvo je slično bilo kojem životinjskom društvu, ali Gospodin je stvorio spomenute staleže da bi ljude uzdigao sa životinjskog položaja i omogućio im da sistematski razviju svjesnost Krsne. Sklonost određenog čovjeka ka djelovanju određuju gune materijalne prirode koje je stekao. Takvi simptomi života, svojstveni različitim gunama materijalne prirode, opisani su u osamnaestom poglavlju ove knjige. Međutim, osoba svjesna Krsne je viša čak i od brahmana. Iako se od brahmana, zbog njihovih odlika, očekuje da imaju znanje o Brahmanu, Vrhovnoj Apsolutnoj Istini, većina njih prilazi samo Brahmanu - neosobnoj manifestaciji Gospodina Krsne. Ali čovjek koji transcendirao ograničeno znanje brahmane i stekne znanje o svim potpunim ekspanzijama Krsne, kao što su Rama, Nrsimha, Varaha, itd. Kao što je Krsna transcendentalan prema ovom sistemu četiri staleža ljudskog društva, osoba svjesna Krsne je također transcendentalan prema svim podjelama ljudskog društva, bilo da se radi o zajednicama, nacijama ili vrstama ljudskog roda.

न मां कर्माणि लिम्पन्ति न मे कर्मफले स्पृहा । इति मां योऽभिजानाति कर्मभिर्न स बध्यते ॥१४॥

na mam karmani limpanti na me karma-phale sprha
iti mam yo 'bhijanati karmabhir na sa badhyate

na - *nikada ne*;
mam - *na Mene*;
karmani - *sve vrste rada*;
limpanti - *utječu*;
na - *niti*;
me - *Ja*;
karma-phale - *plodonosno djelo*;
sprha - *želim*;
iti - *tako*;
mam - *Mene*;
yah - *onaj tko*;
abhijanati - *to zna*;
karmabhih - *u posljedice takvog rada*;
na - *nikada ne*;
sah - *on*;
badhyate - *zaplíće se*;

Ni jedna aktivnost ne utječe na Mene, niti težim za plodovima djelovanja. Onaj tko shvati ovu istinu o Meni također se ne zapliće u plodonosne posljedice djelovanja.

SMISAO: Kao što u materijalnom svijetu postoje ustavni zakoni koji tvrde da kralj ne može pogriješiti, ili da kralj ne podliježe državnim zakonima, tako Gospodin, iako je stvoritelj ovog materijalnog svijeta, ne podliježe utjecaju aktivnosti materijalnog svijeta. On stvara i ostaje odvojen od kreacije, dok se živa bića zapliću u plodonosne rezultate materijalnih aktivnosti zbog svoje sklonosti ka vladanju materijalnim bogatstvima. Vlasnik poduzeća nije odgovoran za dobre ili loše aktivnosti radnika, ali sami radnici jesu. Živa bića su zaokupljena svojim aktivnostima zadovoljavanja čula, iako im Gospodin nije naredio da to čine. Da bi unaprijedila čulno uživanje, živa bića vrše aktivnosti ovog svijeta i žele rajsku sreću nakon smrti. Gospodina ne privlači takozvana rajska sreća, jer je potpun u Sebi. Rajski polubogovi su samo Njegovi sluge. Vlasnik poduzeća nikada ne želi niža zadovoljstva koja mogu željeti radnici. On je odvojen od materijalnog djelovanja i njegovih posljedica. Na primjer, kiše nisu odgovorne za raznu vegetaciju koja se pojavljuje na Zemlji, iako bez takve kiše vegetacija ne bi mogla rasti. Vedska smrti to potvrđuje na sljedeći način:

nimitta-matram evasau srjyanam sarga-karmani
pradhana-karani-bhuta yato vai srjya-caktayah

"U materijalnim kreacijama, Gospodin je jedini vrhovni uzrok. Neposredni uzrok je materijalna priroda, koja kozmičku manifestaciju čini vidljivom." Postoje razne vrste stvorenih živih bića, kao što su polubogovi, ljudska bića i niže životinje, i sva ona podliježu posljedicama dobrih i loših djela koja su počinila u prošlosti. Gospodin im samo daje odgovarajuće pogodnosti za takve aktivnosti i zakone djelovanja guna prirode, ali nikada nije odgovoran za njihove prošle i sadašnje aktivnosti. U Vedanta-sutri (2.1.34) je potvrđeno - *vaiṣamya-nairghrnye na sapekṣatvat*: Gospodin nikada nije pristran prema bilo kojem živom biću. Živo biće je odgovorno za vlastita djela. Gospodin mu samo pruža pogodnosti, posredstvom materijalne prirode, vanjske energije. Svatko tko je potpuno upućen u svu složenost zakona karme, ili plodonosnih aktivnosti, ne podliježe utjecaju rezultata svojih aktivnosti. Drugim riječima, onaj tko shvaća Gospodinovu transcendentalnu prirodu je iskusna osoba svjesna Krsne i tako nikada ne podliježe zakonima

karme. Onaj tko ne poznaje Gospodinovu transcendentalnu prirodu i misli da su Gospodinove aktivnosti usmjerene ka plodonosnim rezultatima, kao što su to aktivnosti običnih živih bića, sigurno se zapliće u plodonosne posljedice. Ali onaj tko poznaje Vrhovnu Istinu je oslobođena duša utemeljena u svjesnosti Krsne.

STIH 15

एवं ज्ञात्वा कृतं कर्म पूर्वैरपि मुमुक्षुभिः ।
कुरु कर्मैव तस्मात्त्वं पूर्वं पूर्वतरं कृतम् ॥१५॥

evam jwatva krtam karma purvair api mumuksubhah
kuru karmaiva tasmāt tvam purvaih purvataram krtam

evam - tako;
jwatva - znajući dobro;
krtam - vršili;
karma - aktivnosti;
purvaih - autoriteti u prošlosti;
api - zaista;
mumuksubhah - koji su dostigli oslobođenje;
kuru - samo vrši;
karma - propisanu dužnost;
eva - svakako;
tasmāt - stoga;
tvam - ti;
purvaih - prethodnici;
purva-taram - u drevna vremena;
krtam - kao što su vršili;

Sve oslobođene duše u drevno vrijeme su djelovale s tim razumijevanjem Moje transcendentalne prirode. Stoga trebaš vršiti svoju dužnost, slijedivši njihove stope.

SMISAO: Postoje dvije vrste ljudi. Neki imaju srce puno materijalne prljavštine, a neki su oslobođeni materijalnog utjecaja. Svjesnost Krsne je jednako blagotvorna i za jedne i za druge. Oni koji su puni prljavštine mogu prihvatiti put svjesnosti Krsne slijedivši propisane principe predanog služenja da bi se postupno pročistili. Oni koji su se već pročistili od nečistoća, mogu nastaviti djelovati u istoj svjesnosti Krsne tako da drugi mogu slijediti njihove primjerne aktivnosti i tako steći dobrobit. Budalaste osobe ili početnici u svjesnosti Krsne često žele prestati sa aktivnostima, iako nemaju znanje o svjesnosti Krsne. Gospodin nije odobrio Arjuninu želju da napusti bitku. Potrebno je samo znati kako djelovati. Ostaviti aktivnosti svjesnosti Krsne i sjediti na usamljenom mjestu radeći predstavu od svjesnosti Krsne, je manje važno od vršenja aktivnosti posvećenih Krsni. Arjuni se ovdje savjetuje da djeluje u svjesnosti Krsne, slijedeći stope Gospodinovih prethodnih učenika, kao što je bog Sunca Vivasvan, koji je bio spomenut. Svevišnji Gospodin zna sve Svoje prošle aktivnosti, kao i aktivnosti onih koji su u prošlosti djelovali u svjesnosti Krsne. Zato preporučuje djela boga Sunca, koji je od Gospodina naučio tu umjetnost prije više milijuna godina. Svi takvi učenici Gospodina Krsne su ovdje opisani kao oslobođene osobe, zaokupljene izvršavanjem dužnosti koje im je dodijelio Krsna.

STIH 16

किं कर्म किमकर्मेति कवयोऽप्यत्र मोहिताः ।
तत्ते कर्म प्रवक्ष्यामि यज्ज्ञात्वा मोक्ष्यसेऽशुभात् ॥१६॥

kim karma kim akarmeti kavayo 'py atra mohitah
tat te karma pravaksyami yaj jwatva moksyase 'cubhat

kim - što je;
karma - aktivnost;
kim - što je;
akarma - neaktivnost;
iti - tako;
kavayah - inteligentni;
api - također;
atra - u tom pogledu;
mohitah - zbunjeni su;
tat - to;
te - tebi;
karma - aktivnost;
pravaksyami - objasniti ću;
yat - to;
jwatva - znajući;
moksyase - osloboditi ćeš se;
acubhat - nesreće;

Čak su i inteligentni zbunjeni u pokušaju utvrđivanja što je aktivnost, a što neaktivnost. Sada ću ti objasniti što je aktivnost. Zahvaljujući tom znanju, bit ćeš oslobođen sve nesreće.

SMISAO: Aktivnosti u svjesnosti Krsne se moraju vršiti u skladu sa primjerima prethodnih vjerodostojnih bhakta. To je preporučeno u 15. stihu. Zašto takve aktivnosti ne bismo trebali vršiti nezavisno, bit će objašnjeno u tekstu koji slijedi.

Da bismo djelovali u svjesnosti Krsne, moramo prihvatiti vodstvo ovlaštenih osoba u učeničkom naslijeđu, kao što je bilo objašnjeno na početku ovog poglavlja. Sistem svjesnosti Krsne je prvo bio objašnjen bogu Sunca, bog Sunca ga je objasnio svom sinu Manuu, Manu ga je objasnio svom sinu Iksvakuu i od tog drevnog vremena taj sistem je prisutan na Zemlji. Zato moramo slijediti stope prethodnih autoriteta u učeničkom naslijeđu. Inače će i najinteligentniji ljudi biti zbunjeni u pogledu standarda djelovanja u svjesnosti Krsne. Gospodin je zbog toga odlučio neposredno poučiti Arjunu svjesnosti Krsne. Pošto je Gospodin neposredno poučio Arjunu, svako tko slijedi Arjunine stope sigurno nije zbunjen.

Rečeno je da se putovi religije ne mogu utvrditi samo nesavršenim eksperimentalnim znanjem. U stvari, jedino sam Gospodin može postaviti principe religije. Dharmam tu saksad bhagavat-pranitam (Bhag.6.3.19). Nitko ne može izmisliti religiozne principe nesavršenom špekulacijom. Mora slijediti stope velikih autoriteta kao što su Brahma, Civa, Narada, Manu, Kumare, Kapila, Prahlada, Bhisma, Cukadeva Goswami, Yamaraja, Janaka i Bali Maharaja. Umnom špekulacijom se ne može ustanoviti što je religija ili samospoznaja. Zato, iz bezuzročne milosti prema Svojim bhaktama, Gospodin neposredno objašnjava Arjuni što je aktivnost, a što neaktivnost. Samo aktivnost izvršena u svjesnosti Krsne može izbaviti osobu iz zapletenosti materijalnog postojanja.

STIH 17

**कर्मणो ह्यपि बोद्धव्यं बोद्धव्यं च विकर्मणः ।
अकर्मणश्च बोद्धव्यं गहना कर्मणो गतिः ॥१७॥**

karmano hy api boddhavyam
akarmanac ca boddhavyam

boddhavyam ca vikarmanah
gahana karmano gatih

karmanah - aktivnosti;
hi - svakako;
api - također;
boddhavyam - treba shvatiti;

boddhavyam - *treba shvatiti*;
ca - *također*;
vikarmanah - *zabranjena aktivnost*;
akarmanah - *neaktivnost*;
ca - *također*;
boddhavyam - *treba shvatiti*;
gahana - *vrlo teško*;
karmanah - *aktivnosti*;
gatih - *proniknuti*;

Složenost djelovanja je veoma teško shvatiti. Zato trebaš pravilno shvatiti što je aktivnost, što je zabranjena aktivnost, a što neaktivnost.

SMISAO: Ako se netko ozbiljno želi osloboditi materijalnog ropstva, mora shvatiti razliku između aktivnosti, neaktivnosti i neovlaštenih aktivnosti. Mora pažljivo analizirati djelovanje, posljedice djelovanja i izopačeno djelovanje, jer to nije lako shvatiti. Da bi shvatio što je svjesnost Krsne i djelovanje u skladu s njom, mora naučiti kakav je njegov odnos sa Svevišnjim. Onaj tko je to savršeno naučio zna da je svako živo biće Gospodinov vječni sluga i da zato mora djelovati u svjesnosti Krsne. Čitava Bhagavad-gita vodi do tog zaključka. Svi drugi zaključci protivni ovoj svjesnosti i njenim pratećim aktivnostima su vikarme, ili zabranjena djela. Da bismo sve to shvatili, moramo se družiti sa autoritetima u svjesnosti Krsne i od njih naučiti tajnu; to je jednako dobro kao da učimo neposredno od Gospodina. Inače će i najinteligentnije osobe biti zbunjene.

STIH 18

**कर्मण्यकर्म यः पश्येदकर्मणि च कर्म यः ।
स बुद्धिमान्मनुष्येषु स युक्तः कृत्स्नकर्मकृत् ॥१८॥**

karmany akarman yah pacyed
sa buddhiman manusyesu

akarmani ca karma yah
sa yuktah krtsna-karma-krt

karmani - *u aktivnosti*;
akarmanah - *neaktivnost*;
yah - *onaj tko*;
pacyet - *vidi*;
akarmani - *u neaktivnosti*;
ca - *također*;
karma - *plodonosno djelo*;
yah - *onaj tko*;
sah - *on*;
buddhi-man - *inteligentan je*;
manusyesu - *u ljudskom društvu*;
sah - *on*;
yuktah - *na transcendentalnom je položaju*;
krtsna-karma-krt - *iako vrši sve aktivnosti*;

Onaj tko vidi neaktivnost u aktivnosti i aktivnost u neaktivnosti je inteligentan čovjek na transcendentalnom položaju, iako vrši sve vrste aktivnosti.

SMISAO: Osoba koja djeluje u svjesnosti Krsne je prirodno slobodna od spona karme. Sve što radi, radi za Krsnu; zato ne uživa ili ispašta posljedice rada. Takav čovjek je inteligentan, iako za Krsnu vrši sve vrste aktivnosti. Akarma znači bez posljedica rada. Impersonalist prestaje s plodonosnim aktivnostima iz straha da posljedice ne budu kameni spoticanja na putu samospoznaje, ali personalist dobro zna svoj položaj vječnog sluge Svevišnje Božanske Osobe. Zato djeluje u svjesnosti Krsne. Pošto sve radi za Krsnu, dok služi uživa samo u transcendentalnoj sreći. Oni koji slijede ovaj proces su poznati kao osobe koje nemaju želju za

zadovoljavanjem svojih čula. Osjećaj vječnog služenja Krsne čini osobu imunom na sve vrste posljedica rada.

STIH 19

**यस्य सर्वे समारम्भाः कामसंकल्पवर्जिताः ।
ज्ञानाग्निदग्धकर्माणं तमाहुः पण्डितं बुधाः ॥१९॥**

*yasya sarve samārambhāḥ kāma-saṅkalpa-varjitāḥ
jñānāgni-dagdha-karmāṇaṁ tam āhuḥ paṇḍitaṁ budhāḥ*
yasya sarve samarambhah kama-sagkalpa-varjitah
jwanagni-dagdha-karmanam tam ahuh panditam budhah

yasya - onaj čije;
sarve - sve vrste;
samarambhah - pokušaja;
kama - zasnovana na osjetilnom uživanju;
sagkalpa - odlučnost;
varjitah - lišene;
jwana - savršenog znanja;
agni - vatrom;
dagdha - spaljen;
karmanam - čiji rad;
tam - za njega;
ahuh - izjavljuju;
panditam - učeni;
budhah - oni koji znaju;

Smatra se da onaj tko sve čini bez želje za zadovoljavanjem osjetila ima potpuno znanje. Mudraci kažu da je posljedice njegovog rada spalila vatra savršenog znanja.

SMISAO: Samo osoba koja ima potpuno znanje može shvatiti aktivnosti osobe svjesne Krsne. Pošto osoba svjesna Krsne nema nikakve sklonosti ka zadovoljavanju osjetila, smatra se da je spalila posljedice svog rada savršenom spoznajom da je po svom prirodnom položaju vječni sluga Svevišnje Božanske Osobe. Onaj tko je dostigao takvo savršenstvo znanja je istinski učen. Razvijanje tog znanja o vječnom služenju Gospodina se uspoređuju s vatrom. Jednom zapaljena, takva vatra može spaliti sve posljedice rada.

STIH 20

**त्यक्त्वा कर्मफलासङ्गं नित्यतृप्तो निराश्रयः ।
कर्मण्यभिप्रवृत्तोऽपि नैव किञ्चित्करोति सः ॥२०॥**

*tyaktvā karma-phalāsaṅgaṁ nitya-trpto nirāśrayaḥ
karmany abhipravṛtto 'pi naiva kiñcit karoti saḥ*
tyaktva karma-phalasaggam nitya-trpto niracrayah
karmany abhipravrtto 'pi naiva kiwcit karoti sah

tyaktva - ostavivši;
karma-phala-asaggam - vezanost za plodonosne rezultate;
nitya - uvijek;
trptah - zadovoljan;

niracrayah - bez ikakvog utočišta;
karmani - djelovanjem;
abhipravrttah - potpuno zaokupljen;
api - usprkos tome;
na - ne;
eva - svakako;
kiwcit - bilo što;
karoti - radi;
sah - on;

Ostavljajući svu vezanost za rezultate svojih aktivnosti, uvijek zadovoljan i nezavisan, ne vrši plodonosne aktivnosti, iako vrši sve vrste aktivnosti.

SMISAO: Ova sloboda od ropstva uzrokovana djelovanjem je moguća samo u svjesnosti Krsne, kada osoba sve radi za Krsnu. Osoba svjesna Krsne djeluje iz čiste ljubavi prema Svevišnjoj Božanskoj Osobi i zato je ne privlače rezultati djelovanja. Nije vezana čak ni za svoje izdržavanje, jer sve prepušta Krsni. Ne želi pribaviti stvari za sebe, niti sačuvati ono što već ima. Vršiti svoju dužnost najbolje što može i sve prepušta Krsni. Takva nevezana osoba je uvijek slobodna od posljedica posljedičnih reakcija, baš kao da ništa ne čini. To je znak akarme, ili djelovanja koje ne donosi plodonosne posljedice. Stoga, svaka druga aktivnost koja se ne vrši u svjesnosti Krsne vezuje vršioca. To je pravi aspekt vikarme, kao što je ovdje objašnjeno.

STIH 21

**निराशीर्यतचित्तात्मा त्यक्तसर्वपरिग्रहः ।
शारीरं केवलं कर्म कुर्वन्नाप्नोति किल्बिषम् ॥२१॥**

niracir yata-cittatma tyakta-sarva-parigraha
cariram kevalam karma kurvan napnoti kilbisam
niracih - bez želje za rezultatom;
yata - ovladanog;
citta-atma - uma i inteligencije;
tyakta - ostavljajući;
sarva - svaki;
parigraha - osjećaj vlasništva nad imovinom;
cariram - da bi održao tijelo i dušu zajedno;
kevalam - samo;
karma - rad;
kurvan - vršecij;
na - nikada;
apnoti - ne dobiva;
kilbisam - grješne posljedice;

Takav razborit čovjek djeluje sa savršeno ovladanim umom i inteligencijom i ostavlja svaki osjećaj vlasništva nad svojom imovinom, radeći samo da bi zadovoljio najosnovnije životne potrebe. Tako djelujući, ne podliježe grješnim posljedicama.

SMISAO: Osoba svjesna Krsne ne očekuje od svojih aktivnosti dobre i loše rezultate. Njen um i inteligencija su potpuno ovladani. Ona zna da je djelić i čestica Svevišnjeg i da zato uloga koju igra kao djelić cjeline nije njeno vlastito djelo, već djelo Svevišnjeg koji djeluje kroz njih. Kada se ruka pokreće, ne pokreće se sama od sebe, već zahvaljujući naporu cijelog tijela. Osoba svjesna Krsne uvijek djeluje u skladu s vrhovnom željom, jer nema želju za osobnim osjetilnim uživanjem. Kreće se upravo poput dijela mašine. Kao što se dio mašine treba čistiti i podmazivati uljem radi održavanja, čovjek svjestan Krsne se izdržava svojim radom samo da bi mogao transcendentno služiti Gospodina s ljubavlju. Zato je imun na sve posljedice svog rada. Poput životinje, nema pravo vlasništva čak ni nad svojim tijelom. Iako okrutni vlasnik životinje ponekad ubije životinju koju posjeduje, životinja se ne buni, niti ima ikakvu pravu nezavisnost. Osoba

svjesna Krsne, potpuno zaokupljena samospoznajom, ima vrlo malo vremena za lažno posjedovanje bilo kojeg materijalnog predmeta. Da bi održala tijelo i dušu, ne treba zgrtati novac na nepošten način. Stoga ne postaje zagađena takvim materijalnim grijesima. Slobodna je od svih posljedica svojih djela.

STIH 22

**यदृच्छालाभसंतुष्टो द्वन्द्वातीतो विमत्सरः ।
समः सिद्धावसिद्धौ च कृत्वापि न निबध्यते ॥२२॥**

yadrccha-labha-santusto dvandvatito vimatsarah
samah siddhav asiddhau ca krtvapi na nibadhyate

yadrccha - sam od sebe;
labha - s dobitkom;
santustah - zadovoljan;
dvandva - dvostranost;
atitah - nadišao;
vimatsarah - slobodan od zavisti;
samah - postojan;
siddhau - u uspjehu;
asiddhau - neuspjehu;
ca - i;
krtva - djeluje;
api - iako;
na - nikada;
nibadhyate - dolazi pod utjecaj;

Onaj tko je slobodan od dvostranosti i zadovoljan s dobitkom koji dođe sam od sebe, tko nije zavidan i tko je postojan i u uspjehu i u neuspjehu, nikada ne biva zapleten iako djeluje.

SMISAO: Osoba svjesna Krsne ne ulaže veliki napor čak ni za održavanje tijela. Zadovoljna je s onim što dođe samo od sebe. Ne prosi niti posuđuje, već pošteno radi koliko god može i zadovoljna je s onim što stekne svojim poštenim radom. Stoga nije ovisna u pogledu izdržavanja. Ne dozvoljava da ičija služba omete njenu službu u svjesnosti Krsne. Međutim, radi služenja Gospodina može vršiti bilo kakvu vrstu aktivnosti i nije uznemirena dvostranošću materijalnog svijeta. Dvostranost materijalnog svijeta se doživljava kao toplina i hladnoća, ili patnja i sreća. Osoba svjesna Krsne je iznad dvostranosti jer ne oklijeva djelovati na bilo koji način za zadovoljstvo Krsne. Zato je postojana i u uspjehu i u neuspjehu. Ti znaci su vidljivi kada posjeduje potpuno transcendentalno znanje.

STIH 23

**गतसङ्गस्य मुक्तस्य ज्ञानावस्थितचेतसः ।
यज्ञायाचरतः कर्म समग्रं प्रविलीयते ॥२३॥**

gata-saggasya muktasya jwanavasthita-cetasah
yajwayacaratah karma samagram praviliyate

gata-saggasya - nevezanog za gune materijalne prirode;
muktasya - oslobođenog;
jwana-avasthita - utemeljenog u transcendenciji;
cetasah - čija je mudrost;

yajwaya - *radi Jagje (Krišne)*;
acaratah - *djeluje*;
karma - *rad*;
samagram - *potpuno*;
praviliyate - *potpuno se stapa*;

Rad čovjeka koji nije vezan za gune materijalne prirode i koji je potpuno utemeljen u transcendentalnom znanju potpuno se stapa s transcendencijom.

Kada netko postane svjestan Krsne, oslobađa se svih dvostranosti. Tako se oslobađa zagađenosti materijalnim gunama. Može postati oslobođen jer zna svoj prirodni položaj u odnosu s Krsnom, i zato ništa ne može odvući njegov um od svjesnosti Krsne. Sve što radi, radi za Krsnu, koji je prvobitni Visnu. Zato su sve njegove aktivnosti aktivnosti žrtvovanja, jer je cilj žrtvovanja zadovoljiti Vrhovnu Osobu, Visnua, Krsnu. Posljedice takvog rada se sigurno stapaju s transcendencijom, a čovjek koji tako djeluje ne ispašta materijalne posljedice.

STIH 24

**ब्रह्मार्पणं ब्रह्म हविर्ब्रह्माग्नौ ब्रह्मणा हुतम् ।
ब्रह्मैव तेन गन्तव्यं ब्रह्म कर्म समाधिना ॥२४॥**

brahmarpanam brahma havir
brahmaiva tena gantavyam

brahmagnau brahmana hutam
brahma-karma-samadhina

brahma - *duhovan po prirodi*;
arpanam - *doprinos*;
brahma - *Svevišnjem*;
havih - *maslac*;
brahma - *duhovan*;
agnau - *u žrtvenu vatru*;
brahmana - *duhovna duša*;
hutam - *nudi*;
brahma - *duhovno carstvo*;
eva - *sigurno*;
tena - *ona*;
gantavyam - *dostići će*;
brahma - *duhovnim*;
karma - *aktivnostima*;
samadhina - *potpuno se zaokupljajući*;

Osoba koja je potpuno zaokupljena svjesnošću Krišne sigurno će dostići duhovno carstvo zbog svog punog doprinosa duhovnim aktivnostima, u kojima je žrtvovanje apsolutno, a ono što se nudi je iste duhovne prirode.

SMISAO: Ovdje je opisano kako aktivnosti u svjesnosti Krsne mogu na kraju dovesti do duhovnog cilja. U svjesnosti Krsne postoje razne aktivnosti i sve one će biti napisane u narednim stihovima. Ali za sada se opisuje samo princip svjesnosti Krsne. Uslovljena duša zapletena u materijalnu zagađenost će sigurno djelovati u materijalnoj atmosferi, a ipak mora iz nje izaći. Proces kojim uslovljena duša može izaći iz materijalne atmosfere je svjesnost Krsne. Na primjer, bolesnik koji pati od Šrijevnog poremećaja zbog pretjeranog uživanja mliječnih proizvoda, liječi se drugim mliječnim proizvodom, jogurtom. Osoba čija je svjesnost obuzeta materijalnim se može izliječiti svjesnošću Krsne, kao što se objašnjava u Giti. Taj proces je poznat kao yajwa, ili aktivnosti (žrtvovanja) koje se vrše samo za zadovoljstvo Visnua, ili Krsne. Što više se aktivnosti materijalnog svijeta vrše u svjesnosti Krsne, ili samo za Visnua, to više se atmosfera, zahvaljujući potpunoj zaokupljenosti, produhovljuje. Riječ brahma (Brahman) znači "duhovan". Gospodin je duhovan, a zruci Njegovog transcendentalnog tijela su brahmajyoti, Njegov duhovni sjaj. Sve što postoji počiva u tom brahmajyotiju, ali kada jyoti prekrije iluzija (maya), ili osjetilno

uživanje, naziva se materijalnim. Taj materijalni veo se može odmah ukloniti svjesnošću Krsne; tako su ponude u svrhu svjesnosti Krsne, žrtvena vatra u koju se prinose takve ponude ili doprinosi, proces žrtvovanja, onaj tko daje doprinos i rezultat - svi zajedno - Brahman ili Apsolutna Istina. Apsolutna Istina prekrivena mayom se naziva materija. Materija koja se poveže sa Apsolutnom Istinom ponovo stječe svoju duhovnu odliku. Svjesnost Krsne je proces preobražavanja iluzorne svjesnosti u Brahman, ili Svevišnjeg. Kada je um potpuno obuzet svjesnošću Krsne, kaže se da je u samadhiju, ili transu. Sve što osoba čini u takvoj transcendentalnoj svjesnosti naziva se yajwa, ili žrtva za Apsolutnog. U tom stanju duhovne svjesnosti onaj tko daje doprinos, sam doprinos, proces žrtvovanja, vršitelj ili vođa žrtvovanja i rezultat ili krajnja dobit - sve - postaje sjedinjeno u Apsolutu, Vrhovnom Brahmanu. To je proces svjesnosti Krsne.

STIH 25

दैवमेवापरे यज्ञं योगिनः पर्युपासते । ब्रह्माग्नावपरे यज्ञं यज्ञेनैवोपजुह्वति ॥२५॥

daivam evapare yajwam yoginah paryupasate
brahmagnav apare yajwam yajwenaivopajuhvati

daivam - u obožavanju polubogova;
eva - tako;
apare - neki drugi;
yajwam - žrtvovanja;
yoginah - mistici;
paryupasate - savršeno obožavanje;
brahma - Apsolutne Istine;
agnau - u vatru;
apare - drugi;
yajwam - žrtvovanje;
yajwena - žrtvovanjem;
eva - tako;
upajuhvati - nude;

Neki jogiji savršeno obožavaju polubogove nudeći im razne žrtve, a neki od njih prinose žrtve u vatru Vrhovnog Brahmana.

SMISAO: Već je bilo opisano da se osoba koja izvršava dužnosti u svjesnosti Krsne naziva savršenim yogijem, ili prvoklasnim mistikom. Ali postoje i drugi yogiji koji vrše slične žrtve obožavajući polubogove ili oni koji prinose žrtvu Vrhovnom Brahmanu, ili neosobnom obilježju Svevišnjeg Gospodina. Tako postoje razne vrste žrtvovanja koje pripadaju raznim kategorijama. Takve različite kategorije žrtvovanja koje vrše razne vrste yogija samo naizgled stvaraju dojam da postoje razne vrste žrtvovanja. U stvari, žrtvovanje znači zadovoljiti Svevišnjeg Gospodina, Visnua, koji je poznat kao Yajwa. Sve vrste žrtvovanja se mogu svrstati u dvije glavne kategorije: žrtvovanje svjetovnih posjeda i žrtvovanje u potrazi za transcendentalnim znanjem. Osobe svjesne Krsne žrtvuju sve materijalne posjede za zadovoljstvo Svevišnjeg Gospodina, dok drugi, koji žele privremenu materijalnu sreću, žrtvuju svoje materijalne posjede da bi zadovoljili polubogove kao što su Indra, bog Sunca, itd. Neki, koji su impersonalisti, žrtvuju svoj identitet stapajući se s postojanjem neosobnog Brahmana. Polubogovi su moćna živa bića koja je postavio Svevišnji Gospodin da bi održavali i nadgledali sve materijalne funkcije kao što su grijanje, snabdijevanje vodom i osvjetljavanje univerzuma. Oni koji žele materijalne dobrobiti obožavaju polubogove različitim žrtvovanjima u skladu s vedskim obredima. Oni se nazivaju bahv-icvara vadiji, ili oni koji vjeruju u mnogo bogova. Ali drugi, koji obožavaju neosobno obilježje Apsolutne Istine i smatraju oblike polubogova privremenim, žrtvuju svoja individualna jastva prinoseći ih u vrhovnu vatru i tako okončavaju svoje individualno postojanje stapajući se s postojanjem Svevišnjeg. Takvi impersonalisti žrtvuju svoje vrijeme za filozofsku špekulaciju da bi shvatili

transcendentalnu prirodu Svevišnjeg. Drugim riječima, plodonosni radnici žrtvuju svoje materijalne posjede za materijalno uživanje, dok impersonalisti žrtvuju svoja materijalna imenovanja kako bi se stopili s postojanjem Svevišnjeg. Za impersonalista, vatreni oltar žrtvovanja je Vrhovni Brahman, a ponuda je jastvo koje se prinosi u vatru Brahmana. Međutim, osoba svjesna Krsna, kao što je Arjuna, žrtvuje sve za zadovoljstvo Krsne i tako sve svoje materijalne posjede kao i vlastito jastvo - sve - žrtvuje za Krsnu. Zato je prvoklasni yogi, ali ne gubi svoje individualno postojanje.

STIH 26

श्रोत्रादीनीन्द्रियाण्यन्ये संयमाग्निषु जुहति ।
शब्दादीन्विषयानन्य इन्द्रियाग्निषु जुहति ॥२६॥

crotradinindriyany anye samyamagnisu juhvati
cabdadin visayan anya indriyagnisu juhvati

crotra-adini - kao što je proces slušanja;
indriyani - osjetila;
anye - neki;
samyama - ovladanosti;
agnisu - u vatru;
juhvati - nude;
cabda-adin - zvučnu vibraciju, itd.;
visayan - predmete osjetilnog uživanja;
anye - neki;
indriya - osjetilnih organa;
agnisu - u vatru;
juhvati - žrtvuju;

Neki (čisti brahmačariji) žrtvuju proces slušanja i osjetila prinoseći ih u vatru umne ovladanosti, a neki (obiteljski ljudi koji žive reguliranim životom) žrtvuju predmete osjetila prinoseći ih u vatru osjetila.

SMISAO: Svi članovi četiri duhovna reda ljudskog života, brahmacariji, grhaste, vanaprasthe i sannyasiji, stvoreni su za to da postanu savršeni yogiji ili transcendentalisti. Pošto svrha ljudskog života nije uživanje u zadovoljavanju čula poput životinja, četiri reda ljudskog života su tako zamišljena da čovjek može postati savršen u duhovnom životu. Brahmacariji, ili učenici pod nadzorom vjerodostojnog duhovnog učitelja, vladaju umom uzdržavajući se od zadovoljavanja čula. Brahmacari sluša samo o svjesnosti Krsne; slušanje je osnovni princip razumijevanja i zato se čisti brahmacari potpuno zaokuplja harer namanukirtanam - pjevanjem i slušanjem i Gospodinovim slavama.

Uzdržava se od slušanja materijalnih vibracija i sluša transcendentalnu zvučnu vibraciju Hare Krsna, Hare Krsna. Slično tome, obiteljski ljudi, kojima je dopušteno zadovoljavanje čula u izvjesnoj mjeri, čine to veoma suzdržljivo. Seks, uzimanje opojnih sredstava i jedenje mesa su opće sklonosti ljudskog društva, ali regulirani obiteljski čovjek se ne upušta u neograničeni seks i druga osjetilna zadovoljstva. Zato je u svakom civiliziranom ljudskom društvu propisan brak zasnovan na religioznim principima, kako bi se na taj način ograničio seksualni život. Taj ograničeni seks, bez vezanosti, također je vrsta yajwe, jer suzdržani obiteljski čovjek žrtvuje svoju sklonost ka zadovoljavanju osjetila radi višeg, transcendentalnog života.

STIH 27

सर्वाणीन्द्रियकर्माणि प्राणकर्माणि चापरे ।
आत्मसंयमयोगाग्नौ जुहति ज्ञानदीपिते ॥२७॥

sarvanindriya-karmani prana-karmani capare
atma-samyama-yogagnau juhvati jwana-dipite

sarvani - *svih*;
indriya - *osjetila*;
karmani - *funkcije*;
prana-karmani - *funkcije životnog daha*;
ca - *također*;
apare - *neki*;
atma-samyama - *ovladanog uma*;
yoga - *povezujućim procesom*;
agnau - *u vatru*;
juhvati - *nude*;
jwana-dipite - *zbog želje za samospoznajom*;

Neki koji žele dostići samospoznajom vladajući umom i osjetilima, prinose funkcije svih osjetila i životnog daha kao ponude u vatru ovladanog uma.

SMISAO: Ovaj stih se odnosi na Patawjalijev sistem yoge. U Patawjalijevoj Yoga-sutri duša se naziva pratyag-atma i parag-atma. Sve dok je duša vezana za čulno uživanje naziva se parag-atma, ali čim odbaci vezanost za takvo čulno uživanje naziva se pratyag-atma. Duša je podvrgnuta funkcijama deset vrsta zrakova koji djeluju unutar tijela i to se opaža kroz sistem disanja. Patawjalijev sistem yoge poučava osobu kako da mehanički ovlada funkcijama tjelesnog zraka tako da na kraju sve funkcije unutrašnjeg zraka postanu povoljne za pročišćavanje duše od materijalne vezanosti. Prema ovom sistemu yoge, pratyag-atma je krajnji cilj. Ta pratyag-atma prestaje s aktivnostima na materijalnom nivou. Osjetila dolaze u dodir s predmetima osjetila, uši slušanjem, oči gledanjem, nos mirisanjem, ruke dodirivanjem, i tako su zaokupljena aktivnostima izvan jastva. Ove interakcije se nazivaju funkcijama prana-vayua. Apana-vayu struji prema dolje, vyana-vayu skuplja i širi, samana-vayu regulira ravnotežu, a udana-vayu struji prema gore. Kada je osoba prosvijetljena, sve njih koristi za dostizanje samospoznaje.

STIH 28

**द्रव्ययज्ञास्तपोयज्ञा योगयज्ञास्तथापरे ।
खाध्यायज्ञानयज्ञाश्च यतयः संशितव्रताः ॥२८॥**

dravya-yajwas tapo-yajwa yoga-yajwas tathapare
svadhyaya-jwana-yajwac ca yatayah samcita-vratah

dravya-yajwah - *žrtvujući svoje posjede*;
tapah-yajwah - *žrtvovanje vršenjem strogosti*;
yoga-yajwah - *žrtvovanje u osmerostrukom misticizmu*;
tatha - *tako*;
apare - *neki*;
svadhyaya - *žrtvovanjem u proučavanju Veda*;
jwana-yajwah - *žrtvovanjem u napredovanju u transcendentalnom znanju*;
ca - *također*;
yatayah - *prosvijetljene osobe*;
samcita-vratah - *dale stroge zavjete*;

Nakon što su dali stroge zavjete, neki su postali prosvijetljeni žrtvujući svoje posjede, a neki vršeći oštre strogosti primjenjujući osmerostruku mističnu yogu ili proučavajući Vede radi napredovanja u transcendentalnom znanju.

SMISAO: Ova žrtvovanja se mogu svrstati u razne kategorije. Neke osobe žrtvuju svoje posjede u obliku raznih vrsta milostinje. U Indiji, bogata trgovačka zajednica ili kraljevski red otvaraju

razne ustanove kao što su dharma-cala, anna-ksetra, atithi-cala, anathalaya i vidya-pitha. U drugim zemljama ima također mnogo bolnica, staračkih domova i sličnih dobrotvornih ustanova koje siromašnima besplatno daju hranu, obrazovanje i bolničku njegu. Sve te dobrotvorne aktivnosti se nazivaju dravyamaya-yajwa. Neke osobe radi uzdizanja na viši položaj ili na više planete u univerzumu, dobrovoljno prihvaćaju razne strogosti kao što su candrayana i caturmasya. Ti procesi obuhvaćaju stroge zavjete življenja po strogim pravilima. Na primjer, kandidat koji je dao zavjet caturmasye ne brije se četiri mjeseca (od srpnja do listopada), ne jede određenu hranu, ne jede dvaput dnevno i ne napušta dom. Takvo žrtvovanje životnih udobnosti naziva se tapomaya-yajwa. Neki se bave raznim mističnim yogama kao što su Patawalijev sistem (namijenjen stapanju s postojanjem Apsoluta), ili hatha-yoga i astagga-yoga (za dostizanje određenih savršenstava). Neki obilaze sva posvećena mjesta hodočašća. Svi ovi procesi se nazivaju yoga-yajwa, žrtvovanje namijenjeno stjecanju određenog savršenstva u materijalnom svijetu. Neki proučavaju razne vedske spise, posebno Upanisade i Vedanta-sutre, ili sagkhya filozofiju. Sva ova žrtvovanja se nazivaju svadhyaya-yajwa, ili žrtvovanje proučavanjem spisa. Svi ti yogiji vjerno vrše različite vrste žrtvovanja i tragaju za višim životnim položajem. Međutim, svjesnost Krsne se razlikuje od ovih žrtvovanja, jer predstavlja neposredno služenje Svevišnjeg Gospodina. Ona se ne može dostići ni jednim od spomenutih vrsta žrtvovanja, već samo milošću Gospodina i Njegovih vjerodostojnih bhakta. Stoga je svjesnost Krsne transcendentalna.

STIH 29

**अपाने जुहति प्राणं प्राणेष्वानं तथापरे ।
प्राणापानगती रुद्धा प्राणायामपरायणाः ।
अपरे नियताहाराः प्राणान्प्राणेषु जुहति ॥२९॥**

apane juhvati pranam	prane 'panam tathapare
pranapana-gati ruddhva	pranayama-parayanah
apare niyataharah	pranan pranesu juhvati

apane - u zraku koji struji prema dolje;
 juhvati - prinose;
 pranam - izdah;
 prane - u izdah;
 apanam - zrak koji struji prema dolje;
 tatha - kao i;
 apare - neki;
 prana - izdah;
 apana - i zrak koji struji prema dolje;
 gati - kretanje;
 ruddhva - zaustavljajući;
 prana-ayama - trans uzrokovan potpunim prekidom disanja;
 parayanah - tome naklonjeni;
 apare - neki;
 niyata - ovladavši;
 aharah - jedenjem;
 pranan - izdah;
 pranesu - u zrak koji izlazi van;
 juhvati - žrtvuju;

Neki, koji slijede proces zadržavanja daha da bi ostali u transu, prinose kretanje zraka koji izlazi u zrak koji ulazi i zraka koji ulazi u zrak koji izlazi. Tako na kraju potpuno prestaju disati i ostaju u transu. Neki, koji kontroliraju proces jedenja, prinose kao žrtvu zrak koji izlazi u njega samog.

SMISAO: Sistem yoge za ovladavanje procesom disanja naziva se pranayama i primjenjuje se na početku sistema hatha-yoge putem raznih položaja sjedenja. Svi ti procesi su preporučeni za vladanje osjetilima i napredovanje u duhovnoj spoznaji. Ovim procesom se kontroliraju zračne struje unutar tijela da bi se promijenio smjer njihova kretanja. Zrak apana struji prema dolje, a zrak prana prema gore. Pranayama-yogi vježba disanje u suprotnom smjeru sve dok se zračne struje ne neutraliziraju u puraki, ravnoteži. Prinošenje izdaha u udah se naziva recaka. Kada se obje zračne struje potpuno zaustave, kaže se da je osoba u kumbhaka-yogi. Primjenom kumbhaka-yoge, može produžiti trajanje života radi dostizanja savršenstva u duhovnoj spoznaji. Inteligentan yogi želi dostići savršenstvo u jednom životu, ne čekajući na sljedeći. Primjenom kumbhaka-yoge, yogiji produžavaju svoj život za mnogo, mnogo godina. Međutim, osoba svjesna Krsne, pošto je uvijek utemeljena u transcendentalnom služenju Gospodina s ljubavlju, automatski ovladava čulima. Kako su njena čula zaokupljena služenjem Krsne, nemaju priliku djelovati na drugi način. Tako na kraju života prirodno biva uzdignuta na transcendentalni nivo Gospodina Krsne; stoga ne pokušava produžiti svoj život. Odmah se uzdiže na nivo oslobođenja, kao što je rečeno u Bhagavad-giti (14.26):

mam ca yo 'vyabhicarena bhakti-yogena sevate
sa gunan samatityaitan brahma-bhuyaya kalpate

"Onaj tko čisto predano služi Gospodina transcendirajućeg materijalne prirode i odmah se uzdiže na duhovni nivo."

Osoba svjesna Krsne počinje s transcendentalnog nivoa i neprestano ostaje u toj svjesnosti. Zato ne pada i na kraju ulazi u Gospodinovo prebivalište, bez odlaganja. Osoba automatski manje jede kada jede krsna-prasadam, hranu koja je prvo ponuđena Gospodinu. Smanjivanje uzimanja hrane je vrlo korisno u vladanju osjetilima, a bez vladanja osjetilima ne može se dostići oslobođenje od materijalne zapletenosti.

STIH 30

**सर्वेऽप्येते यज्ञविदो यज्ञक्षपितकल्मषाः ।
यज्ञशिष्टामृतभुजो यान्ति ब्रह्म सनातनम् ॥३०॥**

sarve 'py ete yajwa-vido yajwa-ksapita-kalmasah
yajwa-cistamrta-bhujō yanti brahma sanatanam

sarve - svi;

api - iako naizgled različiti;

ete - ti;

yajwa-vidah - koji znaju svrhu vršenja žrtvovanja;

yajwa-ksapita - pročišćeni, zahvaljujući takvim aktivnostima;

kalmasah - od grješnih posljedica;

yajwa-cista - rezultata vršenja takvih jagji;

amrta-bhujah - oni koji su okusili takav nektar;

yanti - prilaze;

brahma - vrhovnoj;

sanatanam - vječnoj atmosferi;

Svi oni koji vrše ova žrtvovanja i znaju njihov smisao bivaju pročišćeni od svih grješnih posljedica i okusivši nektar rezultata žrtvovanja, napreduju prema vrhovnoj vječnoj atmosferi.

SMISAO: Iz prethodnog objašnjenja raznih vrsta žrtvovanja (žrtvovanja posjeda, proučavanja Veda ili filozofskih učenja i primjene sistema yoge) vidimo da je zajednički cilj svih ovih procesa ovladavanje čulima. Osjetilno uživanje je osnovni uzrok materijalnog postojanja; stoga, sve dok se netko ne utemelji na nivou iznad zadovoljavanja osjetila, ne može se uzdići na vječni nivo potpunog znanja, potpunog blaženstva i potpunog života. Taj nivo se nalazi u vječnoj atmosferi, ili atmosferi Brahmana. Sva spomenuta žrtvovanja pomažu osobi da se pročisti od svih grješnih

posljedica materijalnog postojanja. Tako napredujući u životu, ne samo da postaje sretna i bogata u ovom životu, već na kraju odlazi u vječno carstvo Boga, stapajući se s neosobnim Brahmanom ili družeći se sa Svevišnjom Božanskom Osobom, Krsnom.

STIH 31

नायं लोकोऽस्त्ययज्ञस्य कुतोऽन्यः कुरुसत्तम ॥३१॥

nayam loko 'sty ayajwasya kuto 'nyah kuru-sattama

na - *nikada*;
ayam - *ovoj*;
lokah - *planeti*;
asti - *ima*;
ayajwasya - *za onoga tko ne vrši žrtvovanja*;
kutah - *gdje je*;
anyah - *drugom*;
kuru-sat-tama - *o najbolji od Kurua*;

O najbolji iz Kuru dinastije, bez žrtvovanja osoba nikada ne može živjeti sretno na ovoj planeti ili u ovom životu. Kako onda može živjeti sretno u sljedećem?

SMISAO: Bez obzira na oblik materijalnog postojanja u kome se nalazilo, živo biće nikada ne zna svoj pravi položaj. Drugim riječima, postojanje u materijalnom svijetu je rezultat mnogostrukih posljedica naših grješnih života. Neznanje je uzrok grješnog života, a grješan život je uzrok mukotrpnog nastavljanja materijalnog postojanja. Ljudski oblik života je jedini izlaz iz te zapletenosti. Vede nam zato pružaju priliku da se oslobodimo, ukazujući nam na putove religije, ekonomskog razvoja i reguliranog zadovoljavanja čula i, na kraju, na proces kojim se možemo potpuno osloboditi bijednog stanja. Put religije, ili različitih vrsta spomenutih žrtvovanja, automatski rješava naše ekonomske probleme. Zahvaljujući vršenju yajwe možemo imati dovoljno hrane, mlijeka i ostalih namirnica - čak i ako dođe do takozvanog porasta stanovništva. Kada tijelo ima sve što mu je potrebno, prirodno je sljedeći stadij zadovoljavanja čula. Vede stoga propisuju sveti brak za regulirano zadovoljavanje čula. Time se osoba postupno uzdiže na nivo oslobođenja od materijalnog ropstva, a najviše savršenstvo oslobođenog života je druženje sa Svevišnjim Gospodinom. Savršenstvo se dostiže vršenjem yajwe (žrtvovanja), kao što je već bilo objašnjeno. Ako osoba nije sklona vršenju yajwe u skladu s Vedama, kako može očekivati sretnan život čak i u ovom tijelu, a da ne govorimo o drugom tijelu na drugoj planeti? Na raznim rajskim planetima postoje razne vrste materijalnih udobnosti, ali u svakom slučaju, osobe koje vrše razne vrste yajwi očekuje velika sreća. Međutim, najviša sreća koju čovjek može dostići je uzdizanje na duhovne planete slijeđenjem procesa svjesnosti Krsne. Život u svjesnosti Krsne je stoga rješenje za sve probleme materijalnog postojanja.

STIH 32

एवं बहुविधा यज्ञा वितता ब्रह्मणो मुखे । कर्मजान्बिद्धि तान्सर्वानेवं ज्ञात्वा विमोक्ष्यसे ॥३२॥

evam bahu-vidha yajwa vitata brahmano mukhe
karma-jan viddhi tan sarvan evam jwatva vimoksyase

evam - *tako*;
bahu-vidhah - *razne vrste*;
yajwah - *žrtvovanja*;
vitatah - *dolaze*;
brahmanah - *iz Veda*;

तद्विद्धि प्रणिपातेन परिप्रश्नेन सेवया । उपदेक्ष्यन्ति ते ज्ञानं ज्ञानिनस्तत्त्वदर्शिनः ॥३४॥

tad viddhi pranipatena paripracnena sevaya
upadeksyanti te jwanam jwaninas tattva-darcinah
tat - to znanje o različitim žrtvovanjima;
viddhi - pokušaj shvatiti;
pranipatena - prilazeći duhovnom učitelju;
paripracnena - ponizno postavljajući pitanja;
sevaya - služeći;
upadeksyanti - oni će inicirati;
te - tebe;
jwanam - u znanje;
jwaninah - samospoznati;
tattva - istinu;
darcinah - koji su vidjeli;

Samo pokušaj saznati istinu prilazeći duhovnom učitelju. Ponizno mu postavljaj pitanja i služi ga. Samospoznate duše ti mogu prenijeti znanje, jer su vidjele istinu.

SMISAO: Put duhovne spoznaje je bez sumnje težak. Gospodin nam zato savjetuje da pridemo vjerodostojnom duhovnom učitelju u učeničkom naslijeđu koje potječe od samog Gospodina. Nitko ne može biti vjerodostojan duhovni učitelj, ako ne slijedi ovaj princip učeničkog naslijeđa. Gospodin je izvorni duhovni učitelj, a osoba u učeničkom naslijeđu može prenijeti svom učeniku Gospodinovu poruku takva kakva jest. Nitko ne može postati duhovno spoznat izmišljanjem vlastitog procesa, kao što to obično čine budalasti varalice. Bhagavatam (6.3.19) kaže - dharmam tu saksad bhagavat-pranitam: put religije neposredno objavljuje Gospodin. Stoga, umna špekulacija ili suhoparne rasprave ne mogu odvesti osobu do pravog puta. Nezavisnim proučavanjem knjiga znanja se ne može napredovati u duhovnom životu. Moramo prići vjerodostojnom duhovnom učitelju da bismo primili znanje. Takvog duhovnog učitelja moramo prihvatiti sa stavom potpunog predavanja i služiti ga kao osobni sluga, bez lažnog ugleda. Zadovoljstvo samospoznatog duhovnog učitelja je tajna uspjeha u duhovnom životu. Pitanja i pokoravanje predstavljaju pravu kombinaciju za duhovno razumijevanje. Bez poniznosti i služenja, postavljanje pitanja učenom duhovnom učitelju neće donijeti rezultat. Učenik mora biti sposoban položiti test koji mu postavi duhovni učitelj i kada duhovni učitelj vidi iskrenu želju učenika, automatski blagoslivlja učenika pravim duhovnim razumijevanjem. U ovom stihu se osuđuju i slijepo slijeđenje i besmislena pitanja. Učenik treba ne samo ponizno slušati duhovnog učitelja, već i steći od njega jasno razumijevanje, ponizno služeći i postavljajući pitanja. Vjerodostojni duhovni učitelj je po prirodi veoma ljubazan prema učeniku. Zato, kada je učenik ponizan i uvijek spreman služiti ga, razmjena znanja i pitanja postaje savršena.

STIH 35

यज्ज्ञात्वा न पुनर्मोहमेवं यास्यसि पाण्डव । येन भूतान्यशेषाणि द्रक्ष्यस्यात्मन्यथो मयि ॥३५॥

yaj jwatva na punar moham evam yasyasi pandava
yena bhutany acesani draksyasy armany atho mayi
yat - koje;
jwatva - znajući;
na - nikada;
punah - ponovo;
moham - u iluziju;
evam - ovako;

yasyasi - *otíci ćeš*;
pandava - *o sine Pandua*;
yena - *kojim*;
bhutani - *živa bića*;
acesani - *sva*;
draksyasi - *vidjet ćeš*;
atmani - *u Vrhovnoj Duši*;
atha u - *ili drugim riječima*;
mayi - *u Meni*;

Kada stekneš pravo znanje od samospoznate duše, nikada više nećeš pasti u takvu iluziju, jer ćeš zahvaljujući tom znanju vidjeti da su sva živa bića samo dio Svevišnjeg, ili drugim riječima, da su Moja.

SMISAO: Rezultat primanja znanja od samospoznate duše ili onog tko zna pravu prirodu stvari je saznanje da su sva živa bića djelići i čestice Svevišnje Božanske Osobe, Gospodina Šri Krsne. Osjećaj da postojimo odvojeno od Krsne se naziva maya (ma - nije, ya - to). Neki misle da nemamo nikakve veze s Krsnom, da je Krsna samo velika povijesna ličnost i da je Apsolut neosobni Brahman. U stvari, kao što je rečeno u Bhagavad-giti, taj neosobni Brahman je Krsnin osobni sjaj. Krsna je, kao Svevišnja Božanska Osoba, uzrok svega. U Brahma-samhiti je jasno rečeno da je Krsna Svevišnja Božanska Osoba, uzrok svih uzroka. Čak su i milijuni inkarnacija samo Njegove različite ekspanzije. Slično tome, živa bića su također ekspanzije Krsne. Mayavadi filozofi pogrešno misle da Krsna gubi Svoje zasebno postojanje u Svojim mnogobrojnim ekspanzijama. Ta misao je po svojoj prirodi materijalna. U materijalnom svijetu imamo iskustvo da stvar koja se podijeli na dijelove gubi svoj prvobitni identitet. Ali mayavadi filozofi ne shvaćaju da apsolutno znači da je jedan plus jedan jednako jedan, a jedan minus jedan također jedan. To je priroda apsolutnog svijeta.

Zbog nedovoljnog poznavanja apsolutne znanosti, sada smo prekriveni iluzijom i zato mislimo da smo odvojeni od Krsne. Iako smo Krsnini odvojeni djelići, ne razlikujemo se od Njega. Tjelesna razlika između živih bića je maya, ili ono što nije stvarno. Mi smo svi stvoreni za to da zadovoljimo Krsnu. Samo zbog maye, Arjuna je mislio da je njegov privremeni tjelesni odnos s rođacima važniji od njegovog vječnog duhovnog odnosa s Krsnom. Čitavo učenje Gite vodi ka ovom zaključku: da živo biće, kao Krsnin vječni sluga, ne može biti odvojeno od Krsne i da se njegov osjećaj zasebnog identiteta odvojenog od Krsne naziva maya. Kao odvojeni djelići i čestice Svevišnjeg, živa bića imaju određenu svrhu. Pošto su još od pradavnih vremena zaboravila tu svrhu, nalaze se u različitim tijelima - tijelima ljudi, životinja, polubogova, itd. Takve tjelesne razlike nastaju zbog zaboravljanja transcendentalnog služenja Gospodina. Ali kada osoba transcendentalno služi u svjesnosti Krsne, odmah se oslobađa te iluzije. Takvo čisto znanje se može dobiti samo od vjerodostojnog duhovnog učitelja. Na taj način živo biće može izbjeći iluziju da je jednako Krsni. Savršeno znanje je da je Vrhovna Duša, Krsna, vrhovno utočište svih živih bića. Pošto su napustila to utočište, živa bića obmanuta materijalnom energijom zamišljaju da imaju odvojeni identitet. Tako, poistovjećujući se s različitim materijalnim identitetima, zaboravljaju Krsnu. Međutim, kada takva obmanuta živa bića postanu utemeljena u svjesnosti Krsne, smatra se da se nalaze na putu oslobođenja. To je potvrđeno u Bhagavatamu (2.10.6): muktir hitvanyatha-rupam svarupena vyavasthitih. Oslobođenje znači biti utemeljen u svom prirodnom položaju vječnog sluge Krsne (u svjesnosti Krsne).

STIH 36

**अपि चेदसि पापेभ्यः सर्वेभ्यः पापकृत्तमः ।
सर्वं ज्ञानप्लवेनैव बृजिनं संतरिष्यसि ॥३६॥**

api ced asi papebhyah sarvebhyah papa-krt-tamah
sarvam jwana-plavenaiva vrjinam santarisyasi

api - čak;
cet - ako;
asi - ti si;
papebhyah - od grješnika;
sarvebhyah - svih;
papa-krt-tamah - najveći grješnik;
sarvam - svih takvih grješnih posljedica;
jwana-plavena - brodom transcendentalnog znanja;
eva - svakako;
vrjinam - ocean bijede;
santarisyasi - potpuno češ prijeći;

Čak i ako se smatra da si najgrješniji od svih grješnika, ako se nalaziš na brodu transcendentalnog znanja bit češ sposoban prijeći ocean bijede.

SMISAO: Pravilno razumijevanje prirodnog položaja u odnosu s Krsnom je tako lijepo da može odmah uzdići osobu iznad borbe za opstanak koja se odvija u oceanu neznanja. Ovaj materijalni svijet se ponekad opisuje kao ocean neznanja, a ponekad kao šuma u plamenu. Koliko god da je čovjek vješt plivač, borba za opstanak u oceanu je vrlo teška. Ako se netko pojavi i izvuče plivača iz oceana, najveći je spasilac. Savršeno znanje primljeno od Svevišnje Božanske Osobe je put oslobođenja. Čamac svjesnosti Krsne je vrlo jednostavan, ali u isto vrijeme najuzvišeniji.

STIH 37

**यथैधांसि समिद्धोऽग्निर्भस्मसात्कुरुतेऽर्जुन ।
ज्ञानाग्निः सर्वकर्माणि भस्मसात्कुरुते तथा ॥३७॥**

yathaidhamsi samiddho 'gnir
jwanagnih sarva-karmani

bhasma-sat kurute 'rjuna
bhasma-sat kurute तथा

yatha - baš kao što;
edhamsi - drvo za ogrjev;
samiddhah - plamteća;
agnih - vatra;
bhasma-sat - u pepeo;
kurute - pretvara;
arjuna - o Arđuna;
jwana-agnih - vatra znanja;
sarva-karmani - sve posljedice materijalnih aktivnosti;
bhasma-sat - u pepeo;
kurute - pretvara;
tatha - slično;

Kao što plamteća vatra pretvara drvo u pepeo, o Arđuna, vatra znanja spaljuje u pepeo sve posljedice materijalnih aktivnosti.

SMISAO: Savršeno znanje o jastvu i Vrhovnom Jastvu i njihovom odnosu se ovdje uspoređuje s vatrom. Ta vatra spaljuje ne samo posljedice bezbožnih djela, već i pobožnih, pretvarajući ih u pepeo. Postoje razni stadiji posljedice: stadij stvaranja, sazrijevanja, manifestacije i stadij a priori. Ali znanje o prirodnom položaju živog bića sve spaljuje u pepeo. Kada osoba posjeduje potpuno znanje, sve posljedice, i a priori i a posteriori bivaju spaljene. U Vedama (Brhad-aranyaka Upanisada 4.4.22) je rečeno - ubhe uhaivaisa ete taraty amrtah sadhv-asadhuni: "Osoba nadilazi i pobožne i bezbožne posljedice djelovanja."

STIH 38

न हि ज्ञानेन सदृशं पवित्रमिह विद्यते । तत्स्वयं योगसंसिद्धः कालेनात्मनि विन्दति ॥३८॥

na hi jwanena sadrcam pavitram iha vidyate
tat svayam yoga-samsiddhah kalenatmani vindati

na - ništa;
hi - svakako;
jwanena - sa znanjem;
sadrcam - u usporedbi;
pavitram - posvećeno;
iha - u ovom svijetu;
vidyate - postoji;
tat - to;
svayam - on;
yoga - u devociji;
samsiddhah - koji je zreo;
kalena - tijekom vremena;
atmani - u sebi;
vindati - uživa;

U ovom svijetu ne postoji ništa tako uzvišeno i čisto kao što je transcendentalno znanje. Takvo znanje je zreo plod sveg misticizma. Onaj tko je dostigao savršenstvo u predanom služenju tijekom vremena uživa u sebi to znanje.

SMISAO: Kada govorimo o transcendentalnom znanju, mislimo pri tom na duhovno razumijevanje. Tako ne postoji ništa tako uzvišeno i čisto kao transcendentalno znanje. Neznanje je uzrok našeg ropstva, a znanje oslobođenja. To znanje je zreo plod predanog služenja i kada je osoba utemeljena u transcendentalnom znanju ne treba tragati za mirom na drugom mjestu, jer uživa mir u sebi. Drugim riječima, ovo znanje i mir dostižu vrhunac u svjesnosti Krsne. To je posljednja riječ Bhagavad-gite.

STIH 39

श्रद्धावाँलुभते ज्ञानं तत्परः संयतेन्द्रियः । ज्ञानं लब्ध्वा परां शान्तिमचिरेणाधिगच्छति ॥३९॥

craddhaval labhate jwanam tat-parah samyatendriyah
jwanam labdhva param cantim acirenadhigacchati

craddha-van - vjeran čovjek;
labhate - stječe;
jwanam - znanje;
tat-parah - jako privržen njemu;
samyata - ovladanih;
indriyah - osjetila;
jwanam - znanje;
labdhva - stekavši;
param - transcendentalni;
cantim - mir;
acirena - ubrzo;
adhigacchati - dostiže;

Vjeran čovjek koji se posvetio transcendentnom znanju i koji obuzdava svoja osjetila, dostojan je steći takvo znanje. Stekavši takvo znanje, ubrzo dostiže najviši duhovni mir.

SMISAO: Takvo znanje u svjesnosti Krsne može dostići vjerna osoba koja čvrsto vjeruje u Krsnu. Onaj tko misli da jednostavno zahvaljujući djelovanju u svjesnosti Krsne može dostići najviše savršenstvo se naziva vjernim. Ta vjera se dostiže predanim služenjem i pjevanjem Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare, koje čisti srce od sve materijalne prljavštine. Pored toga, osoba treba vladati čulima. Osoba koja je vjerna Krsni i koja vlada osjetilima može lako dostići savršenstvo u znanju o svjesnosti Krsne bez odlaganja.

STIH 40

**अज्ञश्चाश्रद्धधानश्च संशयात्मा विनश्यति ।
नायं लोकोऽस्ति न परो न सुखं संशयात्मनः ॥४०॥**

ajwac cacraddadhanac ca samcayatma vinacyati
nayam loko 'sti na paro na sukham samcayatmanah

ajwah - budala koja nema znanje o mjerodavnim spisima;
ca - i;
acraddadhanah - koja nema vjeru u razotkrivene spise;
ca - također;
samcaya - koja sumnja;
atma - osoba;
vinacyati - pada;
na - nikada;
ayam - u ovom;
lokah - svijetu;
asti - ima;
na - niti;
parah - u sljedećem životu;
na - ne;
sukham - sreću;
samcaya - sumnjičava;
atmanah - osoba;

Ali neuke i nevjerne osobe koje sumnjaju u razotkrivene spise ne dostižu svjesnost Boga, već padaju. Za sumnjičavu dušu nema sreće ni u ovom ni u sljedećem životu.

SMISAO: Od mnogo mjerodavnih, autoritativnih razotkrivenih spisa, Bhagavad-gita je najbolja. Oni koji su skoro kao životinje nemaju vjeru u mjerodavne razotkrivene spise, niti znanje o njima. Neki, iako imaju znanje o njima i mogu citirati odlomke iz razotkrivenih spisa, nemaju vjeru u te riječi. A neki, čak i ako imaju vjeru u spise kao što je Bhagavad-gita, ne vjeruju u Svevišnjeg Gospodina Šri Krsnu, niti Ga obožavaju. Takve osobe ne mogu biti postojane u svjesnosti Krsne, već padaju. Od svih spomenutih osoba, one koje nemaju vjeru i koje su uvijek sumnjičave, ne napreduju. Ljudi koji ne vjeruju u Boga i Njegove razotkrivene riječi ne nalaze dobro ni u ovom ni u sljedećem životu. Za njih nema nikakve sreće. Zato trebamo slijediti principe razotkrivenih spisa s vjerom i tako se uzdići na nivo znanja. Samo će nam znanje pomoći da se uzdignemo na transcendentni nivo duhovnog razumijevanja. Drugim riječima, sumnjičave osobe uopće ne mogu duhovno napredovati. Stoga trebamo slijediti stope velikih acarya učeničkog naslijeđa i tako dostići uspjeh.

STIH 41

योगसंन्यस्तकर्माणं ज्ञानसंछिन्नसंशयम् । आत्मवन्तं न कर्माणि निबध्नन्ति धनञ्जय ॥४१॥

yoga-sannyasta-karmanam jwana-sawchinna-samcayam
atmavantam na karmani nibadhnanti dhanawjaya

yoga - predanim služenjem u karma-jogi;
sannyasta - onaj tko se odrekao;
karmanam - plodova aktivnosti;
jwana - znanjem;
sawchinna - sasjekao;
samcayam - sumnje;
atma-vantam - utemeljen u jastvu;
na - nikada;
karmani - djelovanje;
nibadhnanti - vezuje;
dhanawjaya - o osvojitelju bogatstava;

Onaj tko predano služi, odričući se plodova svojih aktivnosti, i čije su sumnje uništene transcendentálnim znanjem, istinski je utemeljen u jastvu. Tako nije vezan posljedicama aktivnosti, o osvojitelju bogatstava.

SMISAO: Onaj tko slijedi uputstva Bhagavad-gite, kao što ih je dao sam Gospodin, Božanska Osoba, milošću transcendentálnog znanja oslobađa se svih sumnji. Kao djelić i čestica Gospodina, potpuno svjestan Krsne, već je utemeljen u znanju o jastvu. Stoga je nesumnjivo iznad vezanosti za djelovanje.

STIH 42

तस्माद्ज्ञानसंभूतं हृत्स्थं ज्ञानासिनात्मनः । छिच्चैनं संशयं योगमातिष्ठोत्तिष्ठ भारत ॥४२॥

tasmad ajwana-sambhutam hrt-stham jwanasinatmanah
chittvainam samcayam yogam atisthottistha bharata

tasmat - stoga;
ajwana-sambhutam - rođenu iz neznanja;
hrt-stham - nalaze se u srcu;
jwana - znanja;
asina - oružjem;
atmanah - o jastvu;
chittva - sasjeći;
enam - tu;
samcayam - sumnju;
yogam - u yogi;
atistha - utemelji se;
uttistha - ustani i bori se;
bharata - o potomče Bharate;

Stoga sasijeci oružjem znanja sumnje koje su se pojavile u tvom srcu zbog neznanja. Naoružan yogom, o Bharata, ustani i bori se.

SMISAO: Sistem yoge koji se objašnjava u ovom poglavlju se zove sanatana-yoga, ili vječne aktivnosti živog bića. Ova yoga obuhvaća dvije vrste žrtvenih aktivnosti: žrtvovanje materijalnih

posjeda i znanje o jastvu, koje je čista duhovna aktivnost. Ako se žrtvovanje materijalnih posjeda ne vrši radi duhovne spoznaje takvo žrtvovanje postaje materijalno. Ali onaj tko vrši takva žrtvovanja s duhovnim ciljem, ili u predanom služenju, vrši savršeno žrtvovanje. Kada je riječ o duhovnim aktivnostima, one se također dijele na dvije vrste: razumijevanje vlastitog jastva (ili svog prirodnog položaja) i istine o Svevišnjoj Božanskoj Osobi. Onaj tko slijedi put Bhagavad-gite kakva jest može vrlo lako razumjeti ove dvije važne vrste duhovnog znanja. Za njega nije teško steći savršeno znanje o jastvu kao djeliću Gospodina. To znanje je blagotvorno, jer takva osoba može lako shvatiti Gospodinove transcendentalne aktivnosti. Na samom početku ovog poglavlja, sam Svevišnji Gospodin govori o Svojim transcendentalnim aktivnostima. Onaj tko ne shvaća uputstva Bhagavad-gite je nevjeran i smatra se da zloupotrebljava sićušnu nezavisnost koju mu je dao Gospodin. Osoba koja usprkos takvim uputstvima ne shvati pravu prirodu Gospodina, kao vječne, blažene, sveznajuće Božanske Osobe, je bez sumnje budala broj jedan. Neznanje se može otkloniti postupnim prihvaćanjem principa svjesnosti Krsne. Svjesnost Krsne se budi različitim žrtvovanjima polubogovima, Brahmanu, žrtvovanjem u celibatu, u obiteljskom životu, u ovladavanju čulima, u primjeni mistične yoge, u pokorama, u odricanju od materijalnih posjeda, u proučavanju Veda i u slijeđenju društvenog sistema zvanog varnacrama-dharma. Sve ove aktivnosti su poznate kao žrtvovanja i zasnivaju se na reguliranom djelovanju. Ali u okviru tih aktivnosti, značajan činitelj je samospoznaja. Onaj tko traga za tim ciljem je pravi učenik Bhagavad-gite, dok onaj tko sumnja u autoritet Krsne pada. Zato se savjetuje da proučavamo Bhagavad-gitu ili neki drugi spis pod vodstvom vjerodostojnog duhovnog učitelja služeći mu i predajući mu se. Vjerodostojan duhovni učitelj pripada vječnom učeničkom naslijeđu i nimalo ne odstupa od uputstava Bhagavad-gite koja su prije mnogo milijuna godina bila prenijeta bogu Sunca. Ta učenja su učeničkim naslijeđem koje potječe od boga Sunca, bila prenijeta u zemaljsko kraljevstvo. Zato trebamo slijediti put Bhagavad-gite kao što je opisan u samoj Giti i čuvati se sebičnih ljudi koji teže za osobnim veličanjem i koji odvrću druge od pravog puta. Gospodin je nesumnjivo vrhovna osoba i Njegove aktivnosti su transcendentalne. Onaj tko to shvati je oslobođena osoba od samog početka proučavanja Bhagavad-gite.

Tako se završavaju Bhaktivedantina tumačenja četvrtog poglavlja Śrīmad Bhagavad-gite pod naslovom "Transcendentalno znanje".

Peto poglavlje

STIH 1

अर्जुन उवाच ।
संन्यासं कर्मणां कृष्ण पुनर्योगं च शंससि ।
यच्छ्रेय एतयोरेकं तन्मे ब्रूहि सुनिश्चितम् ॥ १ ॥

arjuna uvaca
sannyasam karmanam krsna punar yogam ca camsasi
yac chreya etayor ekam tan me bruhi su-niccitam

arjunah uvaca - Arđuna reče;
sannyasam - odricanje;
karmanam - od svih aktivnosti;
krsna - o Krišna;
punah - ponovo;
yogam - predano služenje;
ca - također;
camsasi - hvališ;
yat - što;
creyah - bolje je;
etayoh - od ta dva;
ekam - jedno;
tat - to;
me - meni;

bruhi - *molim Te reci*;
su-niccitam - *konačno*;

Arđuna reče: O Kriřna, prvo tražiř od mene da se odrekнем djelovanja, a zatim mi preporučujeř djelovanje s devocijom. Molim Te reci mi sada řto je bolje, jedno ili drugo?

SMISAO: U ovom poglavlju Bhagavad-gite Gospodin izjavljuje da je predano služenje bolje od suhoparne umne řpekulacije. Predano služenje je lakře od umne řpekulacije, jer je po prirodi transcendentalno i zato oslobađa osobu posljedica. U drugom poglavlju, Krsna je objasnio osnovno znanje o duři i njenoj zapletenosti u materijalnom tijelu. Također je objasnio kako se buddhi-yogom, ili predanim služenjem, moře osloboditi materijalnog zatočeniřtva. U trećem poglavlju je objasnio da osoba utemeljena na nivou znanja nema više nikakvih dužnosti, a u četvrtom poglavlju Gospodin je rekao Arjuni da sve vrste ųrtvovanja dostižu vrhunac u znanju. Međutim, na kraju četvrtog poglavlja Gospodin savjetuje Arjuni da se probudi i bori, utemeljen u savršenom znanju. Tako je istovremenim naglašavanjem vaųnosti djelovanja s devocijom i neaktivnosti u znanju zbunio Arjuna i pokolebao ga u njegovoj odlučnosti. Arjuna shvaća da odricanje u znanju povlači za sobom prestanak svih osjetilnih aktivnosti. Ali ako netko predano služi, kako prestaje s aktivnostima? Drugim rijećima, Arjuna misli da sannyasa, ili odricanje u znanju, treba biti potpuno liřeno svih aktivnosti, jer misli da su djelovanje i odricanje nespojivi. Izgleda da nije shvatio da aktivnosti koje se vrře u punom znanju ne donose posljedice i da se zato ne razlikuju od neaktivnosti. Zbog toga pita da li da potpuno prestane sa radom ili da djeluje sa potpunim znanjem.

STIH 2

**श्रीभगवानुवाच ।
संन्यासः कर्मयोगश्च निःश्रेयसकरावुभौ ।
तयोस्तु कर्मसंन्यासात्कर्मयोगो विशिष्यते ॥ २ ॥**

řri-bhagavan uvaca
sannyasah karma-yogac ca nihcreyasa-karav ubhau
tayos tu karma-sannyasat karma-yogo vicisyate

řri-bhagavan uvaca - *Boųanska Osoba reče*;
sannyasah - *odricanje od djelovanja*;
karma-yogah - *djelovanje s devocijom*;
ca - *također*;
nihcreyasa-karau - *vode ka putu oslobođenja*;
ubhau - *oba*;
tayoh - *od ta dva*;
tu - *ali*;
karma-sannyasat - *u usporedbi s odricanjem od plodonosnog djelovanja*;
karma-yogah - *djelovanje s devocijom*;
vicisyate - *bolje je*;

Boųanska Osoba odgovori: I odricanje od djelovanja i djelovanje s devocijom su povoljni za dostizanje oslobođenja, ali predano služenje je bolje od odricanja od djelovanja.

SMISAO: Plodonosne aktivnosti (traganje za osjetilnim zadovoljstvom) su uzrok materijalnog ropstva. Sve dok osoba vrři aktivnosti da bi poboljšala standard tjelesne udobnosti, sigurno će se seliti u različite vrste tijela i tako nastaviti materijalno ropstvo. To je potvrđeno u řrimad-Bhagavatamu (5.5.4-6) na slijedeći naćin:

nunam pramattah kurute vikarma

yad indriya-pritaya aprnoti
na sadhu manye yata atmano 'yam
asann api kleca-da asa dehah

parabhavas tavad abodha-jato
yavan na jijwasata atma-tattvam
yavat kriyas tavad idam mano vai
karmatmakam yena carira-bandhah

evam manah karma-vacam prayugkte
avidyayatmany upadhiyamane
pritir na yavan mayi vasudeve
na mucyate deha-yogena tavat

"Ljudi su ljudi za osjetilnim uživanjem i ne znaju da je ovo sadašnje tijelo, koje je puno bijede, rezultat plodonosnih aktivnosti koje su vršili u prošlosti. Iako je tijelo privremeno, uvijek na mnogo načina zadaje nevolje. Zbog toga djelovanje usmjereno ka zadovoljavanju osjetila nije dobro. Smatra se da čovjek nije uspješan u životu sve dok se ne počne pitati o svom pravom identitetu. Sve dok ne spozna svoj pravi identitet mora raditi da bi stekao plodonosne rezultate i tako zadovoljio osjetila, a sve dok je obuzet svjesnošću zadovoljavanja osjetila mora se seliti iz jednog tijela u drugo. Iako njegov um može biti obuzet plodonosnim aktivnostima i nalaziti se pod utjecajem neznanja, mora razviti ljubav prema predanom služenju Vasudeve. Samo tada može steći priliku oslobođenja od ropstva materijalnog postojanja."

Stoga, jwana (ili znanje da nismo materijalno tijelo, već duhovna duša) nije dovoljna za oslobođenje. Moramo djelovati u položaju duhovne duše, inače se ne možemo osloboditi materijalnog ropstva. Međutim, djelovanje u svjesnosti Krsne nije djelovanje na plodonosnom nivou. Zahvaljujući aktivnostima koje vrši u potpunom znanju osoba napreduje u pravom znanju. Bez svjesnosti Krsne, samo odricanje od plodonosnog djelovanja ne može pročistiti srce uslovljene duše. Sve dok srce nije pročišćeno, osoba mora djelovati na plodonosnom nivou. Ali djelovanje u svjesnosti Krsne joj automatski pomaže da se oslobodi rezultata plodonosnih aktivnosti tako da ne mora pasti na materijalni nivo. Zato je djelovanje u svjesnosti Krsne uvijek više od odricanja, koje uvijek povlači za sobom opasnost od pada. Odricanje bez svjesnosti Krsne je nepotpuno, kao što potvrđuje Šrila Rupa Goswami u svom Bhakti-rasamrta-sindhoo (1.2.258):

prapawcikataya buddhya hari-sambandhi-vastunah
mumuksubhah parityago vairagyam phalgu kathyate

"Kada se osoba koja želi dostići oslobođenje odrekne stvari povezanih sa Svevišnjom Božanskom Osobom misleći da su materijalne, njeno odricanje se naziva nepotpunim."

Odricanje je potpuno kada se osoba odriče sa znanjem da sve što postoji pripada Gospodinu i da nitko ne bi trebao svojatati pravo vlasništva ni nad čim. Trebamo shvatiti da ništa ne pripada nikome. Gdje je onda tu odricanje? Onaj tko zna da je sve Krsnino vlasništvo je uvijek utemeljen u odricanju. Kako sve pripada Krsni, sve trebamo upotrijebiti za služenje Krsne. Taj savršeni oblik djelovanja u svjesnosti Krsne je daleko bolji od bilo kakvog umjetnog odricanja sannyasija mayavadi škole.

STIH 3

**ज्ञेयः स नित्यसंन्यासी यो न द्वेष्टि न काङ्क्षति ।
निर्द्वन्द्वो हि महाबाहो सुखं बन्धात्प्रमुच्यते ॥ ३ ॥**

jweyah sa nitya-sannyasi yo na dvesti na kagksati
nirdvandvo hi maha-baho sukham bandhat pramucyate

jweyah - *treba znati*;
sah - *on*;
nitya - *uvijek*;

sannyasi - *onaj tko se odriče;*
yah - *koji;*
na - *nikada;*
dvesti - *prezire;*
na - *niti;*
kagksati - *želi;*
nirdvandvah - *slobodan od svih dvostranosti;*
hi - *svakako;*
maha-baho - *o Arđuna snažnih ruku;*
sukham - *sretno;*
bandhat - *od ropstva;*
pramucyate - *potpuno oslobođen;*

Onaj tko ne mrzi niti želi plodove svojih aktivnosti poznat je kao osoba koja je uvijek odvojena. Takva osoba, oslobođena svih dvostranosti, lako nadilazi materijalno ropstvo i biva potpuno oslobođena, o Arđuna snažnih ruku.

SMISAO: Onaj tko je potpuno svjestan Krsne je uvijek odvojen, jer niti mrzi niti želi rezultate svojih aktivnosti. Takva odvojena osoba, koja se posvetila transcendentalnom služenju Gospodina s ljubavlju, posjeduje potpuno znanje, jer zna svoj prirodni položaj u odnosu s Krsnom. Dobro zna da je Krsna cjelina, a ona dio i čestica Krsne. Takvo znanje je savršeno, jer je kvalitativno i kvantitativno ispravno. Konceptija jedinstva s Krsnom nije ispravna, jer dio nikada ne može biti jednak cjelini. Znanje da je živo biće kvalitativno jednako, a kvantitativno različito je pravo transcendentalno znanje zahvaljujući kome osoba postaje potpuna u sebi, nemajući za čime žudjeti ili žaliti. U njenom umu nema dvostranosti, oslobođena je - čak i u ovom materijalnom svijetu.

STIH 4

**साङ्ख्ययोगौ पृथग्बालाः प्रवदन्ति न पण्डिताः ।
एकमप्यास्थितः सम्यग्भयोर्विन्दते फलम् ॥ ४ ॥**

sagkhya-yogau prthag balah pravadanti na panditah
ekam apy asthitah samyag ubhayor vindate phalam

sagkhya - *analitičko proučavanje materijalnog svijeta;*
yogau - *predano služenje;*
prthak - *različiti;*
balah - *manje inteligentni;*
pravadanti - *kažu;*
na - *nikada;*
panditah - *učeni;*
ekam - *u jednom;*
api - *čak;*
asthitah - *nalazi se;*
samyak - *potpuni;*
ubhayoh - *oba;*
vindate - *uživa;*
phalam - *rezultat;*

Samo neuki ljudi izjavljuju da se predano služenje (karma-joga) razlikuje od analitičkog proučavanja materijalnog svijeta (sankje). Učene osobe kažu da onaj tko se posveti jednom od ova dva puta stječe rezultate oba.

SMISAO: Cilj analitičkog proučavanja materijalnog svijeta je pronaći dušu postojanja. Duša materijalnog svijeta je Visnu, ili Nad-duša. Predano služenje Gospodina obuhvaća služenje Nad-duše. Jedan proces se sastoji od pronalaženja korijena drveta, a drugi od zalijevanja korijena.

Pravi student sagkhya filozofije pronalazi korijen materijalnog svijeta, Visua, i potom sa savršenim znanjem služi Gospodina. Stoga u suštini nema razlike između ta dva puta, jer je Visnu cilj i jednog i drugog. Oni koji ne znaju krajnji cilj kažu da svrha sagkhye i karma-yoge nije ista, ali učena osoba zna da je cilj ova dva procesa isti.

STIH 5

**यत्साङ्ग्यैः प्राप्यते स्थानं तद्योगैरपि गम्यते ।
एकं साङ्ग्यं च योगं च यः पश्यति स पश्यति ॥ ५ ॥**

yat sagkhyaih prapyate sthanam tad yogair api gamyate
ekam sagkhyam ca yogam ca yah pacyati sa pacyati

yat - koje;
sagkhyaih - *sankja filozofijom*;
prapyate - *dostiže se*;
sthanam - *mjesto*;
tat - *to*;
yogaih - *predanim služenjem*;
api - *također*;
gamyate - *može se dostići*;
ekam - *isto*;
sagkhyam - *analitičko proučavanje*;
ca - *i*;
yogam - *djelovanje s devocijom*;
ca - *i*;
yah - *onaj tko*;
pacyati - *vidi*;
sah - *on*;
pacyati - *zaista vidi*;

Onaj tko zna da se položaj dostignut analitičkim proučavanjem može dostići i predanim služenjem i tko zato smatra da su analitičko proučavanje i predano služenje na istom nivou, vidi stvari takve kakve jesu.

SMISAO: Prava svrha filozofskog istraživanja je pronaći krajnji cilj života. Budući da je krajnji cilj života samospoznaja, nema razlike između zaključaka do kojih se dolazi slijeđenjem ova dva procesa. Filozofskim istraživanjem dolazi se do zaključka da živo biće nije dio materijalnog svijeta, već dio vrhovne duhovne cjeline. Zato duhovna duša nema nikakve veze s materijalnim svijetom; njene aktivnosti moraju biti u nekom odnosu sa Svevišnjim. Kada djeluje u svjesnosti Krsne, utemeljena je u svom prirodnom položaju. U procesu sagkhye, osoba mora odbaciti vezanost za materiju, a u procesu predanog služenja mora se vezati za djelovanje u svjesnosti Krsne. U stvari, oba procesa su ista, iako se, površno gledano, čini da se jedan proces zasniva na odvojenosti, a drugi na vezanosti. Nema razlike između odvojenosti od materije i vezanosti za Krsnu. Onaj tko to može vidjeti, vidi stvari takve kakve jesu.

STIH 6

**संन्यासस्तु महाबाहो दुःखमाहुमयोगतः ।
योगयुक्तो मुनिर्ब्रह्म नचिरेणाधिगच्छति ॥ ६ ॥**

*sannyāsas tu mahā-bāho duḥkham āptum ayogataḥ
yoga-yukto munir brahma na cireṇādhigacchati*

sannyasas tu maha-baho dukkham aptum ayogatah
yoga-yukto munir brahma na cirenadhigacchati

sannyasah - *odvojeni red života;*
tu - *ali;*
maha-baho - *o Arđuna snažnih ruku;*
dukkham - *nesreća;*
aptum - *pogađa;*
ayogatah - *bez predanog služenja;*
yoga-yuktah - *onaj tko predano služi;*
munih - *mislilac;*
brahma - *Svevišnjeg;*
na cirena - *bez odlaganja;*
adhigacchati - *dostiže;*

Samo odricanje od svih aktivnosti, bez predanog služenja Gospodina, ne može osobi donijeti sreću. Ali misaona osoba koja predano služi može odmah dostići Svevišnjeg.

SMISAO: Postoje dvije vrste sannyasija, ili osoba u odvojenom redu života. Mayavadi sannyasiji proučavaju sagkhya filozofiju, dok vaisnavski sannyasiji proučavaju filozofiju Bhagavatama, koji predstavlja pravi komentar na Vedanta-sutru. Mayavadi sannyasiji također proučavaju Vedanta-sutre, ali koriste vlastiti komentar zvan Cariraka-bhasya, koji je napisao Cagkaracarya. Studenti Bhagavata škole predano služe Gospodina prema pawcaratriki propisima i zato vaisnavski sannyasiji vrše razne aktivnosti u transcendentalnom služenju Gospodina. Iako vaisnavski sannyasiji nemaju nikakve veze s materijalnim aktivnostima, vrše razne aktivnosti u svom predanom služenju Gospodina. Ali mayavadi sannyasiji, koji su zaokupljeni proučavanjem sagkhye i Vedante i špekulacijom, ne mogu uživati u transcendentalnom služenju Gospodina. Kako je njihovo proučavanje mukotržno, ponekad se umore od špekuliranja o Brahmanu i uzmu utočište Bhagavatama, bez pravog razumijevanja. Stoga njihovo proučavanje Šrimad-Bhagavatama postaje mukotržno. Isprazne špekulacije i impersonalna proizvoljna tumačenja ne donose nikakvu korist mayavadi sannyasijima. Vaisnavski sannyasiji, koji predano služe, sretni su u izvršavanju svojih transcendentalnih dužnosti i sigurni da će na kraju otići u Božje carstvo. Mayavadi sannyasiji ponekad padnu s puta samospoznaje i ponovno počnu vršiti filantropske i altruističke materijalne aktivnosti, koje nisu ništa drugo do materijalne aktivnosti. Stoga možemo zaključiti da su oni koji djeluju u svjesnosti Krsne utemeljeni u boljem položaju od sannyasija koji samo špekuliraju o tome što je Brahman, a što nije Brahman, iako i oni nakon mnogo života dolaze do svjesnosti Krsne.

STIH 7

**योगयुक्तो विशुद्धात्मा विजितात्मा जितेन्द्रियः ।
सर्वभूतात्मभूतात्मा कुर्वन्नपि न लिप्यते ॥ ७ ॥**

yoga-yukto vicuddhatma vijitatma jitendriyah
sarva-bhutatma-bhutatma kurvann api na lipyate

yoga-yuktah - *zaokupljena predanim služenjem;*
vicuddha-atma - *pročišćena duša;*
vijita-atma - *samoovladana;*
jita-indriyah - *ovladavši osjetilima;*
sarva-bhuta - *prema svim živim bićima;*
atma-bhuta-atma - *samilosna;*
kurvan api - *iako djeluje;*
na - *nikada;*
lipyate - *ne zapliće se;*

Čista duša koja djeluje s devocijom i koja vlada svojim umom i osjetilima je draga svakome i svatko je njoj drag. Takav čovjek uvijek djeluje, nikada ne postaje zapleten.

SMISAO: Osoba koja se nalazi na putu oslobođenja slijedivši proces svjesnosti Krsne je vrlo draga svakom živom biću i svako živo biće je njoj drago. To je rezultat njene svjesnosti Krsne. Takva osoba ne može smatrati niti jedno živo biće odvojenim od Krsne, kao što lišće i grane drveta nisu odvojeni od drveta. Dobro zna da će zalijevanjem korijena drveta svo lišće i grane dobiti vodu, ili da će davanjem hrane želucu čitavo tijelo dobiti energiju. Onaj tko djeluje u svjesnosti Krsne je sluga svih živih bića i zato je svakome veoma drag. Kako je svatko zadovoljan s njegovim djelovanjem, ima čistu svjesnost, a kako ima čistu svjesnost, potpuno vlada svojim umom. Pošto potpuno vlada svojim umom, njegova osjetila su ovladana, a kako uvijek u umu misli na Krsnu, ne postoji mogućnost da zaboravi Krsnu ili da njegova osjetila budu zaokupljena nečim drugim osim služenja Gospodina. On ne voli slušati ništa što se ne odnosi na Krsnu, ne voli jesti ništa što nije ponuđeno Krsni i ne želi ići bilo gdje ako to nije povezano s Krsnom. Zato su njegova osjetila ovladana. Čovjek ovladanih osjetila ne može nikoga uvrijediti. Netko može upitati: "Zašto je onda Arjuna nanio uvrijede drugima (u bitci)? Zar nije bio svjestan Krsne?" Arjuna je samo površno gledano počinio uvrijede, jer su svi okupljeni na bojnom polju (kao što je bilo objašnjeno u drugom poglavlju) nastavili živjeti kao osobe, pošto duša ne može biti ubijena. Tako u duhovnom smislu na bojnom polju Kuruksetre nitko nije bio ubijen. Bila je samo promijenjena njihova odjeća po naredbi Krsne, koji je bio osobno prisutan. Stoga se Arjuna, boreći se na bojnom polju Kuruksetre, u stvari uopće nije borio; samo je izvršavao Krsnine naredbe u potpunoj svjesnosti Krsne. Takva se osoba nikada ne zapliće u posljedice djelovanja.

STIH 8-9

**नैव किञ्चित्करोमीति युक्तो मन्येत तच्चवित् ।
पश्यञ्शृण्वन्स्पृशन्नङ्गिप्रन्नक्षन्गच्छन्स्वपन्श्वसन् ॥ ८ ॥
प्रलपन्विसृजन्गृह्णन्मिषन्निमिषन्नपि ।
इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेषु वर्तन्त इति धारयन् ॥ ९ ॥**

naiva kiwcit karomiti
pacyaw crnvan sprcaw jighrann
pralapan visrjan grhnann
indriyanindriyarthesu

yukto manyeta tattva-vit
acnan gacchan svapan cvasan
unmisan nimisann api
vartanta iti dharayan

na - nikada;
eva - svakako;
kiwcit - bilo što;
karomi - radim;
iti - tako;
yuktah - obuzet božanskom svjesnošću;
manyeta - misli;
tattva-vit - onaj tko zna istinu;
pacyan - gledanju;
crnvan - slušanju;
sprcan - dodirivanju;
jighran - mirisanju;
acnan - jedenju;
gacchan - hodanju;
svapan - snivanju;
cvasan - disanju;
pralapan - govorenju;
visrjan - ostavljanju;
grhnann - prihvaćanju;

unmisan - *otvaranju*;
nimisan - *zatvaranju*;
api - *usprkos*;
indriyani - *osjetila*;
indriya-arthesu - *u zadovoljavanju osjetila*;
vartante - *neka tako djeluje*;
iti - *tako*;
dharayan - *misleći*;

Osoba s božanskom svjesnosti, iako gleda, sluša, miriše, jede, hoda, spava i diše, uvijek u sebi zna da zapravo ništa ne čini, jer dok govori, izlučuje, prima ili otvara i zatvara oči uvijek zna da samo materijalna osjetila dolaze u dodir sa svojim predmetima i da je od njih odvojena.

SMISAO: Osoba svjesna Krsne je čista u svom postojanju i pošto transcendentalno služi Krsnu s ljubavlju nema nikakve veze s aktivnostima koje ovise o pet neposrednih i posrednih uzroka: vršioća, aktivnosti, situacije, napora i sreće. Iako naizgled djeluje sa svojim tijelom i osjetilima, uvijek je svjesna svog pravog položaja - djelovanja na duhovnom nivou. U materijalnoj svjesnosti, osjetila su zaokupljena osjetilnim uživanjem, ali u svjesnosti Krsne osjetila djeluju za zadovoljstvo Krsninih osjetila. Zato je osoba svjesna Krsne uvijek slobodna, iako je naizgled zaokupljena osjetilnim aktivnostima. Aktivnosti poput gledanja i slušanja su aktivnosti osjetila za stjecanje znanja, a kretanje, govorenje i izlučivanje supstanci iz tijela su aktivnosti osjetila za djelovanje. Na osobu svjesnu Krsne nikada ne utječu aktivnosti osjetila. Ona ne može ništa raditi osim služiti Gospodina, jer zna da je Gospodinov vječni sluga.

STIH 10

**ब्रह्मण्याधाय कर्माणि सङ्गं त्यक्त्वा करोति यः ।
लिप्यते न स पापेन पद्मपत्रमिवाम्भसा ॥१०॥**

brahmany adhaya karmani saggam tyaktva karoti yah
lipyate na sa papena padma-patram ivambhasa

brahmani - *Svevišnjoj Božanskoj Osobi*;
adhaya - *prepuštajući*;
karmani - *sva djela*;
saggam - *vezanosti*;
tyaktva - *ostavljajući*;
karoti - *vrše*;
yah - *tko*;
lipyate - *dolazi pod utjecaj*;
na - *nikada*;
sah - *on*;
papena - *grijeha*;
padma-patram - *lotosov cvijet*;
iva - *kao*;
ambhasa - *vode*;

Onaj tko vrši svoju dužnost bez vezanosti, predajući rezultate Svevišnjem Gospodinu, ne dolazi pod utjecaj grješnog djela, kao što lotosov cvijet ne dodiruje voda.

SMISAO: Ovdje brahmani znači u svjesnosti Krsne. Materijalni svijet je sveukupna manifestacija triju guna materijalne prirode, koja se stručno naziva pradhana. Vedske himne - sarvam hy etad brahma (Mandukya Upanisada 2), tasmad etad brahma nama-rupam annam ca jayate (Mundaka Upanisada 1.2.10) i mama yonir mahad brahma (Bhagavad-gita 14.3) ukazuju da je sve u materijalnom svijetu manifestacija Brahmana; iako se posljedice različito manifestiraju, ne razlikuju se od uzroka. U Icopanisadi je rečeno da je sve povezano s Vrhovnim Brahmanom, ili

Krsnom, i da zato sve pripada samo Njemu. Onaj tko savršeno dobro zna da sve pripada Krsni, da je On vlasnik svega i da je stoga sve namijenjeno služenju Gospodina, prirodno nema nikakve veze s rezultatima svojih dobrih ili grješnih djela. Čak se i materijalno tijelo, Gospodinov poklon za vršenje određene vrste aktivnosti, može upotrijebiti u svjesnosti Krsne. Onda je iznad zagađenosti grješnim posljedicama, kao što lotosov cvijet, iako ostaje u vodi, nije vlažan. Gospodin je rekao u Giti (3.30) - mayi sarvani karmani sannyasya: "Posveti sve svoje aktivnosti Meni (Krsni)". Možemo zaključiti da osoba bez svjesnosti Krsne djeluje na osnovi koncepcije o materijalnom tijelu i osjetilima, ali osoba svjesna Krsne djeluje na osnovi znanja da je tijelo vlasništvo Krsne i da se zato treba upotrijebiti za služenje Krsne.

STIH 11

कायेन मनसा बुद्ध्या केवलैरिन्द्रियैरपि ।
योगिनः कर्म कुर्वन्ति सङ्गं त्यक्त्वात्मशुद्धये ॥११॥

kayena manasa buddhya kevalair indriyair api
yoginah karma kurvanti saggam tyaktvatma-cuddhaye

kayena - s tijelom;
manasa - s umom;
buddhya - s inteligencijom;
kevalaih - pročišćenim;
indriyaih - s osjetilima;
api - čak;
yoginah - osobe svjesne Krišne;
karma - aktivnosti;
kurvanti - vrše;
saggam - vezanost;
tyaktva - ostavljajući;
atma - jastva;
cuddhaye - radi pročišćenja;

Ostavljajući svu vezanost, jogiji djeluju s tijelom, umom, inteligencijom i osjetilima, samo da bi se pročistili.

SMISAO: Kada osoba djeluje u svjesnosti Krsne za zadovoljstvo Krsninih osjetila, svaka aktivnost tijela, uma, inteligencije ili osjetila je pročišćena od materijalne zagađenosti. Aktivnosti osobe svjesne Krsne ne donose materijalne posljedice. Djelujući u svjesnosti Krsne, osoba lako dostiže nivo pročišćenog djelovanja, koje se naziva sad-acara. Šri Rupa Gosvami to opisuje u svom Bhakti-rasamrta-sindhoo (1.2.187) na sljedeći način:

iha yasya harer dasye karmana manasa gira
nikhilasv apy avasthasu jivan-muktah sa ucyate

"Osoba koja djeluje u svjesnosti Krsne (ili drugim riječima, koja služi Krsnu) sa svojim tijelom, umom, inteligencijom i riječima oslobođena je čak i u ovom materijalnom svijetu, iako može vršiti razne navodno materijalne aktivnosti."

Nema lažni ja, jer ne vjeruje da je materijalno tijelo ili da posjeduje tijelo. Zna da nije tijelo i da njeno tijelo ne pripada njoj. Ona sama pripada Krsni, a tijelo također pripada Krsni. Kada sve što posjeduje - tijelo, um, inteligenciju, riječi, život, bogatstvo, itd. - upotrijebi za služenje Krsne, odmah postane povezana s Krsnom. Sjedinjena je s Krsnom i nema lažni ja koji je navodi da vjeruje da je tijelo, itd. To je savršeni nivo svjesnosti Krsne.

STIH 12

**युक्तः कर्मफलं त्यक्त्वा शान्तिमाप्नोति नैष्ठिकीम् ।
अयुक्तः कामकारेण फले सक्तो निबध्यते ॥१२॥**

yuktah karma-phalam tyaktva cantim apnoti naisthikim
ayuktah kama-karena phale saktō nibadhyate

yuktah - *onaj tko predano služi;*
karma-phatam - *rezultate svih aktivnosti;*
tyaktva - *ostavljajući;*
cantim - *savršeni mir;*
apnoti - *stječe;*
naisthikim - *nepokolebljivo;*
ayuktah - *onaj tko nije svjestan Krišne;*
kama-karena - *radi uživanja rezultata rada;*
phale - *za rezultat;*
saktah - *vezan;*
nibadhyate - *zaplíće se;*

**Nepokolebljivo predana duša dostiže savršeni mir, jer nudi rezultate svih aktivnosti
Meni, dok osoba koja nije sjedinjena s Božanskim, koja je pohlepna za plodovima svog
rada, postaje zapletena.**

SMISAO: Za razliku od osobe u tjelesnoj svjesnosti koja je vezana za rezultate svojih aktivnosti, osoba svjesna Krsne je privržena Krsni. Osoba koja je privržena Krsni i koja djeluje samo za Njega je oslobođena i ne brine se za rezultate svojih aktivnosti. U Bhagavatamu je objašnjeno da je briga o rezultatima aktivnosti uzrokovana djelovanjem pod utjecajem koncepcije dvostranosti, bez znanja o Apsolutnoj Istini. Krsna je vrhovna Apsolutna Istina, Božanska Osoba. U svjesnosti Krsne nema dvostranosti. Sve što postoji je tvorevina Krsnine energije, a Krsna je svedobar. Stoga su aktivnosti u svjesnosti Krsne na apsolutnom nivou; transcendentalne su i ne donose materijalne posljedice. Tako je osoba svjesna Krsne ispunjena mirom. Ali onaj tko je zapleten u proračunavanje dobitaka za osjetilno uživanje ne može imati taj mir. Ovo je tajna svjesnosti Krsne - spoznaja da ne postoji ništa osim Krsne je nivo mira i neustrašivosti.

STIH 13

**सर्वकर्माणि मनसा संन्यस्यास्ते सुखं वशी ।
नवद्वारे पुरे देही नैव कुर्वन्न कारयन् ॥१३॥**

sarva-karmani manasa sannyasyaste sukham vaci
nava-dvare pure dehi naiva kurvan na karayan

sarva - *svih;*
karmani - *aktivnosti;*
manasa - *u umu;*
sannyasya - *odričući se;*
aste - *ostaje;*
sukham - *u sreći;*
vaci - *onaj tko je ovladan;*
nava-dvare - *u mjestu s devet ulaza;*
pure - *u gradu;*
dehi - *utjelovljena duša;*
na - *nikada;*
eva - *svakako;*
kurvan - *bilo što radi;*

na - *ne*;
karayan - *uzrokuje rad*;

Kada utjelovljeno živo biće ovlada svojom prirodom i u umu se odrekne svih aktivnosti, sretno prebiva u gradu s devet ulaza (materijalnom tijelu), niti djelujući niti uzrokujući djelovanje.

SMISAO: Utjelovljena duša živi u gradu s devet ulaza. Aktivnosti tijela, slikovito opisanog kao grad, odvijaju se automatski pod kontrolom guna prirode. Iako se podvrgava tjelesnim stanjima, duša se može uzdići iznad tih stanja ako to želi. Samo zato što je zaboravila svoju višu prirodu poistovjećuje se s tijelom i zato pati. Svjesnošću Krsne može oživjeti svoj pravi položaj i tako se osloboditi utjelovljenosti. Stoga kada se posveti svjesnosti Krsne odmah postaje potpuno odvojena od tjelesnih aktivnosti. Živeći takvim ovladanim životom, u kome se njene misli mijenjaju, živi sretno u gradu sa devet ulaza. Devet ulaza je opisano na slijedeći način:

nava-dvare pure dehi hamso lelayate bahih
vacī sarvasya lokasya sthavarasya carasya ca

"Svevišnja Božanska Osoba, koja živi u tijelu živog bića, upravlja svim živim bićima u čitavom univerzumu. Tijelo se sastoji od devet ulaza (dva oka, dvije nosnice, dva uha, usta, anusa i genitalija). U svom uslovljenom stanju, živo biće se poistovjećuje s tijelom, ali kada se poistovjeti s Gospodinom u sebi, postaje slobodno kao Gospodin, čak i dok se nalazi u tijelu." (Cvetacvatara Upanisada 3.18)

Tako je osoba svjesna Krsne slobodna i od vanjskih i od unutrašnjih aktivnosti materijalnog tijela.

STIH 14

**न कर्तृत्वं न कर्माणि लोकस्य सृजति प्रभुः ।
न कर्मफलसंयोगं स्वभावस्तु प्रवर्तते ॥१४॥**

na kartrtvam na karmani lokasya srjati prabhuh
na karma-phala-samyogam svabhavas tu pravartate

na - *nikada*;
kartrtvam - *vlasništvo*;
na - *niti*;
karmani - *aktivnosti*;
lokasya - *ljudi*;
srjati - *stvara*;
prabhuh - *gospodar grada tijela*;
na - *niti*;
karma-phala - *sa rezultatima aktivnosti*;
samyogam - *povezan*;
svabhavah - *gune materijalne prirode*;
tu - *ali*;
pravartate - *djeluju*;

Utjelovljeni duh, gospodar grada svog tijela, ne stvara aktivnosti, niti potiče ljude na djelovanje, niti stvara plodove djela. Sve to čine gune materijalne prirode.

SMISAO: Kao što će biti objašnjeno u sedmom poglavlju, živo biće je jedna od energija ili priroda Svevišnjeg Gospodina, ali se razlikuje od materije, još jedne Gospodinove energije, koja se naziva nižom. Na neki način, viša priroda, živo biće, od pamtivijeka je u dodiru s materijalnom prirodom. Privremeno tijelo, ili materijalno boravište koje dobiva uzrok je raznih aktivnosti i njihovih posljedica. Živeći u takvoj uslovljenoj atmosferi, ispašta rezultate aktivnosti tijela

poistovjećujući se (u neznanju) s tijelom. Uzrok tjelesne patnje i nesreće je neznanje stečeno od pamtivijeka. Čim živo biće postane odvojeno od aktivnosti tijela, oslobađa se posljedica. Sve dok se nalazi u gradu tijela, izgleda kao njegov gospodar, ali u stvari nije ni vlasnik ni upravitelj njegovih aktivnosti i posljedica. Jednostavno se nalazi usred materijalnog oceana, boreći se za opstanak. Valovi oceana ga nose i nema kontrolu nad njima. Najbolje rješenje za njega je da izađe iz vode transcendentalnom svjesnošću Krsne. Samim tim će biti spašeno od sveg nemira.

STIH 15

नादत्ते कस्य चित्पापं न चैव सुकृतं विभुः । अज्ञानेनावृतं ज्ञानं तेन मुह्यन्ति जन्तवः ॥१५॥

nadatte kasyacit papam na caiva sukrtam vibhuh
ajwanenavrtam jwanam tena muhyanti jantavah

na - *nikada*;
adatte - *prihvaća*;
kasyacit - *ičiji*;
papam - *griješ*;
na - *nit*;
ca - *također*;
eva - *svakako*;
su-krtam - *pobožna djela*;
vibhuh - *Svevišnji Gospodin*;
ajwanena - *neznanjem*;
avrtam - *prekriveno*;
jwanam - *znanje*;
tena - *time*;
muhyanti - *zbunjena su*;
jantavah - *živa bića*;

Svevišnji Gospodin ne prihvaća ničija grješna ili pobožna djela. Međutim, utjelovljena bića su zbunjena, zbog neznanja koje prekriva njihovo pravo znanje.

SMISAO: Sanskrtska riječ vibhu znači Svevišnji Gospodin, koji je pun neograničenog znanja, bogatstva, snage, slave, ljepote i odvojenosti. On je uvijek zadovoljan u Sebi, neuznemiren grješnim ili pobožnim aktivnostima. On ne stvara određenu situaciju ni za jedno živo biće, ali živo biće, zbunjeno neznanjem, želi biti stavljeno u određene uslove života i tako njegov lanac aktivnosti i posljedica počinje. Živo biće je zbog svoje više prirode puno znanja. Usprkos tome, zbog svoje ograničene moći skloni je padanju pod utjecaj neznanja. Gospodin je svemoćan, ali živo biće nije. Gospodin je vibhu, sveznajući, a živo biće je anu, atomske veličine. Pošto je živa duša, ima sposobnost željeti po svojoj slobodnoj volji. Takvu želju ispunjava samo svemoćni Gospodin. Stoga, kada je živo biće zbunjeno svojim željama, Gospodin mu dozvoljava da ispuni te želje, ali nikada nije odgovoran za djela i posljedice određene situacije koju ono može poželjeti. Kako se nalazi u zbunjenom stanju, utjelovljena duša se poistovjećuje s materijalnim tijelom stvorenim u određenim okolnostima i biva podvrgnuta privremenoj bijedi i sreći u životu. Kao Paramatma, ili Nad-duša, Gospodin uvijek prati živo biće i zato može shvatiti želje osobene duše, kao što osoba može osjetiti miris cvjeta kada mu se približi. Želja je suptilni oblik uslovljenosti za živo biće. Gospodin ispunjava njegovu želju kako zaslužuje: čovjek snuje, a Bog odlučuje. Prema tome, pojedinac nije svemoguć u ispunjavanju svojih želja. Međutim, Gospodin može ispuniti sve želje. Pošto je neutralan prema svakome, ne miješa se u želje sićušnih nezavisnih živih bića. Međutim, kada netko želi Krsnu, Gospodin se posebno brine za njega i potiče ga da želi na takav način da Ga može dostići i biti vječno sretan. Vedske himne stoga izjavljuju - esa u hy eva sadhu karma karayati tam yam ebhyo lokebhya unninisate. esa u evasadhu karma karayati yam adho ninisate: "Gospodin navodi živo biće na vršenje pobožnih djela tako da se može uzdići. Gospodin ga navodi na vršenje bezbožnih djela tako da može otići u pakao." (Kausitaki Upanisada 3.8)

ajwo jantur anico 'yam atmanah sukha-dukhayoh
icvara-prerito gacchet svargam vacv abhram eva ca

"Živo biće je u svojoj sreći i nesreći potpuno ovisno. Po volji Svevišnjeg može otići u raj ili pakao, kao oblak nošen vjetrom."

Tako uslovljena duša, želeći od pamtivijeka izbjeći svjesnost Krsne, uzrokuje vlastitu zbunjenost. Iako je po prirodi vječna, blažena i puna znanja, zbog sićušnosti svog postojanja zaboravlja svoj prirodni položaj služenja Gospodina i biva zarobljena neznanjem. Pod opsjenom neznanja, živo biće tvrdi da je Gospodin odgovoran za njegovo uslovljeno postojanje. Vedanta-sutre (2.1.34) to potvrđuju. Vaisamya-nairghrnye na sapeksatvat tatha hi darcaiyati: "Gospodin ne mrzi i ne voli nikoga, iako tako izgleda."

STIH 16

**ज्ञानेन तु तदज्ञानं येषां नाशितमात्मनः ।
तेषामादित्यवज्ज्ञानं प्रकाशयति तत्परम् ॥१६॥**

jwanena tu tad ajwanam yesam naitam atmanah
tesam aditya-vaj jwanam prakacayati tat param

jwanena - *znanjem*;
tu - *ali*;
tat - *to*;
ajwanam - *neznanje*;
yesam - *čije*;
naitam - *uništeno je*;
atmanah - *živog bića*;
tesam - *njihovo*;
aditya-vat - *poput izlazećeg sunca*;
jwanam - *znanje*;
prakacayati - *otkriva*;
tat param - *svjesnost Krišne*;

Međutim, kada je netko prosvijetljen znanjem koje uništava neznanje, njegovo znanje razotkriva sve, kao što sunce po danu sve osvjetljava.

SMISAO: Oni koji su zaboravili Krsnu moraju biti zbunjeni, ali osobe svjesne Krsne nisu ni najmanje zbunjene. U Bhagavad-giti je rečeno: sarvam jwana-plavena, jwanagnih sarva-karmani i na hi jwanena sadrcam. Znanje se uvijek jako cijeni. Ali što je zapravo znanje. Čovjek stječe savršeno znanje kada se preda Krsni, kao što je rečeno u 19. stihu sedmog poglavlja: bahunam janmanam ante jwanavan mam prapadyate. Kada se nakon mnogo, mnogo života čovjek koji posjeduje savršeno znanje preda Krsni, ili kada dostigne svjesnost Krsne, sve mu se razotkriva, kao što sunce danju sve razotkriva. Živo biće je zbunjeno na toliko mnogo načina. Na primjer, kada nepristojno misli da je Bog, pada u posljednju zamku neznanja. Ako je živo biće Bog, kako može biti zbunjeno neznanjem? Da li Boga može zbuniti neznanje? Ako je tako, onda je neznanje, ili Sotona, veće od Boga. Pravo znanje se može steći od osobe koja je savršeno svjesna Krsne. Zato moramo potražiti takvog vjerodostojnog duhovnog učitelja i pod njegovim vodstvom naučiti što je svjesnost Krsne, jer će svjesnost Krsne sigurno raspršiti svo neznanje, kao što sunce raspršuje tamu. Čak i ako imamo potpuno znanje o tome da nismo tijelo i da smo transcendentalni prema tijelu, ne moramo biti sposobni uočiti razliku između duše i Nad-duše. Međutim sve možemo shvatiti ako se potrudimo uzeti utočište savršenog, vjerodostojnog duhovnog učitelja svjesnog Krsne. Boga i svoj odnos s Bogom možemo shvatiti samo kada sretnemo predstavnika Boga. Predstavnik Boga nikada ne tvrdi da je Bog, iako mu se ukazuje svo poštovanje koje se obično ukazuje Bogu zato što ima znanje o Bogu. Moramo naučiti razliku između Boga i živog bića. Gospodin Sri Krsna je zato rekao u drugom poglavlju (2.12) da je svako živo biće osoba i da je Gospodin također osoba. Bili su osobe u prošlosti, sada su osobe i

nastaviti će biti osobe u budućnosti, čak i nakon oslobođenja. Noću u mraku sve nam izgleda jednako, ali danju, kada sunce izađe, sve vidimo u njegovom pravom svjetlu. Identitet sa osobnošću u duhovnom životu je pravo znanje.

STIH 17

**तद्बुद्धयस्तदात्मानस्तन्निष्ठास्तत्परायणाः ।
गच्छन्त्यपुनरावृत्तिं ज्ञाननिर्धूतकल्मषाः ॥१७॥**

tad-buddhayas tad-atmanastan-nisthas tat-parayanah
gacchanty apunar-avrttim jwana-nirdhuta-kalmasah

tad-buddhayah - oni čija je inteligencija uvijek usredotočena na Svevišnjeg;
tat-atmanah - oni čiji su umovi uvijek usredotočeni na Svevišnjeg;
tat-nisthah - oni koji polažu svoju vjeru samo u Svevišnjeg;
tat-parayanah - koji su potpuno uzeli Njegovo utočište;
gacchanti - dolaze do;
apunah-avrttim - oslobođenja;
jwana - znanjem;
nirdhuta - pročišćeni;
kalmasah - sumnji;

Kada osoba usredotoči svoj um i inteligenciju na Svevišnjeg, polažući svoju vjeru u Njega i uzimajući Njegovo utočište, zahvaljujući potpunom znanju postaje potpuno pročišćena i tako napreduje na putu oslobođenja.

SMISAO: Vrhovna Transcendentalna Istina je Gospodin Krsna. Čitava Bhagavad-gita je usredotočena oko izjave da je Krsna Svevišnja Božanska Osoba. To je mišljenje čitave vedske literature. Para-tattva znači Vrhovna Stvarnost, koju shvaćaju oni koji spoznaju Svevišnjeg kao Brahman, Paramatmu i Bhagavana. Bhagavan ili Svevišnja Božanska Osoba je posljednja riječ Apsoluta. Ne postoji ništa više od toga. Gospodin kaže: mattah parataram nanyat kiwcid asti dhanawjaya. Neosobni Brahman također počiva na Krsni: brahmano hi pratisthaham. Prema tome, Krsna je u svakom pogledu Vrhovna Stvarnost. Onaj tko je usredotočio svoj um i inteligenciju na Krsnu, polažući svoju vjeru u Njega i uzimajući Njegovo utočište, ili drugim riječima, onaj tko je potpuno svjestan Krsne, nesumnjivo je pročišćen od svih sumnji i ima savršeno znanje o svemu što se odnosi na transcendenciju. Osoba svjesna Krsne može potpuno shvatiti da u Krsni postoji dvostranost (istovremena istovjetnost i individualnost) i sa takvim transcendentalnim znanjem može postojano napredovati na putu oslobođenja.

STIH 18

**विद्याविनयसंपन्ने ब्राह्मणे गवि हस्तिनि ।
शुनि चैव श्वपाके च पण्डिताः समदर्शिनः ॥१८॥**

vidya-vinaya-sampanne brahmane gavi hastini
cuni caiva cva-pake ca panditah sama-darcinah

vidya - obrazovanje;
vinaya - i plemenitost;
sampanne - u potpunosti posjeduju;
brahmane - brahmanu;
gavi - kravu;
hastini - slona;
cuni - psa;

ca - i;
eva - svakako;
cva-pake - onog tko jede pse (i koji ne pripada niti jednoj kasti);
ca - u svim;
panditah - mudri;
sama-darcinah - koji vide jednakim očima;

Ponizni mudraci, zahvaljujući pravom znanju, vide jednakim očima učenog i plemenitog brahmanu, kravu, slona, psa i čovjeka koji jede pse (koji ne pripada niti jednoj kasti).

SMISAO: Osoba svjesna Krsne ne pravi nikakvu razliku između životnih vrsta ili kasta. Brahmana i čovjek koji ne pripada niti jednoj kasti se mogu razlikovati sa društvene točke gledišta, a pas, krava i slon mogu pripadati različitim vrstama života, ali te razlike su beznačajne u očima učenog transcendentaliste. Takva vizija je rezultat njihovog odnosa sa Svevišnjim, jer je Svevišnji Gospodin u obliku svog potpunog dijela, Paramatme, prisutan u svačijem srcu. Takvo razumijevanje Svevišnjeg je pravo znanje. Što se tiče tijela u različitim kastama i vrstama života, Gospodin je prema svakome jednako ljubazan, jer se ophodi prema svakom biću kao prema prijatelju, ali bez obzira na okolnosti u kojima se živo biće nalazi Gospodin zadržava Svoj položaj Paramatme. Gospodin je kao Paramatma prisutan i u čovjeku koji ne pripada niti jednoj kasti i u brahmani, iako njihova tijela nisu ista. Tijela su materijalne tvorevine različitih guna materijalne prirode, ali duša i Nad-duša u tijelu su iste duhovne prirode. Međutim, kvalitativna srodnost duše i Nad-duše ih ne čini kvantitativno jednakim jer je osobena duša prisutna samo u jednom tijelu, dok je Paramatma prisutna u svakom tijelu. Osoba svjesna Krsne ima potpuno znanje o tome i stoga je istinski učena i sve vidi jednakim očima. Srodne osobine duše i Nad-duše su svjesnost, vječnost i blaženstvo, ali za razliku od osobene duše koja je svjesna svog ograničenog tijela, Nad-duša je svjesna svih tijela. Nad-duša je prisutna u svim tijelima, bez razlike.

STIH 19

**इहैव तैर्जितः सर्गो येषां साम्ये स्थितं मनः ।
निर्दोषं हि समं ब्रह्म तस्माद्ब्रह्मणि ते स्थिताः ॥१९॥**

ihaiva tair jitah sargo yesam samye sthitam manah
nirdosam hi samam brahma tasmad brahmani te sthitah

iha - u ovom životu;
eva - svakako;
taih - oni;
jitah - pobijedili;
sargah - rođenje i smrt;
yesam - čiji;
samyeh - u ravnoteži;
sthitam - utemeljen;
manah - um;
nirdosam - besprijekorni;
hi - svakako;
samam - u ravnoteži;
brahma - kao Svevišnji;
tasmad - stoga;
brahmani - u Svevišnjem;
te - oni;
sthitah - utemeljeni su;

Oni čiji su umovi utemeljeni u viziji jednakosti su već nadvladali stanja rođenja i smrti. Besprijekorni su kao Brahman i tako su već utemeljeni u Brahmanu.

SMISAO: Kao što je ovdje opisano, vizija jednakosti je znak samospoznaje. Smatra se da su oni koji su dostigli takav nivo nadvladali materijalna stanja, posebno rođenje i smrt. Sve dok se netko poistovjećuje s tijelom, smatra se uslovljenom dušom, ali čim se zahvaljujući spoznaji jastva uzdigne na nivo vizije jednakosti, oslobađa se uslovljenog života. Drugim riječima, ne mora se više roditi u materijalnom svijetu već nakon smrti može ući u duhovno nebo. Gospodin je besprijekoran jer ne osjeća privlačnost ili mržnju, i ono postaje besprijekorno i dostojno ulaska u duhovno nebo. Smatra se da je takva osoba već oslobođena i njeni će simptomi biti opisani u slijedećim stihovima.

STIH 20

**न प्रहृष्येत्प्रियं प्राप्य नोद्विजेत्प्राप्य चाप्रियम् ।
स्थिरबुद्धिरसंमूढो ब्रह्मविद्ब्रह्मणि स्थितः ॥२०॥**

na prahrsyet priyam prapya nodvijet prapya capriyam
sthira-buddhir asammudho brahma-vid brahmani sthitah

na - nikada;
prahrsyet - raduje se;
priyam - prijatno;
prapya - stječući;
na - ne;
udvijet - uzbuđuje se;
prapya - stječući;
ca - također;
apriyam - neprijatno;
sthira-buddhih - s inteligencijom utemeljenom u jastvu;
asammudhah - nije zbunjen;
brahma-vid - onaj tko savršeno poznaje Svevišnjeg;
brahmani - u transcendenciji;
sthitah - utemeljen;

Osoba koja se ne raduje kada stekne nešto prijatno niti jadikuje kada stekne nešto neprijatno, čija je inteligencija utemeljena u jastvu, koja nije zbunjena i koja zna nauku o Bogu, već je utemeljena u transcendenciji.

SMISAO: Ovdje su opisani simptomi samospoznate osobe. Prvi simptom je da nije obmanuta lažnim poistovjećivanjem tijela sa svojim pravim jastvom. Savršeno dobro zna da nije tijelo, već dio Svevišnje Božanske Osobe. Zato se ne raduje kada nešto stekne, niti jadikuje kada izgubi nešto što je povezano s njenim tijelom. Ta postojanost uma se naziva sthira-buddhi, inteligencija utemeljena u jastvu. Stoga nikada nije zbunjena pogrešnim mišljenjem da je grubo tijelo duša. Ne smatra tijelo vječnim i ne zanemaruje postojanje duše. To znanje je uzdiže do položaja poznavanja cjelokupne znanosti o Apsolutnoj Istini, Brahmanu, Paramatmi i Bhagavanu. Tako savršeno dobro zna svoj prirodni položaj i ne pokušava u svakom pogledu postati jednaka Svevišnjem. To se naziva spoznaja Brahmana ili samospoznaja. Takva postojana svjesnost se naziva svjesnost Krsne.

STIH 21

**बाह्यस्पर्शेष्वसक्तात्मा विन्दत्यात्मनि यत्सुखम् ।
स ब्रह्मयोगयुक्तात्मा सुखमक्षयमश्नुते ॥२१॥**

bahya-sparcesv asaktatma vindaty atmani yat sukham

sa brahma-yoga-yuktatma sukham aksayam acnute

bahya-sparcesu - za vanjsko osjetilno uživanje;

asakta-atma - onaj tko nije vezan;

vindati - uživa;

atmani - u jastvu;

yat - tu koju;

sukham - sreću;

sah - on;

brahma-yoga - usredotočujući se na Brahman;

yukta-atma - povezan sa sobom;

sukham - u sreći;

aksayam - bezgraničnoj;

acnute - uživa;

Takva oslobođena osoba ne osjeća privlačnost prema materijalnom osjetilnom zadovoljstvu, već uvijek uživa u sebi u transu. Na taj način samospoznata duša uživa u bezgraničnoj sreći, jer se usredotočuje na Svevišnjeg.

SMISAO: Šri Yamunacarya, veliki bhakta svjestan Krsne, rekao je:

yad-avadhi mama cetah krsna padaravinde
nava-nava-rasa-dhamany udyatam rantum asit
tad-avadhi bata nari-saggame smaryamane
bhavati mukha-vikarah susthu nisthivanam ca

"Otkako transcendentalno služim Krsnu s ljubavlju i uvijek u Njemu nalazim novo zadovoljstvo, kad god pomislim na seksualno zadovoljstvo pljunem na tu pomisao, a usta mi se zgrče od gađenja."

Osoba utemeljena u brahma-yogi, ili svjesnosti Krsne, toliko je zaokupljena služenjem Gospodina s ljubavlju da gubi svaki ukus za materijalno osjetilno uživanje. Najviše materijalno zadovoljstvo je seksualno zadovoljstvo. Čitav svijet se kreće pod njegovom opsjenom i materijalist bez te motivacije uopće ne može raditi. Ali osoba koja djeluje u svjesnosti Krsne može raditi s većim žarom bez seksualnog uživanja, koje izbjegava. To je test u duhovnoj spoznaji. Duhovna spoznaja i seksualno uživanje ne idu zajedno. Osobu svjesnu Krsne ne privlači nikakvo osjetilno zadovoljstvo, jer je oslobođena duša.

STIH 22

**ये हि संस्पर्शजा भोगा दुःखयोनय एव ते ।
आद्यन्तवन्तः कौन्तेय न तेषु रमते बुधः ॥२२॥**

ye hi samsparca-ja bhoga duhkha-yonaya eva te
ady-antavantah kaunteya na tesu ramate budhah

ye - ti;

hi - svakako;

samsparca-jah - dodirrom s materijalnim osjetilima;

bhogah - užitaka;

duhkha - nesreće;

yonayah - izvori;

eva - svakako;

te - oni su;

adi - početku;

anta - kraju;

vantah - podložni;

kaunteya - o Kuntin sine;

na - *nikada*;
tesu - *u njima*;
ramate - *ne nalazi zadovoljstvo*;
budhah - *inteligentna osoba*;

Inteligentna osoba ne uživa u izvorima bijede, koji nastaju dodiranjem materijalnim osjetilima. O Kuntin sine, takvi užici imaju početak i kraj i zato mudar čovjek ne nalazi u njima zadovoljstvo.

SMISAO: Materijalno osjetilno zadovoljstvo je rezultat dodira materijalnih osjetila, koja su privremena, jer je samo tijelo privremeno. Oslobođenu dušu ne zanima ništa privremeno. Znajući dobro radosti transcendentalnog zadovoljstva, kako može pristati uživati u lažnom zadovoljstvu? U Padma Purani je rečeno:

ramante yogino 'nante satyanande cid-atmani
iti rama-padenasau param brahmabhidhiyate

"Mistici nalaze neograničeno transcendentarno zadovoljstvo u Apsolutnoj Istini i zato je Vrhovna Apsolutna Istina, Božanska Osoba, poznata kao Rama."

U Śrīmad-Bhagavatamu (5.5.1) je također rečeno:

nayam deho deha-bhajam nr-loke
kastaṁ kamaṁ arhate vid-bhujam ye
tapo divyam putraka yena sattvam
cuddhyed yasmad brahma-saukhyam tv anantam

"Dragi moji sinovi, nema razloga da teško radite u ovom ljudskom obliku života da biste stekli osjetilno zadovoljstvo; takva zadovoljstva su dostupna onima koji jedu izmet (svinjama). U ovom životu se trebate podvrgnuti strogostima koje će pročistiti vaše postojanje. Tako ćete moći uživati u bezgraničnom transcendentnom blaženstvu."

Stoga, pravi yogiji ili učenici transcendentalisti ne osjećaju privlačnost prema osjetilnim zadovoljstvima, koja su uzroci neprestanog materijalnog postojanja. Što je više netko odan materijalnim zadovoljstvima, to više biva sputan bijedama.

STIH 23

**शक्रोतीहैव यः सोढुं प्राक्शरीरविमोक्षणात् ।
कामक्रोधोद्भवं वेगं स युक्तः स सुखी नरः ॥२३॥**

caṁnotihaiva yah sodhum prak carira-vimoksanat
kama-krodhodbhavam vegam sa yuktaḥ sa sukhi narah

caṁnoti - *sposoban je*;
iha eva - *u sadašnjem tijelu*;
yah - *onaj tko*;
sodhum - *podnijeti*;
prak - *prije nego što*;
carira - *tijelo*;
vimoksanat - *napusti*;
kama - *želju*;
krodha - *i gnjev*;
udbhavam - *nastale od*;
vegam - *nagona*;
sah - *on*;
yuktaḥ - *u transu*;
sah - *on*;

sukhi - *sretno*;
narah - *ljudsko biće*;

Ako osoba prije nego što napusti sadašnje tijelo može podnijeti nagone materijalnih osjetila i obuzda silu želje i gnjeva, utemeljena je u dobrom položaju i sretna u ovom svijetu.

SMISAO: Ako netko želi postojano napredovati na putu samospoznaje, mora pokušati ovladati nagonima materijalnih osjetila, kao što su nagon govora, gnjeva, uma, trbuha, spolnih organa i jezika. Onaj tko može vladati nagonima svih različitih osjetila i uma naziva se gosvami, ili svami. Takvi gosvamiji žive strogo ovladanim životom i sasvim zanemaruju nagone osjetila. Kada materijalne želje nisu zadovoljene, stvaraju gnjev i tako um, oči i grudi postaju uznemireni. Stoga trebamo naučiti vladati njima prije nego što napustimo materijalno tijelo. Smatra se da je onaj tko to može učiniti samospoznat i sretan u stanju samospoznaje. Dužnost transcendentaliste je da uporno nastoji ovladati željama i gnjevom.

STIH 24

**योऽन्तःसुखोऽन्तरारामस्तथान्तर्ज्योतिरेव यः ।
स योगी ब्रह्मनिर्वाणं ब्रह्मभूतोऽधिगच्छति ॥२४॥**

yo 'ntah-sukho 'ntar-aramastathantar-jyotir eva yah
sa yogi brahma-nirvanam brahma-bhuto 'dhigacchati

yah - *onaj tko*;
antah-sukhah - *sretan u sebi*;
antah-aramah - *aktivno uživa u sebi*;
tatha - *kao i*;
antah-jyotih - *stremi unutra*;
eva - *svakako*;
yah - *svakako*;
sah - *on*;
yogi - *mistik*;
brahma-nirvanam - *oslobođenje u Svevišnjem*;
brahma-bhuta - *pošto je samospoznat*;
adhigacchati - *dostiže*;

Onaj tko nalazi sreću u sebi, tko je aktivan i uživa u sebi i čiji je cilj unutrašnje prirode je savršeni mistik. Oslobođen je u Svevišnjem i na kraju dostiže Svevišnjeg.

SMISAO: Ako netko ne može uživati u sreći u sebi, kako može prestati s vanjskim aktivnostima namijenjenim stjecanju površne sreće? Oslobođena osoba uživa u sreći kroz stvarno iskustvo. Zato može mirno sjesti bilo gdje i uživati u aktivnosti unutrašnjeg života. Takva oslobođena osoba više ne želi vanjsku materijalnu sreću. To stanje se naziva brahma-bhuta. Kada ga osoba dostigne, može biti sigurna da će se vratiti kući, Bogu.

STIH 25

**लभन्ते ब्रह्मनिर्वाणमृषयः क्षीणकल्मषाः ।
छिन्नद्वैधा यतात्मानः सर्वभूतहिते रताः ॥२५॥**

labhante brahma-nirvanam
chinna-dvaidha yatatmanah

rsayah ksina-kalmasah
sarva-bhuta-hite ratah

labhante - *dostižu*;
brahma-nirvanam - *oslobođenje u Svevišnjem*;
rsayah - *oni koji su u sebi aktivni*;
ksina-kalmasah - *koji su lišeni svih grijeha*;
chinna - *raskrstivši*;
dvaidhah - *dvostranosti*;
yata-atmanah - *zaokupljeni samospoznajom*;
sarva-bhuta - *radi svih živih bića*;
hite - *dobrotvornim radom*;
ratah - *zaokupljeni*;

Misaone osobe koje su iznad dvostranosti rođenih iz sumnji, koje uvijek djeluju za dobrobit svih živih bića i koje su oslobođene svih grijeha dostižu oslobođenje u Svevišnjem.

SMISAO: Samo se za osobu potpuno svjesnu Krsne može reći da vrši dobrotvoran rad za sva živa bića. Kada osoba zna da je Krsna izvor svega i djeluje u tom duhu, djeluje za svakoga. Čovječanstvo pati zato što je zaboravilo da je Krsna vrhovni uživatelj, vrhovni vlasnik i vrhovni prijatelj. Stoga je nastojanje da se u čitavom ljudskom društvu probudi ova svjesnost najviši dobrotvorni rad. Čovjek ne može vršiti takve prvoklasne dobrotvorne aktivnosti, ako nije dostigao oslobođenje u Svevišnjem. Osoba svjesna Krsne ne sumnja u Krsninu vrhovnu moć. Ne sumnja zato što je potpuno oslobođena svih grijeha. To je stanje božanske ljubavi. Onaj tko se samo brine o fizičkoj dobrobiti ljudskog društva u stvari ne može nikome pomoći. Privremeno ublažavanje tjelesnih i umnih patnji nije zadovoljavajuće. Pravi uzrok problema u teškoj borbi za život leži u zaboravljanju odnosa sa Svevišnjim Gospodinom. Kada je čovjek potpuno svjestan svog odnosa s Krsnom, istinski je oslobođena duša, iako se može nalaziti u materijalnom tijelu.

STIH 26

**कामक्रोधविमुक्तानां यतीनां यतचेतसाम् ।
अभितो ब्रह्मनिर्वाणं वर्तते विदितात्मनाम् ॥२६॥**

*kāma-krodha-vimuktānāṃ yatīnāṃ yata-cetasām
abhito brahma-nirvāṇaṃ vartate viditātmanām*

kama-krodha-vimuktanam yatinam yata-cetasam
abhito brahma-nirvanam vartate viditatmanam

kama - *želja*;
krodha - *i gnjeva*;
vimuktanam - *onima koji su oslobođeni*;
yatinam - *svetih osoba*;
yata-cetasam - *potpuno ovladanog uma*;
abhitah - *osigurano u skoroj budućnosti*;
brahma-nirvanam - *oslobođenje u Svevišnjem*;
vartate - *tamo je*;
vidita-atmanam - *samospoznatih*;

Onima koji su oslobođeni gnjeva i svih materijalnih želja, koji su samospoznati i samoovladani i koji uvijek nastoje dostići savršenstvo, osigurano je oslobođenje u Svevišnjem u skoroj budućnosti.

SMISAO: Od svih svetih osoba koje nastoje dostići oslobođenje, najbolja je osoba svjesna Krsne. Bhagavatam (4.22.39) to potvrđuje na sljedeći način:

yat-pada-pagkaja-palaca-vilasa-bhaktya
karmacayam grathitam udgrathayanti santah
tadvan na rikta-matayo yatayo 'pi ruddha-
sroto-ganas tam aranam bhaja vasudevam

"Samo pokušajte predanim služenjem obožavati Vasudevnu, Svevišnju Božansku Osobu. Čak ni veliki mudraci ne mogu tako uspješno vladati nagonima osjetila kao oni koji uživaju u transcendentalnom blaženstvu služeći Gospodinova lotosova stopala, time iskorjenjujući duboko ukorijenjenu želju za plodonosnim aktivnostima."

Želja za uživanjem plodonosnih rezultata aktivnosti je toliko duboko ukorijenjena u uslovljenoj duši da čak i veliki mudraci teško mogu vladati takvim željama, usprkos velikim naporima. Gospodinov bhakta koji neprestano predano služi u svjesnosti Krsne i koji je dostigao savršenu samospoznaju, vrlo brzo dostiže oslobođenje u Svevišnjem. Zahvaljujući svom potpunom znanju o samospoznaji, uvijek ostaje u transu. Možemo navesti sličan primjer:

darcana-dhyana-samsparcair matsya-kurma-vihaggamah
svany apatyani pusananti tathaham api padma-ja

"Ribe, kornjače i ptice održavaju svoje mlade samo pogledom, meditacijom i dodirom. Ja postupam na sličan način, o Padmaja!"

Ribe podižu svoje mlade jednostavno promatrajući ih. Kornjače to čine meditacijom. Kornjača položi jaje na zemlju i meditira na jaja dok se nalazi u vodi. Slično tome, iako se bhakta svjestan Krsne nalazi daleko od Gospodinovog prebivališta, može se uzdići u to prebivalište jednostavno neprestano misleći na Gospodina i djelujući u svjesnosti Krsne. Bhakta ne osjeća patnje materijalnog postojanja. To stanje života se naziva brahma-nirvana ili odsustvo materijalnih bijeda, koje je rezultat neprestane zaokupljenosti Svevišnjim.

STIH 27-28

**स्पर्शान्कृत्वा बहिर्बाह्यांश्चक्षुश्चैवान्तरे भ्रुवोः ।
प्राणापानौ समौ कृत्वा नासाभ्यन्तरचारिणौ ॥२७॥
यतेन्द्रियमनोबुद्धिर्मुनिर्मोक्षपरायणः ।
विगतेच्छाभयक्रोधो यः सदा मुक्त एव सः ॥२८॥**

sparcan krtva bahir bahyamc caksuc caivantare bhruvoh
pranapanau samau krtva nasabhyantara-carinau

yatendriya-mano-buddhir munir moksa-parayanah
vigateccha-bhaya-krodho yah sada mukta eva sah

sparcan - *predmetima osjetila, kao što je zvuk;*
krtva - *držeći;*
bahih - *vanjskim;*
bahyan - *nepotrebim;*
caksuh - *oči;*
ca - *također;*
eva - *svakako;*
antare - *između;*
bhruvoh - *obrva;*
prana-apanau - *zrak koji struji prema gore i prema dolje;*
samau - *zadržavajući;*
krtva - *držeći;*
nasa-abhyantara - *u nosnicama;*
carinau - *puhanje;*
yata - *ovladanih;*

indriya - *osjetila*;
manah - *uma*;
buddhih - *inteligencije*;
munih - *transcendentalista*;
moksa - *za oslobođenje*;
parayanah - *predodređen*;
vigata - *odbacivši*;
iccha - *želje*;
bhaya - *strah*;
krodhah - *gnjev*;
yah - *onaj tko*;
sada - *uvijek*;
muktah - *oslobođen*;
eva - *svakako*;
sah - *on je*;

Prekidajući dodir sa svim vanjskim predmetima osjetila, držeći oči i pogled usmjeren između obrva, zadržavajući udah i izdah u nosnicama i tako vladajući umom, osjetilima i inteligencijom, transcendentalist koji stremlji k oslobođenju se oslobađa želje, straha i gnjeva. Onaj tko se uvijek nalazi u tom stanju je sigurno oslobođen.

SMISAO: Kada netko djeluje u svjesnosti Krsne, odmah može shvatiti svoj duhovni identitet i zahvaljujući predanom služenju shvatiti Svevišnjeg Gospodina. Kada je utemeljen u predanom služenju, dolazi na transcendentalni nivo i postaje sposoban osjetiti Gospodinovo prisustvo u svojim aktivnostima. Taj položaj se naziva oslobođenje u Svevišnjem.

Nakon što je objasnio principe oslobođenja u Svevišnjem, Gospodin poučava Arjuna kako može dostići taj položaj primjenom misticizma ili yoge poznate kao astagga-yoga, koja se sastoji od osam procesa zvanih yama, niyama, asana, pranayama, pratyahara, dharana, dhyana i samadhi. Ta yoga će biti detaljno objašnjena u šestom poglavlju, a na kraju petog je dano uvodno objašnjenje. Osoba se yogičkim procesom pratyahare mora odvojiti od predmeta osjetila kao što su zvuk, dodir, oblik, ukus i miris i zatim usmjeriti pogled između obrva, usredotočujući ga na vrh nosa, poluzatvorenih očiju. Nema koristi od potpunog zatvaranja očiju, jer postoji svaka mogućnost da zaspi. Niti ima koristi od potpunog otvaranja očiju, jer postoji opasnost da će je privući predmeti osjetila. Disanje se prekida u nosnicama zaustavljanjem zraka u tijelu koji struji prema gore i prema dolje. Primjenom takve yoge osoba može ovladati osjetilima, prekinuti dodir s vanjskim predmetima osjetila i tako se pripremiti za oslobođenje u Svevišnjem.

Ovaj proces yoge pomaže osobi da se oslobodi svakog straha i gnjeva i tako osjeti prisustvo Nad-duše na transcendentalnom nivou. Drugim riječima, svjesnost Krsne je najlakši proces slijeđenja principa yoge. To će biti detaljno objašnjeno u sljedećem poglavlju. Pošto osoba svjesna Krsne uvijek predano služi, ne izlaže se opasnosti da iskoristi svoja osjetila za druge djelatnosti. Ovaj način vladanja osjetilima je bolji od astagga-yoge.

STIH 29

**भोक्तारं यज्ञतपसां सर्वलोकमहेश्वरम् ।
सुहृदं सर्वभूतानां ज्ञात्वा मां शान्तिमृच्छति ॥२९॥**

bhoktaram yajwa-tapasam sarva-loka-maheshvaram
suhrdam sarva-bhutanam jwatva mam cantim rcchati

bhoktaram - *uživalac*;
yajwa - *žrtvovanje*;
tapasam - *i pokora i strogosti*;
sarva-loka - *svih planeta i polubogova na njima*;
maha-icvaram - *Svevišnji Gospodin*;
su-hrdam - *dobročinitelj*;
sarva - *svih*;

bhutanam - živih bića;
jwatva - tako znajući;
mam - Mene (Gospodina Krišnu);
cantim - oslobođenje od materijalnih patnji;
rcchati - stječe;

Osoba potpuno svjesna Mene, koja zna da sam krajnji uživatelj svih žrtvovanja i strogosti, vrhovni gospodar svih planeta i polubogova i dobročinitelj i dobronamjernik svih živih bića, dostiže mir oslobađajući se patnje prouzročene materijalnim bijedama.

SMISAO: Sve uslovljene duše u okovima iluzorne energije žele steći mir u materijalnom svijetu, ali ne znaju formulu za mir, koja je objašnjena u ovom dijelu Bhagavad-gite. Najbolja formula za mir je saznanje da je Gospodin Krsna uživatelj svih ljudskih aktivnosti. Ljudi trebaju ponuditi sve za transcendentalno služenje Gospodina, jer je On vlasnik svih planeta i polubogova na njima. Nitko nije veći od Njega. On je veći i od najvećih polubogova, Cive i Brahme. U Vedama (Cvetacvatara Upanisada 6.7) Svevišnji Gospodin je opisan kao tam icvaranam paramam mehecvaram. Pod opsjenom iluzije, živa bića pokušavaju postati gospodari svega što ih okružuje, ali u stvari se nalaze pod kontrolom Gospodinove materijalne energije. Gospodin je gospodar materijalne prirode, a uslovljene duše se nalaze pod kontrolom strogih zakona materijalne prirode. Bez razumijevanja tih jednostavnih činjenica ne može se ostvariti mir u svijetu ni pojedinačno ni zajednički. To je smisao svjesnosti Krsne. Gospodin Krsna je vrhovni upravitelj, a sva živa bića su, zajedno s velikim polubogovima, podčinjena Njemu. Savršeni mir se može dostići samo u potpunoj svjesnosti Krsne.

U ovom petom poglavlju se praktično objašnjava svjesnost Krsne, obično poznata kao karma-yoga. Odgovara se na pitanje kako karma-yoga može donijeti oslobođenje. Djelovati u svjesnosti Krsne znači djelovati s potpunim znanjem o Gospodinu kao gospodaru. Takvo djelovanje se ne razlikuje od transcendentalnog znanja. Neposredna svjesnost Krsne je bhakti-yoga, a jwana-yoga je put koji vodi do bhakti-yoge. Biti svjestan Krsne znači djelovati s potpunim znanjem o svom odnosu s Vrhovnim Apsolutom, a savršenstvo te svjesnosti je potpuno znanje o Krsni, Svevišnjoj Božanskoj Osobi. Kao dio Boga, čista duša je Njegov vječni sluga. Duša dolazi u dodir s mayom (iluzijom) zbog svoje želje da gospodari mayom i to je uzrok njene patnje. Sve dok je u dodiru s materijom mora raditi da bi zadovoljila materijalne potrebe. Međutim, proces svjesnosti Krsne je dovodi na nivo duhovnog života čak i dok se nalazi u materijalnoj atmosferi, jer njegovom primjenom u materijalnom svijetu budi duhovno postojanje. Što je netko napredniji, to se više oslobađa okova materije. Gospodin nije pristran ni prema kome. Sve ovisi o praktičnom izvršavanju dužnosti u svjesnosti Krsne koje pomaže osobi da vlada osjetilima u svakom pogledu i pobjedi utjecaj želje i gnjeva. Onaj tko je postojan u svjesnosti Krsne i vlada ovim strastima, ostaje na transcendentalnom nivou, ili brahma-nirvani. U procesu svjesnosti Krsne osoba automatski primjenjuje osmerostruku mističnu yogu, jer ostvaruje krajnju svrhu tog procesa. Primjenom yame, niyame, asane, pranayame, pratyahare, dharane, dhyane i samadhija yogi se postupno uzdiže, ali taj proces uzdizanja prethodi savršenstvu koje se dostiže predanim služenjem, koje jedino može donijeti mir ljudskom biću. Ono je najviše savršenstvo života.

Tako se završavaju Bhaktivedantina tumačenja petog poglavlja Šrimad Bhagavad-gite pod naslovom "Karma-yoga - djelovanje u svjesnosti Krsne".

Šesto poglavlje

STIH 1

श्रीभगवानुवाच ।

अनाश्रितः कर्मफलं कार्यं कर्म करोति यः ।

स संन्यासी च योगी च न निरग्निर्न चाक्रियः ॥ १ ॥

Šri-bhagavan uvaca

anaŚritah karma-phalam karyam karma karoti yah
sa sannyasi ca yogi ca na niragnir na cakriyah

Śri-bhagavan uvaca - *Gospodin reĉe;*
anaŚritah - *ne uzima utoĉište;*
karma-phalam - *rezultata rada;*
karyam - *obavezan;*
karma - *rad;*
karoti - *vrši;*
yah - *onaj tko;*
sah - *on;*
sannyasi - *u odvojenom redu ųivota;*
ca - *takoĊer;*
yogi - *mistik;*
ca - *takoĊer;*
na - *ne;*
nih - *bez;*
agnih - *vatre;*
na - *nitj;*
ca - *takoĊer;*
akriyah - *bez duųnosti;*

Svevišnja Boųanska Osoba reĉe: Onaj tko nije vezan za plodove svog rada i tko radi iz duųnosti je utemeljen u odvojenom redu ųivota. Takva osoba je pravi mistik, a ne onaj tko ne pali vatru i ne vrši nikakvu duųnost.

SMISAO: U ovom poglavlju Gospodin objašnjava da je proces osmerostrukog sistema yoge namijenjen ovladavanju umom i osjetilima. MeĊutim, ovaj proces je za većinu ljudi vrlo teųak, posebno u dobu Kali. Iako se u ovom poglavlju preporuĉuje osmerostruki sistem yoge, Gospodin naglašava da je proces karma-yoge, ili djelovanja u svjesnosti Krsne, bolji. U ovom svijetu svatko radi da bi izdržavao svoju obitelj i domaćinstvo, ali nitko ne djeluje bez nekog samointeresa, nekog osobnog zadovoljstva, uskog ili proširenog. Mjerilo savršenstva je djelovanje u svjesnosti Krsne, a ne djelovanje sa ųeljom za uųivanjem u plodovima rada. Duųnost je svih ųivih biĉa djelovati u svjesnosti Krsne, jer su po svom prirodnom poloųaju dijelovi Svevišnjeg. Dijelovi tijela rade za zadovoljstvo cijelog tijela. Tjelesni udovi ne djeluju za vlastito zadovoljstvo, već za zadovoljstvo ĉitave cjeline. Sliĉno tome, ųivo biĉe koje ne djeluje za vlastito zadovoljstvo, već za zadovoljstvo vrhovne cjeline je savršeni sannyasi, savršeni yogi. Sannyasiji ponekad pogrešno misle da su se oslobodili svih materijalnih duųnosti i zato prestaju vršiti agnihotra yajwe (ųrtvovanja u kojima se ponude prinose u vatru), ali u stvari su sebiĉni jer teųe za sjedinjenjem s neosobnim Brahmanom. Takva ųelja je viša od bilo koje materijalne ųelje, ali nije lišena sebiĉnosti. Sliĉno tome, mistiĉni yogi koji primjenjuje sistem yoge s poluzatvorenim oĉima, ostavivši sve materijalne aktivnosti, ųeli neko zadovoljstvo za sebe. Ali osoba koja djeluje u svjesnosti Krsne radi za zadovoljstvo cjeline, bez sebiĉnosti. Osoba svjesna Krsne nema ųelju za zadovoljavanje samog sebe. Njeno mjerilo uspjeha je Krsnino zadovoljstvo i zato je savršeni sannyasi, ili savršeni yogi. Gospodin Caitanya, najviši savršeni simbol odvojenosti, moli se:

na dhanam na janam na sundarim
kavitam va jagad-ica kamaye
mama janmani janmanicvare
bhavatad bhaktir ahaituki tvayi

"O svemoĉni Gospodine, ne ųelim zgrtati bogatstvo, niti uųivati u lijepim ųenama ili imati brojne sljedbenike. ųelim samo bezuzroĉnu milost da Te mogu predano sluųiti, ųivot za ųivotom."

यं संन्यासमिति प्राहुर्योगं तं विद्धि पाण्डव । न ह्यसंन्यस्तसंकल्पो योगी भवति कश्चन ॥ २ ॥

yam sannyasam iti prahur yogam tam viddhi pandava
na hy asannyasta-sagkalpo yogi bhavati kaccana

yam - što;
sannyasam - odricanje;
iti - tako;
prahuh - kažu;
yogam - povezivanje sa Svevišnjim;
tam - to;
viddhi - moraš znati;
pandava - o sine Pandua;
na - nikada;
hi - svakako;
asannyasta - bez ostavljanja;
sagkalpah - želju za zadovoljavanjem sebe;
yogi - mistični transcendentalist;
bhavati - postaje;
kaccana - itko;

O sine Pandua, trebaš znati da je ono što se naziva odricanjem isto što i joga, ili povezivanje sa Svevišnjim, jer nitko nikada ne može postati jogi, ako se ne odrekne želje za zadovoljavanjem osjetila.

SMISAO: Prava sannyasa-yoga, ili bhakti, znači da osoba treba znati svoj prirodni položaj i djelovati u skladu s njim. Živo biće nema zasebni nezavisni identitet. Ono je vanjska energija Svevišnjeg. Kada je zarobljeno materijalnom energijom, uslovljeno je, a kad je svjesno Krsne, ili svjesno duhovne energije, nalazi se u svom pravom prirodnom stanju života. Stoga, onaj tko ima potpuno znanje prestaje sa svim materijalnim zadovoljavanjima osjetila, odričući se svih vrsta osjetilnog uživanja. Tako postupaju yogiji koji suzdržavaju osjetila od materijalne vezanosti. Ali osoba svjesna Krsne nema priliku svoja osjetila zaokupiti aktivnostima koje nisu posvećene Krsni. Stoga je osoba svjesna Krsne u isto vrijeme i sannyasi i yogi. Svrha znanja i obuzdavanja osjetila, propisanih u procesima jwane i yoge, automatski se ostvaruje u svjesnosti Krsne. Ako osoba nije sposobna ostaviti aktivnosti svoje sebične prirode, jwana i yoga su beskorisni. Pravi cilj živog bića treba biti ostavljanje svog sebičnog zadovoljstva i spremnost za zadovoljavanjem Svevišnjeg. Osoba svjesna Krsne nema nikakvu želju za vlastitim uživanjem. Uvijek djeluje za zadovoljstvo Svevišnjeg. Onaj tko nema obavještenje o Svevišnjem mora zato djelovati za vlastito zadovoljstvo, jer nitko ne može ostati na nivou neaktivnosti. Sve svrhe se savršeno ostvaruju djelovanjem u svjesnosti Krsne.

STIH 3

आरुरुक्षोर्मुनेर्योगं कर्म कारणमुच्यते । योगारूढस्य तस्यैव शमः कारणमुच्यते ॥ ३ ॥

aruruksor muner yogam karma karanam ucyate
yogarudhasya tasyaiva camah karanam ucyate

aruruksor - koji je tek započeo s jogom;
muneh - mudraca;
yogam - osmerostruki sistem joge;
karma - rad;
karanam - sredstvo;

ucyate - kaže se da je;
yoga - osmerostruku jogu;
arudhasya - onaj tko je dostigao;
tasya - njegov;
eva - svakako;
camah - prestanak sa svim materijalnim aktivnostima;
karanam - sredstvo;
ucyate - kaže se da je;

Kaže se da je za početnika u osmerostrukom procesu joge djelovanje sredstvo, a za onoga tko je već napredan u jogi prestanak sa svim materijalnim aktivnostima.

SMISAO: Proces povezivanja sa Svevišnjim se naziva yoga. Ovaj proces se može usporediti s ljestvama za dostizanje najviše duhovne spoznaje. Te ljestve počinju od najnižeg materijalnog stanja živog bića i sežu do savršene samospoznaje u čistom duhovnom životu. Ovisno o raznim nivoima napretka, različiti dijelovi ljestava su poznati po različitim imenima. Cijele ljestve se nazivaju yoga i mogu se podijeliti na tri dijela, jwana-yogu, dhyana-yogu i bhakti-yogu. Najniža prečka ljestava se naziva yogaruruksu, a najviša yogarudha.

U osmerostrukom sistemu yoge, smatra se da su početni pokušaji osobe da se zaokupi meditacijom putem propisanih principa života i vježbanja raznih položaja sjedenja (koji su manje-više tjelesne vježbe) plodonosne materijalne aktivnosti. Sve takve aktivnosti vode do savršene umne ravnoteže namijenjene vladanju osjetilima. Kada netko postigne uspjeh u meditaciji, sve uznemiravajuće umne aktivnosti prestaju.

Međutim, osoba svjesna Krsne se od početka nalazi na nivou meditacije, jer uvijek misli na Krsnu. Kako uvijek služi Krsnu, smatra se da je prestala sa svim materijalnim aktivnostima.

STIH 4

**यदा हि नेन्द्रियार्थेषु न कर्मस्वनुपजते ।
सर्वसंकल्पसंन्यासी योगारूढस्तदोच्यते ॥ ४ ॥**

yada hi nendriyarthesu na karmasv anusajjate
sarva-sagkalpa-sannyasi yogarudhas tadocyate

yada - kada;
hi - svakako;
na - ne;
indriya-arthesu - zadovoljavanjem osjetila;
na - nikada;
karmasu - plodonosnim aktivnostima;
anusajjate - nužno se bavi;
sarva-sagkalpa - svih materijalnih želja;
sannyasi - onaj tko se odriče;
yoga-arudhah - napredan u jogi;
tada - tada;
ucyate - kaže se da je;

Za osobu se kaže da je napredna u jogi kada se odrekla svih materijalnih želja i kada ne nastoji zadovoljiti svoja osjetila, niti vršiti plodonosne aktivnosti.

SMISAO: Kada je osoba potpuno zaokupljena transcendentalnim služenjem Gospodina s ljubavlju, zadovoljna je u sebi i zato više ne vrši plodonosne aktivnosti, niti nastoji zadovoljiti svoja osjetila. U protivnom, mora biti zaokupljena zadovoljavanjem osjetila, pošto ne može živjeti bez rada. Čovjek koji nije svjestan Krsne mora uvijek vršiti aktivnosti zasnovane na uskoj ili proširenoj sebičnosti. Ali osoba svjesna Krsne može učiniti sve za zadovoljstvo Krsne i tako biti savršeno odvojena od osjetilnog uživanja. Onaj tko nema takvu spoznaju mora se pokušati

mehanički osloboditi materijalnih želja prije nego što bude uzdignut na najvišu prečku ljestava yoge.

STIH 5

**उद्धरेदात्मनात्मानं नात्मानमवसादयेत् ।
आत्मैव ह्यात्मनो बन्धुरान्मैव रिपुरात्मनः ॥ ५ ॥**

uddhared atmanatmanam
atmaiva hy atmano bandhur

natmanam avasadayet
atmaiva ripur atmanah

uddharet - *mora se izbaviti;*
atmana - *umom;*
atmanam - *uslovljena duša;*
na - *nikada;*
atmanam - *uslovljenu dušu;*
avasadayet - *degradira;*
atma - *um;*
eva - *svakako;*
hi - *zaista;*
atmanah - *uslovljene duše;*
bandhuh - *prijatelj;*
atma - *um;*
eva - *svakako;*
ripuh - *neprijatelj;*
atmanah - *uslovljene duše;*

Uslovljena duša se mora uz pomoć uma izbaviti, a ne degradirati. Um je prijatelj uslovljene duše, ali i njen neprijatelj.

SMISAO: Ovisno o različitim okolnostima, riječ atma se odnosi na tijelo, um ili dušu. U sistemu yoge, um i uslovljena duša su posebno značajni. Kako je um središnja točka procesa yoge, atma se u ovom stihu odnosi na um. Svrha sistema yoge je ovladati umom i odvojiti ga od vezanosti za predmete osjetila. Ovdje se naglašava da um mora biti ovladan tako da uslovljenu dušu može izbaviti iz blata neznanja. U materijalnom postojanju živo biće je podložno utjecaju uma i osjetila. U stvari, čista duša je zapletena u materijalnom svijetu zato što se njen um nalazi pod utjecajem lažnog ja, koji želi vladati materijalnom prirodom. Stoga um treba biti ovladan tako da ne bude privučen blještavilom materijalne prirode. Na taj način uslovljena duša može biti spašena. Ne bismo se trebali degradirati privlačnošću koju osjećamo prema predmetima osjetila. Što nas više privlače predmeti osjetila, to se više zaplićemo u materijalno postojanje. Zapletenosti se možemo najbolje osloboditi neprestanim zaokupljanjem uma svjesnošću Krsne. Riječ hi je upotrijebljena da bi se to naglasilo, odnosno istaklo da to moramo učiniti. Također je rečeno:

mana eva manusyanam karanam bandha-moksayoh
bandhaya visayasaggo muktyai nirvisayam manah

"Za čovjeka, um je uzrok ropstva i oslobođenja. Um koji počiva na predmetima osjetila je uzrok ropstva, a um odvojen od predmeta osjetila je uzrok oslobođenja." (Amrta-bindu Upanisada 2)
Stoga je um koji je uvijek zaokupljen svjesnošću Krsne uzrok najvišeg oslobođenja.

STIH 6

**बन्धुरात्मात्मनस्तस्य येनात्मैवात्मना जितः ।
अनात्मनस्तु शत्रुन्वे वर्तेतात्मैव शत्रुवत् ॥ ६ ॥**

bandhur atmatmanas tasya yenaatmaivatmana jitah
anatmanas tu catrutve vartetatmaiva catru-vat

bandhuh - prijatelj;
atma - um;
atmanah - živog bića;
tasya - onoga;
yena - koji;
atma - um;
eva - svakako;
atmana - živo biće;
jitah - savladalo;
anatmanah - onoga tko nije uspio ovladati umom;
tu - ali;
catrutve - zbog neprijateljstva;
varteta - ostaje;
atma eva - sam um;
catru-vat - neprijatelj;

Za onoga tko je ovladao umom, um je najbolji prijatelj, ali za onoga tko to nije učinio, um će ostati najveći neprijatelj.

SMISAO: Svrha slijeđenja procesa osmerostruke yoge je ovladati umom da bi um postao prijatelj u ostvarivanju ljudske misije. Ako osoba nije ovladala umom, slijeđenjem procesa yoge (radi predstave) samo gubi vrijeme. Onaj tko ne može vladati umom uvijek živi s najvećim neprijateljem i tako upropaštava svoj život, ne ostvarujući misiju života. Prirodni položaj živog bića je da izvršava naredbu nadređenog. Sve dok je um nesavladani neprijatelj, mora izvršavati zapovjedi požude, gnjeva, pohlepe, iluzije, itd. Ali kada savlada um, dobrovoljno pristaje pokoravati se zapovijedima Božanske Osobe, koja se nalazi u srcu svakog živog bića kao Paramatma. Pravilno slijeđenje procesa yoge dovodi do susreta s Paramatmom u srcu i slijeđenja Njenih zapovijedi. Onaj tko neposredno prihvati svjesnost Krsne, samim tim se savršeno predaje Gospodinovoj zapovijedi.

STIH 7

**जितात्मनः प्रशान्तस्य परमात्मा समाहितः ।
शीतोष्णसुखदुःखेषु तथा मानापमानयोः ॥ ७ ॥**

jitatmanah pracantasya paramatma samahitah
citosna-sukha-duhkhesu tatha manapamanayoh

jita-atmanah - onaj tko je ovladao umom;
pracantasya - onaj tko je takvom kontrolom uma dostigao mir;
parama-atma - Nad-duši;
samahitah - potpuno prišao;
cita - u hladnom;
usna - toplom;
sukha - sreći;
duhkhesu - i nesreći;
tatha - također;
mana - u časti;
apamanayoh - i nečasti;

Onaj tko je ovladao umom je već dostigao Nad-dušu, jer je stekao mir. Takav čovjek ne pravi razliku između sreće i nesreće, topline i hladnoće i časti i nečasti.

SMISAO: Svako živo biće bi se trebalo pokoravati zapovijedima Svevišnje Božanske Osobe, koja se nalazi u svačijem srcu kao Paramatma. Kada je um zaveden vanjskom, iluzornom energijom, osoba se zapliće u materijalne aktivnosti. Stoga, čim slijeđenjem jednog od sistema yoge ovlada umom, smatra se da je dostigla odredište. Živo biće se mora pokoravati višoj zapovjedi. Kada je njegov um usredotočen na višu prirodu, nema drugog izbora osim slijeđenja zapovijedi Svevišnjeg. Um mora prihvatiti neku višu zapovijed i slijediti je. Posljedica vladanja umom je da osoba automatski slijedi zapovijedi Paramatme, ili Nad-duše. Pošto osoba svjesna Krsne odmah dostiže taj transcendentalni položaj, Gospodinov bhakta ne podliježe utjecaju dvostranosti materijalne prirode; nesreće i sreće, hladnoće i topline, itd. To stanje je pravi samadhi, ili obuzetost Svevišnjim.

STIH 8

**ज्ञानविज्ञानतृप्तात्मा कूटस्थो विजितेन्द्रियः ।
युक्त इत्युच्यते योगी समलोष्ट्राश्मकाञ्चनः ॥ ८ ॥**

jwana-vijwana-trptatma kuta-stho vijitendriyah
yukta ity ucyate yogi sama-lostracma-kawcanah

jwana - *stečenim znanjem*;
vijwana - *i spoznatim znanjem*;
trpta - *zadovoljno*;
atma- *živo biće*;
kuta-sthah - *utemeljeno na duhovnom nivou*;
vijita-indriyah - *ovladana osjetila*;
yuktah - *sposobno za samospoznaju*;
iti - *tako*;
ucyate - *rečeno je*;
yogi - *mistik*;
sama - *jednako vidi*;
lostra - *šljunak*;
acma - *kamen*;
kawcanah - *zlato*;

Kaže se da je osoba utemeljena u samospoznaji kada je zahvaljujući znanju i spoznaji potpuno zadovoljna. Takva osoba se naziva jogijem (ili mistikom). Utemeljena je u transcendenciji i samoovladana. Sve što vidi - bilo da je šljunak, kamenje ili zlato - vidi jednakim očima.

SMISAO: Knjiško znanje bez spoznaje Vrhovne Istine je beskorisno. To je rečeno u slijedećem stihu:

atah Śri-krsna namadi na bhaved grahyam indriyaih
sevonmukhe hi jihvadau svayam eva spuhraty adah

"Nitko ne može svojim materijalno zagađenim osjetilima shvatiti transcendentalnu prirodu imena, oblika, odlika i zabava Śri Krsne. Samo kada postane duhovno prožet transcendentalnim služenjem Gospodina, transcendentalno ime, oblik, odlike i zabave Gospodina mu bivaju razotkriveni." (Bhakti-rasamrta-sindhu 1.2.234)

Ova Bhagavad-gita je nauka o svjesnosti Krsne. Nitko ne može postati svjestan Krsne samo svjetovnom učenošću. Mora biti dovoljno sretan da se druži s osobom čiste svjesnosti. Krsninom milošću, osoba svjesna Krsne ima spoznato znanje, jer je zadovoljna s čistim predanim služenjem. Zahvaljujući spoznatom znanju čovjek postaje savršen. Zahvaljujući

transcendentalnom znanju može ostati postojan u svojim uvjerenjima, ali ako ima samo akademsko znanje može lako biti zaveden i zbunjen prividnim protivrječnostima. Spoznata duša je istinski samoopladana, jer je predana Krsni. Transcendentalna je, jer nema nikakve veze sa svjetovnom učenošću. Za nju svjetovna učenost i umna špekulacija, koje drugi mogu smatrati vrijednim poput zlata, ne vrijede više od šljunka ili kamena.

STIH 9

सुहृन्मित्रार्युदासीनमध्यस्थद्वेष्यबन्धुषु ।
साधुष्वपि च पापेषु समबुद्धिर्विशिष्यते ॥ ९ ॥

suhrn-mitrarj-udasina- madhyastha-dvesya-bandhusu
sadhusv api ca papesu sama-buddhir vicisyate

su-hrt - prirodne dobronamjernike;
mitra - dobročinitelje pune ljubavi;
ari - neprijatelje;
udasina - neutralne između zaraćenih strana;
madhyastha - posrednike između zaraćenih strana;
dvesya - zavidne;
bandhusu - i rođake ili dobronamjernike;
sadhusu - pobožne;
api - kao i;
ca - i;
papesu - grešnike;
sama-buddhih - jednakom inteligencijom;
vicisyate - još napredniji;

Smatra se da je osoba još naprednija kada na svakoga - na dobronamjernike, dobročinitelje pune ljubavi, neutralne, posrednike, zavidne, prijatelje i neprijatelje, pobožne i grešnike - gleda jednakim očima.

STIH 10

योगी युञ्जीत सततमात्मानं रहसि स्थितः ।
एकाकी यतचित्तात्मा निराशीरपरिग्रहः ॥१०॥

yogi yuwjita satatam atmanam rahasi sthitah
ekaki yata-cittatma niracir aparigraha

yogi - transcendentalist;
yuwjita - mora se usredotočiti u svjesnosti Krišne;
satatam - neprestano;
atmanam - sebe (tijelo, um i jastvo);
rahasi - na usamljenom mjestu;
sthitah - smješten;
ekaki - sam;
yata-citta-atma - uvijek pažljiv u umu;
niracih - ne osjećajući privlačnost prema bilo čemu drugom;
aparigraha - oslobođen osjećaja posesivnosti;

dece - zemlju;
pratisthapyā - stavljajući;
sthiram - čvrsto;
asanam - sjedište;
atmanah - svoje;
na - ne;
ati - previše;
ucchritam - visoko;
na - niti;
ati - previše;
nicam - nisko;
caila-ajina - mekanom tkaninom i jelenskom kožom;
kuca - i kuša travom;
uttaram - prekrivajući;
tatra - zatim;
eka-agram - s usmjerenom pažnjom;
manah - um;
krtva - čineći;
yata-citta - vladajući umom;
indriya - osjetilima;
kriyah - i aktivnostima;
upavicya - sjedeći;
asane - na sjedištu;
yujyat - treba vršiti;
yogam - primjenu joge;
atma - srca;
vicuddhaye - radi pročišćenja;

Da bi primjenjivala jogu, osoba treba otići na usamljeno mjesto, položiti kuša travu na tlo i prekriti je jelenskom kožom i mekom tkaninom. Sjedište ne bi trebalo biti ni previše visoko ni previše nisko i treba biti smješteno na svetom mjestu. Jogi tada treba nepokretno sjediti na njemu i primjenjivati jogu da bi pročistio srce vladajući umom, osjetilima i aktivnostima, usredotočujući um na jednu točku.

SMISAO: "Sveto mjesto" se odnosi na mjesta hodočašća. U Indiji, yogiji, transcendentalisti ili bhakte napuštaju dom da bi prebivali na svetim mjestima kao što su Prayaga, Mathura, Vrndavana, Hrsikeca i Hardwar i u osami primjenjivali jogu na mjestima kroz koja teku svete rijeke kao što su Yamuna i Ganga. Ali to često nije moguće posebno za ljude na Zapadu. Takozvana yoga društva u velikim gradovima mogu biti uspješna u stjecanju materijalne dobiti, ali uopće nisu pogodna za pravu primjenu yoge. Onaj tko nije samoovladan i čiji um nije neuznemiren ne može primjenjivati meditaciju. Stoga je u Brhan-naradiya Purani rečeno da je u Kali-yugi (sadašnjoj yugi ili dobu), u kojoj ljudi kratko žive i sporo napreduju u duhovnoj spoznaji, uvijek uznemireni raznim brigama, najbolji način duhovne spoznaje pjevanje Gospodinovog svetog imena.

harer nama harer nama harer namaiva kevalam
kalau nasty eva nasty eva nasty eva gatir anyatha

"U ovom dobu sukoba i licemjerstva oslobođenje se može dostići samo pjevanjem Gospodinovog svetog imena. Nema drugog načina. Nema drugog načina. Nema drugog načina."

STIH 12-13

समं कायशिरोग्रीवं धारयन्नचलं स्थिरः ।
संप्रेक्ष्य नासिकाग्रं खं दिशश्चानवलोकयन् ॥१३॥
प्रशान्तात्मा विगतभीर्ब्रह्मचारिव्रते स्थितः ।
मनः संयम्य मच्चित्तो युक्त आसीत् मत्परः ॥१४॥

samam kaya-ciro-grivam
sampreksya nasikagram svam

dharayann acalam sthirah
dicac canavalokayan

pracantatma vigata-bhir
manah samyama mac-citto

brahmacari-vrate sthitah
yukta asita mat-parah

samam - uspravno;
kaya - tijelo;
cirah - glavu;
grivam - i vrat;
dharayan - držéći;
acalam - nepomično;
sthirah - mirno;
sampreksya - gledajući;
nasika - nosa;
agram - u vrh;
svam - svog;
dicah - na sve strane;
ca - također;
anavalokayan - ne gledajući;
pracanta - neuznemirenog;
atma - uma;
vigata-bhah - bez straha;
brahmacari-vrate - u zavjetu celibata;
sthitah - utemeljen;
manah - um;
samyama - potpuno obuzdavajući;
mat - na Mene (Krišnu);
cittah - usredotočujući um;
yuktah - pravi jogi;
asita - treba sjediti;
mat - Ja;
parah - krajnji cilj;

Jogi treba sjediti uspravno, s tijelom, vratom i glavom u pravoj liniji, i neprekidno gledati u vrh nosa. Tako, neuznemirenog, ovladanog uma, bez straha, potpuno se uzdržavajući od seksa, treba meditirati na Mene u srcu i prihvatiti Me kao krajnji cilj života.

SMISAO: Cilj života je spoznati Krsnu, koji se nalazi u srcu svakog živog bića kao Paramatma, četveroruki oblik Visnua. Svrha procesa yoge je otkriti i vidjeti taj lokalizirani oblik Visnua i ništa drugo. Lokalizirani visnu-murti je potpuna reprezentacija Krsne koja prebiva u srcu živog bića. Onaj čiji cilj nije spoznaja tog visnu-murtija beskorisno primjenjuje tobožnju yogu i sigurno gubi svoje vrijeme. Krsna je krajnji cilj života, a visnu-murti u srcu je cilj primjene yoge. Da bi osoba spoznala taj visnu-murti u srcu, mora se potpuno uzdržavati od seksa. Zato mora napustiti dom i živjeti sama na usamljenom mjestu, sjedeći na spomenuti način. Ne može svakodnevno uživati u seksu kod kuće ili negdje drugdje i odlaziti na takozvani sat yoge i tako postati yogi. Mora vježbati ovladavanje umom i izbjegavati sve vrste osjetilnih zadovoljstava, od kojih je seks glavni. U pravilima celibata koja je napisao veliki mudrac Yajwavalkya je rečeno:

karmana manasa vaca sarvavasthasu sarvada

sarvatra maithuna-tyago brahmacaryam pracaksate

"Svrha zavjeta brahmacarye je pomoći osobi da se potpuno uzdržava od upuštanja u seks djelom, riječima i umom - uvijek, u svim okolnostima i svuda."

Nitko ne može pravilno primjenjivati yogu upuštajući se u seks. Zato se dječaci poučavaju brahmacaryi od djetinjstva, kada ne znaju za seks. Djeca se u dobi od pet godina šalju u guru-kulu, ili acramu duhovnog učitelja, u kojoj se dječaci pod strogom disciplinom uče postati brahmacariji. Bez toga nitko ne može napredovati ni u jednoj yogi, dhyana, jwana ili bhakti-yogi. Onaj tko slijedi pravila i principe bračnog života i ima seksualne odnose samo sa svojom ženom (i to u skladu s pravilima) također se naziva brahmacari. Takav suzdržan obiteljski brahmacari se može prihvatiti u bhakti školu, ali jwana i dhyana škola ne prihvaćaju čak ni takve brahmacarije. One zahtijevaju potpuno uzdržavanje bez kompromisa. U bhakti školi, obiteljskom brahmacariju se dozvoljava regulirani seks, jer je kult bhakti-yoge toliko moćan da osoba automatski gubi privlačnost prema seksu, jer je zaokupljena višom djelatnosti služenja Gospodina. U Bhagavad-giti (2.59) je rečeno:

visaya vinivartante niraharasya dehinah
rasa-varjam raso 'py asya param drstva nivartate

Dok se drugi na silu uzdržavaju od zadovoljavanja osjetila, Gospodinov bhakta se automatski uzdržava jer, ima viši ukus. Nitko osim bhakte ne zna ništa o tom višem ukusu.

Osoba ne može biti neustrašiva ako nije potpuno svjesna Krsne. Uslovljena duša je puna straha zbog svog poremećenog pamćenja, ili zaboravljanja svog vječnog odnosa s Krsnom. Bhagavatam (11.2.37) kaže: bhayam dvitiyabhinivecatah syad isad apetasya viparyayo 'smrtih. Svjesnost Krsne je jedina osnova neustrašivosti. Stoga osoba svjesna Krsne može savršeno primjenjivati yogu. Pošto je krajnji cilj yoge vidjeti Gospodina u srcu, osoba svjesna Krsne je već najbolji yogi. Ovdje spomenuti principi sistema yoge se razlikuju od principa popularnih tobožnjih društava yoge.

STIH 15

**युञ्जन्नेवं सदात्मानं योगी नियतमानसः ।
शान्तिं निर्वाणपरमां मत्संस्थामधिगच्छति ॥१५॥**

yuwjann evam sadatmanam yogi niyata-manasah
cantim nirvana-paramam mat-samstham adhigacchati

yuwjan - *vježbajući;*
evam - *kao što je bilo prethodno spomenuto;*
sada - *stalno;*
atmanam - *tijelo, um i dušu;*
yogi - *mistični transcendentalist;*
niyata-manasah - *ovladanog uma;*
cantim - *mir;*
nirvana-paramam - *prestanak materijalnog postojanja;*
mat-samstham - *duhovno nebo (Božje carstvo);*
adhigacchati - *dostiže;*

Stalno vladajući tijelom, umom i aktivnostima, mistični transcendentalist, ovladanog uma, dostiže Božje carstvo (ili Krišnino prebivalište) okončavajući materijalno postojanje.

SMISAO: Sada je jasno objašnjen krajnji cilj yoge. Yoga nije namijenjena stjecanju bilo kakve materijalne pogodnosti, već okončavanju sveg materijalnog postojanja. Prema Bhagavad-giti, onaj tko želi poboljšati zdravlje ili teži za materijalnim savršenstvom nije yogi. Niti onaj tko okonča materijalno postojanje ulazi u "prazninu", koja je samo mit. Nigdje u Gospodinovoj kreaciji ne postoji praznina. Prestanak materijalnog postojanja omogućava osobi ulazak u

duhovno nebo, Gospodinovo prebivalište. Gospodinovo prebivalište je jasno opisano u Bhagavad-giti kao mjesto u kome nema potrebe za suncem, mjesecom ili električitetom. Svi planeti u duhovnom carstvu su samoobasjani poput sunca na materijalnom nebu. Božje carstvo se prostire svuda, ali duhovno nebo i planeti na njemu se nazivaju param dhama, ili viša prebivališta.

Savršeni yogi, koji savršeno shvaća Gospodina Krsnu, kao što je ovdje jasno rekao sam Gospodin (mat-cittah, mat-parah, mat-samstham), može steći pravi mir i na kraju dostići Njegovo vrhovno prebivalište, Krsnaloku, poznatu kao Goloka Vrndavanu. U Brahma-samhiti (5.37) je jasno rečeno - goloka eva nivasaty akhilatma-bhutih: iako se Gospodin uvijek nalazi u Svom prebivalištu zvanom Goloka, zahvaljujući Svojim višim duhovnim energijama je sveprožimajući Brahman i lokalizirana Paramatma. Nitko ne može ući u duhovno nebo (Vaikunthu) ili u Gospodinovo vječno prebivalište (Goloka Vrndavanu) ako nije pravilno shvatio Krsnu i njegovu potpunu ekspanziju Visua. Stoga je onaj tko djeluje u svjesnosti Krsne savršeni yogi, jer u umu uvijek misli na Krsnine aktivnosti (sa vai manah krsna-padaravindayoh). Iz Veda (Cvetacvatara Upanisada 3.8) saznajemo - tam eva viditvati mrtyum eti: "Put rađanja i umiranja se može nadići samo razumijevanjem Svevišnje Božanske Osobe, Krsne." Drugim riječima, savršenstvo sistema yoge je dostizanje slobode od materijalnog postojanja, a ne mađioničarsko žongliranje i gimnastičke majstorije kojima se varaju prostodušni ljudi.

STIH 16

नात्यश्रतस्तु योगोऽस्ति न चैकान्तमनश्नतः ।
न चातिस्वप्नशीलस्य जाग्रतो नैव चार्जुन ॥१६॥

naty-acnatas tu yogo 'sti na caikantam anacnatah
na cati-svapna-cilasya jagrato naiva carjuna

na - nikada;
ati - previše;
acnatah - onaj tko jede;
tu - ali;
yogah - povezati se sa Svevišnjim;
asti - može;
na - niti;
ca - također;
ekantam - previše;
anacnatah - ne jede;
na - niti;
ca - također;
ati - previše;
svapna-cilasya - onaj tko spava;
jagratah - ili onaj tko noću previše bdiye;
na - niti;
eva - ikada;
ca - i;
arjuna - o Arđuna;

Onaj tko jede previše ili premalo i spava previše ili ne spava dovoljno ne može postati jogi, o Arđuna.

SMISAO: Yogijima se ovdje preporučuje da umjereno jedu i spavaju. Previše jesti znači jesti više nego što je potrebno da se duša i tijelo održe zajedno. Nema potrebe da ljudi jedu životinje jer ima dovoljno žitarica, povrća, voća i mlijeka. Prema Bhagavad-giti, takva jednostavna hrana je u guni vrline. Životinjska hrana je namijenjena ljudima u guni neznanja. Stoga će oni koji jedu životinjsku hranu, piju, puše i jedu hranu koja nije prvo ponuđena Krsni ispaštati grješne posljedice, jer jedu samo zagađene stvari. Bhuwjate te tv agham papa ye pacanty atma-karanat. Svatko tko jede radi osjetilnog zadovoljstva, ili kuha za sebe ne nudeći svoju hranu Krsni, jede samo grijeh. Onaj tko jede grijeh i jede više no što mu je dodijeljeno ne može savršeno

primjenjivati yogu. Najbolje je jesti samo ostatke hrane ponuđene Krsni. Osoba svjesna Krsne ne jede ništa što nije prvo ponuđeno Krsni. Zato samo ona može dostići savršenstvo u yogi. Onaj tko se umjetno odriče hrane, izmišljajući vlastiti proces posta, također ne može primjenjivati yogu. Osoba svjesna Krsne posti u skladu s preporukama spisa. Ne posti i ne jede više nego što je potrebno i zato je sposobna primjenjivati yogu. Onaj tko jede više nego što mu je potrebno, sanjati će razne snove dok spava i zato će morati spavati više no što je potrebno. Ne bismo trebali spavati više od šest sati na dan. Onaj tko spava više od šest sati na dan se sigurno nalazi pod utjecajem gune neznanja. Osoba u guni neznanja je lijena i sklona tome da puno spava. Takva osoba ne može primjenjivati yogu.

STIH 17

युक्ताहारविहारस्य युक्तचेष्टस्य कर्मसु । युक्तस्वप्नावबोधस्य योगो भवति दुःखहा ॥१७॥

yuktahara-viharasya yukta-cestasya karmasu
yukta-svapnavabodhasya yogo bhavati duhkha-ha

yukta - *regulirano*;
ahara - *jede*;
viharasya - *odmara*;
yukta - *regulirano*;
cestasya - *onaj tko radi za izdržavanje*;
karmasu - *u izvršavanju dužnosti*;
yukta - *umjeren*;
svapna-avabodhasya - *spavanje i budnost*;
yogah - *primjenjujući jogu*;
bhavati - *postaje*;
duhkha-ha - *smanjuje patnje*;

Onaj tko je regulirao svoje navike poput uzimanja hrane, spavanja, zabavljanja i rada, može primjenom sistema joge ublažiti sve materijalne patnje.

SMISAO: Pretjerano zadovoljavanje tjelesnih potreba kao što su uzimanje hrane, spavanje, branjenje i razmnožavanje može spriječiti napredovanje u yogi. Što se tiče uzimanja hrane, ono može biti regulirano samo kada uzimamo prasadam, posvećenu hranu. Prema Bhagavad-giti (9.26), Gospodinu Krsni se nudi povrće, cvijeće, voće, žitarice, mlijeko, itd. Na taj način, osoba svjesna Krsne automatski uči ne uzimati hranu koja nije namijenjena ljudima ili nije hrana u vrlini. Što se tiče spavanja, osoba svjesna Krsne uvijek budno izvršava svoje dužnosti u svjesnosti Krsne i zato svako vrijeme nepotrebno provedeno u spavanju smatra velikim gubitkom. Avyarthā-kalatvam: bhakta svjestan Krsne ne može podnijeti da provede čak i minutu svog života bez služenja Gospodina. Zato svoje spavanje svodi na najmanju mjeru. Njegov ideal u tom pogledu je Šrila Rupa Gosvami, koji je uvijek služio Krsnu i nije mogao spavati više od dva sata na dan, a ponekad čak niti toliko. Haridasa Thakura ne bi čak ni prihvatio prasadam ili spavao čak ni tren ako ne bi izvršio svoju dnevnu dužnost koja se sastojala od mantranja tri stotine tisuća imena na brojanici. Što se tiče rada, osoba svjesna Krsne ne čini ništa što nije povezano s Krsninim interesom i zato je njen rad uvijek reguliran i nezagađen osjetilnim uživanjem. Pošto nema govora o osjetilnom uživanju, osoba svjesna Krsne nikada ne provodi vrijeme u materijalnoj dokolici. Pošto je regulirana u svom radu, govoru, spavanju, budnosti i svim drugim tjelesnim aktivnostima, za nju ne postoji materijalna bijeda.

STIH 18

यदा विनियतं चित्तमात्मन्येवावतिष्ठते । निस्पृहः सर्वकामेभ्यो युक्त इत्युच्यते तदा ॥१८॥

yada viniyatam cittam atmany evavatiṣṭhate
nisprah sarva-kamebhyo yukta ity ucyate tada

yada - kada;
viniyatam - dovede u red;
cittam - um i njegovu aktivnosti;
atmani - u transcendenciji;
eva - svakako;
avatiṣṭhate - postaje utemeljen;
nisprah - bez želja;
sarva - za svim vrstama;
kamebhyah - materijalnog osjetilnog zadovoljstva;
yuktah - dobro utemeljen u jogi;
iti - tako;
ucyate - kaže se da je;
tada - tada;

Kada jogi primjenom joge ovlada svojim umnim aktivnostima i utemelji se u transcendenciji - oslobođen svih materijalnih želja - kaže se da je dobro utemeljen u jogi.

SMISAO: Aktivnosti yogija se razlikuju od aktivnosti običnog čovjeka, jer yogi odbacuje sve materijalne želje - od kojih je seks glavna. Savršeni yogi tako vlada umnim aktivnostima, da ga nikakva materijalna želja više ne može uznemiriti. Taj savršeni stadij mogu automatski dostići osobe svjesne Krsne, kao što je rečeno u Śrīmad-Bhagavatamu (9.4.18-20):

sa vai manah krsna-padaravindayor
vacamsi vaikuntha-gunanuvarnane
karau harer mandira-marjanadisu
crutim cakaracyuta-sat-kathodaye

mukunda-liggalaya-darcane drcau
tad-bhrtya-gatra-sparce 'gga-saggamam
ghraṇam ca tat-pada-saroja-saurabhe
Śrīmat-tulasya rasanam tad-arpite

padau hareh ksetra-padanusarpane
ciro hrsikeca-padabhivandane
kamam ca dasye na tu kama-kamyaya
yathottama-cloka-janacraya ratih

"Kralj Ambarisa je prvo usredotočio svoj um na lotosova stopala Gospodina Krsne. Zatim je svoje riječi upotrijebio za opisivanje Gospodinovih transcendentalnih odlika, svoje ruke za čišćenje Gospodinovog hrama, svoje uši za slušanje o Gospodinovim aktivnostima, svoje oči za gledanje Gospodinovih transcendentalnih oblika, svoje tijelo za dodirivanje tijela bhakta, svoje osjetilo mirisa za mirisanje arome lotosovih cvjetova ponuđenih Gospodinu, svoj jezik za kušanje lišća biljke tulasi ponuđenog Gospodinovim lotosovim stopalima, svoje noge za obilaženje mjesta hodočašća i posjećivanje Gospodinovog hrama, svoju glavu za odavanje poštovanja Gospodinu, a svoje želje za ostvarivanje Gospodinove misije. Sve te transcendentalne aktivnosti sasvim dolikuju čistom bhakti."

Taj transcendentalni stadij može za sljedbenike impersonalizma subjektivno biti neopisiv, ali za osobu svjesnu Krsne postaje vrlo lak i praktičan, kao što možemo vidjeti iz opisa aktivnosti Maharaje Ambarise. Ako um nije usredotočen na Gospodina lotosova stopala zahvaljujući neprestanom sjećanju, takve transcendentalne aktivnosti nisu praktične. U predanom služenju se te propisane aktivnosti nazivaju arcana, ili služenje Gospodina sa svim osjetilima. Osjetila i um

moraju biti aktivni. Samo odricanje nije praktično. Stoga je za ljude - posebno one koji nisu prihvatili odvojeni red života - transcendentalno zaokupljanje osjetila i uma opisanim aktivnostima savršeni proces za dostizanje transcendentalnog cilja, koji se u Bhagavad-giti naziva yukta.

STIH 19

**यथा दीपो निवातस्थो नेङ्गते सोपमा स्मृता ।
योगिनो यतचित्तस्य युञ्जतो योगमात्मनः ॥१९॥**

yatha dipo nivata-stho neggate sopama smrta
yogino yata-cittasya yuwjato yogam atmanah

yatha - kao;
dipah - plamen svjetiljke;
nivata-sthah - na mjestu bez vjetra;
na - ne;
iggate - treperi;
sa - to;
upama - usporedba;
smrta - smatra se;
yoginah - sa jogijem;
yata-cittasya - čiji je um ovladan;
yuwjatah - i stalno zaokupljen;
yogam - meditacijom;
atmanah - na transcendenciju;

Kao što plamen svijeće na mjestu bez vjetra ne treperi, transcendentalist koji vlada svojim umom je uvijek postojan u svojoj meditaciji na transcendentalno jastvo.

SMISAO: Osoba istinski svjesna Krsne, uvijek zaokupljena transcendencijom, u neprestanoj neuznemirenoj meditaciji na svog obožavanog Gospodina, postojana je kao plamen svijeće na mjestu bez vjetra.

STIH 20-23

**यत्रोपरमते चित्तं निरुद्धं योगसेवया ।
यत्र चैवात्मनात्मानं पश्यन्नात्मनि तुष्यति ॥२०॥
सुखमात्यन्तिकं यत्तद्बुद्धिग्राह्यमतीन्द्रियम् ।
वेत्ति यत्र न चैवायं स्थितश्चलति तच्चतः ॥२१॥
यं लब्ध्वा चापरं लाभं मन्यते नाधिकं ततः ।
यस्मिन्स्थितो न दुःखेन गुरुणापि विचाल्यते ॥२२॥
तं विद्याद्दुःखसंयोगवियोगं योगसंज्ञितम् ॥२३॥**

yatroparamate cittam niruddham yoga-sevaya
yatra caivatmanatmanam pacyann atmani tusyati
sukham atyantikam yat tad buddhi-grahyam atindriyam

vetti yatra na caivayam	sthitac calati tattvatah
yam labdhva caparam labham yasmin sthito na duhkkena	manyate nadhikam tatah gurunapi vicalyate
tam vidyad dukkha-samyoga-	viyogam yoga-samjwitam

yatra - u stanju u kome;
 uparamate - prestaju (jer osjeća transcendentalnu sreću);
 cittam - umne aktivnosti;
 niruddham - odvojen od materije;
 yoga-sevaya - jogom;
 yatra - u kome;
 ca - također;
 eva - svakako;
 atmana - čistim umom;
 atmanam - jastva;
 pacyan - spoznajući položaj;
 atmani - u sebi;
 tucyati - postaje zadovoljan;
 sukham - sreća;
 atyantikam - vrhunska;
 yat - koja;
 tat - tom;
 buddhi - inteligencijom;
 grahyam - dostupna;
 atindriyam - transcendentalna;
 vetti - zna;
 yatra - u kojoj;
 na - nikada;
 ca - također;
 eva - svakako;
 ayam - on;
 sthitah - utemeljen;
 calati - odvaja;
 tattvatah - od istine;
 yam - to;
 labdhva - dostigavši;
 ca - također;
 aparam - bilo koji drugi;
 labham - dobitak;
 manyate - smatra;
 na - nikada;
 adhikam - većim;
 tatah - od toga;
 yasmin - u kome;
 sthitah - smješten;
 na - nikada;
 dukkkena - bijedama;
 guruna api - čak i ako su vrlo teške;
 vicalyate - postaje potresen;
 tam - to;
 vidyat - moraš znati;
 dukkha-samyoga - bijeda zbog materijalnog dodira;
 viyogam - uništenje;
 yoga-samjwitam - koje se naziva trans u jogi;

U stanju savršenstva koje se naziva trans, ili samadhi, um se zahvaljujući primjeni joge potpuno suzdržava od materijalnih umnih aktivnosti. To savršenstvo obilježava sposobnost jogija da čistim umom vidi jastvo i uživa i raduje se u sebi. U tom

radosnom stanju osjeća beskrajnu transcendentálnu sreću, koju spoznaje transcendentálnim osjetilima. Tako utemeljen, nikada se ne odvaja od istine i misli da nema većeg dobitka. Utemeljen na takvom položaju, nikada se ne koleba, čak ni usred najvećih teškoća. To je prava sloboda od svih bijeda koje nastaju zbog materijalnog dodira.

SMISAO: Slijeđenjem procesa yoge, yogi postupno odbacuje vezanost za materijalna shvaćanja. To je glavno obilježje principa yoge. Nakon toga se utemeljuje u transu ili samadhiju, što znači da spoznaje Nad-dušu transcendentálnim umom i inteligencijom, bez bojazni od poistovjećivanja jastva s Vrhovnim Jastvom. Proces yoge se manje-više zasniva na principima Patawjalijevog sistema. Neki neovlašteni tumači pokušavaju poistovjetiti jastvo s Nad-dušom, a monisti misle da je to oslobođenje, ali ne shvaćaju pravu svrhu Patawjalijevog sistema yoge. U Patawjalijevom sistemu se prihvaća transcendentálno zadovoljstvo, ali monisti ne prihvaćaju transcendentálno zadovoljstvo iz straha da ne bi doveli u pitanje teoriju jedinstva. Nedualist ne prihvaća dvostranost znanja i poznavaoća, ali u ovom stihu se prihvaća transcendentálno zadovoljstvo koje se spoznaje transcendentálnim osjetilima. To je potvrdio Patawjali Muni, čuveni izlagač sistema yoge. Veliki mudrac izjavljuje u svojim Yoga-sutrama (3.34): purusartha-cunyanam gunanam pratiprasavah kaivalyam svarupa-pratistha va citi-caktir iti.

Ta citi-cakti ili unutrašnja moć je transcendentálna. Purusartha znači materijalna religioznost, ekonomski razvitak, zadovoljavanje osjetila, i na kraju, pokušaj sjedinjavanja sa Svevišnjim. To "sjedinjavanje sa Svevišnjim" monisti nazivaju kaivalyam. Ali prema Patawjaliju, ta kaivalyam je unutrašnja ili transcendentálna moć kojom živo biće postaje svjesno svog prirodnog položaja. Prema riječima Gospodina Caitanye to stanje se naziva ceto-darpana-marjanam, ili čišćenje nečistog ogledala uma. To "čišćenje" je u stvari oslobođenje ili bhava-maha-davagni-nirvapanam. Teorija nirvane - također preliminarna - odgovara tom principu. To stanje se u Bhagavatamu (2.10.6) naziva svarupena vyavasthitih. Bhagavad-gita to potvrđuje u ovom stihu.

Nakon nirvane, ili prestanka materijalnog postojanja, manifestiraju se duhovne aktivnosti ili predano služenje Gospodina, poznato kao svjesnost Krsne. Prema riječima Bhagavatama - svarupena vyavasthitih: to je "pravi život živog bića". Maya ili iluzija je stanje duhovnog života zagađenog materijalnom zarazom. Oslobođenje od te materijalne zaraze ne podrazumijeva uništenje izvornog vječnog položaja živog bića. Patawjali to također prihvaća svojim riječima kaivalyam svarupa-pratistha va citi-caktir iti. Ta citi-cakti ili transcendentálno zadovoljstvo je pravi život. To je potvrđeno u Vedanta-sutri (1.1.12) riječima ananda-mayo 'bhyasat. To prirodno transcendentálno zadovoljstvo je krajnji cilj yoge i lako se dostiže predanim služenjem, ili bhakti-yogom. Bhakti-yoga će biti jasno opisana u sedmom poglavlju Bhagavad-gite.

U sistemu yoge koji se opisuje u ovom poglavlju postoje dvije vrste samadhija, zvanih samprajwata-samadhi i asamprajwata-samadhi. Kada osoba dostigne transcendentálni položaj raznim filozofskim istraživanjima, kaže se da je dostigla samprajwata-samadhi. U asamprajwata-samadhiju više nema nikakve veze sa svjetovnim zadovoljstvom, jer je transcendentálna prema svim vrstama sreće koja potječe od osjetila. Kada se yogi jednom utemelji u tom transcendentálnom položaju nikada se ne koleba. Ako yogi nije sposoban dostići taj položaj, nije uspješan. Današnja takozvana yoga koja obuhvaća razna osjetilna zadovoljstva je sušta suprotnost. Yogi koji se upušta u seks i uzima opojna sredstva je lakrdija. Čak i yogiji koji su privučeni siddhijima (savršenstvima) u procesu yoge nisu utemeljeni u savršenom položaju. Ako su privučeni popratnim rezultatima yoge, ne mogu dostići nivo savršenstva, opisan u ovom stihu. Oni koji rade predstavu od gimnastičkih vještina, ili siddhija bi trebali znati da cilj yoge tako biva promašen.

Najbolja yoga u ovom dobu je svjesnost Krsne, koja vodi do uspjeha. Osoba svjesna Krsne je toliko sretna u svojim aktivnostima da ne teži ni za kakvom drugom srećom. Postoje brojne smetnje, posebno u ovom dobu licemjerstva, za primjenu hatha-yoge, dhyana-yoge i jwana-yoge, ali takav problem ne postoji u primjeni karma-yoge ili bhakti-yoge.

Sve dok postoji materijalno tijelo, moramo zadovoljavati potrebe tijela, kao što su uzimanje hrane, spavanje, branjenje i razmnožavanje. Ali osoba koja je utemeljena u čistoj bhakti-yogi, ili svjesnosti Krsne, ne nadražuje osjetila dok zadovoljava potrebe tijela, već prihvaća najosnovnije životne potrepštine, nastojeći izvući najveću korist iz loše sklopljenog posla i uživa u transcendentálnoj sreći u svjesnosti Krsne. Ne mari za uzgredne pojave - kao što su nesreće, bolest, nestašica ili čak smrt najdražeg rođaka - ali uvijek budno izvršava svoje dužnosti u svjesnosti Krsne, ili bhakti-yogi. Nesretni slučajevi je nikad ne odvrćaju od njenih dužnosti. U Bhagavad-giti (2.14) je rečeno: agamapayino 'nityas tams titiksasva bhārata. Podnosi sve takve

slučajevе, jer zna da dolaze i odlaze i ne utječu na njene dužnosti. Na taj način dostiže najviše savršenstvo yoge.

STIH 24

**स निश्चयेन योक्तव्यो योगोऽनिर्विण्णचेतसा
संकल्पप्रभवान्कामांस्त्यक्त्वा सर्वानशेषतः।
मनसैवेन्द्रियग्रामं विनियम्य समन्ततः ॥२४॥**

sa niccayena yoktavyo
sagkalpa-prabhavan kamams
manasaivendriya-gramam

yogo 'nirvinna-cetasa
tyaktva sarvan acesatah
viniyamya samantatah

sah - taj;
niccayena - s čvrstom odlučnosti;
yoktavyah - mora primjenjivati;
yogah - sistem joge;
anirvinna-cetasa - bez odstupanja;
sagkalpa - umnim špekulacijama;
prabhavan - koje nastaju;
kaman - materijalne želje;
tyaktva - ostavljajući;
sarvan - sve;
acesatah - potpuno;
manasa - umom;
eva - svakako;
indriya-gramam - sva osjetila;
viniyamya - vladajući;
samantatah - sa svih strana;

Jogi treba primjenjivati jogu s vjerom i odlučnosti i ne smije odstupiti od puta. Treba odbaciti, bez izuzetka, sve materijalne želje koje nastaju umnom špekulacijom i tako umom sa svih strana vladati svim osjetilima.

SMISAO: Yogi treba biti odlučan i mora strpljivo nastaviti slijediti proces bez odstupanja. Treba biti siguran da će na kraju doći do uspjeha i zato treba s velikom istrajnošću nastaviti, ne obeshrabrujući se ako postoji bilo kakvo odlaganje u dostizanju uspjeha. Uspjeh je osiguran onome tko strogo slijedi proces. Što se tiče bhakti-yoge, Rupa Gosvami je rekao:

utsahan niccayad dhairyattat-tat-karma-pravartanat
sagga-tyagat sato vrtteh sadbhir bhaktih prasidhyati

"Proces bhakti-yoge se može uspješno slijediti sa iskrenim entuzijazmom, istrajnošću i odlučnošću, izvršavanjem propisanih dužnosti u društvu bhakta i potpunim posvećivanjem aktivnostima u vrlini." (Upadecamrta 3)

Što se tiče odlučnosti, trebamo slijediti primjer vrabice koja je izgubila svoja jaja u valovima oceana. Vrabica je položila jaja na obalu oceana, ali je veliki ocean odnio jaja na svojim valovima. Vrabica se jako uznemirila i zamolila ocean da joj vrati jaja, ali ocean nije obratio pažnju na njenu molbu. Tako je vrabica odlučila isušiti ocean. Počela je vaditi vodu svojim malim kljunom i svi su se smijali njenoj odlučnosti da učini nemoguće. Vijesti o njenim aktivnostima su se proširile i najzad došle do gigantske ptice Garude, nosioca Gospodina Visua. On je osjetio samilost prema svojoj maloj sestri vrabici i došao ju je vidjeti. Veoma zadovoljan odlučnošću male ptice, Garuda je obećao da će joj pomoći. Tako je odmah zatražio od oceana da vrati njena jaja, da ne bi sam preuzeo njen posao. Ocean se na to preplašio i vratio jaja. Tako je milošću Garude ptica postala sretna.

Slično tome, slijeđenje procesa yoge, posebno bhakti-yoge u svjesnosti Krsne može izgledati kao

vrlo težak zadatak, ali ako netko slijedi principe s velikom odlučnosti, Gospodin će mu sigurno pomoći, jer Bog pomaže onima koji pomažu sami sebi.

STIH 25

**शनैः शनैरुपरमेढुद्ध्या धृतिगृहीतया ।
आत्मसंस्थं मनः कृत्वा न किञ्चिदपि चिन्तयेत् ॥२५॥**

canaih canair upamed buddhya dhrti-grhitaya
atma-samstham manah krtva na kiwcid api cintayet

canaih - *postupno*;
canaih - *korak po korak*;
upamet - *treba povući*;
buddhya - *inteligencijom*;
dhrti-grhitaya - *zasnovanoj na uvjerenju*;
atma-samstham - *utemeljen u transcendenciji*;
manah - *um*;
krtva - *čineći*;
na - *ne*;
kiwcit - *ništa drugo*;
api - *čak*;
cintayet - *treba misliti na*;

Postupno, korak po korak, osoba se treba uz pomoć inteligencije zasnovane na potpunom uvjerenju utemeljiti u transu i tako usredotočiti um samo na jastvo, ne misleći ni na što drugo.

SMISAO: Yogi treba uz pomoć pravog uvjerenja i inteligencije postupno ostaviti sve osjetilne aktivnosti. To se naziva pratyahara. Um, ovladan zahvaljujući uvjerenju, meditaciji i ostavljanju osjetilnih aktivnosti, treba biti utemeljen u transu ili samadhiju. Tada više nema nikakve opasnosti od djelovanja u materijalnom shvaćanju života. Drugim riječima, iako je u dodiru s materijom sve dok postoji materijalno tijelo, yogi ne bi trebao misliti na osjetilno zadovoljstvo. Ne bi trebao misliti ni na kakvo zadovoljstvo osim zadovoljstva Vrhovnog Bića. To stanje se lako dostiže neposrednim slijeđenjem procesa svjesnosti Krsne.

STIH 26

**यतो यतो निश्चलति मनश्चञ्चलमस्थिरम् ।
ततस्ततो नियम्यैतदात्मन्येव वशं नयेत् ॥२६॥**

yato yato niccalati manac cawcalam asthiram
tatas tato niyamya itad atmany eva vacam nayet

yatah yatah - *gdje god*;
niccalati - *postane uznemiren*;
manah - *um*;
cawcalam - *treperav*;
asthiram - *nepostojan*;
tatah tatah - *otuda*;
niyamya - *regulirajući*;
etat - *njega*;
atmani - *jastva*;

eva - svakako;
vacam - kontrolu;
nayet - mora ga dovesti pod;

Gdje god da um odluta zbog svoje treperave i nepostojane prirode, jogi ga mora povući i dovesti pod kontrolu jastva.

SMISAO: Um je po prirodi treperav i nepostojan, ali samospoznati yogi mora vladati umom; um ne bi trebao vladati njime. Onaj tko vlada umom (a tako i osjetilima) naziva se gosvami, ili svami, a onaj tko je pod kontrolom uma naziva se go-dasa, ili sluga osjetila. Gosvami zna standard osjetilne sreće. U transcendentalnoj osjetilnoj sreći, osjetila služe Hrsikecu, ili vrhovnog vlasnika osjetila - Krsnu. Služenje Krsne s pročišćenim osjetilima se zove svjesnost Krsne. To je proces potpunog ovladavanja osjetilima. Štoviše, to je najviše savršenstvo primjene yoge.

STIH 27

**प्रशान्तमनसं ह्येनं योगिनं सुखमुत्तमम् ।
उपैति शान्तरजसं ब्रह्मभूतमकल्मषम् ॥२७॥**

pracanta-manasam hy enam yoginam sukham uttamam
upaiti canta-rajasm brahma-bhutam akalmasam

pracanta - smiren, usredotočen na lotosova stopala Krišne;
manasam - čiji je um;
hi - svakako;
enam - taj;
yoginam - jogi;
sukham - sreću;
uttamam - najvišu;
upaiti - dostiže;
canta-rajasm - umirene strasti;
brahma-bhutam - oslobođenje poistovjećivanjem s Apsolutom;
akalmasam - oslobođen od svih prošlih grješnih posljedica;

Jogi čiji je um usredotočen na Mene dostiže najviše savršenstvo transcendentalne sreće. Takav jogi koji je iznad gune strasti spoznaje da je kvalitativno istovjetan sa Svevišnjim i tako se oslobađa svih posljedica prošlih djela.

SMISAO: Brahma-bhuta je stanje slobode od materijalne zagađenosti i utemeljenosti u transcendentalnom služenju Gospodina. Mad-bhaktim labhate param (Bg.18.54). Osoba ne može ostati na nivou Brahmana, Apsoluta, sve dok njen um nije usredotočen na Gospodinova lotosova stopala. Sa vai manah krsna-padaravindayoh. Uvijek transcendentalno služiti Gospodina s ljubavlju ili ostati svjestan Krsne znači biti istinski oslobođen gune strasti i sve materijalne zagađenosti.

STIH 28

**युञ्जन्नेवं सदात्मानं योगी विगतकल्मषः ।
सुखेन ब्रह्मसंस्पर्शमत्यन्तं सुखमश्नुते ॥२८॥**

yujann evam sadatmanam yogi vigata-kalmasah

sukhena brahma-samsparcam

atyantam sukham acnute

yuwjan - primjenjujući jogu;

evam - tako;

sada - uvijek;

atmanam - jastvo;

yogi - u dodiru s Vrhovnim Jastvom;

vigata - oslobođen;

kalmasah - sve materijalne zagađenosti;

sukhena - transcendentalno sretan;

brahma-samsparcam - zahvaljujući neprestanom dodiru sa Svevišnjim;

atyantam - najvišu;

sukham - sreću;

acnute - dostiže;

Tako se samoovladani jogi, neprestano slijedeći proces joge, oslobađa sve materijalne zagađenosti i dostiže najviši nivo savršene sreće u transcendentalnom služenju Gospodina s ljubavlju.

SMISAO: Samospoznaja je spoznaja svog prirodnog položaja u odnosu sa Svevišnjim. Osobena duša je dio i čestica Svevišnjeg i njen položaj je da transcendentalno služi Gospodina. Taj transcendentalni dodir sa Svevišnjim se naziva brahma-samsparca.

STIH 29

**सर्वभूतस्थमात्मानं सर्वभूतानि चात्मनि ।
ईक्षते योगयुक्तात्मा सर्वत्र समदर्शनः ॥२९॥**

sarva-bhuta-stham atmanam
iksate yoga-yuktatma

sarva-bhutani catmani
sarvatra sama-darcanah

sarva-bhuta-stham - koja se nalazi u svim bićima;

atmanam - Nad-dušu;

sarva - svim;

bhutani - bićima;

ca - također;

atmani - u jastvu;

iksate - tako vidi;

yoga-yukta-atma - onaj tko je došao u dodir sa svjesnosti Krišne;

sarvatra - svuda;

sama-darcanah - jednako vidi;

Pravi jogi Me vidi u svim bićima i sva bića vidi u Meni. Samospoznata duša svuda vidi Mene, istog Svevišnjeg Gospodina.

SMISAO: Vizija yogija svjesnog Krsne je savršena, jer vidi da se Krsna, Svevišnji, nalazi u srcu svih živih bića kao Nad-duša (Paramatma). Icvarah sarva bhutanam hrd-dece 'rjuna tisthati. Gospodin se u obliku Paramatme nalazi i u srcu psa i u srcu brahmane. Savršeni yogi zna da je Gospodin vječno transcendentalan i da ne podliježe materijalnom utjecaju kada je prisutan u psu ili brahmani. To je Gospodinova vrhunska nepristranost. Osobena duša se također nalazi u srcu, ali nije prisutna u svim srcima. To je razlika između osobene duše i Nad-duše. Onaj tko ne primjenjuje jogu s ozbiljnošću ne može to jasno vidjeti. Osoba svjesna Krsne može vidjeti Krsnu i u srcu vjernika i u srcu nevjernika. To je potvrđeno u smrti na sljedeći način: atatatvac ca matrtvac ca atma hi paramo harih. Pošto je izvor svih bića, Gospodin je kao majka i izdržavatelj. Kao što majka nije pristrana prema svojoj djeci, vrhovni otac (ili majka) nije pristran prema živim bićima. Zato se Nad-duša uvijek nalazi u svakom živom biću.

Pored toga, svako živo biće se nalazi u Gospodinovoj energiji. Kao što će biti objašnjeno u

sedmom poglavlju, Gospodin ima dvije osnovne energije - duhovnu (ili višu) i materijalnu (ili nižu). Iako je živo biće dio više energije, uslovljeno je nižom energijom; živo biće je uvijek Gospodinova energija. Svako živo biće se nalazi u Njemu na ovaj ili onaj način.

Yogi vidi sve jednakim očima, jer vidi da sva živa bića, iako se nalaze u raznim situacijama ovisno o rezultatima plodonosnih aktivnosti, u svim okolnostima ostaju sluge Boga. Dok se nalazi u materijalnoj energiji, živo biće služi materijalna osjetila, a kada je utemeljeno u duhovnoj energiji, neposredno služi Svevišnjeg Gospodina. U svakom slučaju, živo biće je sluga Boga. Osoba svjesna Krsne ima savršenu viziju jednakosti.

STIH 30

**यो मां पश्यति सर्वत्र सर्वं च मयि पश्यति ।
तस्याहं न प्रणश्यामि स च मे न प्रणश्यति ॥३०॥**

yo mam pacyati sarvatra sarvam ca mayi pacyati
tasyaham na pranacyami sa ca me na pranacyati

yah - *tko god*;
mam - *Mene*;
pacyati - *vidi*;
sarvatra - *svuda*;
sarvam - *sve*;
ca - *i*;
mayi - *u Meni*;
pacyati - *vidi*;
tasya - *za njega*;
aham - *Ja*;
na - *nisam*;
pranacyami - *izgubljen*;
sah - *on*;
ca - *također*;
me - *za Mene*;
na - *nije*;
pranacyati - *izgubljen*;

Za onoga tko svuda vidi Mene i sve vidi u Meni, nikada nisam izgubljen, niti je on za Mene ikada izgubljen.

SMISAO: Osoba svjesna Krsne vidi Gospodina Krsnu svuda i sve vidi u Krsni. Može izgledati da takva osoba vidi sve odvojene manifestacije materijalne prirode, ali bilo što vidi, svjesna je Krsne, znajući da je sve manifestacija Krsnine energije. Ništa ne može postojati bez Krsne. Krsna je gospodar svega - to je osnovni princip svjesnosti Krsne. Svjesnost Krsne je nivo razvijene ljubavi prema Krsni - položaj koji je transcendentalan čak i prema materijalnom oslobođenju. Na tom nivou svjesnosti Krsne, iznad samospoznaje, Krsna postaje sve za bhaktu, koji u ljubavi prema Krsni postaje potpun i tako sjedinjen s Krsnom. Između Gospodina i bhakte tada vlada bliski odnos. U tom stadiju, živo biće nikada ne može biti uništeno, niti Božanska Osoba ikada nestaje s pogleda bhakte. Stapanje s Krsnom je duhovno uništenje. Bhakta se ne izlaže toj opasnosti. U Brahma-samhiti (5.38) je rečeno:

premajana-cchurita-bhakti-vilocanena
santah sadaiva hridayesu vilokayanti
yam cyamasundaram acintya-guna-svarupam
govindam adi-purusam tam aham bhajami

"Obožavam prvobitnog Gospodina, Govindu, koga bhakte, čije su oči premazane pomašću ljubavi, uvijek vide u Njegovom vječnom obliku Cyamasundare, smještenog u srcu bhakte."
U tom stadiju, Gospodin Krsna nikada ne nestaje s pogleda bhakte. Isto vrijedi i za yogija, koji u

srcu vidi Gospodina kao Paramatmu. Takav yogi postaje čisti bhakta i ne može podnijeti da živi ni trenutak, a da ne vidi u sebi Gospodina.

STIH 31

**सर्वभूतस्थितं यो मां भजत्येकत्वमास्थितः ।
सर्वथा वर्तमानोऽपि स योगी मयि वर्तते ॥३१॥**

sarva-bhuta-sthitam yo mam bhajaty ekatvam asthitah
sarvatha vartamano 'pi sa yogi mayi vartate

sarva-bhuta-sthitam - koji se nalazim u svačijem srcu;
yah - onaj tko;
mam - Mene;
bhajati - predano služi;
ekatvam - u jedinstvu;
asthitah - utemeljen;
sarvatha - u svakom pogledu;
varta-manah - utemeljen;
api - usprkos;
sah - on;
yogi - transcendentalist;
mayi - u Meni;
vartate - ostaje;

Takav jogi, koji obožava i služi Nad-dušu, znajući da smo Nad-duša i Ja jedno, uvijek ostaje u Meni u svim okolnostima.

SMISAO: Yogi koji meditira na Nad-dušu vidi u sebi potpuni dio Krsne - Visnua sa četiri ruke u kojima drži školjku, disk, topuz i lotosov cvijet. Yogi treba znati da se Visnu ne razlikuje od Krsne. Krsna se u obliku Nad-duše nalazi u srcu svih živih bića. Između bezbrojnih Nad-duša prisutnih u srcima bezbrojnih živih bića nema razlike. Niti ima razlike između osobe svjesne Krsne koja uvijek transcendentalno služi Krsnu s ljubavlju i savršenog yogija koji meditira na Nad-dušu. Iako yogi svjestan Krsne može vršiti razne aktivnosti dok se nalazi u materijalnom svijetu, uvijek ostaje u Krsni. To je potvrđeno u Bhakti-rasamrta-sindhoo (1.2.187) Šrila Rupe Gosvamija: nikhilasv apy avasthasu jivan-muktah sa ucyate. Gospodinov bhakta, koji uvijek djeluje u svjesnosti Krsne, samim tim biva oslobođen. To je potvrđeno u Narada-pawcaratri na slijedeći način:

dik-kalady-anavacchinne krsne ceto vidhaya ca
tan-mayo bhavati ksipram jivo brahmani yojayet

"Usredotočujući svoju pažnju na transcendentalni oblik Krsne, koji je sveprožimajući i iznad vremena i prostora, osoba postaje obuzeta mislima o Krsni. Tako dostiže sretno stanje transcendentalnog druženja s Krsnom."

Svjesnost Krsne je najviši stadij transa u primjeni yoge. Samo razumijevanje da je Krsna prisutan kao Paramatma u srcu svih živih bića čini yogija besprijekornim. Vede (Gopala-tapani Upanisada 1.21) potvrđuju ovu nepojmljivu moć Gospodina na sljedeći način: eko 'pi san bahudhaya 'vabhati. "Iako je Gospodin jedan, prisutan je u bezbrojnim srcima." Slično tome, u smrti-castri je rečeno:

eka eva paro visnuh sarva-vyapi na samcayah
aicvaryad rupam ekam ca surya-vat bahudheyate

"Visnu je jedan, a ipak je sveprožimajući. Iako ima jedan oblik, prisutan je svuda, kao što se sunce istovremeno pojavljuje na raznim mjestima."

आत्मौपम्येन सर्वत्र समं पश्यति योऽर्जुन ।
सुखं वा यदि वा दुःखं स योगी परमो मतः ॥ ३२ ॥

atmaupamyena sarvatra
sukham va yadi va duhkham

samam pacyati yo 'rjuna
sa yogi paramo matah

atma - s vlastitim jastvom;
aupamyena - uspoređujući;
sarvatra - svuda;
samam - jednako;
pasyati - vidi;
yah - onaj tko;
arjuna - o Arđuna;
sukham - sreću;
va - ili;
yadi - ako;
va - ili;
duhkham - nesreću;
sah - takav;
yogi - transcendentalistom;
paramah - savršenim;
matah - smatra se;

Savršeni jogi je onaj tko, u usporedbi s vlastitim jastvom, vidi pravu jednakost svih bića, u njihovoj sreći i nesreći, o Arđuna!

SMISAO: Onaj tko je svjestan Krsne je savršeni yogi. Zahvaljujući svom osobnom iskustvu, svjestan je svačije sreće i nesreće. Živo biće je nesretno zato što je zaboravilo svoj odnos s Bogom. Uzrok sreće je saznanje da je Krsna vrhovni uživatelj svih aktivnosti ljudskog bića, vlasnik svih zemalja i planeta i najiskreniji prijatelj svih živih bića. Savršeni yogi zna da živo biće uslovljeno gunama materijalne prirode, biva podvrgnuto trostrukim materijalnim bijedama zato što je zaboravilo svoj odnos s Krsnom. Pošto je osoba svjesna Krsne sretna, pokušava svuda širiti znanje o Krsni. Pošto savršeni yogi pokušava upoznati sve ljude s važnošću prihvaćanja svjesnosti Krsne, najbolji je filantropist na svijetu i Gospodinov najdraži sluga. Na ca tasman manusyesu kaccin me priya-krttamah (Bg. 18.69). Drugim riječima, Gospodinov bhakta uvijek vodi brigu o blagostanju svih živih bića i zato je pravi prijatelj svakoga. Najbolji je yogi zato što ne želi dostići savršenstvo u yogi radi vlastite dobrobiti, već se trudi pomoći drugima. Ne zavidi drugim živim bićima. To je razlika između Gospodinovog čistog bhakte i yogija koji se zanima samo za svoje uzdizanje. Yogi koji se povukao na usamljeno mjesto da bi savršeno meditirao, ne mora biti tako savršen kao bhakta koji daje sve od sebe da svakog čovjeka usmjeri ka svjesnosti Krsne.

अर्जुन उवाच ।
योऽयं योगस्त्वया प्रोक्तः साम्येन मधुसूदन ।
एतस्याहं न पश्यामि चञ्चलत्वात्स्थितिं स्थिराम् ॥ ३३ ॥

arjuna uvaca
yo 'yam yogas tvaya proktah
etasyaham na pacyami

samyena madhusudana
cawcalatvat sthitim sthiram

arjunah uvaca - *Arđuna reče;*
yah ayam - *ovaj sistem;*
yogah - *misticizma;*
tvaya - *koji si Ti;*
proktah - *opisao;*
samyena - *u općim crtama;*
madhu-sudana - *o ubojico demonu Madhua;*
etasya - *njegov;*
aham - *ja;*
na - *ne;*
pacyami - *vidim;*
cawcalatvat - *jer je nemiran;*
sthitim - *položaj;*
sthiram - *postojan;*

Arđuna reče: O Madhusudana, proces joge koji si sažeto opisao mi izgleda nepraktičan i nepodnošljiv, jer je um nemiran i nepostojan.

SMISAO: Osjećajući se nesposobnim, Arjuna ovdje odbacuje proces misticizma koji mu je Gospodin Krsna opisao, počevši sa riječima *cucau dece* i završivši sa riječima *yogi paramah*. U ovom dobu Kali običan čovjek ne može napustiti dom i otići na usamljeno mjesto u planinama ili prašumi kako bi primjenjivao yogu. Sadašnje doba obilježava ogorčena borba za život koji kratko traje. Ljudi se ne interesiraju ozbiljno za samospoznaju čak i ako je proces jednostavan i praktičan, a da ne govorimo o ovom teškom sistemu yoge, koji propisuje način života, način sjedenja i biranje mjesta za sjedenje, te odvajanje uma od materijalnih aktivnosti. Kao praktičan čovjek, Arjuna je mislio da je nemoguće slijediti taj proces yoge, iako je bio obdaren s mnogo dobrih osobina. Pripadao je kraljevskoj obitelji i posjedovao mnogo uzvišenih osobina; bio je veliki ratnik, dugovječan i iznad svega, bio je najbližiji prijatelj Gospodina Krsne, Svevišnje Božanske Osobe. Arjuna je prije pet tisuća godina imao mnogo bolje pogodnosti nego što ih mi imamo sada, a ipak je odbio prihvatiti taj proces yoge. U stvari, ne postoji nikakav zapis u povijesti da ga je ikad primjenjivao. Prema tome, smatra se da je u ovom dobu Kali taj proces nemoguće slijediti. Naravno, može biti moguće za mali broj rijetkih ljudi, ali za većinu ljudi je nemoguće. Ako je tako bilo prije pet tisuća godina, što reći za danas? Iako su oni koji oponašaju taj proces yoge u različitim tobožnjim školama i društvima zadovoljni sa sobom, bez sumnje trate svoje vrijeme, bez ikakvog znanja o željenom cilju.

STIH 34

**चञ्चलं हि मनः कृष्ण प्रमाथि बलवद्दृढम् ।
तस्याहं निग्रहं मन्ये वायोरिव सुदुष्करम् ॥ ३४ ॥**

cawcalam hi manah krsna pramathi balavad drdham
tasyaham nigraham manye vayor iva su-duskaram

cawcalam - *treperav;*
hi - *svakako;*
manah - *um;*
krsna - *o Krišna;*
pramathi - *uznemirujući;*
bala-vat - *snažan;*
drdham - *tvrdoglav;*
tasya - *njega;*
aham - *ja;*
nigraham - *obuzdati;*
manye - *mislim;*
vayoh - *vjetar;*

iva - kao;
su-duskaram - teško;

Um je nemiran, buntovan, tvrdoglav i veoma snažan. O Krišna, mislim da je teže obuzdati um nego vjetar.

SMISAO: Um je toliko snažan i tvrdoglav da ponekad nadjača inteligenciju, iako bi joj se trebao pokoravati. Čovjek koji se svakodnevno mora boriti s toliko mnogo prepreka teško može vladati umom. Može na umjetan način uspostaviti umnu ravnotežu i biti jednak prema prijatelju i neprijatelju, ali u krajnjoj liniji niti jedna svjetovna osoba to ne može učiniti, jer je teže obuzdati um nego obuzdati bijesni vjetar. U vedskoj literaturi (Katha Upanisada 1.3.3-4) je rečeno:

atmanam rathinam viddhi cariram ratham eva ca
buddhim tu sarathim viddhi manah pragraham eva ca

indriyani hayan ahur visayams tesu go-caran
atmendriya-mano-yuktam bhoktety ahur manisinah

"Duša je putnik u vozilu materijalnog tijela, a inteligencija je vozač. Osjetila su konji, a um predstavlja uzde. Tako duša uživa ili ispašta u društvu uma i osjetila. To shvaćaju veliki mislioci." Um treba djelovati pod vodstvom inteligencije, ali je toliko snažan i tvrdoglav da često nadjača čak i inteligenciju, kao što jaka zaraza može nadjačati djelovanje lijeka. Takav snažan um se treba obuzdati primjenom yoge, ali takav proces nikada nije praktičan za svjetovnu osobu poput Arjune, a da ne govorimo o suvremenom čovjeku. Ovdje je navedena lijepa usporedba: čovjek ne može obuzdati vjetar. Obuzdati buntovan um još je teže. Gospodin Caitanya je preporučio ponizno pjevanje i mantranje "Hare Krsna", velike mantrane za izbavljenje, kao najlakši proces za ovladavanje umom. Propisana metoda je - sa vai manah krsna-padaravindayoh: um se mora potpuno usredotočiti na Krsnu. Samo tada ništa više neće uznemiravati um.

STIH 35

**श्रीभगवानुवाच ।
असंशयं महाबाहो मनो दुर्निग्रहं चलम् ।
अभ्यासेन तु कौन्तेय वैराग्येण च गृह्यते ॥३५॥**

Šri-bhagavan uvaca
asamcayam maha-baho mano durnigraham calam
abhyasena tu kaunteya vairagyena ca grhyate

Šri-bhagavan uvaca - Božanska Osoba reče;
asamcayam - nesumnjivo;
maha-baho - snažnih ruku;
manah - um;
durnigraham - teško obuzdati;
calam - treperavi;
abhyasena - vježbanjem;
tu - ali;
kaunteya - o Kuntin sine;
vairagyena - odvojenošću;
ca - također;
grhyate - tako se može ovladati;

Gospodin Šri Krišna reče: O Kuntin sine snažnih ruku, obuzdati nemirni um je nesumnjivo vrlo teško, ali je moguće slijeđenjem odgovarajućeg procesa i odvojenošću.

SMISAO: Božanska Osoba prihvaća Arjuninu tvrdnju da je teško ovladati tvrdoglavim umom, ali u isto vrijeme kaže da se slijedećem odgovarajućem procesu i odvojenosti može ovladati umom. Koji je to proces? U sadašnje doba nitko ne može slijediti stroga pravila i propise prebivanja na svetom mjestu, usredotočenja uma na Nad-dušu, obuzdavanja uma i osjetila, pridržavanja celibata, života na usamljenom mjestu, itd. Međutim, onaj tko primjenjuje svjesnost Krsne predano služi Gospodina na devet načina. Prva i glavna od tih aktivnosti je slušanje o Krsni. To je vrlo moćan transcendentalan proces za pročišćavanje uma od svih sumnji. Što više netko sluša o Krsni, to više postaje prosvijetljen i odvojen od svega što odvlači um od Krsne. Odvajanjem uma od aktivnosti koje nisu posvećene Gospodinu može se vrlo lako naučiti vairagya. Vairagya znači odvojenost od materije i zaokupljanje uma duhom. Neosobna duhovna odvojenost je teža od vezivanja uma za aktivnosti povezane s Krsnom. To je praktično, jer slušanjem o Krsni osoba automatski postaje privrženica Vrhovnom Duhu. Ta privrženost se naziva parecanubhava, duhovno zadovoljstvo. To zadovoljstvo nalikuje zadovoljstvu koje gladan čovjek osjeća pri svakom zalogaju hrane koju jede. Što više jede, to više osjeća zadovoljstvo i snagu. Slično tome, predano služeći, osoba osjeća transcendentarno zadovoljstvo dok um postaje odvojen od materijalnih ciljeva. To je kao liječenje bolesti stručnom njegom i odgovarajućom dijetom. Slušanje o transcendentanim aktivnostima Gospodina Krsne je stručna njega za poludjeli um, a uzimanje hrane ponuđene Krsni odgovarajuća dijeta za pacijenta koji pati. Taj postupak liječenja je proces svjesnosti Krsne.

STIH 36

**असंयतात्मना योगो दुष्प्राप इति मे मतिः ।
वश्यात्मना तु यतता शक्योऽऽवाप्तुमुपायतः॥३६॥**

asamyatatmana yogo
vacyatmana tu yatata
asamyata - *neobuzdanog*;
atmana - *uma*;
yogah - *samospoznaju*;
dusprapah - *teško dostići*;
iti - *takvo*;
me - *Moje*;
matih - *mišljenje*;
vacya - *obuzdanog*;
atmana - *uma*;
tu - *ali*;
yatata - *dok se trudi*;
cakyah - *praktično*;
avaptum - *da dostigne*;
upayatah - *na odgovarajući način*;

dusprapa iti me matih
cakyo 'vaptum upayatah

Osoba neobuzdanog uma teško može dostići samospoznaju, ali onaj tko vlada svojim umom i trudi se na odgovarajući način sigurno će dostići uspjeh. To je Moje mišljenje.

SMISAO: Svevišnja Božanska Osoba izjavljuje da onaj tko ne prihvati odgovarajući proces da bi odvojio um od materijalnih aktivnosti teško može dostići uspjeh u samospoznaji. Pokušaj primjene yoge dok je um zaokupljen materijalnim uživanjem, nalikuje pokušaju paljenja vatre dok se na nju izlijeva voda. Primjena yoge bez vladanja umom je gubljenje vremena. Takva predstava može biti materijalno unosna, ali je beskorisna za dostizanje duhovne spoznaje. Zato moramo vladati umom neprestano ga zaokupljajući transcendentanim služenjem Gospodina s ljubavlju. Onaj tko nije svjestan Krsne ne može postojano vladati umom. Osoba svjesna Krsne lako dostiže rezultat primjene yoge, bez posebnog truda, ali onaj tko primjenjuje yogu ne može dostići uspjeh ako ne postane svjestan Krsne.

STIH 37

अर्जुन उवाच ।

अयतिः श्रद्धयोपेतो योगाचलितमानसः ।

अप्राप्य योगसंसिद्धिं कां गतिं कृष्ण गच्छति ॥३७॥

arjuna uvaca
ayatih craddhayopeto yogac calita-manasah
aprapya yoga-samsiddhim kam gatim krsna gacchati

arjuna uvaca - Arđuna reče;
ayatih - neuspješni transcendentalist;
craddhaya - s vjerom;
upetah - djeluje;
yogat - od mistične veze;
calita - odstupi;
manasah - koji ima takav um;
aprapya - ne uspije postići;
yoga-samsiddhim - najviše savršenstvo misticizma;
kam - koje;
gatim - odredište;
krsna - o Krišna;
gacchati - dostiže;

Arđuna reče: O Krišna, koje odredište dostiže neuspješni transcendentalist, koji se u početku posveti procesu samospoznaje s vjerom, ali kasnije odustane zbog svjetovnog duha i tako ne dostigne savršenstvo u misticizmu?

SMISAO: Put samospoznaje ili misticizma je opisan u Bhagavad-giti. Osnovni princip samospoznaje je znanje da se živo biće razlikuje od materijalnog tijela i da može naći sreću u vječnosti, blaženstvu i znanju, koji su transcendentalni, iznad tijela i uma. Samospoznaja se može dostići putem znanja, primjenom osmerostrukog sistema yoge ili bhakti-yogom. U svakom od tih procesa osoba mora spoznati prirodni položaj živog bića, njegov odnos s Bogom i aktivnosti kojima može ponovo uspostaviti izgubljenu vezu i dostići najviše savršenstvo svjesnosti Krsne. Slijedenjem ova tri procesa sigurno će dostići vrhovni cilj, prije ili kasnije. Gospodin to potvrđuje u drugom poglavlju: čak i mali napor na transcendentalnom putu predstavlja izvor velike nade u oslobođenje. Od ova tri procesa, put bhakti-yoge je posebno prikladan za ovo doba, jer predstavlja najneposredniji proces spoznaje Boga. Da bi bio potpuno siguran, Arjuna moli Gospodina Krsnu da potvrdi Svoju prethodnu izjavu. Netko može iskreno prihvatiti put samospoznaje, ali procesi njegovanja znanja i osmerostrukog sistema yoge su vrlo teški u ovom dobu. Zbog toga, usprkos neprestanom nastojanju osoba može biti neuspješna, zbog mnogo razloga. Prije svega, možda ne slijedi proces dovoljno ozbiljno. Slijediti transcendentalni put znači manje-više objaviti rat iluzornoj energiji. Stoga, čim se netko pokuša osloboditi okova iluzorne energije, ona ga pokušava poraziti mameći ga raznim čarima. Uslovljena duša je već opčinjena gunama materijalne energije i lako je moguće da ponovo postane opčinjena, čak i dok vrši transcendentalne aktivnosti. To se naziva - yogac calita-manasah: odstupanje od transcendentalnog puta. Arjuna želi znati koji su rezultati odstupanja od puta samospoznaje.

STIH 38

कच्चिन्नोभयविभ्रष्टश्छिन्नाभ्रमिव नश्यति ।

अप्रतिष्ठो महाबाहो विमूढो ब्रह्मणः पथि ॥ ३८ ॥

kaccin nobhaya-vibhrastac chinnabhram iva nacyati

kaccit - *da li*;
 na - *ne*;
 ubhaya - *oba*;
 vibhrastah - *odstupi od*;
 chinna - *raspršeni*;
 abhram - *oblak*;
 iva - *kao*;
 nacyati - *iščezava*;
 apratisthah - *bez ikakvog položaja*;
 maha-baho - *o Krišna snažnih ruku*;
 vimudhah - *zaveden*;
 brahmanah - *transcendencije*;
 pathi - *s puta*;

O Krišna snažnih ruku, zar takav čovjek koji odstupi od puta transcendencije ne gubi i duhovni i materijalni uspjeh i ne iščezava kao raspršeni oblak, bez ikakvog položaja u bilo kojoj sferi?

SMISAO: Postoje dva puta napredovanja. Materijalisti se ne zanimaju za transcendenciju; više se zanimaju za materijalni napredak koji se postiže ekonomskim razvojem ili za uzdizanje na više planete odgovarajućim djelovanjem. Kada osoba prihvati put transcendencije, mora ostaviti sve materijalne aktivnosti i žrtvovati sve oblike takozvane materijalne sreće. Ako transcendentalist koji teži za savršenstvom padne, naizgled gubi i jedno i drugo; drugim riječima, ne može uživati ni u materijalnoj sreći ni u duhovnom uspjehu. Nema nikakav položaj, kao raspršeni oblak. Ponekad se dio malog oblaka na nebu odvoji i pridruži velikom oblaku, ali ako se ne može pridružiti velikom oblaku, raspršen vjetrom nestaje na prostranom nebu. Brahmanah pathi je put dostizanja transcendentalne spoznaje kroz spoznaju da je jastvo u suštini duhovni djelić i čestica Svevišnjeg Gospodina, koji se manifestira kao Brahman, Paramatma i Bhagavan. Gospodin Šri Krsna je najpotpunija manifestacija Apsolutne Istine i zato je onaj tko je predan Vrhovnoj Osobi uspješan transcendentalist. Za dostizanje tog cilja života kroz spoznaju Brahmana i Paramatme potrebno je mnogo, mnogo života (bahunam janmanam ante). Stoga je najviši put transcendentalne spoznaje bhakti-yoga, ili svjesnost Krsne, neposredni proces.

STIH 39

एतन्मे संशयं कृष्ण छेत्तुमर्हस्यशेषतः ।
 त्वदन्यः संशयस्यास्य छेत्ता न ह्युपपद्यते ॥ ३९ ॥

etan me samcayam krsna chettum arhasy acesatah
 tvad-anyah samcayasyasya chetta na hy upapadyate

etan - *to je*;
 me - *moja*;
 samcayam - *sumnja*;
 krsna - *o Krišna*;
 chettum - *rasprši*;
 arhasi - *molim Te*;
 acesatah - *potpuno*;
 tvat - *osim Tebe*;
 anyah - *drugi*;
 samcayasya - *sumnju*;
 asya - *ovu*;
 chetta - *onaj tko bi otklonio*;
 na - *nikada*;

hi - *svakako*;
upapadyate - *može se naći*;

To je moja sumnja. O Krišna, molim Te da je potpuno raspršiš. Nitko osim Tebe ne može odagnati tu sumnju.

SMISAO: Krsna savršeno zna prošlost, sadašnjost i budućnost. Na početku Bhagavad-gite, Gospodin je rekao da su sva živa bića postojala kao osobe u prošlosti, da postoje sada i da će zadržati svoj osobni identitet u budućnosti, čak i nakon oslobođenja od materijalne zapletenosti. Tako je već razjasnio pitanje budućnosti osobenog živog bića. Arjuna sada želi znati kakva budućnost očekuje neuspješnog transcendentalistu. Nitko nije ravan Krsni niti viši od Njega i takozvani veliki mudraci i filozofi koji ovise o milosti materijalne prirode Mu nesumnjivo ne mogu biti ravni. Krsnino mišljenje je konačni i potpuni odgovor na sve sumnje, jer On savršeno zna prošlost, sadašnjost i budućnost - ali Njega nitko ne zna. Samo Krsna i bhakte svjesni Krsne mogu znati što je što.

STIH 40

श्रीभगवानुवाच ।
पार्थ नैवेह नामुत्र विनाशस्तस्य विद्यते ।
न हि कल्याणकृत्कश्चिद्गतिं तात गच्छति ॥४०॥

Šri-bhagavan uvaca
partha naiveha namutra vinacas tasya vidyate
na hi kalyana-krt kaccid durgatim tata gacchati

Šri-bhagavan uvaca - *Svevišnja Božanska Osoba reče*;
partha - *o Prithin sine*;
na eva - *nikada nije tako*;
iha - *u ovom materijalnom svijetu*;
na - *nikada*;
amutra - *u sljedećem životu*;
vinacah - *uništenje*;
tasya - *njegovo*;
vidyate - *postoji*;
na - *nikada*;
hi - *svakako*;
kalyana-krt - *onaj tko djeluje povoljno*;
kaccit - *bilo tko*;
durgatim - *degradaciji*;
tata - *prijatelju Moj*;
gacchati - *ide ka*;

Svevišnja Božanska Osoba reče: Prithin sine, transcendentalist koji vrši povoljne aktivnosti nikada ne biva uništen, ni u ovom ni u duhovnom svijetu; prijatelju Moj, onaj tko čini dobro nikada ne biva nadvladan zlom.

SMISAO: U Šrimad-Bhagavatamu (1.5.17) Sri Narada Muni poučava Vyasadevu na sljedeći način:

tyaktva sva-dharmam caranambujam harer
bhajann apakvo 'tha patet tato yadi
yatra kva vabhadram abhud amusya kim
ko vartha apto 'bhajatam sva-dharmatah

"Ako netko ostavi sve materijalne planove i potpuno uzme utočište Svevišnje Božanske Osobe,

ništa ne gubi niti se degradira. S druge strane, abhakta može potpuno izvršavati svoje propisane dužnosti, a ipak ne dobiti ništa."

Da bi ostvarila materijalne planove osoba mora vršiti razne aktivnosti - one koje su propisane u spisima i one koje su uobičajene u društvu. Transcendentalist treba ostaviti sve materijalne aktivnosti radi napredovanja u duhovnom životu, svjesnosti Krsne. Netko može prigovoriti da se svjesnošću Krsne može dostići najviše savršenstvo ako se proces slijedi do kraja, ali ako se ne dostigne takav savršeni nivo, osoba gubi i materijalno i duhovno. U spisima je rečeno da se za neizvršavanje propisanih dužnosti moraju ispaštati posljedice; stoga onaj tko ne vrši pravilno transcendentalne aktivnosti podliježe tim posljedicama. Bhagavatam uvjerava neuspješnog transcendentalistu da ne treba brinuti. Čak i ako bude podvrgnut posljedicama nesavršenog izvršavanja propisanih dužnosti, ipak ne gubi, jer se povoljna svjesnost Krsne nikada ne zaboravlja i onaj tko tako djeluje, nastaviti će s tim čak i ako se u sljedećem životu rodi u niskoj obitelji. S druge strane, onaj tko samo strogo slijedi propisane dužnosti ne mora nužno steći povoljne rezultate ako mu nedostaje svjesnost Krsne.

Smisao se može razumjeti na slijedeći način. Čovječanstvo se može podijeliti na dva dijela: one koji žive reguliranim životom i one koji žive nereguliranim životom. Oni koji samo zadovoljavaju osjetila poput životinja i nemaju znanje o svom slijedećem životu i duhovnom spasenju, pripadaju kategoriji ljudi koji žive nereguliranim životom, a oni koji slijede principe dužnosti propisanih u spisima pripadaju kategoriji ljudi koji žive reguliranim životom. Oni koji žive nereguliranim životom su puni životinjskih sklonosti, bez obzira da li su civilizirani ili necivilizirani, obrazovani ili neobrazovani, jaki ili slabi. Njihove aktivnosti nikada nisu povoljne, jer dok uživaju u životinjskim sklonostima poput jedenja, spavanja, branjenja i razmnožavanja, neprestano ostaju u materijalnom postojanju, koje je uvijek bijedno. S druge strane, oni koji žive reguliranim životom u skladu s naredbama spisa i koji se tako postupno uzdižu do nivoa svjesnosti Krsne, sigurno napreduju u životu.

Oni koji slijede povoljan put mogu se podijeliti u tri grupe: (1) sljedbenici pravila i propisa spisa koji uživaju u materijalnom blagostanju, (2) oni koji pokušavaju dostići konačno oslobođenje od materijalnog postojanja i (3) bhakte svjesni Krsne. Oni koji slijede pravila i propise spisa da bi stekli materijalnu sreću, mogu se podijeliti na dvije grupe: plodonosne radnike i one koji ne žele plodove rada radi osjetilnog uživanja. Oni koji žele plodonosne rezultate radi osjetilnog uživanja se mogu uzdići na viši standard života - čak i na više planete - ali kako nisu oslobođeni materijalnog postojanja, ne slijede istinski povoljan put. Jedine povoljne aktivnosti su one koje vode do oslobođenja. Svaka aktivnost koja ne vodi ka konačnoj samospoznaji ili oslobođenju od materijalnog tjelesnog shvaćanja života, nije povoljna. Aktivnosti u svjesnosti Krsne su jedine povoljne aktivnosti i svatko tko dragovoljno prihvati sve tjelesne neudobnosti radi napredovanja na putu svjesnosti Krsne, može se nazvati savršenim transcendentalistom koji vrši oštre strogosti. Pošto je cilj osmerostrukog sistema yoge krajnja spoznaja svjesnosti Krsne, takva primjena yoge je također povoljna. Onaj tko djelujući tako daje sve od sebe ne mora se bojati degradacije.

STIH 41

**प्राप्य पुण्यकृतां लोकानुषित्वा शाश्वतीः समाः ।
शुचीनां श्रीमतां गेहे योगभ्रष्टोऽभिजायते ॥४१॥**

prapya punya-krtam lokan usitva cacvatih samah
cucinam Śrīmatam gehe yoga-bhrasto 'bhijayate

prapya - nakon što dostigne;
punya-krtam - onih koji su vršili pobožne aktivnosti;
lokan - planete;
usitva - nakon što prebiva;
cacvatih - mnogo;
samah - godina;
cucinam - pobožnih;
Śri-matam - bogatih;
gehe - u kući;

yoga-bhrastah - *onaj tko je pao na putu samospoznaje;*
abhijayate - *rađa se;*

Nakon mnogo, mnogo godina uživanja na planetima pobožnih živih bića, neuspješni jogi se rađa u obitelji pobožnih ljudi ili u obitelji bogate aristokracije.

SMISAO: Postoje dvije vrste neuspješnih yogija: oni koji su pali nakon što su vrlo malo napredovali i oni koji su pali nakon dugotrajnog bavljenja yogom. Yogi koji padne nakon kratkog vremena odlazi na više planete, na koje se pobožnim živim bićima dozvoljava odlazak. Nakon što tamo živi dugo vremena, ponovo se vraća na ovaj planet i rađa u obitelji pobožnog vaisnavskog brahmane ili u obitelji bogatih trgovaca.

Prava svrha primjene yoge je dostizanje najvišeg savršenstva svjesnosti Krsne, kao što će biti objašnjeno u posljednjem stihu ovog poglavlja. Ali onima koji ne ustraju na putu i padnu zbog materijalne opčinjenosti, Gospodinovom milosti se dozvoljava da potpuno zadovolje svoje materijalne sklonosti. Nakon toga, pruža im se prilika da žive u blagostanju u pobožnoj ili aristokratskoj obitelji. Oni koji se rode u takvim obiteljima mogu iskoristiti pogodnosti i pokušati se uzdići do potpune svjesnosti Krsne.

STIH 42

**अथवा योगिनामेव कुले भवति धीमताम् ।
एतद्धि दुर्लभतरं लोके जन्म यदीदृशम् ॥४२॥**

atha va yoginam eva kule bhavati dhimatam
etat dhi durlabhataram loke janma yad idrcam

atha va - *ili;*
yoginam - *učenih transcendentalista;*
eva - *svakako;*
kule - *u obitelji;*
bhavati - *rađa se;*
dhi-matam - *obdarenih velikom mudrošću;*
etat - *on;*
hi - *svakako;*
durlabha-taram - *vrlo rijetko;*
loke - *u ovom svijetu;*
janma - *rođenje;*
yat - *to koje;*
idrcam - *takvo;*

Ili se (ako nije dostigao uspjeh nakon dugotrajnog bavljenja jogom) rađa u obitelji transcendentalista koji sigurno posjeduju veliku mudrost. Takvo rođenje je bez sumnje rijetko u ovom svijetu.

SMISAO: Ovdje se hvali rođenje u obitelji yogija ili transcendentalista - onih koji posjeduju veliku mudrost - zato što dijete rođeno u takvoj obitelji od samog početka života dobiva duhovni poticaj. To je posebno slučaj u obiteljima acarya ili gosvamija. Zahvaljujući tradiciji i obrazovanju, članovi takvih obitelji su vrlo učeni i predani i tako postaju duhovni učitelji. U Indiji ima mnogo takvih obitelji acarya, ali su se sada degradirale zbog nedovoljnog obrazovanja i obučavanja. Gospodinovom milošću, još uvijek ima obitelji koje generaciju za generacijom odgajaju transcendentaliste. Svakako je velika sreća roditi se u takvim obiteljima. Na sreću, moj duhovni učitelj, Om Visnupada Šri Šrimad Bhaktisiddhanta Sarasvati Gosvami Maharaja i moja malenkost smo Gospodinovom milošću imali priliku roditi se u takvim obiteljima i od samog

početka života učimo kako predano služiti Gospodina. Kasnije smo se sreli po naredbi transcendentalnog sistema.

STIH 43

तत्र तं बुद्धिसंयोगं लभते पौर्वदेहिकम् ।
यतते च ततो भूयः संसिद्धौ कुरुनन्दन ॥४३॥

tatra tam buddhi-samyogam
yatate ca tato bhuyah

labhate paurva-dehikam
samsiddhau kuru-nandana

tatra - *tada*;
tam - *on*;
buddhi-samyogam - *oživljavanje svjesnosti*;
labhate - *stječe*;
paurva-dehikam - *iz prethodnog tijela*;
yatate - *trudi se*;
ca - *također*;
tatah - *zatim*;
bhuyah - *ponovo*;
samsiddhau - *da dostigne savršenstvo*;
kuru-nandana - *o sine Kurua*;

Po rođenju oživljava božansku svjesnost iz prošlog života i ponovo pokušava napredovati da bi dostigao potpuni uspjeh, o sine Kurua.

SMISAO: Kralj Bharata, koji se treći put rodio u obitelji dobrog brahmane, primjer je osobe koja je dobila dobro rođenje da bi oživjela svoju transcendentalnu svjesnost iz prošlog života. Kralj Bharata je bio car svijeta i od njegovog vremena polubogovi ovaj planet nazivaju Bharata-varsom. Ranije je bio poznat kao Ilavrta-varsa. Car se još u mladosti povukao da bi dostigao duhovno savršenstvo, ali nije dostigao uspjeh. U sljedećem životu se rodio u obitelji dobrog brahmane i bio poznat kao Jada Bharata, jer je uvijek bio sam i nije ni s kim razgovarao. Kasnije je kralj Rahugana otkrio da je Jada Bharata najveći transcendentalist. Iz njegovog života možemo vidjeti da transcendentalni trud, ili primjena yoge, nikada nisu uzaludni. Gospodinovom milošću, transcendentalist iznova i iznova dobiva priliku dostizanja potpunog savršenstva u svjesnosti Krsne.

STIH 44

पूर्वाभ्यासेन तेनैव ह्रियते ह्यवशोऽपि सः ।
जिज्ञासुरपि योगस्य शब्दब्रह्मातिवर्तते ॥४४॥

purvabhyasena tenaiva
jijwasur api yogasya

hriyate hy avaco 'pi sah
cabda-brahmativartate

purva - *ranije*;
abhyasena - *zbog primjene*;
tena - *time*;
eva - *svakako*;
hriyate - *privučen*;
hi - *sigurno*;
avacah - *odmah*;

api - također;
sah - on;
jijwasuh - radoznao saznati;
api - čak;
yogasya - o jogi;
cabda-brahma - obredne principe spisa;
ativartate - nadilazi;

Zahvaljujući božanskoj svjesnosti iz njegovog prošlog života, odmah biva privučen principima joge - čak i ako ih ne traži. Takav ljubopitljivi transcendentalist je uvijek iznad obrednih principa spisa.

SMISAO: Napredne yogije ne privlače jako obredi opisani u spisima, ali osjećaju spontanu privlačnost prema principima joge, koji ih mogu uzdići do potpune svjesnosti Krsne, najvišeg savršenstva joge. U Šrimad-Bhagavatamu (3.33.7) je u vezi naprednih transcendentalista koji zanemaruju vedske obrede rečeno slijedeće:

aho bata cva-paco 'to gariyan
yaj-jihvagre vartate nama tubhyam
tepus tapas te juhuvuh sasnur arya
brahmanucur nama grnanti ye te

"O Gospodine moj! Osobe koje pjevaju sveta imena Tvog Gospodstva su vrlo napredne u duhovnom životu, čak i ako su se rodile u obiteljima ljudi koji jedu pse. Takve osobe su nesumnjivo izvršile sve vrste strogosti i žrtvovanja, okupale se na svim svetim mjestima i proučile sve spise."

Čuveni primjer toga je postavio Gospodin Caitanya, koji je prihvatio Haridasu Thakuru kao jednog od svojih najvažnijih učenika. Iako se Haridasa Thakura rodio u muslimanskoj obitelji, Gospodin Caitanya ga je uzdigao na položaj namacarye jer se strogo pridržavao principa da svaki dan mantra tristo tisuća Gospodinovih svetih imena: Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare. Kako je neprestano mantrao Gospodinovo sveto ime, smatra se da je u prošlom životu izvršio sve vedske obrede, poznate kao cabda-brahma. Prema tome, onaj tko nije pročišćen ne može prihvatiti principe svjesnosti Krsne ili pjevati Gospodinovo sveto ime, Hare Krsna.

STIH 45

**प्रयत्नाद्यतमानस्तु योगी संशुद्धकिल्बिषः ।
अनेकजन्मसंसिद्धस्ततो याति परां गतिम् ॥४५॥**

prayatnad yatamanas tu yogi samcuddha-kilbisah
aneka-janma-samsiddhas tato yati param gatim

prayatnat - strogim vježbanjem;
yatamanah - trudeći se;
tu - i;
yogi - takav transcendentalist;
samcuddha - pročišćen;
kilbisah - od svih grijeha;
aneka - nakon mnogo, mnogo;
janma - rođenja;
samsiddhah - dostigavši savršenstvo;
tatah - zatim;
yati - dostiže;
param - najviše;
gatim - odredište;

Kada se jogi iskreno trudi da dalje napreduje, pročišćen od sve zagađenosti, nakon mnogo, mnogo života takvog napora dostiže savršenstvo i na kraju dostiže vrhovni cilj.

SMISAO: Osoba rođena u pobožnoj, bogatoj ili svetoj obitelji postaje svjesna svog položaja povoljnog za primjenu yoge. Zato odlučno započinje svoj nedovršeni zadatak i tako biva potpuno pročišćena od sve materijalne zagađenosti. Kad se na kraju oslobodi sve zagađenosti, dostiže vrhunsko savršenstvo - svjesnost Krsne. Svjesnost Krsne je savršeni nivo slobode od sve zagađenosti. To je potvrđeno u Bhagavad-giti (7.28):

yesam tv anta-gatam papam jananam punya-karmanam
te dvandva-moha-nirmukta bhajante mam drdha-vratah

"Kada se nakon mnogo, mnogo života vršenja pobožnih aktivnosti osoba oslobodi sve zagađenosti i svih iluzornih dvostranosti, počinje transcendentalno služiti Gospodina s ljubavlju."

STIH 46

**तपस्त्रिभ्योऽधिको योगी ज्ञानिभ्योपि मतोऽधिकः ।
कर्मिभ्यश्चाधिको योगी तसाद्योगी भवार्जुन ॥४६॥**

tapasvibhyo 'dhiko yogi jwanibhyo 'pi mato 'dhikah
karmibhyac cadhiko yogi tasmad yogi bhavarjuna

tapasvibhyah - od asketa;
adhikah - veći;
yogi - jogi;
jwanibhyah - od mudrog;
api - također;
matah - smatra se;
adhikah - većim;
karmibhyah - od plodonosnih radnika;
ca - također;
adhikah - veći;
yogi - jogi;
tasmad - zato;
yogi - transcendentalist;
bhava - samo postani;
arjuna - o Arđuna;

Jogi je veći od askete, veći od empirijskog filozofa i veći od plodonosnog radnika. Zato, o Arđuna, u svim okolnostima budi jogi.

SMISAO: Kada govorimo o yogi mislimo na povezivanje naše svjesnosti sa Vrhovnom Apsolutnom Istinom. Različite osobe koje se bave yogom nazivaju taj proces različitim imenima, ovisno o usvojenoj metodi. Kada se proces povezivanja sastoji pretežito od plodonosnih aktivnosti naziva se karma-yoga, kada je pretežito empirijski naziva se jwana-yoga, a kada se primjenjuje pretežito u devocijskom odnosu sa Svevišnjim Gospodinom naziva se bhakti-yoga. Bhakti-yoga ili svjesnost Krsne je krajnje savršenstvo svih yoga, kao što će biti objašnjeno u slijedećem stihu. Gospodin je ovdje potvrdio superiornost yoge, ali nije spomenuo da je bolja od bhakti-yoge. Bhakti-yoga je potpuno duhovno znanje i zato je ništa ne može nadmašiti. Asketizam bez znanja o jastvu je nesavršen. Empirijsko znanje bez predavanja Svevišnjem Gospodinu je također nesavršeno, a plodonosni rad bez svjesnosti Krsne je gubljenje vremena. Prema tome, najuzvišeniji oblik yoge spomenut ovdje je bhakti-yoga. To će biti još jasnije objašnjeno u slijedećem stihu.

STIH 47

योगिनामपि सर्वेषां मद्गतेनान्तरात्मना । श्रद्धावान्भजते यो मां स मे युक्ततमो मतः ॥४७॥

yoginam api sarvesam mad-gatenantar-atmana
craddhavan bhajate yo mam sa me yuktatamo matah

yoginam - od jogija;
api - također;
sarvesam - svih vrsta;
mat-gatena - prebiva u Meni, uvijek misleći na Mene;
antah-atmana - u sebi;
craddha-van - s punom vjerom;
bhajate - transcendentalno služi s ljubavlju;
yah - onaj tko;
mam - Mene (Svevišnjeg Gospodina);
sah - njega;
me - Ja;
yukta-tamah - najvećim jogijem;
matah - smatram;

Onaj tko s velikom vjerom uvijek prebiva u Meni, tko u sebi uvijek misli na Mene i transcendentalno Me služi s ljubavlju, je najprisnije sjedinjen sa Mnom u jogi i najviši je od svih jogija. To je Moje mišljenje.

SMISAO: Ovdje je značajna riječ bhajate. Korijen riječi bhajate je bhaj, koji ukazuje na potrebu za služenjem. Naša riječ "obožavanje" ne može se upotrijebiti u istom značenju kao riječ bhaj. Obožavati znači poštivati ili ukazivati poštovanje i počast onome tko je toga vrijedan. Ali služenje s ljubavlju i vjerom je posebno namijenjeno Svevišnjoj Božanskoj Osobi. Netko može izbjegavati obožavanje uglednog čovjeka ili poluboga i može biti nazvan nepristojnim, ali ne može izbjeći služenje Svevišnjeg Gospodina, a da ne bude zbog toga osuđen. Svako živo biće je dio i čestica Svevišnje Božanske Osobe i zato je po svojoj prirodi stvoreno za to da služi Svevišnjeg Gospodina. Ako to ne učini, pada. Bhagavatam (11.5.3) to potvrđuje na sljedeći način:

ya esam purusam saksad atma-prabhavam icvaram
na bhajanty avajananti sthanad bhrastah patanty adhah

"Svatko tko ne služi Gospodina i zanemaruje svoju dužnost prema prvobitnom Gospodinu, izvoru svih živih bića, sigurno će pasti sa svog prirodnog položaja."

U ovom stihu je upotrijebljena riječ bhajanti. Riječ bhajanti se stoga može odnositi samo na Svevišnjeg Gospodina, dok se riječ "obožavanje" može odnositi na polubogove ili bilo koje obično ljudsko biće. Riječ avajananti, koja je upotrijebljena u ovom stihu Šrimad-Bhagavatama, nalazimo i u Bhagavad-giti. Avajananti mam mudhah: "Samo budale i nitkovi ismijavaju Svevišnju Božansku Osobu, Gospodina Krsnu". Takve osobe pišu komentare na Bhagavad-gitu iako nemaju stav služenja Gospodina. Zato ne mogu pravilno razlikovati riječ bhajanti od riječi "obožavanje".

Vrhunac svih vrsta yoga je bhakti-yoga. Sve druge yoge su samo sredstvo da se dođe do nivoa bhakti u bhakti-yogi. Yoga u stvari znači bhakti-yoga. Sve druge yoge su stepenice koje vode do bhakti-yoge. Put samospoznaje koji počinje s karma-yogom i završava s bhakti-yogom je dug. Karma-yoga, djelovanje bez želje za plodonosnim rezultatima, predstavlja početak tog puta. Kada osoba koja primjenjuje karma-yogu poveća znanje i odvojenost, taj stadij se naziva jwana-yoga. Kada, primjenjujući jwana-yogu, različitim fizičkim procesima poveća meditaciju na Nad-dušu i usredotoči um na Nad-dušu, taj stadij se naziva astagga-yoga, a kada nadiđe astagga-yogu i dođe do Svevišnje Božanske Osobe Krsne, taj stadij se naziva bhakti-yoga, vrhunac. U stvari, bhakti-yoga je krajnji cilj, ali da bismo detaljno analizirali bhakti-yogu moramo shvatiti ove druge yoge. Yogi koji napreduje se nalazi na pravom putu vječne sreće. Onaj tko ostane na određenom nivou i ne napreduje dalje se naziva odgovarajućim imenom: karma-yogi, jwana-yogi ili dhyana-yogi, raja-yogi, hatha-yogi, itd. Ako je netko dovoljno sretan da dođe do nivoa bhakti-

yoge, smatra se da je nadišao sve ostale yoge. Stoga je najviši nivo yoge svjesnost Krsne, kao što, kada govorimo o Himalajima, mislimo na najviše planine na svijetu, čiji se najviši vrh Mount Everest smatra najvišom točkom.

Zahvaljujući velikoj sreći osoba dolazi do svjesnosti Krsne na putu bhakti-yoge da bi se utemeljila u pravom položaju u skladu sa vedskim uputstvom. Idealni yogi usredotočuje svoju pažnju na Krsnu, koga zovu Cyamasundara, čija prekrasna put nalikuje boji oblaka, čije je lotosoliko lice sjajno poput sunca, čija odjeća blista od dragulja i čije je tijelo ovjenčano cvijećem. Njegov blistavi tjelesni sjaj, koji se naziva brahmajyoti, sve obasjava. On se inkarnira u različitim oblicima kao što su Rama, Nrsimha, Varaha i Krsna, Svevišnja Božanska Osoba, i silazi u obliku ljudskog bića, kao sin majke Yacode, poznat kao Krsna, Govinda i Vasudeva. Savršeno je dijete, muž, prijatelj i gospodar i pun je sveg obilja i transcendentalnih odlika. Ako je netko neprestano potpuno svjestan tih Gospodinovih obilježja, naziva se najvišim yogijem. Taj nivo najvišeg savršenstva yoge se može dostići samo bhakti-yogom. To je potvrđeno u svim vedskim spisima:

yasya deve para bhaktir yatha deve tatha gurau
tasyaite kathita hy arthah prakacante mahatmanah

"Samo onim velikim dušama koje imaju nepokolebljivu vjeru u Gospodina i duhovnog učitelja, se samim tim razotkriva sav smisao vedskog znanja." (Cvetacvatara Upanisada 6.23)

Bhaktir asya bhajanam tad ihamutropadhi-nairasyenamusmin manah-kalpanam, etad eva naiskarmyam. "Bhakti je predano služenje Gospodina bez želja za materijalnom dobiti, u ovom ili sljedećem životu. Lišena takvih sklonosti, osoba treba svoj um potpuno usredotočiti na Svevišnjeg. To je svrha naiskarmye." (Gopala-tapani Upanisada 1.15)

To su neki od načina primjene bhakti, ili svjesnosti Krsne, najvišeg savršenog nivoa yoge.

Tako se završavaju Bhaktivedantina tumačenja šestog poglavlja Šrimad Bhagavad-gite pod naslovom "Dhyana-yoga".

Sedmo poglavlje

STIH 1

श्रीभगवानुवाच ।

मय्यासक्तमनाः पार्थ योगं युञ्जन्मदाश्रयः ।

असंशयं समग्रं मां यथा ज्ञास्यसि तच्छृणु ॥ १ ॥

Šri-bhagavan uvaca

mayy asakta-manah partha

yogam yuwjan mad-acrayah

asamcayam samagram mam

yatha jwasyasi tac chrnu

Šri-bhagavan uvaca - Svevišnji Gospodin reče;

mayi - Meni;

asakta-manah - s umom privrženim;

partha - o Prithin sine;

yogam - samospoznaju;

yuwjan - primjenjujući;

mat-acrayah - svjestan Mene (svjestan Krišne);

asamcayam - bez sumnje;

samagram - potpuno;

mam - Mene;

yatha - kako;

jwasyasi - možeš upoznati;

tat - to;

chrnu - pokušaj saslušati;

Svevišnja Božanska Osoba reče: Počuj sada, o Prithin sine, kako Me slijeđenjem procesa joge, potpuno svjestan Mene, u umu privržen Meni, možeš potpuno spoznati, oslobođen svake sumnje.

SMISAO: U sedmom poglavlju Bhagavad-gite će biti potpuno opisana priroda svjesnosti Krsne. Krsna je pun sveg obilja i ovdje će biti opisano kako manifestira ta obilja. Također će biti opisane četiri vrste sretnih ljudi koji postaju privrženi Krsni i četiri vrste nesretnih ljudi koji nikada ne prihvaćaju Krsnu.

U prvih šest poglavlja Bhagavad-gite, živo biće je bilo opisano kao nematerijalna duhovna duša, koja različitim vrstama joge može dostići samospoznaju. Na kraju šestog poglavlja je bilo jasno rečeno da je postojana usredotočenost uma na Krsnu, ili drugim riječima, svjesnost Krsne, najviši oblik joge. Apsolutna Istina se može u potpunosti samo usredotočenjem uma na Krsnu i ni na koji drugi način. Spoznaja neosobnog brahmajyotija ili lokalizirane Paramatme nije savršena spoznaja Apsolutne Istine, jer predstavlja djelomičnu spoznaju. Potpuno i naučno znanje je Krsna i onome tko je svjestan Krsne sve se razotkriva. U potpunoj svjesnosti Krsne osoba zna da je Krsna krajnje, nepobitno znanje. Različite vrste joge su samo stepenice na putu svjesnosti Krsne. Onaj tko se neposredno posveti svjesnosti Krsne automatski stječe potpuno znanje o svemu - o Apsolutnoj Istini, živim bićima, materijalnoj prirodi i njihovim manifestacijama, sa svim popratnim stvarima.

Stoga yogu trebamo početi primjenjivati u skladu s uputstvima posljednjeg stiha šestog poglavlja. Um se može usredotočiti na Krsnu, Svevišnjeg, propisanim predanim služenjem u devet različitih oblika, od kojih je cravanam prvi i najvažniji. Gospodin zato kaže Arjuni - tac chrnu:

"počuj Me". Nitko ne može biti veći autoritet od Krsne i zato osoba koja sluša Njega stječe najveću priliku da postane savršeno svjesna Krsne. Stoga moramo učiti neposredno od Krsne ili od Krsninog čistog bhakte a ne od abhakte, skorojevića ponosnog na svoje akademsko obrazovanje.

Taj proces razumijevanja Krsne, Svevišnje Božanske Osobe, Apsolutne Istine, opisan je u drugom poglavlju Prvog pjevanja Šrimad-Bhagavatama na slijedeći način:

crnavatam sva-kathah krsnah hrdy antah-stho hy abhadrani	punya-cravana-kirtanah vidhunoti suhrt satam
nasta-prayesv abhadresu bhagavaty uttama-cloke	nityam bhagavata-sevaya bhaktir bhavati naisthiki
tada rajas-tamo-bhavah ceta etair anavidham	kama-lobhadayac ca ye sthitam sattve prasidati
evam prasanna-manaso bhagavat-tattva-vijwanam	bhagavat-bhakti-yogatah mukta-saggasya jayate
bhidyate hrdaya-granthic ksiyante casya karmani	chidyante sarva-samcayah drsta evatmanicvare

"Slušanje o Krsni iz vedske literature ili neposredno slušanje Krsninih riječi u Bhagavad-giti je pobožna aktivnost. Gospodin Krsna, koji prebiva u svačijem srcu, djeluje kao najdobronamjerniji prijatelj onoga tko sluša o Njemu i pročišćava bhaktu koji neprestano sluša o Njemu. Na taj način bhakta prirodno razvija svoje uspavano transcendentalno znanje. Dok sluša o Krsni iz Bhagavatama i od bhakta, postaje postojan u predanom služenju Gospodina. Razvijajući predano služenje oslobađa se guna strasti i neznanja i tako se materijalna požuda i pohlepa smanjuju. Kada se pročisti od tih nečistoća, kandidat ostaje postojano utemeljen na položaju čiste vrline, nalazi inspiraciju u predanom služenju i savršeno shvaća nauku o Bogu. Tako bhakti-yoga presijeca čvrsti čvor materijalne privlačnosti i omogućuje mu da odmah dođe na nivo asamcayam samagram, nivo razumijevanja Vrhovne Apsolutne Istine, Božanske Osobe." (Bhag. 1.2.17-21)
Prema tome, znanost o Krsni možemo shvatiti jedino slušanjem Krsne ili Njegovog bhakte svjesnog Krsne.

ज्ञानं तेऽहं सविज्ञानमिदं वक्ष्याम्यशेषतः ।
यज्ज्ञात्वा नेह भूयोऽन्यज्ज्ञातव्यमवशिष्यते ॥ २ ॥

jwanam te 'ham sa-vijwanam idam vaksyamy acesatah
yaj jwatva neha bhuyo 'nyaj jwatavyam avacisyate

jwanam - znanje o pojavnom svijetu;
te - tebi;
aham - ja;
sa - sa;
vijwanam - božansko znanje;
idam - to;
vaksyami - objasniti ću;
acesatah - u potpunosti;
yat - koje;
jwatva - kada budeš znao;
na - ne;
iha - na ovom svijetu;
bhuyah - još;
anyat - išta više;
jwatavyam - da se sazna;
avacisyate - preostaje;

Sada ću ti u potpunosti prenijeti ovo znanje, i pojavno i božansko. Kada ga shvatiš, ništa ti više neće preostati da saznaš.

SMISAO: Potpuno znanje obuhvaća znanje o pojavnom svijetu, duhu koji stoji iza njega i njihovom izvoru. To je transcendentalno znanje. Gospodin želi objasniti ovaj sistem znanja Arjuni zato što je Njegov povjerljivi bhakta i prijatelj. Gospodin je to objasnio na početku četvrtog poglavlja i sada ponovno potvrđuje: potpuno znanje može steći samo Gospodinov bhakta u učeničkom naslijeđu koje potječe od samog Gospodina. Prema tome, trebamo biti dovoljno inteligentni kako bi shvatili izvor sveg znanja, koji je uzrok svih uzroka i jedini predmet meditacije u svim vrstama yoge. Kada spoznamo uzrok svih uzroka, spoznat ćemo sve što se može spoznati i ništa nam neće ostati nepoznato. U Vedama (Mundaka Upanisada 1.3) je rečeno: kasmin bhagavo vijwate sarvam idam vijwatam bhavati.

STIH 3

मनुष्याणां सहस्रेषु कश्चिद्यतति सिद्धये ।
यततामपि सिद्धानां कश्चिन्मा वेत्ति तच्चतः ॥ ३ ॥

manusyanam sahasresu kaccid yatati siddhaye
yatatam api siddhanam kaccin mam vetti tattvatah

manusyanam - ljudi;
sahasresu - od mnogo tisuća;
kaccit - jedan;
yatati - trudi se;
siddhaye - da dostigne savršenstvo;
yatatam - od onih koji se tako trude;
api - zaista;
siddhanam - od onih koji su dostigli savršenstvo;
kaccit - jedan;
mam - Mene;

vetti - *poznaje*;
tattvatah - *zaista*;

Od mnogo tisuća ljudi, jedan se može truditi dostignuti savršenstvo, a od onih koji su dostigli savršenstvo, jedva da Me jedan uistinu poznaje.

SMISAO: Postoje različite vrste ljudi i od mnogo tisuća ljudi, jedan se može dovoljno zanimati za transcendentalnu spoznaju da pokuša shvatiti što je jastvo, što je tijelo i što je Apsolutna Istina. Ljudi su većinom zaokupljeni životinjskim sklonostima, kao što su uzimanje hrane, spavanje, branjenje i razmnožavanje i skoro nitko se ne zanima za transcendentalno znanje. Prvih šest poglavlja Gite je namijenjeno onima koji se zanimaju za transcendentalno znanje i razumijevanje jastva, Vrhovnog Jastva i procesa spoznaje putem jwana-yoge, dhyana-yoge i razlikovanja jastva od materije. Međutim, Krsnu mogu shvatiti samo osobe svjesne Krsne. Drugi transcendentalisti mogu dostići spoznaju neosobnog Brahmana, jer je lakše spoznati neosobni Brahman nego shvatiti Krsnu. Krsna je Vrhovna Osoba, ali je u isto vrijeme iznad dosega znanja o Brahmanu i Paramatmi. Yogiji i jwaniji bivaju zbunjeni u svojim pokušajima shvaćanja Krsne. Iako je najveći od svih impersonalista, Śripada Cagkaracarya, priznao u svom komentaru na Gitu da je Krsna Svevišnja Božanska Osoba, njegovi sljedbenici ne prihvaćaju Krsnu kao takvog, jer je Krsnu jako teško shvatiti, čak i za onog tko je spoznao neosobni Brahman.

Krsna je Svevišnja Božanska Osoba, uzrok svih uzroka, prvobitni Gospodin Govinda. Icvarah paramah krsnah sac-cid-ananda-vigrahah / anadir adir govindah sarva-karana-karanam. Abhakte Ga teško mogu shvatiti. Iako abhakte izjavljaju da je put bhakti, ili predano služenje, vrlo lak, ne mogu ga slijediti. Ako je put bhakti tako lak, kao što sami tvrde, zašto onda prihvaćaju težak put? U stvari, put bhakti nije lak. Takozvani put bhakti koji slijede neovlaštene osobe bez znanja o bhakti može biti lak, ali kada se istinski slijedi prema pravilima i propisima, špekulativni učenjaci i filozofi odstupaju od njega i padaju. Śrila Rupa Gosvami piše u svom Bhakti-rasamrta-sindhuu (1.2.101):

cruti-smrti-puranadi- pawcaratra-vidhim vina
aikantiki harer bhaktir utpatayaiva kalpate

"Predano služenje Gospodina koje se ne zasniva na ovlaštenim vedskim spisima kao što su Upanisade, Purane i Narada-pawcaratra predstavlja samo nepotrebno uznemirenje u društvu." Impersonalist koji je spoznao Brahman ili yogi koji je spoznao Paramatmu ne mogu shvatiti Krsnu, Svevišnju Božansku Osobu, kao sina majke Yacode ili vozača Arjuninih bojnih kola. Čak su i veliki polubogovi ponekad zbunjeni kada je u pitanju Krsna (muhyanti yat surayah). Mam tu veda na kaccana: "Nitko Me ne poznaje takvog kakav jesam", kaže Gospodin. Ali ako Ga netko poznaje - sa mahatma su-durlabhah - takva velika duša je vrlo rijetka. Stoga onaj tko ne služi Gospodina s devocijom ne može shvatiti Njegovu pravu prirodu (tattvatah), čak ni ako je veliki učenjak ili filozof. Samo čisti bhakte mogu u izvjesnoj mjeri shvatiti nepojmljive transcendentalne odlike Krsne, uzroka svih uzroka, u Njegovoj svemoći i obilju, Njegovom bogatstvu, slavi, snazi, ljepoti, znanju i odvojenosti, jer je Krsna naklonjen Svojim bhaktama. On je posljednja riječ u spoznaji Brahmana i samo bhakte mogu spoznati Njegovu pravu prirodu. Zato je rečeno:

atah Śri-krsna-namadi na bhaved grahyam indriyaih
sevonmukhe hi jihvadau svayam eva sphuraty adah

"Nitko ne može shvatiti Krsnu tupim materijalnim osjetilima, ali On se razotkriva Svojim bhaktama, kada je zadovoljan s njima jer Ga transcendentalno služe s ljubavlju." (Bhakti-rasamrta-sindhu 1.2.234)

STIH 4

**भूमिरापोऽनलो वायुः खं मनो बुद्धिरेव च ।
अहंकार इतीयं मे भिन्ना प्रकृतिरष्टधा ॥ ४ ॥**

bhumir apo 'nalo vayuh kham mano buddhir eva ca
ahawkara itiyam me bhinna praktir astadha

bhumih - zemlja;
apah - voda;
analah - vatra;
vayuh - zrak;
kham - eter;
manah - um;
buddhah - inteligencija;
eva - svakako;
ca - i;
ahawkarah - lažni ja;
iti - to;
iyam - sve;
me - Mojih;
bhinna - odvojenih;
praktirah - energija;
astadha - osam;

Zemlja, voda, vatra, zrak, eter, um, inteligencija i lažni ja - ovih osam elemenata predstavljaju Moje odvojene materijalne energije.

SMISAO: Znanost o Bogu analizira prirodni položaj Boga i Njegovih različitih energija. Materijalna priroda se naziva prakti, ili energija Gospodina u Njegovim različitim purusa inkarnacijama (ekspanzijama). To je opisano u Satvatva-tantri:

visnos tu trini rupani	purusakhyany atho viduh
ekam tu mahatah srastr	dvitiyam tv anda-samsthitam
trtiyam sarva-bhuta-stham	tani jwatva vimucyate

"Radi stvaranja materijalnog svijeta, potpuna ekspanzija Gospodina Krsne poprima oblike tri Visnua. Prvi, Maha-Visnu, stvara sveukupnu materijalnu energiju poznatu kao mahat-tattva. Drugi, Garbhodakacayi Visnu, ulazi u svaki univerzum da bi u njemu stvorio raznolikosti. Treći, Ksirodakacayi Visnu, ekspandira se kao sveprožimajuća Nad-duša u svim univerzumima i poznat je kao Paramatma. On je prisutan čak i u atomima. Svatko tko shvati ta tri Visnua može biti oslobođen materijalne zapletenosti."

Ovaj materijalni svijet je privremena manifestacija jedne od Gospodinovih energija. Svim djelatnostima materijalnog svijeta upravljaju ove tri Visnu ekspanzije Gospodina Krsne. Ovi puruse se nazivaju inkarnacije. Obično onaj tko ne zna nauku o Bogu (Krsni) misli da je ovaj materijalni svijet stvoren za uživanje živih bića i da su živa bića puruse - uzroci, upravitelji i uživaoci materijalne energije. Prema Bhagavad-giti, taj ateistički zaključak je pogrešan. U navedenom stihu je rečeno da je Krsna izvorni uzrok materijalne manifestacije. Šrimad-Bhagavatam to potvrđuje. Sastojci materijalne manifestacije su Gospodinove odvojene energije. Čak je i brahmajyoti, krajnji cilj impersonalista, duhovna energija koja se manifestira na duhovnom nebu. U brahmajyotiju nema duhovnih raznolikosti kao na Vaikunthalokama, a impersonalisti taj brahmajyoti prihvaćaju kao krajnji vječni cilj. Paramatma je također privremeni, sveprožimajući aspekt Ksirodakacayi Visnua. Paramatma ne postoji vječno u duhovnom svijetu. Prema tome, prava Apsolutna Istina je Svevišnja Božanska Osoba Krsna. On je potpuni energetik, osoba, i posjeduje različite odvojene i unutrašnje energije.

U materijalnoj energiji postoji osam glavnih manifestacija, koje su ovdje opisane. Prvih pet manifestacija - zemlja, voda, vatra, zrak i nebo - nazivaju se gigantskim kreacijama ili grubim kreacijama, koje obuhvaćaju pet osjetilnih predmeta. One su manifestacije fizičkog zvuka, dodira, oblika, ukusa i mirisa. Materijalna znanost proučava samo tih deset elemenata i ništa više. Ali materijalisti zanemaruju ostala tri elementa - um, inteligenciju i lažni ja. Filozofi koji proučavaju aktivnosti uma također nemaju savršeno znanje, jer ne poznaju krajnji izvor, Krsnu. Lažni ja - "Ja sam" i "Ovo je moje", koji predstavlja osnovni princip materijalnog postojanja - obuhvaća i deset osjetilnih organa za vršenje materijalnih aktivnosti. Inteligencija se odnosi na sveukupnu materijalnu kreaciju, zvanu mahat-tattva. Tako se od Gospodinovih osam odvojenih energija manifestiraju dvadeset četiri elementa materijalnog svijeta, koje proučava ateistička

sagkhya filozofija. Oni su izvorno ogranci Krsninih energija i odvojeni su od Njega, ali ateistički sagkhya filozofi koji nemaju veliko znanje ne znaju da je Krsna uzrok svih uzroka. Predmet sagkhya filozofije je samo manifestacija Krsnine vanjske energije, kao što je opisano u Bhagavad-giti.

STIH 5

अपरेयमितस्त्वन्यां प्रकृतिं विद्धि मे पराम् ।
जीवभूतां महाबाहो ययेदं धार्यते जगत् ॥ ५ ॥

apareyam itas tv anyam prakrtim viddhi me param
jiva-bhutam maha-baho yayedam dharyate jagat

apara - niža;
iyam - ova;
itah - osim nje;
tu - *ali*;
anyam - *druga*;
prakrtim - *energija*;
viddhi - *samo pokušaj shvatiti*;
me - *Moja*;
param - *viša*;
jiva-bhutam - *koju predstavljaju živa bića*;
maha-baho - *o Arđuna snažnih ruku*;
yaya - *koja*;
idam - *ovaj*;
dharyate - *iskorištavaju*;
jagat - *materijalni svijet*;

Osim njih, o Arđuna snažnih ruku, postoji Moja viša energija, sačinjena od živih bića koja iskorištavaju bogatstva ove materijalne, niže prirode.

SMISAO: Ovdje je jasno opisano da živa bića pripadaju višoj prirodi (ili energiji) Svevišnjeg Gospodina. Niža energija je materijalna koja se manifestira u obliku različitih elemenata, kao što su zemlja, voda, vatra, zrak, eter, um, inteligencija i lažni ja. Oba oblika materijalne energije, grubi (zemlja, itd.) i suptilni (um, itd.) proizvodi su niže energije. Živa bića, koja iskorištavaju te niže energije u različite svrhe su viša energija Svevišnjeg Gospodina i zahvaljujući toj energiji čitav materijalni svijet funkcionira. Kozmička manifestacija nema moć djelovanja ako je ne pokrene viša energija, živo biće. Energetik uvijek upravlja energijama i zato Gospodin uvijek upravlja živim bićima - ona nemaju nezavisno postojanje. Živa bića nikada nisu jednako moćna kao On, kao što neinteligentni ljudi misle. Razlika između živih bića i Gospodina je opisana u Šrimad-Bhagavatamu (10.87.30) na slijedeći način:

aparimita dhruvas tanu-bhrto yadi sarva-gatas
tarhi na casyateti niyamo dhruva netaratha
ajani ca yan-mayam tad avimucya niyantr bhavet
samam anujanatam yad amatam mata-dustataya

"O Vrhovni, Vječni! Kad bi utjelovljena živa bića bila vječna i sveprožimajuća kao Ti, ne bi bila pod Tvojom kontrolom. Ali ako se prihvate kao sićušne energije Tvog Gospodstva, odmah podliježu Tvojim vrhovnoj kontroli. Stoga pravo oslobođenje iziskuje predavanje živih bića Tvojim kontroli i to predavanje će ih učiniti sretnima. Samo u tom prirodnom položaju mogu biti upravitelji. Stoga su ljudi ograničenog znanja koji zastupaju monističku teoriju da su Bog i živa bića jednaki u svakom pogledu vođeni pogrešnim, zagađenim mišljenjem."

Svevišnji Gospodin Krsna je jedini upravitelj koji upravlja svim živim bićima. Ta živa bića su Njegova viša energija, jer su kvalitativno jednaka Svevišnjem, ali nikada nisu jednaka Gospodinu

po kvantitetu moći. Dok iskorištava grubu i suptilnu nižu energiju (materiju), viša energija (živo biće) zaboravlja svoj pravi duhovni um i inteligenciju. Taj zaborav je posljedica utjecaja materije. Ali kada se živo biće oslobodi utjecaja iluzorne materijalne energije, dostiže nivo koji se zove mukti, ili oslobođenje. Pod utjecajem materijalne iluzije lažni ja misli: "Ja sam materija i materijalni posjedi su moji." Svoj pravi položaj živo biće spoznaje kada se oslobodi svih materijalnih ideja u koje spada i shvaćanje o sjedinjavanju s Bogom u svakom pogledu. Tako možemo zaključiti da Gita potvrđuje da je živo biće samo jedna od Krsninih mnogobrojnih energija; kada se ta energija oslobodi materijalne zagađenosti, postaje potpuno svjesna Krsne, ili oslobođena.

STIH 6

एतद्योनीनि भूतानि सर्वाणीत्युपधारय ।
अहं कृत्स्नस्य जगतः प्रभवः प्रलयस्तथा ॥ ६ ॥

etat-yonini bhutani sarvanity upadharaya
aham krtsnasya jagatah prabhavah pralayas tatha

etat - *te dvije prirode;*
yonini - *čiji izvor rođenja;*
bhutani - *svega stvorenog;*
sarvani- *sve;*
iti - *tako;*
upadharaya - *znaj;*
aham - *Ja;*
krtsnasya - *sveobuhvatni;*
jagatah - *svijeta;*
prabhavah - *izvor manifestacije;*
pralayah - *uništenja;*
tatha - *kao i;*

Ove dvije prirode su izvor svih stvorenih bića. Znaj da sam Ja i porijeklo i uzrok uništenja svega što je materijalno i svega što je duhovno u ovom svijetu.

SMISAO: Sve što postoji je proizvod materije i duha. Duh je osnova kreacije i stvara materiju. Duh ne nastaje u određenom stadiju materijalnog razvoja. Naprotiv, ovaj materijalni svijet se manifestira samo na temelju duhovne energije. Materijalno tijelo se razvija zato što je duh prisutan u materiji; dijete postupno raste i prolazi kroz dječastvo i zrelo doba jer je prisutna ta viša energija, duhovna duša. Slično tome, čitava kozmička manifestacija gigantskog univerzuma se razvija zbog prisustva Nad-duše - Visua. Tako su duh i materija, koji dolaze u dodir da bi manifestirali ovaj gigantski kozmički oblik, izvorno Gospodinove dvije energije. Stoga je Gospodin prvobitni uzrok svega. Sićušni dio i čestica Gospodina, živo biće, može biti uzrok velikog nebodera, velike tvornice, ili velikog grada, ali ne može biti uzrok velikog univerzuma. Uzrok velikog univerzuma je velika duša, ili Nad-duša. Krsna, Svevišnji, uzrok je i velikih i malih duša. Stoga je prvobitni uzrok svih uzroka. To je potvrđeno u Katha Upanisadi (2.2.13). Nityo nityanam cetanac cetananam.

STIH 7

मत्तः परतरं नान्यत्किंचिदस्ति धनंजय । मयि सर्वमिदं प्रोतं सूत्रे मणिगणा इव ॥ ७ ॥

mattah parataram nanyat kiwcid asti dhanawjaya
mayi sarvam idam protam sutre mani-gana iva

mattah - *iznad Mene*;
para-taram - *više*;
na - *ne*;
anyat kiwcid - *išta drugo*;
asti - *postoji*;
dhanawjaya - *o osvojitelju bogatstva*;
mayi - *u Meni*;
sarvam - *sve što postoji*;
idam - *što vidimo*;
protam - *nanizano je*;
sutre - *na niti*;
mani-ganah - *biseri*;
iva - *kao*;

O osvojitelju bogatstva, ne postoji istina viša od Mene. Sve počiva u Meni, kao što su biseri nanizani na niti.

SMISAO: Postoji uobičajeno neslaganje oko toga da li je Vrhovna Apsolutna Istina osobna ili neosobna. Prema Bhagavad-giti, Apsolutna Istina je Božanska Osoba, Šri Krsna, i to se potvrđuje na svakom koraku. Posebno je u ovom stihu naglašeno da je Apsolutna Istina osoba. Da je Božanska Osoba Vrhovna Apsolutna Istina potvrđuje i Brahma-samhita: icvarah paramah krsnah sac-cid-ananda-vigrahah; Vrhovna Apsolutna Istina, Božanska Osoba je Gospodin Krsna, prvobitni Gospodin, riznica sveg zadovoljstva, Govinda, i vječni oblik potpunog blaženstva i znanja. Ti autoriteti raspršuju svaku sumnju u to da je Apsolutna Istina Vrhovna Osoba, uzrok svih uzroka. Međutim, impersonalisti iznose argumente na temelju vedske izjave u Cvetacvatara Upanisadi (3.10): tato yad uttarataram tad arupam anamayam / ya etad vidur amrtas te bhavanti athetare dukkham evapiyanti. "Smatra se da je u materijalnom svijetu Brahma, prvo živo biće u univerzumu, najviše živo biće među polubogovima, ljudskim bićima i nižim životinjama, ali iznad Brahme je transcendencija, koja nema materijalni oblik i koja je oslobođena sve materijalne zagađenosti. Svatko tko spozna Njega također postaje transcendentalan, ali oni koji Ga ne poznaju ispaštaju bijede materijalnog svijeta." Impersonalisti pridaju veću važnost riječi arupam. Ali riječ arupam ne ukazuje na neosobnost, već na transcendentalni oblik vječnosti, blaženstva i znanja, kao što je opisano u navedenom stihu Brahma-samhite. Drugi stihovi Cvetacvatara Upanisade (3.8-9) to potkrjepljuju na sljedeći način:

vedaham etam purusam mahantam
aditya-varnam tamasah parastat
tam eva viditvati mrtyum eti
nanyah pantha vidyate 'yanaya

yasmat param naparam asti kiwcid
yasman naniyo no jyayo 'sti kiwcid
vrksa iva stabdho divi tisthaty ekas
tenedam purnam purusena sarvam

"Ja poznajem tu Svevišnju Božansku Osobu, koja je transcendentalna prema svim materijalnim shvaćanjima tame. Samo onaj tko poznaje Gospodina može transcendirati spone rođenja i smrti. Oslobođenje se može dostići samo ovim znanjem o toj Vrhovnoj Osobi. Nema drugog načina."
"Ne postoji istina viša od te Vrhovne Osobe, Svevišnjeg Gospodina, jer je On najviši. Manji je od najmanjeg i veći od najvećeg. Nalikuje mirnom drvetu i obasjava transcendentalno nebo i, kao što drvo širi svoje korijenje, širi Svoje sveprožimajuće energije."

Iz ovih stihova možemo zaključiti da je Vrhovna Apsolutna Istina Svevišnja Božanska Osoba, koja sve prožima Svojim mnogobrojnim materijalnim i duhovnim energijama.

STIH 8

रसोऽहमप्सु कौन्तेय प्रभास्मि शशिमूर्ययोः ।
प्रणवः सर्ववेदेषु शब्दः खे पौरुषं नृषु ॥ ८ ॥

raso 'ham apsu kaunteya prabhasmi caci-suryayoh
pranavah sarva-vedesu cabdah khe paurusam nrsu

rasah - ukus;
aham - Ja;
apsu - u vodi;
kaunteya - o Kuntin sine;
prabha - svjetlost;
asmi - Ja sam;
caci-suryayoh - mjeseca i sunca;
pranavah - tri slova a - u - m;
sarva - u svim;
vedesu - Vedama;
cabdah - zvučna vibracija;
khe - u eteru;
paurusam - sposobnost;
nrsu - u ljudima;

O Kuntin sine, Ja sam ukus vode, svjetlost sunca i mjeseca, slog om u vedskim mantrama, zvuk u eteru i sposobnost u čovjeku.

SMISAO: Ovaj stih objašnjava kako Gospodin sve prožima Svojim različitim materijalnim i duhovnim energijama. Svevišnji Gospodin se na početku može opaziti po Njegovim različitim energijama i na taj način se spoznaje neosobno. Kao što je polubog Sunca osoba koja se opaža po njegovoj sveprožimajućoj energiji, sunčevoj svjetlosti, tako se Gospodin, iako se nalazi u Svom vječnom prebivalištu, opaža po Njegovim sveprožimajućim energijama. Ukus vode je aktivni princip vode. Nitko ne voli piti morsku vodu, jer je čisti ukus vode pomiješan sa solju. Privlačnost prema vodi ovisi o čistoći ukusa, a taj čisti ukus je jedna od Gospodinovih energija. Impersonalist opaža prisustvo Gospodina u vodi po njenom ukusu, a personalisti slave Gospodina što ljubazno obezbjeđuje vodu koja može ugasiti čovjekovu žeđ. Na taj način se može opaziti Svevišnji. U stvari, ne postoji sukob mišljenja između personalizma i impersonalizma. Onaj tko shvaća Boga, zna da su neosobno i osobno shvaćanje istovremeno prisutni u svemu i da nema proturječnosti. Tako je Gospodin Caitanya iznio Svoje uzvišeno učenje - acintya bhede i abheda-tattve - istovremene istovjetnosti i različitosti.

Svjetlost sunca i mjeseca također izvorno emanira iz brahmajyotija, Gospodinovog neosobnog sjaja, a pranava, omkara, transcendentalni zvuk kojim počinje svaka vedska himna, oslovljava Svevišnjeg Gospodina. Pošto se impersonalisti jako boje Svevišnjeg Gospodina Krsnu osloviti Njegovim bezbrojnim imenima, više vole vibrirati transcendentalni zvuk omkaru, ali ne shvaćaju da je omkara zvučna reprezentacija Krsne. Domena svjesnosti Krsne se prostire svuda i onaj tko shvaća svjesnost Krsne je blagoslovljen. Oni koji ne poznaju Krsnu su u iluziji. Tako je znanje o Krsni oslobođenje, a neznanje o Njemu ropstvo.

STIH 9

पुण्यो गन्धः पृथिव्यां च तेजश्चासि विभावसौ ।
जीवनं सर्वभूतेषु तपश्चासि तपस्विषु ॥९॥

punyo gandhah prthivyam ca
jivanam sarva-bhutesu

tejac casmi vibhavasau
tapac casmi tapasvisu

punyah - izvorni;
gandhah - miris;
prthivyam - zemlje;
ca - također;
tejah - toplina;
ca - također;
asmi - Ja sam;
vibhavasau - u vatri;
jivanam - život;
sarva - u svim;
bhutesu - živim bićima;
tapah - pokora;
ca - također;
asmi - Ja sam;
tapasvisu - onih koji vrše pokore;

Ja sam izvorni miris zemlje i toplina u vatri. Ja sam život svega što živi i pokora svih asketa.

SMISAO: Punya znači ono što se ne raspada, ono što je izvorno. Sve u materijalnom svijetu ima određenu aromu ili miris, kao što su aroma i miris prisutni u cvijetu, zemlji, vodi, vatri, zraku, itd. Nezagađeni, izvorni miris koji prožima sve, je Krsna. Slično tome, sve ima poseban izvoran okus i taj okus se može promijeniti miješanjem kemikalija. Tako sve izvorno ima neki miris, neku aromu i neki okus. Vibhavasau znači vatra. Bez vatre ne možemo održavati pogone u tvornicama, ne možemo kuhati, itd. Ta vatra je Krsna. Toplina u vatri je Krsna. Prema vedskoj medicini, uzrok lošeg varenja je niska temperatura u želucu. Stoga je čak i za varenje potrebna vatra. U svjesnosti Krsne, mi postajemo svjesni da je Krsna uzrok zemlje, vode, vatre, zraka i svakog aktivnog principa, svih kemikalija i svih materijalnih elemenata. Dužina čovječjeg života također ovisi o Krsni. Stoga milošću Krsne čovjek može produžiti svoj život ili ga skratiti. Tako je svjesnost Krsne aktivna u svakoj sferi.

STIH 10

बीजं मां सर्वभूतानां विद्धि पार्थ सनातनम् ।
बुद्धिर्बुद्धिमतामसि तेजस्तेजसिनामहम् ॥१०॥

bijam mam sarva-bhutanamviddhi partha sanatanam
buddhir buddhimatam asmi tejas tejasvinam aham

bijam - sjeme;
mam - Ja;
sarva-bhutanam - svih živih bića;
viddhi - pokušaj shvatiti;
partha - o Prithin sine;
sanatanam - izvorno, vječno;
buddhih - inteligencija;
buddhi-matam - inteligentnih;

asmi - *Ja sam*;
tejah - *hrabrost*;
tejasvinam - *moćnih*;
aham - *Ja sam*;

O Prithin sine, znaj da sam izvorno sjeme sveg postojanja, inteligencija inteligentnih i hrabrost svih moćnih ljudi.

SMISAO: Bijam znači sjeme; Krsna je sjeme svega. Postoje razna živa bića, pokretna i nepokretna. Ptice, zvijeri, ljudi i mnoga druga živa stvorenja su pokretna živa bića, a drveće i biljke su nepokretna - ne mogu se kretati, već samo stajati. Svako biće ima jedan od 8 400 000 oblika života; neka od njih su pokretna, a neka nepokretna. U svakom slučaju, sjeme njihovog života je Krsna. U vedskoj literaturi je rečeno da sve emanira iz Brahmana, Vrhovne Apsolutne Istine. Krsna je Parabrahman, Vrhovni Duh. Brahman je neosoban, a Parabrahman je osoba. Neosobni Brahman počiva na osobnom obilježju - to je rečeno u Bhagavad-giti. Prema tome, Krsna je prvobitni izvor svega. On je korijen. Kao što korijen drveta održava čitavo drvo, tako Krsna, kao izvorni korijen svega, održava sve u ovoj materijalnoj manifestaciji. To je također potvrđeno u vedskoj literaturi (Katha Upanisada 2.2.13):

nityo nityanam cetanac cetananam
eko bahunam yo vidadhati kaman

On je vrhovni vječni među svim vječnima. On je najviše od svih živih bića i sam održava sav život. Bez inteligencije ne možemo učiniti ništa, a Krsna također kaže da je korijen sve inteligencije. Ako netko nije inteligentan, ne može shvatiti Svevišnju Božansku Osobu, Krsnu.

STIH 11

**बलं बलवतां चाहं कामरागविवर्जितम् ।
धर्माविरुद्धो भूतेषु कामोऽस्मि भरतर्षभ ॥११॥**

balam balavatam caham kama-raga-vivarjitam
dharmaviruddho bhutesu kamo 'smi bharatarsabha

balam - *snaga*;
bala-vatam - *snažnih*;
ca - *i*;
aham - *Ja sam*;
kama - *strasti*;
raga - *i vezanosti*;
vivarjitam - *lišen*;
dharma-aviruddhah - *koji nije protivan religioznim principima*;
bhutesu - *u svim živim bićima*;
kamah - *seks*;
asmi - *Ja sam*;
bharata-rsabha - *o gospodaru Bharata*;

Ja sam snaga snažnih, lišen strasti i želje. Ja sam seks koji nije protivan religioznim principima, o gospodaru Bharata (Arduna).

SMISAO: Snažan čovjek treba svoju snagu iskoristiti za zaštitu slabih, a ne za nasilje. Slično tome, čovjek može imati seks u skladu s religioznim principima (dharmom), samo da bi začeo djecu. Nakon toga, roditelji su odgovorni za to da svog potomka učine svjesnim Krsne.

STIH 12

ये चैव सात्त्विका भावा राजसास्तामसाश्च ये ।
मत्त एवेति तान्निद्धि न त्वहं तेषु ते मयि ॥ १२ ॥

ya caiva sattvika bhava rajasas tamasac ca ye
matta eveti tan viddhi na tv aham tesu te mayi

ye - sva koja;
ca - i;
eva - svakako;
sattvikah - u vrlini;
bhavah - stanja;
rajasah - u guni strasti;
tamasah - u guni neznanja;
ca - također;
ye - sva koja;
mattah - od Mene;
eva - svakako;
iti - tako;
tan - ona;
viddhi - pokušaj shvatiti;
na - ne;
tu - ali;
aham - Ja;
tesu - u njima;
te - one;
mayi - u Meni;

Znaj da sva stanja postojanja - u vrlini, strasti ili neznanju - manifestira Moja energija. U izvjesnom smislu, Ja sam sve, ali sam neovisan. Nisam pod utjecajem guna materijalne prirode, jer su one u Meni.

SMISAO: Sve materijalne aktivnosti u svijetu se odvijaju pod utjecajem triju guna materijalne prirode. Iako su te gune materijalne prirode emanacije Svevišnjeg Gospodina Krsne, On im nije podložan. Na primjer, prema državnom zakonu netko može biti kažnjen, ali kralj, zakonodavac, ne podliježe tom zakonu. Slično tome, sve gune materijalne prirode - vrlina, strast i neznanje - su emanacije Svevišnjeg Gospodina Krsne, ali Krsna nije podložan materijalnoj prirodi. Stoga je nirguna, što znači da gune ne utječu na Njega, iako potječu od Njega. To je jedna od posebnih osobina Bhagavana, Svevišnje Božanske Osobe.

STIH 13

त्रिभिर्गुणमयैर्भावैरेभिः सर्वमिदं जगत् ।
मोहितं नाभिजानाति मामेभ्यः परमव्ययम् ॥ १३ ॥

tribhir guna-mayair bhavair ebhah sarvam idam jagat
mohitam nabhijanati mam ebhyah param avyayam

tribhuh - *tri*;
guna-mayai - *koja se sastoji od guna*;
bhavai - *stanjima*;
ebhuh - *svim tim*;
sarvam - *čitav*;
idam - *ovaj*;
jagat - *univerzum*;
mohitam - *obmanut*;
na abhijanati - *ne poznaje*;
mam - *Mene*;
ebhyah - *iznad njih*;
param - *Svevišnji*;
avyayam - *neiscrpan*;

Opčinjen utjecajem triju guna (vrline, strasti i neznanja), čitav svijet ne poznaje Mene, koji sam iznad guna i neiscrpan.

SMISAO: Čitav svijet je opčinjen utjecajem triju guna materijalne prirode. Oni koji su zbunjeni tim gunama ne mogu shvatiti da je Svevišnji Gospodin Krsna transcendentalan prema ovoj materijalnoj prirodi.

Svako živo biće pod utjecajem materijalne prirode ima određenu vrstu tijela i u skladu s tim određenu vrstu psiholoških i bioloških aktivnosti. Postoje četiri vrste ljudi koji djeluju pod utjecajem triju guna materijalne prirode. Oni koji su samo pod utjecajem gune vrline se zovu brahmane. Oni koji su samo pod utjecajem gune strasti se zovu ksatriye. Oni koji su pod utjecajem guna strasti i neznanja se zovu vaicye. Oni koji su potpuno u neznanju se zovu cudre. A oni koji su niži od njih su životinje i žive životinjskim životom. Međutim, ta imenovanja nisu trajna. Ja mogu biti brahmana, ksatriya, vaicya ili nešto drugo - u svakom slučaju ovaj život je privremen. Međutim, iako je život privremen i iako ne znamo što ćemo biti u sljedećem životu, pod opsjenom iluzorne energije, promatramo sebe u okvirima tjelesnog shvaćanja života i tako mislimo da smo Amerikanac, Indijac, Rus ili brahmana, hindus, musliman, itd. Ako se zapletemo u gune materijalne prirode, zaboravljamo Svevišnju Božansku Osobu, koja stoji iza tih guna. Tako Gospodin Krsna kaže da živa bića opčinjena gunama ne shvaćaju da iza materijalne prirode stoji Svevišnja Božanska Osoba.

Postoje razne vrste živih bića - ljudska bića, polubogovi, životinje, itd. - i svatko od njih je pod utjecajem materijalne prirode. Sva ta živa bića su zaboravila transcendentanu Božansku Osobu. Oni koji su pod utjecajem guna strasti i neznanja, pa čak i oni koji su utemeljeni u guni vrline, ne mogu napredovati dalje od shvaćanja da je Apsolutna Istina neosobni Brahman. Zbunjeni su pred Svevišnjim Gospodinom u Njegovom osobnom obliku, koji posjeduje svu ljepotu, obilje, znanje, snagu, slavu i odvojenost. Ako Ga čak ni osobe u vrlini ne mogu shvatiti, kakve ima nade za one koji su pod utjecajem strasti i neznanja? Svjesnost Krsne je transcendentalna prema sve tri gune materijalne prirode i oni koji su zaista utemeljeni u svjesnosti Krsne su istinski oslobođeni.

STIH 14

**दैवी ह्येषा गुणमयी मम माया दुरत्यया ।
मामेव ये प्रपद्यन्ते मायामेतां तरन्ति ते ॥१४॥**

daivi hy esa guna-mayi mama maya duratyaya
mam eva ye prapadyante mayam etam taranti te

daivi - *transcendentanu*;
hi - *svakako*;
esa - *ovu*;
guna-mayi - *koja se sastoji od tri gune materijalne prirode*;
mama - *Moju*;
maya - *energiju*;
duratyaya - *vrlo teško nadići*;

mam - *Meni*;
eva - *svakako*;
ye - *oni koji*;
prapadyante - *predali*;
mayam etam - *tu iluzornu energiju*;
taranti - *nadilaze*;
te - *oni*;

Ovu Moju božansku energiju, koja se sastoji od tri gune materijalne prirode, teško je nadići. Ali oni koji su se predali Meni mogu je lako nadići.

SMISAO: Svevišnja Božanska Osoba ima bezbrojne energije i sve te energije su božanske. Iako su živa bića dio Gospodinovih energija i stoga su božanska, zbog dodira s materijalnom energijom njihova izvorna viša moć je prekrivena. Onaj tko je tako prekriven materijalnom energijom ne može nadići njen utjecaj. Kao što je prethodno rečeno, i materijalna i duhovna priroda je vječna jer je emanacija Svevišnje Božanske Osobe. Živa bića pripadaju Gospodinoj vječnoj višoj prirodi, ali pošto su zagađena nižom prirodom, materijom, njihova iluzija je također vječna. Uslovljena duša se zato naziva nitya-baddha ili vječno uslovljena. Nitko ne može utvrditi kada je postala uslovljena u određenom trenutku materijalne povijesti. Zbog toga se teško može osloboditi okova materijalne prirode, iako je materijalna priroda niža energija, jer materijalnom energijom upravlja vrhovna volja, koju živo biće ne može nadići. Niža, materijalna priroda je ovdje definirana kao božanska zato što je povezana s božanskim i zato što djeluje po božanskoj volji. Iako je niža energija, materijalna priroda pod kontrolom božanske volje djeluje čudesno u stvaranju i uništavanju kozmičke manifestacije. Vede to potvrđuju na slijedeći način: mayam tu praktim vidyan mayinam tu mahecvaram. "Iako je maya (iluzija) nestvarna ili privremena, iza maye stoji vrhunski mađioničar, Božanska Osoba, koja je Mahecvara, vrhovni upravitelj." (Cvetacvatara Upanisada 4.10)

Drugo značenje riječi guna je uže; trebamo shvatiti da je uslovljena duša čvrsto vezana konopcima iluzije. Čovjek kome su vezane ruke i noge ne može se sam osloboditi - mora mu pomoći netko tko nije vezan. Kako vezan ne može pomoći vezanom, izbavitelj mora biti oslobođen. Stoga, samo Gospodin Krsna ili Njegov vjerodostojni predstavnik, duhovni učitelj, mogu osloboditi uslovljenu dušu. Bez takve pomoći, živo biće se ne može osloboditi spona materijalne prirode. Predano služenje, ili svjesnost Krsne, može mu pomoći da dostigne takvo oslobođenje. Pošto je gospodar iluzorne energije, Krsna može toj nesavladivoj energiji narediti da oslobodi uslovljenu dušu. On to naređuje iz Svoje bezuzročne milosti prema predanoj duši i očinske ljubavi prema živom biću, koje je izvorno Gospodinov voljeni sin. Stoga je predavanje Gospodinovim lotosovim stopalima jedini način na koji se možemo osloboditi okova stroge materijalne prirode.

Riječi mam eva su također značajne. Mam znači samo Krsni (Visnuu), a ne Brahmi ili Civi. Iako Brahma i Civa zauzimaju visoke položaje i nalaze se na gotovo istom nivou kao Visnu, takve inkarnacije rajo-gune (strasti) i tamo-gune (neznanja) ne mogu osloboditi uslovljenu dušu od okova maye. Drugim riječima, i Brahma i Civa su također pod utjecajem maye. Samo je Visnu gospodar maye. Stoga samo On može osloboditi uslovljenu dušu. Vede (Cvetacvatara Upanisada 3.8) to potvrđuju u izreci tam eva veditva, koja znači "sloboda se dostiže samo razumijevanjem Krsne". Čak i Civa potvrđuje da se oslobođenje može dostići samo milošću Visnua. Civa kaže - mukti-pradata sarvesam visnur eva na samcayah: "Nema sumnje da Visnu daje oslobođenje svim živim bićima".

STIH 15

न मां दुष्कृतिनो मूढाः प्रपद्यन्ते नराधमाः ।
माययापहृतज्ञाना आसुरं भावमाश्रिताः ॥१५॥

na mam duskrutino mudhah prapadyante naraḍhamah
mayayapahrta-jwana asuram bhavam aśritah

na - *ne*;
mam - *Meni*;
duskrtinah - *nevjerni nitkovi*;
mudhah - *budalasti*;
prapadyante - *predaju se*;
nara-adhamah - *najniži među ljudima*;
mayaya - *iluzorna energija*;
apahrta - *ukrala*;
jwanah - *čije je znanje*;
asuram - *demonsku*;
bhavam - *prirodu*;
ašritah - *prihvativši*;

Oni nevjerni nitkovi koji su vrlo budalasti, oni koji su najniži među ljudima, oni čije je znanje ukrala iluzija i oni koji su prihvatili ateističku prirodu demona, ne predaju se Meni.

SMISAO: U Bhagavad-giti je rečeno da se jednostavno predavanjem Vrhovnoj Osobi Krsni mogu nadvladati strogi zakoni materijalne prirode. Može se postaviti pitanje: "Kako to da se obrazovani filozofi, znanstvenici, poslovni ljudi, vladini službenici i svi vođe običnih ljudi ne predaju Šri Krsni, svemoćnoj Božanskoj Osobi?" Vođe čovječanstva već mnogo godina i života na razne načine rade velike planove uporno tragajući za muktijem, oslobođenjem od zakona materijalne prirode. Ali ako se to oslobođenje može dostići jednostavno predavanjem lotosovim stopalima Svevišnje Božanske Osobe, zašto onda ti inteligentni vođe koji teško rade ne prihvate ovu jednostavnu metodu?

Gita vrlo otvoreno odgovara na to pitanje. Istinski učeni vođe društva kao što su Brahma, Civa, Kapila, Kumare, Manu, Vyasa, Devala, Asita, Janaka, Prahlada, Bali i kasnije Madhvacarya, Ramanujacarya, Šri Caitanya i mnogi drugi - koji su vjerni filozofi, političari, učitelji, znanstvenici, itd. - predaju se lotosovim stopalima Vrhovne Osobe, svemoćnog autoriteta. Oni koji nisu pravi filozofi, znanstvenici, učitelji, vladari, itd., ali koji se predstavljaju kao takvi da bi stekli materijalnu dobit, ne prihvaćaju plan ili put Svevišnjeg Gospodina. Oni nemaju pojma o Bogu; samo izmišljaju svoje svjetovne planove i time povećavaju probleme materijalnog postojanja u svom uzaludnom nastojanju da ih riješe. Pošto je materijalna energija (priroda) tako moćna, može omesti neovlaštene planove ateista i obezvrijediti znanje "planskih komisija".

Ateistički kovači planova su ovdje opisani riječju duskrtinah, koja znači "nevjerni nitkovi". Krta znači onaj tko čini dobra djela. Ateist koji radi planove je ponekad također vrlo inteligentan i zaslužan, jer je za ostvarenje bilo kojeg velikog plana, dobrog ili lošeg, potrebna inteligencija. Ali, pošto ateist nepravilno koristi svoj mozak da bi omeo plan Svevišnjeg Gospodina, ateistički kovač planova se naziva duskrti, što znači da su njegova inteligencija i naponi pogrešno usmjereni.

U Giti je jasno opisano da materijalna energija djeluje potpuno pod kontrolom Svevišnjeg Gospodina. Nema nezavisni autoritet. Djeluje poput sjene, koja se kreće u skladu s kretanjem objekta. A ipak, materijalna energija je vrlo moćna i ateist zbog svoje bezbožnosti ne može shvatiti kako djeluje; niti može shvatiti plan Svevišnjeg Gospodina. Pod utjecajem iluzije i guna strasti i neznanja, svi njegovi planovi bivaju osujećeni, kao u slučaju Hiranyakacipua i Ravane, čiji su planovi bili smrvljeni u prah iako su obojica bili materijalno obrazovani kao znanstvenici, filozofi, vladari i učitelji. Postoje četiri vrste takvih duskrtina, ili nevjernih nitkova.

(1) Mudhe su oni koji su jako budalasti, poput tovarnih životinja koje teško rade. Oni žele sami uživati u plodovima svog rada i zato se ne žele odvojiti od njih i dati ih Svevišnjem. Tipičan primjer tovarne životinje je magarac. Tu životinju gospodar tjera na težak rad. Magarac ne zna za koga tako teško radi dan i noć. Zadovoljan je kada napuni trbuh busenom trave, kratko odspava u strahu da ga gospodar ne istuče i zadovolji svoj seksualni apetit rizikujući da ga magarica izrita. Ponekad magarac govori poeziju i filozofiju, ali to njakanje samo smeta drugima. To je položaj budalastog plodonosnog radnika koji ne zna za koga treba raditi. Ne zna da je karma (djelovanje) namijenjeno za yajwu (žrtvovanje).

Oni koji teško rade dan i noć da bi se oslobodili tereta dužnosti koje su sami stvorili, najčešće kažu da nemaju vremena slušati o besmrtnosti živog bića. Takvi mudhe smatraju da su uništive materijalne dobrobiti sve u životu - usprkos činjenici da uživaju samo u djeliću plodova rada. Ponekad radi materijalne dobiti provedu dane i noći bez spavanja iako imaju čireve i loše varenje, zadovoljni su sa malo hrane; zaokupljeni su samo teškim danonoćnim radom za

dobrobit iluzornih gospodara. Ne znajući tko je njihov pravi gospodar, budalasti radnici trate svoje dragocjeno vrijeme služeći Mamona. Na nesreću, nikada se ne predaju vrhovnom gospodaru svih gospodara, niti imaju vremena slušati o Njemu iz pravih izvora. Svinja koja jede izmet ne mari za slatkiše napravljene od šećera i ghija. Slično tome, budalasti radnik će neumorno nastaviti slušati o valovima osjetilnog uživanja ovog privremenog svijeta, ali će imati vrlo malo vremena za slušanje o živoj sili koja pokreće materijalni svijet.

(2) Druga vrsta duskrtija ili nevjernih nitkova su naradhame, ili najniži od ljudi. Nara znači ljudsko biće, a adhama znači najniže. Od 8 400 000 različitih vrsta živih bića postoji 400 000 ljudskih vrsta. Među njima ima brojnih nižih oblika ljudskog života koji su većinom necivilizirani. Civilizirana ljudska bića su ona koja slijede propisane principe društvenog, političkog i religioznog života. Oni koji imaju razvijeni društveni i politički život, ali nemaju religiozne principe, moraju se smatrati naradhamama. Niti je religija bez Boga religija jer je svrha slijeđenja religioznih principa spoznati Vrhovnu Istinu i svoj odnos s Njim. U Giti Božanska Osoba jasno kaže da ne postoji autoritet viši od Njega i da je On vrhovna Istina. Svrha civiliziranog oblika ljudskog života je oživjeti svoju izgublenu svijest o svom vječnom odnosu s Vrhovnom Istinom, Božanskom Osobom Šri Krsnom, koji je svemoćan. Tko god propusti tu priliku ubraja se u naradhame. Iz razotkrivenih spisa saznajemo da beba, kada se nalazi u maternici majke (u krajnje neudobnom položaju), moli Boga da je izbavi i obećava da će, čim izađe, obožavati samo Njega. Svako živo biće ima prirodni nagon da se moli Bogu kada je u teškoj situaciji, jer je vječno povezano s Bogom. Ali nakon što se rodi i bude izbačeno, dijete zbog utjecaja maye, iluzorne energije, zaboravlja muke rađanja i svog izbavitelja.

Dužnost djetetovih staratelja je da ožive u njemu uspavanu božansku svjesnost. Deset obrednih procesa pročišćenja, propisanih u knjizi religioznih principa Manu-smrti, namijenjeno je oživljavanju svjesnosti Boga u varnacrama sistemu. Međutim, danas se nigdje u svijetu ne slijedi niti jedan proces i zato 99,9 posto stanovništva pripada kategoriji naradhama.

Kada svi stanovnici postanu naradhame, prirodno je da svemoćna energija fizičke prirode svodi na nulu svo njihovo navodno obrazovanje. Prema standardu Gite, učen čovjek je onaj tko vidi jednakim očima učenog brahmanu, psa, kravu, slona i čovjeka koji jede pse. To je vizija pravog bhakte. Šri Nityananda Prabhu, inkarnacija Boga u obliku božanskog učitelja, izbavio je tipične naradhame, braću Jagaja i Madhaja i pokazao kako pravi bhakta podaruje milost najnižim ljudima. Tako naradhama kojeg je osudila Božanska Osoba može samo milošću bhakte ponovo oživjeti svoju duhovnu svjesnost.

Propagirajući bhagavata-dharmu, ili aktivnosti bhakta, Šri Caitanya Mahaprabhu je preporučio ljudima da ponizno slušaju poruku Božanske Osobe. Suština te poruke je Bhagavad-gita. Najniža ljudska bića se mogu izbaviti samo tim poniznim procesom slušanja, ali na žalost, oni odbijaju čak i slušanje te poruke, a da ne govorimo o predavanju volji Svevišnjeg Gospodina. Naradhame, najniži ljudi, potpuno zanemaruju glavnu dužnost ljudskog bića.

(3) Slijedeća vrst duskrtija se zovu mayayapahrta-jwanah ili oni čiju je učenost i znanje poništio utjecaj iluzorne materijalne energije. Oni su većinom vrlo ućeni ljudi - veliki filozofi, pjesnici, književnici, znanstvenici, itd. - ali iluzorna energija ih zavodi i zato se ne pokoravaju Svevišnjem Gospodinu.

Danas postoji mnogo mayayapahrta-jwanija, čak i među poznavateljima Bhagavad-gite. U Giti je jednostavnim riječima objašnjeno da je Šri Krsna Svevišnja Božanska Osoba. Nitko Mu nije ravan, niti veći od Njega. Opisan je kao otac Brahme, prvobitnog oca svih ljudskih bića. U stvari, rečeno je da je Šri Krsna otac ne samo Brahme, već svih vrsta života. On je osnova bezličnog Brahmana i Paramatme; Nad-duša u svakom biću je Njegov potpuni dio. On je porijeklo svega i svakom se savjetuje da se preda Njegovim lotosovim stopalima. Usprkos svim tim jasnim izjavama, mayayapahrta-jwaniji ismijavaju osobu Svevišnjeg Gospodina i smatraju Ga samo ljudskim bićem. Ne znaju da je blagoslovljeni oblik ljudskog bića napravljen po uzoru na vječni transcendentni oblik Svevišnjeg Gospodina.

Sva neovlaštena tumačenja Gite koja daju mayayapahrta-jwaniji izvan sistema parampara su samo kameni spotičanja na putu duhovnog razumijevanja. Obmanuti tumači se ne predaju lotosovim stopalima Šri Krsne, niti poučavaju druge da slijede taj princip.

(4) Posljednja vrst duskrtija su asuram bhavam aŠrite, ili osobe koje slijede demonske principe. Oni su otvoreni ateisti. Neki od njih kažu da Svevišnji Gospodin nikada ne može sići u ovaj materijalni svijet, ali nikada ne mogu dati niti jedan opipljiv razlog zašto ne može. Neki Ga podređuju neosobnom obilježju iako je u Giti rečeno suprotno. Zavidan na Svevišnju Božansku Osobu, ateist će predstaviti razne lažne inkarnacije izmišljene u tvornici njegovog uma. Takve osobe, čiji je glavni princip života vrijeđanje Božanske Osobe, ne mogu se predati lotosovim stopalima Šri Krsne.

Šri Yamunacarya Albandaru iz Južne Indije je rekao: "O Gospodine moj! Osobe koje slijede ateističke principe Te ne mogu spoznati usprkos Tvojim neobičnim odlikama, obilježjima i aktivnostima, usprkos tome što je Tvoj identitet potvrđen u svim razotkrivenim spisima za osobe u vrlini i usprkos tome što Te priznaju poznati autoriteti čuveni po dubini svog znanja o transcendentalnoj nauci i puni božanskih odlika."

Prema tome, kao što je ovdje rečeno, (1) vrlo budalaste osobe, (2) najniži među ljudima, (3) obmanuti špekulatori i (4) otvoreni ateisti, kao što je prethodno bilo spomenuto, nikada se ne predaju lotosovim stopalima Božanske Osobe, usprkos svim savjetima spisa i autoriteta.

STIH 16

चतुर्विधा भजन्ते मां जनाः सुकृतिनोऽर्जुन ।
आर्तो जिज्ञासुरर्थार्थी ज्ञानी च भरतर्षभ ॥१६॥

catur-vidha bhajante mam janah sukrtino 'rjuna
arto jijwasur artharthi jwani ca bharatarsabha

catur-vidhah - četiri vrste;
bhajante - služe;
mam - Mene;
janah - osoba;
su-krtinah - oni koji su pobožni;
arjuna - o Arđuna;
artah - nesretni;
jijwasuh - znatiželjni;
artha-arthi - onaj tko želi materijalnu dobit;
jwani - onaj tko poznaje pravu prirodu stvari;
ca - također;
bharatarsabha - o veliki među potomcima Bharate;

O najbolji među potomcima Bharate, četiri vrste pobožnih ljudi Me počinju predano služiti - oni koji su nesretni, oni koji žele bogatstvo, oni koji su znatiželjni i oni koji tragaju za znanjem o Apsolutu.

SMISAO: Za razliku od nevjernih nitkova, ove osobe slijede principe propisane u spisima i nazivaju se sukrtinah ili oni koji se pokoravaju pravilima i propisima spisa i moralnih i društvenih zakona i koji su manje ili više predani Svevišnjem Gospodinu. Među njima postoji četiri vrste ljudi - oni koji su ponekad nesretni, oni kojima je potreban novac, oni koji su ponekad znatiželjni i oni koji ponekad tragaju za znanjem o Apsolutnoj Istini. Te osobe pod raznim okolnostima prilaze Svevišnjem Gospodinu da bi Ga predano služile. Nisu čisti bhakte, jer u zamjenu za predano služenje žele ostvariti neku težnju. U čistom predanom služenju nema težnji i želja za materijalnim dobitkom. U Bhakti-rasamrta-sindhuu (1.1.11) nalazimo sljedeću definiciju čiste devocije:

anyabhilasita-cunyam jwana-karmady-anavrtam
anukulyena krsnanu- cilanam bhaktir uttama

"Osoba treba povoljno transcendentalno služiti Svevišnjeg Gospodina Krsnu s ljubavlju i ne treba željeti stjecanje materijalne dobrobiti plodonosnim aktivnostima i filozofskom špekulacijom. To se naziva čisto predano služenje."

Kada ove četiri vrste pridu Svevišnjem Gospodinu da bi Ga predano služile i potpuno se pročiste družeći se sa čistim bhaktom, postaju čisti bhakte. Što se tiče nevjernih nitkova, za njih je predano služenje vrlo teško, jer žive sebičnim, neurednim životom, bez duhovnih ciljeva. Ali ako neki od njih dođu u dodir s čistim bhaktom, čak i oni postaju čisti bhakte.

Oni koji su uvijek zauzeti plodonosnim aktivnostima prilaze Gospodinu kada se nađu u nevolji i druže se s čistim bhaktama i u svojoj nevolji postaju Gospodinovi bhakte. Oni koji su samo

frustrirani također ponekad prilaze čistim bhaktama da bi se s njima družili i razvijaju želju da saznaju o Bogu. Kada suhoparni filozofi postanu frustrirani u svim područjima znanja, ponekad žele steći znanje o Bogu i prilaze Svevišnjem Gospodinu da bi Ga transcendentalno služili i tako transcendirali znanje o neosobnom Brahmanu i lokaliziranoj Paramatmi i milošću Svevišnjeg Gospodina ili Njegovog čistog bhakte, došli do osobnog shvaćanja Boga. Sve u svemu, kada se nesretni, znatiželjni, oni koji tragaju za znanjem i oni kojima je potreban novac, oslobode svih materijalnih želja i u potpunosti shvate da materijalna nagrada nema nikakve veze s duhovnim napretkom, postaju čisti bhakte. Sve dok ne dostignu takav pročišćeni nivo, bhakte koji transcendentalno služe Gospodina su zagađeni plodonosnim djelatnostima, potragom za svjetovnim znanjem, itd. Sve to moraju transcendirati prije nego što se mogu uzdići na nivo čistog predanog služenja.

STIH 17

**तेषां ज्ञानी नित्ययुक्त एकभक्तिर्विशिष्यते ।
प्रियो हि ज्ञानिनोऽत्यर्थमहं स च मम प्रियः ॥१७॥**

tesam jwani nitya-yukta eka-bhaktir vicisyate
priyo hi jwanino 'tyartham aham sa ca mama priyah

tesam - od njih;
jwani - onaj tko ima potpuno znanje;
nitya-yuktah - uvijek zaokupljen;
eka - samo;
bhaktih - predanim služenjem;
vicisyate - poseban je;
priyah - vrlo drag;
hi - svakako;
jwaninah - osobi koja ima znanje;
atyartham - jako;
aham - Ja sam;
sah - ona;
ca - također;
mama - Meni;
priyah - draga;

Najbolji od njih je onaj tko ima potpuno znanje i tko je uvijek zaokupljen čistim predanim služenjem, jer Ja sam veoma drag njemu i on je drag Meni.

SMISAO: Kada se oslobode sve zagađenosti materijalnim željama, nesretni, znatiželjni, oni koji nemaju novac i oni koji tragaju za najvišim znanjem mogu postati čisti bhakte. Ali onaj tko poznaje Apsolutnu Istinu i tko je oslobođen svih materijalnih želja postaje zaista Gospodinov čisti bhakta. Gospodin kaže da je od četiri vrste ljudi najbolji bhakta koji ima potpuno znanje i koji istovremeno predano služi. Tragajući za znanjem osoba spoznaje da se njeno jastvo razlikuje od njenog materijalnog tijela i kada dalje napreduje dolazi do znanja o neosobnom Brahmanu i Paramatmi. Kada se potpuno pročisti, spoznaje da je po svom prirodnom položaju vječni sluga Boga. Tako, družeći se s čistim bhaktom, znatiželjni, nesretni, oni koji žele poboljšati materijalno stanje i oni koji imaju znanje, i sami postaju čisti. Ali u pripremnom stadiju, čovjek koji ima potpuno znanje o Svevišnjem Gospodinu i istovremeno predano služi, je vrlo drag Gospodinu. Onaj tko je utemeljen u čistom znanju o transcendenciji Svevišnje Božanske Osobe je tako zaštićen u predanom služenju da ga materijalna zagađenost ne može dotaknuti.

उदाराः सर्वे एवैते ज्ञानी त्वात्मैव मे मतम् ।
आस्थितः स हि युक्तात्मा मामेवानुत्तमां गतिम् ॥१८॥

udarah sarva evaite jwani tv atmaiva me matam
asthitah sa hi yuktatma mam evanuttamam gatim

udarah - velikodušni;
sarve - svi;
eva - svakako;
ete - oni;
jwani - onaj tko ima znanje;
tu - ali;
atma eva - baš kao Ja;
me - Moje;
matam - mišljenje;
asthitah - utemeljen;
sah - on;
hi - svakako;
yukta-atma - zaokupljen predanim služenjem;
mam - u Meni;
eva - svakako;
anuttamam - najviše;
gatim - odredište;

Svi ovi bhakte su nesumnjivo velike duše, ali smatram da se onaj tko je utemeljen u znanju o Meni nimalo ne razlikuje od Mene. Pošto Me transcendentalno služi, sigurno će dostići Mene, najviši i najsavršeniji cilj.

SMISAO: Ne bismo trebali zaključiti da bhakte koji nemaju potpuno znanje nisu dragi Gospodinu. Gospodin kaže da su svi oni velikodušni, jer svatko tko iz bilo kojeg razloga priđe Gospodinu se naziva mahatmom, ili velikom dušom. Gospodin prihvaća bhakte koji žele neku dobrobit od predanog služenja, jer postoji razmjena privrženosti. Oni iz privrženosti traže od Gospodina neku materijalnu dobrobit i kada je dobiju, postaju toliko zadovoljni da također napreduju u predanom služenju. Ali smatra se da je bhakta koji ima potpuno znanje vrlo drag Gospodinu, jer jedino želi služiti Svevišnjeg Gospodina s ljubavlju i devocijom. Takav bhakta ne može niti sekundu živjeti bez dodira s Gospodinom ili služenja Svevišnjeg Gospodina. Slično tome, Svevišnji Gospodin jako voli Svog bhaktu i ne može se odvojiti od njega.

U Šrimad-Bhagavatamu (9.4.68), Gospodin kaže:

sadhavo hrdayam mahyam sadhunam hrdayam tv aham
mad-anyat te na jananti naham tebhyo manag api

"Bhakte su uvijek u Mom srcu i Ja sam uvijek u srcima bhakta. Bhakta ne zna ni za što osim za Mene i Ja ne mogu zaboraviti bhaktu. Između Mene i čistih bhakta postoji vrlo blizak odnos. Čisti bhakte koji imaju potpuno znanje nikada nisu izvan duhovnog dodira i zato su Mi vrlo dragi."

बहूनां जन्मनामन्ते ज्ञानवान्मां प्रपद्यते ।
वासुदेवः सर्वमिति स महात्मा सुदुर्लभः ॥१९॥

bahunam janmanam ante jwanavan mam prapadyate
vasudevah sarvam iti sa mahatma su-durlabhah

bahunam - *mного*;
janmanam - *uzastopnih rođenja i smrti*;
ante - *nakon*;
jwana-van - *onaj tko ima potpuno znanje*;
mam - *Meni*;
prapadyate - *predaje se*;
vasudevah - *Božanska Osoba, Krišna*;
sarvam - *sve*;
iti - *tako*;
sah - *takvu*;
maha-atma - *veliku dušu*;
su-durlabhah - *vrlo rijetko se može vidjeti*;

Nakon mnogo rođenja i smrti, onaj tko ima pravo znanje predaje se Meni, znajući da sam Ja uzrok svih uzroka i sve što postoji. Takva velika duša je vrlo rijetka.

SMISAO: Nakon mnogo, mnogo života predanog služenja ili vršenja transcendentalnih obreda živo biće se može utemeljiti u čistom transcendentalnom znanju da je Svevišnja Božanska Osoba krajnji cilj duhovne spoznaje. Na početku duhovne spoznaje, dok osoba pokušava odbaciti vezanost za materijalizam, postoji težnja k impersonalizmu, ali kada dalje napreduje može shvatiti da u duhovnom životu postoje aktivnosti i da te aktivnosti predstavljaju predano služenje. Spoznajući to, postaje privržena Svevišnjem Gospodinu i predaje Mu se. Tada može shvatiti da je milost Svevišnjeg Gospodina Krsne sve, da je On uzrok svih uzroka i da ova materijalna manifestacija nije nezavisna od Njega. Spoznaje da je materijalni svijet iskrivljeni odraz duhovne raznolikosti i da je sve povezano sa Svevišnjim Gospodinom Krsnom. Tako sve vidi u odnosu s Vasudevom ili Šri Kršnom. Takva univerzalna vizija Vasudeve prethodi potpunom predavanju Svevišnjem Gospodinu Šri Krsni kao najvišem cilju. Takve predane velike duše su vrlo rijetke.

Ovaj stih je vrlo lijepo objašnjen u 14. i 15. stihu trećeg poglavlja Cvetacvatara Upanisade:

sahasra-cirsa purusah
sa bhumim vicvato vrtva-

sahasraksah sahasra-pat
tyatisthad dacangulam

purusa evedam sarvam
utamrtatvasyecano

yad bhutam yac ca bhavyam
yad annenatirohati

U Chandogya Upanisadi (5.1.15) je rečeno - na vai vaco na caksumsi na crotrani na manamsity acaksate prana iti evacaksate prano hy evaitani sarvani bhavanti:

"Glavni činilac u tijelu živog bića nije ni moć govora, ni moć gledanja, ni moć slušanja, ni moć mišljenja; život je središte svih aktivnosti."

Vasudeva, Božanska Osoba Šri Krsna je glavno biće u svemu. Ovo tijelo posjeduje moć govora, gledanja, slušanja, umnih aktivnosti, itd. Ali one nisu važne ako nisu povezane sa Svevišnjim Gospodinom. Pošto je Vasudeva sveprožimajući i pošto je sve Vasudeva, bhakta se predaje s potpunim znanjem (vidi Bhagavad-gita 7.17 i 11.40).

STIH 20

**कामैस्तैस्तैर्हृतज्ञानाः प्रपद्यन्तेऽन्यदेवताः ।
तं तं नियममास्थाय प्रकृत्या नियताः स्वया ॥२०॥**

kamais tais tair hrta-jwanah prapadyante 'nya-devatah
tam tam niyamam asthaya prakrtya niyatah svaya

kamaih - željama;
taih taih - raznim;
hrta - lišeni;
jwanah - znanja;
prapadyante - predaju se;
anya - drugim;
devatah - polubogovima;
tam tam - u skladu sa;
niyamam - propise;
asthaya - slijedeći;
prakrtya - prirodom;
niyatah - pod kontrolom;
svaya - vlastitom;

Oni, čiju su inteligenciju odnijele materijalne želje, predaju se polubogovima i u skladu sa svojom prirodom slijede određena pravila i propise obožavanja.

SMISAO: Oni koji su oslobođeni sve materijalne zagađenosti predaju se Svevišnjem Gospodinu i predano služe Gospodina. Sve dok se potpuno ne pročiste od materijalne zagađenosti imaju prirodu abhakta. Ali čak ni oni koji uzmu utočište Svevišnjeg Gospodina, iako imaju materijalne želje, ne osjećaju veliku privlačnost prema materijalnoj prirodi; pošto su prišli pravom cilju, ubrzo se oslobađaju sve materijalne požude. U Šrimad-Bhagavatamu je preporučeno da se u svakom slučaju predamo Vasudevi i obožavamo Ga, bez obzira da li smo čisti bhakta oslobođen svih materijalnih želja ili smo puni materijalnih želja ili se želimo osloboditi materijalne zagađenosti. U Bhagavatamu (2.3.10) je rečeno:

akamah sarva-kamo va moksa-kama udara-dhih
tivrena bhakti-yogena yajeta purusam param

Manje inteligentni ljudi koji su izgubili svoju duhovnu razboritost, uzimaju utočište polubogova da bi odmah ostvarili materijalne želje. Takvi ljudi obično ne prilaze Svevišnjoj Božanskoj Osobi, jer su pod utjecajem nižih guna prirode (neznanja i strasti). Zato obožavaju razne polubogove i, slijedeći pravila i propise obožavanja, postaju zadovoljni. Obožavaoci polubogova su motivirani beznačajnim željama i ne znaju kako dostići vrhovni cilj, ali bhakta Svevišnjeg Gospodina nije zaveden. Kako u vedskoj literaturi postoje preporuke za obožavanje raznih bogova u različite svrhe (na primjer, bolesnom čovjeku se preporučuje obožavanje Sunca), oni koji nisu Gospodinovi bhakte misle da su za dobivanje određenih rezultata polubogovi bolji od Svevišnjeg Gospodina. Ali čisti bhakta zna da je Svevišnji Gospodin Krsna gospodar svih živih bića. U Caitanya-caritamrti (Adi 5.142) je rečeno - ekale icvara krsna, ara saba bhrtya: samo je Svevišnja Božanska Osoba Krsna gospodar, svi ostali su sluge. Stoga čisti bhakta nikada ne prilazi polubogovima da bi zadovoljio svoje materijalne potrebe. On ovisi o Svevišnjem Gospodinu. Svi čisti bhakte su zadovoljni sa svime što im Gospodin da.

STIH 21

**यो यो यां यां तनुं भक्तः श्रद्धयार्चितुमिच्छति ।
तस्य तस्याचलां श्रद्धां तामेव विदधाम्यहम् ॥२१॥**

yo yo yam yam tanum bhaktah craddhayarcitum icchati
tasya tasyacalam craddham tam eva vidadhamy aham

yah yah - tko god;
yam yam - koji god;
tanum - oblik poluboga;
bhaktah - štovatelj;
craddhaya - s vjerom;
arcitum - obožavati;

icchatu - želi;
tasya tasya - njemu;
acalam - postojanu;
craddham - vjeru;
tam - tu;
eva - svakako;
vidadhama - dajem;
aham - Ja;

Ja prebivam kao Nad-duša u srcu svih živih bića. Čim netko poželi obožavati nekog poluboga, obdarujem ga čvrstom vjerom, tako da se može posvetiti obožavanju tog božanstva.

SMISAO: Bog je svakom dao nezavisnost; ako osoba želi materijalno uživati i vrlo iskreno želi dobiti takve pogodnosti od materijalnih polubogova, Svevišnji Gospodin, kao Nad-duša u svačijem srcu, to shvaća i daje joj pogodnosti. Kao vrhovni otac svih živih bića, ne miješa se u njihovu nezavisnost, već im daje sve pogodnosti tako da mogu ispuniti svoje materijalne želje. Netko može postaviti pitanje: "Zašto svemoćni Bog daje živim bićima pogodnosti za uživanje u materijalnom svijetu i tako ih pušta da padnu u zamku iluzorne energije?" Odgovor je da kad Svevišnji Gospodin kao Nad-duša ne bi dao takve pogodnosti, njihova nezavisnost ne bi imala smisla. Zato svima daje punu nezavisnost - što god žele - ali Njegovo konačno uputstvo nalazimo u Bhagavad-giti: trebamo ostaviti sve druge aktivnosti i potpuno se predati Njemu. Tako ćemo postati sretni.

I živo biće i polubogovi su podređeni volji Svevišnje Božanske Osobe; stoga živo biće ne može po svojoj volji obožavati polubogove, niti polubogovi mogu podariti bilo kakav blagoslov bez odobrenja vrhovne volje. Kaže se da se niti vlat trave ne može pomaknuti bez odobrenja Svevišnje Božanske Osobe. Osobe koje pate u materijalnom svijetu obično prilaze polubogovima, kao što im se savjetuje u vedskim spisima. Onaj tko želi određenu stvar može obožavati određenog poluboga. Na primjer, bolesnoj osobi se preporučuje obožavanje boga Sunca. Osoba koja želi obrazovanje može obožavati boginju Sarasvati, a onaj tko želi lijepu ženu može obožavati boginju Umu, ženu Cive. Tako se u castrama (vedskim spisima) preporučuju razni načini obožavanja raznih polubogova. Pošto živo biće želi uživati u određenim materijalnim pogodnostima, Gospodin ga nadahnjuje budeći u njemu jaku želju da dobije taj blagoslov od određenog poluboga. Tako živo biće dobiva blagoslov. Svevišnji Gospodin budi u živom biću i devociju prema određenom polubogu. Polubogovi ne mogu u živim bićima probuditi takvu sklonost, ali pošto je Krsna Svevišnji Gospodin, ili Nad-duša prisutna u srcima svih živih bića, potiče čovjeka na obožavanje određenih polubogova. Polubogovi su u stvari različiti dijelovi kozmičkog tijela Svevišnjeg Gospodina; stoga nemaju nezavisnost. U vedskoj literaturi je rečeno: "Svevišnji Gospodin je kao Nad-duša prisutan u srcu poluboga. Tako preko poluboga uređuje da želja živog bića bude ispunjena. Ali i polubog i živo biće ovise o vrhovnoj volji. Nisu neovisni."

STIH 22

**स तया श्रद्धया युक्तस्तस्याराधनमीहते ।
लभते च ततः कामान्मयैव विहितान्हितान् ॥२२॥**

sa taya craddhaya yuktas tasyaradhanam ihate
labhate ca tatah kaman mayaiva vihitan hi tan

sah - on;
taya - sa tom;
craddhaya - inspiracijom;
yuktah - obdaren;
tasya - tog poluboga;
aradhanam - obožavati;
ihate - trudi se;
labhate - ostvaruje;

ca - i;
tatah - time;
kaman - svoje želje;
maya - Ja;
eva - samo;
vihitan - uređujem;
hi - svakako;
tan - te;

Obdaren takvom vjerom, trudi se obožavati tog poluboga i ostvariti svoje želje. Ali u stvari, samo Ja darujem te dobrobiti.

SMISAO: Polubogovi ne mogu podariti blagoslove svojim štovateljima bez odobrenja Svevišnjeg Gospodina. Živo biće može zaboraviti da je sve vlasništvo Svevišnjeg Gospodina, ali polubogovi to ne zaboravljaju. Tako obožavanje polubogova i stjecanje željenih rezultata ne uređuju polubogovi, već Svevišnja Božanska Osoba. Manje inteligentno živo biće to ne zna i zato budalasto prilazi polubogovima kako bi steklo neku dobrobit. Ali čisti bhakta, kada mu je nešto potrebno, moli se samo Svevišnjem Gospodinu. Međutim, traženje materijalne dobrobiti nije znak čistog bhakte. Živo biće obično prilazi polubogovima zato što je ludo za zadovoljavanjem svoje požude. To čini kada želi nešto nedolično, a sam Gospodin ne ispuni njegovu želju. U Caitanya-caritamrti je rečeno da onaj tko obožava Svevišnjeg Gospodina i istovremeno želi materijalno uživanje, ima proturječne želje. Predano služenje Svevišnjeg Gospodina i obožavanje polubogova ne mogu biti na istom nivou, jer je obožavanje polubogova materijalno, a predano služenje Svevišnjeg Gospodina potpuno duhovno.

Za živo biće koje se želi vratiti Bogu, materijalne želje predstavljaju prepreke. Zato Gospodin ne podaruje Svom čistom bhakti materijalne dobrobiti, koje žele manje inteligentna živa bića. Takva živa bića stoga više vole obožavati polubogove materijalnog svijeta, nego da predano služe Svevišnju Božansku Osobu.

STIH 23

अन्तवत्तु फलं तेषां तद्भवत्यल्पमेधसाम् ।
देवान्देवयजो यान्ति मद्भक्ता यान्ति मामपि ॥२३॥

antavat tu phalam tesam tad bhavaty alpa-medhasam
devan deva-yajo yanti mad-bhakta yanti mam api

anta-vat - uništiv;
tu - ali;
phalam - plod;
tesam - njihov;
tat - taj;
bhavati - postaje;
alpa-medhasam - onih koji nemaju veliku inteligenciju;
devan - polubogovima;
deva-yajwah - obožavaoci polubogova;
yanti - odlaze;
mat - Moji;
bhaktah - bhakte;
yanti - dolaze;
mam - Meni;
api - također;

Ljudi male inteligencije obožavaju polubogove, a plodovi koje stječu su ograničeni i privremeni. Oni koji obožavaju polubogove odlaze na planete polubogova, ali Moji bhakte na kraju dostižu Moj vrhovni planet.

SMISAO: Neki komentatori Bhagavad-gite tvrde da onaj tko obožava polubogove može dostići Svevišnjeg Gospodina, ali ovdje je jasno rečeno da obožavaoci polubogova odlaze u različite planetarne sisteme u kojima žive različiti polubogovi, kao što obožavatelj Sunca odlazi na Sunce, a obožavatelj poluboga Mjeseca na Mjesec. Slično tome, ako netko želi obožavati poluboga kao što je Indra, može otići na planet tog poluboga. Ne bismo trebali misliti da će svatko, bez obzira na to kojeg poluboga obožava, dostići Svevišnju Božansku Osobu. To se ovdje opovrgava, jer se jasno kaže da obožavaoci polubogova odlaze na razne planete u materijalnom svijetu, ali bhakta Svevišnjeg Gospodina odlazi na vrhovni planet Božanske Osobe.

Netko ovdje može primijetiti da ako su polubogovi različiti dijelovi tijela Svevišnjeg Gospodina, onda bi obožavanjem polubogova trebalo biti moguće dostići isti cilj. Međutim, obožavaoci polubogova su manje inteligentni, jer ne znaju kojem dijelu tijela se mora dati hrana. Neki od njih su tako budalasti da tvrde da ima mnogo dijelova i mnogo načina davanja hrane. To nije jako razborito. Može li itko dati tijelu hranu kroz uši ili oči? Oni ne znaju da su ti polubogovi različiti dijelovi kozmičkog tijela Svevišnjeg Gospodina i u svom neznanju misle da je svaki polubog zasebni Bog i suparnik Svevišnjeg Gospodina.

Nisu samo polubogovi dijelovi Svevišnjeg Gospodina, već i obična živa bića. U Šrimad-Bhagavatamu je rečeno da su brahmane glava Svevišnjeg Gospodina, ksatrije ruke, vaicye truh, a cudre noge. Svi oni imaju različite uloge. Ako netko zna da su i on i polubogovi djelići i čestice Svevišnjeg Gospodina, posjeduje savršeno znanje, bez obzira na svoj položaj. Ali ako to ne shvati, odlazi na različite planete na kojima žive polubogovi. To nije isto odredište koje dostiže bhakta.

Rezultati koji se stječu blagoslovima polubogova su prolazni, jer su u ovom materijalnom svijetu planeti, polubogovi i njihovi obožavatelji, prolazni. U ovom stihu je jasno rečeno da su svi rezultati koji se stječu obožavanjem polubogova prolazni. Stoga, polubogove obožavaju manje inteligentna živa bića. Čisti bhakta zaokupljen svjesnošću Krsne u predanom služenju Svevišnjeg Gospodina dostiže vječno blaženo postojanje puno znanja i zato se njegova dostignuća razlikuju od dostignuća običnog obožavaoca polubogova. Svevišnji Gospodin je neograničen; Njegova naklonost je neograničena; Njegova milost je neograničena. Stoga je milost koju Svevišnji Gospodin podaruje Svojim čistim bhaktama neograničen.

STIH 24

**अव्यक्तं व्यक्तिमापन्नं मन्यन्ते मामबुद्धयः ।
परं भावमजानन्तो ममाव्ययमनुत्तमम् ॥२४॥**

avyaktam vyaktim apannam
param bhavam ajananto

manyante mam abuddhayah
mamavyayam anuttamam

avyaktam - *neispoljena*;
vyaktim - *osoba*;
apannam - *poprimio*;
manyante - *misle*;
mam - *Ja*;
abuddhayah - *manje inteligentne osobe*;
param - *vrhovno*;
bhavam - *postojanje*;
ajanantah - *ne znajući*;
mama - *Moje*;
avyayam - *neprolazno*;
anuttamam - *najmanje*;

Neinteligentni ljudi, koji nemaju savršeno znanje o Meni, misle da sam Ja, Svevišnja Božanska Osoba Krišna, ranije bio neosoban i da sam sada postao osoba. Zbog svog sićušnog znanja ne poznaju Moju višu prirodu, koja je neuništiva i vrhovna.

SMISAO: Obožavaoci polubogova su bili opisani kao manje inteligentni, a sada su i impersonalisti opisani na sličan način. Iako u ovom stihu Gospodin Krsna govori Arjuni u Svom osobnom obliku, impersonalisti zbog neznanja tvrde da Svevišnji Gospodin nema oblik. Gospodinov veliki bhakta u učeničkom naslijeđu Ramanujacarye, po imenu Yamunacarya, napisao je u svezi s tim dva vrlo lijepa stiha:

tvam cila-rupa-caritaih parama-prakrstaih
sattvena sattvikataya prabalaic ca castraih
prakhyata-daiva-paramartha-vidam mataic ca
naivasura-prakrtayah prabhavanti boddhum

"Dragi moj Gospodine, bhakte kao što su Vyasadeva i Narada znaju da si Ti Božanska Osoba. Shvaćanjem raznih vedskih spisa osoba može spoznati Tvoje osobine, oblik i aktivnosti, i tako može shvatiti da si Ti Svevišnja Božanska Osoba. Ali oni koji su pod utjecajem guna strasti i neznanja, demoni i abhakte, ne mogu Te shvatiti. Oni su nesposobni shvatiti Te. Koliko god bili vješti u raspravljanju o Vedanti, Upanisadama i drugim vedskim spisima, ne mogu shvatiti Božansku Osobu." (Stotra-ratna 12)

U Brahma-samhiti je rečeno da se Božanska Osoba ne može shvatiti samo proučavanjem Vedante. Osoba Svevišnjeg se može shvatiti samo milošću Svevišnjeg Gospodina. Zato je u ovom stihu jasno rečeno da nisu samo obožavaoci polubogova manje inteligentni, već i abhakte koji proučavaju Vedantu i špekuliraju o vedskoj literaturi bez primjese istinske svjesnosti Krsne. Oni ne mogu shvatiti osobnu prirodu Boga. Osobe koje imaju dojam da je Apsolutna Istina neosobna opisane su kao abuddhayah, što znači da ne poznaju krajnji aspekt Apsolutne Istine. U Śrīmad-Bhagavatamu je rečeno da vrhunska spoznaja počinje od neosobnog Brahmana i uzdiže se do lokalizirane Paramatme - ali konačna riječ u Apsolutnoj Istini je Božanska Osoba. Suvremeni impersonalisti su još manje inteligentni, jer ne slijede čak ni svog velikog prethodnika Cagkaracaryu, koji je rekao da je Krsna Svevišnja Božanska Osoba. Ne znajući što je Vrhovna Istina, impersonalisti misle da je Krsna samo sin Devaki i Vasudeve, ili princ, ili moćno živo biće. Takvo mišljenje se osuđuje u Bhagavad-giti (9.11). Avajananti mam mudha manusim tanum aśritam: "Samo budale smatraju da sam obična osoba."

Činjenica je da nitko ne može shvatiti Krsnu bez predanog služenja i bez razvijanja svjesnosti Krsne. Bhagavatam (10.14.29) to potvrđuje:

athapi te deva padambuja-dvaya-
prasada-lecanugrhita eva hi
janati tattvam bhagavan mahimno
na canya eko 'pi ciram vicinvan

"Gospodine moj, ako netko dobije čak i tračak milosti Tvojih lotosovih stopala, može shvatiti veličinu Tvoje osobe. Ali oni koji špekuliraju da bi shvatili Svevišnju Božansku Osobu, ne mogu Te shvatiti, čak i ako nastave proučavati Vede mnogo godina."

Svevišnja Božanska Osoba Krsna ili Njegov oblik, odlike i ime ne mogu se shvatiti samo umnom špekulacijom ili proučavanjem vedske literature. Gospodin se mora shvatiti predanim služenjem. Samo kada je netko potpuno zaokupljen svjesnošću Krsne, koja počinje s pjevanjem mahamantre - Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare - može shvatiti Svevišnju Božansku Osobu. Impersonalisti koji nisu bhakte misle da je Krsnino tijelo sačinjeno od ove materijalne prirode i da su sve Njegove aktivnosti, Njegov oblik i sve maya. Ti impersonalisti su poznati kao mayavadiji. Oni ne znaju krajnju istinu. Dvadeseti stih jasno kaže: kamais tais tair hrta-jwanah prapadyante 'nya-devatah. "Oni koji su zaslijepljeni požudnim željama predaju se različitim polubogovima." Prihvaćeno je da pored Svevišnje Božanske Osobe postoje polubogovi koji imaju svoje planete, kao što Gospodin ima Svoj planet. U dvadeset trećem stihu je rečeno - devan deva-yajo yanti mad-bhakta yanti mam api: obožavaoci polubogova odlaze na različite planete polubogova, a bhakte Gospodina Krsne odlaze na planet Krsnaloka. Usprkos ovim jasnim tvrdnjama, budalasti impersonalisti još uvijek misle da je Gospodin neosoban i da su ovi oblici nestvarni. Da li iz proučavanja Gite možemo zaključiti da su polubogovi i njihova prebivališta neosobni? Očito ni polubogovi ni Krsna, Svevišnja Božanska Osoba, nisu neosobni. Svi su oni osobe; Gospodin Krsna je Svevišnja Božanska Osoba i ima vlastiti planet, a polubogovi imaju svoje.

Prema tome, monistička tvrdnja da je krajnja istina neosobna i da je oblik nametnut, ne

odgovara istini. Ovdje je jasno rečeno da nije nametnut. Iz Bhagavad-gite možemo jasno shvatiti da oblici polubogova i oblik Svevišnjeg Gospodina istovremeno postoje i da je Gospodin Krsna sac-cid-ananda, vječno blaženo znanje. Vede također potvrđuju da je Vrhovna Apsolutna Istina ananda-mayo 'bhyasat, po prirodi puna blaženog zadovoljstva i riznica bezbroj povoljnih odlika. U Giti Gospodin kaže da se pojavljuje, iako je aja (nerođen). To su činjenice koje trebamo shvatiti iz Bhagavad-gite. Ne možemo shvatiti kako Svevišnja Božanska Osoba može biti neosobna; prema izjavama Gite, teorija impersonalističkih monista o nametanju oblika je pogrešna. Iz ovog stiha možemo jasno vidjeti da Vrhovna Apsolutna Istina, Gospodin Krsna, ima oblik i osobnost.

STIH 25

**नाहं प्रकाशः सर्वस्य योगमायासमावृतः ।
मूढोऽयं नाभिजानाति लोको मामजमव्ययम् ॥२५॥**

naham prakacah sarvasya yoga-maya-samavrtah
mudho 'yam nabhijanati loko mam ajam avyayam

na - *nitj*;
aham - *Ja*;
prakacah - *manifestiram se*;
sarvasya - *svakome*;
yoga-maya - *unutrašnjom moći*;
samavrtah - *prekriven*;
mudhah - *budalaste*;
ajam - *one*;
na - *ne*;
abhijanati - *mogu shvatiti*;
lokah - *osobe*;
mam - *Mene*;
ajam - *nerođenog*;
avyayam - *neiscrpnog*;

Nikada se ne manifestiram budalastima i neintelligentnima. Za njih sam prekriven Mojom unutrašnjom moći i zato ne znaju da sam nerođen i nepogrješiv.

SMISAO: Netko može upitati: "Ako je Krsna bio prisutan na ovom planetu Zemlji i svi su Ga mogli vidjeti, zašto se sada ne manifestira svakome?" U stvari, On se nije manifestirao svakome. Kada je Krsna bio prisutan, samo je nekoliko ljudi moglo shvatiti da je On Svevišnja Božanska Osoba. Na skupu Kuru, kada se Cicupala usprotivio tome da Krsna bude izabran za predsjednika skupa, Bhisma je podržao Krsnu i proglasio Ga Vrhovnim Bogom. Pandave i nekolicina drugih su također znali da je On Svevišnji, ali nije svatko znao. Krsna se nije razotkrio abhaktama i običnim ljudima. U Bhagavad-giti Krsna kaže da Ga svi ljudi, osim Njegovih čistih bhakta, smatraju običnim čovjekom poput njih. Krsna se samo svojim bhaktama razotkrio kao riznica sveg zadovoljstva. Ali za druge, za neinteligentne abhakte, bio je prekriven Svojom unutrašnjom moći.

U Kuntinim molitvama u Šrimad-Bhagavatamu (1.8.19) je rečeno da je Gospodin prekriven zavjesom yoga-maye i da Ga zato obični ljudi ne mogu shvatiti. To je potvrđeno u Icopanisadi (mantra 15), u kojoj se bhakta moli:

hiranmayena patrena satyasyapihitam mukham
tat tvam pusann apavrnū satya-dharmaya drstaye

"O Gospodine moj, Ti održavaš čitav univerzum, a predano služenje Tebe je najviši religiozni princip. Zato Te molim da održavaš i mene. Tvoj transcendentalni oblik je prekriven yoga-mayom. Brahmajyoti je prekrivač unutrašnje moći. Molim Te ukloni Tvoj blistavi sjaj koji me sprječava da vidim Tvoju sac-cid-ananda-vigrahu, Tvoj vječni oblik blaženstva i znanja."

Svevišnja Božanska Osoba u Svom transcendentalnom obliku blaženstva i znanja je prekrivena unutrašnjom moći brahmajyotija. Zbog toga manje inteligentni impersonalisti ne mogu vidjeti Svevišnjeg.

U Šrimad-Bhagavatamu (10.14.7) nalazimo ovu Brahminu molitvu: "O Svevišnja Božanska Osobo, o Nad-dušo, o gospodaru sve misterije, tko može procijeniti Tvoje moći i zabave u ovom svijetu? Ti uvijek širiš Svoju unutrašnju moć i zato Te nitko ne može shvatiti. Učeni znanstvenici i učenjaci mogu ispitati atomski sastav materijalnog svijeta ili planeta, ali ipak ne mogu procijeniti Tvoju energiju i moć, iako si prisutan pred njima." Svevišnja Božanska Osoba Krsna nije samo nerođen, već i avyaya, neiscrpan. Njegov vječni oblik je blaženstvo i znanje, a sve Njegove energije su neiscrpne.

STIH 26

**वेदाहं समतीतानि वर्तमानानि चार्जुन ।
भविष्याणि च भूतानि मां तु वेद न कश्चन ॥२६॥**

vedaham samatitani
bhavisyani ca bhutani

vartamanani carjuna
mam tu veda na kaccana

veda - *znam*;
aham - *Ja*;
samatitani - *svu prošlost*;
vartamanani - *sadašnjost*;
ca - *I*;
arjuna - *o Arđuna*;
bhavisyani - *budućnost*;
ca - *također*;
bhutani - *sva živa bića*;
mam - *Mene*;
tu - *ali*;
veda - *zna*;
na - *ne*;
kaccana - *itko*;

O Arđuna, kao Svevišnja Božanska Osoba, znam sve što se dogodilo u prošlosti, sve što se dešava u sadašnjosti i sve što će se dogoditi u budućnosti. Ja znam sva živa bića, ali Mene nitko ne zna.

SMISAO: Ovdje je jasno objašnjeno pitanje osobnosti i neosobnosti. Kad bi Krsna, oblik Svevišnje Božanske Osobe, bio maya, materijalan, kakvim Ga impersonalisti smatraju, Krsna bi mijenjao Svoje tijelo poput živog bića i zaboravio sve o Svom prošlom životu. Niti jedno živo biće s materijalnim tijelom se ne može sjetiti svog prošlog života, niti može predkazati svoj budući život ili predvidjeti što ga čeka u ovom životu. Prema tome, ne može znati što se dogodilo u prošlosti, što se dešava sada i što će se dogoditi u budućnosti. Ukoliko nije oslobođeno materijalne zagađenosti, ne može znati prošlost, sadašnjost i budućnost.

Za razliku od običnog ljudskog bića, Gospodin Krsna jasno kaže da zna sve što se dogodilo u prošlosti, sve što se dešava u sadašnjosti i sve što će se dogoditi u budućnosti. U četvrtom poglavlju smo vidjeli da se Gospodin Krsna sjeća da je prije mnogo milijuna godina poučavao Vivasvana, boga Sunca. Krsna poznaje svako živo biće zato što se nalazi u srcu svakog živog bića kao Nad-duša. Ali usprkos tome što je prisutan kao Nad-duša u svakom živom biću i kao Svevišnja Božanska Osoba, manje inteligentni ljudi, čak i ako mogu spoznati bezlični Brahman, ne mogu spoznati da je Sri Krsna Vrhovna Osoba. Transcendentalno tijelo Šri Krsne nesumnjivo nije prolazno. On je kao sunce, a maya je kao oblak. U materijalnom svijetu možemo vidjeti da postoje sunce, oblaci i različite zvijezde i planeti. Oblaci mogu privremeno prekriti sve što se vidi na nebu, ali taj prekrivač prekriva samo naš ograničeni vid. Sunce, mjesec i zvijezde nisu zaista prekriveni. Slično tome, maya ne može prekriti Svevišnjeg Gospodina. On se Svojom unutrašnjom moći ne manifestira manje inteligentnima. Kao što je rečeno u trećem stihu ovog

poglavlja, od milijuna i milijuna ljudi, neki pokušavaju postati savršeni u ovom ljudskom obliku života, a od tisuća i tisuća takvih ljudi koji su dostigli savršenstvo, jedva da jedan može shvatiti Gospodina Krsnu. Čak i ako netko dostigne savršenstvo spoznaje neosobnog Brahmana ili lokalizirane Paramatme, ne može shvatiti Svevišnju Božansku Osobu Šri Krsnu ako nije svjestan Krsne.

STIH 27

इच्छाद्वेषसमुत्थेन द्वन्द्वमोहेन भारत ।
सर्वभूतानि संमोहं सर्गे यान्ति परंतप ॥२७॥

iccha-dvesa-samutthena dvandva-mohena bharata
sarva-bhutani sammoham sarge yanti parantapa

iccha - želje;
dvesa - i mržnje;
samutthena - koja potječe od;
dvandva - dvostranošću;
mohena - obmanuta;
bharata - o potomče Bharate;
sarva - sva;
bhutani - živa bića;
sammoham - u iluziji;
sarge - dok se rađaju;
yanti - odlaze;
parantapa - o pokoritelju neprijatelja;

O potomče Bharate, o pokoritelju neprijatelja, sva živa bića se rađaju u iluziji, zbunjena dvostranostima koje potječu od želje i mržnje.

SMISAO: Pravi prirodni položaj živog bića je položaj podčinjenosti Svevišnjem Gospodinu, koji je čisto znanje. Kada je netko zaveden i odvojen od tog čistog znanja, dolazi pod kontrolu iluzorne energije i ne može shvatiti Svevišnju Božansku Osobu. Iluzorna energija se manifestira u dvostranosti želje i mržnje. Zbog želje i mržnje, osoba u neznanju želi postati jednaka Svevišnjem Gospodinu i zavidi Krsni kao Svevišnjoj Božanskoj Osobi. Čisti bhakte, koji nisu obmanuti ili zagađeni željom i mržnjom, mogu shvatiti da se Gospodin Šri Krsna pojavljuje Svojom unutrašnjom moći, ali oni koji su obmanuti dvostranošću i neznanjem misle da je Božanska Osoba tvorevina materijalne energije. To je njihova nesreća. Simptom takvih obmanutih osoba je da žive u dvostranostima časti i nečasti, sreće i nesreće, muškarca i žene, dobrog i lošeg, zadovoljstva i bola, itd., misleći: "Ovo je moja žena; ovo je moja kuća; ja sam gospodar ove kuće; ja sam muž ove žene." To su dvostranosti iluzije. Oni koji su tako obmanuti dvostranostima su potpuno budalasti i zato ne mogu shvatiti Svevišnju Božansku Osobu.

STIH 28

येषां त्वन्तगतं पापं जनानां पुण्यकर्मणाम् ।
ते द्वन्द्वमोहनिर्मुक्ता भजन्ते मां दृढव्रताः ॥२८॥

yesam tv anta-gatam papam jananam punya-karmanam
te dvandva-moha-nirmukta bhajante mam drdha-vratah

yesam - čiji;
tu - ali;

anta-gatam - *potpuno iskorijenjen*;
papam - *grijeih*;
jananam - *osoba*;
punya - *pobožnih*;
karmanam - *čije su prošle djelatnosti*;
te - *one*;
dvandva - *od dvostranosti*;
moha - *iluzije*;
nirmuktah - *oslobođene*;
bhajante - *predano služe*;
mam - *Mene*;
drdha-vratah - *s odlučnošću*;

Osobe koje su djelovale pobožno u prošlim životima i u ovom životu i čija su grješna djela potpuno iskorijenjena, oslobođene su dvostranosti iluzije i služe Me s odlučnošću.

SMISAO: U ovom stihu se opisuju osobe dostojne da budu uzdignute na transcendentalni položaj. Oni koji su grješni, bezvjerni, budalasti prevaranti, teško mogu nadići dvostranost želje i mržnje. Samo oni koji su u životu slijedili propisane principe religije, koji su djelovali pobožno i uništili grješne posljedice mogu prihvatiti predano služenje i postupno se uzdići na nivo čistog znanja o Svevišnjoj Božanskoj Osobi. Onda postupno mogu u transu meditirati na Svevišnju Božansku Osobu. To je proces uzdizanja na duhovni nivo. Osoba se može tako uzdići u svjesnosti Krsne u društvu čistih bhakta, jer se u društvu velikih bhakta može osloboditi iluzije.

U Šrimad-Bhagavatamu (5.5.2) je rečeno da onaj tko zaista želi biti oslobođen mora služiti bhakte (mahat-sevam dvaram ahur vimukteh), ali onaj tko se druži s materijalističkim ljudima slijedi put koji vodi u najmračnije predjele postojanja (tamo-dvaram yositam saggi-saggam). Svi Gospodinovi bhakte putuju po ovoj planeti Zemlji samo da bi uslovljene duše oslobodili iluzije. Impersonalisti ne znaju da zaboravljajući svoj prirodni položaj podčinjenosti Svevišnjem Gospodinu krše Božji zakon na najgrublji način. Ako se osoba ne utemelji ponovo u svom prirodnom položaju, ne može shvatiti Vrhovnu Osobu niti se može s odlučnošću potpuno posvetiti transcendentalnom služenju Gospodina s ljubavlju.

STIH 29

जरामरणमोक्षाय मामाश्रित्य यतन्ति ये ।
ते ब्रह्म तद्विदुः कृत्स्नमध्यात्मं कर्म चाखिलम् ॥२९॥

jara-marana-moksaya
te brahma tad viduh krtsnam

mam aŠritaya yatanti ye
adhyatmam karma cakhilam

jara - *od starosti*;
marana - *i smrti*;
moksaya - *radi oslobođenja*;
mam - *u Meni*;
aŠritya - *uzimajući utočište*;
yatanti - *trude se*;
ye - *svi oni koji*;
te - *takve osobe*;
brahma - *Brahman*;
tat - *uistinu*;
viduh - *znaju*;
krtsnam - *sve*;
adhyatmam - *transcendentalne*;
karma - *aktivnosti*;
ca - *također*;
akhilam - *potpuno*;

Inteligentne osobe koje se trude dostići oslobođenje od starosti i smrti, predanim služenjem uzimaju utočište u Meni. One su uistinu Brahman, jer znaju sve o transcendentalnim aktivnostima.

SMISAO: Rođenje, smrt, starost i bolesti utječu na materijalno tijelo, ali ne i na duhovno tijelo. Duhovno tijelo se ne rađa, ne umire, ne stari i ne postaje bolesno. Stoga je onaj, tko dobije duhovno tijelo i vječno predano služi Svevišnjeg Gospodina kao Njegov pratilac, vječno oslobođen. Aham brahmasmi: ja sam duh. Rečeno je da živo biće treba shvatiti da je Brahman, duhovna duša. To shvaćanje o životu kao Brahmanu također postoji u predanom služenju, kao što je opisano u ovom stihu. Čisti bhakte su transcendentalno utemeljeni na nivou Brahmana i znaju sve o transcendentalnim aktivnostima.

Četiri vrste nečistih bhakta koji transcendentalno služe Gospodina dostižu svoje ciljeve i kada milošću Svevišnjeg Gospodina postanu potpuno svjesni Krsne, istinski uživaju u duhovnom druženju sa Svevišnjim Gospodinom. Ali obožavaoci polubogova nikada ne dostižu Svevišnjeg Gospodina na Njegovoj vrhovnoj planeti. Čak ni manje inteligentne osobe koje su spoznale Brahman ne mogu dostići Krsnin vrhovni planet poznat kao Goloka Vrndavana. Samo se osobe koje djeluju u svjesnosti Krsne (mam aŚritya) mogu s pravom nazivati Brahmanom, jer se trude dostići Krsnin planet. Takve osobe nemaju sumnji u Krsnu i tako su uistinu Brahman.

Oni koji obožavaju Gospodinov arca oblik ili koji meditiraju na Gospodina samo da bi dostigli oslobođenje od materijalnog ropstva, Gospodinovom milošću također znaju smisao Brahmana, adhibhute, itd. Gospodin će to objasniti u sljedećem poglavlju.

STIH 30

**साधिभूताधिदैवं मां साधियज्ञं च ये विदुः ।
प्रयाणकालेऽपि च मां ते विदुर्युक्तचेतसः ॥ ३० ॥**

sadhibhutadhidaivam mam sadhiyajwam ca ye viduh
prayana-kale 'pi ca mam te vidur yukta-cetasah

sa-adhibhuta - *i vladajući princip materijalne manifestacije;*

adhidaivam - *koji vlada svim polubogovima;*

mam - *Ja;*

sa-adhiyajwam - *i vlada svim žrtvovanjima;*

ca - *također;*

ye - *oni koji;*

viduh - *znaju;*

prayana - *smrti;*

kale - *u trenutku;*

api - *čak;*

ca - *i;*

mam - *Mene;*

te - *oni;*

viduh - *znaju;*

yukta-cetasah - *u umu misleći na Mene;*

Oni koji su potpuno svjesni Mene i znaju da sam Ja, Svevišnji Gospodin, vladajući princip materijalne manifestacije, polubogova i svih procesa žrtvovanja, mogu čak i u trenutku smrti shvatiti i spoznati Mene, Svevišnju Božansku Osobu.

SMISAO: Osobe koje djeluju u svjesnosti Krsne nikada ne odstupaju s puta potpunog razumijevanja Svevišnje Božanske Osobe. U transcendentalnom druženju u svjesnosti Krsne osoba može shvatiti kako je Svevišnji Gospodin vladajući princip materijalne manifestacije i polubogova. Takvim transcendentalnim druženjem postupno stječe vjeru u Svevišnju Božansku Osobu i u trenutku smrti takva osoba svjesna Krsne ne može zaboraviti Krsnu. Tako prirodno biva uzdignuta na planet Svevišnjeg Gospodina, Goloka Vrndavanu.

Ovo poglavlje posebno objašnjava kako možemo postati potpuno svjesni Krsne. Početak svjesnosti Krsne je druženje sa osobama koje su svjesne Krsne. Takvo druženje je duhovno i dovodi osobu u neposredan dodir sa Svevišnjim Gospodinom. Tako Njegovom milošću može shvatiti da je Krsna Svevišnja Božanska Osoba. Istovremeno može shvatiti prirodni položaj živog bića i kako živo biće zaboravlja Krsnu i zapliće se u materijalne aktivnosti. Postupnim razvijanjem svjesnosti Krsne u dobrom društvu, živo biće može shvatiti da je postalo uslovljeno zakonima materijalne prirode zato što je zaboravilo Krsnu. Također može shvatiti da je ovaj ljudski oblik života prilika da oživi svjesnost Krsne i da ga treba potpuno iskoristiti za dostizanje bezuzročne milosti Svevišnjeg Gospodina.

U ovom poglavlju su bile obrađene razne teme: nesretan čovjek, znatiželjan čovjek, čovjek u materijalnoj oskudici, znanje o Brahmanu, znanje o Paramatmi, oslobođenje od rođenja, smrti i bolesti i obožavanje Svevišnjeg Gospodina. Međutim, onaj tko je zaista napredan u svjesnosti Krsne ne mari za razne procese. On jednostavno neposredno djeluje u svjesnosti Krsne i time dostiže svoj prirodni položaj vječnog sluge Gospodina Krsne. U takvom položaju nalazi zadovoljstvo u slušanju i slavljenju Svevišnjeg Gospodina u čistom predanom služenju. Uvjeren je da će time ostvariti sve svoje ciljeve. Ta odlučna vjera, koja se naziva drdha-vrata, predstavlja početak bhakti-yoge, transcendentalnog služenja s ljubavlju. To je mišljenje svih spisa. Ovo poglavlje Bhagavad-gite je suština tog uvjerenja.

Tako se završavaju Bhaktivedantina tumačenja sedmog poglavlja Śrīmad Bhagavad-gīte pod naslovom "Znanje o Apsolutu".

Osmo poglavlje

STIH 1

अर्जुन उवाच ।
किं तद्ब्रह्म किमध्यात्मं किं कर्म पुरुषोत्तम ।
अधिभूतं च किं प्रोक्तमधिदैवं किमुच्यते ॥ १ ॥

arjuna uvaca
kim tad brahma kim adhyatmam kim karma purusottama
adhibhutam ca kim proktam adhidaivam kim ucyate

arjunah uvaca - Arđuna reče;
kim - što;
tat - to;
brahma - Brahman;
kim - što;
adhyatmam - jastvo;
kim - što;
karma - plodonosne aktivnosti;
purusa-uttama - o Vrhovna Osobo;
adhibhutam - materijalnom manifestacijom;
ca - i;
kim - što;
proktam - naziva se;
adhidaivam - polubogovima;
kim - tko;
ucyate - naziva se;

Arđuna upita: O Gospodine moj, o Vrhovna Osobo, što je Brahman? Što je jastvo? Što su plodonosne aktivnosti? Što je ova materijalna manifestacija i što su polubogovi? Molim Te objasni mi to.

SMIAO: U ovom poglavlju Gospodin Krsna odgovara Arjuni na različita pitanja, počevši s pitanjem "Što je Brahman?" Gospodin objašnjava karmu (plodonosne aktivnosti), predano

služenje i principe yoge i predano služenje u njegovom čistom obliku. U Šrimad-Bhagavatamu je objašnjeno da je Vrhovna Apsolutna Istina poznata kao Brahman, Paramatma i Bhagavan. Živo biće, individualna duša, također se naziva Brahman. Pored toga, Arjuna se raspituje o atmi, koja se odnosi na tijelo, dušu i um. Prema vedskom rječniku, atma se odnosi na um, dušu, tijelo i čula.

Arjuna je oslovio Svevišnjeg Gospodina kao Purusottamu, Vrhovnu Osobu, što znači da je pitanja postavio ne samo prijatelju, već Vrhovnoj Osobi, znajući da je On vrhovni autoritet koji može dati konačne odgovore.

STIH 2

अधियज्ञः कथं कोऽत्र देहेऽस्मिन्मधुसूदन ।
प्रयाणकाले च कथं ज्ञेयोऽसि नियतात्मभिः ॥ २ ॥

adhiyajwah katham ko 'tra dehe 'smin madhusudana
prayana-kale ca katham jweyo 'si niyatatmabhih

adhiyajwah - *gospodar žrtvovanja*;
katham - *kako*;
kah - *tko*;
atra - *ovdje*;
dehe - *u tijelu*;
asmin - *ovom*;
madhusudana - *o Madhusudana*;
prayana-kale - *u trenutku smrti*;
ca - *i*;
katham - *kako*;
jweyah asi - *moгу Te znati*;
niyata-atmabhih - *samoovladani*;

Tko je gospodar žrtvovanja i kako živi u tijelu, o Madhusudana? Kako Te oni koji predano služe mogu biti svjesni u trenutku smrti?

SMISAO: "Gospodar žrtvovanja" se može odnositi na Indru ili na Visnu. Visnu je vođa prvobitnih polubogova, poput Brahme i Cive, a Indra je vođa upravnih polubogova. I Indra i Visnu se obožavaju vršenjem yajwi. Ali Arjuna u ovom stihu pita tko je pravi gospodar yajwe (žrtvovanja) i kako Gospodin prebiva u tijelu živog bića.

Arjuna je oslovio Gospodina imenom Madhusudana zato što je Krsna jednom ubio demona Madhua. U stvari, ova pitanja, koja imaju prirodu sumnje, nisu se trebala pojaviti u umu Arjuna, jer je Arjuna bhakta svjestan Krsne. Zato se ove sumnje uspoređuju s demonima. Pošto je Krsna tako vješt u ubijanju demona, Arjuna Ga je oslovio kao Madhusudanu da bi ubio demonske sumnje koje su se pojavile u Arjuninom umu.

U ovom stihu je vrlo značajna riječ prayana-kale, jer će sve što radimo u životu biti testirano u trenutku smrti. Arjuna jako želi saznati o onima koji uvijek djeluju u svjesnosti Krsne. Kakav je njihov položaj u posljednjem trenutku života? U trenutku smrti sve tjelesne funkcije su poremećene i um ne funkcionira pravilno. Tako uznemirena tjelesnim stanjem, osoba možda neće biti sposobna sjetiti se Svevišnjeg Gospodina. Veliki bhakta Maharaja Kulacekhara se moli: "Dragi moj Gospodine, bolje da umrem sada, kada sam potpuno zdrav, tako da labud moga uma može zaroniti među stabljike Tvojih lotosovih stopala." Ova metafora je upotrijebljena zato što labud, vodena ptica, nalazi zadovoljstvo u tome da uranja u lotosove cvijetove; zabavlja se gnjureći među lotosovim cvijetovima. Maharaja Kulacekhara kaže Gospodinu: "Sada je moj um neuznemiren i potpuno sam zdrav. Ako sada umrem misleći na Tvoja lotosova stopala, siguran sam da će moje predano služenje postati savršeno. Ali ako moram čekati na prirodnu smrt, ne

znam što će se desiti, jer će u to vrijeme tjelesne funkcije biti poremećene, gušit ću se i ne znam da li ću biti sposoban izgovoriti Tvoje ime. Bolje mi dozvoli da odmah umrem." Arjuna pita kako u tom trenutku osoba može usredotočiti um na Krsnina lotosova stopala.

STIH 3

श्रीभगवानुवाच ।
अक्षरं ब्रह्म परमं स्वभावोऽध्यात्ममुच्यते ।
भूतभावोद्भवकरो विसर्गः कर्मसंज्ञितः ॥ ३ ॥

Šri-bhagavan uvaca
aksaram brahma paramam svabhavo 'dhyatmam ucyate
bhuta-bhavodbhava-karo visaragah karma-samjwitaḥ

Šri-bhagavan uvaca - *Svevišnja Božanska Osoba reče;*
aksaram - *neuništivo;*
brahma - *Brahman;*
paramam - *transcendentalno;*
svabhavaḥ - *vječna priroda;*
adhyatmam - *jastvo;*
ucyate - *zove se;*
bhuta-bhava-udbhava-karah - *kojim nastaju materijalna tijela živih bića;*
visaragah - *stvaranje;*
karma - *plodonosnim aktivnostima;*
samjwitaḥ - *naziva se;*

Svevišnja Božanska Osoba reče: Neuništivo, transcendentalno živo biće se naziva Brahman, a njegova vječna priroda se naziva adhyatma, jastvo. Djelovanje kojim se razvijaju materijalna tijela živih bića naziva se karma ili plodonosne aktivnosti.

SMISAO: Brahman je neuništiv i vječno postojeći i njegova se priroda nikada ne mijenja. Ali iznad Brahmana je Parabrahman. Brahman se odnosi na živo biće, a Parabrahman na Svevišnju Božansku Osobu. Prirodni položaj živog bića se razlikuje od položaja koji prihvaća u materijalnom svijetu. Priroda živog bića u materijalnoj svjesnosti je da pokušava postati gospodar materije, ali u duhovnoj svjesnosti, svjesnosti Krsne, njegov položaj je služenje Svevišnjeg. Kada je njegova svjesnost materijalna, mora prihvaćati različita tijela u materijalnom svijetu. To se zove karma ili raznovrsno stvaranje pod utjecajem sile materijalne svjesnosti.

U vedskoj literaturi živo biće se naziva jivatma i Brahman, ali se nikada ne naziva Parabrahman. Živo biće (jivatma) prihvaća razne položaje – ponekad se stapa s mračnom materijalnom prirodom i poistovjećuje s materijom, a ponekad se poistovjećuje s višom, duhovnom prirodom. Zato se naziva rubnom energijom Svevišnjeg Gospodina. Ovisno o tome da li se poistovjećuje s materijalnom ili duhovnom prirodom, dobiva materijalno ili duhovno tijelo. U materijalnoj prirodi može dobiti tijelo koje pripada bilo kojoj od 8 400 000 životnih vrsta, ali u duhovnoj prirodi ima samo jedno tijelo. Ovisno o svojoj karmi, u materijalnoj prirodi se ponekad manifestira kao čovjek, polubog, životinja, zvijer, ptica, itd. Da bi dostiglo materijalne rajske planete i uživalo u njihovim pogodnostima, ponekad vrši žrtvovanja (yajwe), ali kada se njihovi rezultati iscrpe, ponovno se vraća na Zemlju u obliku čovjeka. Taj proces se zove karma.

Chandogya Upanisada opisuje vedski proces žrtvovanja. Na žrtvenom oltaru se prinosi pet vrsta ponuda u pet vrsta vatre. Smatra se da su pet vrsta vatri rajske planete, oblaci, zemlja, muškarac i žena, a pet vrsta žrtvenih ponuda vjera, uživatelj na mjesecu, kiša, žitarice i sjeme.

U procesu žrtvovanja, živo biće vrši određena žrtvovanja da bi dostiglo određene rajske planete i tako ih dostiže. Kada se rezultati žrtvovanja iscrpe, živo biće silazi na Zemlju u obliku kiše i poprima oblik žitarice, koje jede muškarac u čijem se tijelu preobražavaju u sjeme. Sjeme biva položeno u maternicu žene i tako živo biće ponovno dobiva ljudski oblik života da bi vršilo žrtvovanja i podvrglo se istom procesu. Na taj način živo biće na materijalnom putu neprestano

dolazi i odlazi. Međutim, osoba svjesna Krsne izbjegava takva žrtvovanja. Ona neprestano prihvaća svjesnost Krsne i time se priprema za povratak Bogu.

Impersonalistički komentatori Bhagavad-gite nerazumno zamišljaju da u materijalnom svijetu Brahman poprima oblik jive i da bi to potkrijepili, pozivaju se na sedmi stih petnaestog poglavlja Gite. Ali u tom stihu Gospodin također kaže da je živo biće "Njegov vječni djelić". Djelić Boga, živo biće, može pasti u materijalni svijet, ali Svevišnji Gospodin (Acyuta) nikada ne pada. Prema tome, postavka da Vrhovni Brahman poprima oblik jive nije prihvatljiva. Trebamo imati na umu da u vedskoj literaturi postoji razlika između Brahmana (živog bića) i Parabrahmana (Svevišnjeg Gospodina).

STIH 4

अधिभूतं क्षरो भावः पुरुषश्चाधिदेवतम् ।
अधियज्ञोऽहमेवात्र देहे देहभृतां वर ॥ ४ ॥

adhibhutam ksaro bhavah purusac cadhidaivatam
adhiyajwo 'ham evatra dehe deha-bhrtam vara

adhibhutam - fizička manifestacija;

ksarah - koja se neprestano mijenja;

bhavah - priroda;

purusah - kozmički oblik, zajedno sa svim polubogovima, kao što su Sunce i Mjesec; ca - i;

adhidaivatam - zove se adhidaiva;

adhiyajwah - Nad-duša;

aham - Ja (Krišna);

eva - svakako;

atra - u ovom;

dehe - tijelu;

deha-bhrtam - utjelovljenih;

vara - o najbolji;

O najbolji od utjelovljenih bića, fizička priroda, koja se neprestano mijenja, naziva se adhibhuta (materijalna manifestacija). Gospodinov kozmički oblik, koji obuhvaća sve polubogove, kao što su Sunce i Mjesec, naziva se adhidaiva. A Ja, Svevišnji Gospodin, koga predstavlja Nad-duša prisutna u srcu svakog živog bića, zovem se adhiyajga (gospodar žrtvovanja).

SMISAO: Fizička priroda se neprestano mijenja. Materijalna tijela uglavnom prolaze kroz šest stadija: rađaju se, rastu, ostaju neko vrijeme, proizvode popratne proizvode, raspadaju se i nestaju. Ta fizička priroda se naziva adhibhuta. U određenom trenutku biva stvorena i u određenom trenutku će biti uništena. Shvaćanje o kozmičkom obliku Svevišnjeg Gospodina, koji obuhvaća sve polubogove i njihove različite planete, naziva se adhidaivata. Zajedno s osobenom dušom u tijelu je prisutna Nad-duša, potpuna reprezentacija Gospodina Krsne. Nad-duša se naziva Paramatma ili adhiyajwa i nalazi se u srcu. U ovom je stihu posebno značajna riječ eva, jer njome Gospodin naglašava da se Paramatma ne razlikuje od Njega. Nad-duša, Svevišnja Božanska Osoba, koja se nalazi pored individualne duše, svjedok je njenih aktivnosti i izvor različitih vrsta njenih svjesnosti. Nad-duša pruža priliku individualnoj duši da djeluje slobodno i promatra njene aktivnosti. Uloge svih tih različitih manifestacija Svevišnjeg Gospodina odmah postaju jasne čistom bhakti svjesnom Krsne koji transcendentno služi Gospodina. Početnik koji ne može prići Gospodinovoj manifestaciji u obliku Nad-duše meditira na Gospodinov kozmički oblik koji se zove adhidaivata. Početniku se savjetuje meditacija na kozmički oblik, virat-purusu. Smatra se da su niže planete njegove noge, sunce i mjesec njegove oči, a viši planetarni sistem njegova glava.

STIH 5

अन्तकाले च मामेव स्मरन्मुक्त्वा कलेवरम् ।
यः प्रयाति स मद्भावं याति नास्त्यत्र संशयः ॥ ५ ॥

anta-kale ca mam eva smaran muktva kalevaram
yah prayati sa mad-bhavam yati nasty atra samcayah

anta-kale - *na kraju života;*
ca - *također;*
mam - *Mene;*
eva - *svakako;*
smaran - *sjećajući se;*
muktva - *napuštajući;*
kalevaram - *tijelo;*
yah - *onaj tko;*
prayati - *odlazi;*
sah - *on;*
mat-bhavam - *Moju prirodu;*
yati - *dostiže;*
na - *ne;*
asti - *ima;*
atra - *u to;*
samsayah - *sumnje;*

Svatko tko na kraju života napusti svoje tijelo sjećajući se Mene, odmah dostiže Moju prirodu. U to nema sumnje.

SMISAO: U ovom stihu se naglašava važnost svjesnosti Krsne. Svatko tko napusti svoje tijelo u svjesnosti Krsne odmah biva prenijet u transcendentalnu prirodu Svevišnjeg Gospodina. Svevišnji Gospodin je najčistiji od čistih. Stoga je svatko tko je uvijek svjestan Krsne također najčistiji od čistih. Riječ smaran ("sjetiti se") je značajna. Nečista duša koja nije slijedila proces svjesnosti Krsne predano služeći ne može se sjećati Krsne. Stoga svjesnost Krsne trebamo primjenjivati od samog početka života. Za onoga tko želi na kraju života dostići uspjeh, proces sjećanja Krsne je od suštinske važnosti. Zato trebamo uvijek, neprestano pjevati maha-mantru - Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare. Gospodin Caitanya nam je savjetovao da budemo tolerantniji od drveta (taror iva sahisnuna). Osoba koja pjeva Hare Krsna može naići na mnogo prepreka. Usprkos tome, podnoseći sve te prepreke, treba nastaviti pjevati Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare, tako da na kraju života može steći punu dobrobit od svjesnosti Krsne.

STIH 6

यं यं वापि स्मरन्भावं त्यजत्यन्ते कलेवरम् ।
तं तमेवैति कौन्तेय सदा तद्भावभावितः ॥ ६ ॥

yam yam vapi smaran bhavam tyajaty ante kalevaram
tam tam evaiti kaunteya sada tad-bhava-bhavitah

yam yam - *koje god;*
va api - *uopće;*
smaran - *sjeća se;*
bhavam - *prirode;*

tyajati - *napušta*;
ante - *na kraju*;
kalevaram - *ovo tijelo*;
tam tam - *sličnu*;
eva - *svakako*;
eti - *dobiva*;
kaunteya - *o Kuntin sine*;
sada - *uvijek*;
tat - *tog*;
bhava - *stanja*;
bhavitah - *sjećajući se*;

Kojeg god stanja da se netko sjeća kada napušta tijelo, o Kuntin sine, to stanje će neizostavno dostići.

SMISAO: Ovdje je objašnjen proces mijenjanja prirode u presudnom trenutku smrti. Osoba koja na kraju života napusti tijelo misleći na Krsnu dostiže transcendentalnu prirodu Svevišnjeg Gospodina, ali nije istina da onaj tko misli na nešto drugo, a ne na Krsnu, dostiže isto transcendentalno stanje. To trebamo vrlo pažljivo shvatiti. Kako umrijeti u pravom stanju uma? Iako je bio velika osoba, Maharaja Bharata je na kraju svog života mislio na jelena i tako je u sljedećem životu bio prenijet u tijelo jelena. Iako se kao jelen sjećao svojih prošlih aktivnosti, morao je prihvatiti to životinjsko tijelo. Naravno, misli koje su se nagomilale tijekom života utječu na misli u trenutku smrti i tako ovaj život stvara sljedeći. Ako u sadašnjem životu netko živi u guni vrline i uvijek misli na Krsnu, postoji mogućnost da će se na kraju života sjetiti Krsne. To će mu pomoći da bude prenijet u Krsninu transcendentalnu prirodu. Ako je netko transcendentalno zaokupljen služenjem Krsne, njegovo sljedeće tijelo će biti transcendentalno (duhovno), a ne materijalno. Tako je pjevanje Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare najbolji proces za uspješno mijenjanje stanja postojanja u trenutku smrti.

STIH 7

तस्मात्सर्वेषु कालेषु मामनुस्मर युध्य च ।
मय्यर्पितमनोबुद्धिर्मांमेवैष्यस्यसंशयः ॥ ७ ॥

*tasmāt sarveṣu kāleṣu mām anusmara yudhya ca
mayy arpita-mano-buddhir mām evaiṣyasy asaṁśayaḥ*

tasmat sarvesu kalesu mam anusmara yudhya ca
mayy arpita-mano-buddhir mam evaisyasy asamcayah

tasmat - *stoga*;
sarvesu - *u svako*;
kalesu - *doba*;
mam - *Mene*;
anusmara - *nastavi se sjećati*;
yudhya - *bori se*;
ca - *također*;
mayi - *Meni*;
arpita - *predajući*;
manah - *um*;
buddhih - *inteligencija*;
mam - *Mene*;
eva - *sigurno*;
esyasi - *dostići ćeš*;
asamcayah - *izvan svake sumnje*;

Stoga, Arđuna, trebaš uvijek misliti na Mene u obliku Krišne i u isto vrijeme se boriti i tako izvršiti svoju propisanu dužnost. Posvećujući svoje aktivnosti Meni i usredotočivši um i inteligenciju na Mene, bez sumnje ćeš Me dostići.

SMISAO: Ovo uputstvo koje Gospodin daje Arjuni je veoma važno za sve ljude koji vrše materijalne aktivnosti. Gospodin ne kaže da trebamo ostaviti svoju propisanu dužnost ili zanimanje. Možemo nastaviti s njima i u isto vrijeme misliti na Krsnu pjevajući Hare Krsna. To će nas osloboditi materijalne zagađenosti i pomoći nam da usredotočimo um i inteligenciju na Krsnu. Ako pjevamo Krsnina imena, bez sumnje ćemo biti prenijeti na vrhovni planet, Krsnaloku.

STIH 8

अभ्यासयोगयुक्तेन चेतसा नान्यगामिना ।
परमं पुरुषं दिव्यं याति पार्थानुचिन्तयन् ॥ ८ ॥

abhyasa-yoga-yuktena cetasa nanya-gamina
paramam purusam divyam yati parthanucintayan

abhyasa-yoga - *primjenjujući;*
yuktena - *meditaciju;*
cetasa - *umom i inteligencijom;*
na anya-gamina - *bez odstupanja;*
paramam - *Svevišnju;*
purusam - *Božansku Osobu;*
divyam - *transcendentalnu;*
yati - *dostiže;*
partha - *o Prithin sine;*
anucintayan - *neprestano misleći na;*

Onaj tko meditira na Mene kao na Svevišnju Božansku Osobu i u umu se uvijek sjeća Mene, bez odstupanja, o Partha, sigurno će Me dostići.

SMISAO: U ovom stihu se naglašava važnost sjećanja Krsne. Sjećanje na Krsnu se oživljava pjevanjem maha-mantre, Hare Krsna. Pjevanjem i slušanjem zvučne vibracije Svevišnjeg Gospodina osoba zaokuplja um, uši i jezik tom vibracijom. Ova mistična meditacija je vrlo laka i pomaže osobi da dostigne Svevišnjeg Gospodina. Purusam znači uživatelj. Iako živa bića pripadaju rubnoj energiji Svevišnjeg Gospodina, materijalno su zagađena. Misle da su uživaoci, ali nisu vrhovni uživatelj. Ovdje je jasno rečeno da je vrhovni uživatelj Svevišnja Božanska Osoba u Svojim različitim manifestacijama i potpunim ekspanzijama kao što su Narayana, Vasudeva itd. Pjevajući Hare Krsna, bhakta može neprestano misliti na predmet obožavanja, Svevišnjeg Gospodina, u bilo kojem od Njegovih oblika - Narayane, Krsne, Rame itd. To će ga pročistiti i na kraju života će zahvaljujući neprestanom pjevanju ili mantranju biti prenijet u Božje carstvo. Yoga je meditacija na Nad-dušu u srcu. Slično tome, pjevanjem Hare Krsna mantre um se uvijek usredotočuje na Svevišnjeg Gospodina. Um je prevrtljiv i zato ga trebamo prisiliti da misli na Krsnu. Često se navodi primjer gusjenice koja misli na to da postane leptir i tako se u istom životu preobražava u leptira. Ako neprestano mislimo na Krsnu, sigurno ćemo na kraju života imati istu tjelesnu prirodu kao Krsna.

STIH 9

कविं पुराणमनुशासितार-
मणोरणीयांसमनुस्मरेद्यः ।
सर्वस्य धातारमचिन्त्यरूप-
मादित्यवर्णं तमसः परस्तान् ॥९॥

kavim puranam anucasitaram
anor aniyamsam anusmared yah
sarvasya dhataram acintya-rupam
aditya-varnam tamasah parastat

kavim - *onoga koji zna sve;*
puranam - *najstarijeg;*
anusasitaram - *upravitelja;*
anoh - *od atoma;*
aniyamsam - *manjeg;*
anusmaret - *uvijek misli na;*
yah - *onoga koji;*
sarvasya - *sve;*
dhataram - *održavalac;*
acintya - *nepojmljiv;*
rupam - *čiji oblik;*
aditya-varnam - *blistav kao sunce;*
tamasah - *prema tami;*
parastat - *transcendentalan;*

Osoba treba meditirati na Vrhovnu Osobu kao na onoga koji zna sve, koji je najstariji, koji je upravitelj, koji je manji od najmanjeg, koji je održavalac svega, koji je izvan dosega materijalnog poimanja, koji je nepojmljiv i koji je uvijek osoba. Blistav je kao sunce i transcendentalan, iznad ove materijalne prirode.

SMISAO: U ovom stihu je opisan proces mišljenja na Svevišnjeg. Najvažnija tvrdnja je da Svevišnji nije neosoban ili praznina. Ne možemo meditirati na nešto neosobno ili prazno. To je vrlo teško. Međutim, proces mišljenja na Krsnu je vrlo lak i ovdje je lijepo opisan. Prije svega, Gospodin je purusa, osoba - mi mislimo na osobu Ramu i osobu Krsnu. Bez obzira da li mislimo na Ramu ili na Krsnu, On je opisan u ovom stihu Bhagavad-gite. Gospodin je kavi; to znači da poznaje prošlost, sadašnjost i budućnost i stoga zna sve. On je najstarija osoba jer je porijeklo svega; sve potječe od Njega. Vrhovni je upravitelj univerzuma i održavalac i učitelj čovječanstva. Gospodin

je manji od najmanjeg. Živo biće je deset tisuća puta manje od vrha vlasi kose, ali Gospodin je tako nepojmljivo mali da ulazi u srce takvog sićušnog bića. Zato se kaže da je manji od najmanjeg. Kao Svevišnji, On može ući u atom i u srce najmanjeg i kao Nad-duša upravljati njime. Iako je tako mali, ipak je sveprožimajući i održava sve. On održava sve planetarne sisteme. Često se čudimo kako svi ovi veliki planeti lebde u zraku. Ovdje je rečeno da Svevišnji Gospodin Svojom nepojmljivom energijom održava sve te velike planete i galaktičke sisteme. U svezi s time veoma je značajna riječ acintya ("nepojmljiv"). Energija Boga je iznad naše moći shvaćanja i mišljenja i zato se naziva nepojmljivom (acintya). Tko to može poreći? On prožima čitav materijalni svijet, a ipak je iznad njega. Mi ne možemo shvatiti čak ni ovaj materijalni svijet koji je beznačajan u usporedbi s duhovnim svijetom. Kako onda možemo shvatiti ono što je iznad njega? Acintya znači ono što je iznad ovog materijalnog svijeta, ono što naši argumenti, logika i filozofska špekulacija ne mogu dodirnuti, ono što je nepojmljivo. Stoga, izbjegavajući beskorisnu raspravu i spekulaciju, inteligentne osobe trebaju prihvatiti ono što je rečeno u spisima kao što su Vede, Bhagavad-gita i Šrimad-Bhagavatam i slijediti principe postavljene u njima. To će ih dovesti do razumijevanja.

प्रयाणकाले मनसाऽचलेन
भक्त्या युक्तो योगबलेन चैव ।
भ्रुवोर्मध्ये प्राणमावेश्य सम्य-
क्स तं परं पुरुषमुपैति दिव्यम् ॥ १० ॥

prayana-kale manasacalena
bhaktya yukto yoga-balena caiva
bhruvor madhye pranam avecyā samyak
sa tam param puruṣam upaiti divyam

prayana-kale - u trenutku smrti;
manasa - s umom;
acalena - bez odstupanja;
bhaktya - pun devocije;
yuktah - zaokupljen;
yoga-balena - moći mistične joge;
ca - također;
eva - svakako;
bhruvoh - dvije obrve;
madhye - između;
pranam - životni zrak;
avesya - utemeljujući;
samyak - potpuno;
sah - on;
tam - to;
param - transcendentalnu;
puruṣam - Božanska Osoba;
upaiti - dostiže;
divyam - u duhovnom carstvu;

Onaj tko u trenutku smrti uzdigne svoj životni zrak između obrva i zahvaljujući moći joge se s velikom devocijom sjeća Svevišnjeg Gospodina, sigurno će dostići Svevišnju Božansku Osobu.

SMISAO: U ovom stihu je jasno rečeno da u trenutku smrti um mora biti utemeljen u devociji prema Svevišnjoj Božanskoj Osobi. Za one koji posjeduju iskustvo u primjeni yoge, preporučuje se da uzdignu životnu silu između obrva (u ajwa-cakru). Ovdje se preporučuje proces sat-cakra-yoge, koji obuhvaća meditaciju na šest cakri. Čisti bhakta ne primjenjuje takvu yogu, ali kako je uvijek zaokupljen svjesnošću Krsne, u trenutku smrti se milošću Svevišnjeg Gospodina može sjetiti Gospodina. To će biti objašnjeno u četrnaestom stihu.

U ovom stihu je posebno značajna riječ yoga-balena, jer se bez yoge - bilo sat-cakra-yoge ili bhakti-yoge - u trenutku smrti ne može dostići to transcendentalno stanje. Ne možemo se odjednom sjetiti Svevišnje Božanske Osobe u trenutku smrti; moramo slijediti neki sistem yoge, posebno sistem bhakti-yoge. Kako je u trenutku smrti um jako uznemiren, trebamo tijekom života biti zaokupljeni transcendencijom slijedeći proces yoge.

यदक्षरं वेदविदो वदन्ति
विशन्ति यद्यतयो वीतरागाः ।
यदिच्छन्तो ब्रह्मचर्यं चरन्ति
तत्ते पदं संग्रहेण प्रवक्ष्ये ॥ ११ ॥

yad aksaram veda-vido vadanti
vicanti yad yatayo vita-ragah
yad icchanto brahmacaryam caranti
tat te padam saggrahena pravaksye

yat - *taj koji*;
aksaram - *slog om*;
veda-vidah - *osobe upućene u Vede*;
vadanti - *izgovaraju*;
visanti - *ulaze*;
yat - *u koga*;
yatayah - *veliki mudraci*;
vita-ragah - *u odvojenom redu života*;
yat - *to koje*;
icchantah - *želeći*;
brahmacaryam - *celibat*;
caranti - *slijede*;
tat - *tu*;
te - *tebi*;
padam - *situaciju*;
saggrahena - *sažeto*;
pravaksye - *objasniti ću*;

Učeni poznavaoi Veda, koji izgovaraju omkaru i koji su veliki mudraci u odvojenom redu života ulaze u Brahman. Onaj tko želi dostići takvo savršenstvo živi u celibatu. Sada ću ti ukratko objasniti ovaj proces kojim se može dostići spasenje.

SMISAO: Gospodin Šri Krsna je preporučio Arjuni proces sat-cakra-yoge, kojim se životni zrak uzdiže do točke između obrva. Smatrajući samo po sebi razumljivim da Arjuna ne zna kako primjenjivati sat-cakra-yogu, Gospodin u narednim stihovima objašnjava proces. Gospodin kaže da Brahman, iako je jedan, ima različite manifestacije i obilježja. Posebno je za impersonaliste aksara ili omkara – slog om - istovjetna sa Brahmanom. Krsna ovdje objašnjava neosobni Brahman, u koji ulaze mudraci u odvojenom redu života.

U vedskom sistemu obrazovanja učenici se od samog početka uče vibrirati om i stječu znanje o neosobnom Brahmanu živeći s duhovnim učiteljem u potpunom celibatu. Na taj način spoznaju dva obilježja Brahmana. Taj sistem je prijeko potreban za učenikov napredak u duhovnom životu, ali u sadašnjem trenutku takav brahmacari život u celibatu uopće nije moguć. Društvena struktura svijeta se toliko promijenila da nije moguće od početka učeničkog života slijediti pravila celibata. U čitavom svijetu postoje razne institucije za razna područja znanja, ali ne postoji priznata institucija u kojoj se učenici mogu obrazovati u principima brahmacarye. Bez slijedenja pravila celibata, vrlo je teško napredovati u duhovnom životu. Zato je Gospodin Caitanya, na temelju naredbi spisa za ovo doba Kali, objavio da u ovom dobu niti jedan proces spoznaje Svevišnjeg nije moguć osim pjevanja Gospodinovih svetih imena: Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare.

सर्वद्वाराणि संयम्य मनो हृदि निरुध्य च ।
मूर्ध्न्याधयात्मनः प्राणमास्थितो योगधारणां ॥१२॥

sarva-dvarani samyamya mano hrđi nirudhya ca
murdhny adhayatmanah pranam asthito yoga-dharanam

sarva-dvarani - sve otvore na tijelu;
samyamya - kontrolirajući;
manah - um;
hrđi - u srcu;
nirudhya - ograničavajući;
ca - također;
murdhni - na glavi;
adhaya - usredotočujući;
atmanah - duša;
pranam - životni zrak;
asthitah - utemeljena;
yoga-dharanam - u jogi;

Jogi je odvojen od svih aktivnosti osjetila. Zatvarajući sva vrata osjetila i usredotočujući um na srce, uzdigavši životni zrak do vrha glave, utemeljuje se u jogi.

SMISAO: Da bi slijedila proces yoge koji je ovdje preporučen, osoba prvo mora zatvoriti vrata sveg osjetilnog uživanja. To se naziva pratyahara ili povlačenje osjetila od osjetilnih predmeta. Treba potpuno vladati osjetilnim organima za stjecanje znanja - očima, ušima, s nosom, jezikom i dodirrom - i ne treba im dozvoliti da budu zaokupljeni zadovoljavanjem osjetila. Tako može um usredotočiti na Nad-dušu u srcu, a životnu silu uzdići do vrha glave. Taj proces je bio detaljno opisan u šestom poglavlju. Ali kao što je ranije bilo spomenuto, nije praktičan u ovom dobu. Najbolji proces je svjesnost Krsne. Ako možemo uvijek u umu misliti na Krsnu u predanom služenju, vrlo lako možemo ostati u neuznemirenom transcendentnom transu ili samadhiju.

STIH 13

ओमित्येकाक्षरं ब्रह्म व्याहरन्मामनुस्मरन् ।
यः प्रयाति त्यजन्देहं स याति परमां गतिम् ॥१३॥

om ity ekaksaram brahma vyaharan mam anusmaran
yah prayati tyajan deham sa yati paramam gatim

om - spoj slova om (omkaru);
iti - tako;
eka-aksaram - jedan slog;
brahma - apsolutan;
vyaharan - vibrirajući;
mam - Mene (Krišne);
anusmaran - sjećajući se;
yah - svatko tko;
prayati - napusti;
tyajan - napuštajući;
deham - ovo tijelo;
sah - on;
yati - dostiže;
paramam - vrhovno;
gatim - odredište;

Ako osoba, nakon što se utemelji u takvoj jogi i vibrira sveti slog om, vrhovni spoj slova, misli na Svevišnju Božansku Osobu i napusti tijelo, sigurno će dostići duhovne planete.

SMISAO: Ovdje je jasno rečeno da se om, Brahman i Gospodin Krsna ne razlikuju. Neosobni zvuk Krsne je om, ali zvuk Hare Krsna sadrži om. Pjevanje Hare Krsna mantrе je jasno preporučeno za ovo doba. Ako osoba na kraju života napusti tijelo pjevajući Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare, sigurno će dostići neku od duhovnih planeta, ovisno o raspoloženju u kojem primjenjuje proces. Krsnini bhakte odlaze na Krsnin planet, Goloka Vrndavanu. Personalist može otići i na jednu od bezbroj drugih planeta na duhovnom nebu, poznatih kao Vaikuntha planete dok impersonalisti ostaju u brahmajyotiju.

STIH 14

अनन्यचेताः सततं यो मां स्मरति नित्यशः ।
तस्याहं सुलभः पार्थ नित्ययुक्तस्य योगिनः ॥१४॥

ananya-cetah satatam yo mam smarati nityacah
tasyaham sulabhah partha nitya-yuktasya yoginah

ananya-cetah - bez odstupanja uma;
satatam - uvijek;
yah - svatko tko;
mam - Mene (Krišne);
smarati - sjeća se;
nityacah - redovito;
tasya - on;
aham - Mene;
su-labhah - vrlo lako može dostići;
partha - o Prithin sine;
nitya - neprestano;
yuktasya - koji služi;
yoginah - bhakta;

Onaj tko se uvijek bez odstupanja sjeća Mene, lako Me može dostići, o Prithin sine, jer neprestano predano služi.

SMISAO: Ovaj stih posebno opisuje krajnje odredište koje dostižu neokaljani bhakte koji služe Svevišnju Božansku Osobu u bhakti-yogi. U prethodnim stihovima su bile opisane četiri različite vrste bhakta - nesretni, znatiželjni, oni koji žele materijalnu dobit i špekulativni filozofi. Bili su opisani i različiti procesi oslobođenja: karma-yoga, jwana-yoga i hatha-yoga. Principi tih sistema yoge sadrže u sebi nešto bhakti, ali ovaj stih posebno opisuje čistu bhakti-yogu, bez primjesa jwane, karmę ili hathe. Riječ ananya-cetah ukazuje da u čistoj bhakti-yogi bhakta ne želi ništa osim Krsne. Čisti bhakta se ne želi uzdići na rajске planete, niti se želi stopiti s brahmajyotijem ili dostići oslobođenje od materijalne zapletenosti. Čisti bhakta ništa ne želi. U Caitanya-caritamrti je opisan kao niskama, što znači da ne želi ništa za sebe. Samo on dostiže savršeni mir, a ne oni koji žele nešto za sebe. Dok jwana-yogi, karma-yogi ili hatha-yogi ima vlastiti sebični interes, savršeni bhakta nema niti jednu želju osim da zadovolji Svevišnju Božansku Osobu. Stoga Gospodin kaže da Ga onaj, tko Mu je nepokolebljivo predan, može lako dostići.

Čisti bhakta uvijek predano služi Krsnu u nekom od njegovih raznih osobnih oblika. Krsna ima razne potpune ekspanzije i inkarnacije, kao što su Rama i Nrsimha i bhakta može izabrati bilo koji od tih transcendentalnih oblika Svevišnjeg Gospodina i usredotočiti svoj um na Njega, služeći Ga s ljubavlju. Takav bhakta se ne suočava ni s jednim od problema koji muče sljedbenike drugih yoga. Bhakti-yoga je vrlo jednostavna, čista i laka. Osoba je može početi primjenjivati jednostavno pjevajući Hare Krsna. Gospodin je milostiv prema svima, ali kao što smo već objasnili, posebno je naklonjen onima koji Ga uvijek služe bez odstupanja. Gospodin pomaže

takvim bhaktama na razne načine. U Vedama (Katha Upanisada 1.2.23) je rečeno - yam evaisa vrnute tena labhyas / tasyaisa atma vivrnute tanum svam: onaj tko je potpuno predan i predano služi Svevišnjeg Gospodina može shvatiti pravu prirodu Svevišnjeg Gospodina. U Bhagavad-giti (10.10) je rečeno - dadami buddhi-yogam tam: Gospodin daje takvom bhakti dovoljno inteligencije tako da bhakta na kraju može doći k Njemu u Njegovom duhovnom carstvu.

Posebna kvalifikacija čistog bhakte je da uvijek misli na Krsnu bez odstupanja ne obazirući se na vrijeme ili na mjesto. Ne bi trebalo biti prepreka. Bhakta treba biti sposoban izvršiti svoju službu svuda i u svako vrijeme. Neki kažu da bhakta treba živjeti na svetim mjestima kao što je Vrndavana ili neki sveti grad u kom je Gospodin živio, ali čisti bhakta može živjeti svuda i svojim predanim služenjem stvoriti atmosferu Vrndavane. Šri Advaita je rekao Gospodinu Caitanyi: "Gdje god si Ti, o Gospodine - tamo je Vrndavana".

Riječi satatam i nityacah, koje znače "uvijek", "redovito", ili "svaki dan", ukazuju da se čisti bhakta uvijek sjeća Krsne i meditira na Njega. To su kvalifikacije čistog bhakte koji vrlo lako može dostići Gospodina. Bhakti-yoga je sistem koji je u Giti preporučen više od svih drugih sistema. Bhakti-yogiji djeluju na pet različitih načina: (1) kao canta-bhakte, koji predano služe u pasivnom položaju; (2) dasya-bhakte, koji predano služe kao sluge; (3) sakhya-bhakte, koji služe kao prijatelji; (4) vatsalya-bhakte, koji služe kao roditelji; (5) madhurya-bhakte, koji služe kao ljubavnice Svevišnjeg Gospodina. Čisti bhakta uvijek transcendentalno služi Svevišnjeg Gospodina s ljubavlju na jedan od ovih načina i ne može zaboraviti Svevišnjeg Gospodina. Tako lako dostiže Gospodina. Čisti bhakta ne može ni za trenutak zaboraviti Svevišnjeg Gospodina, a Svevišnji Gospodin ne može ni za trenutak zaboraviti Svog čistog bhaktu. To je veliki blagoslov procesa pjevanja maha-mantre u svjesnosti Krsne - Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare.

Stih 15

मामुपेत्य पुनर्जन्म दुःखालयमशाश्वतम् ।
नामुवन्ति महात्मानः संसिद्धिं परमां गताः ॥१५॥

mam upetya punar janma dukkhalayam acacvatam
napnuvanti mahatmanah samsiddhim paramam gatah

mam - *Mene*;
upetya - *dostigavši*;
punah - *ponovo*;
janma - *rađaju se*;
dukhka-alayam - *mjesto bijeda*;
acacvatam - *privremeno*;
na - *nikada ne*;
apnuvanti - *dolaze u*;
maha-atmanah - *velike duše*;
samsiddhim - *savršenstvo*;
paramam - *krajnje*;
gatah - *dostigavši*;

Dostigavši Mene, velike duše, koje su jogiji puni devocije, nikada se više ne vraćaju u ovaj privremeni svijet pun bijeda, jer su dostigle najviše savršenstvo.

SMISAO: Pošto je ovaj materijalni svijet pun bijeda rođenja, starosti, bolesti i smrti, onaj tko dostigne vrhovni planet, Krsnaloku, Goloka Vrndavanu, prirodno se ne želi vratiti. Vrhovni planet je opisan u vedskoj literaturi kao avyakta, aksara i parama gati. Drugim riječima, taj planet je iznad dosega naše materijalne vizije i neobjašnjiv je, ali je najviši cilj, odredište mahatma (velikih duša). Mahatme primaju transcendentalne poruke od spoznatih bhakta i tako postupno razvijaju predano služenje u svjesnosti Krsne i postaju toliko obuzeti transcendentalnim služenjem da se više ne žele uzdići ni na jednu od materijalnih planeta, niti žele biti prenijeti na neki duhovni planet. Žele samo Krsnu i Krsnino društvo i ništa više. To je najviše savršenstvo

života. Ovaj stih posebno opisuje personaliste - bhakte Svevišnjeg Gospodina Krsne. Ti bhakte u svjesnosti Krsne dostižu najviše savršenstvo života. Drugim riječima, oni su najuzvišenije duše.

Stih 16

आब्रह्मभुवनाल्लोकाः पुनरावर्तिनोऽर्जुन ।
मामुपेत्य तु कौन्तेय पुनर्जन्म न विद्यते ॥१६॥

a-brahma-bhuvanah lokah punar avartino 'rjuna
mam upetya tu kaunteya punar janma na vidyate

a-brahma-bhuvanah - do planete Brahmaloke;
lokah - u planetarne sisteme;
punah - ponovo;
avartinah - vraća se;
arjuna - o Arđuna;
mam - Meni;
upetya - došavši;
tu - ali;
kaunteya - o Kuntin sine;
punah janma - ponovnog rađanja;
na - nikada ne;
vidyate - dolazi do;

Svi planeti u materijalnom svijetu, od najvišeg do najnižeg, mjesta su bijede na kojima se odvija uzastopno rađanje i umiranje. Ali onaj tko dostigne Moje prebivalište, o Kuntin sine, nikada se više ne rađa.

SMISAO: Sve vrste yogija - karma, jwana, hatha, itd. - na kraju moraju dostići savršenstvo devocije u bhakti-yogi ili svjesnosti Krsne, prije nego što mogu otići u Krsnino transcendentalno prebivalište da se nikada više ne vrate. Oni koji dostignu najviše materijalne planete, planete polubogova, ponovo bivaju podvrgnuti uzastopnom rađanju i umiranju. Kao što se osobe sa Zemlje uzdižu na više planete, ljudi s viših planeta, kao što su Brahmaloka, Candraloka i Indraloka, padaju na Zemlju. Žrtvovanje zvano pawcagni-vidya, preporučeno u Chandogya Upanisadi, omogućuje osobi dostizanje Brahmaloke, ali ako na Brahmaloki ne njeguje svjesnost Krsne, mora se vratiti na Zemlju. Oni koji na višim planetima napreduju u svjesnosti Krsne postupno se uzdižu na još više planete i u trenutku kozmičkog uništenja bivaju prenijeti u vječno duhovno carstvo. U svom komentaru na Bhagavad-gitu Śrīdhara Svami navodi slijedeći stih:

brahmana saha te sarve samprapte pratisawcare
parasyante krtatmanah pravicanti param padam

"Kada dođe do uništenja ovog materijalnog univerzuma, Brahma i njegovi bhakte koji su neprestano zaokupljeni svjesnošću Krsne, bivaju prenijeti u duhovni univerzum na duhovne planete, u skladu s njihovim željama."

Stih 17

सहस्रयुगपर्यन्तमहर्षद्ब्रह्मणो विदुः ।
रात्रिं युगसहस्रान्तां तेऽहोरात्रविदो जनाः ॥१७॥

*sahasra-yuga-paryantam ahar yad brahmaṇo viduḥ
rātrim yuga-sahasrāntāṃ te 'ho-rātra-vido janāḥ*

sahasra-yuga-paryantam ahar yad brahmano viduh
ratrim yuga-sahasrantam te 'ho-ratra-vido janah

sahasra - tisuću;
yuga - milenija;
paryantam - obuhvaćaju;
ahah - dan;
yat - taj koji;
brahmanah - Brahme;
viduh - znaju;
ratrim - noć;
yuga - mileniji;
sahasra-antam - slično tome, završava se nakon tisuću;
te - oni;
ahah-ratra - dan i noć;
vidah - koji shvaćaju;
janah - ljudi;

Po ljudskom proračunu, Brahmin dan traje tisuću milenija, a toliko traje i njegova noć.

SMISAO: Trajanje materijalnog univerzuma je ograničeno i manifestira se u ciklusima koji se nazivaju kalpe. Kalpa je jedan Brahmin dan koji se sastoji od tisuću ciklusa četiri yuge ili doba po imenu: Satya, Treta, Dvapara i Kali. U Satya-yugi vlada vrlina, mudrost i religija i nema neznanja i poroka. Ta yuga traje 1 728 000 godina. U Treta-yugi se pojavljuje porok i ona traje 1 296 000 godina. U Dvapara-yugi vrlina i religija sve više nestaju, a porok se povećava. Ta yuga traje 864 000 godina. Na kraju, u Kali-yugi (sadašnjoj yugi koja traje već 5 000 godina) prevladavaju sukobi, neznanje, bezbožnost i porok, a prava vrlina gotovo i ne postoji. Ova yuga traje 432 000 godina. U Kali-yugi porok se do te mjere povećava da se na kraju yuge sam Svevišnji Gospodin pojavljuje kao Kalki avatara, ubija demone, spašava Svoje bhakte i započinje novu Satya-yugu. Proces se potom ponavlja. U jednom Brahminom danu, ove četiri yuge se smijene tisuću puta, a isti broj yuga predstavlja jednu njegovu noć. Brahma živi stotinu takvih "godina" i onda umire. Po zemaljskom proračunu, tih "stotinu godina" iznosi 311 trilijuna 40 milijardi zemaljskih godina. Po tom proračunu, Brahmin život izgleda fantastičan i beskrajn, ali s gledišta vječnosti, kratak je poput bljeska munje. U Uzročnom Oceanu ima bezbroj Brahma koji se pojavljuju i nestaju poput mjehurića pjene u Atlantskom oceanu. Brahma i njegova kreacija su dio materijalnog univerzuma i stoga se stalno pojavljuju i nestaju.

U materijalnom univerzumu čak ni Brahma nije oslobođen procesa rađanja, umiranja, starosti i bolesti. Međutim, Brahma neposredno služi Svevišnjeg Gospodina upravljajući ovim univerzumom i zato odmah dostiže oslobođenje. Vrlo napredni sannyasiji bivaju uzdignuti na Brahmin planet, Brahmalo, najviši planet u materijalnom univerzumu, koji nadživljava sve rajske planete u gornjem sloju planetarnog sistema, ali po zakonu prirode nakon određenog vremena Brahma i svi stanovnici Brahmaloke podliježu smrti.

Stih 18

**अव्यक्ताद्भव्यक्तयः सर्वाः प्रभवन्त्यहरागमे ।
रात्र्यागमे प्रलीयन्ते तत्रैवाव्यक्तसंज्ञके ॥१८॥**

avyaktad vyaktayah sarvah prabhavanty ahar-agame
ratry-agame praliyante tatraivavyakta-samjwake

avyaktat - iz neispoljenog;
vyaktayah - živa bića;

sarvah - sva;
prabhavanti - manifestiraju se;
ahah-agame - na početku dana;
ratri-agame - kada padne noć;
praliyante - uništavaju se;
tatra - u to;
eva - svakako;
avyakta - neispoljeno;
samjwake - koje se zove;

Na početku Brahminog dana sva živa bića se manifestiraju iz neispoljenog stanja i kada padne noć ponovo se stapaju s neispoljenim.

Stih 19

भूतग्रामः स एवायं भूत्वा भूत्वा प्रलीयते ।
रात्र्यागमेऽवशः पार्थ प्रभवत्यहरागमे ॥१९॥

bhuta-gramah sa evayam bhutva bhutva praliyate
ratri-agame 'vacah partha prabhavaty ahar-agame

bhuta-gramah - sva živa bića;
sah - ta;
eva - svakako;
ayam - taj;
bhutva bhutva - iznova i iznova se rađaju;
praliyate - uništavaju se;
ratri - noć;
agame - kada dođe;
avacah - odmah;
partha - o Prithin sine;
prabhavati - manifestira se;
ahah - dan;
agame - kada dođe;

Iznova i iznova, s dolaskom Brahminog dana, sva živa bića se rađaju, a s dolaskom Brahmine noći bivaju bespomoćno uništena.

SMISAO: Manje inteligentni ljudi, koji pokušavaju ostati u ovom materijalnom svijetu, mogu se uzdići na više planete, ali nakon toga ponovo moraju doći na ovaj planet Zemlju. Dok traje Brahmin dan, mogu vršiti svoje aktivnosti na višim i nižim planetima u ovom materijalnom svijetu, ali kada dođe Brahmina noć bivaju uništeni. Za vrijeme dana dobivaju razna tijela za materijalne aktivnosti, ali u noći više nemaju tijela već ostaju zbijeni u tijelu Visnua. Potom se ponovo manifestiraju kada nastupi Brahmin dan. Bhutva bhutva praliyate: tijekom dana se manifestiraju, a tijekom noći bivaju uništeni i ostaju neispoljeni milijune i milijune godina. Kada se Brahma ponovo rodi u sljedećem mileniju, ponovo se manifestiraju. Na taj način bivaju opčinjeni čarima materijalnog svijeta. Ali inteligentne osobe koje se posvete svjesnosti Krsne potpuno iskorištavaju ljudski oblik života za predano služenje Gospodina pjevajući Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare. Tako se čak i nakon ovog života mogu prenijeti na Krsnin duhovni planet i tamo biti vječno blažene, ne podliježući uzastopnom rađanju.

STIH 20

परस्तस्मात्तु भावोऽन्योऽव्यक्तोऽव्यक्तात्सनातनः ।
यः स सर्वेषु भूतेषु नश्यत्सु न विनश्यति ॥२०॥

paras tasmāt tu bhavo 'nyo 'vyakto 'vyaktat sanatanah
yah sa sarvesu bhutesu nacyatsu na vinacyati

parah - *transcendentalna*;
tasmāt - *ovoj*;
tu - *ali*;
bhavah - *priroda*;
anyah - *druga*;
avyaktah - *neispoljena*;
avyaktat - *neispoljenoj*;
sanatanah - *vječna*;
yah sah - *ta koja*;
sarvesu - *sva*;
bhutesu - *manifestacija*;
nacyatsu - *uništena*;
na - *nikada*;
vinacyati - *uništena*;

A ipak, postoji druga neispoljena priroda, vječna i transcendentalna prema ovoj ispoljenoj i neispoljenoj materiji. Ta vrhovna priroda nikada ne biva uništena. Kada sve u ovom svijetu bude uništeno, taj dio ostaje kakav jest.

SMISAO: Krsnina viša, duhovna energija je transcendentalna i vječna. Ne podliježe promjenama materijalne prirode, koja se manifestira i uništava za vrijeme Brahminih dana i noći. Krsnina viša energija je kvalitativno potpuno suprotna materijalnoj prirodi. Viša i niža priroda se objašnjavaju u sedmom poglavlju.

STIH 21

अव्यक्तोऽक्षर इत्युक्तस्तमाहुः परमां गतिम् ।
यं प्राप्य न निवर्तन्ते तद्धाम परमं मम ॥२१॥

avyakto 'ksara ity uktas tam ahuh paramam gatim
yam prapya na nivartante tad dhama paramam mama

avyaktah - *neispoljeno*;
aksarah - *besprijekorno*;
iti - *tako*;
uktah - *kaže se*;
tam - *to*;
ahuh - *poznato*;
paramam - *krajnje*;
gatim - *odredište*;
yam - *koje*;
prapya - *dostigavši*;
na - *nikada*;
nivartante - *vraća se*;
tat - *to*;
dhama - *prebivalište*;
paramam - *vrhovno*;
mama - *Mojem*;

Ono što vedantisti opisuju kao neispoljeno i besprijeckorno, ono što je poznato kao vrhovno odredište, ono mjesto iz kojeg se osoba, kada ga jednom dostigne, nikada ne vraća - to je Moje vrhovno prebivalište.

SMISAO: Vrhovno prebivalište Božanske Osobe Krsne je opisano u Brahma-samhiti kao cintamani-dhama, mjesto u kojem se sve želje ispunjavaju. Vrhovno prebivalište Gospodina Krsne, poznato kao Goloka Vrndavana, puno je palača napravljenih od čarobnog kamena. Tamo ima drveća koje se zove "drveće želja" i koje daje sve vrste namirnica koje netko zatraži i krava poznatih kao surabhi krave, koje daju neograničene količine mlijeka. U tom prebivalištu Gospodina služe stotine tisuća boginja sreće (laksmija), a Gospodin se zove Govinda, prvobitni Gospodin i uzrok svih uzroka. Gospodin obično svira Svoju flautu (venum kvanantam). Njegov transcendentalni oblik je najprivlačniji oblik u svim svjetovima – Njegove oči nalikuju laticama lotosa, a boja Njegovog tijela boji oblaka. Toliko je privlačan da Njegova ljepota nadmašuje ljepotu tisuća Kupida. Gospodin nosi odjeću boje šafrana, vijenac oko vrata i paunovo pero u kosi. U Bhagavad-giti Gospodin Krsna daje samo mali nagovještaj Svog osobnog prebivališta, Goloka Vrndavane, najvišeg planeta u duhovnom carstvu. Slikovit opis se nalazi u Brahma-samhiti. Vedska literatura (Katha Upanisada 1.3.11) tvrdi da ne postoji ništa više od prebivališta Vrhovnog Boga i da je to prebivalište krajnje odredište (purusan na param kiwcit sa katha parama gatih). Kada ga osoba dostigne, nikada se više ne vraća u materijalni svijet. Krsnino vrhovno prebivalište i sam Krsna se ne razlikuju, jer su kvalitativno istovjetni. Vrndavana koja se nalazi na ovoj planeti Zemlji, sto četrdeset kilometara jugoistočno od Delhija, replika je vrhovne Goloka Vrndavane na duhovnom nebu. Kada je Krsna sišao na ovu planetu Zemlju, zabavljao se u tom predjelu zemlje poznatom kao Vrndavana, koje obuhvaća oko sto trideset kvadratnih kilometara u oblasti Mathura, u Indiji.

STIH 22

पुरुषः स परः पार्थ भक्त्या लभ्यस्त्वनन्यया ।
यस्यान्तःस्थानि भूतानि येन सर्वमिदं ततम् ॥२२॥

purusah sa parah partha bhaktya labhyas tv ananyaya
yasyantah-sthani bhutani yena sarvam idam tatam

purusah - *Vrhovna osoba;*
sah - *On;*
parah - *Vrhovni, od koga nitko nije veći;*
partha - *o Prithin sine;*
bhaktya - *predanim služenjem;*
labhyah - *može se dostići;*
tu - *ali;*
ananyaya - *neokaljanim, ne odstupajući;*
yasya - *koji;*
antah-sthani - *u;*
bhutani - *čitavoj ovoj materijalnoj manifestaciji;*
yena - *koji;*
sarvam - *sve;*
idam - *što možemo vidjeti;*
tatam - *prožima;*

Svevišnji Gospodin, koji je najveći od svih, može se dostići neokaljanom devocijom. Iako je prisutan u Svom prebivalištu, sveprožimajući je i sve počiva u Njemu.

SMISAO: Ovdje je jasno rečeno da je vrhovno odredište, iz kojeg nema povratka, prebivalište Krsne, Vrhovne Osobe. Brahma-samhita opisuje to vrhovno prebivalište kao ananda-cinmaya-rasa, mjesto u kojem je sve puno duhovnog blaženstva. Sva raznolikost koja se tamo manifestira

ima prirodu duhovnog blaženstva - tamo ništa nije materijalno. Ta raznolikost se manifestira kao duhovna ekspanzija samog Vrhovnog Boga, jer je potpuno duhovne prirode, kao što je bilo objašnjeno u sedmom poglavlju. Što se tiče ovog materijalnog svijeta, iako je Gospodin uvijek prisutan u Svom vrhovnom prebivalištu, ipak sve prožima Svojom materijalnom energijom. Tako je Svojim duhovnim i materijalnim energijama prisutan svuda - i u duhovnim i u materijalnim univerzumima. Yasyantah-sthani znači da se sve održava u Njemu, u Njegovoj duhovnoj ili materijalnoj energiji. Ovim energijama Gospodin prožima sve.

Riječ bhaktya u ovom stihu jasno ukazuje da se Krsnino vrhovno prebivalište ili bezbrojni Vaikuntha planeti mogu dostići samo predanim služenjem, bhakti. Niti jedan drugi proces nam ne može pomoći da dostignemo to vrhovno prebivalište. Vede (Gopala-tapani Upanisada 3.2) također opisuju to vrhovno prebivalište i Svevišnju Božansku Osobu. Eko vaci sarva-gah krsnah. U tom prebivalištu postoji samo jedna Svevišnja Božanska Osoba, čije je ime Krsna. On je vrhovno milostivo Božanstvo i iako tamo prebiva kao jedan, ekspandirao se u milijune i milijune potpunih ekspanzija. Vede uspoređuju Gospodina s drvetom koje stoji nepomično, a ipak rađa razne plodove, cvjetove i mijenja lišće. Gospodinove potpune ekspanzije koje predsjedavaju planetima Vaikunthe imaju četiri ruke i različita imena - Purusottama, Trivikrama, Kecava, Madhava, Aniruddha, Hrsikeca, Sagkarsana, Pradyumna, Śridhara, Vasudeva, Damodara, Janardana, Narayana, Vamana, Padmanabha, itd.

Brahma-samhita (5.37) također potvrđuje da je Gospodin, iako je uvijek prisutan u vrhovnom prebivalištu, Goloka Vrndavani, sveprožimajući, tako da se sve lijepo odvija (goloka eva nivasaty akhilatma-bhuta). U Vedama (Cvetacvatara Upanisadi 6.8) je rečeno - parasya caktir vividhaiva cruyate / svabhaviki jwana-bala-kriya ca: Njegove energije su toliko sveobuhvatne da se zahvaljujući njihovom sistematskom i besprijekornom djelovanju sve u kozmičkoj manifestaciji lijepo odvija, iako je Svevišnji Gospodin jako daleko.

STIH 23

यत्र काले त्वनावृत्तिमावृत्तिं चैव योगिनः ।
प्रयाता यान्ति तं कालं वक्ष्यामि भरतर्षभ ॥२३॥

yatra kale tv anavrttim avrttim caiva yoginah
prayata yanti tam kalam vaksyami bharatarsabha

yatra - u koje;
kale - vrijeme;
tu - i;
anavrttim - ne vraćaju se;
avrttim - vraćaju se;
ca - također;
eva - svakako;
yoginah - različite vrste mistika;
prayatah - otišavši;
yanti - dostižu;
tam - to;
kalam - vrijeme;
vaksyami - opisati ću;
bharata-rsabha - o najbolji od Bharata;

O najbolji od Bharata, sada ću ti opisati različita vremena u koja jogi može napustiti ovaj svijet, od kojih ovisi da li će se vratiti u njega ili ne.

SMISAO: Neokaljani bhakte Svevišnjeg Gospodina, koji su potpuno predane duše, ne mare kada će ili kako napustiti tijelo. Oni sve prepuštaju Krsni i tako se lako i sretno vraćaju Bogu. Ali oni koji nisu čisti bhakte i koji ovise o takvim procesima duhovne spoznaje kao što su karma-yoga, jwana-yoga i hatha-yoga, moraju napustiti tijelo u odgovarajuće vrijeme. Tako mogu biti sigurni da će se vratiti u svijet rođenja i smrti ili neće.

Ako je yogi savršen, može izabrati kada će i u kojoj situaciji napustiti ovaj materijalni svijet. Ali ako nije savršen, njegov uspjeh ovisi o tome da li će slučajno napustiti tijelo u pogodno vrijeme. Gospodin će u sljedećem stihu objasniti pogodno vrijeme za napuštanje tijela koje omogućuje yogiju da se ne vrati u ovaj svijet. Prema Acaryi Baladevi Vidyabhusani, sanskriptska riječ kala koja je ovdje upotrijebljena odnosi se na predsjedavajuće božanstvo vremena.

STIH 24

अग्निर्ज्योतिरहः शुक्रः षण्मासा उत्तरायणम् ।
तत्र प्रयाता गच्छन्ति ब्रह्म ब्रह्मविदो जनाः ॥२४॥

agnir jyotir ahah cuklah san-masa uttarayanam
tatra prayata gacchanti brahma brahma-vido janah

agnih - *vatra*;
jyotih - *svjetlost*;
ahah - *dan*;
cuklah - *svijetlo dvotjedno razdoblje*;
sat-masah - *šest mjeseci*;
uttara-ayanam - *kada sunce putuje sjeverom*;
tatra - *tamo*;
prayatah - *oni koji napuste tijelo*;
gacchanti - *idu*;
brahma - *Apsolutu*;
brahma-vidah - *koje su spoznale Apsolut*;
janah - *osobe*;

Oni koji su spoznali Vrhovni Brahman dostižu Svevišnjeg napuštajući svijet za vrijeme utjecaja boga vatre, u svjetlosti, u povoljnom trenutku dana, za vrijeme dvotjednog razdoblja kada mjesec raste ili za vrijeme šest mjeseci kada se sunce kreće sjevernom stranom.

SMISAO: Kada se spominju vatra, svjetlost, dan i dvotjedno razdoblje mjeseca, trebamo znati da svima njima upravljaju različita predsjedavajuća božanstva koja uređuju na koji način će duša napustiti tijelo. U trenutku smrti um nosi osobu ka novom životu. Ako napusti tijelo u ovo vrijeme, slučajno ili po planu, postoji mogućnost da dostigne neosobni brahmajyoti. Mistici koji su napredni u yogi mogu odabrati vrijeme i mjesto napuštanja tijela. Ostali nemaju kontrolu nad tim - ako slučajno napuste tijelo u povoljnom trenutku, neće se vratiti u krug rođenja i smrti. U protivnom, najvjerojatnije će se morati vratiti. Međutim, čisti bhakta svjestan Krsne se ne treba bojati da će se vratiti, bez obzira da li napusti tijelo u povoljnom ili nepovoljnom trenutku, slučajno ili po planu.

STIH 25

धूमो रात्रिस्तथा कृष्णः षण्मासा दक्षिणायनम् ।
तत्र चान्द्रमसं ज्योतिर्योगी प्राप्य निवर्तते ॥२५॥

dhumo ratrih tatha krsnah san-masa daksinayanam
tatra candramasam jyotir yogi prapya nivartate

dhumah - *dim*;
ratrih - *noć*;
tatha - *također*;
krsnah - *dvotjedno razdoblje tamnog mjeseca*;

sat-masah - šest mjeseci;
daksina-ayanam - kada se sunce kreće južnom stranom;
tatra - tamo;
candra-masam - mjesečev planet;
jyotih - svjetlost;
yogi - mistik;
prapya - dostigavši;
nivartate - vraća se;

Mistik koji napusti ovaj svijet za vrijeme dima, u noći, za vrijeme dvotjednog razdoblja kada se mjesec smanjuje ili šest mjeseci kada se sunce kreće južnom stranom, odlazi na mjesec, ali se ponovo vraća.

SMISAO: U trećem pjevanju Šrimad-Bhagavatama Kapila Muni spominje da ljudi koji su stručnjaci u plodonosnim aktivnostima i žrtvovanjima na Zemlji nakon smrti odlaze na Mjesec. Te napredne duše žive na Mjesecu oko 10 000 godina (po računanju polubogova) i uživaju u životu pijući soma-rasu. Nakon određenog vremena vraćaju se na Zemlju. To znači da na Mjesecu žive vrste živih bića, iako se ne mogu opaziti grubim osjetilima.

STIH 26

शुक्लकृष्णे गती ह्येते जगतः शाश्वते मते ।
एकया यात्यनावृत्तिमन्यया वर्तते पुनः ॥२६॥

cukla-krsne gati hy ete jagatah cacvate mate
ekaya yaty anavrttim anyayavartate punah

cukla - svjetlost;
krsne - i tama;
gati - način napuštanja tijela;
hi - svakako;
ete - ta dva;
jagatah - materijalnog svijeta;
cacvate - Veda;
mate - po mišljenju;
ekaya - jednim;
yati - odlazi;
anavrttim - da se ne vrati;
anyaya - drugim;
avartate - vraća se;
punah - ponovo;

Prema vedskom mišljenju, osoba može napustiti ovaj svijet na dva načina - u svjetlosti i tami. Kada ga napusti u svjetlosti, ne vraća se, ali kada ga napusti u tami, vraća se. Acarya Baladeva Vidyabhusana navodi isti opis odlaska i povratka iz Chandogya Upanisade (5.10.3 - 5). Plodonosni radnici i filozofski špekulatori od pamtivijeka neprestano dolaze i odlaze. U stvari, ne dostižu konačni spas, jer se ne predaju Krsni.

STIH 27

नैते सृती पार्थ जानन्योगी मुह्यति कश्चन ।
तस्मात्सर्वेषु कालेषु योगयुक्तो भवार्जुन ॥२७॥

naite srti partha janana
tasmata sarvesu kalesu

yogi muhyati kaccana
yoga-yukto bhavarjuna

na - *nikada*;
ete - *ova dva*;
srti - *različita puta*;
partha - *o Prithin sine*;
janana - *čak i ako poznaje*;
yogi - *Gospodinov bhakta*;
muhyati - *zbunjen*;
kaccana - *ikada*;
tasmata - *stoga*;
sarvesu kalesu - *uvijek*;
yoga-yuktah - *zaokupljen svjesnošću Krišne*;
bhava - *samo postani*;
arjuna - *o Arđuna*;

Iako bhakte znaju ta dva puta, o Arđuna, nikada nisu zbunjeni. Stoga uvijek budi utemeljen u devociji.

SMISAO: Krsna ovdje savjetuje Arjuni da se ne uznemiruje zbog različitih puteva kojima duša može napustiti materijalni svijet. Bhakta Svevišnjeg Gospodina ne treba brinuti da li će napustiti svijet slučajno ili po planu. Treba biti čvrsto utemeljen u svjesnosti Krsne i pjevati Hare Krsna, znajući da su oba ova puta mukotrpana. Svjesnošću Krsne se može najbolje zaokupiti ako služi Krsnu. Tako će njegov put u duhovno carstvo biti siguran i neposredan. U ovom stihu je posebno značajna riječ yoga-yukta. Onaj tko je čvrsto utemeljen u yogi, sve što radi, radi u svjesnosti Krsne. Šri Rupa Gosvami savjetuje – anasaktasya visayan yatharham upayuwjatah: dok vrši materijalne aktivnosti čovjek treba biti nevezan i raditi sve u svjesnosti Krsne. Ovim sistemom, zvanim yukta-vairagya, dostiže se savršenstvo. Zato bhakta nije uznemiren ovim opisima, jer zna da mu predano služenje osigurava odlazak u vrhovno prebivalište.

STIH 28

वेदेषु यज्ञेषु तपःसु चैव
दानेषु यत्पुण्यफलं प्रदिष्टम् ।
अत्येति तत्सर्वमिदं विदित्वा
योगी परं स्थानमुपैति चाद्यम् ॥२८॥

vedesu yajwesu tapahsu caiva
danesu yat punya-phalam pradistam
atyeti tat sarvam idam viditva
yogi param sthanam upaiti cadyam

vedesu - *proučavanjem Veda*;
yajwesu - *vršenjem jagje, žrtvovanja*;
tapahsu - *podvrgavanjem različitim vrstama strogosti*;
ca - *također*;
eva - *svakako*;
danesu - *davanjem milostinje*;
yat - *taj koji*;
punya-phalam - *rezultat pobožnog rada*;
pradistam - *ukazan*;
atyeti - *nadilazi*;
tat sarvam - *sve to*;
idam - *ovo*;
viditva - *znajući*;
yogi - *bhakta*;

param - *vrhovno*;
sthanam - *prebivalište*;
upaiti - *dostiže*;
ca - *također*;
adyam - *izvorno*;

Onaj tko prihvati put predanog služenja ne biva lišen rezultata koji se dobivaju proučavanjem Veda, vršenjem strogih žrtvovanja, davanjem milostinje ili vršenjem filozofskih ili plodonosnih aktivnosti. Samim predanim služenjem dostiže sve to i na kraju odlazi u vrhovno vječno prebivalište.

SMISAO: Ovaj stih je suština sedmog i osmog poglavlja, u kojima se posebno objašnjava svjesnost Krsne i predano služenje. Čovjek mora proučavati Vede pod vodstvom duhovnog učitelja i podvrci se mnogim strogostima i pokorama dok živi pod njegovim nadzorom. Brahmacari mora živjeti u domu duhovnog učitelja kao sluga i mora prositi milostinju od vrata do vrata i donijeti je duhovnom učitelju. On uzima hranu samo po naredbi učitelja i ako učitelj ne pozove učenika da uzme hranu, učenik posti. To su neki od vedskih principa slijedenja brahmacarye.

Nakon što prouči Vede pod vodstvom učitelja od svoje pete do dvadesete godine, učenik može postati čovjek savršenog karaktera. Proučavanje Veda nije namijenjeno za rekreaciju špekulatora u foteljama, već za oblikovanje karaktera. Nakon takvog obrazovanja, brahmacariju se dozvoljava ženidba i obiteljski život. Kao obiteljski čovjek, mora vršiti razna žrtvovanja, da bi mogao dalje napredovati. Također mora davati milostinju u skladu sa zemljom, vremenom i kandidatom, praveći razliku između milostinje u vrlini, strasti i neznanju, koje su opisane u Bhagavad-giti. Kada se povuče iz obiteljskog života i prihvati red vanaprastha, podvrgava se oštrim pokorama - živi u šumama, odijeva se u koru drveta, ne brije se, itd. Slijedeći pravila brahmacarye, obiteljskog života, vanaprasthe i na kraju sannyase, uzdiže se do savršenog nivoa života. Neki se onda uzdižu u rajsko kraljevstvo, a kada dalje napreduju dostižu oslobođenje i odlaze u duhovno nebo, u neosobni brahmajyoti ili na

Vaikuntha planete ili Krsnaloku. To je put koji je zacrtala vedska literatura.

Međutim, ljepota svjesnosti Krsne leži u tome da osoba jednim udarcem, predanim služenjem, može nadići sve obrede različitih redova života.

Riječi idam veditva ukazuju da trebamo shvatiti uputstva koja je Šri Krsna dao u sedmom i osmom poglavlju Bhagavad-gite. Trebamo ih pokušati shvatiti ne umnom špekulacijom ili učenošću, već slušanjem u društvu bhakta. Srednjih šest poglavlja (od šestog do dvanaestog) su suština Bhagavad-gite. Prvih šest i zadnjih šest poglavlja su kao omotači za srednjih šest poglavlja, koja Gospodin posebno štiti. Ako netko ima sreću shvatiti Bhagavad-gitu - posebno srednjih šest poglavlja - u društvu bhakta, njegov život odmah postaje slavni od svih pokora, žrtvovanja, milostinja, špekulacija, itd., jer se svi rezultati tih aktivnosti mogu steći jednostavno svjesnošću Krsne.

Onaj tko ima nešto vjere u Bhagavad-gitu treba naučiti Bhagavad-gitu od bhakte, jer je na početku četvrtog poglavlja jasno rečeno da Bhagavad-gitu mogu shvatiti samo bhakte; nitko drugi ne može savršeno shvatiti svrhu Bhagavad-gite. Zato Bhagavad-gitu trebamo naučiti od Krsninog bhakte, a ne od umnih špekulatora. To je znak vjere. Kada čovjek potraži bhaktu i na kraju stekne njegovo društvo, istinski počinje proučavati i shvaća Bhagavad-gitu. Napredujući u društvu bhakte počinje predano služiti i to služenje raspršuje sve njegove sumnje u Krsnu, ili Boga, i Krsnine aktivnosti, oblik, zabave, ime i druga obilježja. Nakon što te sumnje potpuno nestanu, postaje postojan u svom proučavanju. Tada uživa u proučavanju Bhagavad-gite i dostiže stanje neprestane svjesnosti Krsne. Na naprednom nivou, potpuno se zaljubljuje u Krsnu. Taj najviši stadij savršenstva života omogućuje bhakti da bude prenijet u Krsnino prebivalište na duhovnom nebu, Goloka Vrndavanu, gdje postaje vječno sretan.

Tako se završavaju Bhaktivedantina tumačenja osmog poglavlja Šrimad Bhagavad-gite pod naslovom "Dostizanje Svevišnjeg".

Deveto poglavlje

श्रीभगवानुवाच ।
इदं तु ते गुह्यतमं प्रवक्ष्याम्यनमूयवे ।
ज्ञानं विज्ञानसहितं यज्ज्ञात्वा मोक्षयसेऽशुभात् ॥ १ ॥

Šri-bhagavan uvaca
idam tu te guhyatamam pravaksyamy anasuyave
jwanam vijwana-sahitam yaj jwatva moksyase 'chubat

Šri-bhagavan uvaca - *Svevišnja Božanska Osoba reče;*
idam - *ovo;*
tu - *ali;*
te - *tebi;*
guhya-tamam - *najpovjerljivije;*
pravaksyami - *govorim;*
anasuyave - *nezavidnom;*
jnanam - *znanje;*
vijnana - *spoznato znanje;*
sahitam - *sa;*
yat - *koje;*
jnatva - *kada znaš;*
moksyase - *bit ćeš oslobođen;*
asubhat - *ovog bijednog materijalnog postojanja;*

Svevišnja Božanska Osoba reče: Dragi moj Arđuna, pošto Mi nikada ne zavidiš, prenijet ću ti ovo najpovjerljivije znanje i spoznaju, zahvaljujući kom ćeš biti oslobođen bijeda materijalnog postojanja.

SMISAO: Slušajući sve više i više o Svevišnjem Gospodinu, bhakta postaje prosvijetljen. Taj proces slušanja je preporučen u Srimad-Bhagavatamu: "Poruke Svevišnje Božanske Osobe su pune moći, koje se mogu spoznati kroz razgovore o Vrhovnom Bogu u društvu bhakta. Ta spoznaja se ne može dostići u društvu umnih špekulatora ili akademski učenih ljudi, jer predstavlja spoznato znanje."

Bhakte neprestano služe Svevišnjeg Gospodina. Gospodin shvaća mentalitet i iskrenost živog bića koje djeluje u svjesnosti Krsne i daje mu inteligenciju, kako bi shvatilo nauku o Krsni u društvu bhakta. Razgovaranje o Krsni je vrlo moćno i ako sretna osoba ima priliku družiti se s bhaktama i pokušava usvojiti znanje, sigurno će duhovno napredovati prema duhovnoj spoznaji. Da bi ohrabrio Arjuna da još više napreduje u moćnom služenju Njega, Gospodin Krsna opisuje u ovom poglavlju teme povjerljivije od bilo kojih o kojima je već govorio.

Sam početak Bhagavad-gite, prvo poglavlje, predstavlja manje-više uvod u ostali dio knjige. Duhovno znanje opisano u drugom i trećem poglavlju se naziva povjerljivim. Teme o kojima se govori u sedmom i osmom poglavlju se posebno odnose na predano služenje i kako donose prosvjetljenje u svjesnosti Krsne, nazivaju se još povjerljivijim. Ali u devetom poglavlju se opisuje neokaljana, čista devocija. Zato se deveto poglavlje naziva najpovjerljivijim. Onaj tko je utemeljen u najpovjerljivijem znanju o Krsni prirodno je transcendentalan; zato materijalno ne pati, iako se nalazi u materijalnom svijetu. U Bhakti-rasamrta-sindhoo je rečeno da je onaj, tko iskreno želi služiti Svevišnjem Gospodinu s ljubavlju, oslobođen, iako se nalazi u uslovljenom stanju materijalnog postojanja. Slično tome, u desetom poglavlju Bhagavad-gite će biti objašnjeno da je svatko tko tako djeluje oslobođena osoba.

Ovaj prvi stih ima poseban značaj. Riječi idam jwanam ("ovo znanje") se odnose na čisto predano služenje, koje se sastoji od devet različitih aktivnosti: slušanja, pjevanja, sjećanja, služenja, obožavanja, upućivanja molitvi, pokoravanja, održavanja prijateljstva i predavanja svega. Slijeđenjem ovih devet procesa predanog služenja, osoba se uzdiže na nivo duhovne svjesnosti, svjesnosti Krsne. Kada se njeno srce tako pročisti od materijalne zagađenosti, može shvatiti nauku o Krsni. Samo shvaćanje da živo biće nije materijalno, nije dovoljno. To može biti početak duhovne spoznaje, ali trebamo uvidjeti razliku između aktivnosti tijela i duhovnih

aktivnosti onoga tko shvaća da nije tijelo. U sedmom poglavlju smo već govorili o obiljima Svevišnjeg Gospodina, Njegovim različitim energijama, višoj i nižoj prirodi i čitavoj ovoj materijalnoj manifestaciji. Sada će u devetom poglavlju biti opisane Gospodinove slave.

U ovom stihu je također značajna sanskritska riječ anusuyave. Svi komentatori, čak i ako su jako učenici, obično zavide Krsni, Svevišnjoj Božanskoj Osobi. Čak i najučćeniji među njima tumače Bhagavad-gitu vrlo netočno. Pošto zavide Krsni, njihovi komentari su beskorisni. Komentari Gospodinovih bhakta su vjerodostojni. Nitko ne može objasniti Bhagavad-gitu ili izložiti savršeno znanje o Krsni ako zavidi Krsni. Onaj tko kritizira Krsnin karakter, iako Ga ne poznaje, je budala. Zato takve komentare trebamo vrlo pažljivo izbjegavati. Onaj tko shvaća da je Krsna Svevišnja Božanska Osoba, čista i transcendentalna osoba, steći će veliku dobrobit od ovih poglavlja.

STIH 2

राजविद्या राजगुह्यं पवित्रमिदमुत्तमम् ।
प्रत्यक्षावगमं धर्म्यं सुसुखं कर्तुमव्ययम् ॥ २ ॥

raja-vidya raja-guhyam pavitram idam uttamam
pratyaksavagamam dharmayam su-sukham kartum avyayam

raja-vidya - kralj obrazovanja;
raja-guhyam - kralj povjerljivog znanja;
pavitram - najčistije;
idam - ovo;
uttamam - transcendentalno;
pratyaksa - neposrednim iskustvom;
avagamam - shvaća se;
dharmyam - princip religije;
su-sukham - vrlo radosno;
kartum - primjenjuje se;
avyayam - vječno;

Ovo znanje je kralj obrazovanja, tajnije od svih tajni. Potpuno je čisto i kako omogućuje neposredno opažanje jastva putem spoznaje, savršenstvo je religije. Vječno je i s radošću se primjenjuje.

SMISAO: Ovo poglavlje Bhagavad-gite se zove kralj obrazovanja, jer predstavlja suštinu svih učenja i filozofija koje su prethodno bile objašnjene. Među najistaknutije filozofe u Indiji se ubrajaju Gautama, Kanada, Kapila, Yajwalkya, Candilya i Vaicvanara. Tu je i Vyasadeva, autor Vedanta-sutre. Tako na polju filozofije ili transcendentalnog znanja nema pomanjkanja znanja. Sada Gospodin kaže da je ovo deveto poglavlje kralj sveg takvog znanja, suština sveg znanja koje se može steći proučavanjem Veda i različitih vrsta filozofije. Najpovjerljivije je zato što povjerljivo ili transcendentalno znanje obuhvaća razumijevanje razlike između duše i tijela. Kralj sveg povjerljivog znanja dostiže vrhunac u predanom služenju.

Ljudi obično tijekom obrazovanja ne uče ovo povjerljivo znanje; uče vanjsko znanje. Što se tiče običnog obrazovanja, ljudi proučavaju toliko mnogo oblasti: politiku, sociologiju, fiziku, kemiju, matematiku, astronomiju, strojarstvo, itd. U čitavom svijetu ima toliko mnogo oblasti znanja i velikih univerziteta, ali na žalost nema niti jednog univerziteta ili obrazovne ustanove na kojima se predaje znanost o duhovnoj duši. A duša je najvažniji dio tijela; ako duša nije prisutna u tijelu, ono nema nikakvu vrijednost. Ipak, ljudi pridaju veliku važnost tjelesnim životnim potrebama, ne mareći za živu dušu.

Bhagavad-gita, posebno od drugog poglavlja nadalje, naglašava važnost duše. Na samom početku, Gospodin kaže da je ovo tijelo uništivo, a duša neuništiva (antavanta ime deha nityasyoktah caririnah). Samo znanje da se duhovna duša razlikuje od tijela i da je njena priroda nepromjenjiva, neuništiva i vječna je povjerljiviji dio duhovnog znanja, ali to ne pruža pozitivno obavještenje o duši. Ponekad ljudi imaju utisak da se duša razlikuje od tijela i da kada tijelo umre ili se osoba oslobodi tijela duša ostaje u praznini i postaje bezlična. Kako duša, koja je tako aktivna dok je prisutna u tijelu, može biti neaktivna nakon oslobođenja od tijela? Ona je uvijek aktivna. Ako je vječna, onda je vječno aktivna i njene aktivnosti u duhovnom carstvu

predstavljaju najpovjerljiviji dio duhovnog znanja. Zato se ovdje ukazuje da su te aktivnosti kralj sveg znanja, najpovjerljiviji dio sveg znanja.

Ovo znanje je najčistiji oblik svih aktivnosti. To je objašnjeno u vedskoj literaturi. U Padama Purani je izložena analiza čovjekovih grješnih aktivnosti koja pokazuje da su one rezultat uzastopnih grijehova. Oni koji se bave plodonosnim aktivnostima se zapliću u razne stadije i oblike grješnih posljedica. Na primjer, kada se sjeme nekog drveta posadi, drvo ne počne odmah rasti; za to je potrebno neko vrijeme. Prvo se pojavi mladica, onda poprimi oblik drveta, koje zatim cvjeta i donosi plodove i kada cvjetovi procvjetaju i plodovi sazru, osobe koje su posadile sjeme drveta u njima uživaju. Slično tome, čovjek može počinuti grješno djelo kome, kao i sjemenki, treba

neko vrijeme da sazri. Postoje različiti stadiji. Osoba može prestati s grješnim djelom, ali rezultate ili plodove tog grješnog djela tek treba ispaštati. Postoje grijesi koji još uvijek imaju oblik sjemena i grijesi koji su već sazreli i koji daju plod, koji ispaštamo kao nesreću i patnju.

Kao što je objašnjeno u dvadeset osmom stihu sedmog poglavlja, osoba koja se potpuno oslobodila posljedica svih grješnih djela i potpuno posvetila pobožnim aktivnostima, oslobođena dvostranosti materijalnog svijeta, počinje predano služiti Svevišnju Božansku Osobu, Krsnu. Drugim riječima, oni koji predano služe Svevišnjeg Gospodina su se već oslobodili svih posljedica. Ta izjava je potvrđena u Padma Purani:

aprarabdha-phalam papam kutam bijam phalonmukham
kramenaiva praliyeta visnu-bhakti-ratatmanam

Ako netko predano služi Svevišnju Božansku Osobu, sve njegove grješne posljedice postupno iščezavaju, bez obzira da li su sazrele, nezrele ili u obliku sjemena. Prema tome, predano služenje ima veoma veliku moć pročišćavanja i naziva se pavitram uttamam, najčistije. Uttama znači transcendentalno. Tamas znači ovaj materijalni svijet, ili tama, a uttama znači ono što je transcendentalno prema materijalnim aktivnostima. Nikada ne bismo trebali smatrati da su devocijske aktivnosti materijalne, iako ponekad izgleda da bhakte djeluju baš kao obični ljudi. Onaj tko može vidjeti i tko je dobro upoznat s predanim služenjem će znati da to nisu materijalne aktivnosti. Sve su duhovne i devocijske, nezagađene materijalnim gunama prirode.

Rečeno je da je predano služenje tako savršeno da se rezultati mogu neposredno opaziti. Taj neposredni rezultat se zaista opaža i imamo praktično iskustvo da svatko tko pjeva sveta imena Krsne (Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare / Hare

Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare) bez uvreda, osjeća neko transcendentalno zadovoljstvo i veoma brzo se pročišćava od sve materijalne zagađenosti. To možemo vidjeti. Pored toga, ako čovjek ne samo sluša, već i pokušava širiti poruku o devocijskim aktivnostima ili pomaže misionarske djelatnosti svjesnosti Krsne, postupno će osjetiti da duhovno napreduje. To napredovanje u duhovnom životu ne ovisi ni od kakvog prethodnog obrazovanja ili kvalifikacija. Sam proces je tako čist da samim slijedenjem tog procesa čovjek postaje čist.

To je također opisano u Vedanta-sutri (3.2.26) sljedećim riječima: prakacac ca karmany abhyasat. "Predano služenje je tako moćno da jednostavno vršenjem djelatnosti predanog služenja osoba bez sumnje postaje prosvijetljena." Praktičan primjer toga je Narada, koji je u svom prošlom životu bio sin sluškinje. Nije obrazovan, niti se rodio u bogatoj porodici. Ali kada je Naradina majka služila velike bhakte ponekad ih je, u odsustvu majke, služio. Narada osobno kaže:

ucchista-lepan anumodito dvijaih
sakrt sma bhunje tad-apasta-kilbisah
evam pravrttasya vicuddha-cetasas
tad-dharma evatma-rucih prajayte

U ovom stihu Šrimad-Bhagavatama (1.5.25) Narada opisuje svoj prošli život svom učeniku Vyasadevi. On kaže da se blisko družio s pročišćenim bhaktama dok ih je kao dječak služio tijekom četiri mjeseca njihovog boravka. Ponekad bi ti mudraci ostavili ostatke hrane na svojim tanjurima i dječak, koji je prao njihove tanjure, htio ih je probati. Zato je zamolio velike bhakte za dozvolu i kada su se oni složili, Narada je pojeo ostatke i tako se oslobodio svih grješnih posljedica. Nastavivši hranjenje ostacima njihove hrane, postupno je postao osoba čistog srca poput mudraca. Veliki bhakte su slušajući i pjevajući uživali u draži neprestanog predanog služenja Gospodina i Narada je pomalo razvio isti ukus. Narada dalje kaže:

tatranvaham krsna-kathah pragayatam
anugrahenacrnavam manoharah
tah craddhaya me 'nupadam vicrnvatah
priyacravasy agga mamabhavad rucih

Družeci se s mudracima, Narada je razvio ukus za slušanje i pjevanje Gospodinovih Slava i veliku želju da predano služi. Stoga, kao što je opisano u Vedanta-sutri -prakacac ca karmany abhyasat: ako jednostavno predano služimo, sve će nam samim tim biti razotkriveno i sve ćemo moći shvatiti. To se zove pratyaksa, neposredno opažanje.

Riječ dharmyam znači "put religije". Narada je bio sin sluškinje. Nije imao mogućnosti za školovanje. Pomagao je majci, koja je na sreću učinila neku službu za bhakte. Dijete Narada je također dobio priliku učiniti neku službu i jednostavno zahvaljujući druženju je dostigao najviši cilj religije. Najviši cilj svake religije je predano služenje, kao što je rečeno u Šrimad-Bhagavatamu (sa vai pumsam paro dharmo yato bhaktir adhoksaje). Većina religioznih ljudi ne zna da je najviše savršenstvo religije predano služenje. Kao što smo već objasnili u vezi posljednjeg stiha osmog poglavlja, (vedesu yajwesu tapahsu caiva) za samospoznaju je obično potrebno vedsko znanje. Ali ovdje vidimo da je Narada, iako nikada nije išao u školu duhovnog učitelja i nije bio obrazovan u vedskim principima, stekao najviši rezultat proučavanja Veda. Ovaj proces je tako moćan da se čovjek, čak i ako ne slijedi religiozni proces redovno, može uzdići do najvišeg savršenstva. Kako je to moguće? To je potvrđeno u vedskoj literaturi: acaryavan puruso veda. Onaj tko se druži s velikim acaryama, čak i ako nije obrazovan niti je ikada proučavao Vede, može steći svo znanje potrebno za spoznaju.

Proces predanog služenja je pun sreće (susukham). Zašto? Predano služenje se sastoji od cravanam kirtanam visnoh. Tako možemo jednostavno slušati pjevanje Gospodinovih slava ili pohađati filozofska predavanja ovlaštenih acarya o transcendentalnom znanju. Jednostavno sjedeći, možemo učiti; zatim možemo pojesti ostatke hrane ponuđene Bogu, lijepa ukusna jela. U svim prilikama, predano služenje je puno radosti. Čak i kada smo pogođeni najvećim siromaštvom, možemo predano služiti. Gospodin kaže - patram puspam phalam toyam: spreman je prihvatiti od bhakte bilo kakvu ponudu, bilo što. Bilo tko, bez obzira na društveni položaj, može ponuditi čak i list, cvijet, malo voća ili vode, koji se mogu naći u svim dijelovima svijeta, i to će biti prihvaćeno ako se ponudi s ljubavlju. U povijesti ima puno takvih primjera. Jednostavno osjetivši miris lišća biljke tulasi ponuđenog Gospodinovim lotosovim stopalima, veliki mudraci kao što je Sanat-kumara postali su veliki bhakte. Proces predanog služenja je stoga veoma lijep i može se vršiti u radosnom raspoloženju. Bog prihvaća samo ljubav s kojom Mu nudimo stvari.

Ovdje je rečeno da ovo predano služenje vječno postoji. Nije privremeno, kao što mayavadi filozofi tvrde. Iako se ponekad posvećuju takozvanom predanom služenju, misle da će predano služiti sve dok ne dostignu oslobođenje, ali da će se na kraju, kada postanu oslobođeni, "sjediniti s Bogom". Takvo privremeno, dvolično predano služenje se ne prihvaća kao čisto predano služenje. Pravo predano služenje se nastavlja čak i nakon oslobođenja. Kada bhakta ode na duhovnu planetu u Božjem carstvu, tamo također služi Svevišnjeg Gospodina. Ne pokušava se stopiti sa Svevišnjim Gospodinom.

Kao što ćemo vidjeti u Bhagavad-giti, pravo predano služenje počinje nakon oslobođenja. Kada se netko nakon oslobođenja utemelji na nivou Brahmana (brahma-bhuta), njegovo predano služenje počinje (samah sarvesu bhutesu mad-bhaktim labhate param). Nitko ne može shvatiti Svevišnju Božansku Osobu nezavisnim slijeđenjem procesa karma-yoge, jwana-yoge, astagga-yoge ili bilo koje druge yoge. Ovim procesima yoge može malo napredovati prema bhakti-yogi, ali ako ne dođe do nivoa predanog služenja, ne može shvatiti tko je Božanska Osoba. U Šrimad-Bhagavatamu je također potvrđeno da kada se netko pročisti procesom predanog služenja, posebno slušanjem Šrimad-Bhagavatama ili Bhagavad-gite od spoznatih duša, može shvatiti nauku o Krsni ili nauku o Bogu. Evam prasanna-manaso bhagavad-bhakti-yogatah. Kada se njegovo srce pročisti od svih besmislica, može shvatiti što je Bog. Tako je proces predanog služenja, svjesnosti Krsne, kralj sveg obrazovanja i sveg povjerljivog znanja. Najčistiji je oblik religije i može se lako slijediti s radošću. Stoga ga trebamo prihvatiti.

अश्रद्धानाः पुरुषा धर्मस्यास्य परंतप । अप्राप्य मां निवर्तन्ते मृत्युसंसारवर्त्मनि ॥ ३ ॥

acraddadhanah purusa dharmasyasya parantapa
aprapya mam nivartante mrtyu-samsara-vartmani

asraddadhanah - *nevjerni*;
purusah - *takve osobe*;
dharmasya - *procesu religije*;
asya - *ovom*;
parantapa - *o ubojico neprijatelja*;
aprapya - *ne dostigavši*;
mam - *Mene*;
nivartante - *vraćaju se*;
mrtyu - *smrti*;
samsara - *materijalnog postojanja*;
vartmani - *putu*;

Oni koji nisu vjerni ovom predanom služenju ne mogu Me dostići, o pokorniku neprijatelja. Zato se vraćaju putu rađanja i umiranja u ovom materijalnom svijetu.

SMISAO: Nevjerni ne mogu dostići uspjeh u ovom procesu predanog služenja. To je smisao ovog stiha. Vjera se stvara druženjem s bhaktama. Nesretni ljudi nemaju vjeru u Boga čak ni nakon što čuju sva svjedočanstva velikih ličnosti u vedskoj literaturi. Neodlučni su i ne mogu postojano predano služiti Gospodina. Tako je vjera najvažniji činilac za napredovanje u predanom služenju Gospodina. U Caitanya-caritamrti je rečeno da je vjera potpuno uvjerenje da se jednostavno služenjem Svevišnjeg Gospodina Šri Krsne može dostići savršenstvo. To se zove vjera. U Šrimad-Bhagavatamu (4.31.14) je rečeno:

yatha taror mula-nisechanena
trpyanti tat-skandha-bhujopacakhah
pranopaharac ca yathendriyanam
tathaiva sarvarhanam acyutejya

"Kada osoba zalijeva korijen drveta, zadovoljava njegove grane, grančice i listove, a kada daje hranu trbuhu, zadovoljava sva tjelesna osjetila. Slično tome, kada transcendentalno služi Svevišnjeg Gospodina samim tim zadovoljava sve polubogove i sva ostala živa bića". Stoga, nakon čitanja Bhagavad-gite trebamo odmah doći do zaključka Bhagavad-gite: da trebamo ostaviti sve druge aktivnosti i posvetiti se služenju Svevišnjeg Gospodina Krsne, Božanske Osobe. Ako je netko uvjeren u ovu filozofiju života, to je vjera.

Razvijanje te vjere je proces svjesnosti Krsne. Postoje tri vrste ljudi svjesnih Krsne. Trećoj vrsti pripadaju oni koji nemaju vjeru. Čak i ako formalno predano služe, ne mogu dostići najviši nivo savršenstva. Oni će najvjerojatnije nakon nekog vremena pasti. Mogu predano služiti, ali kako nemaju potpuno uvjerenje i vjeru, teško mogu nastaviti u svjesnosti Krsne. Tijekom vršenja naših misionarskih djelatnosti vidjeli smo da neki ljudi dođu i posvete se svjesnosti Krsne s nekim skrivenim motivom i čim poboljšaju svoju ekonomsku situaciju napuste ovaj proces i nastave živjeti kao i prije. Samo zahvaljujući vjeri možemo napredovati u svjesnosti Krsne. Što se tiče razvijanja vjere, onaj tko je dobro upućen u spise o predanom služenju i tko je dostigao nivo čvrste vjere, naziva se prvoklasnom osobom svjesnom Krsne. Drugoj vrsti pripadaju oni koji nisu jako napredni u razumijevanju spisa o devociji, ali koji imaju čvrstu vjeru da je krsna-bhakti, ili služenje Krsne, najbolji put i zato su ga s vjerom prihvatili. Tako su viši od treće vrste, koja nema ni savršeno znanje o spisima niti pravu vjeru, ali pokušava slijediti zahvaljujući druženju i svojoj jednostavnosti. Trećerazredna osoba u svjesnosti Krsne može pasti, ali drugorazredna osoba ne pada. Za prvorazrednu osobu u svjesnosti Krsne nema ni govora o padu. Onaj tko je prvorazredni bhakta će sigurno napredovati i na kraju dostići rezultat. Što se tiče trećerazredne osobe u svjesnosti Krsne, iako vjeruje da je predano služenje vrlo dobro, još uvijek nije stekla odgovarajuće znanje o Krsni iz spisa kao što su Šrimad-Bhagavatam i Bhagavad-gita. Ponekad te trećerazredne osobe u svjesnosti Krsne imaju sklonost ka karma-yogi

i jwana-yogi i ponekad su uznemirene, ali čim zaraza karma-yoge i jwana-yoge nestane, postaju drugorazredne ili prvorazredne osobe u svjesnosti Krsne. Vjera u Krsnu se također dijeli na tri vrste i opisana je u Šrimad-Bhagavatamu. U jedanaestom pjevanju Šrimad-Bhagavatama su opisane prvorazredna, drugorazredna i trećerazredna privrženost. Oni koji nemaju vjeru čak ni nakon što su čuli o Krsni i veličini predanog služenja, koji misle da je to samo preuveličavanje, nalaze da je ovaj put vrlo težak, čak i ako naizgled predano služe. Za njih postoji vrlo mala nada za dostizanje savršenstva. Tako je vjera veoma važna u predanom služenju.

STIH 4

मया ततमिदं सर्वं जगदव्यक्तमूर्तिना ।
मत्स्थानि सर्वभूतानि न चाहं तेष्ववस्थितः ॥ ४ ॥

maya tatam idam sarvam jagad avyakta-murtina
mat-sthani sarva-bhutani na caham tesv avasthitah

maya - *Ja*;
tatam - *prožimam*;
idam - *ovu*;
sarvam - *čitavu*;
jagat - *kozmičku manifestaciju*;
avyakta-murtina - *neispoljenim oblikom*;
masthani - *u Meni*;
sarva-bhutani - *sva živa bića*;
na - *ne*;
ca - *također*;
aham - *Ja*;
tesu - *u njima*;
avasthitah - *nalazim se*;

Svojim neispoljenim oblikom prožimam čitav ovaj univerzum. Sva bića su u Meni, ali ja nisam u njima.

SMISAO: Svevišnja Božanska Osoba se ne može opaziti grubim materijalnim osjetilima. Rečeno je:

atah Śri-krsna-namadi na bhaved grahyam indriyaih
sevonmukhe hi jihvadau svayam eva sphuraty adah
(Bhakti-rasamrta-sindhu 1.2.234)

Ime, slave i zabave Gospodina Śri Krsne se ne mogu shvatiti materijalnim osjetilima. On se razotkriva samo onome tko pod pravim vodstvom čisto predano služi. U Brahma-samhiti (5.38) je rečeno - premawjana-cchurita-bhakti-vilocanena santah sadaiva hrdayesu vilokayanti: osoba može uvijek vidjeti Svevišnju Božansku Osobu Govindu u sebi i izvan sebe ako je razvila transcendentalnu ljubav prema Njemu. Tako za obične ljude Gospodin nije vidljiv. Ovdje je rečeno da Ga materijalna osjetila ne mogu opaziti, iako je sveprožimajući i svuda prisutan. Na to se ovdje ukazuje riječju avyakta-murtina. U stvari, iako Ga ne možemo vidjeti, sve počiva u Njemu. Kao što smo već objasnili u sedmom poglavlju, čitava materijalna kozmička manifestacija je samo spoj Njegove dvije različite energije - više, duhovne, i niže, materijalne energije. Kao što se sunčeva svjetlost širi po čitavom univerzumu, Gospodinova energija se širi po čitavoj kreaciji i sve počiva u toj energiji.

Ipak, ne bismo trebali zaključiti da je Gospodin, pošto se svuda širi, izgubio Svoje osobno postojanje. Da bi opovrgao takvu tvrdnju Gospodin kaže: "Ja sam svuda i sve je u Meni, ali sam ipak odvojen." Na primjer, kralj upravlja vladom koja je samo manifestacija njegove energije; različita vladina odjeljenja nisu ništa drugo do kraljeve energije i svako odjeljenje počiva na kraljevoj moći. Ali ipak ne možemo očekivati da kralj bude osobno prisutan u svakom odjeljenju. To je grubi primjer. Slično tome, sve manifestacije koje vidimo i sve što postoji, u materijalnom i

duhovnom svijetu, počiva na energiji Svevišnjeg Gospodina. Do stvaranja dolazi širenjem Njegovih različitih energija. Kao što je rečeno u Bhagavad-giti - vistabh-yaham idam krtśnam: On je svuda prisutan u Svojoj osobnoj reprezentaciji, širenju Njegovih različitih energija.

STIH 5

न च मत्स्थानि भूतानि पश्य मे योगमैश्वरम् ।
भूतभृन्न च भूतस्थो ममात्मा भूतभावनः ॥ ५ ॥

na ca mat-sthani bhutani pacya me yogam aicvaram
bhuta-bhrn na ca bhuta-stho mamatma bhuta-bhavanah

na - *nikada*;
ca - *također*;
mat-sthani - *smještena u Meni*;
bhutani - *čitava kreacija*;
pacya - *samo pogledaj*;
me - *Moju*;
yogam aicvaram - *nepojmljivu mističnu moć*;
bhuta-bhrt - *održavalac svih živih bića*;
na - *nikada*;
ca - *također*;
bhuta-sthah - *u kozmičkoj manifestaciji*;
mama - *Moje*;
atma - *biće*;
bhuta-bhavanah - *izvor svih manifestacija*;

A ipak, sve što je stvoreno ne počiva u Meni. Pogledaj Moje mistično obilje! Iako sam održavatelj svih živih bića i iako sam prisutan svuda, nisam dio ove kozmičke manifestacije, jer je Moje Jastvo sam izvor kreacije.

SMISA0: Gospodin kaže da sve počiva u Njemu (mat-sthani sarva-bhutani). To ne bismo trebali pogrešno shvatiti. Gospodin ne vodi neposredno brigu o održavanju ove materijalne manifestacije. Ponekad možemo vidjeti sliku Atlasa koji drži Zemaljsku kuglu na svojim ramenima i pri tom izgleda vrlo umoran. Ne bismo trebali imati takvu predstavu kada se radi o Krsninom održavanju stvorenog univerzuma. On kaže da je odvojen od svega, iako sve počiva u Njemu. Planetarni sistemi lebde u prostoru, a taj prostor je energija Svevišnjeg Gospodina. Ali On se razlikuje od prostora. On se nalazi na drugom mjestu. Stoga Gospodin kaže: "Premda počivaju u Mojoj nepojmljivoj energiji, Ja sam, kao Svevišnja Božanska Osoba, odvojen od njih." To je Gospodinovo nepojmljivo obilje.

U vedskom rječniku Niruktiju je rečeno - yujyate 'nena durghatesu karyesu: "Svevišnji Gospodin provodi nepojmljivo čudesne zabave, manifestirajući Svoju energiju." Njegova osoba je puna različitih moćnih energija, a sama Njegova odluka postaje stvarnost. Tako trebamo shvatiti Božansku Osobu. Mi možemo poželjeti nešto napraviti, ali ima tako mnogo prepreka i ponekad nije moguće napraviti ono što želimo. Ali kada Krsna nešto želi napraviti, jednostavno zahvaljujući Njegovoj želji sve se odvija tako savršeno da ne možemo niti zamisliti kako se to odvija. Gospodin objašnjava tu činjenicu: iako je održavatelj čitave materijalne manifestacije, ne dodiruje ovu materijalnu manifestaciju. Jednostavno po Njegovoj vrhovnoj volji sve se stvara, održava i uništava. Nema razlike između Njegovog uma i Njega (dok između nas i našeg sadašnjeg materijalnog uma postoji razlika), jer je apsolutni duh. Gospodin je istovremeno prisutan u svemu; a ipak, običan čovjek ne može shvatiti kako je također osobno prisutan. On se razlikuje od ove materijalne manifestacije, a ipak sve počiva u Njemu. To je ovdje objašnjeno kao yogam aicvaram, mistična moć Svevišnje Božanske Osobe.

यथाकाशस्थितो नित्यं वायुः सर्वत्रगो महान् ।
तथा सर्वाणि भूतानि मत्स्थानीत्युपधारय ॥ ६ ॥

yathakaca-sthito nityam vayuh sarvatra-go mahan
tatha sarvani bhutani mat-sthanity upadharaya

yatha - kao što;
akasa-sthitah - nalazi se na nebu;
nityam - uvijek;
vayuh - vjetar;
sarvatra-gah - puše svuda;
mahan - veliki;
tatha - slično tome;
sarvani bhutani - sva stvorena bića;
mat-sthani - nalaze se u Meni;
iti - tako;
upadharaya - pokušaj shvatiti;

Shvati da kao što snažan vjetar, koji svuda puše, uvijek počiva na nebu, sva stvorena bića počivaju u Meni.

Za običnu osobu je skoro nepojmljivo kako ogromna materijalna kreacija počiva u Njemu. Ali Gospodin navodi primjer koji nam može pomoći da to shvatimo. Nebo može biti najveća manifestacija koju možemo zamisliti, a na nebu, vjetar ili zrak je najveća manifestacija u kozmičkom svijetu. Kretanje zraka utječe na kretanje svega. Ali, iako je vjetar velik, ipak počiva na nebu; ne proteže se izvan neba. Slično tome, sve čudesne kozmičke manifestacije postoje po vrhovnoj volji Boga i sve su podređene toj vrhovnoj volji. Kao što obično kažemo, ni vlat trave se ne pokreće bez volje Svevišnje Božanske Osobe. Tako se sve kreće po Njegovoj volji: po Njegovoj volji sve se stvara, sve se održava i sve se uništava. Usprkos tome, On je odvojen od svega, kao što je nebo uvijek odvojeno od aktivnosti vjetra.

U Upanisadama je rečeno - yad-bhisa vatah pavate: "Vjetar puše iz straha od Svevišnje Božanske Osobe". (Taittiriya Upanisada 2.8.1) U Brhad-aranyaka Upanisadi (3.8.9) je rečeno: etasya va aksarasya pracasane gargi surya-candramasau vidhrtau tisthata etasya va aksarasya pracasane gargi dyav-aprthivyau vidhrtau tisthatah. "Mjesec, Sunce i drugi veliki planeti se kreću po vrhovnoj naredbi, pod nadzorom Svevišnje Božanske Osobe." U Brahma-samhiti (5.52) je također rečeno:

yac-caksur esa savita sakala-grahanam
raja samasta-sura-murtir acesa-tejah
yasyajwaya bhramati sambhrta-kala-cakro
govindam adi-purusam tam aham bhajami

Ovo je opis kretanja Sunca. Rečeno je da se Sunce smatra okom Svevišnjeg Gospodina i da ima ogromnu moć širenja topline i svjetlosti. Usprkos tome, kreće se po svojoj propisanoj putanji po naredbi i vrhovnoj volji Govinde. Tako u vedskoj literaturi možemo naći dokaz da je ova materijalna manifestacija, koja nam izgleda čudesna i velika, pod kontrolom Svevišnje Božanske Osobe. To će biti detaljnije objašnjeno u narednim stihovima ovog poglavlja.

सर्वभूतानि कान्तेय प्रकृतिं यान्ति मामिकाम् ।
कल्पक्षये पुनस्तानि कल्पादौ विसृजाम्यहम् ॥ ७ ॥

sarva-bhutani kaunteya prakrtim yanti mamikam
kalpa-ksaye punas tani kalpadau visrjamy aham

sarva-bhutani - *sva stvorena bića*;
kaunteya - *o Kuntin sine*;
prakrtim - *prirodu*;
yanti - *ulaze u*;
mamikam - *Moju*;
kalpa-ksaye - *na kraju milenija*;
punah - *ponovo*;
tani - *sva ta*;
kalpa-adau - *na početku milenija*;
visrjami - *stvaram*;
aham - *Ja*;

O Kuntin sine, na kraju milenija sve materijalne manifestacije ulaze u Moju prirodu, a na početku sljedećeg milenija ih Svojom moći ponovo stvaram.

SMISAO: Stvaranje, održavanje i uništenje ove materijalne kozmičke manifestacije potpuno ovisi o vrhovnoj volji Božanske Osobe. "Na kraju milenija" znači kada Brahma umre. Brahma živi sto godina, a jedan njegov dan traje 4 300 000 000 naših zemaljskih godina. Njegova noć traje jednako dugo. Jedan njegov mjesec se sastoji od trideset takvih dana i noći, a jedna godina od dvanaest mjeseci. Kada nakon stotinu takvih godina Brahma umre, dolazi do uništenja. To znači da Svevišnji Gospodin ponovo uvlači u Sebe energiju koju je manifestirao. Nakon toga, kada postoji potreba za manifestacijom kozmičkog svijeta, Svojom voljom manifestira kozmički svijet. Bahu syam: "Tako sam jedan, postat ću mnoštvo. " To je vedska izreka (Chandogya Upanisada 6.2.3). Gospodin se ekspandira u ovu materijalnu energiju i čitava kozmička manifestacija ponovo nastaje.

STIH 8

प्रकृतिं स्वामवष्टभ्य विसृजामि पुनः पुनः ।
भूतग्राममिमं कृत्स्नमवशं प्रकृतेर्वशात् ॥ ८ ॥

prakrtim svam avastabhya visrjami punah punah
bhuta-gramam imam krtsnam avacam prakrter vacat

prakrtim - *materijalna priroda*;
svam - *Mog Jastva*;
avastabhya - *ulazi u*;
visrjami - *Ja stvaram*;
punah punah - *iznova i iznova*;
bhuta-gramam - *sve kozmičke manifestacije*;
imam - *ove*;
krtsnam - *zajedno*;
avacam - *automatski*;
prakrteh - *sile prirode*;
vacat - *po zakonu*;

Čitav kozmički poredak je pod Mojom kontrolom. Po Mojoj volji se iznova i iznova automatski manifestira i po Mojoj volji na kraju biva uništen.

SMISAO: Ovaj materijalni svijet je manifestacija niže energije Svevišnje Božanske Osobe. To je već bilo objašnjeno nekoliko puta. Prilikom stvaranja, materijalna energija biva pokrenuta kao mahat-tattva, u koju Gospodin ulazi kao Njegova prva Purusa inkarnacija, Maha-Visnu. On leži na Uzročnom Oceanu i izdiže bezbrojne univerzume, u koje ponovo ulazi kao Garbhodakacayi Visnu. Svaki univerzum biva stvoren na taj način. Zatim se manifestira kao Ksirodakacayi Visnu i ulazi u sve - čak i u sićušni atom. Ta činjenica je ovdje objašnjena. On ulazi u sve.

Što se tiče živih bića, ona bivaju stavljena u ovu materijalnu prirodu i ovisno o djelima koja su počinila u prošlosti, zauzimaju razne položaje. Tako počinju aktivnosti ovog materijalnog svijeta. Aktivnosti raznih vrsta živih bića počinju od samog početka stvaranja. Nije istina da sve evoluiraju. Razne vrste životinja bivaju stvorene zajedno s univerzumom. Ljudi, životinje, zvijeri, ptice - sve biva stvoreno u isto vrijeme, jer se sve želje koje su živa bića imala u trenutku posljednjeg uništenja, ponovo manifestiraju. Riječ avacam u ovom stihu jasno ukazuje da živa bića nemaju nikakve veze s tim procesom. Stanje postojanja iz njihovog prošlog života i prošle kreacije se jednostavno ponovo manifestira. Sve se to odvija samo po Gospodinovoj volji. To je nepojmljiva moć Svevišnje Božanske Osobe. Nakon stvaranja različitih životnih vrsta, On nema veze s njima. Do stvaranja dolazi da bi različita živa bića mogla ispuniti svoje sklonosti i Gospodin se u to ne miješa.

STIH 9

न च मां तानि कर्माणि निबध्नन्ति धनञ्जय ।
उदासीनवदासीनमसक्तं तेषु कर्मसु ॥ ९ ॥

na ca mam tani karmani nibadhnanti dhanawjaya
udasina-vad asinam asaktam tesu karmasu

na - *nikada*;
ca - *također*;
mam - *Mene*;
tani - *sve te*;
karmani - *aktivnosti*;
nibadhnanti - *vezuju*;
dhanawjaya - *o osvojitelju bogatstva*;
udasina-vat - *u neutralnom*;
asinam - *položaju*;
asaktam - *nisam privučen*;
tesu - *tim*;
karmasu - *aktivnostima*;

O Dhanandaja, sve ove aktivnosti Me ne mogu vezati. Pošto sam neutralan, uvijek sam odvojen od svih tih materijalnih aktivnosti.

SMISAO: U vezi s tim, ne bismo trebali misliti da Svevišnja Božanska Osoba ništa ne radi. Gospodin je u duhovnom svijetu uvijek aktivan. U Brahma-samhiti (5.6) je rečeno - atmaramasya tasyasti prakrtya na samagamah: "On je uvijek zaokupljen Svojim vječnim, blaženim, duhovnim aktivnostima, ali nema nikakve veze s materijalnim aktivnostima". Materijalne aktivnosti vrše Njegove različite moći. Gospodin je uvijek neutralan u materijalnim aktivnostima stvorenog svijeta. Ta neutralnost je ovdje opisana riječju udasina-vat. Iako upravlja svakim sićušnim detaljem materijalnih aktivnosti, neutralan je. Možemo navesti primjer suca

vrhovnog suda koji sjedi na svojoj stolici. Po njegovoj naredbi dešava se mnogo stvari - nekoga objese, nekoga stave u zatvor, nekome dodijele ogromno bogatstvo - ali on je ipak neutralan. On nema ništa sa svim tim dobitcima i gubitcima. Slično tome, Gospodin je uvijek neutralan, iako je Njegova ruka uvijek prisutna na svakom području djelovanja. U Vedanta-sutri (2.1.34) je rečeno - vaisamya-nairghrnye na: On se ne nalazi u dvostranostima ovog materijalnog svijeta. Transcendentalan je prema tim dvostranostima. Niti je vezan za stvaranje i uništavanje ovog materijalnog svijeta. Živa bića dobivaju različite oblike u raznim vrstama života prema svojim djelima koja su počinila u prošlosti i Gospodin se u to ne miješa.

STIH 10

मयाध्यक्षेण प्रकृतिः सूयते सचराचरम् ।
हेतुनानेन कौन्तेय जगद्विपरिवर्तते ॥१०॥

mayadhyaksena prakrtih suyate sa-caracaram
hetunanena kaunteya jagad viparivartate

maya - *Mojim*;
adhyaksena - *pod nadzorom*;
prakrtih - *materijalna priroda*;
suyate - *manifestira*;
sa - *oba*;
cara-acaram - *pokretna i nepokretna*;
hetuna - *iz razloga*;
anena - *tog*;
kaunteya - *o Kuntin sine*;
jagat - *kozmička manifestacija*;
viparivartate - *djeluje*;

O Kuntin sine, ova materijalna energija, koja je jedna od Mojih energija, djeluje pod Mojom kontrolom i stvara sva pokretna i nepokretna bića. Po njenim zakonima, ova manifestacija iznova i iznova biva stvorena i uništena.

SMISAO: Ovdje je jasno rečeno da Svevišnji Gospodin, iako je odvojen od svih aktivnosti materijalnog svijeta, ostaje vrhovni upravitelj. Svevišnji Gospodin je vrhovna volja i pozadina ove materijalne manifestacije, ali materijalnom manifestacijom upravlja materijalna priroda. Krsna također kaže u Bhagavad-giti da je otac svih živih bića u različitim oblicima i vrstama. Kao što otac stavlja sjeme djeteta u maternicu majke, Svevišnji Gospodin jednostavno Svojim pogledom stavlja u maternicu materijalne prirode sva živa bića, koja se pojavljuju u raznim oblicima i vrstama, ovisno o njihovim posljednjim željama i aktivnostima. Iako se rađaju pod pogledom Svevišnjeg Gospodina, sva ta živa bića dobivaju različita tijela prema svojim djelima i željama koje su imala u prošlosti. Tako Gospodin nije neposredno vezan za ovu materijalnu kreaciju. On samo prelijeće pogledom po materijalnoj prirodi; tako je aktivira i sve odmah biva stvoreno. Pošto prelazi pogledom po materijalnoj prirodi, Svevišnji Gospodin nesumnjivo djeluje, ali nije neposredno povezan s manifestacijom materijalnog svijeta. U smrtiju je naveden ovaj primjer: kada se pred nekim nalazi mirisni cvijet, miris cvijeta dodiruje njegovo osjetilo mirisa, ali osjetilo mirisa i cvijet su odvojeni jedno od drugog. Između materijalnog svijeta Svevišnjeg Gospodina postoji slična veza. U stvari, On nema nikakve veze s ovim materijalnim svijetom, ali stvara Svojim pogledom i naređuje. Ukratko rečeno, materijalna priroda ne može ništa učiniti bez nadzora Svevišnje Božanske Osobe. A ipak, Svevišnja Božanska Osoba je odvojena od svih materijalnih aktivnosti.

अवजानन्ति मां मूढा मानुषीं तनुमाश्रितम् ।
परं भावमजानन्तो मम भूतमहेश्वरम् ॥११॥

avajananti mam mudha manusim tanum aŚritam
param bhavam ajananto mama bhuta-mahecvaram

avajananti - ismijavaju;
mam - Me;
mudhah - budalasti ljudi;
manusim – ljudskog oblika;
tanum - tijelo;
aŚritam - kada poprimim;
param - transcendentalnu;
bhavam - prirodu;
ajanantah - ne poznaju;
mama - Moju;
bhuta - sve što postoji;
maha-icvaram - vrhovni vlasnik;

Budale Me ismijavaju kada siđem u ljudskom obliku. Oni ne poznaju Moju transcendentalnu prirodu kao Vrhovnog Gospodara svega što postoji.

Iz objašnjenja prethodnih stihova ovog poglavlja se može jasno zaključiti da Svevišnja Božanska Osoba, iako se pojavljuje kao ljudsko biće, nije običan čovjek. Božanska Osoba, koja upravlja stvaranjem i uništenjem čitave kozmičke manifestacije, ne može biti ljudsko biće. Usprkos tome, postoji mnogo budalastih ljudi koji smatraju da je Krsna samo moćan čovjek i ništa više. U stvari, On je izvorna Vrhovna Osoba, kao što je potvrđeno u Brahma-samhiti (icvarah paramah krsnah); On je Svevišnji Gospodin.

Ima mnogo icvara, upravitelja, koji izgledaju jedan veći od drugoga. U sistemu upravnih poslova u materijalnom svijetu naći ćemo službenika ili poslovođu koji je podređen sekretaru, koji je podređen ministru, koji je podređen predsjedniku. Svaki od njih upravlja, ali se nalazi pod upravom drugoga. U Brahma-samhiti je rečeno da je Krsna vrhovni upravitelj. U materijalnom i duhovnom svijetu nesumnjivo ima mnogo upravitelja, ali Krsna je vrhovni upravitelj (icvarah paramah krsna), a Njegovo tijelo je sac-cid-ananda, nematerijalno.

Materijalna tijela ne mogu vršiti čudesna djela opisana u prethodnim stihovima. Njegovo tijelo je vječno, blaženo i puno znanja. Iako nije običan čovjek, budale Ga ismijavaju, smatrajući Ga čovjekom. Njegovo tijelo je ovdje opisano kao manusim zato što djeluje kao čovjek, kao Arjunin prijatelj, političar upleten u bitku na Kuruksetri. Na toliko mnogo načina djeluje isto kao običan čovjek, ali u stvari Njegovo tijelo je sac-cid-ananda-vigraha - vječno blaženstvo i apsolutno znanje. To je također potvrđeno u Vedama. Sac-cid-ananda-rupaya krsnaya: "Odajem svoje poštovanje Svevišnjoj Božanskoj Osobi Krsni, vječnom, blaženom obliku znanja." (Gopala-tapani Upanisada 1.1) Postoje i drugi opisi na vedskom jeziku. Tam ekam govindam: "Ti si Govinda, zadovoljstvo za osjetila i krave." Sac-cid-anandam-vigraham: "Tvoj oblik je transcendentalan, pun znanja, blaženstva i vječnosti." (Gopala-tapani Upanisada 1.35)

Usprkos transcendentalnim odlikama Krsninog tijela punog blaženstva i znanja, mnogi navodno učeni ljudi i komentatori Bhagavad-gite ismijavaju Krsnu kao običnog čovjeka. Učeni čovjek se može roditi s izuzetnim sposobnostima zbog dobrih djela koja je počinio u prošlosti, ali takvo shvaćanje Śri Krsne je rezultat siromašnog znanja. Zato se naziva mudha, jer samo budalaste osobe smatraju Krsnu običnim ljudskim bićem. Budale smatraju Krsnu običnim ljudskim bićem, jer ne poznaju povjerljive aktivnosti Svevišnjeg Gospodina i Njegovih različitih energija. Ne znaju da je Krsnino tijelo simbol potpunog znanja i blaženstva, da je On vlasnik svega što postoji i da

može svakome podariti oslobođenje. Pošto ne znaju da Krsna ima tako mnogo transcendentalnih odlika, ismijavaju Ga.

Oni ne znaju da je pojava Svevišnjeg Gospodina u ovom materijalnom svijetu manifestacija Njegove unutrašnje energije. On je gospodar materijalne energije. Kao što je bilo objašnjeno na nekoliko mjesta (mama maya duratyaya), Gospodin tvrdi da je materijalna energija, iako je vrlo moćna, pod Njegovom kontrolom i da se svatko tko Mu se preda može osloboditi te materijalne energije. Ako se duša predana Krsni može osloboditi utjecaja materijalne energije, kako onda Svevišnji Gospodin, koji upravlja stvaranjem, održavanjem i uništenjem čitave kozmičke prirode, može imati tijelo kao mi? Prema tome, takvo shvaćanje Krsne je potpuna ludost. Međutim, budalaste osobe ne mogu shvatiti da Božanska Osoba Krsna, koji se pojavljuje kao običan čovjek, može upravljati svim atomima i gigantskom manifestacijom kozmičkog oblika. Najveće i najmanje manifestacije su iznad dosega njihovog poimanja i zato ne mogu zamisliti da oblik poput ljudskog može istovremeno upravljati i beskonačno velikim i beskonačno malim. U stvari, iako upravlja i beskonačnim i konačnim, Gospodin je odvojen od čitave ove manifestacije. Što se tiče Njegove yogam aicvaram, Njegove nepojmljive transcendentalne energije, jasno je rečeno da On može istovremeno upravljati i konačnim i beskonačnim i da može ostati odvojen od njih. Iako budalasti ne mogu shvatiti kako Krsna, koji se pojavljuje kao ljudsko biće, može upravljati i konačnim i beskonačnim, čisti bhakte to prihvaćaju, jer znaju da je Krsna Svevišnja Božanska Osoba. Zato Mu se potpuno predaju i posvećuju svjesnosti Krsne, predanom služanju Gospodina. Između impersonalista i personalista postoji mnogo proturječnih mišljenja o pojavi Gospodina kao ljudskog bića. Ali ako potražimo objašnjenje u Bhagavad-giti i Śrīmad-Bhagavatamu, autoritativnim djelima za razumijevanje nauke o Krsni, moći ćemo shvatiti da je Krsna Svevišnja Božanska Osoba. On nije običan čovjek, iako se na Zemlji pojavio kao obično ljudsko biće. U prvom poglavlju Prvog pjevanja Śrīmad-Bhagavatama, raspitujući se o Krsninim aktivnostima, mudraci predvođeni Caunakom su rekli:

krtavan kila karmani saha ramena kecavah
ati-martyani bhagavan gudhah kapata-manusah

"Gospodin Śri Krsna, Svevišnja Božanska Osoba, zajedno s Balaramom se igrao kao ljudsko biće i tako prurušen izvršio mnoga nadljudska djela." (Bhag. 1.1.20) Gospodinova pojava u obliku čovjeka zbunjuje budalaste. Niti jedno ljudsko biće ne može učiniti čudesna djela koja je Krsna učinio kada je bio prisutan na ovoj planeti Zemlji. Kada se Krsna pojavio pred Svojim ocem i majkom, Vasudevom i Devaki, pojavio se s četiri ruke, ali se nakon molitvi roditelja preobrazio u obično dijete. U Bhagavatamu (10.3.46) je rečeno - babhuva prakrtah cicuh: postao je kao obično dijete, obično ljudsko biće. U ovom stihu se sada ponovo ukazuje da je oblik običnog ljudskog bića u kome se Gospodin pojavio jedno od obilježja Njegovog transcendentalnog tijela. U jedanaestom poglavlju Bhagavad-gite je rečeno da je Arjuna zamolio Krsnu da mu pokaže Svoj četveroruki oblik (tenaiva rupena catur-bhujena). Nakon što je pokazao taj oblik, Krsna je na Arjuninu molbu ponovo poprimio Svoj izvorni ljudski oblik (manusam rupam). Ti različiti oblici Svevišnjeg Gospodina svakako nisu oblici običnog ljudskog bića.

Neki od onih koji ismijavaju Krsnu i koji su zaraženi mayavadi filozofijom navode sljedeći stih iz Śrīmad-Bhagavatama (3.29.21) da bi dokazali da je Krsna samo običan čovjek. Aham sarvesu bhutesu bhutatmavasthitah sada: "Svevišnji je prisutan u svakom živom biću." Umjesto da prihvatimo tumačenje neovlaštenih osoba koje ismijavaju Krsnu, bolje bi bilo da prihvatimo tumačenje vaisnavskih acarya kao što su Jiva Gosvami i Visvanatha Cakravarti Thakura. U svom komentaru na ovaj stih Jiva Gosvami kaže da se Krsna, u obliku Svoje potpune ekspanzije - Paramatme, Nad-duše - nalazi u pokretnim i nepokretnim bićima. Tako svaki bhakta početnik koji poklanja pažnju samo arca-murtiju, obliku Svevišnjeg Gospodina u hramu, ali ne poštuje druga živa bića, beskorisno obožava Gospodinov oblik u hramu. Postoje tri vrste Gospodinovih bhakta i početnik je na najnižem nivou. Bhakta početnik poklanja veću pažnju Božanstvu u hramu nego drugim bhaktama i zato Visvanatha Cakravarti Thakura upozorava da takav mentalitet treba promijeniti. Bhakta treba vidjeti da je svako tijelo utjelovljenje ili hram Svevišnjeg Gospodina pošto je Krsna prisutan u svačijem srcu kao Paramatma. Zato treba pravilno poštivati svako tijelo u kojem Paramatma prebiva, kao što odaje poštovanje Gospodinovom hramu. Svakome treba pravilno ukazati poštovanje i ne treba ga zanemariti.

Postoji mnogo impersonalista koji ismijavaju hramsko obožavanje. Oni kažu da se osoba ne bi trebala ograničavati na hramsko obožavanje, pošto je Bog svuda prisutan. Ali ako je Bog svuda prisutan, zar nije prisutan i u hramu ili u Božanstvu? Iako će se personalisti i impersonalisti neprestano sukobljavati, savršeni bhakta svjestan Krsne zna da je Krsna, iako je Vrhovna Osoba,

sveprožimajući. To je potvrđeno u Brahma-samhiti. Iako je Njegovo osobno prebivalište Goloka Vrndavana i premda tamo uvijek prebiva, različitim manifestacijama energije i Svojim potpunim ekspanzijama je prisutan svuda, u svim dijelovima materijalne i duhovne kreacije.

STIH 12

मोघाशा मोघकर्माणो मोघज्ञाना विचेतसः ।
राक्षसीमासुरीं चैव प्रकृतिं मोहिनीं श्रिताः ॥१२॥

moghaca mogha-karmano mogha-jwana vicetasah
raksasim asurim caiva praktim mohinim Šritah

mogha-acah - *osujećeni u nadama*;
mogha-karmanah - *osujećeni u plodonosnim aktivnostima*;
mogha-jwanah - *osujećeni u znanju*;
vicetasah - *zbunjeni*;
raksasim - *demonske*;
asurim - *ateističke*;
ca - *i*;
eva - *svakako*;
praktim - *prirode*;
mohinim - *zbunjujuće*;
Šritah - *uzimaju utočište*;

Takve zbunjene osobe privlače demonska i ateistička gledišta. U takvom obmanutom stanju bivaju poražene u svim svojim nadama za dostizanje oslobođenja, svojim plodonosnim aktivnostima i svom nastojanju da steknu znanje.

SMISAO: Mnogi bhakte smatraju da su svjesni Krsne i da predano služe, ali u srcu ne prihvaćaju Svevišnju Božansku Osobu kao Apsolutnu Istinu. Oni nikada neće okusiti plod predanog služenja - povratak Bogu. Slično tome, oni koji vrše plodonosne pobožne aktivnosti i koji se nadaju da će na kraju biti oslobođeni ove materijalne zapletenosti, nikada neće biti uspješni zato što ismijavaju Svevišnju Božansku Osobu Krsnu. Drugim riječima, smatra se da su osobe koje ismijavaju Krsnu demonske ili ateističke. U sedmom poglavlju Bhagavad-gite je opisano da se takvi demonski nevjernici nikada ne predaju Krsni. Zbog toga ih njihove umne špekulacije kojima žele doći do Apsolutne Istine dovode do pogrešnog zaključka da su obično živo biće i Krsna jednaki. S takvim pogrešnim uvjerenjem, misle da je tijelo svakog ljudskog bića sada jednostavno prekriveno materijalnom prirodom i da, čim se živo biće oslobodi materijalnog tijela, između njega i Boga nema razlike. Taj pokušaj stapanja s Krsnom će biti osujećen zbog iluzije. Takvo ateističko i demonsko njegovanje duhovnog znanja je uvijek besplodno. Na to se ukazuje u ovom stihu. Takve osobe bivaju osujećene u svom pokušaju razvijanja znanja.

Stoga je velika uvreda smatrati Krsnu, Svevišnju Božansku Osobu, običnim čovjekom. Oni koji to čine su sigurno obmanuti, jer ne mogu shvatiti Krsnin vječni oblik. U Brhad-visnu-smrtiju je jasno rečeno:

yo veti bhautikam deham krsnasya paramatmanah
sa sarvasmad bahis-karyah crauta-smarta-vidhanatah
mukham tasyavalokyapi sa-celam snanam acaret

"Ako netko smatra da je Krsnino tijelo materijalno, treba mu zabraniti vršenje obreda i aktivnosti propisanih u cruti i smrti. Onaj tko slučajno vidi njegovo lice, treba se odmah okupati u Gangi da bi se oslobodio zaraze." Ljudi se rugaju Krsni zato što zavide Svevišnjoj Božanskoj Osobi. Takvim ljudima je suđeno da se život za životom rađaju u vrstama ateističkog i demonskog života. Njihovo pravo znanje će neprestano biti prekriveno iluzijom i postupno će nazadovati do najmračnijeg predjela kreacije.

महात्मानस्तु मां पार्थ दैवीं प्रकृतिमाश्रिताः ।
भजन्त्यनन्यमनसो ज्ञात्वा भूतादिमव्ययम् ॥१३॥

mahatmanas tu mam partha daivim prakrtim ašritah
bhajanty ananya-manaso jwatva bhutadim avyayam

maha-atmanah - *velike duše*;
tu - *ali*;
mam - *Mene*;
partha - *o Prithin sine*;
daivim - *božanske*;
prakrtim - *prirode*;
ašritah - *uzevši utočište*;
bhajanti - *služe*;
ananya-manasah - *nepokolebljivog uma*;
jwatva - *znajući*;
bhuta - *kreacije*;
adim - *porijeklo*;
avyayam - *neiscrpno*;

O Prithin sine, velike duše, koje nisu obmanute, nalaze se pod zaštitom božanske prirode. One su potpuno zaokupljene predanim služenjem, jer Me znaju kao prvobitnu i neiscrpnu Svevišnju Božansku Osobu.

SMISAO: U ovom stihu je jasno opisan mahatma. Prvi znak mahatme je da je već utemeljen u božanskoj prirodi. On nije pod kontrolom materijalne prirode. Kako se to postiže? To je bilo objašnjeno u sedmom poglavlju: onaj tko se preda Svevišnjoj Božanskoj Osobi Šri Krsni odmah se oslobađa kontrole materijalne prirode. To je kvalifikacija. Čovjek se može osloboditi kontrole materijalne prirode čim svoju dušu preda Svevišnjoj Božanskoj Osobi. To je preliminarna formula. Pošto je živo biće rubna moć, čim se oslobodi kontrole materijalne prirode, biva stavljeno pod vodstvo duhovne prirode. Vodstvo duhovne prirode se naziva daivi prakrti, božanska priroda. Kada se uzdigne na taj način - predajući se Svevišnjoj Božanskoj Osobi - dolazi na nivo velike duše, mahatme.

Mahatma ne usredotočuje svoju pažnju ni na što drugo osim na Krsnu, jer savršeno dobro zna da je Krsna izvorna Vrhovna Osoba, uzrok svih uzroka. U to nema sumnje. Osoba može postati takav mahatma, ili velika duša, družeći se s drugim mahatmama, čistim bhaktama. Čisti bhakte nisu privučeni čak ni Krsninim drugim oblicima, kao što je četveroruki Maha-Visnu. Privučeni su samo dvorukim oblikom Krsne. Nisu privučeni drugim Krsninim oblicima, niti ih zanima bilo koji oblik poluboga ili ljudskog bića. Oni meditiraju samo na Krsnu u svjesnosti Krsne i uvijek nepokolebljivo služe Gospodina u svjesnosti Krsne.

सततं कीर्तयन्तो मां यतन्तश्च दृढव्रताः ।
नमस्यन्तश्च मां भक्त्या नित्ययुक्ताउपासते ॥१४॥

satatam kirtayanto mam yatantac ca drdha-vratah
namasyantac ca mam bhaktya nitya-yukta upasate

satatam - *uvijek*;
kirtayantah - *pjevajući*;
mam - *o Meni*;
yatantah - *trudeći se*;
ca - *također*;
drdha-vratah - *s odlučnošću*;
namasyantah - *odajući poštovanje*;
ca - *i*;
mam - *Mene*;
bhaktya - *s devocijom*;
nitya-yuktah - *neprestano zaokupljeni*;
upasate - *obožavanjem*;

Uvijek pjevajući Moje slave i trudeći se s velikom odlučnosti, te velike duše Me neprestano obožavaju s devocijom, klanjajući se preda Mnom.

SMISAO: Mahatma se ne može stvoriti udaranjem pečata na običnog čovjeka. Ovdje su opisani njegovi simptomi: mahatma uvijek pjeva slave Svevišnjeg Gospodina Krsne, Božanske Osobe. Nema druge dužnosti. Uvijek slavi Gospodina. Drugim riječima, nije impersonalist. Kada je u pitanju slavljenje, moramo slaviti Svevišnjeg Gospodina, slaveći Njegovo ime, Njegov vječni oblik, Njegove transcendentalne odlike i Njegove neobične zabave. Sve njih moramo slaviti; zato je mahatma privržen Svevišnjoj Božanskoj Osobi.

Onaj tko je privržen neosobnom aspektu Svevišnjeg Gospodina, brahmajotiju, nije opisan u Bhagavad-giti kao mahatma. On će biti opisan u sljedećem stihu na drugačiji način. Mahatma je uvijek zaokupljen različitim aktivnostima predanog služenja, kao što je opisano u Šrimad-Bhagavatamu, slušajući i pjevajući o Visnuu, a ne o nekom polubogu ili ljudskom biću. To je devocija: cravanam kirtanam visnoh i smaranam, sjećanje na Gospodina. Takav mahatma je čvrsto odlučio na kraju dostići društvo Svevišnje Božanske Osobe u jednoj od pet transcendentalnih rasa. Da bi dostigao taj uspjeh, sve aktivnosti - umne, tjelesne i govorne - posvećuje služenju Svevišnjeg Gospodina Sri Krsne. To se zove potpuna svjesnost Krsne.

U predanom služenju postoje određene djelatnosti koje se nazivaju odlučnim, kao što je post na određene dane, poput Ekadacija (koji nastupa na jedanaesti dan punog i mladog mjeseca) i na dan pojave Gospodina. Veliki acarye nude sva ta pravila i propise onima koji zaista žele biti primljeni u društvo Svevišnje Božanske Osobe u transcendentalnom svijetu. Mahatme, velike duše, strogo se pridržavaju svih tih pravila i propisa i zato će sigurno dostići željeni rezultat.

U drugom stihu ovog poglavlja je opisano da je ovo predano služenje ne samo lako, već se može vršiti u radosnom raspoloženju. Ne trebamo se podvrći nikakvoj oštroj pokori i strogosti. Možemo provesti svoj život u predanom služenju pod vodstvom iskusnog duhovnog učitelja i u svakom položaju, bilo kao obiteljski čovjek, sannyasi ili brahmacari, bilo gdje na svijetu, predano služiti Svevišnju Božansku Osobu i tako postati istinski mahatma, velika duša.

STIH 15

ज्ञानयज्ञेन चाप्यन्ये यजन्तो मामुपासते ।
एकत्वेन पृथक्त्वेन बहुधा विश्वतोमुखम् ॥१५॥

jwana.yajwena capy anye yajanto mam upasate
ekatvena prthaktvena bahudha vicvato-mukham

jwana-yajwena - *njegujući znanje*;
ca - *također*;
api - *svakako*;
anye - *drugi*;
yajantah - *žrtvujući se*;
mam - *Mene*;
upasate - *obožavaju*;

ekatvena - u jedinstvu;
prthaktvena - u dvostranosti;
bahudha - u raznolikosti;
vicvato-mukham - i u kozmičkom obliku;

Drugi, koji vrše žrtvovanje njegujući znanje, obožavaju Svevišnjeg Gospodina kao jednog, bez premca, kao različitog u mnogima i kao kozmički oblik.

SMISAO: Ovaj stih predstavlja sažeti prikaz prethodnih stihova. Gospodin kaže Arjuni da su mahatme oni koji su potpuno svjesni Krsne i koji ne znaju ni za što drugo osim za Krsnu. Međutim, neke osobe, iako nisu na položaju mahatme, također obožavaju Krsnu, na razne načine. Neki od njih su već bili opisani kao nesretni, siromašni, znatiželjni i oni koji njeguju znanje. Ali postoje i drugi koji su na još nižem nivou i koji se dijele na tri vrste: (1) oni koji obožavaju sebe kao jednake Svevišnjem Gospodinu (2) oni koji izmišljaju neki oblik Svevišnjeg Gospodina i obožavaju ga i (3) oni koji prihvaćaju kozmički oblik Svevišnjeg Gospodina, vicvarupu, i obožavaju ga. Od te tri vrste, najviše ima najnižih, onih koji sebe obožavaju kao Svevišnjeg Gospodina, misleći da su monisti. Takvi ljudi misle da su Svevišnji Gospodin i s takvim mentalitetom obožavaju sebe. To je također vrsta obožavanja Boga, jer mogu shvatiti da nisu materijalno tijelo već duhovna duša; ili je barem takav osjećaj istaknut. Obično impersonalisti obožavaju Svevišnjeg Gospodina na taj način. Drugoj vrsti pripadaju obožavatelji polubogova, koji zamišljaju da je bilo koji oblik, oblik Svevišnjeg Gospodina. Trećoj vrsti pripadaju oni koji ne mogu pojmiti ništa iznad manifestacije ovog materijalnog univerzuma. Oni smatraju da je univerzum vrhovni organizam ili biće i obožavaju ga. Univerzum je također Gospodinov oblik.

STIH 16

अहं क्रतुरहं यज्ञः स्वधाहमहमौषधम् ।
मन्त्रोऽहमहमेवाज्यमहमग्निरहं हुतम् ॥१६॥

aham kratuh aham yajwah svadhaham aham ausadham
mantra 'ham aham evajyamaham agnir aham hutam

aham - Ja;
kratuh - vedski obred;
aham - Ja;
yajwah - smriti žrtvovanje;
svadha - ponuda;
aham - Ja;
aham - Ja;
ausadham - ljekovita biljka;
mantra - transcendentalna mantra;
aham - Ja;
aham - Ja;
eva - svakako;
ajyam - rastopljeni maslac;
aham - Ja;
agnih - vatra;
aham - Ja;
hutam - ponuda;

Ja sam obred, žrtvovanje, ponuda precima, ljekovita biljka i transcendentalna mantra. Ja sam maslac, vatra i ponuda.

Vedska žrtvovanja poznata kao jyotistoma i maha-yajwa spomenuta u smrtiju su također Krsna. Žrtvovanje koje se vrši za zadovoljstvo Pitrloke ili ponude koje se prinose Pitrloki i koje se smatraju vrstom lijeka u obliku pročišćenog maslaca, također su Krsna. Mantrae koje se recitiraju u tu svrhu su također Krsna. Brojne druge preparacije od mliječnih proizvoda pripremljene za prinošenje u žrtvovanjima su također Krsna. Vatra je Krsna, jer je jedan od pet materijalnih elemenata i zato se smatra Krsninom odvojenom energijom. Drugim riječima, sva vedska žrtvovanja preporučena u karma-kanda dijelu Veda su također Krsna. Tako se smatra da su oni koji predano služe Krsnu izvršili sva žrtvovanja preporučena u Vedama.

STIH 17

पिताहमस्य जगतो माता धाता पितामहः ।
वेद्यं पवित्रमोँकार ऋक् साम यजुरेव च ॥१७॥

pitaham asya jagato mata dhata pitamahah
vedyam pavitram omkara rk sama yajur eva ca

pita - otac;
aham - Ja;
asya - ovog;
jagatah - univerzuma;
mata - majka;
dhata - potpora;
pitamahah - djed;
vedyam - ono što treba spoznati;
pavitram - onaj koji pročišćava;
om-kara - slog om;
rk - Rig Veda;
sama - Sama Veda;
yajuh - Jađur Veda;
eva - svakako;
ca - i;

Ja sam otac ovog univerzuma, majka, djed i potpora. Ja sam cilj znanja, pročišćavatelj i slog om. Ja sam također Rig, Sama i Jađur Veda.

SMISAO: Sve kozmičke manifestacije, pokretne i nepokretne, manifestiraju se kao rezultat različitog djelovanja Krsnine energije. U materijalnom postojanju uspostavljamo razne odnose s raznim živim bićima koja nisu ništa drugo do Krsnina rubna energija. Pod utjecajem prakrti, neka od njih izgledaju kao naš otac, majka, djed, stvoritelj, itd., ali u stvari su dijelovi i čestice Krsne. Kao takva, živa bića koja se pojavljuju kao naš otac i majka nisu ništa drugo do Krsna. U ovom stihu riječ dhata znači "stvoritelj". Nisu samo naš otac i majka dijelovi i čestice Krsne. Stvoritelj, baka i djed su također Krsna. Zapravo, svako živo biće je Krsna, jer je dio i čestica Krsne. Zato je cilj svih Veda samo Krsna. Sve što želimo saznati iz Veda je samo korak ka razumijevanju Krsne. Posebno je ono, što nam pomaže u pročišćenju svog prirodnog položaja, Krsna. Živo biće koje želi shvatiti sve vedske principe je također dio i čestica Krsne i kao takvo je također Krsna. Riječ om, koja se naziva pranava i koja se pojavljuje u svim vedskim mantrama, je transcendentalna zvučna vibracija i također je Krsna. Kako se pranava, ili omkara, vrlo često pojavljuje u svim himnama četiri Vede - Sama, Yajur, Rg i Atharve - smatra se da je Krsna.

STIH 18

गतिर्भर्ता प्रभुः साक्षी निवासः शरणं सुहृत् ।
प्रभवः प्रलयः स्थानं निधानं बीजमव्ययम् ॥१८॥

gatih bharta prabhuh saksi
prabhavah pralayah sthanam

nivasah caranam suhrt
nidhanam bijam avyayam

gatih - *cilj*;
bharta - *održavatelj*;
prabhuh - *gospodar*;
saksi - *svjedok*;
nivasah - *prebivalište*;
caranam - *utočište*;
su-hrt - *najbliskiji prijatelj*;
prabhavah - *stvaranje*;
pralayah - *uništenje*;
sthanam - *temelj*;
nidhanam - *počivalište*;
bijam - *sjeme*;
avyayam - *neuništivo*;

Ja sam cilj, održavatelj, gospodar, svjedok, prebivalište, utočište i najdraži prijatelj. Ja sam stvaranje i uništenje, osnova svega, počivalište i vječno sjeme.

Gati znači odredište u koje želimo otići. Ali, iako je krajnji cilj Krsna, ljudi to ne znaju. Onaj tko ne poznaje Krsnu je zaveden i njegov navodni napredak je ili djelomičan ili prividan. Mnogi prihvaćaju kao svoje odredište različite polubogove i strogim slijeđenjem određenih metoda dostižu različite planete poznate kao Candraloka, Suryaloka, Indraloka, Maharloka, itd. Ali kako su sve te loke, ili planeti, tvorevine Krsne, u isto vrijeme i jesu i nisu Krsna. Pošto su manifestacija Krsnine energije, takvi planeti su također Krsna, ali zapravo služe samo kao korak bliže ka spoznaji Krsne. Prići različitim Krsninim energijama znači posredno prići Krsni. Krsni trebamo prići neposredno, jer ćemo tako uštedjeti vrijeme i energiju. Na primjer, ako na vrh zgrade možemo doći liftom, zašto bismo išli stepenicama, korak po korak? Sve počiva na Krsninoj energiji; stoga bez Krsninog utočišta ništa ne može postojati. Krsna je vrhovni vladar, jer sve pripada Njemu i sve postoji zahvaljujući Njegovoj energiji. Krsna se nalazi u svačijem srcu i zato je vrhovni svjedok. Mjesta, države ili planeti na kojima živimo su također Krsna. Krsna je krajnji cilj utočišta i zato trebamo uzeti utočište Krsne da bi nas zaštitio ili odagnao našu žalost. Kad god tražimo zaštitu, trebamo znati da nas mora zaštititi živa sila. Krsna je vrhovno živo biće. Pošto je izvor našeg nastanka, ili vrhovni otac, nitko ne može biti bolji prijatelj od Krsne, niti itko može biti veći dobronamjernik. Krsna je prvobitni izvor stvaranja i konačno počivalište nakon uništenja. Stoga je Krsna vječni uzrok svih uzroka.

STIH 19

तपाम्यहमहं वर्षं निगृह्णाम्युत्स्रजामि च ।
अमृतं चैव मृत्युश्च सदसच्चाहमर्जुन ॥१९॥

tapamy aham aham varsam nigrhnamy utsrjami ca
amrtam caiva mrtyuc ca sad asac caham arjuna

tapami - *dajem toplinu*;
aham - *Ja*;
aham - *Ja*;
varsam - *kišu*;

nigrhnami - *zadržavam*;
utsrjami - *šaljem*;
ca - *i*;
amrtam - *besmrtnost*;
ca - *i*;
eva - *svakako*;
mrtyuh - *smrt*;
ca - *i*;
sat - *duh*;
asat - *materija*;
ca - *i*;
aham - *Ja*;
arjuna - *o Arđuna*;

O Arđuna, Ja dajem toplinu i šaljem i sprječavam kišu. Ja sam besmrtnost i utjelovljena smrt. I duh i materija su u Meni.

SMISAO: Svojim različitim energijama, Krsna širi toplinu i svjetlost posredovanjem elektriciteta i sunca. Tijekom ljeta Krsna sprječava kišu da padne s neba, a tijekom kišnog razdoblja šalje neprestane pljuskove kiše. Energija koja nas održava produžavajući trajanje našeg života je Krsna i na kraju se srećemo s Krsnom u obliku smrti. Analizirajući ove različite Krsnine energije, možemo zaključiti da za Krsnu nema razlike između materije i duha, ili drugim riječima, On je i materija i duh. Tako osoba na naprednom nivou svjesnosti Krsne ne pravi takvu razliku. U svemu vidi samo Krsnu.

Kako je Krsna i materija i duh, gigantski kozmički oblik koji sadrži sve materijalne manifestacije je također Krsna, a zabave koje Krsna provodi u Vrndavani kao dvoruki Cyamasundara su zabave Svevišnje Božanske Osobe.

STIH 20

त्रैविद्या मां सोमपाः पूतपापा
यज्ञैरिष्ट्वा स्वर्गतिं प्रार्थयन्ते ।
ते पुण्यमासाद्य सुरेन्द्रलोक-
मश्नन्ति दिव्यान्दिवि देवभोगान् ॥२०॥

trai-vidya mam soma-pah puta-papa
yajwair istva svar-gatim prarthayante
te punyam asadya surendra-lokam
acnanti divyan divi deva-bhogan

trai-vidyah - *poznavatelji triju Veda*;
mam - *Mene*;
soma-pah - *koji piju napitak somu*;
puta - *pročišćeni*;
papah - *od grijeha*;
yajwaih - *žrtvovanjima*;
istva - *obožavajući*;
svah-gatim - *put u raj*;
prarthayante - *mole za*;
te - *oni*;
punyam - *pobožni*;
asadya - *dostižu*;
sura-indra - *Indrin*;
lokam - *svijet*;
acnanti - *uživaju*;
divyan - *nebeska*;

divi - u raju;
deva-bhogan - zadovoljstva bogova;

Oni koji proučavaju Vede i piju napitak somu, želeći se uzdići na rajske planete, obožavaju Me posredno. Pročišćeni od grješnih posljedica rađaju se na Indrinoj pobožnoj, rajskoj planeti, na kojoj uživaju u rajskim zadovoljstvima.

SMISAO: Riječ trai-vidyah se odnosi na tri Vede - Samu, Yajur i Rg. Brahmana koji je proučio te tri Vede se naziva tri-vedi. Svatko tko je vrlo privržen znanju koje se stječe iz te tri Vede je poštivan u društvu. Na žalost, postoji mnogo velikih poznavatelja Veda koji ne znaju krajnji cilj njihovog proučavanja. Stoga Krsna ovdje izjavljuje, da je krajnji cilj tri-vedija On. Pravi tri-vediji uzimaju utočište Krsninih lotosovih stopala i posvećuju se čistom predanom služenju da bi zadovoljili Gospodina. Predano služenje počinje s pjevanjem Hare Krsna mantrre i istodobnim pokušavanjem istinskog shvaćanja Krsne. Na žalost, oni koji samo formalno proučavaju Vede se više zanimaju za žrtvovanja posvećena različitim polubogovima kao što su Indra i Candra. Zahvaljujući takvom naporu, obožavatelji različitih polubogova se svakako pročišćavaju od zagađenosti nižim gunama prirode i tako se uzdižu na više planetarne sisteme ili rajske planete poznate kao Maharloka, Janoloka, Tapoloka, itd. Kada se uzdignu na te više planetarne sisteme, mogu zadovoljiti svoja osjetila stotine i tisuće puta bolje nego na ovoj planeti.

STIH 21

ते तं भुक्त्वा स्वर्गलोकं विशालं
क्षीणे पुण्ये मर्त्यलोकं विशन्ति ।
एवं त्रयीधर्ममनुप्रपन्ना
गतागतं कामकामा लभन्ते ॥२१॥

te tam bhuktva svarga-lokam vicalam
ksine punye martya-lokam vicanti
evam trayi-dharmam anuprapanna
gatagatam kama-kama labhante

te - oni;
tam - tom;
bhuktva - uživajući;
svarga-lokam - u raju;
vicalam - mnogo;
ksine - iscrpe;
punye - rezultate svojih pobožnih djela;
martya-lokam - na smrtnu Zemlju;
vicanti - padaju;
evam - tako;
trayi - triju Veda;
dharmam - učenja;
anuprapannah - slijedivši;
gata-agatam - smrt i rođenje;
kama-kamah - želeći osjetilna zadovoljstva;
labhante - stječu;

Kada se nakon uživanja u velikim rajskim osjetilnim zadovoljstvima, rezultati njihovih pobožnih djela iscrpe, ponovo se vraćaju na ovu smrtnu planetu. Tako oni koji slijede principe triju Veda, želeći osjetilno uživanje, stječu samo uzastopno rađanje i umiranje.

SMISAO: Onaj tko se uzdigne na više planetarne sisteme uživa u dužem životu i boljim pogodnostima za čulno uživanje, ali mu nije dozvoljeno da tamo ostane zauvijek. Nakon što se

plodovi njegovih pobožnih djela iscrpe, ponovo se vraća na planetu Zemlju. Onaj tko nije dostigao savršenstvo znanja, kao što je istaknuto u Vedanta-sutri (janmady asya yatah), ili drugim riječima, onaj tko nije shvatio Krsnu, uzrok svih uzroka, biva osujećen u pokušaju dostizanja krajnjeg cilja života. Tako biva podvrgnut kolotečini uzdizanja na više planete i ponovnog silaženja, kao da je smješten na kotaču koji se ponekad okreće prema gore, a ponekad prema dolje. To znači da umjesto da se uzdigne u duhovni svijet, iz kojeg više ne postoji mogućnost silaska, samo kruži ciklusom rođenja i smrti u višim i nižim planetarnim sistemima. Bolje je otići u duhovni svijet i uživati u vječnom životu punom blaženstva i znanja i nikada se ne vratiti u ovo bijedno materijalno postojanje.

STIH 22

अनन्याश्चिन्तयन्तो मां ये जनाः पर्युपासते ।
तेषां नित्याभियुक्तानां योगक्षेमं वहाम्यहम् ॥२२॥

ananyac cintayanto mam ye janah paryupasate
tesam nityabhiyuktanam yoga-ksemam vahamy aham

ananyah - *nemajući drugi cilj;*
cintayantah - *usredotočujući se;*
mam - *na Mene;*
ye - *one koje;*
janah - *osobe;*
paryupasate - *pravilno obožavaju;*
tesam - *njima;*
nitya - *uvijek;*
abhiyuktanam - *utemeljene u devociji;*
yoga - *ono što im je potrebno;*
ksemam - *zaštitu;*
vahami - *osiguravam;*
aham - *Ja;*

Ali onima koji Me uvijek obožavaju s nepodijeljenom devocijom, meditirajući na Moj transcendentalni oblik, dajem ono što im nedostaje i čuvam ono što imaju.

SMISAO: Onaj tko ne može ni za trenutak živjeti bez svjesnosti Krsne, ne može, a da ne misli na Krsnu dvadeset četiri sata na dan, jer predano služi slušajući, sjećajući se, upućujući molitve, obožavajući, služeći Gospodinova lotosova stopala, radeći druge službe, njegujući prijateljstvo i potpuno se predajući Gospodinu. Sve takve aktivnosti su povoljne i pune duhovnih moći, koje bhaktu čine savršenim u samospoznaji, tako da jedino želi dostići društvo Svevišnje Božanske Osobe. Takav bhakta bez sumnje lako prilazi Gospodinu. To se zove yoga. Gospodinovom milošću, takav bhakta se nikada ne vraća u ovo materijalno stanje života. Ksema se odnosi na Gospodinovu milostivu zaštitu. Gospodin pomaže bhakti da yogom razvije svjesnost Krsne, a kada postane potpuno svjestan Krsne, štiti ga od pada u bijedni uslovljeni život.

STIH 23

येऽप्यन्यदेवताभक्ता यजन्ते श्रद्धयान्विताः ।
तेऽपि मामेव कौन्तेय यजन्त्यविधिपूर्वकम् ॥२३॥

ye 'py anya-devata-bhakta yajante craddhayanvita
te 'pi mam eva kaunteya yajanty avidhi-purvakam

ye - oni koji;
api - također;
anya - drugih;
devata - bogova;
bhaktah - predani štovatelji;
yajante - obožavaju;
craddhaya anvitah - s vjerom;
te - oni;
api - također;
mam - Mene;
eva - jedino;
kaunteya - o Kuntin sine;
yajanti - obožavaju;
avidhi-purvakam - na pogrešan način;

Štovatelji drugih bogova, koji obožavaju te bogove s vjerom, u stvari obožavaju samo Mene, o Kuntin sine, ali to rade na pogrešan način.

SMISAO: "Osobe koje obožavaju polubogove nisu jako inteligentne, iako je takvo obožavanje posredno upućeno Meni," kaže Krsna. Na primjer, čovjek koji zalijeva vodom lišće i grane drveta, ali ne zalijeva korijen, čini to zato što nema dovoljno znanja ili ne slijedi propisane principe. Slično tome, razne dijelove tijela služimo dajući hranu trbuhu. Polubogovi su, tako reći, različiti službenici i upravnici u vladi Svevišnjeg Gospodina. Čovjek mora slijediti zakone koje donese vlada, a ne službenici i upravnici. Slično tome, svatko treba obožavati samo Svevišnjeg Gospodina. Samim tim će zadovoljiti različite Gospodinove službenike i upravnike. Službenici i upravnici djeluju kao predstavnici vlade i nezakonito je podmićivati ih. Na to se ovdje ukazuje riječima avidhi-purvakam. Drugim riječima, Krsna ne odobrava nepotrebno obožavanje polubogova.

STIH 24

अहं हि सर्वयज्ञानां भोक्ता च प्रभुरेव च ।
न तु मामभिजानन्ति तच्चेनातश्च्यवन्ति ते ॥२४॥

aham hi sarva-yajwanam bhokta ca prabhur eva ca
na tu mam abhijananti tattvenatac cyavanti te

aham - Ja;
hi - sigurno;
sarva - svih;
yajwanam - žrtvovanja;
bhokta - uživatelj;
ca - i;
prabhuh - gospodar;
eva - također;
ca - i;
na - ne;
tu - ali;
mam - Mene;
abhijananti - poznaju;
tattvena - u stvarnosti;
atah - stoga;
cyavanti - padaju;
te - oni;

Ja sam jedini uživatelj i gospodar svih žrtvovanja. Stoga oni koji ne poznaju Moju pravu transcendentalnu prirodu padaju.

SMISAO: Ovdje je jasno rečeno da su u vedskim spisima preporučene razne vrste yajwi ali sve one su namijenjene zadovoljavanju Svevišnjeg Gospodina. Yajwa znači Visnu. U drugom poglavlju Bhagavad-gite je jasno rečeno da trebamo djelovati samo za zadovoljstvo Yajwe, Visnua. Savršeni oblik ljudske civilizacije, poznat kao varnacrama-dharma, posebno je namijenjen zadovoljavanju Visnua. Zato Krsna u ovom stihu kaže: "Ja sam uživatelj svih žrtvovanja, jer sam vrhovni gospodar." Međutim, manje inteligentne osobe, koje to ne znaju, obožavaju polubogove radi neke privremene dobrobiti. Stoga padaju u materijalno postojanje i ne dostižu željeni cilj života. Ako netko želi ispuniti neku materijalnu želju, bolje je da za to moli Svevišnjeg Gospodina (iako to nije čista devocija). Tako će dobiti željeni rezultat.

STIH 25

यान्ति देवव्रता देवान्पितृन्यान्ति पितृव्रताः ।
भूतानि यान्ति भूतेज्या यान्ति मद्याजिनोऽपि माम् ॥२५॥

yanti deva-vrata devan pitrn yanti pitr-vratah
bhutani yanti bhutejya yanti mad-yajino 'pi mam

yanti - odlaze;
deva-vratah - obožavatelji polubogova;
devan - polubogovima;
pitrn - precima;
yanti - odlaze;
pitr-vratah - obožavatelji predaka;
bhutani - sablastima i duhovima;
yanti - odlaze;
bhuta-ijyah - obožavatelji sablasti i duhova;
yanti - odlaze;
mat - Moji;
yajinah - bhakte;
api - ali;
mam - Meni;

Oni koji obožavaju polubogove rodit će se među polubogovima, oni koji obožavaju pretke rodit će se među precima, oni koji obožavaju sablasti i duhove rodit će se među takvim bićima, a oni koji obožavaju Mene, živjet će sa Mnom.

SMISAO: Ako čovjek želi otići na Mjesec, Sunce ili neki drugi planet, može dostići željeno odredište slijedivši vedske principe preporučene u tu svrhu, kao što je proces poznat pod nazivom darca-paurnamasi. Ti procesi su jasno opisani u dijelu Veda koji opisuje plodonosne aktivnosti i koji preporučuje obožavanje različitih polubogova na različitim rajskim planetima. Tako se vršenjem određene yajwe mogu dostići planete Pita. Slično tome, osoba može otići na brojne planete duhova i postati Yaksa, Raksa ili Picaca. Obožavanje Picaca se zove "crna umjetnost" ili "crna magija". Postoji mnogo ljudi koji se bave tom crnom magijom i misle da je to duhovnost, ali takve aktivnosti su potpuno materijalističke. Čisti bhakta, koji obožava samo Svevišnju Božansku Osobu, bez sumnje dostiže planete Vaikunthe i Krsnaloku. Ako se jednostavno obožavanjem polubogova mogu dostići rajski planeti ili obožavanjem Pita planeti Pita ili crnom magijom planeti duhova, iz ovih stihova možemo lako shvatiti da čisti bhakta može dostići planet Krsne ili Visnua. Na žalost, mnogi ljudi nemaju obavještenje o tim uzvišenim planetima na kojima žive Krsna i Visnu i, kako ne znaju za njih, padaju. Čak i impersonalisti padaju iz brahmajyotija. Pokret svjesnosti Krsne zato obavještava čitavo ljudsko društvo o uzvišenoj činjenici da jednostavno pjevajući Hare Krsna mantru čovjek može u ovom životu postati savršen i vratiti se kući, Bogu.

STIH 26

पत्रं पुष्पं फलं तोयं यो मे भक्त्या प्रयच्छति ।
तदहं भक्त्युपहृतमश्रामि प्रयतात्मनः ॥२६॥

patram puspam phalam toyam
tad aham bhakty-upahrtam

yo me bhaktya prayacchati
acnami prayatatmanah

patram - list;
puspam - cvijet;
phalam - plod;
toyam - vodu;
yah - tko god;
me - Meni;
bhaktya - s devocijom;
prayacchati - ponudi;
tat - to;
aham - Ja;
bhakti-upahrtam - ponuđeno s devocijom;
acnami - prihvaćam;
prayata-atmanah - od osobe čiste svjesnosti;

Ako Mi netko s ljubavlju i devocijom ponudi list, cvijet, plod ili vodu, prihvatit ću njegovu ponudu.

SMISAO: Za inteligentnu osobu je od suštinske važnosti da bude svjesna Krsne i transcendentalno služi Gospodina s ljubavlju, da bi dostigla vječno, blaženo prebivalište i bila vječno sretna. Proces dostizanja tako divnog rezultata je vrlo lak i može ga usvojiti čak i najveći siromah bez ikakve kvalifikacije. Samo treba biti Gospodinov čisti bhakta. To je jedina kvalifikacija. Nije važno što je ili u kakvom je položaju. Proces je toliko lak da može ponuditi Gospodinu s iskrenom ljubavi čak i list ili malo vode ili neki plod i Gospodin će to sa zadovoljstvom prihvatiti. Prema tome, nikome ne može biti uskraćena mogućnost bavljenja svjesnošću Krsne, jer je ona tako laka i univerzalna. Tko je tolika budala da ne želi biti svjestan Krsne slijedeći ovu jednostavnu metodu i tako dostići najviši savršeni život vječnosti, blaženstva i znanja? Krsna želi samo služenje s ljubavlju i ništa više. Krsna prihvaća od Svog čistog bhakte čak i mali cvijet. On ne želi nikakvu ponudu od abhakte. Iako je samodovoljan i ne treba Mu ništa ni od koga, prihvaća ponudu Svog bhakte, kao razmjenu ljubavi i privrženosti. Razviti svjesnost Krsne je najviše savršenstvo života. Bhakti je u ovom stihu spomenuta dva puta da bi se naglasilo da Krsni možemo prići samo predanim služenjem, bhakti. Krsnu ne možemo navesti da prihvati neku ponudu ničim drugim, čak ni ako postanemo brahmana, učenjak, bogataš ili veliki filozof. Ako nema tog osnovnog principa - bhakti, ništa ne može navesti Gospodina da prihvati bilo što od bilo koga. Bhakti je uvijek bezuzročna. Proces je vječan i predstavlja neposredno služenje apsolutne cjeline.

Ovdje Gospodin Krsna, nakon što je izjavio da je jedini uživatelj, prvobitni Gospodin i pravi cilj svih žrtvenih ponuda, otkriva kakve vrste žrtvenih ponuda želi. Ako netko želi predano služiti Svevišnjeg da bi se pročistio i dostigao cilj života - transcendentalno služenje Boga s ljubavlju - treba saznati što Gospodin od njega želi. Onaj tko voli Krsnu dat će Mu sve što On želi i izbjegavat će ponuditi Mu bilo što što On ne želi ili ne traži. Tako meso, ribu i jaja ne bismo trebali nuditi Krsni. Da želi da Mu nudimo takve stvari, to bi i rekao. Umjesto toga, jasno traži da Mu ponudimo list, plod, cvijeće i vodu i za takvu ponudu kaže: "Prihvatit ću je." Prema tome, trebamo shvatiti da neće prihvatiti meso, ribu i jaja. Povrće, žitarice, voće, mlijeko i voda su prava hrana za ljudska bića koju je propisao sam Gospodin Krsna. Drugu hranu Mu ne možemo ponuditi, jer je neće prihvatiti. Ako nudimo neku drugu hranu, ne možemo djelovati na nivou ljubavi i devocije.

U trinaestom stihu trećeg poglavlja Šri Krsna objašnjava da su samo ostaci žrtvovanja pročišćeni i pogodni da ih jedu oni koji žele napredovati u životu i dostići oslobođenje od okova materijalne zapletenosti. Gospodin kaže u istom stihu da oni koji ne nude svoju hranu, jedu samo grijeh. Drugim riječima, svaki zalogaj koji uzimaju samo produbljuje njihovu zapletenost u složenost

materijalne prirode. Ali pripremanje lijepih, jednostavnih vegetarijanskih jela, nuđenje takvih jela pred slikom ili Božanstvom Gospodina Krsne i klanjanje Krsni i moljenje Krsne da prihvati takvu skromnu ponudu, omogućuje osobi da postojano napreduje u životu, da pročisti tijelo i stvori fina moždana tkiva koja omogućuju jasno razmišljanje. Iznad svega, hrana se treba ponuditi s ljubavlju. Krsni nije potrebna hrana jer već posjeduje sve što postoji, ali će prihvatiti ponudu onoga koji Ga želi zadovoljiti na taj način. Prilikom pripremanja, služenja i nuđenja, važan element je djelovanje s ljubavlju prema Krsni. Impersonalistički filozofi, koji žele dokazati da Apsolutna Istina nema osjetila, ne mogu shvatiti ovaj stih Bhagavad-gite. Oni ga smatraju ili metaforom ili dokazom svjetovnog karaktera Krsne, govornika Bhagavad-gite. U stvari Krsna, Vrhovni Bog, ima osjetila i rečeno je da su Njegova osjetila višefunkcionalna - drugim riječima, jedno osjetilo može vršiti funkciju bilo kojeg drugog. To je značenje izjave da je Krsna apsolutan. Kad ne bi imao osjetila, ne bi se moglo smatrati da je pun sveg obilja. U sedmom poglavlju, Krsna je objasnio da obremenjuje materijalnu prirodu živim bićima, prelazeći pogledom po materijalnoj prirodi. U ovom slučaju, Krsnino slušanje riječi bhakte, koji s ljubavlju nudi hranu, je potpuno istovjetno s Njegovim uzimanjem i kušanjem hrane. Trebamo naglasiti da je zbog Njegovog apsolutnog položaja, Njegovo slušanje potpuno istovjetno s Njegovim kušanjem i uzimanjem hrane. Samo bhakta, koji prihvaća Krsnu onakvog kakav sam Sebe opisuje, bez tumačenja, može shvatiti da Vrhovna Apsolutna Istina može jesti hranu i uživati u njoj.

STIH 27

यत्करोषि यदश्नासि यज्जुहोषि ददासि यत् ।
यत्तपस्यसि कौन्तेय तत्कुरुष्व मदर्पणम् ॥२७॥

yat karosi yad acnasi yaj juhosi dadasi yat
yat tapasyasi kaunteya tat kurusva mad-arpanam

yat - sve što;
karosi - radiš;
yat - sve što;
acnasi - jedeš;
yat - sve što;
juhosi - nudiš;
dadasi - daješ;
yat - sve što;
yat - sve što;
tapasyasi - vršiš strogosti;
kaunteya - o Kuntin sine;
tat - to;
kurusva - čini;
mat - Meni;
arpanam - kao ponudu;

Sve što radiš, sve što jedeš, sve što nudiš ili daješ i sve strogosti koje vršiš - o Kuntin sine, ponudi Meni.

SMISAO: Dužnost je svakoga da uredi svoj život na takav način da ni u kakvim okolnostima ne zaboravi Krsnu. Svatko mora raditi da bi tijelo i dušu održao zajedno i Krsna ovdje preporučuje da radimo za Njega. Da bi živio, svatko mora nešto jesti; zato treba prihvatiti ostatke hrane ponuđene Krsni. Svaki civilizirani čovjek mora vršiti neke religiozne obredne ceremonije; Krsna zato preporučuje: "Učini to za Mene." To se zove arcana. Svatko ima sklonost ka davanju milostinje; Krsna kaže: "Daj Meni." To znači da sav višak prikupljenog novca trebamo iskoristiti

za širenje pokreta svjesnosti Krsne. Danas su ljudi jako naklonjeni procesu meditacije, koji u ovom dobu nije praktičan, ali ako netko dvadeset četiri sata na dan meditira na Krsnu mantrajući Hare Krsna mantru na svojoj brojanici, sigurno je najveći meditant i najveći yogi. To je potvrđeno u šestom poglavlju Bhagavad-gite.

STIH 28

शुभाशुभफलैरेवं मोक्षयसे कर्मबन्धनैः ।
संन्यासयोगयुक्तात्मा विमुक्तो मामुपैष्यसि ॥२८॥

cubhacubha-phalair evam moksyase karma-bandhanaih
sannyasa-yoga-yuktatma vimukto mam upaisyasi

cubha - *povoljnih*;
acubha - *i nepovoljnih*;
phalaih - *rezultata*;
evam - *tako*;
moksyase - *oslobodit ćeš se*;
karma - *rad*;
bandhanaih - *vezanosti za*;
sannyasa - *odricanja*;
yoga - *jogi*;
yukta-atma - *čvrsto usredotočenog uma*;
vimuktah - *oslobođen*;
mam - *Meni*;
upaisyasi - *doći ćeš*;

Na taj način ćeš se osloboditi vezanosti za rad i njegove povoljne i nepovoljne rezultate. S umom usredotočenim na Mene u tom duhu odricanja, bit ćeš oslobođen i doći ćeš Meni.

SMISAO: Onaj tko djeluje u svjesnosti Krsne pod vodstvom autoriteta, naziva se yukta. Stručni naziv je yukta-vairagya. Rupa Gosvami to podrobnije objašnjava na sljedeći način:

anasaktasya visayan yatharham upayuwjatah
nirbandhah krsna-sambandhe yuktam vairagyam ucyate
(Bhakti-rasamrta-sindhu 2.255)

Rupa Gosvami kaže da sve dok se nalazimo u ovom materijalnom svijetu moramo djelovati; ne možemo prestati s djelovanjem. Ako osoba djeluje i plodove daje Krsni, to se zove yukta-vairagya. Takve aktivnosti pravog odricanja čiste ogledalo uma i s postupnim napredovanjem u duhovnoj spoznaji, onaj tko tako djeluje se potpuno predaje Svevišnjoj Božanskoj Osobi. Zato na kraju postaje oslobođen i to oslobođenje je pobliže opisano. Zahvaljujući tom oslobođenju ne stapa se s brahmajyotijem, već odlazi na planet Svevišnjeg Gospodina. Ovdje je jasno rečeno - mam upaisyasi: "dolazi Meni", vraća se kući, Bogu. Postoji pet različitih vrsta oslobođenja i ovdje je posebno rečeno da je bhakta koji je čitav svoj život živio pod vodstvom Svevišnjeg Gospodina, napredovao do te mjere, da se nakon napuštanja ovog tijela, može vratiti Bogu i neposredno se družiti sa Svevišnjim Gospodinom.

Svatko tko nema drugih interesa, osim posvetiti svoj život služenju Gospodina, je pravi sannyasi. Takva osoba sebe uvijek smatra vječnim slugom ovisnim o Gospodinovoj vrhovnoj volji. Zato sve što radi, radi za Gospodina. Ne poklanja pažnju plodonosnim aktivnostima i propisanim dužnostima opisanim u Vedama. Obični ljudi moraju vršiti propisane dužnosti opisane u Vedama, ali iako se ponekad može činiti da čisti bhakta, potpuno zaokupljen služenjem Gospodina, djeluje protivno propisanim vedskim dužnostima, to zapravo nije istina.

Zato su vaisnavski autoriteti rekli da čak ni najinteligentnija osoba ne može shvatiti planove i aktivnosti čistog bhakte. Točne riječi su tagra vakya, kriya, mudra vijweha na bujhaya (Caitanya-caritamrta, Madhya 23.39). Smatra se da je osoba koja tako uvijek služi Gospodina ili uvijek

misli i planira kako služiti Gospodina, potpuno oslobođena, a u budućnosti joj je osiguran povratak kući, Bogu. Ona je iznad svake materijalističke kritike, kao što je Krsna iznad svake kritike.

STIH 29

समोऽहं सर्वभूतेषु न मे द्वेष्योऽस्ति न प्रियः ।
ये भजन्ति तु मां भक्त्या मयि ते तेषु चाप्यहम् ॥२९॥

samo 'ham sarva-bhutesu na me dvesyo 'sti na priyah
ye bhajanti tu mam bhaktya mayi te tesu capy aham

samah - *jednak*;
aham - *Ja*;
sarva-bhutesu - *prema svim živim bićima*;
na - *nikoga ne*;
me - *Ja*;
dvesyah - *mrzim*;
asti - *je*;
na - *niti*;
priyah - *drag*;
ye - *oni koji*;
bhajanti - *transcendentalno služe*;
tu - *ali*;
mam - *Mene*;
bhaktya - *sa devocijom*;
mayi - *u Meni*;
te - *takve osobe*;
tesu - *u njima*;
ca - *također*;
api - *svakako*;
aham - *Ja*;

Ja nikome ne zavidim, niti sam prema ikom pristran. Jednak sam prema svima. Ali tko god Me služi sa devocijom je Moj prijatelj, u Meni je i Ja sam njegov prijatelj.

SMISAO: Netko može postaviti pitanje: "Ako je Krsna jednak prema svima i nitko nije Njegov poseban prijatelj, zašto je onda posebno naklonjen bhaktama koji Ga uvijek transcendentalno služe?" Ali to nije diskriminacija; to je prirodno. Čovjek u ovom materijalnom svijetu može biti vrlo milosrdan prema drugima, ali je ipak posebno naklonjen svojoj djeci. Gospodin tvrdi da je svako živo biće - bez obzira na oblik koji ima - Njegov sin i zato svakoga snabdijeva svim životnim potrebštinama. On je kao oblak, koji izljuje kišu svuda, i na kamen i na zemlju i na vodu. Ali posebnu pažnju poklanja bhaktama. Takvi bhakte su ovdje opisani: oni su uvijek svjesni Krsne i stoga su uvijek transcendentalno utemeljeni u Krsni. Sam izraz "svjesnost Krsne" ukazuje da su osobe s takvom svjesnosti živi transcendentalisti, utemeljeni u Njemu. Gospodin ovdje jasno kaže - mayi te: "Oni su u Meni." Prirodno, kao rezultat toga, Gospodin je u njima. To je uzajamno. To je također objašnjeno riječima - ye yatha mam rapadyante tams bhajamy aham: "Vodim brigu o svakome tko Mi se preda, razmjerno njegovom predavanju". Ta transcendentalna razmjena postoji zato što su i Gospodin i bhakta svjesni. Kada se na zlatni prsten stavi dijamant, prsten izgleda vrlo lijepo. Tako i zlato i dijamant postaju slavni. Gospodin i živo biće vječno blistaju i kada živo biće postane naklonjeno služenju Gospodina, izgleda kao zlato. Gospodin je dijamant i zato je taj spoj veoma lijep. Živa bića u čistom stanju se zovu bhakte. Svevišnji Gospodin postaje bhakta Svojih bhakta. Ako u odnosu između bhakte i Gospodina nema razmjene, onda nema personalističke filozofije. U impersonalističkoj filozofiji ne postoji razmjena između Svevišnjeg i živog bića, ali u personalističkoj filozofiji postoji. Često se navodi primjer da je Gospodin kao drvo želja i daje sve što netko poželi s tog drveta želja. Ali ovdje nalazimo potpunije objašnjenje. Ovdje je rečeno da je Gospodin pristran prema

bhaktama. To je manifestacija Gospodinove posebne milosti prema bhaktama. Ne bismo trebali misliti da Gospodin uzvraća u skladu sa zakonom karme. Ta razmjena se odvija na transcendentalnom nivou na kojem djeluju Gospodin i Njegovi bhakte. Predano služenje Gospodina nije aktivnost ovog materijalnog svijeta; dio je duhovnog svijeta, u kome vladaju vječnost, blaženstvo i znanje.

STIH 30

अपि चेत्सुदुराचारो भजते मामनन्यभाक् ।
साधुरेव स मन्तव्यः सम्यग्व्यवसितो हि सः ॥३०॥

api cet su-duracaro bhajate mam ananya-bhak
sadhur eva sa mantavyah samyag vyavastito hi sah

api - čak;
cet - ako;
su-duracarah - onaj tko počini najodvratnija djela;
bhajate - predano služi;
mam - Mene;
ananya-bhak - bez odstupanja;
sadhuh - svecem;
eva - svakako;
sah - njega;
mantavyah - traba smatrati;
samyak - potpuno;
vyavasitah - utemeljen u odlučnosti;
hi - svakako;
sah - on;

Onoga tko predano služi, čak i ako počini najodvratnije djelo, treba smatrati svetim zato što je pravilno utemeljen u svojoj odlučnosti.

SMISAO: U ovom stihu je vrlo značajna riječ su-duracarah i trebamo je pravilno shvatiti. Kada je živo biće uslovljeno, vrši dvije vrste aktivnosti: uslovljene i prirodne. U uslovljenom životu čak i bhakte vrše razne aktivnosti kako bi zaštitili tijelo ili slijedili zakone društva i države. Te aktivnosti se nazivaju uslovljenim. Pored toga, živo biće koje je potpuno svjesno svoje duhovne prirode i potpuno zaokupljeno svjesnošću Krsne ili predanim služenjem Gospodina, vrši aktivnosti koje se nazivaju transcendentalnim. Takve aktivnosti, koje vrši u svom prirodnom položaju, nazivaju se predano služenje. U uslovljenom stanju, predano služenje i uslovljeno služenje koje se odnosi na tijelo, se ponekad mogu paralelno odvijati, ali ponekad mogu ometati jedno drugo. Bhakta, koliko god je to moguće, izbjegava činiti bilo što, što može ugroziti njegovo zdravo stanje. Zna da savršenstvo njegovih aktivnosti ovisi o napretku u spoznavanju svjesnosti Krsne. Međutim, ponekad možemo vidjeti da osoba u svjesnosti Krsne počini neko djelo koje se društveno ili politički može smatrati najodvratnijim. Ali takav privremeni pad je ne diskvalificira. U Šrimad-Bhagavatamu je rečeno da ako osoba padne, ali svim srcem transcendentalno služi Svevišnjeg Gospodina, pošto se nalazi u njenom srcu, Gospodin je pročišćava i oprašta to odvratno djelo. Materijalna zagađenost je tako snažna da čak i yogi potpuno zaokupljen služenjem Gospodina ponekad biva zaveden; ali svjesnost Krsne je toliko moćna da takav slučajni pad odmah biva poništen. Stoga je proces predanog služenja uvijek uspješan. Nitko ne bi trebao ismijavati bhaktu zbog slučajnog pada s idealnog puta, jer će takvi privremeni padovi prestati čim se bhakta potpuno utemelji u svjesnosti Krsne. To će biti objašnjeno u sljedećem stihu.

Zato trebamo smatrati da se osoba svjesna Krsne, koja s odlučnošću slijedi proces pjevanja i mantranja Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare, nalazi na transcendentalnom položaju, čak i ako se slučajno dogodi da padne. Riječi sadhur eva, "on je svet", vrlo su snažne. One su upozorenje abhaktama da bhaktu, koji slučajno padne, ne trebaju ismijavati; čak i ako je slučajno pao trebaju ga smatrati svetim. Još

snažnija je riječ mantavyah. Ako netko ne slijedi to pravilo i ismijava bhaktu zbog slučajnog pada, krši naredbu Svevišnjeg Gospodina. Jedina kvalifikacija bhakte je da je nepokolebljivo i isključivo zaokupljen predanim služenjem.

U Nrsimha Purani nalazimo sljedeću izjavu:

bhagavati ca harav ananya-ceta
bhrca-malino 'pi virajate manusyah
na hi caca-kalusa-cchabih kadacit
timira-parabhavatam upaiti candrah

Prema riječima ovog stiha, čak i ako se dogodi da onaj tko je potpuno zaokupljen predanim služenjem ponekad počini odvratna djela, trebamo smatrati da su ta djela poput mrlja na mjesecu koje imaju oblik zeca. Takve mrlje ne sprječavaju širenje mjesečine. Slično tome, ako bhakta slučajno padne s puta svetog karaktera, ne postaje zbog toga odvratan.

S druge strane, ne bismo trebali pogrešno misliti da bhakta koji predano transcendentalno služi Gospodina, može djelovati na bilo kakav odvratan način. Ovaj stih se odnosi samo na slučajni pad uzrokovan snažnim materijalnim vezama. Predano služenje je manje-više objava rata iluzornoj energiji. Sve dok osoba nije dovoljno snažna boriti se protiv iluzorne energije, može doći do slučajnih padova. Ali kada postane dovoljno snažna, više ne podliježe takvim padovima. To smo već objasnili. Nitko ne bi trebao iskoristiti ovaj stih za to da radi gluposti i misliti da je još uvijek bhakta. Ako predanim služenjem ne poboljša svoj karakter, trebamo smatrati da nije napredan bhakta.

STIH 31

क्षिप्रं भवति धर्मात्मा शश्वच्छान्तिं निगच्छति ।
कौन्तेय प्रतिजानीहि न मे भक्तः प्रणश्यति ॥३१॥

ksipram bhavati dharmatmacacvac-chantim nigacchati
kaunteya pratijanihi na me bhaktah pranacyati

ksipram - *ubrzo*;
bhavati - *postaje*;
dharma-atma - *ispravan*;
cacvat-cantim - *trajni mir*;
nigacchati - *stječe*;
kaunteya - *o Kuntin sine*;
pratijanihi - *objavi*;
na - *nikada*;
me - *Moj*;
bhaktah - *bhakta*;
pranacyati - *propada*;

On ubrzo postaje ispravan i stječe trajni mir. O Kuntin sine, otvoreno reci svima da Moj bhakta nikada ne propada.

SMISAO: Ovaj stih ne bismo trebali pogrešno shvatiti. U sedmom poglavlju Gospodin kaže da onaj tko čini loša djela ne može postati Gospodinov bhakta. Onaj tko nije Gospodinov bhakta nema nikakvih dobrih kvalifikacija. Stoga se može postaviti pitanje: "Kako onaj tko čini odvratna djela - bilo slučajno, bilo namjerno - može biti čisti bhakta?" To se pitanje može s pravom postaviti. U sedmom poglavlju je rečeno da nevjernici, koji nikada ne služe Gospodina, nemaju dobrih odlika, kao što je rečeno u Šrimad-Bhagavatamu. Bhakta koji primjenjuje devet procesa predanog služenja čisti svoje srce od sve materijalne zagađenosti. On nosi Svevišnju Božansku Osobu u svom srcu i sve grješne zagađenosti prirodno nestaju. Zahvaljujući neprestanom razmišljanju o Svevišnjem Gospodinu postaje po prirodi čist. Prema Vedama, ako osoba padne s visokog položaja mora se prema propisima podvrći određenim obrednim procesima kako bi se pročistila. Ali ovdje se ne postavlja takav uvjet, jer je proces pročišćenja već prisutan u srcu

bhakte, pošto se bhakta neprestano sjeća Svevišnje Božanske Osobe. Zato treba nastaviti neprestano pjevati Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare. To će ga zaštititi od svih slučajnih padova. Tako će neprestano biti oslobođen sve materijalne zagađenosti.

STIH 32

मां हि पार्थ व्यपाश्रित्य येऽपि स्युः पापयोनयः ।
स्त्रियो वैश्यास्तथा शूद्रास्तेऽपि यान्ति परां गतिं ॥३२॥

mam hi partha vyapaŚritya ye 'pi syuh papa-yonayah
striyo vaicyas tatha cudras te 'pi yanti param gatim

mam - u Meni;
hi - svakako;
partha - o Prithin sine;
vyapaŚritya - posebno uzmu utočište;
ye - oni koji;
api - također;
syuh - su;
papa-yonayah - rođeni u niskoj obitelji;
striyah - žene;
vaicyah - trgovci;
tatha - također;
cudrah - ljudi nižeg staleža;
te api - čak i oni;
yanti - odlaze;
param - vrhovnom;
gatim - odredištu;

O Prithin sine, oni koji uzmu utočište u Meni, čak i ako su niskog roda - žene, vaišje (trgovci) i šudre (radnici) - mogu dostići vrhovno odredište.

SMISAO: Svevišnji Gospodin ovdje jasno izjavljuje da u predanom služenju nema razlike između nižih i viših slojeva ljudi. U materijalnom shvaćanju života postoje takve podjele, ali za osobu koja transcendentarno predano služi, nema takve razlike. Svatko može dostići vrhovno odredište. U Śrimad-Bhagavatamu (2.4.18) je rečeno da se čak i najniži ljudi, koji se zovu caṇḍale (oni koji jedu pse), mogu pročistiti družeći se s čistim bhaktom. Predano služenje i vodstvo čistog bhakte su stoga toliko moćni, da nema razlike između nižih i viših slojeva ljudi; svatko se može posvetiti predanom služenju. Čak i najjednostavniji čovjek koji uzme utočište čistog bhakte se može pročistiti zahvaljujući pravilnom vodstvu. Ovisno o različitim gunama materijalne prirode, ljudi se dijele na ljude u guni vrline (brahmane), ljude u guni strasti (ksatriye, administrativni stalež), ljude u guni strasti pomiješanoj s gunom neznanja (vaicye, trgovci) i ljude u guni neznanja (cudre, radnici). Niži od njih, koji se nazivaju caṇḍale, rođeni su u grješnim obiteljima. Viši staleži obično ne prihvaćaju društvo ljudi rođenih u grješnim obiteljima, ali proces predanog služenja je tako moćan da čisti bhakta Svevišnjeg Gospodina može omogućiti ljudima svih nižih staleža dostizanje najvišeg savršenstva života. To je moguće samo kada osoba uzme utočište Krsne. Riječ vyapaŚritya ukazuje da mora potpuno uzeti utočište Krsne. Onda može postati mnogo veća od velikih jwanija i yogija.

STIH 33

किं पुनर्ब्राह्मणाः पुण्या भक्ता राजर्षयस्तथा ।
अनित्यमसुखं लोकमिमं प्राप्य भजस्व माम् ॥ ३३ ॥

kim punar brahmanah punya
anityam asukham lokam

bhakta rajarsayas tatha
imam prapya bhajasva mam

kim - *koliko više;*
punah - *još;*
brahmanah - *brahmane;*
punyah - *pobožne;*
bhaktah - *bhakte;*
raja-rsayah - *svete kraljeve;*
tatha - *također;*
anityam - *privremenu;*
asukham - *punu bijeda;*
lokam - *planetu;*
imam - *ovu;*
prapya - *došavši na;*
bhajasva - *služi s ljubavlju;*
mam - *Mene;*

Koliko više to vrijedi za pobožne brahmane, bhakte i svete kraljeve! Stoga, pošto si došao u ovaj privremeni, bijedni svijet, služi Me s ljubavlju.

SMISAO: U materijalnom svijetu postoje različite kategorije ljudi, ali ovaj svijet nije ni za koga mjesto sreće. Ovdje je jasno rečeno - anityam asukham lokam: ovaj svijet je privremen i pun bijeda i nije pogodno mjesto za nijednog razumnog džentlmena. Svevišnja Božanska Osoba izjavljuje da je ovaj svijet privremen i pun bijeda. Neki filozofi, posebno mayavadiji, kažu da je ovaj svijet nestvaran, ali iz Bhagavad-gite možemo shvatiti da nije nestvaran, već privremen. Postoji razlika između privremenog i nestvarnog. Ovaj svijet je privremen, ali postoji drugi svijet koji je vječan. Ovaj svijet je pun bijeda, ali drugi svijet je vječan i pun blaženstva. Arjuna se rodio u svetoj kraljevskoj obitelji, ali Gospodin je i njemu rekao: "Služi Me s devocijom i brzo se vrati kući, Bogu." Nitko ne bi trebao ostati u ovom privremenom svijetu, punom bijeda. Svatko treba postati privržen grudima Svevišnjeg Božanske Osobe tako da može biti vječno sretan. Predano služenje Svevišnjeg Gospodina je jedini proces kojim se mogu riješiti svi problemi svih vrsta ljudi. Stoga se svatko treba posvetiti svjesnosti Krsne i svoj život učiniti savršenim.

STIH 34

मन्मना भव मद्भक्तो मद्याजी मां नमस्कुरु ।
मामेवैष्यसि युक्तवैवमात्मानं मत्परायणः ॥ ३४ ॥

man-mana bhava mad-bhakto
mam evaisyasi yuktvaivam

mad-yaji mam namaskuru
atmanam mat-parayanah

mat-manah - *uvijek misleći na Mene;*
bhava - *postani;*
mat - *Moj;*
bhaktah - *bhakta;*
mat - *Moj;*
yaji - *obožavatelj;*
mam - *Meni;*
namaskuru - *odaj poštovanje;*
mam - *Meni;*

eva - *potpuno*;
esyasi - *doći ćeš*;
yuktva - *zaokupljen*;
evam - *tako*;
atmanam - *tvoja duša*;
mat-parayanah - *predana Meni*;

Uvijek misli na Mene, postani Moj bhakta, odaj Mi poštovanje i obožavaj Me. Tako potpuno usredotočen na Mene, sigurno ćeš doći Meni.

SMISAO: U ovom stihu se jasno ukazuje da je svjesnost Krsne jedini način na koji živo biće može biti izbavljeno iz okova zagađenog materijalnog svijeta. Ponekad bezobzirni komentatori iskrivljuju značenje onoga što je ovdje jasno rečeno: da svo predano služenje treba biti posvećeno Svevišnjoj Božanskoj Osobi, Krsni. Na žalost, bezobzirni komentatori odvrću čitatelja na nešto što uopće nije moguće. Takvi komentatori ne znaju da između Krsninog uma i Krsne nema razlike. Krsna nije obično ljudsko biće; On je Apsolutna Istina. Njegovo tijelo, um i On sam su istovjetni i apsolutni. U svojim Anubhasya komentarima na Caitanya-caritamrtu (Adi-lila 5.41-48) Bhaktisiddhanta Sarasvati Gosvami navodi Kurma Puranu: deha-dehi-vibhedo 'yam necvare vidyate kvacit. To znači da između Svevišnjeg Gospodina Krsne i Njegovog tijela nema razlike. Ali pošto komentatori ne poznaju znanost o Krsni, skrivaju Krsnu i odvajaju Njegovu osobu od Njegovog uma i tijela. Iako takve tvrdnje odaju krajnje nepoznavanje znanosti o Krsni, neki ljudi zarađuju na tome zavodeći ljude.

Neke demonske osobe također misle na Krsnu, ali sa zavišću, kao kralj Kamsa, Krsnin ujak. On je uvijek mislio na Krsnu, ali kao na neprijatelja. Bio je uvijek u tjeskobi, pitajući se kada će ga Krsna doći ubiti. Takvo razmišljanje nam neće pomoći. Na Krsnu trebamo misliti s devocijom i ljubavlju. To je bhakti. Trebamo neprestano njegovati znanje o Krsni. Kako možemo povoljno njegovati znanje? Učeci od vjerodostojnog učitelja. Krsna je Svevišnja Božanska Osoba i nekoliko smo puta objasnili da Njegovo tijelo nije materijalno, već vječno, blaženo znanje. Takav razgovor o Krsni će nam pomoći da postanemo bhakta. Ako pokušamo shvatiti Krsnu na drugačiji način, iz pogrešnog izvora, naš pokušaj će se pokazati besplodnim.

Stoga trebamo usredotočiti um na vječni, prvobitni oblik Krsne; uvjereni u srcu da je Krsna Svevišnji, trebamo Ga obožavati. U Indiji postoje stotine i tisuće hramova u kojima se Krsna obožava i predano služi. Pri takvom obožavanju i predanom služenju moramo Krsni odati poštovanje. Trebamo se pokloniti pred Božanstvom i služiti Ga svojim umom, tijelom, djelatnostima - svime. Tako ćemo postati zaokupljeni Krsnom, bez odstupanja. To će nam pomoći da se prenesemo na Krsnaloku. Ne bismo trebali dozvoliti da nas zavedu bezobzirni komentatori. Moramo primjenjivati devet različitih procesa predanog služenja, počev sa slušanjem i pjevanjem o Krsni. Čisto predano služenje je najviše dostignuće ljudskog društva.

U sedmom i osmom poglavlju Bhagavad-gite je bilo objašnjeno čisto predano služenje Gospodina, oslobođeno špekulativnog znanja, mistične yoge i plodonosnih aktivnosti. Oni koji nisu potpuno pročišćeni mogu biti privučeni različitim Gospodinovim manifestacijama kao što su neosobni brahmajyoti i lokalizirana Paramatma, ali čisti bhakta se neposredno posvećuje služenju Svevišnjeg Gospodina.

Postoji prekrasna pjesma o Krsni u kojoj je jasno rečeno da onaj tko obožava polubogove nema nimalo inteligencije i nikada ne može steći vrhunsku nagradu Krsne. Bhakta na početku može ponekad pasti sa standarda, ali ga ipak trebamo smatrati višim od svih drugih filozofa i yogija. Onaj tko je uvijek zaokupljen svjesnošću Krsne, je savršeno sveta osoba. Njegove slučajne nedevočijske aktivnosti će se smanjiti i bez sumnje će uskoro biti utemeljen u potpunom savršenstvu. U stvari, čisti bhakta ne može pasti, jer Vrhovni Bog osobno vodi brigu o Svojim čistim bhaktama. Stoga, inteligentna osoba treba neposredno prihvatiti proces svjesnosti Krsne i živjeti sretno u ovom materijalnom svijetu. S vremenom će dobiti vrhunsku nagradu Krsne.

Tako se završavaju Bhaktivedantina tumačenja devetog poglavlja Šrimad Bhagavad-gite pod naslovom "Najpovjerljivije znanje".

Deseto poglavlje

STIH 1

श्रीभगवानुवाच ।
भूय एव महाबाहो शृणु मे परमं वचः ।
यत्तेऽहं प्रीयमाणाय वक्ष्यामि हितकाम्यया ॥ १ ॥

Šri-bhagavan uvaca
bhuya eva maha-baho crnu me paramam vacah
yat te 'ham priyamanaya vaksyami hita-kamyaya

Šri-bhagavan uvaca - Svevišnja Božanska Osoba reče;
bhuyah - ponovo;
eva - svakako;
maha-baho - snažnih ruku;
srnu - počuj;
me - Moje;
paramam - najviše;
vacah - uputstvo;
yat - koje;
te - tebi;
aham - Ja;
priyamanaya - jer si Mi drag;
vaksyami - kažem;
hita-kamyaya - za tvoje dobro;

Svevišnja Božanska Osoba reče: O Arđuna snažnih ruku, počuj Me. Pošto si Moj dragi prijatelj, za tvoje dobro ću ti prenijeti znanje koje je bolje od onog što sam već objasnio.

Parasara Muni objašnjava riječ Bhagavan na sljedeći način: Bhagavan ili Svevišnja Božanska Osoba je onaj tko u potpunosti posjeduje svih šest obilja - svu snagu, slavu, bogatstvo, znanje, ljepotu i odvojenost. Dok je Krsna bio prisutan na planeti Zemlji, pokazao je svih šest obilja. Zato su svi veliki mudraci poput Paracare Munija prihvatili Krsnu kao Svevišnju Božansku Osobu. Krsna sada poučava Arjuna još povjerljivijem znanju o Njegovom obilju i aktivnostima. Gospodin je prethodno, počevši sa sedmim poglavljem, već objasnio Svoje različite energije i način na koji djeluju. Sada će, u ovom poglavlju, objasniti Arjuni Svoja posebna obilja. U prethodnom poglavlju je jasno opisao Svoje različite energije da bi devociju utemeljio u čvrstom uvjerenju. U ovom poglavlju će ponovo opisati Arjuni Svoje manifestacije i razna obilja.

Što više slušamo o Vrhovnom Bogu, to više postajemo postojani u predanom služenju. Trebamo uvijek slušati o Gospodinu u društvu bhakta; to će povećati naš entuzijazam za predano služenje. Razgovori u društvu bhakta se mogu voditi samo među onima koji zaista žele biti svjesni Krsne. Drugi ne mogu učestvovati u takvim razgovorima. Gospodin jasno kaže Arjuni da o tome govori za njegovo dobro, zato što Mu je veoma drag.

STIH 2

न मे विदुः सुरगणाः प्रभवं न महर्षयः ।
अहमादिर्हि देवानां महर्षीणां च सर्वशः ॥ २ ॥

na me viduh sura-ganah prabhavam na maharsayah
aham adir hi devanam maharsinam ca sarvacah

na - *nikada*;
me - *Moje*;
viduh - *znaju*;
sura-ganah - *polubogovi*;
prabhavam - *porijeklo, obilja*;
na - *nikada*;
maha-rsayah - *veliki mudraci*;
aham - *Ja sam*;
adih - *porijeklo*;
hi - *svakako*;
devanam - *polubogova*;
maha-rsinam - *velikih mudraca*;
ca - *također*;
sarvacah - *u svakom pogledu*;

Ni mnoštvo polubogova ni veliki mudraci ne znaju Moje porijeklo ili obilje, jer Ja sam u svakom pogledu izvor polubogova i mudraca.

Kao što je rečeno u Brahma-samhiti, Gospodin Krsna je Svevišnji Gospodin. Nitko nije veći od Njega; On je uzrok svih uzroka. Ovdje Gospodin osobno kaže da je uzrok svih polubogova i mudraca. Čak ni polubogovi ni veliki mudraci ne mogu shvatiti Krsnu; ne mogu shvatiti ni Njegovo ime ni Njegovu osobu. Kakav je onda položaj tobožnjih učenjaka ove male planete? Nitko ne može shvatiti zašto taj Vrhovni Bog dolazi na Zemlju kao obično ljudsko biće i čini čudesna, neobična djela. Tako trebamo znati da učenost nije neophodna kvalifikacija za razumijevanje Krsne. Čak su i polubogovi i veliki mudraci pokušali shvatiti Krsnu svojom umnom špekulacijom i nisu u tome uspjeli. U Šrimad-Bhagavatamu je jasno rečeno da čak ni veliki polubogovi ne mogu shvatiti Svevišnju Božansku Osobu. Oni mogu špekulirati u granicama svojih nesavršenih čula i mogu doći do zaključka impersonalizma o suprotnosti, zaključka o nečemu što nije manifestacija triju odlika materijalne prirode, ili mogu umnom špekulacijom zamisliti nešto, ali takvom budalastom špekulacijom nije moguće shvatiti Krsnu.

Ako netko želi upoznati Apsolutnu Istinu, Gospodin u ovom stihu posredno kaže: "Prisutan sam ovdje kao Svevišnja Božanska Osoba. Ja sam Svevišnji." To trebamo znati. Iako ne možemo shvatiti nepojmljivog Gospodina koji je osobno prisutan, On ipak postoji. Krsnu, koji je vječan i pun znanja i blaženstva, možemo shvatiti jednostavno proučavajući Njegove riječi u Bhagavad-giti i Šrimad-Bhagavatamu. Shvaćanje o Bogu kao o nekoj vladalačkoj moći ili neosobnom Brahmanu mogu razviti osobe pod utjecajem Gospodinove niže energije, ali onaj tko nije na transcendentnom položaju ne može shvatiti Božansku Osobu.

Kako većina ljudi ne može shvatiti Krsnin pravi položaj, Krsna iz svoje bezuzročne milosti silazi da bi ukazao milost takvim špekulatorima. Ali kako su u materijalnoj prirodi zagađeni, špekulatori usprkos neobičnim djelima Svevišnjeg Gospodina, misle da je Svevišnji neosobni Brahman. Samo bhakte koji su potpuno predani Svevišnjem Gospodinu mogu Gospodinovom milošću shvatiti da je On Krsna. Gospodinovi bhakte ne obraćaju pažnju na shvaćanje o Bogu kao neosobnom Brahmanu; njihova vjera i devocija ih navode da se odmah predaju Svevišnjem Gospodinu i zahvaljujući Krsninoj bezuzročnoj milosti mogu shvatiti Krsnu. Nitko drugi Ga ne može shvatiti. Tako se čak i veliki mudraci slažu: "Što je atma, što je Svevišnji? On je taj koga moramo obožavati."

STIH 3

**यो मामजमनादिं च वेत्ति लोकमहेश्वरम् ।
असंमूढः स मर्त्येषु सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ ३ ॥**

yo mam ajam anadim ca vetti loka-mahecvaram
asammudhah sa martyesu sarva-papaih pramucyate

yah - *svatko tko*;
mam - *Ja*;

ajam - *neroden*;
anadim - *onaj koji nema početka*;
ca - *također*;
vetti - *zna*;
loka - *planeta*;
maha-icvaram - *vrhovni gospodar*;
asammudhah - *nije obmanut*;
sah - *on*;
martyesu - *među onima koji podliježu smrti*;
sarva-papaih - *svih grješnih posljedica*;
pramucyate - *biva oslobođen*;

Samo onaj tko, neobmanut među ljudima, zna da sam vrhovni gospodar svih svjetova, nerođen i bez početka, biva oslobođen svih grijeha.

U sedmom poglavlju (7.3) je bilo rečeno - manusyanam sahasresu kaccid yatati siddhaye: oni koji se pokušavaju uzdići na nivo duhovne spoznaje nisu obični ljudi; viši su od milijuna i milijuna običnih ljudi koji nemaju znanje o duhovnoj spoznaji. Ali od onih koji pokušavaju shvatiti svoj duhovni položaj, najuspješnija duhovno spoznata osoba je ona koja može shvatiti da je Krsna nerođena Svevišnja Božanska Osoba, vlasnik svega. Samo na tom nivou, kada potpuno shvati Krsnin vrhovni položaj, može se potpuno osloboditi svih grješnih posljedica.

Ovdje je Gospodin opisan riječju aja, koja znači "neroden", ali On se razlikuje od živih bića opisanih u drugom poglavlju kao aja. Gospodin se razlikuje od živih bića koja se rađaju i umiru zbog materijalne vezanosti. Uslovljene duše mijenjaju tijela, ali Njegovo tijelo nije promjenjivo. Čak i kada dođe u ovaj materijalni svijet, dolazi kao isti nerođeni. Zato je u četvrtom poglavlju rečeno da Gospodin, zahvaljujući Svojoj unutrašnjoj moći, nije pod utjecajem niže, materijalne energije, već je uvijek utemeljen u višoj energiji.

U ovom stihu riječi vetti loka-mahecvaram ukazuju da je Gospodin Krsna vrhovni vlasnik planetarnih sistema univerzuma. On je postojao prije stvaranja i razlikuje se od Svoje kreacije. Svi polubogovi su stvoreni u ovom materijalnom svijetu, ali za Krsnu je rečeno da nije stvoren. Prema tome, Krsna se razlikuje čak i od velikih polubogova kao što su Brahma i Civa. Pošto je stvoritelj Brahme, Cive i svih drugih polubogova, vrhovna je Osoba na svim planetima.

Šri Krsna se stoga razlikuje od svega što je stvoreno i svatko tko to shvati odmah se oslobađa svih grješnih posljedica. Da bismo stekli znanje o Svevišnjem Gospodinu, moramo biti oslobođeni svih grješnih djelatnosti. Kao što je rečeno u Bhagavad-giti, Gospodina možemo shvatiti samo predanim služenjem i ni na koji drugi način.

Ne bismo trebali pokušavati shvatiti Krsnu kao ljudsko biće. Kao što je već bilo rečeno, samo budalasta osoba misli da je On ljudsko biće. To je ovdje potvrđeno na drugačiji način. Čovjek koji nije budalast, koji je dovoljno inteligentan da shvati prirodni položaj Boga, uvijek je slobodan od svih grješnih posljedica.

Ako je Krsna poznat kao sin Devaki, kako onda može biti nerođen? To je objašnjeno u Šrimad-Bhagavatamu. Kada se Krsna pojavio pred Devaki i Vasudevom, nije se rodio kao obično dijete; pojavio se u svom izvornom obliku i potom preobrazio u obično dijete.

Sve što se učini po naredbi Krsne je transcendentalno. Ne može biti zagađeno materijalnim posljedicama, koje mogu biti povoljne ili nepovoljne. Shvaćanje da u materijalnom svijetu postoje povoljne i nepovoljne stvari je manje ili više umna uobrazilja, jer u materijalnom svijetu ništa nije povoljno. Sve je nepovoljno, jer je sama materijalna priroda nepovoljna. Mi samo zamišljamo da je povoljna. Prava povoljnost ovisi o aktivnostima u svjesnosti Krsne koje se vrše sa svom devocijom i stavom služenja. Stoga, ako uopće želimo da naše aktivnosti budu povoljne, trebamo djelovati po uputstvima Svevišnjeg Gospodina. Takva uputstva možemo naći u autoritativnim spisima kao što su Šrimad-Bhagavatam i Bhagavad-gita ili ih možemo primiti od vjerodostojnog duhovnog učitelja. Pošto je duhovni učitelj predstavnik Svevišnjeg Gospodina, njegovo uputstvo je neposredno uputstvo Svevišnjeg Gospodina. Duhovni učitelj, svete osobe i spisi poučavaju na isti način. Između ta tri izvora ne postoje protivrječnosti. Sve što učinimo po njihovoj naredbi je oslobođeno posljedica pobožnih i bezbožnih djela ovog materijalnog svijeta. Transcendentalni stav bhakte prilikom vršenja aktivnosti je stav odvojenosti. To se zove sannyasa. Kao što je rečeno u prvom stihu šestog poglavlja Bhagavad-gite, pravi sannyasi je onaj tko djeluje iz dužnosti, jer mu je to naredio Svevišnji Gospodin, i koji ne traži utočište u plodovima svojih aktivnosti (anašritah karma-phalam). Pravi sannyasi i yogi je onaj tko djeluje

po naredbi Svevišnjeg Gospodina, a ne onaj tko je pseudo yogi ili je samo obukao odjeću sannyasija.

STIH 4-5

बुद्धिर्ज्ञानमसंमोहः क्षमा सत्यं दमः शमः ।
सुखं दुःखं भवोऽभावो भयं चाभयमेव च ॥ ४ ॥
अहिंसा समता तुष्टिस्तपो दानं यशोऽयशः ।
भवन्ति भावा भूतानां मत्त एव पृथग्विधाः ॥ ५ ॥

buddhir jwanam asammoah
sukham dukham bhavo 'bhavo

ksama satyam damah camah
bhayam cabhayam eva ca

ahimsa samata tustis
bhavanti bhava bhutanam

tapo danam yaco 'yachah
matta eva prthag-vidhah

buddhih - *inteligencija*;
jwanam - *znanje*;
asammohah - *odsustvo sumnje*;
ksama - *opraštanje*;
satyam - *istinoljubivost*;
damah - *vladanje osjetilima*;
camah - *vladanje umom*;
sukham - *sreća*;
dukham - *nesreća*;
bhavah - *rođenje*;
abhavah - *smrt*;
bhayam - *strah*;
ca - *također*;
abhayam - *neustrašivost*;
eva - *također*;
ca - *i*;
ahimsa - *nenasilje*;
samata - *jednakost*;
tustih - *zadovoljstvo*;
tapah - *pokora*;
danam - *milostinja*;
yachah - *slava*;
ayachah - *nečast*;
bhavanti - *potiču*;
bhavah - *prirode*;
bhutanam - *živih bića*;
mattah - *od Mene*;
eva - *svakako*;
prthak-vidhah - *različite*;

Ja sam stvorio sve razne odlike živih bića kao što su inteligencija, znanje, sloboda od sumnje i iluzije, opraštanje, istinoljubivost, vladanje osjetilima, vladanje umom, sreća i

nesreća, rođenje, smrt, strah, neustrašivost, nenasilje, jednakost, zadovoljstvo, strogost, milostinja, slava i nečast.

Sve različite odlike živih bića, dobre ili loše, stvorio je Krsna i one su ovdje opisane. Inteligencija se odnosi na moć pravilnog analiziranja stvari, a znanje na razumijevanje što je duh, a što materija. Obično znanje stečeno univerzitetskim obrazovanjem odnosi se samo na materiju i ovdje se ne prihvaća kao znanje. Imati znanje znači poznavati razliku između materije i duha. U suvremenom obrazovanju ne postoji znanje o duhu; ljudi vode brigu samo o materijalnim elementima i tjelesnim potrebama. Stoga akademsko znanje nije potpuno.

Asammoha, sloboda od sumnje i iluzije, može se dostići kada osoba ne oklijeva i kada shvaća transcendentalnu filozofiju. Polako, ali sigurno, oslobađa se zbuđenosti. Ništa ne trebamo slijepo prihvatiti; sve trebamo prihvatiti s pažnjom i oprezom.

Ksamu, trpeljivost i opraštanje, trebamo primjenjivati; trebamo biti trpeljivi i oprostiti drugima manje uvrede.

Satyam, istinoljubivost, znači da činjenice trebamo predstaviti takve kakve jesu, za dobrobit drugih. Ne bismo trebali pogrešno predstavljati činjenice. Prema društvenim običajima, istina se može reći samo ako je prijatna za druge. Ali to nije istinoljubivost. Istinu trebamo reći otvoreno, tako da drugi shvate prave činjenice. Ako je netko lopov i ako ljude upozorimo da je on lopov, to je istina. Iako je istina ponekad neprijatna, ne bismo trebali izbjegavati reći je. Istinoljubivost zahtjeva da se činjenice predstave takve kakve jesu, za dobrobit drugih. To je definicija istine.

Vladanje osjetilima znači da ne bismo trebali koristiti osjetila za nepotrebno osobno uživanje. Nije zabranjeno zadovoljiti neophodne potrebe osjetila, ali nepotrebno osjetilno uživanje šteti duhovnom napretku. Stoga osjetila ne trebamo neobuzdano koristiti. Slično tome, um trebamo uzdržavati od nepotrebnih misli; to se zove cama. Ne bismo trebali trošiti svoje vrijeme na razmišljanje o zarađivanju novca. To je zloupotreba moći razmišljanja. Um trebamo iskoristiti za razumijevanje najvažnije potrebe ljudskog bića i to treba biti predstavljeno autoritativno. Moć razmišljanja trebamo razvijati u društvu autoriteta za spise, svetih osoba, duhovnih učitelja i onih koji su razvili svoju moć razmišljanja.

Sukham, zadovoljstvo ili sreću, trebamo uvijek nalaziti u onome što je povoljno za njegovanje duhovnog znanja o svjesnosti Krsne. Ono što je nepovoljno za njegovanje svjesnosti Krsne uzrokuje bol ili nesreću. Sve što je povoljno za razvijanje svjesnosti Krsne trebamo prihvatiti, a sve što je nepovoljno trebamo odbaciti.

Bhava, rođenje, odnosi se na tijelo. Što se tiče duše, ona se ne rađa i ne umire; o tome smo govorili na početku Bhagavad-gite. Rođenje i smrt se odnose na utjelovljenost živog bića u materijalnom svijetu. Strah je rezultat brige za budućnost. Osoba svjesna Krsne ne osjeća strah, jer će zahvaljujući svojim aktivnostima sigurno otići u duhovno nebo i vratiti se kući, Bogu. Stoga je njena budućnost veoma svijetla. Drugi, međutim, ne znaju što im nosi budućnost; ne znaju što će im donijeti sljedeći život. Zato su neprestano u tjeskobi. Ako se želimo osloboditi tjeskobe, najbolje je da shvatimo Krsnu i uvijek budemo utemeljeni u svjesnosti Krsne. Tako ćemo se osloboditi sveg straha. U Šrimad-Bhagavatamu (11.2.37) je rečeno - bhayam dvtiyabhini-vecatah syat: uzrok straha je naša obuzetost iluzornom energijom. Ali oni koji su oslobođeni utjecaja iluzorne energije, oni koji su uvjereni u to da nisu materijalno tijelo, već duhovni dijelovi Svevišnje Božanske Osobe, i koji zato transcendentalno služe Vrhovnog Boga, nemaju se čega bojati. Njihova budućnost je veoma svijetla. Strah je stanje osoba koje nisu svjesne Krsne.

Abhayam, neustrašivost, može steći samo onaj tko je svjestan Krsne.

Ahimsa, nenasilje, znači da ne trebamo činiti ono što će drugima donijeti patnju ili u njima izazvati zbuđenost. Materijalna djela koja obećavaju brojni političari, sociolozi i filantropi, ne daju dobre rezultate, jer političari i filantropi nemaju transcendentalnu viziju; ne znaju što je istinski dobro za ljudsko društvo. Ahimsa znači da ljude trebamo poučavati kako će potpuno iskoristiti ljudsko tijelo. Ljudsko tijelo je namijenjeno za dostizanje duhovne spoznaje i zato svaki pokret ili komisija koji ne pomažu ljudima u dostizanju tog cilja, vrše nasilje nad ljudskim tijelom. Ono što pomaže ljudima da u budućnosti dostignu duhovnu sreću se zove nenasilje.

Samata, jednakost, odnosi se na odsustvo vezanosti i odbojnosti. Nije dobro osjećati veliku vezanost ili odbojnost prema nečemu. Ovaj materijalni svijet se treba prihvatiti bez vezanosti ili odbojnosti. Ono što je povoljno za svjesnost Krsne trebamo prihvatiti; ono što je nepovoljno trebamo odbaciti. To se zove samata, jednakost. Osoba svjesna Krsne prihvaća i odbacuje stvari samo u ovisnosti o tome koliko su korisne za svjesnost Krsne.

Tusti, zadovoljstvo, znači da ne bismo trebali željeti nepotrebnim djelatnostima steći što više materijalnih dobara. Trebamo biti zadovoljni s onim što steknemo milošću Svevišnjeg Gospodina. To se zove zadovoljstvo.

Tapas znači strogost ili pokora. U vezi s tim, u Vedama ima mnogo pravila i propisa, kao što je pravilo da trebamo ustati rano ujutro i okupati se. Ponekad je vrlo teško ustati rano ujutro, ali dobrovoljna patnja koju prihvaćamo sljedeći to pravilo se zove pokora. Slično tome, propisano je da na određene dane u mjesecu trebamo postiti.

Možda ne volimo postiti, ali ako smo odlučni u namjeri da napredujemo u nauci o svjesnosti Krsne, trebamo prihvatiti takve preporučene tjelesne poteškoće. Međutim, ne bismo trebali postiti nepotrebno ili protivno vedskim odredbama. Ne bismo trebali postiti zbog nekog političkog cilja; to je opisano u Bhagavad-giti kao post u neznanju, a ono što je učinjeno u neznanju ili strasti ne vodi ka duhovnom napretku. Međutim, sve što učinimo u guni vrline nam pomaže u napredovanju, a post u skladu s vedskim odredbama nas obogaćuje duhovnim znanjem.

Što se tiče milostinje, pedeset posto svoje zarade trebamo dati za neki dobar cilj. Što je dobar cilj? To je cilj svjesnosti Krsne. Taj cilj nije samo dobar, već najbolji. Pošto je Krsna dobar, Njegov cilj je uvijek dobar. Zato milostinju trebamo dati osobi koja djeluje u svjesnosti Krsne. U vedskoj literaturi je propisano da se milostinja treba dati brahmanama. Taj običaj se još uvijek slijedi, iako ne potpuno u skladu s vedskom odredbom. Ali ipak je propisano da milostinju trebamo dati brahmanama. Zašto? Zato što se bave višom djelatnošću njegovanja duhovnog znanja. Brahmana treba čitav svoj život posvetiti razumijevanju Brahmana. Brahma janatiti brahmanah: onaj tko poznaje

Brahman se zove brahmana. Tako se milostinja daje brahmanama, jer su zaokupljeni višim, duhovnim služenjem i nemaju vremena zarađivati za život. U vedskoj literaturi je također rečeno da milostinju trebamo dati osobi u odvojenom redu života, sannyasiju. Sannyasiji prose od vrata do vrata ne zato da bi stekli novac već u misionarske svrhe. Po običaju, idu od vrata do vrata da bi probudili obiteljske ljude iz sna neznanja. Pošto su obiteljski ljudi, zaokupljeni obiteljskim poslovima, zaboravili pravu svrhu života - buđenje svjesnosti Krsne - dužnost je sannyasija da kao prosjaci posjećuju obiteljske ljude i potiču ih da budu svjesni Krsne. Kao što je rečeno u Vedama, čovjek se treba probuditi i ostvariti ono što mu kao ljudskom biću dolikuje. To znanje i proces daju sannyasiji. Tako milostinju trebamo dati sannyasijima i brahmanama i u slične dobre svrhe, a ne hirovito.

Što se tiče yace, slave, Gospodin Caitanya je rekao da je čovjek slavan kada je poznat kao veliki bhakta. To je prava slava. Ako netko postane poznat kao velika osoba u svjesnosti Krsne, onda je istinski slavan. Onaj tko nema takvu slavu nije slavan.

Sve ove odlike se manifestiraju širom univerzuma u društvu ljudi i polubogova. Na drugim planetima postoje razni oblici ljudskog društva i ove odlike su u njima prisutne. Krsna stvara sve ove odlike za onoga tko želi napredovati u svjesnosti Krsne, ali takva osoba ih razvija sama u sebi. Onaj tko predano služi Svevišnjeg Gospodina razvija sve dobre odlike, po uređenju Gospodina.

Krsna je porijeklo svega s čime se susrećemo, dobrog ili lošeg. Ništa se ne može manifestirati u ovom materijalnom svijetu ako ne postoji u Krsni. To je znanje. Iako znamo da stvari imaju različite položaje, trebamo spoznati da sve potječe od Krsne.

STIH 6

**महर्षयः सप्त पूर्वे चत्वारो मनवस्तथा ।
मद्भावा मानसा जाता येषां लोक इमाः प्रजाः ॥ ६ ॥**

maharsayah sapta purve catvaro manavas tatha
mad-bhava manasa jata yesam loka imah prajah

maha-rsayah - velikih mudraca;
sapta - sedam;
purve - prije;
catvarah - četiri;
manavah - Manua;
tatha - također;
mat-bhavah - potječu od Mene;
manasah - iz uma;
jatah - rađaju se;

yesam - *od njih;*
loke - *svijeta;*
imah - *svo ovo;*
prajah - *stanovništvo;*

Sedam velikih mudraca i prije njih četiri druga velika mudraca i Manui (očevi čovječanstva), rođeni iz Mog uma, potječu od Mene, a sva živa bića koja nastanjuju različite planete potječu od njih.

Gospodin daje genealoški pregled nastanjivanja univerzuma. Brahma je prvo stvorenje rođeno iz energije Svevišnjeg Gospodina, koji je poznat kao Hiranyagarbha. Iz Brahme se manifestiraju sedam velikih mudraca, a prije njih četiri druga velika mudraca po imenu Sanaka, Sananda, Sanatana i Sanat-kumara i Manui. Svi ovi veliki mudraci su poznati kao praočevi živih bića u čitavom univerzumu. Postoji bezbroj univerzuma u kojima postoji bezbroj planeta i svaki planet je pun različitih stanovnika. Svi oni potječu od ovih dvadeset pet praočeva. Brahma je vršio pokore tisuću godina polubogova prije nego što je milošću Krsne spoznao kako stvarati. Od Brahme su potom potekli Sanaka, Sananda, Sanatana i Sanat-kumara, Rudra i sedam mudraca. Tako su svi brahmane i ksatriye bili rođeni iz energije Svevišnje Božanske Osobe. Brahma je poznat kao Pitamaha, djed, a Krsna je poznat kao Prapitamaha, pradjed. To je rečeno u jedanaestom poglavlju Bhagavad-gite (11.39).

STIH 7

**एतां विभूतिं योगं च मम यो वेत्ति तत्त्वतः ।
सोऽविकल्पेन योगेन युज्यते नात्र संशयः ॥ ७ ॥**

etam vibhutim yogam ca mama yo vetti tattvatah
so 'vikalpena yogena yujyate natra samcayah

etam - *svo to;*
vibhutim - *obilje;*
yogam - *mističnu moć;*
ca - *također;*
mama - *Moje;*
yah - *svatko tko;*
veti - *zna;*
tattvatah - *zaista;*
sah - *on;*
avikalpena - *ne odstupajući;*
yogena - *predanim služenjem;*
yujyate - *zaokupljen;*
na - *nikada;*
atra - *ovdje;*
samcayah - *sumnja;*

Onaj tko je uvjeren u ovo Moje obilje i mističnu moć posvećuje se čistom predanom služenju; u to nema sumnje.

Vrhunac duhovnog savršenstva je znanje o Svevišnjoj Božanskoj Osobi. Onaj tko nije čvrsto uvjeren u različita obilja Svevišnjeg Gospodina ne može predano služiti. Ljudi obično znaju da je Bog veliki, ali ne znaju točno koliko je Bog velik. Ovdje se opisuju detalji. Ako netko zaista zna koliko je Bog velik, prirodno postaje predana duša i posvećuje se predanom služenju Gospodina. Kada istinski spozna obilja Svevišnjeg, ne preostaje mu ništa drugo nego da se preda Gospodinu. To znanje možemo steći iz opisa Šrimad-Bhagavatama, Bhagavad-gite i sličnih spisa. Ovim univerzumom upravljaju mnogobrojni polubogovi, koji su rasprostranjeni po čitavom planetarnom sistemu. Najistaknutiji među njima su Brahma, Civa, četvorica velikih Kumara i

drugi praočevi. Svi brojni praočevi stanovništva univerzuma se rađaju iz Svevišnjeg Gospodina Krsne. Svevišnja Božanska Osoba Krsna je prvobitni praotac svih praočeva. To su neka od obilja Svevišnjeg Gospodina. Kada se osoba čvrsto uvjeri u njih, prihvaća Krsnu s velikom vjerom, odbacujući sve sumnje, i posvećuje se predanom služenju. Ovo detaljno znanje je potrebno da bismo povećali interes za predano služenje Gospodina s ljubavlju. Ne bismo trebali propustiti potpuno shvatiti koliko je Krsna velik, jer ćemo, ako shvatimo Krsninu veličinu, moći postati postojani u iskrenom predanom služenju.

STIH 8

अहं सर्वस्य प्रभवो मत्तः सर्वं प्रवर्तते ।
इति मत्वा भजन्ते मां बुधा भावसमन्विताः ॥ ८ ॥

aham sarvasya prabhavo mattah sarvam pravartate
iti matva bhajante mam budha bhava-samanvitah

aham - Ja;
sarvasya - svega;
prabhavah - izvor stvaranja;
mattah - iz Mene;
sarvam - sve;
pravartate - emanira;
iti - to;
matva - znajući;
bhajante - postaju predani;
mam - Meni;
budhah - učenj;
bhava-samanvitah - s velikom pažnjom;

Ja sam izvor svih duhovnih i materijalnih svjetova. Sve emanira iz Mene. Mudre osobe koje to savršeno dobro znaju služe Me s devocijom i obožavaju Me svim svojim srcem.

Učeni čovjek koji je savršeno proučio Vede i primio znanje od autoriteta kao što je Gospodin Caitanya i koji zna kako primijeniti ta učenja može shvatiti da je Krsna porijeklo svega što postoji i u materijalnim i u duhovnim svjetovima. Pošto to savršeno dobro zna, nepokolebljivo predano služi Svevišnjeg Gospodina. Njega nikada ne mogu zavesti nikakvi besmisleni komentari ili budale. Svi vedski spisi se slažu da je Krsna izvor Brahme, Cive i svih drugih polubogova. U Atharva Vedi (Gopala-tapani Upanisada 1.24), je rečeno - yo brahmanam vidadhati purvam yo vai vedam ca gapayati sma krsnah: "Krsna je bio taj koji je na početku poučio Brahmnu vedskom znanju i koji je u prošlosti raširio vedsko znanje". U Narayana Upanisadi (1) je rečeno - atha puruso ha vai narayano 'kamayata prajah srjeyeti: "Tada je Vrhovna Osoba Narayana poželio stvoriti živa bića". Upanisada nastavlja - narayanad brahma jayate, narayanad prajapatih prajayate, narayanad indro jayate, narayanad astau vasavo jayante, narayanad ekadaca rudra jayante, narayanad dvadacadityah: "Od Narayane se rađa Brahma, od Narayane se rađaju praočevi. Od Narayane se rađa Indra, od Narayane se rađa osam Vasua, od Narayane se rađa jedanaest Rudra, od Narayane se rađa dvanaest Aditya." Taj Narayana je ekspanzija Krsne.

U istim Vedama je rečeno - brahmany devaki-putrah: "Devakin sin Krsna je Vrhovna Osoba". (Narayana Upanisada 4) Zatim je rečeno - eko vai narayana asin na brahma na icano napo nagni-samau neme dyavaprthivi na naksatrani na suryah: "Na početku stvaranja je postojao samo Narayana, Vrhovna Osoba. Nije bilo Brahme, Cive, vatre, mjeseca, zvijezda na nebu i sunca." (Maha Upanisada 1) U Maha Upanisadi je također rečeno da se Civa rodio iz čela Svevišnjeg Gospodina. Tako Vede kažu da trebamo obožavati Svevišnjeg Gospodina, stvoritelja Brahme i Cive.

U Moksa-dharmi Krsna takode kaže:

prajapatim ca rudram capy

aham eva srjami vai

tau hi mam na vijanito

mama maya-vimohitau

"Ja stvaram praočeve, Civu i druge, iako oni ne znaju da sam ih Ja stvorio, jer su obmanuti Mojom iluzornom energijom." U Varaha Purani je također rečeno:

narayanah paro devas

tasmaj jatac caturmukhah

tasmad rudro 'bhavad devah

sa ca sarva-jwatam gatah

"Narayana je Svevišnja Božanska Osoba od koje se rađa Brahma, a od Brahme se rađa Civa." Gospodin Krsna je izvor sveg stvaranja i naziva se pokretačkim uzrokom svega. On kaže: "Pošto se sve rađa iz Mene, Ja sam prvobitni izvor svega. Sve je pod Mojom kontrolom; nitko nije viši od Mene. "Nitko nije vrhovni upravitelj osim Krsne. Onaj tko na takav način shvati Krsnu od vjerodostojnog duhovnog učitelja, na temelju svjedočanstava vedskih spisa, svom svojom energijom se posvećuje svjesnosti Krsne i postaje istinski učen. Svi drugi, koji ne poznaju Krsnu, u usporedbi s Njim su samo budale. Samo budala smatra Krsnu običnim čovjekom. Osoba svjesna Krsne ne bi trebala dozvoliti da je zbune budale; treba izbjegavati sve neovlaštene komentare i tumačenja Bhagavad-gite i odlučno i postojano nastaviti slijediti put svjesnosti Krsne.

STIH 9

**मच्चित्ता मद्गतप्राणा बोधयन्तः परस्परम् ।
कथयन्तश्च मां नित्यं तुष्यन्ति च रमन्ति च ॥९॥**

mac-citta mad-gata-prana bodhayantah parasparam
kathayantac ca mam nityamtusyanti ca ramanti ca

mat-cittah - *koji u umu uvijek misle na Mene;*
mat-gata-pranah - *koji su svoje živote posvetili Meni;*
bodhayantah - *propovijedajući;*
parasparam - *među sobom;*
kathayantah - *razgovarajući;*
ca - *također;*
mam - *o Meni;*
nityam - *neprestano;*
tusyanti - *postaju zadovoljni;*
ca - *također;*
ramanti - *uživaju u transcendentalnom blaženstvu;*
ca - *također;*

Moji čisti bhakte uvijek u umu misle na Mene i potpuno posvećuju svoje živote služenju Mene. Uvijek prosvjetljuju jedni druge i razgovaraju o Meni i u tome nalaze veliko zadovoljstvo i blaženstvo.

Čisti bhakte, čije su osobine ovdje opisane, potpuno se posvećuju transcendentalnom služenju Gospodina s ljubavlju. Ništa ne može odvratiti njihov um od lotosovih stopala Krsne. Oni razgovaraju isključivo o transcendentalnim temama. U ovom stihu su posebno opisani simptomi čistih bhakta. Bhakte Svevišnjeg Gospodina dvadeset četiri sata na dan slave odlike i zabave Svevišnjeg Gospodina. Njihova srca i duše su neprestano obuzeti Krsnom i dok razgovaraju o Njemu s drugim bhaktama osjećaju zadovoljstvo.

U početnom stadiju predanog služenja uživaju u transcendentalnom zadovoljstvu koje potječe od same službe, a u zreлом stadiju su potpuno utemeljeni u ljubavi prema Bogu. Kada se utemelje na tom transcendentalnom položaju, mogu uživati u najvišem savršenstvu koje Gospodin ispoljava u Svom prebivalištu. Gospodin Caitanya uspoređuje transcendentalno predano služenje sa sijanjem sjemena u srcu živog bića. Od bezbroj živih bića koja obilaze različite planete u univerzumu, samo nekolicina ima sreću sresti čistog bhaktu i steći priliku shvatiti predano služenje. To predano služenje nalikuje sjemenu. Ako se posije u srcu živog bića i ako živo biće

nastavi slušati i pjevati Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare, to sjeme će proklijati, kao što sjeme drveta proklija ako se redovito zalijeva. Ta duhovna biljka predanog služenja postupno raste sve dok ne probije omotač materijalnog univerzuma i uđe u brahmajoti na duhovnom nebu. Na duhovnom nebu, biljka nastavlja rasti sve dok ne dosegne najviši planet koji se zove Goloka Vrndavana, Krsnin najviši planet. Na kraju, uzima utočište lotosovih stopala Krsne i tamo počiva. Postupno, kao što obična biljka rađa plodove i cvijeće, biljka predanog služenja rađa plodove, a proces zalijevanja u obliku pjevanja i slušanja se nastavlja. Ta biljka predanog služenja je detaljno opisana u Caitanya-caritamṛti (Madhya-līlā, devetnaesto poglavlje). Tamo je objašnjeno da kada cijela biljka uzme utočište lotosovih stopala Svevišnjeg Gospodina, osoba postaje potpuno obuzeta ljubavlju prema Bogu i ne može ni trenutak živjeti bez dodira sa Svevišnjim Gospodinom, kao što riba ne može živjeti bez vode. U takvom stanju, bhakta razvija transcendentalne odlike u dodiru sa Svevišnjim Gospodinom.

Śrīmad-Bhagavatam je također pun takvih priča o odnosu između Svevišnjeg Gospodina i Njegovih bhakta. Zato je veoma drag bhaktama, kao što je rečeno u samom Bhagavatamu (12.13.18). Śrīmad-bhagavatam purānam āmalam yad vaiṣṇavanam priyam. U toj propovijedi se ne govori o materijalnim djelatnostima, ekonomskom razvitku, zadovoljavanju čula ili oslobođenju. Śrīmad-Bhagavatam je jedina pripovijest u kojoj je potpuno opisana transcendentalna priroda Svevišnjeg Gospodina i Njegovih bhakta. Tako spoznate duše u svjesnosti Krsne neprestano nalaze zadovoljstvo u slušanju takve transcendentalne literature, kao što mladić i djevojka nalaze zadovoljstvo u međusobnom druženju.

STIH 10

तेषां सततयुक्तानां भजतां प्रीतिपूर्वकम् ।
ददामि बुद्धियोगं तं येन मामुपयान्ति ते ॥ १० ॥

tesam satata-yuktanam bhajatam priti-purvakam
dadami buddhi-yogam tam yena mam upayanti te

tesam - *njima*;
satata-yuktanam - *uvijek zaokupljenim*;
bhajatam - *predanim služenjem*;
priti-purvakam - *u zanosu ljubavi*;
dadami - *dajem*;
buddhi-yogam - *pravu inteligenciju*;
tam - *tu*;
yena - *kojom*;
mam - *Meni*;
upayanti - *dolaze*;
te - *oni*;

Onima koji Me uvijek služe s ljubavlju dajem razumijevanje kojim mogu doći Meni.

SMISAO: U ovom stihu je veoma značajna riječ buddhi-yogam. Možemo se sjetiti da je Gospodin u drugom poglavlju rekao Arjuni da mu je objasnio mnogo toga i da će ga poučiti putu buddhi-yoge. Sada objašnjava buddhi-yogu. Sama buddhi-yoga je djelovanje u svjesnosti Krsne; to je najviša inteligencija. Buddhi znači inteligencija, a yoga mistične aktivnosti ili mistično uzdizanje. Kada se netko pokušava vratiti kući, Bogu, i potpuno se posveti predanom služenju u svjesnosti Krsne, njegovo djelovanje se naziva buddhi-yoga. Drugim riječima, buddhi-yoga je proces oslobađanja od zapletenosti u ovaj materijalni svijet. Krajnji cilj napretka je Krsna. Ljudi to ne znaju. Zato je važno društvo bhakta i vjerodostojnog duhovnog učitelja. Trebamo znati da je cilj Krsna i kada znamo cilj, postupno ćemo napredovati na tom putu i dostići krajnji cilj.

Kada osoba zna cilj života, ali je vezana za plodove svojih djelatnosti, djeluje u karma-yogi. Kada zna da je cilj Krsna, ali nalazi zadovoljstvo u umnim špekulacijama, kojima pokušava shvatiti Krsnu, djeluje u jwana-yogi. A kada zna da je cilj Krsna i traga za Krsnom potpuno se

posvećujući svjesnosti Krsne i predanom služenju, djeluje u bhakti-yogi ili buddhi-yogi, koja je potpuna yoga. Ta potpuna yoga je najviši savršeni nivo života. Neko može imati vjerodostojnog duhovnog učitelja i biti privržen duhovnoj organizaciji, ali ako nije dovoljno inteligentan da napreduje, Krsna ga u srcu poučava tako da bez poteškoća može na kraju doći Njemu. Kvalifikacija je da uvijek djeluje u svjesnosti Krsne i s ljubavlju i devocijom radi sve vrste službi. Treba nešto raditi za Krsnu i to treba raditi s ljubavlju. Ako bhakta nije dovoljno inteligentan da napreduje na putu samospoznaje, ali je iskren i posvećen predanom služenju, Gospodin mu pruža priliku da napreduje i na kraju dođe Njemu.

STIH 11

**तेषामेवानुकम्पार्थमहमज्ञानजं तमः ।
नाशयाम्यात्मभावस्थो ज्ञानदीपेन भास्वता ॥११॥**

tesam evanukampartham aham ajwana-jam tamah
nacayamy atma-bhava-stho jwana-dipena bhasvata

tesam - *njima*;
eva - *svakako*;
anukampa-artham - *da bi ukazao posebnu milost*;
aham - *Ja*;
ajwana-jam - *koja potječe od neznanja*;
tamah - *tamu*;
nacayami - *raspršujem*;
atma-bhava - *u njihovim srcima*;
sthah - *nalazi se*;
jwana - *znanja*;
dipena - *sa svjetiljkom*;
bhasvata - *blstavom*;

Da bih im ukazao posebnu milost, Ja, koji prebivam u njihovim srcima, blstavom svjetiljkom znanja uništavam tamu koja potječe od neznanja.

SMISAO: Kada je Gospodin Caitanya u Benaresu širio pjevanje Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare, tisuće ljudi Ga je slijedilo. Prakacananda Sarasvati, koji je u to vrijeme bio vrlo utjecajan učenjak u Benaresu, ismijavao je Gospodina Caitanyu izjavljujući da je sentimentalist. Ponekad filozofi kritiziraju bhakte, jer misle da se većina bhakta nalazi u tami neznanja i da su filozofski naivni sentimentalisti. Ali to nije istina. Postoje vrlo, vrlo učene osobe koje su predstavile filozofiju devocije. Ali čak i ako bhakta ne iskoristi njihova djela ili djela svog duhovnog učitelja, ako iskreno predano služi, Krsna u njegovom srcu mu pomaže. Tako iskreni bhakta koji djeluje u svjesnosti Krsne ne može biti bez znanja. Jedina kvalifikacija je da predano služi u punoj svjesnosti Krsne.

Suvremeni filozofi misle da bez pravljenja razlike čovjek ne može imati čisto znanje. Svevišnji Gospodin im daje ovaj odgovor: onima koji su se posvetili čistom predanom služenju, čak i ako nisu dovoljno obrazovani ili ne poznaju dovoljno vedske principe, Vrhovni Bog pomaže, kao što je rečeno u ovom stihu.

Gospodin kaže Arjuni da se Vrhovna Istina, Apsolutna Istina, Svevišnja Božanska Osoba, u suštini ne može shvatiti jednostavno špekulacijom, jer je Vrhovna Istina tako velika da se ne može shvatiti ili dostići samo umnim naporom. Čovjek može nastaviti špekulirati nekoliko milijuna godina, ali ako nije predan, ako nema ljubavi prema Vrhovnoj Istini, nikada neće shvatiti Krsnu ili Vrhovnu Istinu. Vrhovna Istina - Krsna - je zadovoljan samo s predanim služenjem i Svojom nepojmljivom energijom se može razotkriti u srcu čistog bhakte. Čisti bhakta uvijek nosi Krsnu u svom srcu, a prisustvo Krsne, koji je kao sunce, odmah raspršuje tamu neznanja. To je posebna milost koju Krsna ukazuje Svom čistom bhakti.

Zbog zagađenosti uzrokovane materijalnim druženjem tijekom mnogo, mnogo milijuna života, srce živog bića je uvijek prekriveno prašinom materijalizma, ali ako se posveti predanom

služenju i neprestano pjeva Hare Krsna, prašina će brzo nestati, a ono će biti uzdignuto na nivo čistog znanja. Krajnji cilj, Visnu, može se dostići samo tim pjevanjem i predanim služenjem, a ne umnom špekulacijom ili raspravljanjem. Čisti bhakta ne mora brinuti za materijalne životne potreptine, jer ga, kada rasprši tamu iz svog srca, svime automatski snabdijeva Svevišnji Gospodin, zadovoljan s bhaktinim predanim služenjem s ljubavlju. To je suština učenja Bhagavad-gite. Proučavajući Bhagavad-gitu, osoba može postati duša potpuno predana Svevišnjem Gospodinu i posvetiti se čistom predanom služenju. Kako Gospodin preuzima brigu o njoj, potpuno se oslobađa svih vrsta materijalističkih nastojanja.

STIH 12-13

अर्जुन उवाच ।

परं ब्रह्म परं धाम पवित्रं परमं भवान् ।

पुरुषं शाश्वतं दिव्यमादिदेवमजं विभुम् ॥१२॥

आहुस्त्वामृषयः सर्वे देवर्षिर्नारदस्तथा ।

असितो देवलो व्यासः स्वयं चैव ब्रवीषि मे ॥१३॥

arjuna uvaca

param brahma param dhama
purusam cacvatam divyam

pavitram paramam bhavan
adi-devam ajam vibhum

ahus tvam rsayah sarve
asito devalo vyasah

devarsir naradas tatha
svayam caiva bravisi me

arjunah uvaca - *Arđuna reče;*

param - *vrhovna;*

brahma - *istina;*

param - *vrhovno;*

dhama - *prebivalište;*

pavitram - *čist;*

paramam - *vrhovna;*

bhavan - *Ti;*

purusam - *osoba;*

cacvatam - *izvorna;*

divyam - *transcendentalna;*

adi-devam - *prvobitni Gospodin;*

ajam - *nerodjen;*

vibhum - *najveći;*

ahuh - *kažu;*

tvam - *o Tebi;*

rsayah - *mudraci;*

sarve - *svi;*

deva-rsiah - *mudrac među polubogovima;*

naradah - *Narada;*

tatha - *također;*

asitah - *Asita;*

devalah - *Devala;*

vyasah - *Vjasa;*

svayam - *osobno;*

ca - *također;*

eva - *svakako;*

bravisi - *Ti objašnjavaš;*

me - *meni;*

Arđuna reče: Ti si Svevišnja Božanska Osoba, vrhovno prebivalište, najčistiji, Apsolutna Istina. Ti si vječna, transcendentalna, prvobitna osoba, nerođena i najveća. To potvrđuju svi veliki mudraci kao što su Narada, Asita, Devala i Vjasa i sada mi Ti sam objavljuješ tu istu istinu.

SMISAO: U ova dva stiha Svevišnji Gospodin pruža priliku suvremenim filozofima, jer ovi stihovi jasno pokazuju da se Svevišnji razlikuje od individualne duše. Nakon što je u ovom poglavlju čuo četiri glavna stiha Bhagavad-gite, Arjuna se potpuno oslobodio svih sumnji i prihvatio Krsnu kao Svevišnju Božansku Osobu. Odmah je otvoreno izjavio: "Ti si param brahma, Svevišnja Božanska Osoba". Krsna je ranije rekao da je porijeklo svega i svakoga. Svaki polubog i svako ljudsko biće ovisi o Njemu. Ljudi i polubogovi iz neznanja misle da su apsolutni i nezavisni od Svevišnje Božanske Osobe. To neznanje biva savršeno raspršeno predanim služenjem. Gospodin je to već objasnio u prethodnom stihu. Sada Ga Njegovom milošću Arjuna prihvaća kao Vrhovnu Istinu, u skladu s vedskom odredbom. Ne bismo trebali misliti da Arjuna laska Krsni nazivajući Ga Svevišnjom Božanskom Osobom, Apsolutnom Istinom, zato što je Krsna Arjunin bliski prijatelj. Vedska istina potvrđuje sve što je Arjuna rekao u ova dva stiha. Vedske odredbe potvrđuju da Svevišnjeg Gospodina može shvatiti samo onaj tko Ga predano služi, dok Ga drugi ne mogu shvatiti. Svaka pojedina riječ ovog stiha koji je izgovorio Arjuna je potvrđena izjavama vedskih spisa.

U Kena Upanisadi je rečeno da je Vrhovni Brahman počivalište svega i Krsna je već objasnio da sve počiva u Njemu. Mundaka Upanisada potvrđuje da Svevišnjeg Gospodina, u kome sve počiva, mogu spoznati samo oni koji neprestano misle na Njega. To neprestano mišljenje na Krsnu je smaranam, jedan od procesa predanog služenja. Samo predanim služenjem Krsne živo biće može shvatiti svoj položaj i osloboditi se ovog materijalnog tijela.

U Vedama se Svevišnji Gospodin prihvaća kao najčistiji od čistih. Onaj tko shvaća da je Krsna najčistiji od čistih može se pročistiti od svih grješnih djelatnosti. Čovjek se ne može pročistiti, ako se ne preda Svevišnjem Gospodinu. Arjunino prihvaćanje Krsne kao najčistijeg od čistih odgovara izjavama vedske literature. To potvrđuju velike osobe, među kojima je najistaknutiji Narada.

Krsna je Svevišnja Božanska Osoba i zato trebamo uvijek meditirati na Njega i uživati u svom transcendentalnom odnosu s Njim. On je vrhovno postojanje. On nema tjelesne potrebe i ne podliježe rođenju i smrti. To potvrđuje ne samo Arjuna, već i svi vedski spisi, Purane i povijesti. Svi vedski spisi tako opisuju Krsnu i sam Svevišnji Gospodin također kaže u četvrtom poglavlju: "Iako sam nerođen, pojavljujem se na Zemlji da bih uspostavio religiozne principe". On je vrhovno porijeklo; On nema uzroka, jer je uzrok svih uzroka i sve emanira iz Njega. To savršeno znanje se može steći milošću Svevišnjeg Gospodina.

Arjuna je izgovorio ove stihove milošću Krsne. Ako želimo shvatiti Bhagavad-gitu, trebamo prihvatiti izjave ova dva stiha. To je sistem parampara, prihvaćanje učeničkog naslijeđa. Onaj tko ne pripada učeničkom naslijeđu ne može shvatiti Bhagavad-gitu. Bhagavad-gita se ne može shvatiti takozvanim akademskim obrazovanjem. Na žalost, usprkos brojnim svjedočanstvima vedskih spisa, oni koji su ponosni na svoje akademsko obrazovanje drže se svog tvrdoglavog uvjerenja da je Krsna obična osoba.

STIH 14

**सर्वमेतद्वत्तं मन्ये यन्मां वदसि केशव ।
न हि ते भगवन्व्यक्तिं विदुर्देवान दानवाः ॥१४॥**

sarvam etad rtam manye yan mam vadasi kecava
na hi te bhagavan vyaktim vidur deva na danavah

sarvam - *svu*;
etat - *ovu*;
rtam - *istinu*;
manye - *prihvaćam*;
yat - *koju*;
mam - *meni*;

vadasi - govoriš;
kecava - o Krišna;
na - nikada;
hi - svakako;
te - Tebe;
bhagavan - o Božanska Osobo;
vyaktim - otkriti;
viduh - shvatiti;
devah - polubogovi;
na - niti;
danavah - demoni;

O Krišna, potpuno prihvaćam kao istinu sve što si mi rekao. O Gospodine, ni polubogovi ni demoni ne mogu shvatiti Tvoju osobu.

SMISAO: Arjuna ovdje potvrđuje da osobe bezbožne i demonske prirode ne mogu shvatiti Krsnu. Krsnu ne shvaćaju čak ni polubogovi, a da ne govorimo o takozvanim učenjacima ovog suvremenog svijeta. Milošću Svevišnjeg Gospodina, Arjuna je shvatio da je Krsna Vrhovna Istina i da je savršen. Zato trebamo slijediti Arjunin put. Arjuna je bio ovlašten prenositi učenje Bhagavad-gite. Kao što je opisano u četvrtom poglavlju, parampara sistem učeničkog naslijeđa kojim je bio prenošen smisao Bhagavad-gite je bio izgubljen i zato je Krsna nastavio to učeničko naslijeđe prenijevši znanje Arjuni, jer je smatrao Arjuna Svojim bliskim prijateljem i velikim bhaktom. Stoga, kao što smo rekli u našem uvodu u Gitopanisadu, Bhagavad-gitu trebamo shvatiti u sistemu parampara. Kada je učeničko naslijeđe bilo prekinuto, Arjuna je bio izabran da ga nastavi. Primjer koji je Arjuna postavio prihvaćajući sve što je Krsna rekao trebamo slijediti. Onda ćemo moći shvatiti suštinu Bhagavad-gite. Samo ćemo onda moći shvatiti da je Krsna Svevišnja Božanska Osoba.

STIH 15

**स्वयमेवात्मनात्मानं वेत्थ त्वं पुरुषोत्तम ।
भूतभावन भूतेश देवदेव जगत्पते ॥१५॥**

svayam evatmanatmanam vettha tvam purusottama
bhuta-bhavana bhuteca deva-deva jagat-pate

svayam - osobno;
eva - svakako;
atmana - sam;
atmanam - Sebe;
vettha - znaš;
tvam - Ti;
purusa-uttama - o najveća od svih osoba;
bhuta-bhavana - o porijeklo svega;
bhuta-ica - o gospodaru svega;
deva-deva - o gospodaru svih polubogova;
jagat-pate - o gospodaru čitavog univerzuma;

Zaista, Ti sam poznaješ Sebe vlastitom unutrašnjom moći, o Vrhovna Osobo, porijeklo svega, gospodaru svih bića, Bože nad bogovima, gospodaru univerzuma!

SMISAO: Svevišnjeg Gospodina Krsnu mogu shvatiti osobe kao što su Arjuna i njegovi sljedbenici, koji imaju odnos s Njim kroz predano služenje. Osobe demonske ili ateističke prirode ne mogu shvatiti Krsnu. Umna špekulacija koja udaljava osobu od Svevišnjeg Gospodina je ozbiljan grijeh i onaj tko ne poznaje Krsnu ne bi trebao pokušavati tumačiti Bhagavad-gitu.

Bhagavad-gitu je izgovorio Krsna i pošto je nauka o Krsni, treba se shvatiti od Krsne kao što ju je shvatio Arjuna. Ne bi trebalo slušati tumačenja ateističkih osoba.

U Šrimad-Bhagavatamu (1.2.11) je rečeno:

vadanti tat tattva-vidas tattvam yaj jwanam advayam
brahmeti paramatmeti bhagavan iti cabdyate

Vrhovna Istina se spoznaje u tri aspekta: kao neosobni Brahman, kao lokalizirana Paramatma i na kraju kao Svevišnja Božanska Osoba. Tako u posljednjem stadiju razumijevanja Apsolutne Istine osoba dolazi do Svevišnje Božanske Osobe. Običan čovjek ili oslobođen čovjek koji je spoznao neosobni Brahman ili lokaliziranu Paramatmu ne mora razumjeti ličnost Boga. Takvi ljudi trebaju pokušati shvatiti Vrhovnu Osobu iz stihova Bhagavad-gite, koje je izgovorila ta ista osoba - Krsna. Ponekad impersonalisti prihvaćaju Krsnu kao Bhagavana ili prihvaćaju Njegov autoritet. A ipak, mnoge oslobođene osobe ne mogu shvatiti da je Krsna Purusottama, Vrhovna Osoba. Zato Ga Arjuna oslovljava kao Purusottamu. Usprkos tome, osoba ne mora shvatiti da je Krsna otac svih živih bića. Zato Ga Arjuna oslovljava kao Bhuta-bhavanu. Čak i ako netko shvati da je Krsna otac svih živih bića, ne mora shvatiti da je vrhovni upravitelj; zato je ovdje oslovljen kao Bhuteca, vrhovni upravitelj svakoga. Ali čak i ako netko zna da je Krsna vrhovni upravitelj svih živih bića, ne mora znati da je porijeklo svih polubogova; zbog toga je ovdje oslovljen kao Devadeva, obožavani Bog svih polubogova. Čak i ako netko zna da je Krsna obožavani Bog svih polubogova, ne mora znati da je vrhovni vlasnik svega; zato je oslovljen kao Jagatpati. Tako je u ovom stihu kroz spoznaju Arjune otkrivena istina o Krsni, a mi trebamo slijediti Arjunine stope da bismo shvatili Krsnu takvog kakav jest.

STIH 16

**वक्तुमर्हस्यशेषेण दिव्या ह्यात्मविभूतयः ।
याभिर्विभूतिभिर्लोकानिमांस्त्वं व्याप्य तिष्ठसि ॥१६॥**

vaktum arhasy acesena divya hy atma-vibhutayah
yabhir vibhutibhir lokan imams tvam vyapya tisthasi

vaktum - *da govoriš;*
arhasi - *priliči Ti;*
acesena - *detaljno;*
divyah - *o božanskim;*
hi - *svakako;*
atma - *Tvojim;*
vibhutayah - *obiljima;*
yabhih - *kojim;*
vibhutibhih - *obiljima;*
lokan - *sve planete;*
iman - *ove;*
tvam - *Ti;*
vyapya - *prožete;*
tisthasi - *su;*

Molim Te, detaljno mi opiši Tvoja božanska obilja kojima prožimaš sve ove svjetove.

SMISAO: Ovaj stih ukazuje da je Arjuna već zadovoljan sa svojim razumijevanjem Svevišnje Božanske Osobe, Krsne. Krsninom milošću, Arjuna ima osobno iskustvo, inteligenciju i znanje i sve što osoba može njima steći, i shvaća da je Krsna Svevišnja Božanska Osoba. On nema sumnji, ali ipak moli Krsnu da objasni Svoju sveprožimajuću prirodu. Obične ljude, a posebno impersonaliste, uglavnom zanima sveprožimajuća priroda Svevišnjeg. Tako Arjuna moli Krsnu da objasni kako Svojim različitim energijama postoji u Svom sveprožimajućem aspektu. Trebamo znati da Arjuna postavlja ovo pitanje radi običnih ljudi.

STIH 17

कथं विद्यामहं योगिंस्त्वां सदा परिचिन्तयन् ।
केषु केषु च भावेषु चिन्त्योऽसि भगवन्मया ॥१७॥

katham vidyam aham yogims
kesu kesu ca bhavesu

tvam sada paricintayan
cintyo 'si bhagavan maya

katham - *kako*;
vidyam aham - *da Te shvatim*;
yogin - *o vrhovni mističe*;
tvam - *Tebe*;
sada - *uvijek*;
paricintayan - *da mislim na*;
kesu - *u kojim*;
kesu - *u kojim*;
ca - *također*;
bhavesu - *prirodama*;
cintyah asi - *da se sjećam Tebe*;
bhagavan - *o Svevišnji*;
maya - *ja*;

**O Krišna, o vrhovni mističe, kako da neprestano mislim na Tebe i kako da Te shvatim?
U kojim različitim oblicima da se sjećam Tebe, o Svevišnja Božanska Osobo?**

SMISAO: Kao što je bilo rečeno u prethodnom poglavlju, Svevišnja Božanska Osoba je prekrivena Svojom yoga-mayom. Samo predane duše i bhakte Ga mogu vidjeti. Arjuna je sada uvjeren da je njegov prijatelj Krsna Vrhovni Bog, ali želi znati uobičajeni proces kojim obični ljudi mogu shvatiti sveprožimajućeg Gospodina.

Obični ljudi, demoni i ateisti ne mogu upoznati Krsnu, jer je skriven Svojom energijom yoga-mayom. A ipak, Arjuna za njihovo dobro postavlja ova pitanja.

Napredni bhakta ne želi da samo on stekne razumijevanje, već i čitavo čovječanstvo. Pošto je Arjuna vaisnava, bhakta, milostivo otkriva običnom čovjeku razumijevanje sveprožimajuće prirode Svevišnjeg Gospodina. On oslovljava Krsnu riječju yogin, jer je Šri Krsna gospodar yoga-maye, kojom se razotkriva običnom čovjeku ili ostaje skriven. Običan čovjek koji nema ljubavi prema Krsni ne može uvijek misliti na Krsnu; zato mora razmišljati materijalno. Arjuna vodi računa o načinu razmišljanja materijalističkih osoba ovog svijeta. Riječi kesu kesu ca bhavesu se odnose na materijalnu prirodu (riječ bhava znači "fizičke stvari"). Pošto materijalisti ne mogu duhovno shvatiti Krsnu, savjetuje im se da usredotoče um na fizičke stvari i pokušaju vidjeti kako se Krsna manifestira kroz fizičke reprezentacije.

STIH 18

विस्तरेणात्मनो योगं विभूर्तिं च जनार्दन ।
भूयः कथय तृप्तिर्हि शृण्वतो नास्ति मेऽमृतम् ॥१८॥

vistarenatmano yogam vibhutim ca janardana
bhuyah kathaya trptir hi crnvato nasti me 'mrtam

vistarena - *detaljno*;
atmanah - *Tvojih*;
yogam - *mističnu moć*;
vibhutim - *obilja*;
ca - *također*;
jana-ardana - *o ubojico ateista*;
bhuyah - *ponovo*;
kathaya - *opiši*;
trptih - *zadovoljstvo*;
hi - *svakako*;
crnvatah - *slušajući*;
na asti - *ne prestaje*;
me - *moje*;
amrtam - *nektar*;

O Đanardana, molim Te ponovo detaljno opiši mističnu moć Tvog obilja. Nikada se ne mogu zasititi slušanja o Tebi, jer što više slušam, to više želim kušati nektar Tvojih riječi.

SMISAO: Rsiji iz Naimisaranye predvođeni Caunakom su se obratili Suti Gosvamiju sličnim riječima:

vayam tu na vitrpyama uttama-cloka-vikrame
yac chrvatam rasa-jwanam svadu svadu pade pade

"Osoba se nikada ne može zasititi slušanja o transcendentalnim zabavama Krsne, koji se slavi prekrasnim molitvama, čak i ako ih neprestano sluša. Oni koji su uspostavili transcendentalni odnos s Krsnom na svakom koraku uživaju u opisima Gospodinovih zabava." (Šrimad-Bhagavatam 1.1.19) Tako Arjuna želi slušati o Krsni, a posebno o tome kako postoji kao sveprožimajući Svevišnji Gospodin.

Što se tiče amrte, nektara, svaka priča ili izjava koja se odnosi na Krsnu je nektarska. Taj nektar se može kušati kroz praktično iskustvo. Suvremene izmišljene ili povijesne priče se razlikuju od Gospodinovih transcendentalnih zabava, jer slušanje svjetovnih priča zamara, ali slušanje o Krsni nikada ne zamara. Samo zbog toga je povijest čitavog univerzuma puna opisa zabava inkarnacija Boga. Purane su povijesti prošlih vremena, koje govore o zabavama Gospodinovih različitih inkarnacija. Na taj način ostaju vječno svježe, usprkos tome što se čitaju iznova i iznova.

STIH 19

श्रीभगवानुवाच ।

हन्त ते कथयिष्यामि दिव्या ह्यात्मविभूतयः ।

प्राधान्यतः कुरुश्रेष्ठ नास्त्यन्तो विस्तरस्य मे ॥१९॥

Šri-bhagavan uvaca
hanta te kathayisyami divya hy atma-vibhutayah
pradhanyatah kuru-crestha nasty anto vistarasya me

Šri-bhagavan uvaca - *Svevišnja Božanska Osoba reče*;
hanta - *da*;
te - *tebi*;

kathayisyami - govorit ću;
divyah - o božanskim;
hi - svakako;
atma-vibhutayah - osobnim obiljima;
pradhanyatah - glavnim;
kuru-crestha - o najbolji od Kurua;
na asti - nema;
antah - granice;
vistarasya - obimu;
me - Mojih;

Svevišnja Božanska Osoba reče: O Arđuna, opisat ću ti Moje veličanstvene manifestacije, ali samo najistaknutije, jer je Moje obilje neograničeno.

SMISAO: Nije moguće shvatiti veličinu Krsne i Njegovih obilja. Osjetila individualne duše su ograničena i ne dozvoljavaju joj shvaćanje sveukupnosti Krsninih obilja. Ipak, bhakte pokušavaju shvatiti Krsnu, ali ne na osnovu principa da će moći potpuno shvatiti Krsnu nakon izvjesnog vremena ili u nekom stanju života. Teme o Krsni su toliko prijatne da bhaktama izgledaju kao nektar. Tako uživaju u njima. Čisti bhakte nalaze transcendentalno zadovoljstvo u razgovorima o Krsninim obiljima i Njegovim različitim energijama. Zato žele slušati i razgovarati o njima. Krsna zna da živa bića ne shvaćaju obim Njegovih obilja; zbog toga pristaje opisati samo glavne manifestacije Njegovih različitih energija. Riječ pradhanyatah ("glavne") je veoma važna, jer mi možemo shvatiti samo nekoliko glavnih detalja o Svevišnjem Gospodinu, pošto su Njegove manifestacije bezbrojne. Ne možemo ih sve shvatiti. Riječ vibhuti, upotrijebljena u ovom stihu, odnosi se na obilja kojima Gospodin upravlja čitavom manifestacijom. U rječniku Amara-koca je rečeno da riječ vibhuti ukazuje na izuzetno obilje.

Impersonalisti ili ateisti (oni koji poistovjećuju Boga s prirodom) ne mogu shvatiti izuzetna obilja Svevišnjeg Gospodina niti manifestacije Njegovih božanskih energija. Njegove energije se šire u svim raznovrsnim manifestacijama i u materijalnom i u duhovnom svijetu. Krsna sada opisuje ono što običan čovjek može neposredno opaziti; tako opisuje dio Svojih raznovrsnih energija na sljedeći način.

STIH 20

**अहमात्मा गुडाकेश सर्वभूताशयस्थितः ।
अहमादिश्च मध्यं च भूतानामन्त एव च ॥२०॥**

aham atma gudakeca sarva-bhutacaya-sthitah
aham adic ca madhyam ca bhutanam anta eva ca

aham - Ja;
atma - duša;
gudakeca - o Arđuna;
sarva-bhuta - svih živih bića;
acaya-sthitah - nalazim se u srcu;
aham - Ja sam;
adih - porijeklo;
ca - također;
madhyam - sredina;
ca - također;
bhutanam - svih živih bića;
antah - kraj;
eva - svakako;
ca - i;

O Arđuna, Ja sam Nad-duša koja se nalazi u srcima svih živih bića. Ja sam početak, sredina i kraj svih bića.

SMISAO: U ovom stihu Arjuna je oslovljen kao Gudakeca, što znači "onaj tko je nadvladao tamu spavanja". Oni koji spavaju u tami neznanja ne mogu shvatiti kako se Svevišnja Božanska Osoba manifestira na različite načine u materijalnim i duhovnim svjetovima. Zbog toga je značajno da je Krsna oslovio Arjuna tim imenom. Kako je Arjuna iznad takve tame, Božanska Osoba pristaje opisati Svoja različita obilja.

Krsna prvo obavještava Arjuna da je duša čitave kozmičke manifestacije u obliku Svoje primarne ekspanzije. Prije materijalnog stvaranja, Svevišnji Gospodin u obliku Svoje potpune ekspanzije manifestira purusa inkarnacije i od Njega sve počinje. Stoga je On atma, duša mahat-tattve, kozmičkih elemenata. Sveukupna materijalna energija nije uzrok stvaranja; Maha-Visnu ulazi u mahat-tattvu, sveukupnu materijalnu energiju. On je duša. Kada Maha-Visnu uđe u manifestirane univerzume, ponovo se manifestira kao Nad-duša u svakom biću. Imamo iskustvo da tijelo živog bića postoji zahvaljujući prisustvu duhovne iskre. Bez prisustva duhovne iskre tijelo se ne može razvijati. Slično tome, materijalna manifestacija se ne može razviti ako Vrhovna Duša, Krsna, ne uđe u nju. Kao što je rečeno u Subala Upanisadi - prakrty-adi-sarva-bhutantar-yami sarva-cesi ca narayanah: "Svevišnja Božanska Osoba je kao Nad-duša prisutna u svim manifestiranim univerzumima".

Tri purusa-avatara su opisani u Šrimad-Bhagavatamu i Satvata-tantri. Visnos tu trini rupani purusakhyany atho viduh: u ovoj materijalnoj manifestaciji Svevišnja Božanska Osoba se manifestira u tri oblika - kao Karanodakacayi Visnu, Garbhodakacayi Visnu i Ksirodakacayi Visnu. Maha-Visnu, ili Karanodakacayi Visnu, opisan je u Brahma-samhiti (5.47).Yah karanarnava-jale bhajati sma yoga- nidram: Svevišnji Gospodin Krsna, uzrok svih uzroka, leži na kozmičkom oceanu kao Maha-Visnu. Tako je Svevišnja Božanska Osoba početak ovog univerzuma, održavatelj kozmičkih manifestacija i kraj sve energije.

STIH 21

आदित्यानामहं विष्णुर्ज्योतिषां रविरंशुमान् । मरीचिर्मरुतामस्मि नक्षत्राणामहं शशी ॥२१॥

adityanam aham visnur jyotisam ravir amcuman
maricir marutam asmi naksatranam aham caci

adityanam - među Aditjama;
aham - Ja sam;
visnuh - Svevišnji Gospodin;
jyotisam - među svjetlećim nebeskim tijelima;
ravih - sunce;
amcu-man - sjajno;
maricih - Mariči;
marutam - među Marutima;
asmi - Ja sam;
naksatranam - među zvijezdama;
aham - Ja sam;
caci - mjesec;

Među Aditjama sam Višnu, među svjetlećim nebeskim tijelima sjajno sunce, među Marutima Mariči, a među zvijezdama mjesec.

SMISAO: Postoji dvanaest Aditya i Krsna je glavni među njima. Među svim svjetlećim nebeskim tijelima na nebu, sunce je glavno, a u Brahma-samhiti je opisano kao sjajno oko Svevišnjeg Gospodina. Postoji pedeset vrsta vjetrova koji pušu u prostoru i predsjedavajuće božanstvo tih vjetrova, Marici, predstavlja Krsnu.

Među zvijezdama, mjesec je u noći najistaknutiji i zato predstavlja Krsnu. Ovaj stih ukazuje da je mjesec jedna od zvijezda; stoga zvijezde koje svjetlucaju na nebu također odražavaju sunčevu svjetlost. Vedaska literatura ne prihvaća teoriju da u univerzumu ima mnogo sunaca. Sunce je

jedno, a zvijezde, kao i mjesec, odražavaju sunčevu svjetlost. Pošto Bhagavad-gita ovdje ukazuje da je mjesec jedna od zvijezda, svjetlucave zvijezde nisu sunca, već nalikuju mjesecu.

STIH 22

**वेदानां सामवेदोऽस्मि देवानामस्मि वासवः ।
इन्द्रियाणां मनश्चास्मि भूतानामस्मि चेतना ॥२२॥**

vedanam sama-vedo 'smi devanam asmi vasavah
indriyanam manac casmi bhutanam asmi cetana

vedanam - među svim Vedama;
sama-vedah - Sama Veda;
asmi - Ja sam;
devanam - među svim polubogovima;
asmi - Ja sam;
vasavah - kralj raja;
indriyanam - među svim osjetilima;
manah - um;
ca - također;
asmi - Ja sam;
bhutanam - među svim živim bićima;
asmi - Ja sam;
cetana - živa sila;

Među Vedama sam Sama Veda, među polubogovima Indra, kralj raja, među osjetilima um, a u živim bićima sam životna sila [svjesnost].

SMISAO: Materija se razlikuje od duha po tome što nema svjesnost kao živo biće; stoga je svjesnost viša i vječna. Svjesnost se ne može proizvesti kombinacijom materije.

STIH 23

**रुद्राणां शंकरश्चास्मि विचेशो यक्षरक्षसाम् ।
वसूनां पावकश्चास्मि मेरुः शिखरिणामहम् ॥२३॥**

rudranam cagkarac casmi vitteco yaksa-raksasam
vasunam pavakac casmi meruh cikharinam aham

rudranam - među svim Rudrama;
cagkarah - Šiva;
ca - također;
asmi - Ja sam;
vitta-icah - gospodar riznice polubogova;
yaksa-raksasam - među Jakšama i Rakšasama;
vasunam - među Vasuima;
pavakah - vatra;
ca - također;
asmi - Ja sam;
meruh - Meru;
cikharinam - među svim planinama;
aham - Ja sam;

Među Rudrama sam Šiva, među Jakšama i Rakšasama gospodar bogatstva [Kuvera], među Vasuima vatra [Agni], a među planinama Meru.

SMISAO: Postoji jedanaest Rudra, a najistaknutiji među njima je Cagkara, Civa. On je inkarnacija Svevišnjeg Gospodina zadužena za gunu neznanja u univerzumu. Vođa Yaksa i Raksasa je Kuvera, glavni rizničar polubogova, koji predstavlja Svevišnjeg Gospodina. Meru je planina poznata po svojim velikim prirodnim bogatstvima.

STIH 24

**पुरोधसां च मुख्यं मां विद्धि पार्थ बृहस्पतिम् ।
सेनानीनामहं स्कन्दः सरसामस्मि सागरः ॥२४॥**

purodhasam ca mukhyam mam viddhi partha brhaspatim
senaninam aham skandah sarasam asmi sagarah

purodhasam - među svim svećenicima;
ca - takođe;
mukhyam - glavni;
mam - Ja;
viddhi - znaj;
partha - o Prithin sine;
brhaspatim - Brihaspati;
senaninam - među svim zapovjednicima;
aham - Ja sam;
skandah - Kartikeja;
sarasam - među svim rezervoarima vode;
asmi - Ja sam;
sagarah - ocean;

O Arđuna, znaj da sam među svećenicima glavni svećenik, Brihaspati. Među generalima sam Kartikeja, a među vodenim površinama ocean.

SMISAO: Indra je glavni polubog na rajskim planetima i poznat je kao kralj raja. Planet na kojoj vlada se zove Indraloka. Brhaspati je Indrin svećenik i pošto je Indra glavni među svim kraljevima, Brhaspati je glavni među svim svećenicima. Kao što je Indra glavni među svim kraljevima, Skanda, ili Kartikeya, sin Parvati i Cive, glavni je među svim vojnim zapovjednicima. Među svim vodenim površinama, ocean je najveći. Ove Krsnine manifestacije samo nagovještavaju Njegovu veličinu.

STIH 25

**महर्षीणां भृगुरहं गिरामस्म्येकमक्षरम् ।
यज्ञानां जपयज्ञोऽस्मि स्थावराणां हिमालयः ॥२५॥**

maharsinam bhrgur aham giram asmy ekam aksaram
yajwanam japa-yajwo 'smi sthavaranam himalayah

maha-rsinam - među velikim mudracima;
bhrguh - Bhrigu;
aham - Ja sam;
giram - među vibracijama;
asmi - Ja sam;
ekam aksaram - pranava;
yajwanam - među žrtvovanjima;
japa-yajwah - mantranje;

asmi - *Ja sam*;
sthavaranam - *među nepokretnim stvarima*;
himalayah - *planine Himalaje*;

Među velikim mudracima sam Bhrigu, među vibracijama transcendentalni om, među žrtvovanjima mantranje svetih imena [ḍapa], a među nepokretnim stvarima Himalaje.

SMISAO: Brahma, prvo živo stvorenje u univerzumu, stvorio je nekoliko sinova radi stvaranja različitih vrsta života. Među tim sinovima, Bhrigu je najmoćniji mudrac. Među svim transcendentalnim vibracijama om (omkara) predstavlja Krsnu. Među svim žrtvovanjima mantranje Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare je najčistija reprezentacija Krsne. Ponekad se preporučuju žrtvovanja u kojima se žrtvuju životinje, ali u žrtvovanju Hare Krsna, Hare Krsna, nema ni govora o nasilju. Ono je najjednostavnije i najčistije. Sve što je uzvišeno u svijetu predstavlja Krsnu. Zato Himalaje, najviše planine na svijetu, također predstavljaju Krsnu. U prethodnom stihu je spomenuta planina Meru, ali Meru se ponekad pokreće, dok se Himalaje nikad ne pokreću. Tako su Himalaje veće od planine Meru.

STIH 26

**अश्वत्थः सर्ववृक्षाणां देवर्षीणां च नारदः ।
गन्धर्वाणां चित्ररथः सिद्धानां कपिलो मुनिः ॥२६॥**

acvatthah sarva-vrksanam devarsinam ca naradah
gandharvanam citrarathah siddhanam kapilo munih

acvatthah - *banjan*;
sarva-vrksanam - *među drvećem*;
deva-rsinam - *među svim mudracima u društvu polubogova*;
ca - *i*;
naradah - *Narada*;
gandharvanam - *među stanovnicima planeta Gandharva*;
citrarathah - *Čitraratha*;
siddhanam - *među onima koji su savršeni*;
kapilah munih - *Kapila Muni*;

Među drvećem sam banjan, a među mudracima u društvu polubogova sam Narada. Među Gandharvama sam Čitraratha, a među savršenim živim bićima sam Kapila.

SMISAO: Banjan (acvattha) je jedno od najviših i najljepših drveća. Ljudi u Indiji ga često obožavaju tijekom svojih svakodnevnih jutarnjih obreda. Od polubogova također obožavaju Naradu, koji se smatra najvećim bhaktom u univerzumu. Zato predstavlja Krsnu u obliku bhakte. Na planeti Gandharva žive bića koja divno pjevaju i najbolji pjevač među njima je Citraratha. Među savršenim živim bićima, Devahutin sin Kapila je predstavnik Krsne. On se smatra inkarnacijom Krsne i Njegova filozofija je opisana u Śrīmad-Bhagavatamu. Kasnije je drugi Kapila postao poznat, ali njegova filozofija je bila ateistička. Tako između njih postoji velika razlika.

STIH 27

**उच्चैःश्रवसमधानां विद्धि माममृतोद्भवम् ।
ऐरावतं गजेन्द्राणां नराणां च नराधिपम् ॥२७॥**

uccaihcavasam acvanam vidhhi mam amrtodbhavam

airavatam gajendranam naranam ca naradhipam

uccaihcravasam - Učajšrava;
acvanam - među konjima;
viddhi - znaj;
mam - Ja;
amrta-udbhavam - stvoren bućkanjem oceana;
airavatam - Airavata;
gaja-indranam - među nebeskim slonovima;
naranam - među ljudskim bićima;
ca - i;
nara-adhipam - kralj;

Znaj da sam među konjima Učajšrava, koji je bio stvoren iz nektara dobivenog bućkanjem oceana. Među nebeskim slonovima sam Airavata, a među ljudima kralj.

SMISAO: Jednom su polubogovi i demoni (asure) bućkali more. Tim bućkanjem su bili stvoreni nektar i otrov i Civa je popio otrov. Iz nektara su nastala razna bića, među kojima je bio i konj Uccaihcrava. Još jedna životinja koja je nastala iz nektara je bio slon po imenu Airavata. Pošto su te dvije životinje nastale iz nektara, imaju poseban značaj i predstavnici su Krsne.

Među ljudskim bićima kralj je predstavnik Krsne, jer Krsna održava univerzume, a kraljevi, koji se postavljaju na prijestolje zbog svojih božanskih odlika, održavaju sva svoja kraljevstva. Kraljevi kao što su Maharaja Yudhisthira, Maharaja Pariksit i Gospodin Rama su bili pravedni kraljevi koji su uvijek mislili na blagostanje podanika. U vedskoj literaturi, kralj se smatra predstavnikom Boga. Međutim, u ovom dobu, s korupcijom principa religije, kraljevstva se raspadaju i sada su ukinuta. Ali trebamo znati da su u prošlosti ljudi bili sretniji pod vladavinom pravednih kraljeva.

STIH 28

**आयुधानामहं वज्रं धेनूनामसि कामधुक् ।
प्रजनश्चासि कन्दर्पः सर्पाणामसि वामुकिः ॥२८॥**

ayudhanam aham vajram dhenunam asmi kamadhuk
prajanac casmi kandarpah sarpanam asmi vasukih

ayudhanam - od sveg oružja;
aham - Ja sam;
vajram - grom;
dhenunam - među kravama;
asmi - Ja sam;
kama-dhuk - surabhi krava;
prajanah - uzrok začinjavanja djece;
ca - i;
asmi - Ja sam;
kandarpah - Kupid;
sarpanam - među zmijama;
asmi - Ja sam;
vasukih - Vasuki;

Među oružjem sam grom, a među kravama surabhi. Među uzrocima začeca sam Kandarpa, bog ljubavi, a među zmijama sam Vasuki.

SMISAO: Grom, moćno oružje, predstavlja Krsninu moć. Na Krsnaloki na duhovnom nebu postoje krave koje se mogu musti u bilo koje vrijeme i koje daju onoliko mlijeka koliko netko poželi. Naravno, takve krave ne postoje u ovom materijalnom svijetu, ali se spominje da postoje na Krsnaloki. Gospodin čuva mnogo takvih krava koje se zovu surabhi. Rečeno je da Gospodin čuva

stada surabhi krava. Kandarpa je seksualna želja za rađanjem dobrih sinova; zato je predstavnik Krsne. Ponekad se ljudi upuštaju u seks samo da bi zadovoljili svoja osjetila; takav seks ne predstavlja Krsnu. Ali seks namijenjen rađanju dobre djece se naziva Kandarpa i predstavlja Krsnu.

STIH 29

**अनन्तश्चासि नागानां वरुणो यादसामहम् ।
पितृणामर्यमा चासि यमः संयमतामहम् ॥२९॥**

anantac casmi naganam varuno yadasam aham
pitpnam aryama casmi yamah samyamamatam aham

anantah - *Ananta*;
ca - *također*;
asmi - *Ja sam*;
naganam - *među višeglavim zmijama*;
varunah - *polubog koji upravlja vodom*;
yadasam - *među vodenim bićima*;
aham - *Ja sam*;
pitnam - *među precima*;
aryama - *Arjama*;
ca - *također*;
asmi - *Ja sam*;
yamah - *upravitelj smrti*;
samyamatam - *među održavateljima zakona*;
aham - *Ja sam*;

Među višeglavim zmijama sam Ananta, a među vodenim bićima polubog Varuna. Među umrlim precima sam Arjama, a među održavaocima zakona Jama, gospodar smrti.

SMISAO: Ananta je najveća višeglava Naga zmija, a polubog Varuna je najveće vodeno biće. Oboje predstavljaju Krsnu. Planetom Pita, predaka, vlada Aryama, koji predstavlja Krsnu. Postoji mnogo živih bića koja nitkovima dodjeljuju kazne, a glavni među njima je Yama. Yama živi na planeti koja se nalazi blizu Zemlje. Tamo se nakon smrti odvođe vrlo grješni ljudi i Yama im dodjeljuje različite vrste kazni.

STIH 30

**प्रह्लादश्चासि दैत्यानां कालः कलयतामहम् ।
मृगाणां च मृगेन्द्रोऽहं वैनतेयश्च पक्षिणाम् ॥३०॥**

prahladac casmi daityanam kalah kalayatam aham
mrganam ca mrgendro 'hamvainateyac ca paksinam

prahladah - *Prahlada*;
ca - *također*;
asmi - *Ja sam*;
daityanam - *među demonima*;
kalah - *vrijeme*;
kalayatam - *među razoriteljima*;
aham - *Ja sam*;
mrganam - *među životinjama*;

ca - i;
mrga-indrah - lav;
aham - Ja sam;
vainateyah - Garuda;
ca - također;
paksinam - medu pticama;

Među Daitjama, demonima, sam predani Prahlada, među razoriteljima vrijeme, među zvijerima lav, a među pticama Garuda.

SMISAO: Diti i Aditi su dvije sestre. Sinovi Aditi se zovu Aditye, a sinovi Diti se zovu Daitye. Svi Aditye su Gospodinovi bhakte, a svi Daitye su ateisti. Iako se Prahlada rodio u obitelji Daitya, od djetinjstva je bio veliki bhakta. Zbog njegovog predanog služenja i božanske prirode smatra se predstavnikom Krsne.

Postoji mnogo principa razaranja, ali vrijeme razara sve stvari u materijalnom univerzumu i zato predstavlja Krsnu. Od mnogo životinja, lav je najsnažniji i najstrašniji, a od milijun različitih ptica najveći je Garuda, nosilac Gospodina Visnua.

STIH 31

**पवनः पवतामसि रामः शस्त्रभृतामहम् ।
झषाणां मकरश्चासि स्रोतसामसि जाह्नवी ॥ ३१ ॥**

pavanah pavatam asmi ramach castra-bhrtam aham
jhasanam makarac casmi srotasam asmi jahnavi

pavanah - vjetar;
pavatam - od svega što pročišćava;
asmi - Ja sam;
ramah - Rama;
castra-bhrtam - među nosiocima oružja;
aham - Ja sam;
jhasanam - od svih riba;
makarah - morski pas;
ca - također;
asmi - Ja sam;
srotasam - od rijeka;
asmi - Ja sam;
jahnavi - rijeka Ganga;

Među pročišćavaocima sam vjetar, među nosiocima oružja sam Rama, među ribama sam morski pas, a među rijekama Ganga.

SMISAO: Morski pas je jedno od najvećih vodenih bića i za čovjeka je svakako najopasnije. Zato predstavlja Krsnu.

STIH 32

**सर्गाणामादिरन्तश्च मध्यं चैवाहमर्जुन ।
अध्यात्मविद्या विद्यानां वादः प्रवदतामहम् ॥ ३२ ॥**

sarganam adir antac ca madhyam caivaham arjuna
adhyatma-vidya vidyanam vadah pravadatam aham

sarganam - svih kreacija;
adih - početak;
antah - kraj;
ca - i;
madhyam - sredina;
ca - također;
eva - svakako;
aham - Ja sam;
arjuna - o Arđuna;
adhyatma-vidya - duhovno znanje;
vidyanam - sveg obrazovanja;
vadah - prirodni zaključak;
pravadatam - dokaza;
aham - Ja sam;

Ja sam početak, sredina i kraj svih kreacija, o Arđuna. Među naukama sam duhovna nauka o jastvu, a među logičarima sam zaključna istina.

SMISAO: Među svim stvorenim manifestacijama prvo bivaju stvoreni svi materijalni elementi. Kao što je bilo objašnjeno, kozmičku manifestaciju stvaraju i njome upravljaju Maha-Visnu, Garbhodakacayi Visnu i Ksirodakacayi Visnu, a uništava je Civa. Brahma je drugostupanjski stvoritelj. Svi ovi posrednici u stvaranju, održavanju i uništavanju su inkarnacije materijalnih odlika Svevišnjeg Gospodina. Stoga je On početak, sredina i kraj svih kreacija.

U svrhu višeg obrazovanja postoje različite vrste knjiga znanja, kao što su četiri Vede, njihovih šest dodataka, vedanta-sutra, knjige o logici, knjige o religioznosti i Purane. Tako ukupno ima četrnaest vrsta obrazovnih knjiga. Od tih knjiga, knjiga u kojoj se iznosi adhyatma-vidya, duhovno znanje - ili točnije rečeno Vedanta-sutra - predstavlja Krsnu.

U logici postoje razne vrste argumenata. Podržavanje svoje tvrdnje s dokazom koji također podržava i suprotnu tvrdnju se zove jalpa. Pokušaj da se porazi protivnik se zove vitanda. Ali pravi zaključak se naziva vada. Ta zaključna istina predstavlja Krsnu.

STIH 33

**अक्षराणामकारोऽस्मि द्वन्द्वः सामासिकस्य च ।
अहमेवाक्षयः कालो धाताऽहं विश्वतोमुखः ॥ ३३ ॥**

aksaranam a-karo 'smi dvandvah samasikasya ca
aham evaksayah kalo dhataham vicvato-mukhah

aksaranam - među slovima;
a-karah - prvo slovo;
asmi - Ja sam;
dvandvah - dvosložna;
samasikasya - među složenicama;
ca - i;
aham - Ja sam;
eva - svakako;
aksayah - vječno;
kalah - vrijeme;

dhata - *stvoritelj*;
aham - *Ja sam*;
vicvatah-mukhah - *Brahma*;

Među slovima sam slovo A, a među složenicama dvosložna riječ. Ja sam neiscrpno vrijeme, a među stvoriteljima sam Brahma.

SMISAO: A-kara, prvo slovo sanskriškog pisma je početak vedске literature. Ništa se ne može izgovoriti bez a-kare. Stoga je ona početak zvuka. U sanskritu ima mnogo složenih riječi, a dvosložna riječ, kao rama-krsna, naziva se dvandva. U ovoj složenici riječi rama i krsna imaju isti oblik i zato se složenica naziva dvosložnom.

Među svim vrstama ubojica, vrijeme je konačni ubojica, jer ubija sve. Vrijeme je predstavnik Krsne, jer će se nakon određenog vremena pojaviti velika vatra i sve će biti uništeno.

Među živim bićima koja su stvoritelji, Brahma s četiri glave je glavni. Zato je predstavnik Svevišnjeg Gospodina, Krsne.

STIH 34

**मृत्युः सर्वहरश्चाहमुद्भवश्च भविष्यताम् ।
कीर्तिः श्रीर्वाक् नारीणां स्मृतिर्मेधा धृतिः क्षमा ॥३४॥**

mrtyuh sarva-harac caham udbhavac ca bhavisyatam
kirtih Śrir vak ca narinam smrtir medha dhrtih ksama

mrtyuh - *smrt*;
sarva-harah - *sveproždiruća*;
ca - *također*;
aham - *Ja sam*;
udbhavah - *stvaranje*;
ca - *također*;
bhavisyatam - *budućih manifestacija*;
kirtih - *slava*;
Śrih - *obilje ili ljepota*;
vak - *fini govor*;
ca - *također*;
narinam - *među ženama*;
smrtih - *sjećanje*;
medha - *inteligencija*;
dhrtih - *postojanost*;
ksama - *strpljivost*;

Ja sam sveproždiruća smrt i princip stvaranja svega što će tek nastati. Među ženama sam slava, sreća, fini govor, sjećanje, inteligencija, postojanost i strpljivost.

SMISAO: Od trenutka rođenja, čovjek svake sekunde umire. Tako smrt u svakom trenutku proždire svako živo biće, ali posljednji udarac je sama smrt. Ta smrt je Krsna. Što se tiče budućeg razvoja živih bića, sva živa bića prolaze kroz šest osnovnih promjena. Rađaju se, rastu, ostaju neko vrijeme, rađaju potomstvo, stare i na kraju nestaju. Prva promjena je rađanje iz maternice i ona je Krsna. To prvo stvaranje je početak svih budućih djelatnosti.

Sedam navedenih obilja - slava, sreća, fini govor, sjećanje, inteligencija, postojanost i strpljenje - se smatraju ženskim. Ako osoba posjeduje sva ta obilja ili neka od njih postaje slavna. Ako je čovjek poznat kao pravedan čovjek, postaje slavan. Sanskrit je savršeni jezik i zato je veoma slavan. Ako netko nakon proučavanja može zapamtiti materiju, obdaren je dobrim pamćenjem, ili smrti, a ako pored toga što čita mnogo knjiga o različitim temama može shvatiti te knjige i primijeniti to znanje kada je potrebno, posjeduje još jedno obilje - inteligenciju (medhu). Sposobnost da se nadvlada nepostojanost se zove nepokolebljivost ili postojanost (dhrti). Kada

je netko potpuno kvalificiran, a ipak je ponizan i blag i kada je sposoban biti jednak i u tuzi i u zanosu radosti, posjeduje obilje koje se zove strpljivost (ksama).

STIH 35

**बृहत्साम तथा साम्नां गायत्री छन्दसामहम् ।
मासानां मार्गशीर्षोऽहमृतूनां कुसुमाकरः ॥३५॥**

brhat-sama tatha samnam gayatri chandasam aham
masanam marga-cirso 'ham rtunam kusumakarah

brhat-sama - *Brihat-sama*;
tatha - *također*;
samnam - *od pjesama Sama Vede*;
gayatri - *Gajatri himne*;
chandasam - *od sve poezije*;
aham - *Ja sam*;
masanam - *među mjesecima*;
marga-cirso - *mjesec studeni-prosinac*;
aham - *Ja sam*;
rtunam - *među svim godišnjim dobima*;
kusuma-akarah - *proljeće*;

Među himnama Sama Vede sam Brihat-sama, a među pjesmama sam Gajatri. Među mjesecima sam Margaširša [studeni-prosinac], a među godišnjim dobima rascvjetano proljeće.

SMISAO: Gospodin je već objasnio da je među Vedama Sama Veda. Sama Veda obiluje divnim pjesmama koje pjevaju razni polubogovi. Jedna od tih pjesama je Brhat-sama, koja ima krasnu melodiju i pjeva se u ponoć.

U sanskritu postoje određena pravila za pisanje poezije; rima i metar stiha se ne pišu slobodno, kao u brojnim djelima suvremene poezije. Među pjesmama napisanim u skladu s pravilima najistaknutija je Gayatri mantra, koju izgovaraju kvalificirani brahmane. Gayatri mantra je spomenuta u Šrimad-Bhagavatamu. Pošto je posebno namijenjena za spoznaju Boga, predstavlja Svevišnjeg Gospodina. Ova mantra je namijenjena za duhovno napredne ljude i kada osoba dostigne uspjeh u pjevanju te mantre, može se uzdići na transcendentalni nivo, na kome je utemeljen Gospodin. Da bi izgovarala Gayatri mantru, prvo mora razviti odlike osobe utemeljene na savršenom položaju, odlike vrline prema zakonima materijalne prirode. Gayatri mantra je veoma važna u vedskoj civilizaciji i smatra se zvučnom inkarnacijom Brahmana. Njen začetnik je Brahma i prenosi se učeničkim naslijeđem od Brahme.

Smatra se da je studeni-prosinac najbolji mjesec, jer se u Indiji u to vrijeme žitarice sakupljaju s polja i ljudi postaju veoma sretni. Naravno, svi vole proljeće, jer nije ni prevruće ni prehladno i cvijeće i drveće cvjeta. U proljeće se održavaju razne ceremonije u znak sjećanja na Krsnine zabave. Zato se proljeće smatra najradosnijim godišnjim dobom i predstavlja Svevišnjeg Gospodina, Krsnu.

STIH 36

**द्यूतं छलयतामस्मि तेजस्तेजस्विनामहम् ।
जयोऽस्मि व्यवसायोऽस्मि सत्त्वं सत्त्ववतामहम् ॥३६॥**

dyutam chalayatam asmi tejas tejasvinam aham
jayo 'smi vyavasayo 'smi sattvam sattvavatam aham

dyutam - *kockanje*;
chalayatam - *među svim prijevarama*;
asmi - *Ja sam*;
tejah - *sjaj*;
tejasvinam - *svega što sja*;
aham - *Ja sam*;
jayah - *pobjeda*;
asmi - *Ja sam*;
vyavasayah - *poduhvat ili avantura*;
asmi - *Ja sam*;
sattvam - *snaga*;
sattva-vatam - *snažnog*;
aham - *Ja sam*;

Među prijevarama sam kockanje i sjaj sam blistavih stvari. Ja sam pobjeda, avantura i snaga snažnih.

SMISAO: U čitavom univerzumu ima mnogo vrsta prevaranata. Od svih načina varanja kockanje je najbolje i zato predstavlja Krsnu. Kao Svevišnji, Krsna može varati bolje od bilo kojeg običnog čovjeka. Ako Krsna hoće nekoga prevariti, nitko Ga ne može u tome nadmašiti. Njegova veličina nije jednostrana, već svestrana.

Među pobjednicima, On je pobjeda. On je sjaj blistavih stvari. Među hrabrima i vrijednima, On je najhrabriji i najvrjedniji. Među avanturistima, On je najveći avanturist, a među snažnima je naj snažniji. Kada je Krsna bio prisutan na Zemlji, nitko Ga nije mogao nadmašiti u snazi. Još u djetinjstvu je podigao brdo Govardhanu. Nitko Ga ne može nadmašiti u varanju, nitko Ga ne može nadmašiti u sjaju, nitko Ga ne može nadmašiti u pobjedi, nitko Ga ne može nadmašiti u hrabrosti i nitko Ga ne može nadmašiti u snazi.

STIH 37

**वृष्णीनां वासुदेवोऽस्मि पाण्डवानां धनञ्जयः ।
मुनीनामप्यहं व्यासः कवीनामुशना कविः ॥३७॥**

vrnsinam vasudevo 'smi pandavanam dhanawjayah
muninam apy aham vyasah kavinam ucana kavih

vrnsinam - *među Vrišnjevim potomcima*;
vasudevah - *Krišna u Dvaraki*;
asmi - *Ja sam*;
pandavanam - *među Pandavama*;
dhanawjayah - *Arđuna*;
muninam - *među mudracima*;
api - *također*;
aham - *Ja sam*;
vyasah - *Vjasa, sastavljač svih vedskih spisa*;
kavinam - *među svim velikim misliocima*;
ucana - *Ušana*;
kavih - *mislić*;

Među Vrišnjevim potomcima sam Vasudeva, a među Pandavama Arđuna. Među mudracima sam Vjasa, a među velikim misliocima Ušana.

SMISAO: Krsna je izvorna Svevišnja Božanska Osoba, a Baladeva je Krsnina prva ekspanzija. I Gospodin Krsna i Baladeva su se pojavili kao sinovi Vasudeve i zato se obojica mogu zvati Vasudeva. S druge strane, pošto Krsna nikada ne napušta Vrndavanu, svi Krsnini oblici koji se negdje pojave su Njegove ekspanzije. Vasudeva je Krsnina neposredna ekspanzija i zato se ne razlikuje od Krsne. Trebamo znati da je Vasudeva koji se spominje u ovom stihu Bhagavad-gite

Baladeva, ili Balarama, jer je Baladeva prvobitni izvor svih inkarnacija i zato je izvor Vasudeve. Gospodinove neposredne ekspanzije se nazivaju svamca (osobne ekspanzije), a postoje i ekspanzije zvane vibhinnamca (odvojene ekspanzije).

Među Panduovim sinovima, Arjuna je poznat kao Dhanawjaya. On je najbolji od ljudi i zato predstavlja Krsnu. Među munijima, učenim ljudima upućenim u vedsko znanje, Vyasa je najveći, zato što je na mnogo različitih načina objasnio vedsko znanje da bi ga svi ljudi ovog doba Kali mogli shvatiti. Vyasa je poznat i kao inkarnacija Krsne; stoga također predstavlja Krsnu. Kaviji su oni koji mogu detaljno razmišljati o bilo kojoj temi. Među kavijima, Ucana (Cukracarya) je bio duhovni učitelj demona i izuzetno inteligentan i dalekovidan političar. Tako je Cukracarya još jedan predstavnik Krsninog obilja.

STIH 38

दण्डो दमयतामसि नीतिरसि जिगीषताम् ।
मौनं चैवासि गुह्यानां ज्ञानं ज्ञानवतामहम् ॥३८॥

dando damayatam asmi nitir asmi jigisatam
maunam caivasmi guhyanam jwanam jwanavatam aham

dandah - kazna;
damayatam - među načinima sprječavanja;
asmi - Ja sam;
nitih - moral;
asmi - Ja sam;
jigisatam - među onima koji žele pobjedu;
maunam - šutnja;
ca - i;
eva - također;
asmi - Ja sam;
guhyanam - od tajni;
jwanam - znanje;
jwana-vatam - mudrih;
aham - Ja sam;

Među sredstvima za sprječavanje bezakonja sam kazna, a među onima koji žele pobjedu sam moral. Među tajnim stvarima sam šutnja i mudrost sam mudrih.

SMISAO: Od mnogo sredstava za sprječavanje bezakonja, najvažnija su ona kojima se staje na kraj nitkovima. Kada se nitkovi kazne, sredstvo kažnjavanja predstavlja Krsnu. Među onima koji pokušavaju odnijeti pobjedu na nekom polju djelatnosti, najpobjedonosniji element je moral. Među povjerljivim djelatnostima slušanja, mišljenja i meditiranja šutnja je najvažnija, jer se šutnjom može vrlo brzo napredovati. Mudar čovjek je onaj tko može razlikovati materiju i duh, nižu i višu Božju prirodu. Takvo znanje je sam Krsna.

STIH 39

यच्चापि सर्वभूतानां बीजं तदहमर्जुन ।
न तदस्ति विना यत्स्यान्मया भूतं चराचरम् ॥३९॥

yac capi sarva-bhutanam bijam tad aham arjuna
na tad asti vina yat syan maya bhutam caracaram

yat - sve što;

ca - *također*;
api - *postoji*;
sarva-bhutanam - *svega stvorenog*;
bijam - *sjeme*;
tat - *to*;
aham - *Ja sam*;
arjuna - *o Arđuna*;
na - *ne*;
tat - *takvog*;
asti - *ima*;
vina - *bez*;
yat - *koje*;
syat - *postoji*;
maya - *Mene*;
bhutam - *stvoreno biće*;
cara-acaram - *pokretno i nepokretno*;

Pored toga, o Arđuna, Ja sam sjeme sveg postojanja. Nijedno biće - pokretno i nepokretno - ne može postojati bez Mene.

SMISAO: Sve ima uzrok i taj uzrok ili sjeme manifestacije je Krsna. Ništa ne može postojati bez Krsnine energije; zbog toga se Krsna naziva svemoćnim. Bez Njegove moći ništa ne može postojati, ni pokretno ni nepokretno. Svo postojanje koje se ne temelji na Krsninoj energiji se naziva maya, "ono što nije".

STIH 40

**नान्तोऽस्ति मम दिव्यानां विभूतीनां परंतप ।
एष तुद्देशतः प्रोक्तो विभूतेर्विस्तरो मया ॥४०॥**

nanto 'sti mama divyanam vibhutinam parantapa
esa tuddecatah prokto vibhuter vistaro maya

na - *ne*;
antah - *granice*;
asti - *ima*;
mama - *Mojim*;
divyanam - *božanskim*;
vibhutinam - *obiljima*;
parantapa - *o pokoritelju neprijatelja*;
esah - *sve to*;
tu - *ali*;
uddecatah - *kao primjere*;
proktah - *dao*;
vibhuteh - *obilja*;
vistarah - *velikih*;
maya - *Ja*;

O moćni pokoritelju neprijatelja, nema kraja Mojim božanskim manifestacijama. Ono što sam ti rekao je samo nagovještaj Mojih bezgraničnih obilja.

SMISAO: Kao što je rečeno u vedskoj literaturi, iako se obilja i energije Svevišnjeg shvaćaju na razne načine, takvim obiljima nema granica; stoga se sva obilja i energije ne mogu objasniti. Krsna je Arjuni opisao samo nekoliko primjera, da bi zadovoljio njegovu znatiželju.

STIH 41

यद्यद्विभूतिमत्सत्त्वं श्रीमदूर्जितमेव वा । तत्तदेवावगच्छ त्वं मम तेजोऽसंभवम् ॥४१॥

yad yad vibhutimat sattvam Śrimad urjitam eva va
tat tad evavagaccha tvam mama tejo-'mca-sambhavam

yat yat - svo;
vibhuti - obilje;
mat - ima;
sattvam - postojanje;
Śri-mat - lijepo;
urjitam - slavno;
eva - svakako;
va - ili;
tat tat - sve to;
eva - svakako;
avagaccha - moraš znati;
tvam - ti;
mama - Mog;
tejah - sjaja;
amca - djela;
sambhavam - potječe od;

Znaj da sve što je bogato, lijepo i slavno potječe samo iz iskre Mog sjaja.

SMISAO: Trebamo znati da je sve što je slavno ili lijepo u duhovnom ili materijalnom svijetu samo sićušna manifestacija Krsninog obilja. Trebamo smatrati da sve što posjeduje izuzetno obilje predstavlja Krsnino obilje.

STIH 42

अथवा बहूनैतेन किं ज्ञातेन तवार्जुन । विष्टभ्याहमिदं कृत्स्नमेकाशेन स्थितो जगत् ॥४२॥

atha va bahunaitena kim jwatena tavarjuna
vistabhyaham idam krtsnam ekamcena sthito jagat

atha va - ili;
bahuna - punim;
etena - takvim;
kim - što;
jwatena - saznavanjem;
tava - tvojim;
arjuna - o Arđuna;
vistabhya - prožimam;
aham - Ja;
idam - ovaj;
krtsnam - čitav;
eka - jednim;
amcena - djelićem;
sthitah - nalazim se;
jagat - univerzum;

Ali Arđuna, kakva je potreba za ovim detaljnim znanjem? Samo jednim Svojim djelićem prožimam i održavam čitav ovaj univerzum.

SMISAO: Svevišnji Gospodin je prisutan u svim materijalnim univerzumima kao Nad-duša, koja ulazi u sve. Gospodin ovdje kaže Arjuni da nema smisla pokušavati shvatiti kako stvari postoje u svom zasebnom obilju i veličini. Treba znati da sve stvari postoje zato što je Krsna ušao u njih kao Nad-duša. Od Brahme, najvećeg bića, pa sve do najmanjeg mrava, svi postoje zato što je Gospodin ušao u svakog od njih i održava ih. Postoji Misija koja stalno propagira da će obožavanje bilo kog poluboga dovesti osobu do Svevišnje Božanske Osoba ili vrhovnog cilja. Ali ovdje se jako obeshrabruje obožavanje polubogova, jer čak i najveći polubogovi kao što su Brahma i Civa predstavljaju samo dio obilja Svevišnjeg Gospodina. Gospodin je porijeklo svakoga tko se rodio i nitko nije veći od Njega. On je asamaurdhva, što znači da nitko nije viši od Njega i da Mu nitko nije ravan. U Padma Purani je rečeno da onaj tko smatra da Svevišnji Gospodin Krsna pripada kategoriji polubogova - čak i ako se radi o Brahmi ili Civi - odmah postaje ateist. Međutim, ako pažljivo proučimo različite opise obilja i ekspanzija Krsnine energije, možemo bez ikakve sumnje shvatiti položaj Gospodina Šri Krsne i bez odstupanja usredotočiti svoj um na obožavanje Krsne. Gospodin sve prožima u obliku Svoje djelomične reprezentacije, Nad-duše, koja se ekspandira i ulazi u sve što postoji. Čisti bhakte stoga usredotočuju svoj um na svjesnost Krsne predano služeći svom energijom. Zato su uvijek na transcendentalnom nivou. Predano služenje i obožavanje Krsne su veoma jasno opisani u ovom poglavlju, od osmog do jedanaestog stiha. To je put čistog predanog služenja. U ovom poglavlju je detaljno objašnjeno kako se može dostići najviše devocijsko savršenstvo druženja sa Svevišnjom Božanskom Osobom. Šrila Baladeva Vidyabhusana, veliki acarya u učeničkom naslijeđu koje potječe od Krsne, zaključuje svoj komentar na ovo poglavlje sljedećim riječima:

yac-chakti-lecat suryadya bhavanty aty-ugra-tejasah
yad-amcena dhrtam vicvam sa krsno dacame 'rcyate

Čak i moćno sunce dobiva svoju moć od moćne energije Gospodina Krsne, a Krsnina djelomična ekspanzija održava čitav svijet. Prema tome, Gospodin Šri Krsna je vrijedan obožavanja.

Tako se završavaju Bhaktivedantina tumačenja desetog poglavlja Šrimad Bhagavad-gite pod naslovom "Obilje Apsoluta".

Jedanaesto poglavlje

STIH 1

**अर्जुन उवाच ।
मदनुग्रहाय परमं गुह्यमध्यात्मसंज्ञितम् ।
यत्त्वयोक्तं वचस्तेन मोहोऽयं विगतो मम ॥ १ ॥**

arjuna uvaca
mad-anugrahaya paramam guhyam adhyatma-samjwitam
yat tvayoktam vacas tena moho 'yam vigato mama

arjunah uvaca - Arđuna reče;
mat-anugrahaya - samo da bi mi ukazao milost;
paramam - vrhunski;
guhyam - povjerljivu temu;
adhyatma - duhovnu;
samjwitam - u pogledu;
yat - toga;
tvaya - što si;
uktam - rekao;
vacah - riječima;
tena - tim;

mohah - *iluzija*;
ayam - *ova*;
vigatah - *raspršena*;
mama - *moja*;

Arđuna reče: Slušajući Tvoje milostive pouke o ovim najpovjerljivijim duhovnim temama, moja iluzija je sada nestala.

SMISAO: U ovom poglavlju se razotkriva da je Krsna uzrok svih uzroka. On je uzrok čak i Maha-Visnua, iz koga emaniraju materijalni univerzumi. Krsna nije inkarnacija; On je izvor svih inkarnacija. To je bilo u potpunosti objašnjeno u prethodnom poglavlju.

Što se tiče Arjune, on kaže da je njegova iluzija nestala. To znači da Arjuna više ne misli da je Krsna samo obično ljudsko biće, njegov prijatelj, već izvor svega. Arjuna je prosvijetljen i vrlo radostan što ima takvog prijatelja kao što je Krsna, ali sada, iako Ga prihvaća kao izvor svega, misli da Ga drugi možda neće tako prihvatiti. Zato, da bi svima pokazao Krsninu božansku prirodu, u ovom poglavlju moli Krsnu da pokaže svoj kozmički oblik. U stvari, onaj tko ugleda Krsnin kozmički oblik osjeća strah, kao Arjuna, ali Krsna je tako ljubazan da je ponovo poprimio Svoj izvorni oblik nakon što je pokazao Svoj kozmički oblik. Arjuna se slaže s onim što je Krsna nekoliko puta rekao: Krsna mu govori samo za njegovo dobro. Tako priznaje da mu se sve ovo dešava Krsninom milošću. On je sada uvjeren da je Krsna uzrok svih uzroka i da je prisutan u svačijem srcu kao Nad-duša.

STIH 2

**भवाप्ययौ हि भूतानां श्रुतौ विस्तरशो मया ।
त्वत्तः कमलपत्राक्ष माहात्म्यमपि चाव्ययम् ॥ २ ॥**

bhavapyayau hi bhutanam crutau vistaraco maya
tvattah kamala-patraksa mahatmyam api cavyayam

bhava - *o pojavi*;
apyayau - *nestanku*;
hi - *svakako*;
bhutanam - *svih živih bića*;
crutau - *čuo*;
vistaracah - *u detalje*;
maya - *ja*;
tvattah - *od Tebe*;
kamala-patra-aksa - *o lotosooki*;
mahatmyam - *slave*;
api - *također*;
ca - *i*;
avyayam - *neiscrpne*;

O lotosooki, čuo sam od Tebe detaljan opis pojavljivanja i iščezavanja svakog živog bića i spoznao sam Tvoje neiscrpne slave.

SMISAO: Arjuna zbog radosti oslovljava Krsnu sa 'lotosooki' (Krsnine oči izgledaju kao latice lotosovog cvijeta), jer ga je Krsna u sedmom poglavlju uvjerio - aham krtsnasya jagatah prabhavah pralayas tatha: 'Ja sam izvor stvaranja i uništenja čitave ove materijalne manifestacije'. Arjuna je čuo Gospodinov detaljan opis. Pored toga, Arjuna zna da je Gospodin odvojen od sveg stvaranja i uništenja, iako je njihov izvor. Kao što je Gospodin rekao u devetom poglavlju, On je sveprožimajući, ali ipak nije osobno svuda prisutan. To je Krsnino nepojmljivo obilje i Arjuna priznaje da ga je dobro shvatio.

STIH 3

एवमेतद्यथात्थ त्वमात्मानं परमेश्वर ।
द्रष्टुमिच्छामि ते रूपमैश्वरं पुरुषोत्तम ॥ ३ ॥

evam etad yathattha tvam atmanam paramecvara
drastum icchami te rupam aicvaram purusottama

evam - tako;
etat - ovaj;
yatha - kakav jesi;
attha - opisao;
tvam - Ti;
atmanam - Tebe;
parama-icvara - o Svevišnji Gospodine;
drastum - vidjeti;
icchami - želim;
te - Tvoj;
rupam - oblik;
aicvaram - božanski;
purusa-uttama - o najbolja osobo;

O najveća osobo, o vrhovni obliče, iako Te ovdje pred sobom vidim u Tvom pravom položaju, kakvog si Sebe opisao, želim vidjeti kako si ušao u ovu kozmičku manifestaciju. Želim vidjeti taj Tvoj oblik.

SMIAO: Gospodin je rekao da kozmička manifestacija biva stvorena i održavana zato što je ušao u materijalni univerzum u obliku Svoje osobne reprezentacije. Što se tiče Arjune, on je inspiriran Krsninim izjavama, ali da bi uvjerio druge u budućnosti koji mogu pomisliti da je Krsna obična osoba, Arjuna Ga želi vidjeti u Njegovom kozmičkom obliku, da vidi kako djeluje unutar univerzuma iako je odvojen od njega. Također je značajno da je oslovio Krsnu kao purusottamu. Kako je Gospodin Svevišnja Božanska Osoba, prisutan je i u samom Arjuni; zato zna Arjuninu želju i može shvatiti da Arjuna nema posebnu želju da Ga vidi u Njegovom kozmičkom obliku, jer je potpuno zadovoljan što Ga vidi u Njegovom osobnom obliku Krsne. Ali Gospodin također može shvatiti da Arjuna želi vidjeti kozmički oblik da bi postavio standard, jer će se u budućnosti pojaviti razne varalice koje će se predstavljati kao inkarnacije Boga. Ljudi zato trebaju biti obazrivi; onaj tko tvrdi da je Krsna mora biti spreman pokazati svoj kozmički oblik da bi ljudima to dokazao.

STIH 4

मन्यसे यदि तच्छक्यं मया द्रष्टुमिति प्रभो ।
योगेश्वर ततो मे त्वं दर्शयात्मानमव्ययम् ॥ ४ ॥

manyase yadi tac chakyam maya drastum iti prabho
yogecvara tato me tvam darcatatmanam avyayam

manyase - Ti misliš;
yadi - ako;
tat - da;
cakyam - mogu;
maya - ja;
drastum - vidjeti;

iti - *tako*;
prabho - *o Gospodine*;
yoga-icvara - *o gospodaru svih mističnih moći*;
tatah - *onda*;
me - *meni*;
tvam - *Ti*;
darcaya - *pokaži*;
atmanam - *Tvoje Biće*;
avyayam - *vječno*;

O Gospodine moj, o gospodaru svih mističnih moći, ako misliš da sam sposoban vidjeti Tvoj kozmički oblik onda molim Te budi ljubazan pa mi pokaži to bezgranično kozmičko biće.

SMISAO: Rečeno je da se Svevišnji Gospodin Krsna ne može vidjeti, shvatiti ili opaziti materijalnim osjetilima. Ali ako netko od početka života transcendentalno služi Gospodina s ljubavlju, može vidjeti Gospodina putem otkrivenja. Svako živo biće je samo duhovna iskra; stoga ne može vidjeti ili shvatiti Svevišnjeg Gospodina. Kao bhakta, Arjuna ne ovisi o svojoj špekulativnoj snazi, već priznaje da je kao živo biće ograničen i prihvaća Krsnin neprocjenjivi položaj. Arjuna je razumio da živo biće ne može shvatiti beskonačnog. Ako se beskonačni sam razotkrije, onda milošću beskonačnog može shvatiti prirodu beskonačnog. U ovom stihu je također značajna riječ yogecvara, jer Gospodin ima nepojmljivu moć. Ako želi, može se Svojom milosti razotkriti, iako je neograničen. Stoga Arjuna moli Krsnu da mu ukaže Svoju nepojmljivu milost. On ne naređuje Krsni. Krsna se nije dužan razotkriti ako se osoba u potpunosti ne preda svjesnosti Krsne i ne posveti predanom služenju. Tako osobe koje ovise o svojim umnim špekulacijama ne mogu vidjeti Krsnu.

STIH 5

**श्रीभगवानुवाच ।
पश्य मे पार्थ रूपाणि शतशोऽथ सहस्रशः ।
नानाविधानि दिव्यानि नानावर्णाकृतीनि च ॥ ५ ॥**

Šri-bhagavan uvaca
pacya me partha rupani cataco 'tha sahasracah
nana-vidhani divyani nana-varnakrtini ca

Šri-bhagavan uvaca - *Svevišnja Božanska Osoba reče*;
pacya - *samo pogledaj*;
me - *Moje*;
partha - *o Prithin sine*;
rupani - *oblika*;
catacah - *stotine*;
atha - *također*;
sahasracah - *tisuće*;
nana-vidhani - *različitih*;
divyani - *božanskih*;
nana - *raznih*;
varna - *boja*;
akrtini - *oblika*;
ca - *također*;

Svevišnja Božanska Osoba reče: Dragi Moj Arđuna, o Prithin sine, pogledaj sada Moje obilje - stotine tisuća raznih raznobojnih božanskih oblika.

SMISAO: Arjuna je želio vidjeti Krsnu u Njegovom kozmičkom obliku koji se, iako je transcendentalan, ispoljava samo radi manifestacije univerzuma i koji je stoga podložan

prolaznom vremenu ove materijalne prirode. Kao što se materijalna priroda ispoljava i ponovo postaje neispoljena, tako se i ovaj Krsnin kozmički oblik ispoljava i ponovo postaje neispoljen. On ne postoji vječno na duhovnom nebu kao Krsnini drugi oblici. Što se tiče bhakte, on nema veliku želju vidjeti taj oblik, ali pošto je Arjuna želio vidjeti Krsnu na taj način, Krsna mu je razotkrio taj oblik. Taj kozmički oblik ne može vidjeti niti jedan običan čovjek. Krsna mu mora dati moć da ga vidi.

STIH 6

**पश्यादित्यान्वसून्द्रानश्विनौ मरुतस्तथा ।
बहून्यदृष्टपूर्वाणि पश्याश्चर्याणि भारत ॥ ६ ॥**

pacyadityan vasun rudran acvinau marutas तथा
bahuny adrsta-purvani pacyaccaryani bharata

pacya - pogledaj;
adityan - dvanaest Aditinih sinova;
vasun - osam Vasua;
rudran - jedanaest oblika Rudre;
acvinau - dva Ašvinija;
marutah - četrdeset devet Maruta (polubogova vjetra);
tatha - također;
bahuni - mnogo;
adrsta - koja nisi vidio;
purvani - ranije;
pacya - pogledaj;
accaryani - svih čuda;
bharata - o najbolji od Bharata;

O najbolji od Bharata, pogledaj ove različite manifestacije Aditya, Vasua, Rudra, Ašvini-kumara i svih drugih polubogova. Pogledaj mnoge čudesne stvari koje nitko nikada ranije nije vidio ili čuo.

SMISAO: Iako je Arjuna bio Krsnin osobni prijatelj i najnapredniji među učenim ljudima, ipak nije mogao znati sve o Krsni. Ovdje je rečeno da ljudi nisu ni čuli ni znali za sve te oblike i manifestacije. Sada Krsna razotkriva te čudesne oblike.

STIH 7

**इहैकस्थं जगत्कृत्स्नं पश्याद्य सचराचरम् ।
मम देहे गुडाकेश यच्चान्यद्रष्टुमिच्छसि ॥ ७ ॥**

ihaika-stham jagat krtsnam pacyadya sa-caracaram
mama dehe gudakeca yac canyad drastum icchasi

iha - na ovom;
eka-stham - jednom mjestu;
jagat - univerzum;
krtsnam - čitav;
pacya - vidi;

adya - odmah;
sa - sa;
cara - pokretnim;
acaram - i nepokretnim;
mama - Mom;
dehe - u ovom tijelu;
gudakeca - o Arđuna;
yat - to što;
ca - također;
anyat - drugo;
drastum - vidjeti;
icchasi - želiš;

O Arđuna, sve što želiš vidjeti možeš odmah vidjeti u ovom Mom tijelu! Ovaj kozmički oblik ti može pokazati sve što sada želiš vidjeti i sve što možeš poželjeti vidjeti u budućnosti. Sve - pokretno i nepokretno - nalazi se ovdje, na jednom mjestu.

SMISAO: Nitko ne može vidjeti čitav univerzum sjedeći na jednom mjestu. Čak niti najnapredniji znanstvenici ne mogu vidjeti što se dešava u drugim dijelovima univerzuma. Ali bhakta kao što je Arjuna može vidjeti sve što želi vidjeti, prošlost, sadašnjost i budućnost. Tako je Krsninom milosti Arjuna mogao vidjeti sve.

STIH 8

**न तु मां शक्यसे द्रष्टुमनेनैव स्वचक्षुषा ।
दिव्यं ददामि ते चक्षुः पश्य मे योगमैश्वरम् ॥ ८ ॥**

na tu mam cakyase drastum anenaiva sva-caksusa
divyam dadami te caksuh pacya me yogam aicvaram

na - nikada;
tu - ali;
mam - Mene;
cakyase - možeš;
drastum - vidjeti;
anena - s ovim;
eva - svakako;
sva-caksusa - vlastitim očima;
divyam - božanske;
dadami - dajem;
te - tebi;
caksuh - oči;
pacya - pogledaj;
me - Moju;
yogam aicvaram - nepojmljivu mističnu moć;

Ali ne možeš Me vidjeti očima koje sada imaš. Zato ti dajem božanske oči. Pogledaj Moje mistično obilje!

SMISAO: Čisti bhakta ne želi vidjeti Krsnu niti u jednom obliku osim u Njegovom obliku s dvije ruke. Bhakta mora vidjeti Njegov kozmički oblik Njegovom milošću; ne umom, već duhovnim očima. Da bi mogao vidjeti Njegov kozmički oblik, Krsna kaže Arjuni da promijeni svoje oči, ne um. Krsnin kozmički oblik nije jako važan; to će biti jasno iz narednih stihova. Ipak, pošto Ga je Arjuna želio vidjeti, Gospodin mu daje posebne oči kojima može vidjeti taj kozmički oblik. Bhakte koji su pravilno utemeljeni u transcendentnom odnosu s Krsnom privlače ljubavna obilježja, a ne bezbožno pokazivanje obilja. Krsnini drugovi u igri, Krsnini prijatelji i Krsnini roditelji nikada ne žele da Krsna pokaže Svoja obilja. Toliko su obuzeti čistom ljubavi da ne znaju

अनेकवक्त्रनयनमनेकाद्भुतदर्शनम् ।

अनेकदिव्याभरणं दिव्यानेकोद्यतायुधम् ॥ १० ॥

दिव्यमाल्याम्बरघरं दिव्यगन्धानुलेपनम् ।

सर्वाश्चर्यमयं देवमनन्तं विश्वतोमुखम् ॥ ११ ॥

aneka-vaktra-nayanam anakadbhuta-darcanam
aneka-divyabharanam divyanekodyatayudham

divya-malyambara-dharam divya-gandhanulepanam
sarvaccarya-mayam devam anantam vicvato-mukham

aneka - različita;
vaktra - usta;
nayanam - oči;
aneka - različite;
adbhuta - divne;
darcanam - prizore;
aneka - mnogo;
divya - božanskih;
abharanam - ukrasa;
divya - božanskog;
aneka - različitog;
udyata - uzdignutog;
ayudham - oružja;
divya - božanske;
malya - vijence;
ambara - odjeću;
dharam - kako nosi;
divya - božanskim;
gandha - mirisima;
anulepanam - namirisan;
sarva - sve;
accarya-mayam - čudesno;
devam - blistavo;
anantam - beskrajno;
vicvatah-mukham - sveprožimajuće;

Arđuna je vidio u tom kozmičkom obliku bezbroj usta, bezbroj očiju i bezbroj čudesnih prizora. Oblik je bio ukrašen s mnogo nebeskih ukrasa i držao je razno uzdignuto božansko oružje. Bio je ovjenčan nebeskim vijencima i obučen u nebesku odjeću, a čitavo Njegovo tijelo je bilo premazano raznim božanskim mirisima. Sve je bilo čudesno, blistavo, beskrajno i sveprožimajuće.

SMISAO: Riječ "mnogo", koja se u ova dva stiha više puta ponavlja, ukazuje da nije bilo kraja mnoštvu ruku, usta, nogu i drugih manifestacija koje je Arjuna vidio. Te manifestacije su se nalazile u svim dijelovima univerzuma, ali Arjuna ih je, Gospodinovom milosti, mogao vidjeti sjedeći na jednom mjestu. To je bilo moguće zahvaljujući Krsninoj nepojmljivoj moći.

STIH 12

दिवि सूर्यसहस्रस्य भवेद्युगपदुत्थिता ।

यदि भाः सदृशी सा स्याद्भासस्तस्य महात्मनः ॥ १२ ॥

divi surya-sahasrasya bhaved yugapad utthita
yadi bhah sadrci sa syad bhasas tasya mahatmanah

divi - *na nebu*;
surya - *sunaca*;
sahasrasya - *mnogo tisuća*;
bhavet - *bilo je*;
yugapat - *istovremeno*;
utthita - *prisutno*;
yadi - *ako*;
bhah - *svjetlost*;
sadrci - *kao njihova*;
sa - *takav*;
syat - *je*;
bhasah - *sjaj*;
tasya - *Njegov*;
maha-atmanah - *velikog Gospodina*;

Kad bi se na nebu istovremeno pojavilo stotine tisuće sunaca, njihov sjaj bi mogao nalikovati sjaju Vrhovne Osobe u tom kozmičkom obliku.

SMISAO: Ono što je Arjuna vidio je bilo neopisivo, ali Sawjaya ipak pokušava predočiti Dhrtarastri sliku tog velikog otkrivenja. Ni Sawjaya ni Dhrtarastra nisu bili tamo prisutni, ali Sawjaya je Vyasinom milosti mogao vidjeti sve što se dogodilo. Tako sada uspoređuje tu situaciju sa zamislivom pojavom (tj. s izlaskom tisuća sunaca).

STIH 13

**तत्रैकस्थं जगत्कृत्स्नं प्रविभक्तमनेकधा ।
अपश्यद्देवदेवस्य शरीरे पाण्डवस्तदा ॥१३॥**

tatraika-stham jagat krtsnam pravibhaktam anekadha
apacyad deva-devasya carire pandavas tada

tatra - *tamo*;
eka-stham - *na jednom mjestu*;
jagat - *univerzum*;
krtsnam - *čitav*;
pravibhaktam - *podijeljen*;
anekadha - *u mnogo*;
apacyat - *mogao vidjeti*;
deva-devasya - *Svevišnje Božanske Osobe*;
carire - *u kozmičkom obliku*;
pandavah - *Arđuna*;
tada - *tada*;

Arđuna je tada u Gospodinovom kozmičkom obliku vidio beskrajno prostranstvo univerzuma, podijeljenog na mnogo tisuća, iako se nalazio na jednom mjestu.

SMISAO: Riječ tatra ("tamo") je vrlo značajna. Ona ukazuje da su i Arjuna i Krsna sjedili na kočiji kada je Arjuna vidio kozmički oblik. Ostali na bojnopolju nisu mogli vidjeti taj oblik, jer je Krsna samo Arjuni dao moć da Ga vidi. Arjuna je u Krsninom tijelu vidio mnogo tisuća planeta. Kao što saznajemo iz vedskih spisa, postoji mnogo univerzuma i mnogo planeta. Neke su sačinjene od zemlje, neke od zlata, neke su jako velike, neke nisu tako velike, itd. Sjedeći na

svojoj kočiji, Arjuna ih je mogao sve vidjeti. Ali nitko nije mogao shvatiti što se dešava između Arjune i Krsne.

STIH 14

**ततः स विस्मयाविष्टो हृष्टरोमा धनञ्जयः ।
प्रणम्य शिरसा देवं कृताञ्जलिरभाषत ॥१४॥**

tatah sa vismayavisto hrsta-roma dhanawjayah
pranamya cirasa devam krtawjalir abhasata

tatah - *zatim*;
sah - *on*;
vismaya-avistah - *obuzet čudom*;
hrsta-roma - *naježene kože zbog velikog zanosa*;
dhanawjayah - *Arđuna*;
pranamya - *odavši poštovanje*;
cirasa - *glavom*;
devam - *Svevišnjoj Božanskoj Osobi*;
krta-awjalih - *sklopljenih ruku*;
abhasata - *počeo je govoriti*;

Arđuna je potom, zbunjen i zapanjen, naježene kože, pognuvši glavu odao poštovanje i sklopljenih ruku se počeo moliti Svevišnjem Gospodinu.

SMISAO: Čim je božanska vizija bila razotkrivena, odnos između Krsne i Arjune se promijenio. Ranije je njihov odnos bio zasnovan na prijateljstvu, ali Arjuna se sada, nakon otkrivenja, s velikim poštovanjem klanja i sklopljenih ruku se moli Krsni, slaveći kozmički oblik. Tako umjesto prijateljstva osjeća čuđenje. Veliki bhakte vide Krsnu kao riznicu svih odnosa. U spisima je opisano dvanaest osnovnih vrsta odnosa i svi oni postoje u Krsni. Rečeno je da je On ocean svih odnosa koji se razmjenjuju između dva živa bića, između bogova ili između Svevišnjeg Gospodina i Njegovih bhakta.

Arjuna je ovdje nadahnut odnosom čuđenja i iako je po prirodi bio vrlo razborit, staložen i smiren, u tom čudu je postao obuzet zanosom, koža mu se naježila i sklopljenih ruku je počeo odavati poštovanje Svevišnjem Gospodinu. Naravno, nije bio uplašen. Bio je zadivljen čudima Svevišnjeg Gospodina. Trenutna reakcija je bila čuđenje; njegov prirodni osjećaj prijateljstva je bio preplavljen čudom i zato je tako reagirao.

STIH 15

**अर्जुन उवाच ।
पश्यामि देवांस्तव देव देहे
सर्वास्तथा भूतविशेषसङ्गान् ।
ब्रह्माण्मीशं कमलासनस्थ-
मृषींश्च सर्वानुरगांश्च दिव्यान् ॥१५॥**

arjuna uvaca
pacyami devams tava deva dehe

sarvams tatha bhuta-vicesa-sagghan
brahmanam icam kamalāsana-stham
rsimc ca sarvan uragamc ca divyan

arjunah uvaca - *Arđuna reče;*
pacyami - *vidim;*
devan - *sve polubogove;*
tava - *Tvom;*
deva - *o Gospodine;*
dehe - *u tijelu;*
sarvan - *sva;*
tatha - *također;*
bhuta - *živa bića;*
vicesa-sagghan - *okupljene;*
brahmanam - *Brahmu;*
icam - *Šivu;*
kamala-asana-stham - *kako sjedi na lotosovom cvijetu;*
rsin - *velike mudrace;*
ca - *također;*
sarvan - *sve;*
uragan - *zmije;*
ca - *također;*
divyan - *božanske;*

Arđuna reče: Dragi moj Gospodine Krišna, u Tvom tijelu vidim na okupu sve polubogove i razna druga živa bića. Vidim Brahmdu kako sjedi na lotosovom cvijetu, Šivu i sve mudrace i božanske zmije.

SMISAO: Arjuna vidi sve što postoji u univerzumu; zato vidi Brahmdu, prvo stvorenje u univerzumu, i božansku zmiju na kojoj u nižim predjelima univerzuma leži Garbhodakacayi Visnu. Ta zmija na kojoj leži Visnu se zove Vasuki. Postoje i druge zmije po imenu Vasuki. Arjuna je mogao vidjeti univerzum od Garbhodakacayi Visnu do najvišeg dijela univerzuma, planete u obliku lotosovog cvijeta, na kojoj prebiva Brahma, prvo stvorenje u univerzumu. To znači da je Arjuna, koji je sjedio na jednom mjestu u svojoj kočiji, mogao vidjeti sve, od početka do kraja. To je bilo moguće milošću Svevišnjeg Gospodina, Krsne.

STIH 16

अनेकबाहूदरवक्रनेत्रं
पश्यामि त्वां सर्वतोऽनन्तरूपम् ।
नान्तं न मध्यं न पुनस्तवादिं
पश्यामि विश्वेश्वर विश्वरूप ॥१६॥

aneka-bahudara-vaktra-netram
pacyami tvam sarvato 'nanta-rupam
nantam na madhyam na punas tavadim
pacyami vicvecvara vicva-rupa

aneka - *mnogo;*
bahu - *ruku;*
udara - *trbuha;*
vaktra - *usta;*

netram - očiju;
pacyami - vidim;
tvam - Ti;
sarvatah - na sve strane;
ananta-rupam - bezgraničan oblik;
na antam - ni kraj;
na madhyam - niti sredinu;
na punah - niti također;
tava - Tvom;
adim - početak;
pacyami - vidim;
vicva-icvara - o gospodaru univerzuma;
vicva-rupa - u obliku univerzuma;

O gospodaru univerzuma, o kozmički obliče, u Tvom tijelu vidim mnogo, mnogo ruku, usta i očiju, koji se šire svuda, bez ograničenja. Ne vidim u Tebi ni kraj, ni sredinu, ni početak.

SMISAO: Krsna je Svevišnja Božanska Osoba i neograničen je. Tako je Arjuna u Njemu vidio sve.

STIH 17

किरीटिनं गदिनं चक्रिणं च
तेजोराशिं सर्वतो दीप्तिमन्तम् ।
पश्यामि त्वां दुर्निरीक्ष्यं समन्ता-
दीप्तानलार्कद्युतिमप्रमेयम् ॥१७॥

kiritinam gadinam cakrinam ca
tejo-racim sarvato diptimantam
pacyami tvam durniriksyam samantad
diptanalarka-dyutim aprameyam

kiritinam - s krunama;
gadinam - s topuzima;
cakinam - s diskovima;
ca - i;
tejah-racim - sjaj;
sarvatah - na sve strane;
dipti-mantam - kako sja;
pacyami - vidim;
tvam - Tebe;
durniriksyam - teško vidjeti;
samantat - svuda;
dipta-anala - plamteća vatra;
arka - sunca;
dyutim - sunčev sjaj;
aprameyam - neizmjeran;

Tvoj oblik je teško gledati zbog blistavog sjaja koji se širi na sve strane kao plamteća vatra ili neizmjerni sjaj sunca. Ipak, svuda vidim taj blistavi oblik, ukrašen raznim krunama, topuzima i diskovima.

STIH 18

त्वमक्षरं परमं वेदितव्यं
त्वमस्य विश्वस्य परं निधानम् ।
त्वमव्ययः शाश्वतधर्मगोप्ता
सनातनस्त्व पुरुषो मतो मे ॥१८॥

tvam aksaram paramam veditavyam
tvam asya vicvasya param nidhanam
tvam avyayah cacvata-dharma-gopta
sanatanas tvam puruso mato me

tvam - *Ti*;
aksaram - *nepogrješivi*;
paramam - *vrhovni*;
veditavyam - *treba shvatiti*;
tvam - *Ti*;
asya - *ovog*;
vicvasya - *univerzuma*;
param - *vrhovna*;
nidhanam - *osnova*;
tvam - *Ti*;
avyayah - *neiscrpan*;
cacvata-dharma-gopta - *održavaoče vječne religije*;
sanatanah - *vječan*;
tvam - *Ti*;
purusah - *Svevišnja Božanska Osoba*;
matah me - *to je moje mišljenje*;

Ti si vrhovni izvorni cilj. Ti si konačno počivalište čitavog ovog univerzuma. Ti si neiscrpan i najstariji. Ti si održavalac vječne religije, Božanska Osoba. To je moje mišljenje.

STIH 19

अनादिमध्यान्तमनन्तवीर्य-
मनन्तबाहुं शशिमूर्यनेत्रम् ।
पश्यामि त्वां दीप्तहुताशवक्रं
स्वतेजसा विश्वमिदं तपन्तम् ॥१९॥

anadi-madhyantam ananta-viryam
ananta-bahum caci-surya-netram
pacyami tvam dipta-hutaca-vaktram
sva-tejasa vicvam idam tapantam

anadi - *bez početka*;

madhya - sredine;
antam - ili kraja;
ananta - neograničene;
viryam - slave;
ananta - bezbroj;
bahum - ruku;
caci - mjesec;
surya - i sunce;
netram - oči;
pacyami - vidim;
tvam - Tebe;
dipta - plamteća;
hutaca-vaktram – vatra izlazi iz Tvojih usta;
sva-tejasa - Svojim sjajem;
vicvam - univerzum;
idam - ovaj;
tapantam - zagrijavaš;

Ti nemaš početak, sredinu i kraj. Tvoja slava je neograničena. Imaš bezbroj ruku, a sunce i mjesec su Tvoje oči. Vidim kako plamteća vatra izlazi iz Tvojih usta i spaljuje čitav ovaj univerzum Tvojim sjajem.

SMISAO: Nema granica obiljima Svevišnje Božanske Osobe. Ovdje i na mnogim drugim mjestima ima ponavljanja, ali prema spisima, ponavljanje Krsninih slava nije literarna slabost. Rečeno je da se u stanju zbunjenosti, čuđenja ili velikog zanosa stvari ponavljaju iznova i iznova. To nije greška.

STIH 20

द्यावापृथिव्योरिदमन्तरं हि
व्याप्तं त्वयैकेन दिशश्च सर्वाः ।
दृष्ट्वाद्भुतं रूपमुग्रं तवेदं
लोकत्रयं प्रव्यथितं महात्मन् ॥ २० ॥

dyav a-prthivyor idam antaram hi
vyaptam tvayaikena dicac ca sarvah
drstvadbhutam rupam ugram tavedam
loka-trayam pravvyathitam mahatman

dyau - od međuplanetarnog prostora;
a-prthivyoh - do Zemlje;
idam - to;
antaram - između;
hi - svakako;
vyaptam - prožimaš;
tvaya - Ti;
ekena - sam;
dicah - pravce;
ca - i;
sarvah - sve;
drstva - vidjevši;
adbhutam - čudesan;
rupam - oblik;
ugram - užasan;

tava - *Tvoj*;
idam - *ovaj*;
loka - *planetarna sistema*;
trayam - *tri*;
pravyathitam - *uznemirena*;
maha-atman - *o veliki*;

Iako si jedan, širiš se nebom i planetima i čitavim prostorom između njih. O veliki, vidjevši ovaj čudesan i zastrašujući oblik, svi planetarni sistemi su uznemireni.

SMISAO: U ovom stihu su značajne riječi dyav a-prthivyoh ("prostor između neba i zemlje") i loka-trayam ("tri svijeta"), jer pokazuju da Gospodinov kozmički oblik nije vidio samo Arjuna, već i drugi, u drugim planetarnim sistemima. Arjunina vizija kozmičkog oblika nije bila san. Svi koje je Gospodin obdario s božanskim vidom su vidjeli taj kozmički oblik na bojnom polju.

STIH 21

अमी हि त्वां सुरसङ्घा विशन्ति
केचिद्भिताः प्राञ्जलयो गृणन्ति ।
स्वस्तीत्युक्त्वा महर्षिसिद्धसङ्घाः
स्तुवन्ति त्वां स्तुतिभिः पुष्कलाभिः ॥२१॥

ami hi tvam sura-saggha vicanti
kecid bhitaḥ prawjalayo grnanti
svastity uktva maharsi-siddha-sagghah
stuvanti tvam stutibhiḥ puskalabhiḥ

ami - *sve*;
hi - *svakako*;
tvam - *Tebe*;
sura-sagghah - *grupe polubogova*;
vicanti - *ulaze u*;
kecit - *neki od njih*;
bhitaḥ - *iz straha*;
prawjalayah - *sklopljenih ruku*;
grnanti - *upućuju molitve*;
svasti - *neka svuda bude mir*;
iti - *tako*;
uktva - *govoreći*;
maha-rsi - *veliki mudraci*;
siddha-sagghah - *savršena bića*;
stuvanti - *pjevaju himne*;
tvam - *Tebi*;
stutibhiḥ - *s molitvama*;
puskalabhiḥ - *vedske himne*;

Mnoštvo polubogova se predaje Tebi i ulazi u Tebe. Neki od njih, jako uplašeni, sklopljenih ruku upućuju molitve. Mnoštvo velikih mudraca i savršenih bića uzvikuje "Neka svuda bude mir!" i mole se Tebi pjevajući vedske himne.

SMISAO: Polubogovi u svim planetarnim sistemima su se uplašili zastrašujuće manifestacije kozmičkog oblika i njegovog blistavog sjaja i zato su molili Gospodina da ih zaštiti.

STIH 22

रुद्रादित्या वसवो ये च साध्या
विश्वेऽश्विनौ मरुतश्चोष्मपाश्च ।
गन्धर्वयक्षासुरसिद्धसङ्घा
वीक्षन्ते त्वां विस्मिताश्चैव सर्वे ॥२२॥

rudraditya vasavo ye ca sadhya
vicve 'cvinau marutac cosmapac ca
gandharva-yaksasura-siddha-saggha
viksante tvam vismitac caiva sarve

rudra - manifestacije Šive;
adityah - Aditje;
vasavah - Vasui;
ye - sve te;
ca - i;
sadhya - Sadhje;
vicve - Višvedeve;
acvinau - Ašvini-kumare;
marutah - Maruti;
ca - i;
usma-pah - preci;
ca - i;
gandharva - Gandharve;
yaksa - Jakše;
asura - demoni;
siddha - svi savršeni polubogovi;
sagghah - skupovi;
viksante - promatraju;
tvam - Tebe;
vismitah - u čudu;
ca - također;
eva - svakako;
sarve - svi;

Sve razne manifestacije Šive, Aditje, Vasui, Sadhje, Višvedeve, dvojica Ašvija, Maruti, preci, Gandharve, Jakše, Asure i polubogovi koji su dostigli savršenstvo, gledaju Te u čudu.

STIH 23

रूपं महत्ते बहुवक्त्रनेत्रं
महाबाहो बहुबाहुरूपादम् ।
बहूदरं बहुदंष्ट्राकरालं
दृष्ट्वा लोकाः प्रव्यथितास्तथाहम् ॥२३॥

rupam mahat te bahu-vaktra-netram
maha-baho bahu-bahuru-padam

bahudaram bahu-damstra-karalam
drstva lokah pravyathitas tathaham

rupam - *oblik*;
mahat - *veliki*;
te - *Tvoj*;
bahu - *mnogo*;
vaktra - *lica*;
netram - *i očiju*;
maha-baho - *o Gospodine snažnih ruku*;
bahu - *mnogo*;
bahu - *ruku*;
uru - *bedara*;
padam - *i nogu*;
bahu-udaram - *mnogo trbuha*;
bahu-damstra - *mnogo zubi*;
karalam - *strašnih*;
drstva - *vidjevši*;
lokah - *sve planete*;
pravyathitah - *uznemirene*;
tatha - *slično*;
aham - *Ja*;

O Gospodine snažnih ruku, gledajući Tvoj veliki oblik, s mnogo lica, očiju, ruku, bedara, nogu i trbuha i s mnogo Tvojih strašnih zubi, svi planeti s njihovim polubogovima su uznemireni, a tako i ja.

STIH 24

नभःस्पृशं दीप्तमनेकवर्णं
व्यात्ताननं दीप्तविशालनेत्रम् ।
दृष्ट्वा हि त्वां प्रव्यथितान्तरात्मा
धृतिं न विन्दामि शमं च विष्णो ॥२४॥

nabhah-sprcam diptam aneka-varnam
vyattananam dipta-vicala-netram
drstva hi tvam pravyathitantar-atma
dhrtim na vindami camam ca visno

nabhah-sprcam - *dodirujući nebo*;
diptam - *sjajnih*;
aneka - *mnogo*;
varnam - *boja*;
vyatta - *otvorena*;
ananam - *usta*;
dipta - *sjajne*;
vicala - *veoma velike*;
netram - *oči*;
drstva - *dok gledam*;
hi - *svakako*;
tvam - *Ti*;
pravyathita - *uznemirena*;
antah - *unutra*;
atma - *duša*;

dhrtim - *postojanost*;
na - *ne*;
vindami - *imam*;
camam - *spokoj uma*;
ca - *također*;
visno - *o Gospodine Višnu*;

O sveprožimajući Višnu, dok gledam kako dodiruješ nebo s Tvojim brojnim blistavim bojama, dok gledam Tvoja otvorena usta i Tvoje velike sjajne oči, moj um je uznemiren strahom. Ne mogu više zadržati postojanost ili spokoj uma.

STIH 25

दंष्ट्राकरालानि च ते मुखानि
दृष्ट्वैव कालानलसन्निभानि ॥२५॥
दिशो न जाने न लभे च शर्म
प्रसीद देवेश जगन्निवास ॥२५॥

damstra-karalani ca te mukhani
drstvaiva kalanala-sannibhani
dico na jane na labhe ca carma
prasida deveca jagan-nivasa

damstra - *zube*;
karalani - *strašne*;
ca - *također*;
te - *Tvoja*;
mukhani - *lica*;
drstva - *vidjevši*;
eva - *tako*;
kala-anala - *vatra smrti*;
sannibhani - *kao da su*;
dicah - *pravce*;
na - *ne*;
jane - *poznajem*;
na - *ne*;
labhe - *da steknem*;
ca - *i*;
carma - *milost*;
prasida - *budi ljubazan*;
deva-ica - *o gospodaru svih polubogova*;
jagat-nivasa - *o utočište svjetova*;

O Bože nad bogovima, o utočište svjetova, molim Te budi milostiv prema meni. Dok gledam Tvoja plamteća lica nalik na smrt i strašne zube, ne mogu ostati spokojan. Zbunjen sam kamo god pogledam.

अमी च त्वां धृतराष्ट्रस्य पुत्राः
सर्वे सहैवावनिपालसङ्घैः ।
भीष्मो द्रोणः सूतपुत्रस्तथासौ
सहास्रदीयैरपि योधमुख्यैः ॥२६॥
वक्राणि ते त्वरमाणा विशन्ति
दंष्ट्राकरालानि भयानकानि ।
केचिद्विलग्ना दशनान्तरेषु
संदृश्यन्ते चूर्णितैरुत्तमाङ्गैः ॥२७॥

ami ca tvam dhrtarastrasya putrah
sarve sahaivavani-pala-sagghaih
bhismo dronah suta-putras tathasau
sahasradiyair api yodha-mukhyaih

vaktrani te tvaramana vicanti
damstra-karalani bhayanakani
kecid vilagna dacanantaresu
sandrcyante curnitair uttamaggaih

ami - ove;
ca - *također*;
tvam - *Ti*;
dhrtarastrasya - *Dhritaraštrine*;
putrah - *sinove*;
sarve - *sve*;
saha - *sa*;
eva - *zaista*;
avani-pala - *kraljevima ratnicima*;
sagghaih - *grupe*;
bhismah - *Bhišmadeva*;
dronah - *Dronačarja*;
suta-putrah - *Karna*;
tatha - *također*;
asau - *tim*;
saha - *sa*;
asmadiyaih - *našim*;
api - *također*;
yodha-mukhyaih - *najvećim ratnicima*;
vaktrani - *usta*;
te - *Tvoja*;
tvaramanah - *jureći*;

vicanti - *ulaze u*;
damstra - *zubi*;
karalani - *užasnih*;
bhayanakani - *zastrašujuća*;
kecit - *neki od njih*;
vilagnah - *zaglave se*;
dacana-antaresu - *između zubi*;
sandrcyante - *vide se*;
curnitaih - *smrskanih*;
uttama-aggaih - *glava*;

Svi Dhritaraštrini sinovi s njihovim savezničkim kraljevima, Bhišma, Drona, Karna i naši vodeći ratnici jure u Tvoja strašna usta. Vidim kako glave nekih od njih bivaju smrskane između Tvojih zubi.

SMISAO: U jednom od prethodnih stihova Gospodin je obećao Arjuni da će mu pokazati stvari koje ga jako zanimaju. Arjuna sada vidi kako vođe protivničke strane (Bhisma, Drona, Karna i svi Dhrtarastrini sinovi) i njihovi vojnici, kao i Arjunini vlastiti vojnici, bivaju uništeni. To ukazuje da će nakon smrti skoro svih osoba okupljenih na Kuruksetri Arjuna izaći kao pobjednik. Ovdje je spomenuto da će Bhisma, koji se smatra nepobjedivim, također biti smravljen. Karna također. Neće biti smrskani samo veliki ratnici protivničke strane kao što je Bhisma, već i neki od velikih ratnika na Arjuninoj strani.

STIH 28

यथा नदीनां बहवोऽम्बुवेगाः
समुद्रमेवाभिमुखा द्रवन्ति ।
तथा तवामी नरलोकवीरा
विशन्ति वक्राण्यभिविज्वलन्ति ॥२८॥

yatha nadinam bahavo 'mbu-vegah
samudram evabhimukha dravanti
tatha tavami nara-loka-vira
vicanti vaktrany abhivijvalanti

yatha - *kao*;
nadinam - *rijeka*;
bahavah - *mnogobrojni*;
ambu-vegah - *valovi*;
samudram - *oceanu*;
eva - *svakako*;
abhimukhah - *prema*;
dravanti - *klize*;
tatha - *slično tome*;
tava - *Tvoja*;
ami - *svi oni*;
nara-loka-virah - *kraljevi ljudskog društva*;
vicanti - *ulaze u*;
vaktrani - *usta*;
abhivijvalanti - *i plamte*;

Kao što se brojni valovi rijeka uljevaju u ocean, svi ovi veliki ratnici ulaze u Tvoja usta plamteći.

STIH 29

यथा प्रदीप्तं ज्वलनं पतङ्गा
विशन्ति नाशाय समृद्धवेगाः ।
तथैव नाशाय विशन्ति लोका-
स्तवापि वक्राणि समृद्धवेगाः ॥२९॥

yatha pradiptam jvalanam patagga
vicanti nacaya samrddha-vegah
tathaiva nacaya vicanti lokas
tavapi vaktrani samrddha-vegah

yatha - kao što;
pradiptam - plamteću;
jvalanam - vatru;
pataggah - noćni leptiri;
vicanti - ulaze u;
nacaya - da bi bili uništeni;
samrddha - punom;
vegah - brzinom;
tatha eva - slično tome;
nacaya - da bi bili uništeni;
vicanti - ulaze u;
lokah - svi ljudi;
tava - Tvoja;
api - također;
vaktrani - usta;
samrddha-vegah - punom brzinom;

Vidim kako svi ljudi punom brzinom srljaju u Tvoja usta, kao što noćni leptiri ulaze u plamteću vatru da bi bili uništeni.

STIH 30

लेलिह्यसे ग्रसमानः समन्ता-
लोकान्समग्रान्वदनैर्ज्वलद्भिः ।
तेजोभिरापूर्य जगत्समग्रं
भासस्तवोग्राः प्रतपन्ति विष्णो ॥३०॥

lelihyase grasamanah samantal
lokan samagran vadanair jvaladbhah
tejobhir apurya jagat samagram
bhasas tavograh pratapanti visno

lelihyase - Ti ližeš;
grasamanah - proždireš;
samantat - sa svih strana;
lokan - ljude;

samagran - sve;
vadanaih - ustima;
jvaladbhieh - plamtećim;
tejobhieh - sjajem;
apurya - ispunjavajući;
jagat - univerzum;
samagram - čitav;
bhasah - zraci;
tava - Tvoji;
ugrah - strašni;
pratapanti - prže;
visno - o sveprožimajući Gospodine;

O Višnu, vidim kako Svojim plamtećim ustima sa svih strana proždireš sve ljude. Ispunjavajući čitav univerzum Tvojim sjajem, manifestiraš se i emaniraš strašne, vrele zrake.

STIH 31

आख्याहि मे को भवानुग्ररूपो
नमोऽस्तु ते देववर प्रसीद ।
विज्ञातुमिच्छामि भवन्तमाद्यं
न हि प्रजानामि तव प्रवृत्तिम् ॥३१॥

akhyahi me ko bhavan ugra-rupo
namo 'stu te deva-vara prasida
vijwatum icchami bhavantam adyam
na hi prajanami tava pravrttim

akhyahi - molim Te objasni;
me - meni;
kah - tko;
bhavan - Ti;
ugrarupah - strašni oblik;
namah astu - poštovanje;
te - Tebi;
deva-vara - o veliki među polubogovima;
prasida - budi milostiv;
vijwatum - znati;
icchami - želim;
bhavantam - Ti;
adyam - prvobitan;
na - ne;
hi - svakako;
prajanami - znam;
tava - Tvoju;
pravrttim - misiju;

O Bože nad bogovima, zastrašujućeg oblika, molim Te reci mi tko si Ti. Odajem Ti svoje poštovanje. Molim Te budi milostiv prema meni. Ti si prvobitni Gospodin. Želim saznati o Tebi, jer ne znam što je Tvoja misija.

STIH 32

श्रीभगवानुवाच ।

कालोऽस्मि लोकक्षयकृत्प्रवृद्धो

लोकान्समाहर्तुमिह प्रवृत्तः ।

ऋतेऽपि त्वां न भविष्यन्ति सर्वे

येऽवस्थिताः प्रत्यनीकेषु योधाः ॥३२॥

Šri-bhagavan uvaca

kalo 'smi loka-ksaya-krt pravrdhho

lokan samahartum iha pravrttah

rte 'pi tvam na bhavisyanti sarve

ye 'vasthitah pratyanyikesu yodhah

Šri-bhagavan uvaca - *Božanska Osoba reče;*

kalah - *vrijeme;*

asmi - *Ja sam;*

loka - *svjetova;*

ksaya-krt - *uništitelj;*

pravrdhah - *veliki;*

lokan - *svih ljudi;*

samahartum - *uništenje;*

iha - *u ovom svijetu;*

pravrttah - *činim;*

rte - *osim;*

api - *čak;*

tvam - *vas;*

na - *nikada;*

bhavisyanti - *bit će;*

sarve - *svi;*

ye - *koji;*

avasthitah - *nalaze se;*

prati-anikesu - *na obje strane;*

yodhah - *vojnici;*

Svevišnja Božanska Osoba reče: Ja sam vrijeme, veliki uništitelj svjetova, i došao sam ovdje uništiti sve ljude. Osim vas [Pandava], svi okupljeni vojnici, na obje strane, biće ubijeni.

SMISAO: Iako je Arjuna znao da je Krsna njegov prijatelj i Svevišnja Božanska Osoba, bio je zbunjen različitim oblicima koje je Krsna pokazao. Zato je upitao za misiju te razorne sile. U Vedama je zapisano da Vrhovna Istina uništava sve, čak i brahmane. Kao što je rečeno u Katha Upanisadi (1.2.25):

yasya brahma ca ksatram ca
mrtuyur yasyopasecanam

ubhe bhavata odanah
ka ittha veda yatra sah

Svevišnji na kraju guta sve brahmane, ksatriye i svakog drugog kao hranu. Taj oblik Svevišnjeg Gospodina je sveproždirući div i Krsna se ovdje predstavlja u tom obliku sveproždirućeg vremena. Osim nekoliko Pandava, progutat će sve prisutne na tom bojnopolju.

Arjuna nije bio za borbu i mislio je da je bolje da se ne bori; onda ne bi bilo frustracije. U odgovoru, Gospodin kaže da će čak i ako se ne bori svatko od njih biti uništen, jer je to Njegov plan. Ako bi Arjuna odustao od borbe, oni bi umrli na drugi način. Smrt se nije mogla izbjeći, čak

i da se ne bori. U stvari, oni su već bili mrtvi. Vrijeme je uništenje i sve manifestacije će biti uništene po želji Svevišnjeg Gospodina. To je zakon prirode.

STIH 33

तस्माच्चमुत्तिष्ठ यशो लभस्व
जित्वा शत्रून्भुङ्क्ष्व राज्यं समृद्धम् ।
मयैवैते निहताः पूर्वमेव
निमित्तमात्रं भव सव्यसाचिन् ॥३३॥

tasmat tvam uttistha yaco labhasva
jitva catrun bhugksva rajyam samrddham
mayaivaite nihatah purvam eva
nimitta-matram bhava savya-sacin

tasmat - *stoga*;
tvam - *ti*;
uttistha - *ustani*;
yacah - *slavu*;
labhasva - *stekni*;
jitva - *pobjeđujući*;
catrun - *neprijatelje*;
bhugksva - *uživaj*;
rajyam - *kraljevstvo*;
samrddham - *u blagostanju*;
maya - *Ja*;
eva - *svakako*;
ete - *svi oni*;
nihatah - *ubijeni*;
purvam eva - *ranije uredio*;
nimitta-matram - *samo uzrok*;
bhava - *postani*;
savya-sacin - *o Savjasači*;

Stoga ustani. Spremi se za borbu i osvoji slavu. Pobijedi svoje neprijatelje i uživaj u kraljevstvu punom blagostanja. O Savjasači, Ja sam već uredio da oni umru; ti možeš biti samo instrument u borbi.

SMISAO: Savya-sacin znači onaj tko može vrlo vješto odapinjati strijele na bojnopolju. Arjuna je oslovljen kao vješti ratnik sposoban odapeti strijele kojima će ubiti svoje neprijatelje. "Samo postani Moj instrument": nimitta-matram. Ova riječ je također vrlo značajna. Sva zbivanja u čitavom svijetu se odvijaju prema planu Svevišnje Božanske Osobe. Budalaste osobe koje nemaju dovoljno znanja misle da se zbivanja u prirodi odvijaju bez plana i da su sve manifestacije samo slučajne tvorevine. Postoji mnogo takozvanih znanstvenika koji tvrde da je možda bilo ovako, ili onako, ali nema ni govora o "možda" ili "vjerojatno". Postoji određeni plan koji se provodi u ovom materijalnom svijetu. Koji je to plan? Ova kozmička manifestacija je prilika za uslovljene duše da se vrate kući, Bogu. Sve dok imaju vladalački mentalitet koji ih nagoni da pokušaju vladati materijalnom prirodom, uslovljene su. Ali svatko tko može shvatiti

plan Svevišnjeg Gospodina i njegovati svjesnost Krsne je najinteligentniji. Stvaranje i uništenje kozmičke manifestacije se odvijaju pod višom kontrolom Boga. Tako je bitka na Kuruksetri bila vođena po planu Boga. Arjuna se odbijao boriti, ali Krsna mu je rekao da se treba boriti jer je to želja Svevišnjeg Gospodina. Tako će biti sretan. Onaj tko je potpuno svjestan Krsne i tko je posvetio svoj život transcendentnom služenju Gospodina je savršen.

STIH 34

द्रोणं च भीष्मं च जयद्रथं च
कर्णं तथान्यानपि योधवीरान् ।
मया हतांस्त्वं जहि माव्यथिष्ठा
युद्ध्यस्व जेतासि रणे सपत्नान् ॥३४॥

dronam ca bhismam ca jayadratham ca
karnam tathanyan api yodha-viran
maya hatams tvam jahi ma vyathistha
yudhyasva jetasi rane sapatnan

dronam ca - *i Dronu*;
bhismam ca - *i Bhišmu*;
jayadratham ca - *i Đajadrathu*;
karnam - *Karnu*;
tatha - *također*;
anyan - *druge*;
api - *svakako*;
yodha-viran - *velike ratnike*;
maya - *Ja*;
hatan - *već ubio*;
tvam - *ti*;
jahi - *ubij*;
ma - *ne*;
vyathisthah - *budi uznemiren*;
yudhyasva - *samo se bori*;
jeta asi - *pobijedit ćeš*;
rane - *u borbi*;
sapatnan - *neprijatelje*;

Ja sam već ubio Dronu, Bhišmu, Đajadrathu, Karnu i druge velike ratnike. Stoga ih ubij i ne budi uznemiren. Samo se bori i pobijedit ćeš svoje neprijatelje u bici.

SMISAO: Svaki plan je djelo Svevišnje Božanske Osobe, ali On je tako ljubazan i milostiv prema Svojim bhaktama da želi pripisati zasluge Svojim bhaktama koji provode Njegov plan po Njegovoj želji. Život se stoga treba odvijati na takav način da svatko djeluje u svjesnosti Krsne i shvati Svevišnju Božansku Osobu kroz medij duhovnog učitelja. Planovi Svevišnje Božanske Osobe se mogu shvatiti Njegovom milošću, a planovi bhakta su jednako dobri kao Njegovi planovi. Trebamo slijediti takve planove i odnijeti pobjedu u borbi za opstanak.

STIH 35

सञ्जय उवाच ।
एतच्छ्रुत्वा वचनं केशवस्य
कृताञ्जलिर्वेपमानः किरीती ।
नमस्कृत्वा भूय एवाह कृष्णं
सगद्गदं भीतभीतः प्रणम्य ॥ ३५ ॥

sawjaya uvaca
etac chrutva vacanam kecavasya
krtawjalir vepamanah kiriti
namaskrtva bhuya evaha krsnam
sa-gadgadam bhita-bhitah pranamya

sawjayah uvaca - *Sandaja reče*;
etat - *tako*;
crutva - *čuvši*;
vacanam - *govor*;
kecavasya - *Krišnin*;
krta-awjalih - *sklopljenih ruku*;
vepamanah - *drhteći*;
kiriti - *Arđuna*;
namaskrtva - *odavši poštovanje*;
bhuyah - *ponovo*;
eva - *i*;
aha - *rekao*;
krsnam - *Krišni*;
sa-gadgadam - *drhtavog glasa*;
bhita-bhitah - *uplašen*;
pranamya - *odajući poštovanje*;

Sandaja reče Dhritaraštri: O kralju, čuvši te riječi Svevišnje Božanske Osobe, Arđuna je drhteći iznova i iznova sklopljenih ruku odavao poštovanje. Zatim je drhtavim glasom bojažljivo rekao Gospodinu Krišni slijedeće riječi.

SMISAO: Kao što smo već objasnili, Arjuna je u čudu postao zbunjen situacijom koju je stvorio kozmički oblik Svevišnje Božanske Osobe. Tako je počeo odavati ponizno poštovanje Krsni iznova i iznova i drhtavim glasom se moliti, ne kao prijatelj, već kao začuđeni bhakta.

STIH 36

अर्जुन उवाच ।
स्थाने हृषीकेश तव प्रकीर्त्या
जगत्प्रहृष्यत्यनुरज्यते च ।
रक्षांसि भीतानि दिशो द्रवन्ति
सर्वे नमस्यन्ति च सिद्धसङ्घाः ॥ ३६ ॥

arjuna uvaca
sthane hrsikeca tava prakirya
jagat prahrasyaty anurajyate ca
raksamsi bhitani dico dravanti
sarve namasyanti ca siddha-sagghah

arjunah uvaca - *Arđuna reče;*
sthane - *tako treba;*
hrsika-ica - *o gospodaru svih osjetila;*
tava - *Tvojim;*
prakirya - *slavama;*
jagat - *čitav svijet;*
prahrasyati - *raduje se;*
anurajyate - *postaje privržen;*
ca - *i;*
raksamsi - *demoni;*
bhitani - *iz straha;*
dicaḥ - *na sve strane;*
dravanti - *bježe;*
sarve - *sva;*
namasyanti - *odaju poštovanje;*
ca - *također;*
siddha-sagghah - *savršena ljudska bića;*

Arđuna reče: O gospodaru osjetila, svijet postaje radostan kada čuje Tvoje ime i tako Ti svi postaju privrženi. Iako Ti savršena bića odaju ponizno poštovanje, demoni se plaše i bježe na sve strane. Sve to tako treba biti.

SMISAO: Kada je čuo od Krsne o ishodu bitke na Kuruksetri, Arjuna je postao prosvijetljen i kao veliki bhakta i prijatelj Svevišnje Božanske Osobe rekao je da je sve što Krsna radi sasvim prikladno. Arjuna je potvrdio da je Krsna održavatelj bhakta koji Ga obožavaju i uništitelj nepoželjnih. Njegova djela su jednako dobra za sve. Shvatio je da je po završetku bitke na Kuruksetri na nebu bilo prisutno mnogo polubogova, siddha i inteligentnih bića s viših planeta, koji su promatrali bitku zato što je Krsna bio tamo prisutan. Kada je Arjuna vidio Gospodinov kozmički oblik, polubogovi su u tome uživali, ali drugi, koji su bili demoni i ateisti, nisu mogli podnijeti da se Gospodin slavi. Pobjegli su iz svog prirodnog straha od razarajućeg oblika Svevišnje Božanske Osobe. Arjuna slavi Krsnino ponašanje prema bhaktama i ateistima. Bhakta u svakom slučaju slavi Gospodina, jer zna da je sve što On čini dobro za svakoga.

STIH 37

कस्माच्च ते न नमेरन्महात्मन्
गरीयसे ब्रह्मणोऽप्यादिकर्त्रे ।
अनन्त देवेश जगन्निवास
त्वमक्षरं सदसत्त्परं यत् ॥३७॥

kasmac ca te na nameran mahatman
gariyase brahmano 'py adi-kartre
ananta deveca jagan-nivasa
tvam aksaram sad-asat tat param yat

kasmat - zašto;
ca - također;
te - Tebi;
na - ne;
nameran - trebaju pravilno odati poštovanje;
maha-atman - o veliki;
gariyase - koji si bolji;
brahmanah - od Brahme;
api - iako;
adi-kartre - vrhovni stvoritelj;
ananta - o neograničeni;
deva-ica - o Bože nad bogovima;
jagat-nivasa - o utočište univerzuma;
tvam - Ti si;
aksaram - neuništiv;
satasat - prema uzroku i posljedici;
tat param - transcendentalan;
yat - zato što;

O veliki Gospodine, veći i od samog Brahme, Ti si prvobitni stvoritelj. Zašto Ti onda ne bi odali poštovanje? O neograničeni, Bože nad bogovima, utočište univerzuma! Ti si nepobjedivi izvor, uzrok svih uzroka, transcendentalan prema ovoj materijalnoj manifestaciji.

SMISAO: Odajući poštovanje na ovaj način, Arjuna ukazuje da Krsna zavrjeđuje da Ga svi obožavaju. On je sveprožimajući i duša je svake duše. Arjuna oslovljava Krsnu kao mahatmu, što znači da je najvelikodušniji i neograničen. Ananta ukazuje da ne postoji ništa što se ne nalazi pod utjecajem energije Svevišnjeg Gospodina, a devecu znači da upravlja svim polubogovima i da je iznad svih njih. On je utočište čitavog univerzuma. Arjuna je smatrao da svim savršenim bićima i moćnim polubogovima dolikuje da odaju svoje ponizno poštovanje Njemu, jer nitko nije veći od Njega. Arjuna posebno spominje da je Krsna veći od Brahme zato što je stvorio Brahma. Brahma se rađa iz stabljike lotosa izniklog iz pupka Garbhodakacayi Visnua, Krsnine potpune ekspanzije. Stoga Mu i Brahma i Civa, koji se rodio od Brahme, i svi drugi polubogovi, moraju odati svoje ponizno poštovanje. U Šrimad-Bhagavatamu je rečeno da Civa, Brahma i drugi polubogovi poštuju Gospodina. Riječ aksaram je vrlo značajna, jer je ova materijalna kreacija podložna uništenju, ali Gospodin je iznad ove materijalne kreacije. On je uzrok svih uzroka i tako je iznad svih uslovljenih duša u ovom materijalnom svijetu i same materijalne kozmičke manifestacije. Prema tome, On je najveći Svevišnji.

STIH 38

त्वमादिदेवः पुरुषः पुराण-
स्त्वमस्य विश्वस्य परं निधानम् ।
वेत्ताऽसि वेद्यं च परं च धाम
त्वया ततं विश्वमनन्तरूप ॥३८॥

tvam adi-devah purusah puranas
tvam asya vicvasya param nidhanam
vettasi vedyam ca param ca dhama
tvaya tatam vicvam ananta-rupa

tvam - Ti;

adi-devah - izvorni Vrhovni Bog;
purusah - osoba;
puranah - stara;
tvam - Ti;
asya - ovog;
vicvasya - univerzuma;
param - transcendentalno;
nidhanam - utočište;
vetta - poznavatelj;
asi - Ti si;
vedyam - ono što treba znati;
ca - i;
param - transcendentalno;
ca - i;
dhama - utočište;
tvaya - Ti;
tatam - prožimaš;
vicvam - univerzum;
ananta-rupa - o beskrajni obliče;

Ti si izvorna Božanska Osoba, najstarija osoba, krajnje utočište ovog manifestiranog kozmičkog svijeta. Ti si poznavatelj svega i sve što se može znati. Ti si vrhovno utočište, iznad materijalnih guna. O beskrajni obliče! Ti prožimaš čitavu ovu kozmičku manifestaciju!

SMISAO: Sve počiva u Svevišnjoj Božanskoj Osobi. Zato je Gospodin krajnje počivalište. Nidhanam znači da sve, čak i sjaj Brahmana, počiva u Svevišnjoj Božanskoj Osobi, Krsni. On zna sve što se dešava u ovom svijetu i ako znanje ima ikakav kraj, On je kraj sveg znanja. Stoga je spoznato i spoznatljivo. On je cilj znanja, jer je sveprožimajući. Pošto je uzrok u duhovnom svijetu, transcendentalan je. On je glavna osoba u transcendentalnom svijetu.

STIH 39

वायुर्यमोऽग्निर्वरुणः शशाङ्कः
प्रजापतिस्त्वं प्रपितामहश्च ।
नमो नमस्तेऽस्तु सहस्रकृत्वः
पुनश्च भूयोऽपि नमो नमस्ते ॥३९॥

vayur yamo 'gnir varunah cacagkah
prajapatis tvam prapitamahac ca
namo namas te 'stu sahasra-krtvah
punac ca bhuyo 'pi namo namas te

vayuh - zrak;
yamah - upravitelj;
agnih - vatra;
varunah - voda;
caca-agkah - mjesec;
prajapatih - Brahma;
tvam - Ti;
prapitamahah - pradjed;
ca - također;
namah - svoje poštovanje;

namah - *ponovo svoje poštovanje;*
te - *Tebi;*
astu - *odajem;*
sahasra-krtvah - *tisuću puta;*
punah ca - *iznova;*
bhuyah - *odajem svoje poštovanje;*
api - *također;*
namah - *odajem svoje poštovanje;*
namah te - *odajem svoje poštovanje Tebi;*

Ti si zrak i vrhovni upravitelj! Ti si vatra, voda i mjesec! Ti si Brahma, prvo živo biće, i pradjed. Zato Ti odajem svoje ponizno poštovanje tisuću puta, iznova i iznova.

SMISAO: Gospodin je ovdje oslovljen kao zrak zato što je zrak zbog svoje sveprožimajuće prirode najvažnija reprezentacija svih polubogova. Arjuna oslovljava Krsnu kao pradjeda, jer je otac Brahme, prvog živog stvorenja u univerzumu.

STIH 40

**नमः पुरस्तादथ पृष्ठतस्ते
नमोऽस्तु ते सर्वत एव सर्व ।
अनन्तवीर्यामितविक्रमस्त्वं
सर्वं समामोषि ततोऽसि सर्वः ॥४०॥**

namah purastad atha prsthatas te
namo 'stu te sarvata eva sarva
ananta-viryamita-vikramas tvam
sarvam samapnosi tato 'si sarvah

namah - *odajem poštovanje;*
purastat - *sprijeda;*
atha - *također;*
prsthatah - *straga;*
te - *Tebi;*
namah astu - *odajem svoje poštovanje;*
te - *Tebi;*
sarvatah - *sa svih strana;*
eva - *zaista;*
sarva - *jer si sve;*
ananta-virya - *neograničene moći;*
amita-vikramah - *i neograničene snage;*
tvam - *Ti;*
sarvam - *sve;*
samapnosi - *obuhvaćaš;*
tatah - *stoga;*
asi - *Ti si;*
sarvah - *sve;*

Odajem poštovanje Tebi sprijeda, straga i sa svih strana! O neograničena moći, Ti si gospodar bezgranične snage! Ti si sveprožimajući i zato si sve!

SMISAO: Iz zanosne ljubavi prema Krsni, Njegov prijatelj Arjuna odaje svoje poštovanje sa svih strana. Arjuna prihvaća da je Krsna gospodar svih moći i sve snage i da je daleko viši od svih velikih ratnika okupljenih na bojnopolju. U Visnu Purani (1.9.69) je rečeno:

yo 'yam tavagato deva samipam devata-ganah
sa tvam eva jagat-srasta yatah sarva-gato bhavan

"Svakoga tko Ti priđe, čak i polubogove, stvorio si Ti, o Svevišnji Gospodine."

STIH 41-42

सखेति मत्वा प्रसभं यदुक्तं
हे कृष्ण हे यादव हे सखेति ।
अजानता महिमानं तवेदं
मया प्रमादात्प्रणयेन वाऽपि ॥४१॥
यच्चावहासार्थमसत्कृतोऽसि
विहारशय्यासनभोजनेषु ।
एकोऽधवाप्यच्युत तत्समक्षं
तत्क्षामये त्वामहमग्रमेयम् ॥४२॥

sakheti matva prasabham yad uktam
he krsna he yadava he sakheti
ajanata mahimanam tavedam
maya pramadat pranayena vapi

yac cavahasartham asat-krto 'si
vihara-cayyasana-bhojanesu
eko 'tha vapy acyuta tat-samaksam
tat ksamaye tvam aham aprameyam

sakha - prijateljem;
iti - tako;
matva - smatrajući;
prasabham - drsko;
yat - sve što;
uktam - rekao;
he krsna - o Krišna;
he yadava - o Jadava;
he sakhe - o dragi moj prijatelju;
iti - tako;
ajanata - ne znajući;
mahimanam - slave;
tava - Tvoje;
idam - to;
maya - ja;
pramadat - iz ludosti;
pranayena - iz ljubavi;
va api - bilo;
yat - sve što;
ca - također;
avahasa-artham - u šali;
asat-krta - bez poštovanja;

asi - prema Tebi;
vihara - za vrijeme odmora;
cayya - dok smo ležali;
asana - sedeli;
bhojanesu - ili jeli zajedno;
ekah - sami;
atha va - ili;
api - također;
acyuta - o nepogrešivi;
tat-samaksam - među prijateljima;
tat - za sve to;
ksamaye - molim za oprostaj;
tvam - Tebe;
aham - ja;
aprameyam - veliki;

Smatrajući Te prijateljem, nesmotreno sam Te zvao "O Krišna," "O Jadava", "O prijatelju moj", ne znajući Tvoje slave. Molim Te oprosti mi za sve što sam učinio iz ludosti ili ljubavi. Dok smo se opušteni šalili, ležali na istom krevetu, sjedili ili jeli zajedno, ponekad sami, a ponekad pred prijateljima, mnogo puta sam se ponio prema Tebi bez poštovanja. O nepogrešivi, molim Te oprosti mi za sve te uvrede.

SMISAO: Iako se Krsna pred Arjunom manifestirao u Svom kozmičkom obliku, Arjuna se sjeća svog prijateljskog odnosa s Krsnom i moli Krsnu da mu oprosti za mnoge familijarne postupke koji nastaju iz prijateljskog odnosa. Arjuna priznaje da nije znao da Krsna može poprimiti takav kozmički oblik, iako mu je Krsna, kao njegov bliski prijatelj, to objasnio. Arjuna nije znao koliko je puta oslovio Krsnu bez poštovanja, govoreći "O prijatelju moj", "O Krsna", "O Yadava", itd., ne cijeneći Njegovo obilje. Ali Krsna je tako ljubazan i milostiv da se usprkos tom obilju zabavljao s Arjunom kao prijatelj. To je priroda transcendentalne razmjene ljubavi između bhakte i Gospodina. Odnos između živog bića i Krsne je vječan; ne može biti zaboravljen, kao što možemo vidjeti iz Arjuninog ponašanja. Iako je Arjuna vidio obilje u kozmičkom obliku, nije mogao zaboraviti svoj prijateljski odnos s Krsnom.

STIH 43

पितासि लोकस्य चराचरस्य
त्वमस्य पूज्यश्च गुरुर्गरीयान् ।
न त्वत्समोऽस्त्यभ्यधिकः कुतोऽन्यो
लोकत्रयेऽप्यप्रतिमप्रभाव ॥४३॥

pitasi lokasya caracarasya
tvam asya pujiyac ca gurur gariyan
na tvat-samo 'sty abhyadhikah kuto 'nyo
loka-traye 'py apratima-prabhava

pita - otac;
asi - Ti si;
lokasya - čitavog svijeta;
cara - pokretnog;
acarasya - i nepokretnog;
tvam - Ti si;
asya - ovog;

pujyah - obožavani;
ca - također;
guruh - gospodar;
gariyan - slavan;
na - nikada;
tvat-samah - jednak Tebi;
asti - postoji;
abhyadhikah - veći;
kutah - kako je moguće;
anyah - drugi;
loka-traye - u tri planetarna sistema;
api - također;
apratima-prabhava - o neizmjerne moći;

Ti si otac čitave kozmičke manifestacije, pokretne i nepokretne. Ti si njen obožavani gospodar, vrhovni duhovni učitelj. Nitko Ti nije ravan, niti itko to može biti. Kako onda itko u tri svijeta može biti veći od Tebe, o gospodaru neizmjerne moći?

SMISAO: Svevišnji Gospodin Krsna je dostojan obožavanja, kao što je otac dostojan obožavanja za svog sina. On je duhovni učitelj, jer je prvobitno dao vedska uputstva Brahmi i sada poučava Arjunu Bhagavad-giti. Stoga je prvobitni duhovni učitelj i svaki vjerodostojni duhovni učitelj danas mora biti potomak u nizu učeničkog nasljeđa koje potječe od Krsne. Ako nije predstavnik Krsne, ne može poučavati druge transcendentnom znanju ili biti duhovni učitelj.

Gospodinu se odaje poštovanje u svakom pogledu. Njegova veličina je neizmjerena. Nitko ne može biti veći od Svevišnje-Božanske Osobe Krsne, jer nitko, ni u duhovnoj ni u materijalnoj manifestaciji, nije jednak Krsni ili veći od Njega. Nitko Ga ne može nadmašiti. To je rečeno u Cvetacvatara Upanisadi (6.8):

na tasya karyam karanam ca vidyate
na tat-samac cabhyadhikac ca drcyate

Svevišnji Gospodin Krsna ima osjetila i tijelo nalik na običnog čovjeka, ali Njegova osjetila, tijelo i um se ne razlikuju od Njega samog. Budalaste osobe koje Ga ne poznaju savršeno, kažu da se Krsna razlikuje od Svoje duše, uma, srca i svega drugog. Krsna je apsolutan; stoga su Njegove djelatnosti i moći vrhovne. Također je rečeno da Gospodin, iako nema osjetila poput naših, može vršiti sve djelatnosti osjetila; tako Njegova osjetila nisu nesavršena ili ograničena. Nitko ne može biti veći od Njega, nitko Mu ne može biti jednak i svatko je niži od Njega.

Znanje, snaga i aktivnosti Svevišnje Božanske Osobe su transcendentni. U Bhagavad-giti (4.9) je rečeno:

janma karma ca me divyam evam yo vetti tattvatah
tyaktva deham punar janma naiti mam eti so 'rjuna

Svatko tko poznaje Krsnino transcendentno tijelo, aktivnosti i savršenstvo, po napuštanju tijela odlazi Njemu i više se ne vraća u ovaj svijet pun bijeda. Stoga trebamo znati da se Krsnine aktivnosti razlikuju od aktivnosti drugih. Najbolje je slijediti Krsnine principe; to će donijeti savršenstvo. Također je rečeno da nitko nije Krsnin gospodar; svatko je Njegov sluga. Caitanya-caritamṛta (Adi 5.142) potvrđuje - ekale icvara krsna, ara saba bhrtya: samo je Krsna Bog, a svi ostali su Njegovi sluge. Svatko se pokorava Njegovoj naredbi. Nitko ne može odbiti izvršiti Njegovu naredbu. Svatko djeluje po Njegovoj naredbi, jer je pod Njegovim nadzorom. Kao što je rečeno u Brahma-samhiti, On je uzrok svih uzroka.

पितेव पुत्रस्य सखेव सख्युः
प्रियः प्रियायार्हसि देव सोडुम् ॥४४॥
तस्मात्प्रणम्य प्रणिधाय कायं
प्रसादये त्वामहमीशमीड्यम् ।

tasmat pranamya pranidhaya kayam
prasadaye tvam aham icam idyam

piteva putrasya sakheva sakhyuh
priyah priyayarhasi deva sodhum

tasmat - *stoga*;
pranamya - *odajem poštovanje*;
pranidhaya - *padajući*;
kayam - *tijelom*;
prasadaye - *da bih molio za milost*;
tvam - *Tebe*;
aham - *ja*;
icam - *Svevišnjeg Gospodina*;
idyam - *vrijednog obožavanja*;
pita iva - *kao otac*;
putrasya - *sina*;
sakha iva - *kao prijatelj*;
sakhyuh - *prijatelja*;
priyah - *ljubavnica*;
priyayah - *najdražeg*;
arhasi - *Ti trebaš*;
deva - *Gospodine moj*;
sodhum - *tolerirati*;

Ti si Svevišnji Gospodin, koga treba obožavati svako živo biće. Zato padam pred Tebe odajući Ti ponizno poštovanje i molim Te za milost. Kao što otac podnosi drskost svog sina ili prijatelj drskost prijatelja, a žena familijarnost muža, molim Te toleriraj sve uvrede koje sam Ti nanio.

SMISAO: Krsnini bhakte imaju sa Krsnom različite odnose; neki se ponašaju prema Njemu kao prema sinu, a neki kao prema mužu, prijatelju ili gospodaru. Krsna i Arjuna imaju prijateljski odnos. Krsna tolerira, kao što to čine otac, muž ili gospodar.

STIH 45

अदृष्टपूर्वं हृषितोऽसि दृष्ट्वा
भयेन च प्रव्यथितं मनो मे ।
तदेव मे दर्शय देव रूपं
प्रसीद देवेश जगन्निवास ॥४५॥

adrsta-purvam hrsito 'smi drstva

bhayena ca pravayathitam mano me
tad eva me darcaya deva rupam
prasida deveca jagan-nivasa

adrsta purvam - *nikada ranije vidio;*
hrsitah - *radostan;*
asmi - *ja sam;*
drstva - *jer sam vidio;*
bhayena - *strahom;*
ca - *također;*
pravayathitam - *uznemiren;*
manah - *um;*
me - *moj;*
tat - *taj;*
eva - *svakako;*
me - *meni;*
darcaya - *pokaži;*
deva - *o Gospodine;*
rupam - *oblik;*
prasida - *samo budi milostiv;*
deva-ica - *o Bože nad bogovima;*
jagat-nivasa - *o utočište univerzuma;*

Nakon što sam vidio ovaj kozmički oblik, koji nikada ranije nisam vidio, radostan sam, ali u isto vrijeme moj um je uznemiren strahom. Zato mi molim Te ukaži Svoju milost i ponovo pokaži Svoj oblik Božanske Osobe, o Bože nad bogovima, o prebivalište univerzuma!

SMISAO: Arjuna uvijek ima povjerljiv odnos s Krsnom, jer je Njegov dragi prijatelj i kao što se dragi prijatelj raduje prijateljevom obilju, Arjuna se raduje što vidi da je njegov prijatelj Krsna Svevišnja Božanska Osoba i da može pokazati takav čudesan kozmički oblik. Ali u isto vrijeme, nakon što je vidio taj kozmički oblik, boji se da je zbog svog neokaljanog prijateljstva nanio Krsni mnogo uvreda. Zato je njegov um uznemiren strahom, iako nema razloga bojati se. Arjuna stoga moli Krsnu da pokaže Svoj oblik Narayane, jer On može poprimiti bilo koji oblik. Taj kozmički oblik je materijalan i privremen, kao što je i materijalni svijet privremen. Ali na Vaikuntha planetima Gospodin je prisutan u Svom transcendentnom obliku s četiri ruke kao Narayana. Na duhovnom nebu ima bezbroj planeta i na svakoj od njih je Krsna prisutan u Svojim različitim manifestacijama s različitim imenima. Arjuna želi vidjeti jedan od oblika ispoljenih na Vaikuntha planetima. Naravno na svakoj Vaikuntha planeti oblik Narayane ima četiri ruke, ali simboli koje drži u Svojim rukama - školjka, topuz, lotos i disk - su različito raspoređeni. Ovisno o rasporedu simbola u rukama, Narayane imaju različita imena. Pošto su svi ti oblici istovjetni s Krsnom, Arjuna želi vidjeti Njegov četveroruki oblik.

किरीटिनं गदिनं चक्रहस्त-
मिच्छामि त्वां द्रष्टुमहं तथैव ।
तेनैव रूपेण चतुर्भुजेन
सहस्रबाहो भव विश्वमूर्ते ॥४६॥

kiritinam gadinam cakra-hastam
icchami tvam drastum aham tathaiva
tenaiva rupena catur-bhujena
sahasra-baho bhava vicva-murte

kiritinam - *sa šljemom*;
gadinam - *s topuzom*;
cakra-hastam - *diskom u ruci*;
icchami - *želim*;
tvam - *Tebe*;
drastum - *vidjeti*;
aham - *ja*;
tatha eva - *u tom položaju*;
tena eva - *u tom*;
rupena - *obliku*;
catuh-bhujena - *s četiri ruke*;
sahasra-baho - *o Ti koji imaš tisuću ruku*;
bhava - *samo postani*;
vicva-murte - *o kozmički obličje*;

O kozmički obličje, o Gospodine s tisuću ruku, želim Te vidjeti u Tvom obliku s četiri ruke, sa šljemom na glavi i topuzom, diskom, školjkom i lotosovim cvijetom u Tvojim rukama. Žudim Te vidjeti u tom obliku.

SMISAO: U Brahma-samhiti (5.39) je rečeno - ramadi-murtisu kala-niyamena tisthan: Gospodin vječno postoji u stotinama i tisućama oblika, a glavni među njima su oblici Rame, Nrsimhe, Narayane, itd. Ima bezbroj oblika. Ali Arjuna je znao da je Krsna izvorna Božanska Osoba koja je poprimila Svoj privremeni kozmički oblik. Sada moli da vidi oblik Narayane, duhovni oblik. Ovaj stih nesumnjivo potvrđuje izjavu Šrimad-Bhagavatama da je Krsna izvorna Božanska Osoba i da svi drugi oblici izvire iz Njega. On se ne razlikuje od Svojih potpunih ekspanzija i Bog je u svakom od Svojih bezbrojnih oblika. U svim tim oblicima je svjež kao mladić. To je vječni oblik Svevišnje Božanske Osobe. Onaj tko spozna Krsnu odmah se oslobađa sve zagađenosti materijalnog svijeta.

श्रीभगवानुवाच ।
मया प्रसन्नेन तवार्जुनेदं
रूपं परं दर्शितमात्मयोगात् ।
तेजोमयं विश्वमनन्तमाद्यं
यन्मे त्वदन्येन न दृष्टपूर्वम् ॥४७॥

Śri-bhagavan uvaca
maya prasannena tavarjunedam
rupam param darsitam atma-yogat
tejo-mayam vicvam anantam adyam
yan me tvad anyena na drsta-purvam

Śri-bhagavan uvaca - *Svevišnja Božanska Osoba reče;*
maya - *Ja;*
prasannena - *sa zadovoljstvom;*
tava - *tebi;*
arjuna - *o Arđuna;*
idam - *ovaj;*
rupam - *oblik;*
param - *transcendentalan;*
darsitam - *pokazao;*
atma-yogat - *Svojom unutrašnjom moći;*
tejah-mayam - *pun sjaja;*
vicvam - *čitav univerzum;*
anantam - *bezgraničan;*
adyam - *izvoran;*
yat - *taj koji;*
me - *Moj;*
tvad anyena - *osim tebe;*
na drsta-purvam - *nitko ranije nije vidio;*

Svevišnja Božanska Osoba reče: Dragi Moj Arđuna, sa zadovoljstvom sam ti Mojom unutrašnjom moći pokazao ovaj vrhovni kozmički oblik u materijalnom svijetu. Nitko nikada prije tebe nije vidio ovaj izvorni oblik, neograničen i pun blistavog sjaja.

SMISAO: Arjuna je želio vidjeti kozmički oblik Svevišnjeg Gospodina i zato je Gospodin Krsna, da bi ukazao milost Svom bhakti Arjuni, pokazao Svoj kozmički oblik, pun sjaja i obilja. Taj oblik je blistao kao sunce i njegova mnogobrojna lica su se brzo mijenjala. Krsna je pokazao taj oblik samo da bi zadovoljio želju Svog prijatelja Arjune. Taj oblik je manifestirao Svojom unutrašnjom moći, koja se ne može shvatiti ljudskom špekulacijom. Nitko prije Arjune nije vidio taj oblik, ali pošto je bio pokazan Arjuni, drugi bhakte na rajskim planetima i drugim planetima u kozmosu su ga također mogli vidjeti. Drugim riječima, svi bhakte u Gospodinovom učeničkom nasljeđu su mogli vidjeti kozmički oblik koji je Krsninom milošću bio pokazan Arjuni. Netko je rekao da je taj oblik bio pokazan i Duryodhani kada ga je Krsna posjetio radi mirovnih pregovora. Na žalost, Duryodhana nije prihvatio mirovnu ponudu, ali Krsna je tada manifestirao neke od Svojih kozmičkih oblika. Međutim, ti oblici se razlikuju od ovoga koji je bio pokazan Arjuni. Ovdje je jasno rečeno da nitko nikada ranije nije vidio taj oblik.

न वेद यज्ञाध्ययनैर्न दानै-
र्न च क्रियाभिर्न तपोभिरुग्रैः ।
एवंरूपः शक्य अहं नृलोके
द्रष्टुं त्वदन्येन कुरुप्रवीर ॥४८॥

na veda-yajwadhyayanair na danair
na ca kriyabhir na tapobhir ugraih
evam-rupah cakya aham nr-loke
drastum tvad anyena kuru-pravira

na - *nikada*;
veda-yajwa - *žrtvovanjem*;
adhyayanaih - *ili proučavanjem Veda*;
na - *nikada*;
danaih - *milostinjom*;
na - *nikada*;
ca - *također*;
kriyabhih - *pobožnim djelima*;
na - *nikada*;
tapobhih - *ozbiljnim pokorama*;
ugraih - *oštrim*;
evam-rupah - *u ovom obliku*;
cakyah - *mogu*;
aham - *Mene*;
nr-loke - *u ovom materijalnom svijetu*;
drastum - *vidjeti*;
tvat - *osim tebe*;
anyena - *drugi*;
kuru-pravira - *o najbolji među ratnicima Kurua*;

O najbolji među ratnicima Kurua, nitko nikada prije tebe nije vidio ovaj Moj kozmički oblik, jer Me osoba ne može vidjeti u ovom obliku u materijalnom svijetu ni proučavanjem Veda, ni vršenjem žrtvovanja, davanjem milostinje, pobožnim djelima ili oštrim pokorama.

SMISAO: U vezi s tim, trebamo jasno shvatiti božanski vid. Tko može imati božanski vid? Božanski znači svet. Ako osoba ne dostigne božansku prirodu poput polubogova, ne može imati božanski vid. Tko su polubogovi? U vedskim spisima je rečeno da su polubogovi bhakte Gospodina Visnua (visnu-bhaktah smrta devah). Ateisti, oni koji ne vjeruju u Visnua ili koji smatraju da je samo neosobni aspekt Krsne Svevišnji, ne mogu imati božanski vid. Ne možemo vrijeđati Krsnu i u isto vrijeme imati božanski vid. Ne možemo imati božanski vid ako nemamo božansku prirodu. Drugim riječima, oni koji imaju božanski vid mogu vidjeti kao Arjuna.

U Bhagavad-giti je opisan kozmički oblik. Iako je prije Arjune taj opis bio svima nepoznat, sada nakon ovog događaja možemo imati neku predstavu o vicva-rupi. Oni koji zaista imaju božansku prirodu mogu vidjeti Gospodinov kozmički oblik. Ali osoba ne može imati božansku prirodu ako nije Gospodinov čisti bhakta. Međutim, bhakte koji imaju božansku prirodu i božanski vid nemaju veliku želju vidjeti Gospodinov kozmički oblik. Kao što je opisano u prethodnom stihu, Arjuna je želio vidjeti četveroruki oblik Gospodina Krsne kao Visnua i uplašio se kozmičkog oblika.

U ovom stihu ima nekoliko značajnih riječi, kao što je riječ veda-yajwadhyayanaih, koja se odnosi na proučavanje vedske literature i propise žrtvovanja. Veda se odnosi na sve vrste vedskih spisa, kao što su četiri Vede (Rg, Yajur, Sama i Atharva) i osamnaest Purana, Upanisade i Vedanta-sutra. Čovjek može proučavati te spise kod kuće ili negdje drugdje. Pored njih, za proučavanje metoda žrtvovanja postoje sutre - Kalpa-sutre i Mimamsa-sutre. Danaih se odnosi

na milostinju koja se daje dostojnim osobama, kao što su brahmane i vaisnave, koji transcendentalno služe Gospodina s ljubavlju. "Pobožna djela" se odnosi na agni-hotru i propisane dužnosti različitih kasta. Dobrovoljno prihvaćanje neke tjelesne patnje se zove tapasya. Tako osoba može činiti sve to - prihvatiti tjelesne pokore, davati milostinju, proučavati Vede, itd. - ali ako nije bhakta kao Arjuna, ne može vidjeti kozmički oblik. Impersonalisti zamišljaju da vide Gospodinov kozmički oblik, ali iz Bhagavad-gite saznajemo da impersonalisti nisu bhakte. Zato ne mogu vidjeti Gospodinov kozmički oblik.

Postoji puno ljudi koji izmišljaju inkarnacije i lažno proglašavaju običnog čovjeka inkarnacijom, ali to je ludost. Trebamo slijediti principe Bhagavad-gite, inače ne možemo steći savršeno duhovno znanje. Iako se smatra da je Bhagavad-gita uvodna studija nauke o Bogu, ipak je tako savršena da omogućuje osobi da razlikuje što je što. Sljedbenici lažne inkarnacije mogu reći da su vidjeli transcendentalnu inkarnaciju Boga, kozmički oblik, ali to je neprihvatljivo jer ako netko ne postane Krsnin bhakta, ne može vidjeti kozmički oblik Boga. Prvo mora postati Krsnin čisti bhakta; onda može tvrditi da može pokazati kozmički oblik koji je vidio. Krsnin bhakta ne može prihvatiti lažne inkarnacije ili sljedbenike lažnih inkarnacija.

STIH 49

मा ते व्यथा मा च विमूढभावो
दृष्ट्वा रूपं घोरमीदृक्कामेदम् ।
व्यपेतभीः प्रीतमनाः पुनस्त्वं
तदेव मे रूपमिदं प्रपश्य ॥४९॥

ma te vyatha ma ca vimudha-bhavo
drstva rupam ghoram idrn mamedam
vyapeta-bhah prita-manah punas tvam
tad eva me rupam idam prapacya

ma - neka nestane;
te - tvoja;
vyatha - uznemirenost;
ma - neka nestane;
ca - također;
vimudha-bhavah - zbunjenost;
drstva - zbog gledanja;
rupam - oblika;
ghoram - užasnog;
idrk - kakav jest;
mama - Moj;
idam - ovaj;
vyapeta-bhah - oslobođen sveg straha;
prita-manah - zadovoljnog uma;
punah - ponovo;
tvam - ti;
tat - taj;
eva - tako;

me - *Moj*;
rupam - *oblik*;
idam - *ovaj*;
prapacya - *samo pogledaj*;

Gledajući ovaj Moj užasan oblik postao si uznemiren i zbunjen. Neka on sada nestane. Moj bhakto, budi ponovo slobodan od svih uznemirenja. Sada možeš mirnog uma vidjeti oblik koji želiš.

SMISAO: Na početku Bhagavad-gite Arjuna je bio zabrinut zbog toga što je trebao ubiti Bhismu i Dronu, svog obožavanog djeda i učitelja. Ali Krsna je rekao da se ne treba bojati ubijanja svog djeda. Kada su na skupu Kurua Dhrtarastrini sinovi pokušali obnažiti Draupadi, Bhisma i Drona su šutjeli i zbog takvog zanemarivanja dužnosti trebaju biti ubijeni. Krsna je pokazao Svoj kozmički oblik Arjuni samo da bi mu pokazao da su već bili ubijeni zbog svog nezakonitog djela. Ta scena je bila pokazana Arjuni zato što su bhakte uvijek mirni i ne mogu činiti takva užasna djela. Svrha otkrivanja kozmičkog oblika je bila pokazana; Arjuna je sada želio vidjeti četveroruki oblik i Krsna mu ga je pokazao. Bhakta nema posebnu želju vidjeti kozmički oblik, jer ne omogućava razmjenu osjećaja ljubavi. Bhakta želi obožavati Gospodina s poštovanjem ili želi vidjeti Krsnin oblik sa dvije ruke tako da služeći može razmjenjivati ljubav sa Svevišnjom Božanskom Osobom.

STIH 50

**सञ्जय उवाच
इत्यर्जुनं वासुदेवस्तथोक्त्वा
स्वकं रूपं दर्शयामास भूयः ।
आश्वासयामास च भीतमेनं
भूत्वा पुनः सौम्यवपुर्महात्मा ॥५०॥**

sawjaya uvaca
ity arjunam vasudevas tathoktva
svakam rupam darcayam asa bhuyah
acvasayam asa ca bhitam enam
bhutva punah saumya-vapur mahatma

sawjayah uvaca - *Sandžaja reče*;
iti - *tako*;
arjunam - *Arđuni*;
vasudevah - *Krišna*;
tatha - *na taj način*;
uktva - *govoreći*;
svakam - *Svoj*;
rupam - *oblik*;
darcayam asa - *pokazao*;
bhuyah - *ponovo*;
acvasayam asa - *ohrabrio*;
ca - *također*;
bhitam - *uplašenog*;
enam - *njega*;
bhutva - *postavši*;
punah - *ponovo*;
saumya-vapuh - *prekrasan oblik*;
maha-atma - *veliki*;

Sandaja reče Dhritaraštri: Rekavši to Arđuni, Svevišnja Božanska Osoba Krišna je pokazao Svoj pravi oblik sa četiri ruke i na kraju Svoj oblik sa dvije ruke, tako ohrabrivši uplašenog Arđunu.

SMISAO: Kada se Krsna pojavio kao sin Vasudeve i Devaki, prvo se pojavio kao Narayana s četiri ruke, ali se potom na molbu Svojih roditelja preobrazio u obično dijete. Krsna je znao da Arjuna nema posebnu želju vidjeti četveroruki oblik, ali pošto Ga je zamolio da pokaže četveroruki oblik, Krsna mu je ponovo pokazao taj oblik i zatim je poprimio Svoj dvoruki oblik. Riječ saumya-vapuh je vrlo značajna. Saumya-vapuh je vrlo lijepi oblik; poznat je kao najljepši oblik. Kada je Krsna bio prisutan, svi su bili privučeni Njegovim oblikom. Pošto je Krsna upravitelj univerzuma, odagnao je strah Svog bhakte, Arjune, i ponovo mu pokazao Svoj prekrasni oblik Krsne. U Brahma-samhiti (5.38) je rečeno - premawjana-cchurita-bhakti-vilocanena: samo osoba čije su oči premazane pomašću ljubavi može vidjeti prekrasni oblik Šri Krsne.

STIH 51

**अर्जुन उवाच ।
दृष्ट्वां मानुषं रूपं तव सौम्यं जनार्दन ।
इदानीमस्मि संवृत्तः सचेताः प्रकृतिं गतः ॥५१॥**

arjuna uvaca
drstvedam manusam rupam tava saumyam janardana
idanim asmi samvrttah sa-cetah prakrtim gatah

arjunah uvaca - *Arđuna reče;*
drstva - *gledajući;*
idam - *ovaj;*
manusam - *ljudski;*
rupam - *oblik;*
tava - *Tvoj;*
saumyam - *prekrasan;*
janardana - *o pokoritelju neprijatelja;*
idanim - *sada;*
asmi - *ja sam;*
samvrttah - *smiren;*
sa-cetah - *u mojoj svjesnosti;*
prakrtim - *svojoj prirodi;*
gatah - *vratio sam se;*

Kada je Arjuna vidio Krsnu u Njegovom izvornom obliku, rekao je: "O Đanardana, gledajući ovaj prekrasan ljudski oblik osjećam u umu smirenost. Sada sam se vratio svojoj izvornoj prirodi."

SMISAO: Riječi manusam rupam jasno ukazuju da Svevišnja Božanska Osoba izvorno ima dvije ruke. Iz ovog stiha možemo vidjeti da oni koji ismijavaju Krsnu kao da je običan čovjek, ne poznaju Njegovu božansku prirodu. Kad bi Krsna bio obično ljudsko biće, kako bi mogao pokazati kozmički oblik i četveroruki oblik Narayane? Tako je u Bhagavad-giti vrlo jasno rečeno da onaj tko misli da je Krsna običan čovjek i tko zavodi čitaoca tvrdeći da ove riječi govori neosobni Brahman u Krsni, čini najveću nepravdu. Krsna je zaista pokazao Svoj kozmički oblik i Svoj četveroruki oblik Visnua. Kako onda može biti obično ljudsko biće? Čisti bhakta nije zbunjen zavodljivim tumačenjima Bhagavad-gite, jer zna što je što. Izvorni stihovi Bhagavad-gite su jasni kao sunce; nije im potrebna svjetiljka budalastih komentatora.

STIH 52

श्रीभगवानुवाच । सुदुर्दर्शमिदं रूपं द्रष्टवानसि यन्मम । देवा अप्यस्य रूपस्य नित्यं दर्शनकाङ्क्षिणः ॥५२॥

Śri-bhagavan uvaca
su-durdarcam idam rupam drstavam asi yan mama
deva apy asya rupasya nityam darcana-kagksinah

Śri-bhagavan uvaca - *Svevišnja Božanska Osoba reče;*
su-durdarcam - *vrlo teško vidjeti;*
idam - *ovaj;*
rupam - *oblik;*
drstavam asi - *kao što ti vidiš;*
yat - *koji;*
mama - *Moj;*
devah - *polubogovi;*
api - *također;*
asya - *ovaj;*
rupasya - *oblik;*
nityam - *vječno;*
darcana-kagksinah - *žele vidjeti;*

Svevišnja Božanska Osoba reče: Dragi Moj Arđuna, Moj oblik koji sada gledaš je vrlo teško vidjeti. Čak i polubogovi uvijek priželjkuju vidjeti ovaj oblik, koji je toliko drag.

SMISAO: Gospodin Krsna je završio s pokazivanjem Svog kozmičkog oblika u četrdeset osmom stihu ovog poglavlja i obavijestio Arjunu da se taj oblik ne može vidjeti vršenjem pobožnih djelatnosti, žrtvovanja, itd. Ovdje je sada upotrijebljena riječ su-durdarcam, koja ukazuje da je Krsnin dvoruki oblik još povjerljiviji. Krsnin kozmički oblik se može vidjeti ako se raznim djelatnostima kao što su pokore, proučavanje Veda i filozofska špekulacija, doda mala primjesa predanog služenja. To je moguće, ali ne bez primjese bhakti; to je već bilo objašnjeno. Ali, Krsnin dvoruki oblik je još teže vidjeti nego kozmički oblik, čak i za polubogove kao što su Brahma i Civa. Oni Ga žele vidjeti i iz Bhagavatama saznajemo da su svi polubogovi, kada se Krsna nalazio u maternici Svoje majke Devaki, došli iz raja vidjeti prekrasnog Krsnu, iako Ga tada nisu mogli vidjeti. Čekali su da Ga vide. Budalasta osoba Ga može ismijavati, misleći da je obična osoba, i odavati poštovanje ne Njemu već neosobnom "nečemu" u Njemu, ali sve su to besmislene izjave. Krsnu u Njegovom dvorukom obliku žele vidjeti polubogovi poput Brahme i Cive.

U Bhagavad-giti (9.11) je potvrđeno - avajananti mam mudha manusim tanum aŚritah: Krsnu ne mogu vidjeti budalaste osobe koje Ga ismijavaju. Prema riječima Brahma-samhite i riječima samog Krsne u Bhagavad-giti, Krsnino tijelo je potpuno duhovno i puno blaženstva i vječnosti. Njegovo tijelo nikada nije materijalno. Ali za neke koji Krsnu proučavaju čitajući Bhagavad-gitu ili slične vedske spise, Krsna je problem. Onaj tko koristi materijalni proces smatra Krsnu velikom povijesnom osobom i vrlo učenim filozofom, ali misli da je bio običan čovjek i da je morao prihvatiti materijalno tijelo, iako je bio tako moćan. U suštini, misli da je Apsolutna Istina neosobna; zato misli da je od neosobnog poprimio osobni oblik vezan za materijalnu prirodu. To je materijalistički zaključak o Svevišnjem Gospodinu. Još jedan zaključak je špekulativan. Oni koji tragaju za znanjem također špekuliraju o Krsni i smatraju da je manje važan od kozmičkog oblika Svevišnjeg. Tako misle da je kozmički oblik koji je Krsna pokazao Arjuni važniji od Njegovog osobnog oblika. Prema njima, osobni oblik Svevišnjeg je nešto zamišljeno. Oni vjeruju da Apsolutna Istina u krajnjem aspektu nije osoba. Ali transcendentalni proces je opisan u četvrtom poglavlju Bhagavad-gite: slušanje o Krsni od autoriteta. To je pravi vedski proces. Oni koji zaista slijede Vede slušaju o Krsni od autoriteta. Tako, dok neprestano slušaju o Njemu, Krsna im postaje drag. Kao što smo već nekoliko puta rekli, Krsna je prekriven Svojom moći yoga-mayom. Njega ne može vidjeti svatko niti će se On razotkriti svakome. Njega može vidjeti samo onaj kome se On razotkrije. To je potvrđeno u vedskoj literaturi; Apsolutnu Istinu može

istinski shvatiti onaj tko se predao. Ako transcendentalist neprestano njeguje svjesnost Krsne i predano služi Krsnu, njegove duhovne oči se mogu otvoriti i može vidjeti Krsnu putem prosvjetljenja. Takvo prosvjetljenje nije moguće čak ni za polubogove; stoga je čak i za polubogove teško shvatiti Krsnu. Napredni polubogovi se uvijek nadaju da će vidjeti Krsnu u Njegovom dvorukom obliku. Iako je vrlo teško vidjeti Krsnin kozmički oblik, koji ne može svatko vidjeti, možemo zaključiti da je još teže shvatiti Njegov osobni oblik Cyamasundare.

STIH 53

**नाहं वेदैर्न तपसा न दानेन न चेज्यया ।
शक्य एवंविधो द्रष्टुं दृष्टवानसि मां यथा ॥५३॥**

naham vedair na tapasa na danena na cejyaya
cakya evam-vidho drastum drstavam asi mam yatha

na - nikada;
aham - Ja;
vedaih - proučavanjem Veda;
na - nikada;
tapasa - oštrim pokorama;
na - nikada;
danena - davanjem milostinje;
na - nikada;
ca - također;
ijyaya - obožavanjem;
cakyah - moguće je;
evam-vidhah - tako;
drastum - vidjeti;
drstavam - vidiš;
asi - ti;
mam - Mene;
yatha - kao što;

Oblik koji vidiš svojim transcendentalnim očima ne može se shvatiti samo proučavanjem Veda, niti vršenjem oštrih strogosti, davanjem milostinje ili obožavanjem. Osoba Me ne može tim procesima vidjeti takvog kakav jesam.

SMISAO: Krsna se pojavio pred Svojim roditeljima, Devaki i Vasudevom, prvo u četverorukom obliku, a zatim je poprimio dvoruki oblik. Ateisti ili oni koji ne služe Gospodina s devocijom vrlo teško mogu shvatiti tu tajnu. Krsnu ne mogu shvatiti učenici ljudi koji proučavaju vedsku literaturu samo u svjetlu gramatičkog znanja ili akademskog obrazovanja. Njega ne mogu shvatiti osobe koje Ga službeno odlaze u hram obožavati. Oni posjećuju hram, ali ne mogu shvatiti Krsnu takvog kakav jest. Krsna se može shvatiti samo predanim služenjem, kao što sam Krsna objašnjava u sljedećem stihu.

STIH 54

**भक्त्या त्वनन्यया शक्य अहमेवंविधोऽर्जुन ।
ज्ञातुं द्रष्टुं च तत्त्वेन प्रवेष्टुं च परंतप ॥५४॥**

bhaktya tv ananyaya cakya aham evam-vidho 'rjuna
jwatum drastum ca tattvenapravestum ca parantapa

bhaktya - predanim služenjem;
tu - ali;
ananyaya - bez primjesa plodonosnih aktivnosti ili špekulativnog znanja;
cakyah - mogu;
aham - Mene;
evam-vidhah - tako;
arjuna - o Arđuna;
jwatum - znati;
drastum - vidjeti;
ca - i;
tattvena - uistinu;
pravestum - proniknuti;
ca - također;
parantapa - o pokoritelju neprijatelja;

Dragi Moj Arđuna, osoba Me može shvatiti takvog kakav jesam, kakav stojim pred tobom, samo nepomućenim predanim služenjem i tako Me može neposredno vidjeti. Samo na taj način možeš proniknuti u tajne razumijevanja Mene.

SMISAO: Krsna se može shvatiti samo procesom nepomućenog predanog služenja. On to otvoreno objašnjava u ovom stihu tako da neovlašteni komentatori, koji pokušavaju shvatiti Bhagavad-gitu špekulativnim procesom, shvate da samo gube vrijeme. Nitko ne može shvatiti Krsnu ili kako se pojavio kao sin Svojih roditelja u četverorukom obliku i odmah poprimio dvoruki oblik. Te stvari je vrlo teško shvatiti proučavanjem Veda ili filozofskom špekulacijom. Zato je ovdje jasno rečeno da Ga nitko ne može vidjeti niti proniknuti u razumijevanje tih tema. Međutim, vrloiskusni studenti vedske literature mogu mnogo toga saznati o Njemu iz vedske literature. Postoji mnogo pravila i propisa i ako netko želi shvatiti Krsnu, mora slijediti principe propisane u autoritativnoj literaturi. Može vršiti pokore u skladu s tim principima. Na primjer, može se podvrći ozbiljnoj pokori posteći na Janmastami, dan pojave Krsne, i na dva Ekadžacija u mjesecu (jedanaesti dan nakon mladog mjeseca i jedanaesti dan nakon punog mjeseca). Što se tiče milostinje, ona se treba dati Krsninim bhaktama koji Ga predano služe šireći Krsninu filozofiju, ili svjesnost Krsne, po čitavom svijetu. Svjesnost Krsne je blagoslov za čovječanstvo. Rupa Gosvami je cijenio Gospodina Caitanyu kao najvelikodušnju milosrdnu osobu, jer je besplatno dijelio ljubav prema Krsni, koju je vrlo teško dostići. Tako, ako netko dade dio svog novca osobama koje šire svjesnost Krsne, ta milostinja dana za širenje svjesnosti Krsne je najveća milostinja na svijetu. Ako netko obožava Gospodina u skladu s hramskim propisima (u hramovima u Indiji uvijek postoji neka statua, obično Visnua ili Krsne) to je prilika za napredovanje obožavajući i odajući poštovanje Svevišnjoj Božanskoj Osobi. Za početnike u predanom služenju Gospodina, hramsko obožavanje je od suštinske važnosti. To je potvrđeno u vedskoj literaturi (Cvetacvatara Upanisada 6.23):

yasya deve para bhaktir yatha deve tatha gurau
tasyaite kathita hy arthah prakacante mahatmanah

Onaj tko je nepokolebljivo predan Svevišnjem Gospodinu i duhovnom učitelju, prema čijoj naredbi djeluje, može prosvjetljenjem vidjeti Svevišnju Božansku Osobu. Krsna se ne može shvatiti umnom špekulacijom. Onaj tko se ne obučava pod vodstvom vjerodostojnog duhovnog učitelja ne može čak ni početi shvaćati Krsnu. Ovdje je posebno upotrijebljena riječ tu da bi se ukazalo da se nijedan drugi proces ne može prihvatiti ili preporučiti za razumijevanje Krsne, niti može dovesti do uspjeha.

Krsnini osobni oblici sa dvije i sa četiri ruke se potpuno razlikuju od privremenog kozmičkog oblika pokazanog Arjuni. Četveroruki oblik Narayane i dvoruki oblik Krsne su vječni i transcendentalni, dok je kozmički oblik pokazan Arjuni privremen. Sama riječ sudurdarcam, koja znači "teško vidljiv", ukazuje da nitko nije vidio taj kozmički oblik. Također ukazuje da nije bilo potrebno pokazivati ga bhaktama. Krsna je na molbu Arjune pokazao taj oblik tako da ljudi, kada se netko u budućnosti predstavi kao inkarnacija Boga, mogu zahtijevati da pokaže svoj kozmički oblik.

Riječ na, upotrijebljena više puta u prethodnom stihu, ukazuje da osoba ne bi trebala biti jako ponosna na takve kvalifikacije kao što je akademsko poznavanje vedske literature. Mora se

posvetiti predanom služenju Krsne. Samo onda može pokušati pisati komentare na Bhagavad-gitu.

Nakon što je pokazao Svoj kozmički oblik, Krsna je poprimio četveroruki oblik i zatim Svoj vlastiti prirodni oblik sa dvije ruke. To ukazuje da su svi četveroruki oblici i drugi oblici spomenuti u vedskoj literaturi emanacije izvornog Krsne sa dvije ruke. On je porijeklo svih emanacija. Krsna se razlikuje čak i od tih oblika, a da ne govorimo o neosobnom shvaćanju. Što se tiče Krsninog četverorukog oblika, jasno je rečeno da je čak i Krsnin najbližnji četveroruki oblik (poznat kao Maha-Visnu, koji leži na kozmičkom oceanu i izdiše i udiše bezbroj univerzuma) ekspanzija Svevišnjeg Gospodina. U Brahma-samhiti (5.48) je rečeno:

yasyaika-nicvasita-kalam athavalambya
jivanti loma-vila-ja jagad-anda-nathah
visnur mahan sa iha yasya kala-viceso
govindam adi-purusam tam aham bhajami

"Maha-Visnu, u kojeg svi bezbrojni univerzumi ulaze i iz kojeg ponovo izlaze jednostavno zahvaljujući Njegovom disanju, potpuna je ekspanzija Krsne. Stoga obožavam Govindu, Krsnu, uzrok svih uzroka."

Zato trebamo odlučno obožavati osobni oblik Krsne kao Svevišnje Božanske Osobe koja je vječno blažena i puna znanja. On je izvor svih oblika Visnua, svih inkarnacija i prvobitna Vrhovna Osoba, kao što je potvrđeno u Bhagavad-giti.

U vedskoj literaturi (Gopala-tapani Upanisada 1.1) nalazimo sljedeću izjavu:

sac-cid-ananda-rupaya krsnayaklista-karine
namo vedanta-vedyaya gurave buddhi-saksine

"Odajem svoje ponizno poštovanje Krsni, koji ima transcendentalni oblik blaženstva, vječnosti i znanja. Odajem svoje poštovanje Njemu, jer shvatiti Njega znači shvatiti Vede. On je stoga vrhovni duhovni učitelj." Potom je rečeno - krsno vai paramam daivatam: "Krsna je Svevišnja Božanska Osoba". (Gopala-tapani 1.3) Eko vaci sarva-gah krsna idyah: "Taj jedan Krsna je Svevišnja Božanska Osoba i vrijedan je obožavanja". Eko 'pi san bahudha yo 'vabhati: "Krsna je jedan, ali se manifestira u bezbroj oblika i ekspanziranih inkarnacija". (Gopala-tapani 1.21)

U Brahma-samhiti (5.1) je rečeno:

icvarah paramah krsnah sac-cid-ananda-vigraha
anadir adir govindah sarva-karana-karanam

"Svevišnja Božanska Osoba je Krsna, čije je tijelo vječno, puno znanja i blaženstva. On nema početka, jer je početak svega. On je uzrok svih uzroka."

Na drugom mjestu je rečeno - yatravatimam krsnakhyam param brahma narakrti: "Vrhovna Apsolutna Istina je osoba, Njegovo ime je Krsna i ponekad silazi na ovu Zemlju". U Šrimad-Bhagavatamu nalazimo popis različitih inkarnacija Svevišnje Božanske Osobe u kojem se pojavljuje i Krsnino ime, ali je zatim rečeno da Krsna nije inkarnacija Boga već sama izvorna Svevišnja Božanska Osoba (ete camca-kalah pumsah krsnas tu bhagavan svayam).

U Bhagavad-giti Gospodin kaže - mattah parataram nanyat: "Ništa nije više od Mog oblika Božanske Osobe, Krsne". On također kaže na drugom mjestu u Bhagavad-giti - aham adir hi devanam: "Ja sam porijeklo svih polubogova". Nakon što je shvatio Bhagavad-gitu od Krsne, Arjuna to potvrđuje sljedećim riječima - param brahma param dhama pavitram paramam bhavan: "Sada potpuno shvaćam da si Ti Svevišnja Božanska Ličnost, Apsolutna Istina i utočište svega". Prema tome, kozmički oblik koji je Krsna pokazao Arjuni nije izvorni oblik Boga. Izvorni oblik je oblik Krsne. Kozmički oblik, s tisućama svojih glava i ruku, manifestira se samo da bi privukao pažnju onih koji nemaju ljubav prema Bogu. To nije izvorni oblik Boga.

Kozmički oblik ne privlači čiste bhakte, koji razmjenjuju ljubav s Gospodinom u različitim transcendentalnim odnosima. Vrhovni Bog razmjenjuje ljubav u Svom izvornom obliku Krsne. Zato Arjuni, prisno povezanom s Krsnom prijateljstvom, taj oblik kozmičke manifestacije nije pružio zadovoljstvo, već ga je uplašio. Krsnin stalni pratilac Arjuna je morao imati transcendentalne oči; nije bio običan čovjek. Zato nije bio očaran kozmičkim oblikom. Taj oblik može izgledati čudesno onima koji se nastoje plodonosnim aktivnostima uzdići na viši položaj, ali osobama koje predano služe je najdraži Krsnin dvoruki oblik.

je s takvom ponudom. List se posebno odnosi na tulasi. Tako se biljka tulasi može posaditi i zalijevati. Na taj način čak i najsiromašniji čovjek može služiti Krsnu. To su neki od primjera kako se može raditi za Krsnu.

Riječ mat-paramah se odnosi na onoga tko smatra da je druženje s Krsnom u Njegovom vrhovnom prebivalištu najviše savršenstvo života. Takva osoba se ne želi uzdići na više planete kao što su Sunce i Mjesec ili rajski planeti ili čak na najviši planet ovog univerzuma, Brahmalo. To je ne privlači. Privlači je samo da bude prenijeta na duhovno nebo. Čak i kada uđe u duhovno nebo nije zadovoljna sa stapanjem s blistavim sjajem, brahmajyotijem, jer želi otići na najviši duhovni planet Krsnaloku, Goloka Vrndavanu. Kako ima potpuno znanje o toj planeti ne zanima je nijedna druga planeta. Kao što ukazuje riječ mad-bhaktah, potpuno se posvećuje predanom služenju, posebno slijedivši devet procesa predanog služenja: slušanje, pjevanje, sjećanje, obožavanje, služenje Gospodinovih lotosovih stopala, upućivanje molitvi, izvršavanje Gospodinovih naredbi, sklapanje prijateljstva s Njim i predavanje svega Njemu. Može slijediti svih devet procesa ili osam ili sedam ili barem jedan i tako će sigurno postati savršena.

Izraz sagga-varjitah je vrlo značajan. Trebamo izbjegavati društvo osoba koje su neprijateljski raspoložene prema Krsni. Prema Krsni nisu neprijateljski raspoloženi samo ateisti, već i oni koje privlače plodonosne aktivnosti i umna špekulacija. Stoga je čisti oblik predanog služenja opisan u Bhakti-rasamrta-sindhoo (1.111) na sljedeći način:

anyabhilasita-cunyam jwana-karmady-anavrtam
anukulyena krsnanu- cilanam bhaktir uttama

U ovom stihu Šrila Rupa Gosvami jasno kaže da ako netko želi služiti s čistom devocijom, mora se osloboditi svih vrsta materijalne zagađenosti. Mora se osloboditi društva osoba vezanih za plodonosne aktivnosti i umnu špekulaciju. Kada tako oslobođen nepoželjnog društva i zagađenosti materijalnim željama povoljno njeguje znanje o Krsni, to se zove čisto predano služenje. Anukulyasya sagkalpah pratikulyasya varjanam (Hari-bhakti-vilasa 11.676). Trebamo misliti na Krsnu i djelovati za Krsnu povoljno, a ne nepovoljno. Kamsa je bio Krsnin neprijatelj. Od samog početka Krsninog života, Kamsa je na razne načine planirao ubiti Ga i pošto je u tome uvijek bio neuspješan, uvijek je mislio na Krsnu. Tako dok je radio, jeo i spavao, uvijek je u svakom pogledu bio svjestan Krsne, ali ta svjesnost Krsne nije bila povoljna i zato je usprkos tome što je uvijek, dvadeset četiri sata na dan mislio na Krsnu, bio smatran demonom i Krsna ga je na kraju ubio. Naravno, svatko koga Krsna ubije odmah dostiže spasenje, ali to nije cilj čistog bhakte. Čisti bhakta ne želi čak ni spasenje. On ne želi čak ni da bude prenijet na najviši planet, Goloka Vrndavanu. Njegov jedini cilj je da služi Krsnu gdje god se nalazio.

Krsnin bhakta je prijateljski naklonjen prema svakome. Zato je ovdje rečeno da nema neprijatelja (nirvairah). Kako to? Bhakta utemeljen u svjesnosti Krsne zna da samo predano služenje Krsne može osloboditi osobu svih životnih problema. To je osobno iskusio i zato želi ovaj sistem, svjesnost Krsne, uvesti u ljudsko društvo. U povijesti ima mnogo primjera Gospodinovih bhakta koji su izložili opasnosti svoje živote za širenje svjesnosti Boga. Najpoznatiji primjer je Isus Krist. Abhakte su ga razapeli, ali on je žrtvovao život za širenje svjesnosti Boga. Naravno, bilo bi površno smatrati da je bio ubijen. U Indiji također ima mnogo primjera, kao što su Thakura Haridasa i Prahlada Maharaja. Čemu takav rizik? Zato što su htjeli širiti svjesnost Krsne, a to je teško. Osoba svjesna Krsne zna da čovjek pati zbog toga što je zaboravio svoj vječni odnos s Krsnom. Prema tome, najveća dobrobit koju netko može pružiti ljudskom društvu je da svoje bližnje oslobodi svih materijalnih problema. Na takav način čisti bhakta služi Gospodina. Možemo samo zamisliti kako je Krsna milostiv prema onima koji Ga služe, rizikujući sve za Njega. Zato je sigurno da takve osobe, po napuštanju tijela, moraju dostići vrhovni planet.

Ukratko, Krsna je pokazao Svoj kozmički oblik, koji je privremena manifestacija, oblik vremena koji sve proždire i četveroruki oblik Visua. Tako je Krsna porijeklo svih tih manifestacija. Krsna nije manifestacija izvorne vicva-rupe ili Visua. Krsna je porijeklo svih oblika. Postoje stotine i tisuće Visua, ali za bhaktu nije važan niti jedan Krsnin oblik osim izvornog oblika, Cyamasundare sa dvije ruke. U Brahma-samhiti je rečeno da oni koji su sa ljubavlju i devocijom privrženi Krsninom obliku Cyamasundare mogu u srcu vidjeti samo Njega i ništa drugo. Stoga trebamo shvatiti da je oblik Krsne suštinski i najviši. To je smisao jedanaestog poglavlja.

Tako se završavaju Bhaktivedantina tumačenja jedanaestog poglavlja Šrimad Bhagavad-gite pod naslovom "Kozmički oblik".

Dvanaesto poglavlje

अर्जुन उवाच ।
 एवं सततयुक्ता ये भक्तास्त्वां पर्युपासते ।
 ये चाप्यक्षरमव्यक्तं तेषां के योगवित्तमाः ॥ १ ॥

arjuna uvaca
 evam satata-yukta ye bhaktas tvam paryupasate
 ye capy aksaram avyaktam tesam ke yoga-vittamah

arjunah uvaca - *Arđuna reče;*
 evam - *tako;*
 satata - *uvijek;*
 yuktah - *djeluju;*
 ye - *oni koji;*
 bhaktah - *bhakte;*
 tvam - *Tebe;*
 paryupasate - *pravilno obožavaju;*
 ye - *oni koji;*
 ca - *također;*
 api - *ponovo;*
 aksaram - *iznad osjetila;*
 avyaktam - *neispoljeno;*
 tesam - *od njih;*
 ke - *tko;*
 yoga-vitamah - *najsavršeniji u znanju o jogi;*

Arđuna upita: Tko je savršeniji, onaj tko Te uvijek pravilno predano služi ili onaj tko obožava neosobni Brahman, neispoljeno?

SMISAO: Krsna je do sada objasnio osobni, neosobni i kozmički aspekt i opisao sve vrste bhakta i yogija. Transcendentalisti se uglavnom mogu svrstati u dvije kategorije. Jedni su impersonalisti, a drugi su personalisti. Bhakta personalist aktivno služi Svevišnjeg Gospodina koristeći svu svoju energiju. Impersonalist je također aktivan, ali ne služi neposredno Krsnu, već meditira na neosobni Brahman, neispoljeno. Iz ovog poglavlja saznajemo da je bhakti-yoga, predano služenje, najviši od svih različitih procesa spoznaje Apsolutne Istine. Ako se netko želi družiti sa Svevišnjom Božanskom Osobom, mora se posvetiti predanom služenju. Oni koji predanim služenjem neposredno obožavaju Svevišnjeg Gospodina nazivaju se personalistima. Oni koji meditiraju na bezlični Brahman nazivaju se impersonalistima. Arjuna ovdje pita koji je položaj bolji. Postoje različiti načini spoznaje Apsolutne Istine, ali Krsna u ovom poglavlju ukazuje da je najviši od svih bhakti-yoga, predano služenje Gospodina. Ono je najneposredniji i najlakši način druženja s Bogom. U drugom poglavlju Bhagavad-gite Svevišnji Gospodin je objasnio da živo biće nije materijalno tijelo; ono je duhovna iskra. Apsolutna Istina je duhovna cjelina. U sedmom poglavlju je rekao da je živo biće djelić i čestica vrhovne cjeline i preporučio je da živo biće svu svoju pažnju usredotoči na cjelinu. Zatim je u osmom poglavlju rekao da svatko tko u vrijeme napuštanja tijela misli na Njega odmah biva prenijet na duhovno nebo, u Krsnino prebivalište. Na kraju šestog poglavlja, Gospodin je jasno rekao da je najsavršeniji yogi onaj tko uvijek u sebi misli na Krsnu. Tako je u skoro svakom poglavlju zaključak bio da osoba treba postati privržen Krsninom osobnom obliku, jer je to najviša duhovna spoznaja. Usprkos tome, neke osobe nisu vezane za Krsnin osobni oblik. One su tako odlučne u tome da čak i kada pišu komentare na Bhagavad-gitu žele odvratiti ljude od Krsne i prenijeti svu devociju na bezlični brahmayoti. Više vole meditirati na bezlični aspekt Apsolutne Istine, koji je iznad dosega osjetila i neispoljen. Tako postoje dvije vrste transcendentalista. Arjuna sada pokušava utvrditi koji je proces lakši i koja je vrsta transcendentalista savršenija. Drugim riječima, želi razjasniti vlastiti položaj, jer je privržen Krsninom osobnom obliku. Nije privržen neosobnom Brahmanu. On želi znati da li je njegov

položaj siguran. Na neosobnu manifestaciju, u ovom materijalnom svijetu ili u duhovnom svijetu Svevišnjeg Gospodina, teško je meditirati. U stvari, neosobni aspekt Apsolutne Istine se ne može savršeno shvatiti. Zato Arjuna želi reći: 'Kakva je korist od takvog gubljenja vremena?' U jedanaestom poglavlju Arjuna je iskusio da je najbolje biti privržen Krsninom osobnom obliku, jer je tako istovremeno mogao shvatiti sve druge oblike i u isto vrijeme nije bio uznemiren u svojoj ljubavi prema Krsni. Ovo važno pitanje koje je Arjuna postavio Krsni će razjasniti razliku između neosobnog i osobnog shvaćanja Apsolutne Istine.

STIH 2

श्रीभगवानुवाच ।
मयावेश्य मनो ये मां नित्ययुक्ता उपासते ।
श्रद्धया परयोपेतास्ते मे युक्ततमा मताः ॥ २ ॥

Śri-bhagavan uvaca
mayy avecyā mano ye mam nitya-yukta upasate
craddhaya parayopetas te me yuktatama matah

Śri-bhagavan uvaca - Svevišnja Božanska Osoba reče;
mayi - na Mene;
avecyā - usredotočuju;
manah - um;
ye - oni koji;
mam - Ja;
nitya - uvijek;
yuktah - zaokupljeni;
upasate - obožavanjem;
craddhaya - s vjerom;
paraya - transcendentalnom;
upetah - obdareni;
te - njih;
me - Ja;
yukta-tamah - najsavršenijima u jogi;
matah - smatram;

Svevišnja Božanska Osoba reče: One koji usredotočuju svoj um na Moj osobni oblik i uvijek Me obožavaju s velikom transcendentalnom vjerom smatram najsavršenijima.

SMISAO: U odgovoru na Arjunino pitanje, Krsna jasno kaže da je onaj tko usredotočuje svoj um na Njegov osobni oblik i obožava Ga s vjerom i devocijom dostigao najviše savršenstvo yoge. Takva osoba svjesna Krsne ne vrši materijalne aktivnosti, jer sve radi za Krsnu. Čisti bhakta je uvijek aktivan. Ponekad mantra, ponekad sluša ili čita knjige o Krsni, kuha prasadam ili ide na tržnicu kupiti nešto za Krsnu, ponekad čisti hram ili pere posuđe - što god radi, ne dozvoljava da prođe niti trenutak, a da ne posveti svoje aktivnosti Krsni. Takvo djelovanje je potpuni samadhi.

STIH 3-4

ये त्वक्षरमनिर्देश्यमव्यक्तं पर्युपासते ।
सर्वत्रगमचिन्त्यं च कूटस्थमचलं ध्रुवम् ॥ ३ ॥
संनियम्येन्द्रियग्रामं सर्वत्र समबुद्धयः ।
ते प्राप्नुवन्ति मामेव सर्वभूतहिते रताः ॥ ४ ॥

ye tv aksaram anirdecyam avyaktam paryupasate
sarvatra-gam acintyam ca kuta-stham acalam dhruvam

sanniyamyendriya-gramam sarvatra sama-buddhayah
te prapnuvanti mam eva sarva-bhuta-hite ratah

ye - osobe koje;
tu - ali;
aksaram - onoga što je iznad osjetilnog opažanja;
anirdecyam - neodređenog;
avyaktam - neispoljenog;
paryupasate - potpuno se zaokupljaju obožavanjem;
sarvatra-gam - sveprožimajućeg;
acintyam - nepojmljivog;
ca - također;
kuta-stham - nepromjenjivog;
acalam - nepokretnog;
dhruvam - postojanog;
sanniyamya - vladajući;
indriya-gramam - svim osjetilima;
sarvatra - svuda;
sama-buddhayah - jednako se odnoseći;
te - oni;
prapnuvanti - dolaze;
mam - Meni;
eva - svakako;
sarva-bhuta-hite - za dobrobit svih živih bića;
ratah - djeluju;

Ali oni koji potpuno obožavaju neispoljeno, ono što leži izvan dosega osjetilnog opažanja, sveprožimajuće, nepojmljivo, nepromjenjivo, postojano i nepokretno - neosobni aspekt Apsolutne Istine - vladajući osjetilima i ophodeći se jednako prema svima, takve osobe, koje djeluju za dobrobit svih živih bića, na kraju dolaze Meni.

SMISAO: Oni koji ne obožavaju Vrhovnog Boga Krsnu neposredno, već pokušavaju dostići isti cilj posrednim procesom, također na kraju dostižu isti cilj - Sri Krsnu. "Kada nakon mnogo života osoba stekne potpuno znanje, predaje se Gospodinu Krsni. Ako netko želi prići Bogu procesom opisanim u ovom stihu, mora vladati osjetilima, služiti svakoga i raditi za dobrobit svih bića. Podrazumijeva se da mora prići Krsni, inače ne može dostići savršenu spoznaju. Često treba vršiti mnogo pokora prije nego što se potpuno preda Njemu.

Da bi osoba opazila Nad-dušu u osobenoj duši, mora prestati s osjetilnim aktivnostima gledanja, slušanja, kušanja, rada, itd. Ona spoznaje da je Vrhovna Duša svuda prisutna. Spoznavši to, ne zavidi niti jednom živom biću - ne pravi razliku između čovjeka i životinje, jer vidi samo dušu, a ne vanjski prekrivač. Ali ovaj proces neosobne spoznaje je vrlo težak za običnog čovjeka.

क्लेशोऽधिकतरस्तेषामव्यक्तासक्तचेतसाम् । अव्यक्ता हि गतिर्दुःखं देहवद्भिरवाप्यते ॥ ५ ॥

kleco 'dhikataras tesam avyaktasakta-cetasam
avyakta hi gatir duhkham dehavadbhir avapyate

klecah - težak;
adhika-tarah - jako;
tesam - njihovi;
avyakta - za neispoljeno;
asakta - vezani;
catasam - čiji su umovi;
avyakta - prema neispoljenom;
hi - svakako;
gatih - napredak;
duhkham - teško;
dehavadbhah - utjelovljeni;
avapyate - postižu;

Za one čiji su umovi vezani za neispoljeni, neosobni aspekt Svevišnjeg, napredak je vrlo težak. Za one koji su utjelovljeni, uvijek je teško napredovati u tom procesu.

SMISAO: Transcendentalisti koji slijede put nepojmljivog, neispoljenog, neosobnog Svevišnjeg Gospodina se nazivaju jwana-yogiji, a osobe koje su potpuno svjesne Krsne i koje predano služe Gospodina se nazivaju bhakti-yogiji. Ovdje se jasno opisuje razlika između jwana-yoge i bhakti-yoge. Proces jwana-yoge je vrlo težak, iako na kraju dovodi osobu do istog cilja, dok je put bhakti-yoge, neposrednog služenja Svevišnje Božanske Osobe, lakši i prirodan za utjelovljenu dušu. Individualna duša je utjelovljena još od pradavnih vremena. Za nju je vrlo teško samo teoretski shvatiti da nije tijelo. Zato bhakti-yogi obožava Božanstvo Krsne, jer tako može iskoristiti tjelesno shvaćanje uvriježeno u njegovom umu. Naravno, obožavanje Svevišnjeg Gospodina u Njegovom obliku u hramu nije obožavanje idola. U vedskoj literaturi postoji svjedočanstvo da obožavanje može biti saguna i nirguna - obožavanje Svevišnjeg koji posjeduje i koji ne posjeduje odlike. Obožavanje Božanstva u hramu je saguna obožavanje jer Gospodina predstavljaju materijalne odlike. Ali iako Gospodinov oblik predstavljaju materijalne odlike kao što su kamen, drvo ili slika u ulju, taj oblik nije materijalan. To je apsolutna priroda Svevišnjeg Gospodina.

Ovdje možemo navesti jedan prosti primjer. Na ulici možemo naći poštanske sandučice i ako u njih ubacimo naša pisma, ona će prirodno bez problema stići na svoje odredište. Ali bilo koji stari sandučić ili imitacija sandučića, kojeg nije postavila pošta, neće pomoći. Slično tome, oblik Božanstva je ovlaštena reprezentacija Boga, koja se naziva arca-vigraha. Ta arca-vigraha je inkarnacija Svevišnjeg Gospodina. Bog će prihvatiti službu kroz taj oblik. Gospodin je svemoguć, svemoćan; stoga u Svojoj arca-vigraha inkarnaciji može prihvatiti službu bhakte, samo da bi čovjeku u uslovljenom životu olakšao proces.

Tako bhakta odmah može bez poteškoće neposredno prići Svevišnjem, ali put onih koji slijede impersonalni put duhovne spoznaje je težak. Oni moraju shvatiti neispoljenu reprezentaciju Svevišnjeg kroz vedske spise poput Upanisada, naučiti jezik, shvatiti nepojmljive osjećaje i spoznati sve te procese. To nije baš lako za običnog čovjeka. Osoba u svjesnosti Krsne koja predano služi veoma lako spoznaje Svevišnju Božansku Osobu jednostavno zahvaljujući vodstvu vjerodostojnog duhovnog učitelja, odavanju poštovanja Božanstvu u skladu s propisima, slušanje Gospodinovih slava i uzimanje ostataka hrane ponuđene Gospodinu. Nema sumnje da impersonalisti nepotrebno prihvaćaju težak put riskirajući da na kraju ne spoznaju Apsolutnu Istinu. Ali personalist, bez ikakvog rizika, problema ili teškoće, neposredno prilazi Vrhovnoj Osobi. Sličan odlomak nalazimo u Šrimad-Bhagavatamu. Tamo je rečeno da ako se osoba na kraju mora predati Svevišnjoj Božanskoj Osobi (taj proces predavanja se naziva bhakti), ali se umjesto toga trudi shvatiti što je Brahman, a što nije Brahman i u tome provede čitav svoj život, rezultat će biti težak napor. Zato se ovdje savjetuje da ne prihvatimo težak put samospoznaje, jer nema sigurnosti da ćemo steći krajnji rezultat.

Ali one koji obožavaju Mene, posvećujući sve svoje aktivnosti Meni, koji su Mi predani bez odstupanja, koji predano služe i uvijek meditiraju na Mene, usredotočivši svoje umove na Mene, o Prithin sine - brzo izbavljam iz oceana rođenja i smrti.

SMISAO: Ovdje je jasno rečeno da su bhakte vrlo sretni, jer će ih Gospodin ubrzo izbaviti iz materijalnog postojanja. U čistom predanom služenju osoba spoznaje da je Bog velik i da Mu je osobena duša podčinjena. Njena dužnost je da služi Gospodina - u protivnom će služiti mayu.

Kao što je bilo rečeno, Svevišnji Gospodin se može spoznati samo predanim služenjem. Stoga trebamo biti potpuno predani. Da bismo dostigli Krsnu, um trebamo potpuno usredotočiti na Njega. Trebamo raditi samo za Krsnu. Nije važno što radimo, ali trebamo raditi samo za Krsnu. To je standard predanog služenja. Bhakta ne želi postići ništa drugo osim zadovoljiti Svevišnju Božansku Osobu. Misija njegovog života je zadovoljenje Krsne i može sve žrtvovati za Krsnino zadovoljstvo, kao što je Arjuna učinio u bitci na Kuruksetri. Proces je vrlo jednostavan: čovjek može biti predan u svom zanimanju i u isto vrijeme pjevati Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare. Takvo transcendentalno mantranje razvija u bhakti privlačnost prema Božanskoj Osobi.

Svevišnji Gospodin ovdje obećava da će čistog bhaktu koji tako djeluje bez odlaganja izbaviti iz oceana materijalnog postojanja. Napredni yogiji mogu procesom yoge po svojoj volji prenijeti svoju dušu na svaki planet po svom izboru, a drugi koriste razne druge mogućnosti, ali što se tiče bhakte, ovdje je jasno rečeno da ga odvodi sam Gospodin. Bhakta ne mora čekati da postane vrlo iskusan da bi se prenio na duhovno nebo.

U Varaha Purani nalazimo ovaj stih:

nayami puramam sthanam arcir-adi-gatim vina
garuda-skandham aropya yateccham anivaritah

Smisao ovog stiha je da bhakta ne mora vježbati astagga-yogu da bi svoju dušu prenio na duhovne planete. Sam Svevišnji Gospodin preuzima odgovornost. On ovdje jasno kaže da sam postaje izbavitelj. Roditelji potpuno brinu o djetetu i tako je njegov položaj siguran. Slično tome, bhakta ne treba nastojati da se yogom prenese na druge planete. Svevišnji Gospodin se iz Svoje velike milosti odmah pojavljuje na Svom nosiocu, ptici Garudi, i izbavlja bhaktu iz materijalnog postojanja. Čovjek koji je pao u ocean se ne može spasiti, iako se može vrlo žestoko boriti s valovima i biti vrlo vješt plivač. Ali ako netko dođe i izvadi ga iz vode, lako biva izbavljen. Slično tome, Gospodin izbavlja bhaktu iz ovog materijalnog postojanja. Bhakta mora samo slijediti lak proces predanog služenja i potpuno se posvetiti predanom služenju. Svaki inteligentan čovjek treba uvijek dati prednost predanom služenju u odnosu na sve druge putove. To je potvrđeno u Narayani na sljedeći način:

ya vai sadhana-sampattih purusartha-catustaye
taya vina tad apnoti naro narayanacrayah

Smisao ovog stiha je da se ne bismo trebali baviti raznim procesima plodonosnih aktivnosti ili njegovati znanje umnim špekulativnim procesom. Onaj tko je predan Svevišnjoj Osobi može steći sve dobrobiti koje se dobivaju drugim procesima yoge ili špekulacijom, obredima, žrtvovanjima, milostinjama itd. To je poseban blagoslov predanog služenja.

Jednostavno pjevanjem svetog imena Krsne - Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare - Gospodinov bhakta može lako i sretno dostići vrhovno odredište, ali to odredište se ne može dostići niti jednim drugim procesom religije.

Zaključak Bhagavad-gite je iznijet u osamnaestom poglavlju:

sarva-dharman parityajya mam ekam caranam vraja
aham tvam sarva-papebhyo moksaisyami ma cucah

Trebamo ostaviti sve druge procese samospoznaje i samo predano služiti u svjesnosti Krsne. To će nam omogućiti da dostignemo najviše savršenstvo života. Nema potrebe da razmišljamo o grješnim posljedicama svog prošlog života, jer Svevišnji Gospodin preuzima brigu o nama. Stoga, ne bismo se trebali uzaludno pokušavati izbaviti duhovnom spoznajom. Neka svatko uzme utočište vrhovnog svemoćnog Boga, Krsne. To je najviše savršenstvo života.

STIH 8

मय्येव मन आधत्स्व मयि बुद्धिं निवेशय ।
निवसिष्यसि मय्येव अत ऊर्ध्वं न संशयः ॥ ८ ॥

mayy eva mana adhatsva mayi buddhim nivecaya
nivasisyasi mayy eva ata urdhvam na samcayah

mayi - na Mene;
eva - svakako;
manah - um;
adhatsva - usredotoči;
mayi - na Mene;
buddhim - inteligenciju;
nivecaya - usmjeri;
nivasisyasi - živjet ćeš;
mayi - u Meni;
eva - svakako;
atah urdhvam - zatim;
na - nikada;
samcayah - sumnja;

Samo usredotoči svoj um na Mene, Svevišnju Božansku Osobu, i usmjeri svoju inteligenciju na Mene. Tako ćeš bez sumnje uvijek živjeti u Meni.

SMISAO: Onaj tko predano služi Gospodina Krsnu živi u neposrednom odnosu sa Svevišnjim Gospodinom i tako je njegov položaj od samog početka bez sumnje transcendentalan. Bhakta ne živi na materijalnom nivou - on živi u Krsni. Gospodinovo sveto ime i Gospodin se ne razlikuju; stoga kada bhakta pjeva Hare Krsna, Krsna i Njegova unutrašnja moć plešu na jeziku bhakte. Kada ponudi hranu Krsni, Krsna je neposredno prihvaća i bhakta postaje Krsnaiziran jedući ostatke. Onaj tko se ne posveti takvom služenju ne može shvatiti kako je to tako, iako je ovaj proces preporučan u Bhagavad-giti i drugim vedskim spisima.

STIH 9

अथ चित्तं समाधातुं न शक्नोषि मयि स्थिरम् ।
अभ्यासयोगेन ततो मामिच्छातुं धनंजय ॥ ९ ॥

atha cittam samadhatum na caknosi mayi sthiram
abhyasa-yogena tato mam icchaptum dhanawjaya

atha - ako, stoga;
cittam - um;
samadhatum - usredotočiti;
na - nisi;
caknosi - sposoban;
mayi - na Mene;
sthiram - postojano;
abhyasa-yogena - predanim služenjem;
tatah - onda;
mam - Mene;
iccha - želju;
aptum - da dostigneš;
dhanam-jaya - o osvojitelju bogatstva, Arđuna;

Dragi Moj Arđuna, o osvajaču bogatstva, ako ne možeš usredotočiti svoj um na Mene bez odstupanja, slijedi propisane principe bhakti-yoge. Na taj način možeš razviti želju da Me dostigneš.

SMISAO: U ovom stihu se ukazuje na dva različita procesa bhakti-yoge. Prvi se odnosi na onoga tko je zahvaljujući transcendentalnoj ljubavi razvio privrženost prema Krsni, Svevišnjoj Božanskoj Osobi, a drugi na onoga tko nije razvio privrženost prema Vrhovnoj Osobi. Za njega su propisana različita pravila koja može slijediti da bi se na kraju uzdigao do nivoa privrženosti prema Krsni.

Bhakti-yoga je proces pročišćenja čula. Sada, u materijalnom postojanju, osjetila su uvijek nečista, jer su zaokupljena osjetilnim uživanjem. Ali ta osjetila se mogu pročititi primjenom bhakti-yoge i u pročišćenom stanju mogu doći u neposredan dodir sa Svevišnjim Gospodinom. U materijalnom postojanju, mogu služiti nekog gospodara, ali ga ne služim s ljubavlju. Služim samo da bih dobio nešto novca. Gospodar također nema ljubavi; prihvaća moju službu i plaća me. Tako nema ni govora o ljubavi. Ali da bismo živjeli duhovnim životom, moramo se uzdići na nivo čiste ljubavi. Taj nivo ljubavi možemo dostići ako predano služimo s osjetilima koja sada imamo.

Ljubav prema Bogu je sada uspavana u svačijem srcu. Ona se tamo ispoljava na različite načine, ali je zagađena materijalnim druženjem. Srce se sada mora pročititi od materijalnog druženja i ta uspavana prirodna ljubav prema Krsni se mora probuditi. To je čitav proces.

Da bi slijedila propisane principe bhakti-yoge, osoba treba pod vodstvom iskusnog duhovnog učitelja slijediti određene principe: ustati rano ujutro, okupati se, ući u hram, uputiti molitve i pjevati Hare Krsna, nabrati cvijeće za nuđenje Božanstvu, skuhati hranu za nuđenje Božanstvu, uzeti prasadam i tako dalje. Postoje različita pravila i principi koje treba slijediti. Pored toga, treba stalno slušati Bhagavad-gitu i Šrimad-Bhagavatam od čistih bhakta. Te aktivnosti mogu svakome pomoći da se uzdigne na nivo ljubavi prema Bogu. Tada mu je povratak u duhovno carstvo Boga osiguran. Takvo slijeđenje procesa bhakti-yoge po pravilima i principima, pod vodstvom duhovnog učitelja, sigurno će dovesti osobu do nivoa ljubavi prema Bogu.

STIH 10

अभ्यासेऽप्यसमर्थोऽसि मत्कर्मपरमो भव ।
मदर्थमपि कर्माणि कुर्वन्सिद्धिमवाप्स्यसि ॥१०॥

abhyase 'py asamartho 'si mat-karma-paramo bhava
mad-artham api karmani kurvan siddhim avapsyasi

abhyase - primijeniti;
api - čak i ako;
asamarthah - nesposoban;
asi - ti si;
mat-karma - radi za Mene;
paramah - posvećen;
bhava - postani;
mat-artham - radi Mene;
api - čak;
karmani - rad;
kurvan - vršeći;
siddhim - savršenstvo;
avapsyasi - dostići ćeš;

Ako ne možeš slijediti pravila bhakti-yoge, samo pokušaj raditi za Mene, jer ćeš radeći za Mene dostići savršeni nivo.

SMISAO: Onaj tko nije sposoban čak ni slijediti propisane principe bhakti-yoge pod vodstvom duhovnog učitelja, ipak može dostići savršeni nivo radeći za Svevišnjeg Gospodina. Kako to može

učiniti je već bilo objašnjeno u pedeset petom stihu jedanaestog poglavlja. Treba pomagati propagiranje svjesnosti Krsne. Ima mnogo bhakta koji propagiraju svjesnost Krsne i njima je potrebna pomoć. Tako, ako netko ne može neposredno slijediti propisane principe bhakti-yoge, može im pokušati pomoći. Za svaki posao je potrebna zemlja, kapital, organizacija i rad. Mjesto za rad, kapital, rad i organizacija za ekspaniranje su potrebni kako za *business*, tako i za služenje Krsne. Jedina razlika je u tome što materijalist radi da bi zadovoljio osjetila. Međutim, iste djelatnosti može vršiti za Krsnu i to je duhovna djelatnost. Ako netko ima dovoljno novca, može doprinijeti izgradnji ureda ili hrama za širenje svjesnosti Krsne. Ili može doprinijeti izdavanju literature. Postoje različita polja djelatnosti i treba biti zainteresiran za takve djelatnosti. Ako ne može žrtvovati rezultate svojih djelatnosti, može ipak žrtvovati neki postotak za propagiranje svjesnosti Krsne. Ta dobrovoljna služba za svjesnost Krsne će mu pomoći da se uzdigne na viši nivo ljubavi prema Bogu. Tada će postati savršen.

STIH 11

अथैतदप्यशक्तोऽसि कर्तुं मद्योगमाश्रितः ।
सर्वकर्मफलत्यागं ततः कुरु यतात्मवान् ॥११॥

athaitad apy acakto 'si kartum mad-yogam aŠritah
sarva-karma-phala-tyagam tatah kuru yatatmavan

atha - čak i ako;
etat - to;
api - također;
acaktah - nesposoban;
asi - ti si;
kartum - izvršiti;
mat - u Meni;
yogam - predano služenje;
aŠritah - da uzmeš utočište;
sarva-karma - svih djelatnosti;
phala - rezultata;
tyagam - odricanje;
tatah - onda;
kuru - učini;
yata-atma-van - utemeljen u jastvu;

Međutim, ako nisi sposoban tako djelovati, svjestan Mene, pokušaj se odreći rezultata svog rada i budi utemeljen u jastvu.

SMISAO: Netko možda ne može pomagati aktivnosti svjesnosti Krsne zbog društvenih, obiteljskih ili religioznih obzira ili nekih drugih prepreka. Ako se neposredno veže za aktivnosti svjesnosti Krsne, članovi obitelji mu mogu prigovoriti ili može biti tako puno drugih poteškoća. Onome tko ima takav problem se savjetuje da stečene rezultate svojih djelatnosti žrtvuje u neku dobru svrhu. Takvi postupci su opisani u zbirkama vedskih pravila. Ima mnogo opisa žrtvovanja i posebnih obreda punye, ili posebnih djela za koje osoba može iskoristiti rezultate svojih djelatnosti. Tako se može postupno uzdići do nivoa znanja. Kada netko tko nema interesa za aktivnosti svjesnosti Krsne da milostinju nekoj bolnici ili nekoj drugoj društvenoj instituciji, odriče se teško ostvarenih rezultata svojih djelatnosti. To je također ovdje preporučeno, jer ako se netko odriče plodova svojih djelatnosti, njegov um će se sigurno postupno pročistiti i u tom pročišćenom stanju uma će postati sposoban shvatiti svjesnost Krsne. Naravno, svjesnost Krsne ne ovisi ni o kakvom drugom iskustvu, jer može sama pročistiti um osobe, ali ako postoje prepreke za prihvaćanje svjesnosti Krsne, osoba se može pokušati odreći rezultata svojih djelatnosti. U tom pogledu može služiti društvo, zajednicu, naciju, žrtvovati se za svoju zemlju, itd., tako da jednog dana može doći do nivoa čistog predanog služenja Svevišnjeg Gospodina. U Bhagavad-giti (18.46) je rečeno - yatah pravrttir bhutanam: ako se netko odluči žrtvovati za

najviši cilj, čak i ako ne zna da je najviši cilj Krsna, postupno će tim procesom žrtvovanja shvatiti da je Krsna vrhovni cilj.

STIH 12

श्रेयो हि ज्ञानमभ्यासाज्ज्ञानाद्ध्यानं विशिष्यते ।
ध्यानात्कर्मफलत्यागस्त्यागाच्छान्तिरनन्तरम् ॥१२॥

creyo hi jwanam abhyasaj
dhyanat karma-phala-tyagas

jwanad dhyanam vicisyate
tyagac chantir anantaram

creyah - *bolje*;
hi - *svakako*;
jwanam - *znanje*;
abhyasat - *od djelovanja*;
jwanat - *od znanja*;
dhyanam - *meditacija*;
vicisyate - *smatra se boljom*;
dhyanat - *od meditacije*;
karma-phala-tyagah - *odricanje od rezultata plodonosnog djelovanja*;
tyagat - *takvim odricanjem*;
cantih - *mir*;
anantaram - *zatim*;

Ako to ne možeš, njeguj znanje. Međutim, meditacija je bolja od znanja, a odricanje od plodova djelovanja je bolje od meditacije, jer se takvim odricanjem može dostići mir uma.

SMISAO: Kao što je bilo opisano u prethodnim stihovima, postoje dvije vrste predanog služenja: put propisanih principa i put potpune privrženosti i ljubavi prema Svevišnjoj Božanskoj Osobi. Za one koji ne mogu slijediti principe svjesnosti Krsne bolje je da njeguju znanje, jer zahvaljujući znanju mogu shvatiti svoj pravi položaj. Znanje će se postupno razviti u meditaciju. Meditacijom se postupno može shvatiti Svevišnja Božanska Osoba. Postoje procesi kojima osoba može shvatiti da je Svevišnji i ta vrsta meditacije se preporučuje za onoga tko se ne može posvetiti predanom služenju. Ako ne može tako meditirati, onda postoje dužnosti propisane u vedskoj literaturi za brahmane, ksatriye, vaicye i cudre, koje će biti opisane u posljednjem poglavlju Bhagavad-gite. Ali u svakom slučaju, treba se odreći rezultata ili plodova rada; to znači da treba iskoristiti rezultate karme u neku dobru svrhu.

Ukratko, postoje dva procesa za dostizanje Svevišnje Božanske Osobe, najvišeg cilja: jedan je proces postupnog razvitka, a drugi je neposredan. Predano služenje u svjesnosti Krsne je neposredan proces, a drugi proces obuhvaća odricanje od plodova djelatnosti. Osoba onda može doći do nivoa znanja, zatim do nivoa meditacije, nivoa razumijevanja Nad-duše i na kraju do nivoa Svevišnje Božanske Osobe. Može ići korak po korak ili prihvatiti neposredan put. Ne može svatko prihvatiti neposredan proces; zato je posredan proces također dobar. Međutim, trebamo shvatiti da se posredan proces ne preporučuje Arjuni, zato što je već utemeljen na nivou predanog služenja Svevišnjeg Gospodina s ljubavlju. Posredan proces je namijenjen drugima, koji nisu na tom nivou; oni trebaju slijediti postupan proces odricanja, znanja, meditacije i spoznaje Nad-duše i Brahmana. Ali što se tiče Bhagavad-gite, u njoj se naglašava neposredan proces. Svima se savjetuje da prihvate neposredan proces i predaju se Svevišnjoj Božanskoj Osobi, Krsni.

STIH 13-14

अद्वेष्टा सर्वभूतानां मैत्रः करुण एव च ।
निर्ममो निरहंकारः समदुःखसुखः क्षमी ॥१३॥
संतुष्टः सततं योगी यतात्मा दृढनिश्चयः ।
मय्यर्पितमनोबुद्धिर्यो मद्भक्तः स मे प्रियः ॥१४॥

advesta sarva-bhutanam maitrah karuna eva ca
nirmamo nirahagkarah sama-duhkha-sukhah ksami

santustah satatam yogi yatatma drdha-niccayah
mayy arpita-mano-buddhir yo mad-bhaktah sa me priyah

advesta - nezavidan;
sarva-bhutanam - prema svim živim bićima;
maitrah - prijateljski naklonjen;
karunah - ljubazan;
eva - svakako;
ca - također;
nirmamah - bez osjećaja vlasništva;
nirahagkarah - bez lažnog ja;
sama - jednak;
duhkha - u nesreći;
sukhah - i sreći;
ksami - koji oprašta;
santustah - zadovoljan;
satatam - uvijek;
yogi - zaokupljen devocijom;
yata-atma - samoovladan;
drdha-niccayah - s odlučnošću;
mayi - na Mene;
arpita - usredotočen;
manah - um;
buddhah - i inteligencija;
yah - onaj tko;
mat-bhaktah - Moj bhakta;
sah - on;
me - Meni;
priyah - drag;

Moj bhakta koji nije zavidan već je ljubazan prijatelj svih živih bića, koji ne misli da je vlasnik i koji nema lažni ja, koji je jednak i u sreći i u nesreći, koji je trpeljiv, uvijek zadovoljan, samoovladan i koji Me s odlučnošću predano služi, s umom i inteligencijom usredotočenim na Mene - veoma Mi je drag.

SMISAO: Došavši ponovo do čistog predanog služenja, Gospodin u ova dva stiha opisuje transcendentalne kvalifikacije čistog bhakte. Čisti bhakta nikada ni u kakvim okolnostima nije uznemiren, niti ikome zavidi. Nije neprijatelj svom neprijatelju, već misli: "Ova osoba djeluje kao moj neprijatelj zbog mojih prošlih loših djela. Zato je bolje da ispaštam nego da protestiram." U Srimad-Bhagavatamu (10.14.8) je rečeno: tat te 'nukampam susamiksamano bhujana evatma-krtam vipakam. Kad god se bhakta nađe u teškom stanju ili u nevolji, misli da je to Gospodinova milost. On misli: "Zbog loših djela koje sam počinio u prošlosti trebao bi mnogo, mnogo više ispaštati nego što sada ispaštam. Milošću Svevišnjeg Gospodina ne dobivam svu kaznu koju zaslužujem. Dobivam samo malo, milošću Svevišnje Božanske Osobe." Zato je uvijek tih, miran i strpljiv, usprkos brojnim teškim stanjima. Bhakta je uvijek ljubazan prema svakome, čak i prema svom neprijatelju. Nirmama znači da ne pridaje veliku važnost bolovima i problemima vezanim uz tijelo, jer savršeno dobro zna da nije materijalno tijelo. Ne poistovjećuje se s tijelom zato je oslobođen koncepcije lažnog ja i jednak je i u sreći i u nesreći. Trpeljiv je i zadovoljan sa svime što dođe milošću Svevišnjeg Gospodina. Ne trudi se da nešto postigne uz veliki napor; zato je

uvijek radostan. Potpuno je savršen mistik, jer je usredotočen na uputstva koja je dobio od duhovnog učitelja. Pošto vlada osjetilima, odlučan je. Ne zavode ga lažni argumenti, jer ga nitko ne može odvratiti od čvrste odluke da predano služi. Potpuno je svjestan da je Krsna vječni Gospodin i zato ga nitko ne može uznemiriti. Sve te kvalifikacije mu omogućuju da svoj um i inteligenciju potpuno usredotoči na Svevišnjeg Gospodina. Takav standard predanog služenja je nesumnjivo vrlo rijedak, ali bhakta se utemeljuje na tom nivou sljedeći propisane principe predanog služenja. Gospodin dalje kaže da Mu je takav bhakta veoma drag, jer je Gospodin uvijek zadovoljan sa svim njegovim aktivnostima koje vrši u potpunoj svjesnosti Krsne.

STIH 15

यस्मान्नोद्विजते लोको लोकान्नोद्विजते च यः ।
हर्षामर्षभयोद्धेर्गैर्मुक्तो यः स च मे प्रियः ॥ १५ ॥

yasman nodvijate loko lokan nodvijate ya yah
harsamarsa-bhayodvegair mukto yah sa ca me priyah

yasmat - zbog koga;
na - nikada;
udvijate - uznemireni;
lokah - ljudi;
lokat - ljudi;
na - nikada;
udvijate - uznemiravaju;
ca - također;
yah - svatko tko;
harsa - sreće;
amarsa - nesreće;
bhaya - straha;
udvegaih - i tjeskobe;
muktah - oslobođen;
yah - tko;
sah - svatko tko;
ca - također;
me - Meni;
priyah - veoma drag;

Onaj tko nikoga ne dovodi u teško stanje i koga nitko ne može uznemiriti, tko je jednak u sreći i nesreći, strahu i tjeskobi, veoma Mi je drag.

SMISAO: U ovom stihu su opisane još neke kvalifikacije bhakte. Takav bhakta nikoga ne dovodi u teško stanje, niti u drugima izaziva tjeskobu, strah ili nezadovoljstvo. Pošto je ljubazan prema svakome, ne djeluje na način koji u drugima može izazvati tjeskobu. U isto vrijeme, ako drugi pokušavaju u bhakti izazvati tjeskobu, nije uznemiren. Gospodinovom milošću je naučio ne biti uznemiren nikakvim vanjskim uznemirenjima. U stvari, pošto je uvijek obuzet svjesnošću Krsne i uvijek predano služi, takve materijalne okolnosti ne mogu utjecati na njega. Materijalist je obično vrlo sretan kada može zadovoljiti svoja osjetila i tijelo, ali kada vidi da drugi imaju nešto što može zadovoljiti njihova osjetila, a on to nema, žali zbog toga i zavidi im. Kada očekuje osvetu neprijatelja, boji se, a kada ne može nešto uspješno napraviti sružen je. Bhakta koji je uvijek transcendentalan prema svim tim uznemirenjima je veoma drag Krsni.

STIH 16

अनपेक्षः शुचिर्दक्ष उदासीनो गतव्यथः ।
सर्वारम्भपरित्यागी यो मद्भक्तः स मे प्रियः ॥१६॥

anapeksah cucir daksa udasino gata-vyathah
sarvarambha-parityagi yo mad-bhaktah sa me priyah

anapeksah - *neutralan*;
cucih - *čist*;
daksah - *vješt*;
udasinah - *oslobođen briga*;
gata-vyathah - *oslobođen sve patnje*;
sarva-arambha - *svih napora*;
parityagi - *koji se odriče*;
yah - *svatko tko*;
mat-bhaktah - *Moj bhakta*;
sah - *on*;
me - *Meni*;
priyah - *veoma drag*;

Moj bhakta koji ne ovisi o običnom tijeku djelatnosti, koji je čist, vješt, bezbrižan, oslobođen sve patnje i koji ne teži za nekim rezultatom, veoma Mi je drag.

SMISAO: Bhakti može biti ponuđen novac, ali on se ne treba boriti da ga stekne. Ako automatski, Gospodinovom milošću, dobije novac, nije uznemiren. Bhakta se prirodno kupa dva puta na dan i ustaje rano ujutro da bi predano služio. Tako je prirodno čist iznutra i izvana. Bhakta je uvijek vješt, jer u potpunosti poznaje suštinu svih životnih aktivnosti i uvjeren je u istinitost autoritativnih spisa. Bhakta se nikada ne pridružuje nekoj posebnoj grupi; zato je bezbrižan. Nikada ne pati, jer je slobodan od svih imenovanja; zna da je njegovo tijelo imenovanje i zato je, ako postoje neke tjelesne patnje, slobodan. Čisti bhakta ne ulaže napor u nešto što se protivi principima predanog služenja. Na primjer, za izgradnju velike zgrade je potrebna velika energija i bhakta ne započinje takav posao ako mu on ne donosi dobrobit unapređujući njegovo predano služenje. On može za Gospodina sagraditi hram i u tu svrhu prihvatiti sve vrste tjeskobe, ali ne gradi veliku kuću za sebe.

STIH 17

यो न हृष्यति न द्वेष्टि न शोचति न काङ्क्षति ।
शुभाशुभपरित्यागी भक्तिमान्यः स मे प्रियः ॥१७॥

yo na hrsyati na dvesti na cocati na kagsati
cubhacubha-parityagi bhaktiman yah sa me priyah

yah - *onaj tko*;
na - *nikada*;
hrsyati - *nalazi zadovoljstvo*;
na - *nikada*;
dvesti - *tuguje*;
na - *nikada*;
cocati - *jadikuje*;
na - *nikada*;
kagsati - *žudi*;
cubha - *povoljnog*;
acubha - *i nepovoljnog*;
parityagi - *odriče se*;

bhakti-man - *bhakta*;
yah - *onaj koji*;
sah - *on je*;
me - *Meni*;
priyah - *drag*;

Bhakta koji se niti raduje niti tuguje, koji niti jadikuje niti žudi i koji se odriče i povoljnih i nepovoljnih stvari - veoma Mi je drag.

SMISAO: Čisti bhakta se nikada ne raduje zbog materijalnog dobitka niti žali zbog materijalnog gubitka. Ne žudi za tim da dobije sina ili učenika, niti žali kada ih ne dobije. Ako izgubi nešto što mu je veoma drago, ne jadikuje. Slično tome, ako ne dobije ono što želi, ne žali. Transcendentalan je usprkos svim povoljnim, nepovoljnim i grješnim djelatnostima. Spreman je prihvatiti sve vrste rizika za zadovoljstvo Svevišnjeg Gospodina. Ništa ne predstavlja prepreku za njegovo predano služenje. Takav bhakta je veoma drag Krsni.

STIH 18-19

समः शत्रौ च मित्रे च तथा मानापमानयोः ।
शीतोष्णसुखदुःखेषु समः सङ्गविवर्जितः ॥१८॥
तुल्यनिन्दास्तुतिर्मौनी संतुष्टो येन केन चित् ।
अनिकेतः स्थिरमतिर्भक्तिमान्मे प्रियो नरः ॥१९॥

samah catrau ca mitre ca तथा मानापमानयोः
citosna-sukha-duhkhesu samah sagga-vivarjitah

tulya-ninda-stutir mauni संतुष्टो येन केन चित्
aniketah sthira-matir bhaktiman me priyo narah

samah - *jednak*;
catrau - *prema neprijatelju*;
ca - *također*;
mitre - *prema prijatelju*;
ca - *također*;
tatha - *tako*;
mana - *u časti*;
apamanayoh - *i nečasti*;
cita - *hladnoći*;
usna - *toploti*;
sukha - *sreći*;
duhkhesu - *i nesreći*;
samah - *jednak*;
sagga-vivarjitah - *bez druženja*;
tulya - *jednak*;
ninda - *u kleveti*;
stutih - *i ugledu*;
mauni - *šutljiv*;
santustah - *zadovoljan*;
yena kenacit - *s bilo čime*;
aniketah - *bez stalnog boravišta*;
sthira - *postojan*;
matih - *odlučan*;
bhakti-man - *zaokupljen devocijom*;
me - *Meni*;
priyah - *drag*;
narah - *čovjek*;

Onaj tko je jednak prema prijateljima i neprijateljima, tko je jednak u časti i nečasti, toploti i hladnoći, slavi i sramoti, tko je uvijek slobodan od zagađujućeg druženja, uvijek šutljiv i zadovoljan sa svime, tko ne mari ni za kakvo prebivalište, tko je utemeljen u znanju i zaokupljen predanim služenjem - takva osoba Mi je veoma draga.

SMISAO: Bhakta je uvijek slobodan od sveg lošeg druženja. Ponekad ga mogu hvaliti, a ponekad klevetati; to je priroda ljudskog društva. Ali bhakta je uvijek transcendentalan prema umjetnoj slavi i sramoti, sreći i nesreći. Veoma je strpljiv. Ne govori ni o čemu osim o temama povezanim s Krsnom; zato se naziva šutljivim. Biti šutljiv ne znači da osoba ne treba govoriti; biti šutljiv znači da ne treba govoriti gluposti. Treba govoriti samo o bitnim stvarima, a za bhaktu su najbitnije riječi izgovorene za Krsnu. Bhakta je sretan u svim okolnostima; ponekad može dobiti vrlo ukusnu hranu, a ponekad ne, ali je zadovoljan. Ne mari za stambene pogodnosti. Ponekad može živjeti pod drvetom, a ponekad u palači; ne privlači ga ni jedno ni drugo. Naziva se postojanim, jer je postojan u svojoj odlučnosti i znanju. U opisima kvalifikacija bhakte možemo naići na ponavljanje, ali takvim ponavljanjem se samo naglašava činjenica da bhakta mora steći sve te kvalifikacije. Bez dobrih odlika osoba ne može biti čisti bhakta. Harav abhaktasya kuto mahad-gunah - onaj tko nije bhakta nema dobre odlike. Onaj tko želi biti priznat kao bhakta treba razviti dobre kvalifikacije. Naravno, on ne ulaže poseban napor kako bi razvio te odlike, ali djelovanje u svjesnosti Krsne i predano služenje mu automatski pomažu da ih razvije.

STIH 20

ये तु धर्म्यामृतमिदं यथोक्तं पर्युपासते ।
श्रद्धधाना मत्परमा भक्तास्तेऽतीव मे प्रियाः ॥२०॥

ye tu dharmamrtam idam yathoktam paryupasate
craddadhanah mat-parama bhaktas te 'tiva me priyah

ye - oni koji;
tu - ali;
dharma - religije;
amrtam - nektar;
idam - ovaj;
yatha - kao;
uktam - rečeno;
paryupasate - potpuno posvećeni;
craddadhanah - s vjerom;
mat-paramah - prihvaćajući Mene, Svevišnjeg Gospodina, kao sve;
bhaktah - bhakte;
te - oni;
ativa - veoma, veoma;
me - Meni;
priyah - dragi;

Oni koji slijede ovaj neprolazni put predanog služenja i koji mu se potpuno posvećuju s vjerom, prihvaćajući Mene kao vrhovni cilj, veoma, veoma su Mi dragi.

SMISAO: U ovom poglavlju, od drugog stiha do kraja - od mayy avecyā mano ye mam ("usredotočivši um na Mene") do ye tu dharmamrtam idam ("ova religija vječnog djelovanja") - Svevišnji Gospodina je objasnio procese transcendentalnog služenja kojim Mu osoba može prići. Takvi procesi su veoma dragi Gospodinu, koji prihvaća onoga tko ih slijedi. Arjuna je postavio pitanje tko je bolji - onaj tko slijedi put neosobnog Brahmana ili onaj tko osobno služi Svevišnju Božansku Osobu - i Gospodin mu je jasno odgovorio da je predano služenje Božanske Osobe bez sumnje najbolji od svih procesa duhovne spoznaje. Drugim riječima, u ovom poglavlju se zaključuje da u dobrom društvu osoba razvija privrženost prema čistom predanom služenju i tako prihvaća vjerodostojnog duhovnog učitelja i počinje ga slušati i mantra i slijedi propisane

principe predanog služenja s vjerom, privrženošću i devocijom. Tako se posvećuje transcendentalnom služenju Gospodina. Taj put je preporučen u ovom poglavlju; stoga nema sumnje da je predano služenje jedini apsolutan put samospoznaje, namijenjen dostizanju Svevišnje Božanske Osobe. Neosobno shvaćanje Vrhovne Apsolutne Istine, kao što je opisano u ovom poglavlju, preporučuje se samo do trenutka kada se osoba posveti samospoznaji. Drugim riječima, sve dok netko nema priliku družiti se s čistim bhaktom, neosobno shvaćanje može biti korisno. U neosobnom shvaćanju Apsolutne Istine osoba djeluje bez očekivanja plodonosnog rezultata, meditira i njeguje znanje da bi shvatila duh i materiju. To je potrebno sve dok ne stekne društvo čistog bhakte. Na sreću, ako razvije želju da se neposredno posveti svjesnosti Krsne u čistom predanom služenju nije potrebno da korak po korak napreduje u duhovnoj spoznaji. Predano služenje - koje je opisano u srednjih šest poglavlja Bhagavad-gite - je prikladnije. Ne treba brinuti o održavanju tijela i duše zajedno, jer se Gospodinovom milošću sve odvija automatski.

Tako se završavaju Bhaktivedantina tumačenja dvanaestog poglavlja Šrimad Bhagavad-gite pod naslovom "Predano služenje".

Trinaesto poglavlje

STIH 1-2

अर्जुन उवाच ।
 प्रकृतिं पुरुषं चैव क्षेत्रं क्षेत्रज्ञमेव च ।
 एतद्वेदितुमिच्छामि ज्ञानं ज्ञेयं च केशव ॥ १ ॥
 श्रीभगवानुवाच ।
 इदं शरीरं कौन्तेय क्षेत्रमित्यभिधीयते ।
 एतद्यो वेत्ति तं प्राहुः क्षेत्रज्ञ इति तद्विदः ॥ २ ॥

arjuna uvaca
 prakrtim purusam caiva ksetram ksetra-jwam eva ca
 etad veditum icchami jwanam jweyam ca kecava

Šri-bhagavan uvaca
 idam cariram kaunteya ksetram ity abhidhiyate
 etad yo vetti tam prahuh ksetra-jwa iti tad-vidah

arjunah uvaca - *Arđuna reče;*
 prakrtim - *prirodu;*
 purusam - *uđivaoca;*
 ca - *također;*
 eva - *svakako;*
 ksetram - *polje;*
 ksetra-jwam - *poznavaoa polja;*
 eva - *svakako;*
 ca - *također;*
 etad - *sve to;*
 veditum - *shvatiti;*
 icchami - *želim;*
 jwanam - *znanje;*
 jweyam - *predmet znanja;*
 ca - *također;*
 kecava - *o Krišana;*
 Šri-bhagavan uvaca - *Božanska Osoba reče;*

idam - *ovo*;
cariram - *tijelo*;
kaunteya - *o Kuntin sine*;
ksetram - *polje*;
iti - *tako*;
abhidhiyate - *naziva se*;
etat - *to*;
yah - *onaj tko*;
vetti - *zna*;
tam - *on*;
prahuh - *naziva se*;
ksetra-jwah - *poznavalac polja*;
iti - *tako*;
tat-vidah - *oni koji to znaju*;

Arđuna reče: Dragi moj Kriřna, Źelim shvatiti prakriti (prirodu), puruřu (uŹivaoca), polje, poznavaoća polja, znanje i predmet znanja. Sveviřnja BoŹanska Osoba reče: O Kuntin sine, ovo tijelo se naziva polje, a onaj tko poznaje ovo tijelo se naziva poznavalac polja.

SMISAO: Arjuna je Źelio shvatiti prakriti (prirodu), purusu (uŹivaoca), ksetru (polje), ksetra-jwu (poznavaoća polja), znanje i predmet znanja. Kada je postavio ova pitanja, Krsna je rekao da se ovo tijelo naziva polje, a onaj tko poznaje ovo tijelo poznavalac polja. Ovo tijelo je polje djelatnosti za uslovljenu duřu. Uslovljena duřa je zarobljena u materijalnom postojanju i pokuřava vladati materijalnom prirodom. Tako zavisno od svoje sposobnosti vladanja materijalnom prirodom dobiva polje djelovanja. To polje djelovanja je tijelo. řto je tijelo? Tijelo se sastoji od osjetila. Uslovljena duřa Źeli uŹivati u zadovoljavanju osjetila i u skladu sa svojom sposobnořću zadovoljavanja osjetila dobiva tijelo ili polje djelovanja. Źato se tijelo naziva ksetra ili polje djelovanja za uslovljenu duřu. Źivo biće, koje se ne bi trebalo poistovjećivati sa tijelom, naziva se ksetra-jwa, poznavalac polja. Nije teřko shvatiti razliku između polja i poznavaoća polja, tijela i poznavaoća tijela. Svatko moŹe shvatiti da se njegovo tijelo od djetinjstva do starosti mijenja, ali on ipak ostaje iřta osoba. Tako postoji razlika između poznavaoća polja djelatnosti i samog polja djelatnosti. Źiva uslovljena duřa tako moŹe shvatiti da se razlikuje od tijela. Na poćetku je bilo rećeno - dehino 'smin - da se Źivo biće nalazi u tijelu i da se tijelo mijenja od djetinjstva do djećařtva, od djećařtva do mladosti i od mladosti do starosti i da osoba koja posjeduje tijelo zna da se tijelo mijenja. Vlasnik tijela je nesumnjivo ksetra-jwa. Ponekad mislimo: "ja sam sretan", "ja sam muřkarac", "ja sam Źena", "ja sam pas", "ja sam maćka". To su tjelesna imenovanja poznavaoća. Ali poznavalac se razlikuje od tijela. Iako moŹemo koristiti mnogo stvari - nařu odjeću, itd. - znamo da sa razlikujemo od stvari koje koristimo. Slićno tome, ako malo razmislimo moŹemo shvatiti da se razlikujemo od tijela. Ja ili vi ili bilo tko drugi tko ima tijelo naziva se ksetra-jwa, poznavalac polja djelatnosti, a tijelo se naziva ksetra, samo polje djelatnosti. U prvih Źest poglavlja Bhagavad-gite je bio opisan poznavalac tijela (Źivo biće) i poloŹaj u kom moŹe shvatiti Sveviřnjeg Gospodina. U srednjih Źest poglavlja Bhagavad-gite su bili opisani Sveviřnja BoŹanska Osoba i odnos između osobene duře i Nad-duře u predanom sluŹenju. U tim poglavljima je nepoćbitno utvrđeni nadređeni poloŹaj Sveviřnje BoŹanske Osobe i podređeni poloŹaj osobene duře. Źiva bića su u svim okolnostima podređena, ali u svojoj zaboravnosti pate. Kada, zahvaljujući poboŹnim djelatnostima, steknu znanje, prilaze Sveviřnjem Gospodinu u razlićitim poloŹajima - kao nesretni, oni kojima nedostaje novac, ljubopitljivi i oni koji tragaju za znanjem. To je također opisano. Sada, poćev od trinaestog poglavlja, objařnjava se kako Źivo biće dolazi u dodir s materijalnom prirodom i kako ga Sveviřnji Gospodin izbavlja raznim procesima plodonosnih aktivnosti, njegovanja znanja i predanog sluŹenja. Iako se Źivo biće potpuno razlikuje od materijalnog tijela, na neki naćin postaje povezano s tijelom. To će također biti objařnjeno.

क्षेत्रज्ञं चापि मां विद्धि सर्वक्षेत्रेषु भारत । क्षेत्रक्षेत्रज्ञयोर्ज्ञानं यत्तज्ज्ञानं मत्तं मम ॥ ३ ॥

ksetra-jwam capi mam viddhi
ksetra-ksetrajwayor jwanam

sarva-ksetresu bharata
yat taj jwanam matam mama

ksetra-jwam - *poznavalac polja*;
ca - *također*;
api - *svakako*;
mam - *Ja*;
viddhi - *znaj*;
sarva - *svim*;
ksetresu - *u tjelesnim poljima*;
bharata - *o sine Bharate*;
ksetra - *polju djelatnosti (tijelu)*;
ksetra-jwayoh - *i poznavaoču polja*;
jwanam - *znanje o*;
yat - *to koje*;
tat - *to*;
jwanam - *znanje*;
matam - *mišljenje*;
mama - *Moje*;

O potomče Bharate, trebaš shvatiti da sam Ja također poznavalac u svim tijelima. Razumijevanje ovog tijela i njegovog poznavaoča se naziva znanjem. To je Moje mišljenje.

SMISA0: Tijekom razmatranja tijela i poznavaoča tijela, duše i Nad-duše, bit će obrađene tri različite teme proučavanja: Gospodin, živo biće i materija. U svakom polju djelatnosti, u svakom tijelu, nalaze se dvije duše: osobna duša i Nad-duša. Kako je Nad-duša potpuna ekspanzija Svevišnje Božanske Osobe Krsne, Krsna kaže: "Ja sam također poznavalac, ali nisam osobeni poznavalac tijela. Ja sam vrhovni poznavalac tijela. Ja sam prisutan u svakom tijelu kao Paramatma, ili Nad-duša."

Onaj tko vrlo detaljno prouči polje djelatnosti i poznavaoča polja, na temelju izjava ove Bhagavad-gite, može steći znanje.

Gospodin kaže: "Ja sam poznavalac polja djelatnosti u svakom pojedinom tijelu". Pojedinačnik može biti poznavalac vlastitog tijela, ali ne poznaje druga tijela. Svevišnja Božanska Osoba, koja je prisutna kao Nad-duša u svim tijelima, zna sve o svim tijelima. Poznaje sva različita tijela i sve različite životne vrste. Građanin može znati sve o svom komadu zemlje, ali kralj ima znanje ne samo o svojoj palači već i o svemu što posjeduju pojedini građani. Netko može biti vlasnik jednog tijela, ali Svevišnji Gospodin je vlasnik svih tijela. Kralj je prvobitni vlasnik kraljevstva, a građani su drugostupanjski vlasnici. Slično tome, Svevišnji Gospodin je vrhovni vlasnik svih tijela.

Tijelo se sastoji od osjetila. Svevišnji Gospodin je Hrsikeca, što znači "upravitelj osjetila". On je izvorni upravitelj osjetila, kao što je kralj izvorni upravitelj svih aktivnosti u državi; građani su drugostupanjski upravitelji. Gospodin kaže: "Ja sam također poznavalac". To znači da je vrhovni poznavalac. Osobna duša poznaje samo svoje tijelo. U vedskoj literaturi je rečeno:

ksetrani hi carirani bijam capi cubhacubhe
tani veti sa yogatma tatah ksetra-jwa ucyaate

U ovom tijelu, koje se naziva ksetra, prebivaju vlasnik tijela i Svevišnji Gospodin, koji poznaje tijelo i poznavaoča tijela. Zato se Gospodin naziva poznavaočem svih polja. Razlika između polja djelatnosti, poznavaoča djelatnosti i vrhovnog poznavaoča je objašnjena na sljedeći način. Savršeno znanje o prirodi tijela, prirodi osobne duše i prirodi Nad-duše je u vedskoj literaturi poznata kao jwana. To je Krsnino mišljenje. Znanje je razumijevanje da su duša i Nad-duša istovjetne, a ipak različite. Onaj tko ne shvaća polje djelatnosti i poznavaoča djelatnosti nema

savršeno znanje. Moramo shvatiti položaj prakrti (prirode), puruse (uživaoca prirode) i icvare (poznavaoca koji vlada ili upravlja prirodom i osobnom dušom). Ne bismo ih trebali miješati. Ne bismo trebali miješati slikara, sliku i slikarski stalak. Ovaj materijalni svijet koji predstavlja polje djelatnosti je priroda, a uživatelj prirode je živo biće. Iznad njih je vrhovni upravitelj, Božanska Osoba. Vedska izjava glasi - bhokta bhogyam preritaram ca matva / sarvam proktam tri-vidham brahmam etat (Cvetacvatara Upanisada 1.12). Postoje tri shvaćanja Brahmana: prakrti je Brahman kao polje djelatnosti, jiva (osobna duša) je također Brahman i pokušava upravljati materijalnom prirodom, a upravitelj prakrti i jive je također Brahman, ali On je pravi upravitelj. U ovom poglavlju će također biti objašnjeno da je jedan od dva poznavaoća pogrešiv, a drugi nepogrešiv. Jedan je nadređen, a drugi podređen. Onaj tko misli da su dva poznavaoća polja potpuno istovjetni proturječi Svevišnjoj Božanskoj Osobi, koja ovdje vrlo jasno kaže: "Ja sam također poznavalac polja djelatnosti". Onaj tko pogrešno misli da je uže zmija nema znanje. Postoje razne vrste tijela i razni vlasnici tijela. Pošto svaka duša ima određenu sposobnost vladanja materijalnom prirodom, postoje razna tijela. Ali Svevišnji je također prisutan u njima kao upravitelj. Riječ ca je značajna, jer ukazuje na sveukupni broj tijela. To je mišljenje Šrila Baladeve Vidyabhusane. Krsna je Nad-duša prisutna u svakom tijelu odvojeno od osobene duše. Krsna ovdje jasno kaže da Nad-duša upravlja i poljem djelatnosti i ograničenim uživaocem.

STIH 4

तत्क्षेत्रं यच्च यादृक् यद्विकारि यतश्च यत् ।
स च यो यत्प्रभावश्च तत्समासेन मे शृणु ॥ ४ ॥

tat ksetram yac ca yadrk ca yad-vikari yatac ca yat
sa ca yo yat-prabhavac ca tat samasena me crnu

tat - to;
ksetram - polje djelatnosti;
yat - što;
ca - također;
yadrk - kakvo jest;
ca - također;
yat - koje ima;
vikari - promijene;
yatah - od koga;
ca - također;
yat - što;
sah - on;
ca - također;
yah - tko;
yat - koji ima;
prabhavah - utjecaj;
ca - također;
tat - to;
samasena - u sažetom obliku;
me - od Mene;
crnu - shvati;

Sada ću ti ukratko opisati to polje djelatnosti, njegov stav, njegove promjene, izvor njegovog stvaranja, poznavaoća polja djelatnosti i njegov utjecaj. Molim te počuj.

SMISAO: Gospodin opisuje polje djelatnosti i poznavaoća polja djelatnosti u njihovom prirodnom položaju. Moramo znati kako je tijelo građeno, od čega je napravljeno, pod čijom kontrolom djeluje, kako podliježe promjenama, odakle dolaze promjene, koji su uzroci, koji su razlozi, što je krajnji cilj osobene duše i što je pravi oblik osobene duše. Također trebamo znati razliku između osobene žive duše i Nad-duše, njihove različite utjecaje, mogućnosti, itd. Ako samo shvatimo ovu Bhagavad-gitu neposredno iz opisa Svevišnje Božanske Osobe sve će to biti

djelatnosti je Svevišnji Gospodin, koji se naziva ananda-maya. Svevišnji je opisan u Vedanta-sutri riječima - anando-mayo 'bhyasat: Svevišnja Božanska Osoba je po prirodi puna radosti. Da bi uživao u svom transcendentnom blaženstvu, ekspandira se u vijwana-mayu, prana-mayu, jwana-mayu i anna-mayu. U polju djelatnosti živo biće se smatra uživaocem, a ananda-maya se razlikuje od njega. To znači da živo biće, ako odluči uživati u odnosu s ananda-mayom, postaje savršeno. To je prava slika Svevišnjeg Gospodina kao vrhovnog poznavaoča polja, živog bića kao podređenog poznavaoča i prirode polja djelatnosti. Tu istinu moramo potražiti u Vedanta-sutri ili Brahma-sutri.

Ovdje je rečeno da su izreke Brahma-sutre vrlo lijepo svrstane prema uzroku i posljedici. Neke od tih sutri ili izreka su na viyad acruteh (2.3.2), natma cruteh (2.3.18) i parat tu tac-chruteh (2.3.40). Prva izreka ukazuje na polje djelatnosti, druga na živo biće, a treća na Svevišnjeg Gospodina, koji je summum bonum svih manifestacija različitih bića.

STIH 6-7

**महाभूतान्यहङ्कारो बुद्धिरव्यक्तमेव च ।
इन्द्रियाणि दशैकं च पञ्च चेन्द्रियगोचराः ॥ ६ ॥
इच्छा द्वेषः सुखं दुःखं सङ्घातश्चेतना धृतिः ।
एतत्क्षेत्रं समासेन सविकारमुदाहृतम् ॥ ७ ॥**

maha-bhutany ahagkaro buddhir avyaktam eva ca
indriyani dacaikam ca pawca cendriya-gocarah

iccha dvesah sukham duhkham sagghatac cetana dhrtih
etat ksetram samasena sa-vikaram udahrtam

maha-bhutani - *velikih elemenata*;
ahagkarah - *lažni ja*;
buddhih - *inteligencija*;
avyaktam - *neispoljeno*;
eva - *svakako*;
ca - *također*;
indriyani - *osjetila*;
daca-ekam - *jedanaest*;
ca - *također*;
pawca - *pet*;
ca - *također*;
indriya-go-carah - *predmeta osjetila*;
iccha - *želja*;
dvesah - *mržnja*;
sukham - *sreća*;
duhkham - *nesreća*;
sagghatah - *sveukupnost*;
cetana - *životni simptomi*;
dhrtih - *uvjerenje*;
etat - *sve to*;
ksetram - *polje djelatnosti*;
samasena - *ukratko rečeno*;
sa-vikaram - *s interakcijama*;
udahrtam - *predstavlja*;

Pet velikih elemenata, lažni ja, inteligencija, neispoljeno, deset osjetila i um, pet predmeta osjetila, želja, mržnja, sreća, nesreća, njihova sveukupnost, životni simptomi i uvjerenja - sve to se smatra poljem djelatnosti i njegovim interakcijama.

SMISAO: Na osnovi svih autoritativnih izjava velikih mudraca, vedskih himni i izreka vedanta-sutre, sastavni dijelovi ovog svijeta se mogu shvatiti na sljedeći način. Tu su prvo zemlja, voda, vatra, zrak i eter. Oni predstavljaju pet velikih elemenata (maha-bhuta). Zatim slijedi lažni ja, inteligencija i neispoljeno stanje triju guna prirode. Zatim pet osjetila za stjecanje znanja (oči, uši, nos, jezik i koža) i pet osjetila za djelovanje (glas, noge, ruke, čmar i spolni organi). Iznad osjetila je um koji se nalazi unutar tijela i koji se može nazvati unutrašnjim osjetilom. Tako zajedno s umom postoji jedanaest osjetila. Zatim postoji pet predmeta osjetila: miris, ukus, oblik, dodir i zvuk. Sveukupnost ta dvadeset četiri elementa se naziva poljem djelatnosti. Ako se analitički prouče ta dvadeset četiri elementa, može se vrlo lako shvatiti polje djelatnosti. Pored njih, tu su želja, mržnja, sreća i nesreća, koje predstavljaju interakcije, manifestacije pet velikih elemenata u grubom tijelu. Životni simptomi, koje predstavljaju svjesnost i uvjerenje, manifestacije su suptilnog tijela - uma, ega i inteligencije. Ti suptilni elementi su sastavni dio polja djelatnosti. Pet velikih elemenata su gruba reprezentacija lažnog ja, koji predstavlja prvobitni stadij lažnog ja - zvan materijalističko shvaćanje ili tamasabuddhi, inteligencija u neznanju. Ona predstavlja neispoljeno stanje triju guna materijalne prirode. Neispoljene gune materijalne prirode se nazivaju pradhana. Onaj tko želi detaljno shvatiti dvadeset četiri elementa zajedno s njihovim interakcijama treba detaljnije proučiti filozofiju. U Bhagavad-giti je izložen samo sažeti opis. Tijelo je reprezentacija svih tih činitelja i prolazi kroz šest tjelesnih promjena: rađa se, raste, ostaje, stvara potomstvo, počinje se raspadati i u posljednjem stadiju nestaje. Prema tome, tijelo je nestalna materijalna tvorevina. Međutim, ksetra-jwa, poznavatelj polja, vlasnik tijela, razlikuje se od tijela.

STIH 8-12

अमानित्वमदम्भित्वमहिंसा क्षान्तिरार्जवम् ।
आचार्योपासनं शौचं स्वैर्यमात्मविनिग्रहः ॥ ८ ॥
इन्द्रियार्थेषु वैराग्यमनहङ्कार एव च ।
जन्ममृत्युजराव्याधिदुःखदोषानुदर्शनम् ॥ ९ ॥
असक्तिरनभिष्वङ्गः पुत्रदारगृहादिषु ।
नित्यं च समचित्तत्वमिष्टानिष्टोपपत्तिषु ॥ १० ॥
मयि चानन्ययोगेन भक्तिरव्यभिचारिणी ।
विविक्तदेशसेवित्वमरतिर्जनसंसदि ॥ ११ ॥
अध्यात्मज्ञाननित्यत्वं तत्त्वज्ञानार्थदर्शनम् ।
एतज्ज्ञानमिति प्रोक्तमज्ञानं यदतोऽन्यथा ॥ १२ ॥

amanitvam adambhitvam
acaryopasanam caucam

ahimsa ksantir arjavam
sthairyam atma-vinigraha

indriyarthesu vairagyam
janma-mrtyu-jara-vyadhi-

anahagkara eva ca
duhkha-dosanudarcanam

asaktir anabhisvaggah
nityam ca sama-cittatvam

putra-dara-grhadisu
istanistopapattisu

mayi cananya-yogena
vivikta-deca-sevitvam

bhaktir avyabharini
aratir jana-samsadi

adhyatma-jwana-nityatvam
etaj jwanam iti proktam

tattva-jwanartha-darcanam
ajwanam yad ato 'nyatha

amanitvam - poniznost;
adambhitvam - odsustvo ponosa;

ahimsa - *nenasilje*;
ksantih - *trpeljivost*;
arjavam - *jednostavnost*;
acarya-upasanam - *prilaženje vjerodostojnom duhovnom učitelju*;
caucam - *čistoća*;
sthairyam - *postojanost*;
atma-vinigraha - *samoovladanost*;
indriya-arthesu - *u pogledu osjetila*;
vairagyam - *odricanje*;
anahagkara - *odsustvo lažnog ja*;
eva - *svakako*;
ca - *također*;
janma - *rođenja*;
mrtyu - *smrti*;
jara - *starosti*;
vyadhi - *i bolesti*;
duhkha - *nesreću*;
dosa - *nedostatak*;
anudarcanam - *vidi*;
asaktih - *bez vezanosti*;
anabhisvaggah - *bez društva*;
putra - *za sina*;
dara - *ženu*;
grha-adisu - *dom, itd.*;
nityam - *stalna*;
ca - *također*;
sama-cittatvam - *ravnoteža*;
ista - *poželjno*;
anista - *i nepoželjno*;
upapattisu - *dostigavši*;
mayi - *prema Meni*;
ca - *također*;
ananya-yogena - *neokaljano predano služenje*;
bhaktih - *devocija*;
avyabharini - *bez ikakvog prekida*;
vivikta - *ka usamljenim*;
deca - *mjestima*;
sevitvam - *težnja*;
aratih - *bez vezanosti*;
jana-samsadi - *prema ljudima*;
adhyatma - *koje se odnosi na jastvo*;
jwana - *u znanju*;
nityatvam - *postojanost*;
tattva-jwana - *znanje o istini*;
artha - *kojoj je cilj*;
darcanam - *filozofija*;
etat - *sve to*;
jwanam - *znanje*;
iti - *tako*;
proktam - *izjavljujem*;
ajwanam - *neznanje*;
yat - *ono što*;
atah - *od toga*;
anyatha - *različito*;

Poniznost, odsustvo ponosa, trpeljivost, jednostavnost, prilaženje vjerodostojnom duhovnom učitelju, čistoća, postojanost, samoovladanost, odricanje od predmeta osjetilnog zadovoljstva, odsustvo lažnog ja, opažanje bijeda rođenja, smrti, starosti i bolesti, odvojenost, sloboda od zapletenosti u odnose s djecom i ženom, dom i ostalo, staloženost u prijatnim i neprijatnim okolnostima, neprestana neokaljana devocija

prema Meni, težnja ka životu na usamljenom mjestu, odsustvo vezanosti za druženje s velikim brojem ljudi, prihvaćanje važnosti samospoznaje i filozofska potraga za Apsolutnom Istinom - sve to proglašavam znanjem, a sve ostalo je neznanje.

SMISAO: Manje inteligentni ljudi ponekad pogrešno misle da je znanje interakcija polja djelatnosti. U stvari, ovdje je izložen pravi proces znanja. Ako prihvatimo taj proces, postoji mogućnost prilaženja Apsolutnoj Istini. Ovaj proces nije interakcija dvadeset četiri elementa, kao što je prethodno bilo opisano, već proces kojim se možemo osloboditi zapletenosti u te elemente. Utjelovljena duša je zarobljena u tijelu, prekrivaču sačinjenom od dvadeset četiri elementa, i procesom znanja koji je ovdje opisan se može osloboditi tijela. Od svih elemenata procesa znanja, najvažniji je opisan u prvom redu jedanaestog stiha. Mayi cananya-yogena bhaktir avyabharini: proces znanja dostiže vrhunac u neokaljanom predanom služenju Gospodina. Stoga, ako se netko ne posveti, ili nije sposoban posvetiti se, transcendentalnom služenju Gospodina, ostalih devetnaest odlika nisu od posebne važnosti. Ali ako se posveti predanom služenju u punoj svjesnosti Krsne, samim tim u sebi razvija ostalih devetnaest odlika. U Śrimad-Bhagavatamu (5.18.12) je rečeno - yasyasti bhaktir bhagavaty akiwcana sarvair gunaic tatra samasate surah. U onome tko je dostigao nivo

predanog služenja razvijaju se sve dobre odlike znanja. Princip prihvaćanja duhovnog učitelja spomenut u osmom stihu je od suštinske važnosti. On je najvažniji čak i za onoga tko se posveti predanom služenju. Transcendentalni život počinje s prihvaćanjem vjerodostojnog duhovnog učitelja. Svevišnja Božanska Osoba Śri Krsna ovdje jasno kaže da je ovaj proces znanja pravi put. Sve ostalo je besmislena špekulacija.

Što se tiče znanja koje je ovdje izloženo, njegovi elementi se mogu analizirati na sljedeći način. Poniznost znači da ne bismo trebali žudjeti za zadovoljstvom da nam drugi ukazuju počast. Materijalno shvaćanje života budi u nama žarku želju da nam drugi ukazuju počast, ali s točke gledišta čovjeka koji ima savršeno znanje - koji zna da nije ovo tijelo - sve što se odnosi na tijelo, bilo da je čast ili nečast je beskorisno. Ne bismo trebali žudjeti za tom materijalnom varkom. Ljudi jako žele biti poznati po svojoj religioznosti i zato se ponekad, ne shvaćajući principe religije, pridružuju nekoj grupi koja ne slijedi principe religije i žele biti poznati kao religiozni učitelji. Što se tiče istinskog napretka u duhovnoj nauci, osoba se treba testirati. Koliko je napredovala može prosuditi po ovim odlikama.

Obično se smatra da nenasilje znači ne ubijati ili ne uništavati tijelo, ali u stvari nenasilje znači ne nanositi drugima patnje. Ljudi su zarobljeni neznanjem u materijalnom shvaćanju života i stalno ispaštaju zbog materijalnih bijeda. Stoga, ako ne nastojimo uzdići ljude do duhovnog znanja, vršimo nasilje. Trebamo pokušati najbolje što možemo da ljudima damo pravo znanje, tako da mogu biti prosvjetljeni i izbavljeni iz materijalne zapletenosti. To je nenasilje.

Trpeljivost znači da trebamo naučiti podnositi uvrede i nepoštivanje drugih. Ako netko nastoji napredovati u duhovnom znanju, drugi će mu nanositi mnogo uvreda i ophoditi se prema njemu bez poštovanja. To se može očekivati, jer je materijalna priroda tako uređena. Čak je i petogodišnji dječak Prahlada, koji je njegovao duhovno znanje, bio izložen opasnosti kada se njegov otac usprotivio njegovoj devociji. Otac ga je na mnogo načina pokušao ubiti, ali Prahlada je to podnosio. Tako se možemo suočiti s mnogo prepreka na putu napredovanja u duhovnom znanju, ali trebamo biti trpeljivi i odlučno nastaviti napredovati.

Jednostavnost znači da trebamo bez dvoličnosti biti tako otvoreni da čak i neprijatelju možemo otkriti pravu istinu. Što se tiče prihvaćanja duhovnog učitelja, to je od suštinske važnosti, jer bez uputstava vjerodostojnog duhovnog učitelja ne možemo napredovati u duhovnoj nauci. Učenik treba prići duhovnom učitelju sa svom poniznošću i ponuditi se da ga služi na svaki način tako da duhovni učitelj bude zadovoljan i podari mu sve blagoslove. Pošto je vjerodostojni duhovni učitelj predstavnik Krsne, ako podari učeniku blagoslove, učenik će zahvaljujući njima odmah postati napredan, bez slijedenja regulativnih principa. Ili, onaj tko bez ustezanja služi duhovnog učitelja može lakše slijediti regulativne principe.

Čistoća je prijeko potrebna za napredovanje u duhovnom životu. Postoje dvije vrste čistoće: vanjska i unutrašnja. Vanjska čistoća se održava kupanjem, a unutrašnja čistoća neprestanim mišljenjem na Krsnu i pjevanjem Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare. Taj proces čisti um od nagomilane prašine prošle karme.

Postojanost znači da trebamo biti vrlo odlučni da napredujemo u duhovnom životu. Bez takve odlučnosti ne možemo vidno napredovati. Samoovladanost znači da ne trebamo prihvatiti ništa što predstavlja smetnju na putu duhovnog napretka. Trebamo se naviknuti djelovati na taj način i odbaciti sve što je protivno putu duhovnog napretka. To je pravo odricanje. Osjetila su tako snažna da uvijek žude za osjetilnim uživanjem. Ne bismo trebali udovoljavati tim nepotrebnim

zahtjevima. Osjetila trebamo zadovoljiti samo da bismo održali tijelo u dobrom stanju, tako da možemo izvršavati svoju dužnost na putu napredovanja u duhovnom životu. Najvažnije i najneobuzdanije osjetilo je jezik. Ako netko može kontrolirati jezik, onda će najvjerojatnije moći kontrolirati i druga osjetila. Uloga jezika je kušanje i vibriranje. Zato, prema sistematskim pravilima, jezik uvijek treba kušati ostatke hrane ponuđene Krsni i pjevati Hare Krsna. Što se tiče očiju, ne trebamo im dozvoliti da gledaju ništa osim prekrasnog oblika Krsne. Tako možemo kontrolirati oči. Slično tome, uši trebaju slušati o Krsni, a nos mirisati cvijeće ponuđeno Krsni. To je proces predanog služenja i iz ovih stihova možemo shvatiti da Bhagavad-gita jednostavno objašnjava nauku o predanom služenju. Predano služenje je glavni i jedini cilj. Neinteligentni komentatori Bhagavad-gite pokušavaju skrenuti pažnju čitatelja na druge teme, ali u Bhagavad-giti nema druge teme osim predanog služenja.

Lažni ego je prihvaćanje tijela kao jastva. Kada shvatimo da nismo tijelo već duhovna duša, dolazimo do svog pravog ega. Ego postoji. Lažni ego se osuđuje, ali pravi ego ne. U vedskoj literaturi (Brhad-aranyaka Upanisada 1.4.10) je rečeno - aham brahmasmi: "Ja sam Brahman, ja sam duh". To "Ja sam", osjećaj ega, postoji i u oslobođenom stadiju samospoznaje. Taj osjećaj "Ja sam" je ego, ali kada se odnosi na ovo nestvarno tijelo, naziva se lažni ego. Kada se osjećaj "Ja sam" odnosi na stvarnost, to je pravi ego. Neki filozofi kažu da trebamo odbaciti ego, ali mi ne možemo odbaciti ego, jer ego znači identitet. Naravno, lažno poistovjećivanje s tijelom moramo odbaciti.

Trebamo pokušati shvatiti patnje koje potječu od prihvaćanja rođenja, starosti, bolesti i smrti. U raznim vedskim spisima postoje opisi rođenja. U Śrīmad-Bhagavatamu su vrlo slikovito opisani život nerođenog, boravak djeteta u maternici majke, njegovo ispaštanje, itd. Trebamo jasno shvatiti da je rađanje patnja. Pošto smo zaboravili koliko ispaštamo u maternici majke, ne tražimo nikakvo rješenje za uzastopno rađanje i umiranje. U vrijeme smrti živo biće biva izloženo svim vrstama patnje i one su također opisane u autoritativnim spisima. O tome trebamo diskutirati. Što se tiče bolesti i starosti, svatko stječe praktično iskustvo. Nitko ne želi biti bolestan i star, ali to se ne može izbjeći. Ako nemamo pesimistički pogled na ovaj materijalni život, uzevši u obzir patnje rođenja, smrti, starosti i bolesti, nećemo imati podsticaj za napredovanje u duhovnom životu.

Što se tiče nevezanosti za djecu, ženu i dom, to ne znači da prema njima ne trebamo ništa osjećati. Oni su prirodni predmeti privrženosti. Ali kada nisu povoljni za duhovni napredak, ne trebamo biti vezani za njih. Najbolji proces unošenja sreće u dom je svjesnost Krsne. Čovjek treba samo pjevati Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare, prihvatiti ostatke hrane ponuđene Krsni, razgovarati o knjigama kao što su Bhagavad-gita i Śrīmad-Bhagavatam i obožavati Božanstvo. Te četiri stvari će ga učiniti sretnim. Na taj način treba poučiti članove svoje obitelji. Članovi obitelji mogu ujutro i navečer sjesti i zajedno pjevati Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare. Ako može tako oblikovati svoj obiteljski život da bi razvio svjesnost Krsne, slijedeći ta četiri principa, nema potrebe ostavljati obiteljski život i prihvaćati odvojeni red života. Ali ako obiteljski život nije povoljan za duhovni napredak, treba ga ostaviti. Da bismo spoznali ili služili Krsnu moramo žrtvovati sve, kao što je Arjuna učinio. Arjuna nije htio ubiti članove svoje obitelji, ali kada je shvatio da su oni prepreke u njegovoj spoznaji Krsne, prihvatio je uputstvo Krsne, borio se i ubio ih. U svakom slučaju, ne trebamo biti vezani za sreću i nesreću obiteljskog života, jer u ovom svijetu nije moguće biti potpuno sretan ili potpuno nesretan.

Sreća i nesreća su popratne pojave materijalnog života. Trebamo naučiti podnositi ih, kao što se savjetuje u Bhagavad-giti. Dolazak i odlazak sreće i nesreće ne možemo nikada spriječiti. Zato trebamo biti odvojeni od materijalističkog načina života i samim tim stalno u sreći i u nesreći. Obično, kada dobijemo nešto poželjno postajemo vrlo sretni, a kada dobijemo nešto nepoželjno postajemo nesretni. Ali ako smo utemeljeni na duhovnom položaju, te stvari nas neće uznemiravati. Da bismo dostigli taj nivo moramo nepokolebljivo predano služiti. Predano služiti Krsnu bez odstupanja znači slijediti devet procesa predanog služenja - pjevanje, slušanje, obožavanje, odavanje poštovanja, itd. - kao što je opisano u posljednjem stihu devetog poglavlja. Taj proces trebamo slijediti.

Kada se prilagodimo duhovnom načinu života, prirodno nećemo željeti družiti se s materijalističkim ljudima. To bi se protivilo našoj naravi. Osoba može sebe testirati vidjevši koliko je sklona životu na usamljenom mjestu, bez nepoželjnog društva. Bhakta prirodno nema ukus za nepotrebne zabave ili odlaske u kino i na društvene priredbe, jer shvaća da je sve to samo gubljenje vremena. Ima mnogo istraživača i filozofa koji proučavaju seksualni život ili neku drugu temu, ali prema Bhagavad-giti takav istraživački rad i filozofska špekulacija nemaju nikakvu

vrijednost. Manje ili više su besmisleni. Prema Bhagavad-giti, trebamo filozofskim rasuđivanjem istražiti prirodu duše. Trebamo istraživati da bismo shvatili jastvo. To se ovdje preporučuje.

Što se tiče samospoznaje, ovdje je rečeno da je bhakti-yoga posebno praktična. Čim je riječ o devociji, podrazumijeva se da postoji odnos između Nad-duše i osobne duše. Osobna duša i Nad-duša ne mogu biti istovjetne, barem ne u shvaćanju bhakti, devocijskom shvaćanju života. Osobna duša služi Vrhovnu Dušu vječno, nityam, kao što je jasno rečeno. Tako je bhakti, ili predano služenje, vječno. Trebamo biti utemeljeni u tom filozofskom uvjerenju.

U Šrimad-Bhagavatamu (1.2.11) je objašnjeno: vadanti tat tattva-vidas tattvam yaj jwanam advayam. "Oni koji zaista poznaju Apsolutnu Istinu znaju da se Jastvo spoznaje u tri različite faze, kao Brahman, Paramatma i Bhagavan." Bhagavan je posljednja riječ u spoznaji Apsolutne Istine; stoga trebamo dostići taj nivo razumijevanja Svevišnje Božanske Osobe i tako predano služiti Gospodina. To je savršenstvo znanja.

Ovaj proces, koji počinje s poniznošću i nastavlja se do spoznaje Vrhovne Istine, Apsolutne Božanske Osobe, nalikuje stepenicama koje počinju od prizemlja i nastavljaju se do najvišeg kata. Na tim stepenicama ima puno ljudi koji su došli do prvog, drugog ili trećeg kata, itd., ali ako netko ne dođe do najvišeg kata -razumijevanja Krsne - nalazi se na nižem nivou znanja. Ako se želi nadmetati s Bogom i u isto vrijeme napredovati u duhovnom životu, bit će osujećen. Ovdje je jasno rečeno da razumijevanje nije moguće bez poniznosti. Onaj tko misli za sebe da je Bog je najnadmeniji. Iako ga zakoni materijalne prirode uvijek udaraju, živo biće zbog neznanja misli: "Ja sam Bog". Stoga je amanitva, poniznost, početak znanja. Trebamo biti ponizni i znati da smo podređeni Svevišnjem Gospodinu. Živo biće postaje podređeno materijalnoj prirodi zato što se pobunilo protiv Svevišnjeg Gospodina. To moramo znati i biti uvjereni u tu istinu.

STIH 13

ज्ञेयं यत्तत्प्रवक्ष्यामि यज्ज्ञात्वाऽमृतमश्नुते ।
अनादिमत्परं ब्रह्म न सत्तन्नासदुच्यते ॥१३॥

jweyam yat tat pravaksyami

anadi mat-param brahma

jweyam - *predmet znanja;*

yat - *koji;*

tat - *to;*

pravaksyami - *sada ću ti objasniti;*

yat - *koje;*

jnatva - *kada zna;*

amrtam - *nektar;*

acnute - *osoba kuša;*

anadi - *bez početka;*

mat-param - *podređen Meni;*

brahma - *duh;*

na - *niti;*

sat - *uzrok;*

tat - *to;*

na - *niti;*

asat - *posljedica;*

ucyate - *kaže se da je;*

yaj jwatvamrtam acnute

na sat tan nasad ucyate

Sada ću ti objasniti predmet znanja. Znajući to kušat ćeš vječnost. Brahman, duh, koji nema početka i koji je podređen Meni, leži iznad uzroka i posljedice ovog materijalnog svijeta.

SMISAO: Gospodin je objasnio polje djelatnosti i poznavao polja. Također je objasnio proces razumijevanja poznavao polja djelatnosti. Sada počinje objašnjavati predmet znanja, prvo dušu, a potom Nad-dušu. Zahvaljujući znanju o poznavao, duši i Nad-duši, osoba može uživati u nektaru života. Kao što je bilo objašnjeno u drugom poglavlju, živo biće je vječno. To je ovdje

potvrđeno. Ne postoji točan datum kada je jiva rođena. Nitko ne može utvrditi kada se jivatma manifestirala od Svevišnjeg Gospodina. Zato nema početka. Vedska literatura to potvrđuje: na jayate mriyate va vipaccit (Katha Upanisada 1.2.18). Poznavatelj tijela se nikada ne rađa niti umire i pun je znanja.

U vedskoj literaturi (Cvetacvatara Upanisada 6.16) je također rečeno da je Svevišnji Gospodin kao Nad-duša pradhana-ksetrajwa-patir gunecah, glavni poznavatelj tijela i gospodar triju guna materijalne prirode. U smrtiju je rečeno: dasa-bhuto harer eva nanyasyaiva kadacana. Živa bića vječno služe Svevišnjem Gospodinu. To je potvrdio Gospodin Caitanya u Svojim učenjima. Stoga se opis Brahmana u ovom stihu odnosi na osobnu dušu. Kada se riječ Brahman odnosi na živo biće, smatra se da je ono vijwanabrahma, za razliku od ananda-brahme. Ananda-brahma je Vrhovni Brahman, Božanska Osoba.

STIH 14

सर्वतः पाणिपादं तत्सर्वतोऽक्षिशिरोमुखम् ।
सर्वतः श्रुतिमल्लोके सर्वमावृत्य तिष्ठति ॥१४॥

sarvatah pani-padam tat sarvato 'ksi-ciro-mukham
sarvatah crutimal loke sarvam avrtya tisthati
sarvatah - svuda;
pani - ruke;
padam - noge;
tat - ovom;
sarvatah - svuda;
aksi - oči;
cirah - glave;
mukham - lica;
sarvatah - svuda;
cruti-mat - ima uši;
loke - u svijetu;
sarvam - sve;
avrtya - obuhvaćajući;
tisthati - postoji;

Njegove ruke i noge, oči, glave, lica i uši se prostiru svuda. Na taj način Nad-duša postoji, prožimajući sve.

SMISAO: Kao što sunce postoji šireći svoje bezbrojne zrake, tako postoji Nad-duša, Svevišnja Božanska Osoba. Gospodin postoji u Svom sveprožimajućem obliku i u Njemu postoje sva osobena živa bića, počev od prvog velikog učitelja, Brahme, sve do malih mrava. Postoji bezbroj glava, nogu, ruku i očiju i bezbroj živih bića. Sve to postoji u Nad-duši, koja sve održava. Prema tome, Nad-duša je sveprožimajuća. Međutim, osobna duša ne može reći da se njene ruke, noge i oči prostiru svuda. To nije moguće. Ako misli da pod utjecajem neznanja nije svjesna da se njene ruke i noge prostiru svuda, ali da će kada dostigne pravo znanje postati toga svjesna, njeno mišljenje je proturječno. To znači da osobna duša nije vrhovna, jer je uslovljena materijalnom prirodom. Svevišnji se razlikuje od osobne duše. Svevišnji Gospodin može Svoju ruku ispružiti bezgranično daleko; osobna duša to ne može. U Bhagavad-giti Gospodin kaže da će prihvatiti cvijet, plod ili vodu, koje Mu netko ponudi. Ako je Gospodin daleko, kako može prihvaćati stvari? To je Gospodinova svemoć: iako prebiva u Svom prebivalištu, daleko, daleko od Zemlje, može ispružiti Svoju ruku da prihvati ono što netko ponudi. To je Njegova moć. U Brahma-samhiti (5.37) je rečeno - goloka eva nivasaty akhilatma-bhutah: iako se uvijek zabavlja na Svojoj transcendentalnoj planeti, sveprožimajući je. Osobna duša ne može tvrditi da je sveprožimajuća. Prema tome, ovaj stih opisuje Vrhovnu Dušu, Božansku Osobu, a ne osobnu dušu.

STIH 15

सर्वेन्द्रियगुणाभासं सर्वेन्द्रियविवर्जितम् । असक्तं सर्वभृच्चैव निर्गुणं गुणभोक्तृ च ॥१५॥

sarvendriya-gunabhasam sarvendriya-vivarjitam
asaktam sarva-bhrc caiva nirgunam guna-bhoktr ca

sarva - svih;
indriya - osjetila;
guna - odlika;
abhasam - prvobitni izvor;
sarva - svih;
indriya - osjetila;
vivarjitam - bez;
asaktam - nevezan;
sarva-bhrt - održavatelj svih živih bića;
ca - također;
eva - svakako;
nirgunam - bez materijalnih odlika;
guna-bhoktr - gospodar guna;
ca - također;

Nad-duša je prvobitni izvor svih osjetila, a ipak nema osjetila. Nije vezana, iako održava sva živa bića. Transcendentalna je prema gunama prirode i u isto vrijeme je gospodar svih guna materijalne prirode.

SMISAO: Svevišnji Gospodin, iako je izvor svih osjetila živih bića, nema materijalna osjetila kao živa bića. U stvari, osobne duše imaju duhovna osjetila, ali u uslovljenom životu njihova osjetila su prekrivena materijalnim elementima i zato se aktivnosti osjetila ispoljavaju kroz materiju. Osjetila Svevišnjeg Gospodina nisu tako prekrivena. Njegova osjetila su transcendentalna i zato se nazivaju nirguna. Guna znači materijalne odlike, ali Njegova osjetila nisu prekrivena materijom. Trebamo shvatiti da Njegova osjetila nisu kao naša. Iako je izvor svih naših osjetilnih aktivnosti, On ima Svoja transcendentalna osjetila, koja nisu zagađena. To je vrlo lijepo objašnjeno u Cvetacvatara Upanisadi (3.19) u stihu apani-pado javano grahita. Svevišnja Božanska Osoba nema ruke koje su materijalno zagađene, ali ima Svoje ruke i prihvaća svaku žrtvu koju Mu netko ponudi. To je razlika između uslovljene duše i Nad-duše. On nema materijalne oči, ali ima oči - kako bi inače mogao vidjeti? On vidi sve - prošlost, sadašnjost i budućnost. On živi u srcu živog bića i zna što smo učinili u prošlosti, što činimo sada i što nas očekuje u budućnosti. To je potvrđeno u Bhagavad-giti: On zna sve, ali Njega nitko ne zna. Rečeno je da Svevišnji Gospodin nema noge poput nas, ali može putovati prostorom jer ima duhovne noge. Drugim riječima, Gospodin nije neosoban; On ima oči, noge, ruke i sve ostalo i mi, pošto smo dijelovi i čestice Svevišnjeg Gospodina, također imamo sve to. Ali Njegove ruke, noge, oči i osjetila nisu zagađeni materijalnom prirodom.

Bhagavad-gita potvrđuje da se Gospodin pojavljuje Svojom unutrašnjom moći takav kakav jest. On nije zagađen materijalnom energijom, jer je gospodar materijalne energije. Iz vedske literature saznajemo da je čitavo Njegovo tijelo duhovno. On ima Svoj vječni oblik, koji se naziva sac-cid-ananda-vigraha. On je pun sveg obilja. Vlasnik je sveg bogatstva i sve energije. Najinteligentniji je i pun je znanja. To su neki od simptoma Svevišnje Božanske Ličnosti. On je održavatelj svih živih bića i svjedok svih aktivnosti. Iz vedske literature možemo shvatiti da je Svevišnji Gospodin uvijek transcendentalan. Iako ne vidimo Njegovu glavu, lice, ruke ili noge, On ih ima i kada se uzdignemo na transcendentalni nivo možemo vidjeti Gospodinov oblik. Zbog materijalno zagađenih osjetila, ne možemo vidjeti Njegov oblik. Zato impersonalisti, koji su još uvijek pod materijalnim utjecajem, ne mogu shvatiti Božansku Osobu.

बहिरन्तश्च भूतानामचरं चरमेव च ।
सूक्ष्मत्वात्तदविज्ञेयं दूरस्थं चान्तिके च तत् ॥१६॥

bahir antac ca bhutanam acaram caram eva ca
suksmatvat tad avijweyam dura-stham cantike ca tat

bahih - *izvan*;
antah - *unutar*;
ca - *također*;
bhutanam - *svih živih bića*;
acaram - *nepokretnih*;
caram - *pokretnih*;
eva - *također*;
ca - *i*;
suksmatvat - *pošto je suptilna*;
tat - *ona*;
avijweyam - *nespoznatljiva*;
durastham - *daleko*;
ca - *također*;
antike - *blizu*;
ca - *i*;
tat - *ona*;

Vrhovna Istina postoji izvan i unutar svih pokretnih i nepokretnih živih bića. Pošto je suptilna, ne može se vidjeti ili spoznati materijalnim osjetilima. Iako je jako daleko, vrlo je blizu svih živih bića.

SMISAO: Iz vedске literature saznajemo da Narayana, Vrhovna Osoba, prebiva i izvan i unutar svakog živog bića. On je prisutan i u duhovnim i u materijalnim svjetovima. Iako je jako daleko, ipak se nalazi pored nas. To su izjave vedске literature. Asino duram vrajati cayano yati sarvatah (Katha Upanisada 1.2.21). Pošto je uvijek obuzet transcendentalnim blaženstvom, ne možemo shvatiti kako uživa u Svom punom obilju. Ne možemo vidjeti ili shvatiti ovim materijalnim osjetilima. Zato je u vedskim spisima rečeno da Ga naš materijalni um i osjetila ne mogu shvatiti. Ali onaj tko je pročistio svoj um i osjetila svjesnošću Krsne u predanom služenju može Ga neprestano vidjeti. U Brahma-samhiti je rečeno da bhakta koji je razvio ljubav prema Vrhovnom Bogu može vidjeti Boga uvijek, neprestano. U Bhagavad-giti (11.54) je potvrđeno da se Gospodin može vidjeti i shvatiti samo predanim služenjem. Bhaktya tv ananyaya cakyah.

STIH 17

अविभक्तं च भूतेषु विभक्तमिव च स्थितम् ।
भूतभर्तृ च तज्ज्ञेयं ग्रसिष्णु प्रभविष्णु च ॥१७॥

avibhaktam ca bhutesu vibhaktam iva ca sthitam
bhuta-bhartr ca taj jweyam grasisnu prabhavisnu ca

avibhaktam - *nije podijeljena*;
ca - *također*;
bhutesu - *u svim živim bićima*;
vibhaktam - *podijeljena*;

On je izvor svjetlosti u svim svjetlećim predmetima. On je iznad tame materije i nije ispoljen. On je znanje, predmet znanja i cilj znanja. On se nalazi u svačijem srcu.

SMISAO: Nad-duša, Svevišnja Božanska Osoba je izvor svjetlosti u svim svjetlećim predmetima i nebeskim tijelima kao što su sunce, mjesec i zvijezde. Iz vedске literature saznajemo da u duhovnom carstvu nema potrebe za suncem i mjesecom, jer je obasjano blistavim sjajem Svevišnjeg Gospodina. Taj brahmajyoti, Gospodinov duhovni sjaj je u materijalnom svijetu prekriven mahat-tattvom, materijalnim elementima. Zato su nam u ovom materijalnom svijetu za svjetlost potrebni sunce, mjesec, elektricitet, itd. Ali u duhovnom svijetu nema potrebe za takvim stvarima. U vedskoj literaturi je jasno rečeno da Njegov blistavi sjaj obasjava sve. Stoga je jasno da se On ne nalazi u materijalnom svijetu. On se nalazi u duhovnom svijetu, daleko, daleko na duhovnom nebu. To je potvrđeno u vedskoj literaturi. Adityavarnam tamasah parastat (Cvetacvatara Upanisada 3.8). On je kao sunce, vječno blistav, ali je daleko, daleko iznad tame ovog materijalnog svijeta.

Njegovo znanje je transcendentalno. Vedska literatura potvrđuje da je Brahman koncentrirano transcendentalno znanje. Onome tko želi biti prenijet u taj duhovni svijet znanje daje Svevišnji Gospodin koji se nalazi u srcu svih živih bića. Jedna vedska mantra (Cvetacvatara Upanisada 6.18) kaže: tam ha devam atma-buddhi-prakacam mumuksur vai caranam aham prapadye. Ako osoba želi oslobođenje, mora se predati Svevišnjoj Božanskoj Osobi. Što se tiče cilja krajnjeg znanja, on je također potvrđen u vedskoj literaturi: tam eva viditvati mrtyum eti. "Samo spoznajući Njega osoba može nadići granicu rođenja i smrti." (Cvetacvatara Upanisada 3.8)

Gospodin se nalazi u svačijem srcu kao vrhovni upravitelj. Noge i ruke Svevišnjeg se prostiru svuda, ali to se ne može reći za osobnu dušu. Stoga moramo priznati da postoje dva poznavatelja polja djelatnosti - osobna duša i Nad-duša. Noge i ruke živog bića se nalaze na jednom mjestu, ali Krsnine ruke i noge se nalaze svuda. To je potvrđeno u Cvetacvatara Upanisadi (3.17): sarvasya prabhun icanam sarvasya caranam brhat. Ta Svevišnja Božanska Osoba, Nad-duša je prabhu ili gospodar svih živih bića; stoga je konačno utočište svih živih bića. Tako se ne može poreći činjenica da se Vrhovna Nad-duša i osobna duša uvijek razlikuju.

STIH 19

**इति क्षेत्रं तथा ज्ञानं ज्ञेयं चोक्तं समासतः ।
मद्भक्त एतद्विज्ञाय मद्भावायोपपद्यते ॥१९॥**

iti ksetram tatha jwanam jweyam coktam samasatah
mad-bhakta etad vijwaya mad-bhavayopapadyate

iti - tako;

ksetram - polje djelatnosti (tijelo);

tatha - također;

jwanam - znanje;

jweyam - predmet znanja;

ca - također;

uktam - opisao;

samasatah - sažeto;

mat-bhaktah - Moj bhakta;

etat - sve to;

vijwaya - nakon što shvati;

mat-bhavaya - Moju prirodu;

upapadyate - dostiže;

Tako sam sažeto opisao polje djelatnosti [tijelo], znanje i predmet znanja. Samo Moji bhakte to mogu potpuno shvatiti i tako dostići Moju prirodu.

SMISAO: Gospodin je sažeto opisao tijelo, znanje i predmet znanja. To znanje obuhvaća znanje o tri stvari: poznavaoću, predmetu znanja i procesu saznavanja. Cjelokupno znanje o njima se naziva vijwana, ili nauka o znanju. Savršeno znanje mogu neposredno shvatiti Gospodinovi

neokaljani bhakte. Drugi ga nisu sposobni shvatiti. Monisti kažu da u krajnjem stadiju ta tri činioca postaju jedno, ali bhakte to ne prihvaćaju. Imati i razviti znanje znači shvatiti sebe u svjesnosti Krsne. Mi smo vođeni materijalnom svjesnošću, ali čim prenesemo svu svoju svjesnost na Krsnine aktivnosti i spoznamo da je Krsna sve, dostižemo pravo znanje. Drugim riječima, znanje nije ništa drugo do početni stadij savršenog razumijevanja predanog služenja. To će biti jasno objašnjeno u petnaestom poglavlju.

Ukratko, možemo zaključiti da šesti i sedmi stih, počev s maha-bhutani i nastavljaajući s cetana dhrtih, analiziraju materijalne elemente i određene manifestacije životnih simptoma. Oni se spajaju da bi oblikovali tijelo ili polje djelatnosti. Stihovi 8 do 12, počev s amanitvam i nastavljaajući s tattva jwanartha-darcanam opisuju proces znanja kojim se mogu shvatiti oba poznavaoce polja djelatnosti, duša i Nad-duša. Stihovi 13 do 18, počev s anadi mat-param i nastavljaajući s hrdi sarvasya visthitam, opisuju dušu i Svevišnjeg Gospodina, ili Nad-dušu.

Tako su opisana tri predmeta: polje djelatnosti (tijelo), proces razumijevanja i duša i Nad-duša. Ovdje je posebno opisano da samo Gospodinovi neokaljani bhakte mogu jasno shvatiti ta tri predmeta. Za takve bhakte Bhagavad-gita je izuzetno korisna; oni su ti koji mogu dostići vrhovni cilj, prirodu Svevišnjeg Gospodina, Krsne. Drugim riječima, samo bhakte mogu shvatiti Bhagavad-gitu i steći željeni rezultat; drugi to ne mogu.

STIH 20

प्रकृतिं पुरुषं चैव विद्ध्यनादी उभावपि ।
विकारांश्च गुणांश्चैव विद्धि प्रकृतिसंभवान् ॥२०॥

prakrtim purusam caiva viddhy anadi ubhav api
vikaramc ca gunamc caiva viddhi prakrti-sambhavan

prakrtim - materijalna priroda;
purusam - živa bića;
ca - također;
eva - svakako;
viddhi - moraš znati;
anadi - bez početka;
ubhau - oboje;
api - također;
vikaran - preobražaji;
ca - također;
gunan - tri gune prirode;
ca - također;
eva - svakako;
viddhi - znaj;
prakrti - materijalna priroda;
sambhavan - proizvela;

Trebaš shvatiti da materijalna priroda i živa bića nemaju početka. Njihovi preobražaji i odlike materije su tvorevine materijalne prirode.

SMISAO: Zahvaljujući znanju iznijetom u ovom poglavlju možemo shvatiti tijelo (polje djelatnosti) i poznavaoce tijela (osobenu dušu i Nad-dušu). Tijelo je polje djelatnosti i sačinjeno je od materijalne prirode. Osobna duša koja je utjelovljena i koja uživa u aktivnostima tijela je purusa, ili živo biće. Ona je jedan poznavatelj, a drugi poznavatelj je Nad-duša. Naravno, trebamo shvatiti da su i Nad-duša i osobno biće različite manifestacije Svevišnje Božanske Osobe. Živo biće pripada kategoriji Njegove energije, a Nad-duša kategoriji Njegove osobne ekspanzije.

I materijalna priroda i živo biće su vječni. To znači da su postojali prije stvaranja. Materijalna manifestacija nastaje iz energije Svevišnjeg Gospodina, kao i živa bića, ali živa bića su viša energija. I živa bića i materijalna energija su postojali prije manifestacije ovog kozmosa. Materijalna priroda je bila apsorbirana u Svevišnjoj Božanskoj Osobi, Maha-Visnuu, i kada je bilo

Vedama (Mundaka Upanisada 3.1.1) na sljedeći način: dva suparna sayuja sakhayah. Svevišnji Gospodin je tako ljubazan prema živom biću da uvijek prati osobnu dušu i u svim okolnostima je prisutan kao Nad-duša, ili Paramatma.

STIH 22

पुरुषः प्रकृतिस्थो हि भुङ्क्ते प्रकृतिजान्गुणान् ।
कारणं गुणसङ्गोऽस्य सदसद्योनिजन्मसु ॥२२॥

purusah prakrti-stho hi bhugkte prakrti-jan gunan
karanam guna-saggo 'sya sad-asad-yoni-janmasu

purusah - *živo biće*;
prakrti-sthah - *nalazi se u materijalnoj energiji*;
hi - *svakako*;
bhugkte - *uživa*;
prakrti-jan - *tvorevine materijalne prirode*;
gunan - *gune prirode*;
karanam - *uzrok*;
guna-saggah - *druženje s gunama prirode*;
asya - *živo biće*;
sat-asat - *u dobrim i lošim*;
yoni - *vrstama života*;
janmasu - *rađa se*;

Živo biće u materijalnoj prirodi tako slijedi putove života, uživajući u tri gune prirode. To je posljedica njegovog druženja s materijalnom prirodom. Tako nailazi na dobro i zlo u raznim vrstama života.

SMISAO: Ovaj stih je veoma važan za razumijevanje seljenja živog bića iz jednog tijela u drugo. U drugom poglavlju je bilo objašnjeno da se živo biće seli iz jednog tijela u drugo kao što osoba mijenja odjeću. Njegova vezanost za materijalno postojanje je uzrok te promjene odjeće. Sve dok je opčinjeno ovom nestvarnom manifestacijom, mora nastaviti seliti se iz jednog tijela u drugo. Pošto želi vladati materijalnom prirodom, biva stavljeno u takve nepoželjne okolnosti. Pod utjecajem materijalne želje, ponekad se rađa kao polubog, ponekad kao čovjek, ponekad kao zvijer, ptica, crv, vodena životinja, sveti čovjek ili insekt. To se dešava. U svim slučajevima, živo biće misli da je gospodar okolnosti u kojima se nalazi, iako se nalazi pod utjecajem materijalne prirode.

Ovdje je objašnjeno kako živo biće biva stavljeno u takva različita tijela. To je posljedica njegovog druženja s različitim gunama prirode. Stoga se moramo uzdići iznad tri materijalne gune i utemeljiti na transcendentnom položaju. To se zove svjesnost Krsne. Ako osoba nije utemeljena u svjesnosti Krsne, njena materijalna svjesnost će je primorati na prelazak iz jednog tijela u drugo, jer od pradavnih vremena ima materijalne želje. Ali to shvaćanje mora promijeniti. Do te promjene može doći samo ako sluša autoritativne izvore. Najbolji primjer je Arjuna, koji sluša nauku o Bogu od Krsne. Ako se podvrgne procesu slušanja, živo biće će izgubiti svoju dugu gajenu želju za vladanjem materijalnom prirodom i postupno, razmjerno smanjivanju te dugotrajne želje za vladanjem, početak će uživati u duhovnoj sreći. U vedskoj mantri je rečeno da živo biće uživa u svom vječnom blaženom životu razmjerno učenosti koju razvije družeći se sa Svevišnjom Božanskom Osobom.

STIH 23

उपद्रष्टानुमन्ता च भर्ता भोक्ता महेश्वरः । परमात्मेति चाप्युक्तो देहेऽस्मिन्पुरुषः परः ॥२३॥

upadrastanumanta ca bharta bhokta mahecvarah
paramatmeti capy ukto dehe 'smin purusah parah

upadrasta - *nadgleda*;
anumanta - *odobrava*;
ca - *također*;
bharta - *gospodar*;
bhokta - *vrhovni uživatelj*;
maha-icvarah - *Svevišnji Gospodin*;
parama-atma - *Nad-duša*;
iti - *također*;
ca - *i*;
api - *zaista*;
uktah - *rečeno je*;
dehe - *u tijelu*;
asmin - *taj*;
purusah - *uživatelj*;
parah - *transcendentalni*;

U ovom tijelu postoji još jedan uživatelj, transcendentalni uživatelj, Gospodin, vrhovni vlasnik, koji nadgleda i odobrava i koji je poznat kao Nad-duša.

SMISAO: Ovdje je rečeno da je Nad-duša, koja prati osobenu dušu, reprezentacija Svevišnjeg Gospodina. Paramatma nije obično živo biće. Pošto monistički filozofi smatraju da je poznavalac tijela jedan, misle da nema razlike između Nad-duše i osobne duše. Da bi to razjasnio, Gospodin kaže da Ga u svakom tijelu predstavlja Paramatma, koja se razlikuje od osobne duše. Paramatma je para, transcendentalna. Osobna duša uživa u djelatnostima određenog polja, ali Nad-duša je prisutna ne kao ograničeni uživatelj ili učesnik u tjelesnim aktivnostima već kao svjedok, nadglednik, odobravatelj i vrhovni uživatelj. Njeno ime je Paramatma, a ne atma i transcendentalna je. Atma i Paramatma se očito razlikuju. Noge i ruke Nad-duše, Paramatme, nalaze se svuda, ali to nije slučaj s osobnom dušom. Pošto je Paramatma Svevišnji Gospodin, prisutna je u tijelu uslovljene duše da bi odobrila njenu želju za materijalnim uživanjem. Bez odobrenja Vrhovne Duše, osobna duša ne može ništa učiniti. Osobna duša je bhukta, održavani, a Gospodin je bhokta, održavalac. Postoji bezbroj živih bića i Gospodin prebiva u njima kao prijatelj.

Činjenica je da je svako osobno živo biće vječno dio i čestica Svevišnjeg Gospodina i da je vrlo blisko povezano s Njim kao prijatelj. Ali živo biće ima sklonost odbacivanju odobrenja Svevišnjeg Gospodina i nezavisnog djelovanja, pokušavajući vladati materijalnom prirodom. Pošto ima tu sklonost naziva se rubnom energijom Svevišnjeg Gospodina. Živo biće može biti utemeljeno u materijalnoj ili duhovnoj energiji. Sve dok je uslovljeno materijalnom energijom, Svevišnji Gospodin kao njegov prijatelj Nad-duša, ostaje s njim samo da bi ga naveo da se vrati duhovnoj energiji. Gospodin ga uvijek žarko želi vratiti duhovnoj energiji, ali zbog svoje sićušne nezavisnosti osobno živo biće neprestano odbacuje društvo duhovnog svjetla. Zloupotreba nezavisnosti je uzrok njegove materijalne borbe u uslovljenoj prirodi. Gospodin ga zato uvijek poučava, iznutra i izvana. Izvana ga poučava kroz uputstva izložena u Bhagavad-giti, a iznutra pokušava uvjeriti živo biće da njegove aktivnosti na materijalnom polju ne vode ka pravoj sreći. "Samo ostavi to i vjeruj u Mene. Onda ćeš biti sretan" kaže On. Tako inteligentna osoba koja položi svoju vjeru u Paramatmu ili Svevišnju Božansku Osobu počinje napredovati ka blaženom vječnom životu znanja.

य एवं वेत्ति पुरुषं प्रकृतिं च गुणैः सह ।
सर्वथा वर्तमानोऽपि न स भूयोऽभिजायते ॥२४॥

ya evam vetti purusam prakrtim ca gunaih saha
sarvatha vartamano 'pi na sa bhuyo 'bhijayate

yah - *svatko tko*;
evam - *tako*;
vetti - *shvati*;
purusam - *živo biće*;
prakrtim - *materijalnu prirodu*;
ca - *i*;
gunaih - *gune materijalne prirode*;
saha - *sa*;
sarvatha - *na svaki način*;
vartamanah - *položaju*;
api - *usprkos*;
na - *nikada*;
sah - *on*;
bhuyah - *ponovo*;
abhijayate - *rađa se*;

Onaj tko shvati ovu filozofiju o materijalnoj prirodi, živom biću i interakciji guna prirode sigurno će dostići oslobođenje. Neće se ponovo roditi ovdje, bez obzira na sadašnji položaj.

SMISAO: Zahvaljujući jasnom razumijevanju materijalne prirode, Nad-duše, osobne duše i njihovog uzajamnog odnosa, osoba postaje dostojna da bude oslobođena i uzme utočište duhovne atmosfere i ne bude primorana vratiti se u ovu materijalnu prirodu. To je rezultat znanja. Svrha znanja je jasno shvatiti da je živo biće na neki način palo u materijalno postojanje. Svojim osobnim trudom u društvu autoriteta, svetih osoba i duhovnog učitelja, mora shvatiti svoj položaj i shvaćajući Bhagavad-gitu kao što ju je objasnila Svevišnja Božanska Osoba vratiti se duhovnoj svjesnosti, ili svjesnosti Krsne. Onda sigurno nikada više neće doći u ovo materijalno postojanje. Bit će prenijeto u duhovni svijet kako bi živjelo blaženim, vječnim životom znanja.

STIH 25

ध्यानेनात्मनि पश्यन्ति केचिदात्मानमात्मना ।
अन्ये साङ्ख्येन योगेन कर्मयोगेन चापरे ॥२५॥

dhyanenatmani pacyanti kecid atmanam atmana
anye sagkhyena yogena karma-yogena capare

dhyanena - *meditacijom*;
atmani - *u sebi*;
pacyanti - *vide*;
kecit - *neki*;
atmanam - *Nad-dušu*;
atmana - *umom*;
anye - *drugi*;
sagkhyena - *filozofskim razmatranjem*;
yogena - *sistemom joge*;
karma-yogena - *aktivnostima bez plodonosne želje*;
ca - *također*;

apare - neki;

Neki opažaju Nad-dušu u sebi meditacijom, neki njegovanjem znanja, a neki radom bez plodonosnih želja.

SMISAO: Što se tiče čovjekovog traganja za samospoznajom, Gospodin obavještava Arjunu da postoje dvije vrste uslovljenih duša. Ateisti, agnostici i skeptici nemaju osjećaj za duhovno razumijevanje. Ali pored njih, postoje osobe koje su vjerne u svom razumijevanju duhovnog života i koje se nazivaju introspektivnim bhaktama, filozofima i osobama koje su se odrekle plodonosnih rezultata. Oni koji uvijek pokušavaju dokazati monističko učenje također se ubrajaju u ateiste i agnostike. Drugim riječima, samo su bhakte Svevišnje Božanske Osobe najbolje utemeljeni u duhovnom razumijevanju, jer shvaćaju da iznad ove materijalne prirode postoji duhovni svijet i Svevišnja Božanska Osoba, koja se ekspandirala kao Paramatma, Nad-duša u svim živim bićima, sveprožimajući Bog. Naravno, neki pokušavaju shvatiti Vrhovnu Apsolutnu Istinu njegovanjem znanja i oni se mogu ubrojiti u grupu vjernih. Sagkhya filozofi razlažu ovaj materijalni svijet na dvadeset četiri elementa i smatraju da je osobna duša dvadeset peti element. Kada shvate da je priroda osobne duše transcendentalna prema materijalnim elementima, također shvaćaju da iznad osobne duše postoji Svevišnja Božanska Osoba. Ona je dvadeset šesti element. Tako i oni postupno dolaze do standarda predanog služenja u svjesnosti Krsne. Oni koji rade bez želje za plodonosnim rezultatima također imaju savršeni stav. Njima se pruža prilika da napreduju do nivoa predanog služenja u svjesnosti Krsne. Ovdje je rečeno da neki ljudi čiste svjesnosti meditacijom pokušavaju spoznati Nad-dušu i kada otkriju Nad-dušu u sebi postaju utemeljeni na transcendentalnom nivou. Neki pokušavaju shvatiti Nad-dušu njegovanjem znanja, a neki primjenjuju sistem hatha-yoge i pokušavaju djetinjastim aktivnostima zadovoljiti Svevišnju Božansku Osobu.

STIH 26

अन्ये त्वेवमजानन्तः श्रुत्वान्येभ्य उपासते ।
तेऽपि चातितरन्त्येव मृत्युं श्रुतिपरायणाः ॥२६॥

anye tv evam ajanantah crutvanyebhya upasate
te 'pi catitaranty eva mrtyum cruti-parayanah

anye - drugi;
tu - ali;
evam - tako;
ajanantah - bez duhovnog znanja;
crutva - čuvši;
anyebhyah - od drugih;
upasate - počinju obožavati;
te - oni;
api - također;
ca - i;
atitaranti - transcendiraju;
eva - svakako;
mrtyum - put smrti;
cruti-parayanah - skloni procesu slušanja;

Neki, iako nisu upućeni u duhovno znanje, počinju obožavati Svevišnjeg Gospodina nakon što od drugih čuju o Njemu. Oni, zbog svoje sklonosti slušanja autoriteta, također nadilaze put rođenja i smrti.

SMISAO: Ovaj stih je posebno važan za suvremeno društvo, jer u njemu nema skoro nikakvog duhovnog obrazovanja. Može izgledati da su neki ljudi ateisti, agnostici ili filozofi, ali zapravo nema znanja o filozofiji. Što se tiče običnog čovjeka, ako je dobra duša postoji mogućnost napredovanja zahvaljujući slušanju. Taj proces slušanja je veoma važan. Gospodin Caitanya, koji

je propovijedao svjesnost Krsne u suvremenom svijetu, posebno je naglašavao slušanje, jer običan čovjek može napredovati ako jednostavno sluša autoritativne izvore, posebno, prema Gospodinu Caitanyi, ako sluša transcendentalnu vibraciju Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare. Zato je rečeno da svi ljudi trebaju iskoristiti priliku da slušaju spoznate duše i postupno postanu sposobni sve shvatiti. Tada će nesumnjivo početi obožavati Svevišnjeg Gospodina. Gospodin Caitanya je rekao da u ovom dobu nitko ne treba promijeniti svoj položaj, ali treba prestati pokušavati shvatiti Apsolutnu Istinu špekulativnim razmišljanjem. Treba naučiti postati sluga onih koji imaju znanje o Svevišnjem Gospodinu. Ako je dovoljno sretan da uzme utočište čistog bhakte, sluša od njega o samospoznaji i slijedi njegove stope, postupno će se uzdići do položaja čistog bhakte. U ovom stihu se posebno preporučuje proces slušanja, koji je vrlo prikladan. Iako običan čovjek često nema iste sposobnosti kao takozvani filozofi, vjerno slušanje od autoritativne osobe će mu pomoći da transcendirira materijalno postojanje i vrati se kući, Bogu.

STIH 27

यावत्संजायते किञ्चित्सत्त्वं स्थावरजङ्गमम् ।
क्षेत्रक्षेत्रज्ञसंयोगात्तद्विद्धि भरतर्षभ ॥२७॥

yavat sawjayate kiwcit sattvam sthavara-jaggamam
ksetra-ksetrajwa-samyogat tad viddhi bharatarsabha

yavat - sve što;
sawjayate - nastane;
kiwcit - sve što;
sattvam - postoji;
sthavara - nepokretno;
jaggamam - pokretno;
ksetra - tijela;
ksetra-jwa - i poznavaoća tijela;
samyogat - spoj;
tat viddhi - moraš znati;
bharata-rsabha - o najbolji od Bharata;

O najbolji od Bharata, znaj da je sve što vidiš da postoji, i pokretno i nepokretno, samo spoj polja djelatnosti i poznavaoća polja.

SMISAO: U ovom stihu su objašnjeni materijalna priroda i živo biće, koji su postojali prije stvaranja kozmosa. Sve tvorevine su samo spoj živog bića i materijalne prirode. Mnogobrojne manifestacije poput drveća, planina i brda koja se ne kreću i živih stvorenja koja se kreću, su samo spojevi materijalne prirode i više prirode, živog bića. Bez dodira više prirode, živog bića, ništa ne može rasti. Odnos između materije i prirode vječno postoji i tu kombinaciju uzrokuje Svevišnji Gospodin. Prema tome, On upravlja i višom i nižom prirodom. On stvara ovu materijalnu prirodu i u nju stavlja višu prirodu. Tako nastaju sve aktivnosti i manifestacije.

STIH 28

समं सर्वेषु भूतेषु तिष्ठन्तं परमेश्वरम् ।
विनश्यत्स्वविनश्यन्तं यः पश्यति स पश्यति ॥२८॥

samam sarvesu bhutesu tisthantam paramecvaram
vinacyatcv avinacyantam yah pacyati ca pacyati

samam - *jednako*;
sarvesu - *u svim*;
bhutesu - *živim bićima*;
tisthantam - *da prebiva*;
parama-icvaram - *Nad-duša*;
vinacyatsu - *u uništivim*;
avinacyantam - *nisu uništene*;
yah - *svatko tko*;
pacyati - *vidi*;
sah - *on*;
pacyati - *zaista vidi*;

Onaj tko vidi u svim tijelima pored osobene duše Nad-dušu i tko shvaća da ni duša ni Nad-duša u uništivom tijelu nikada ne bivaju uništene, istinski vidi.

SMISAO: Svatko tko zahvaljujući dobrom druženju može vidjeti tri stvari zajedno - tijelo, vlasnika tijela, ili osobnu dušu, i prijatelja osobne duše, ima pravo znanje. Ako netko nema društvo pravog poznavatelja duhovnih predmeta, ne može vidjeti te tri stvari. Oni koji nemaju takvo društvo su u neznanju; vide samo tijelo i misle da s uništenjem tijela sve biva svršeno. Ali u stvari nije tako. Nakon uništenja tijela i duša i Nad-duša nastavljaju postojati vječno, u raznim pokretnim i nepokretnim oblicima. Sanskritska riječ paramecvara se ponekad prevodi kao "osobna duša", jer je duša gospodar tijela i nakon uništenja tijela prelazi u drugi oblik. Tako je gospodar. Ali drugi tumače da riječ paramecvara znači Nad-duša. U svakom slučaju, i Nad-duša i osobna duša nastavljaju postojati. Ne bivaju uništeni. Onaj tko to može vidjeti istinski vidi što se dešava.

STIH 29

**समं पश्यन्हि सर्वत्र समवस्थितमीश्वरम् ।
न हिनस्त्यात्मनात्मानं ततो याति परं गतिम् ॥२९॥**

samam pacyan hi sarvatra samavasthitam icvaram
na hinasty atmanatmanam tato yati param gatim

samam - *jednako*;
pacyan - *vidi*;
hi - *svakako*;
sarvatra - *svuda*;
samavasthitam - *jednako prisutni*;
icvaram - *Nad-dušu*;
na - *ne*;
hinasti - *degradira se*;
atmana - *umom*;
atmanam - *duša*;
tatah - *onda*;
yati - *dostiže*;
param - *transcendentalno*;
gatim - *odredište*;

Onaj tko vidi da je Nad-duša jednako prisutna svuda, u svakom živom biću, ne degradira se svojim umom. Tako prilazi transcendentalnom odredištu.

SMISAO: Prihvativši materijalno postojanje, živo biće se našlo u drugačijem položaju nego u svom duhovnom postojanju. Ali ako shvati da je Svevišnji u Svojoj manifestaciji kao Paramatma prisutan u svemu, ako može vidjeti prisustvo Svevišnje Božanske Osobe u svakom živom biću, ne degradira se uništavalačkim mentalitetom i tako postupno napreduje ka duhovnom svijetu. Um je obično odan procesima zadovoljavanja osjetila, ali kada se okrene ka Nad-duši, osoba postaje napredna u duhovnom razumijevanju.

STIH 30

प्रकृत्यैव च कर्माणि क्रियमाणानि सर्वशः ।
यः पश्यति तथात्मानमकर्तारं स पश्यति ॥३०॥

prakrtyaiva ca karmani kriyamanani sarvacah
yah pacyati tathatmanam akartaram sa pacyati

prakrtya - materijalna priroda;
eva - svakako;
ca - također;
karmani - aktivnosti;
kriyamanani - da vrši;
sarvacah - u svakom pogledu;
yah - svatko tko;
pacyati - vidi;
tatha - također;
atmanam - on sam;
akartaram - ne vrši;
sah - on;
pacyati - vidi savršeno;

Onaj tko može vidjeti da sve aktivnosti vrši tijelo, koje je stvorila materijalna priroda, i tko vidi da jastvo ništa ne čini, istinski vidi.

SMISAO: Ovo tijelo je stvorila materijalna priroda pod upravom Nad-duše i nijednu tjelesnu aktivnost ne vrši živo biće. Zbog prirode tijela, živo biće je primorano činiti ono što se od njega očekuje, bez obzira na to da li mu to donosi sreću ili nesreću. Međutim, jastvo je odvojeno od svih tjelesnih aktivnosti. Živo biće je dobilo ovo tijelo u skladu sa svojim ranijim željama. Da bi ispunilo svoje želje, dobiva tijelo, s kojim djeluje prema tim željama. U stvari, tijelo je mašina za ispunjavanje želja koju je napravio Svevišnji Gospodin. Zbog želja, osoba biva stavljena u teške okolnosti da ispašta ili uživa. Kada živo biće razvije ovu transcendentalnu viziju, postaje odvojeno od tjelesnih aktivnosti. Onaj tko ima takvu viziju istinski vidi.

STIH 31

यदा भूतप्रथग्भावमेकस्थमनुपश्यति ।
तत एव च विस्तारं ब्रह्म संपद्यते तदा ॥३१॥

yada bhuta-prthag-bhavam eka-stham anupacyati
tata eva ca vistaram brahma sampadyate tada

yada - kada;
bhuta - živih bića;
prthag-bhavam - odvojene identitete;
eka-stham - smještene u jednom;
anupacyati - pokuša vidjeti posredstvom autoriteta;
tatah eva - zatim;
ca - također;
vistaram - širenje;
brahma - Apsolut;
sampadyate - dostiže;

tada - tada;

Kada razboriti čovjek prestane vidjeti različite identitete zasnovane na različitim materijalnim tijelima i svuda vidi živa bića, dostiže shvaćanje Brahmana.

SMISAO: Kada netko može vidjeti da razna tijela živih bića nastaju zbog raznih želja osobne duše i ne pripadaju samoj duši, istinski vidi. U materijalnom shvaćanju života mislimo da je netko polubog, ljudsko biće, pas, mačka, itd. To nije prava, već materijalna vizija. Takvo materijalno razlikovanje je rezultat materijalnog shvaćanja života. Nakon uništenja materijalnog tijela, duhovna duša je jedna. Zbog dodira s materijalnom prirodom duhovna duša dobiva razne vrste tijela. Kada osoba to može vidjeti, dostiže duhovnu viziju; tako oslobođena prestaje praviti razliku između čovjeka, životinje, velikog, malog, itd. Njena svjesnost postaje pročišćena i tako postaje sposobna razviti svjesnost Krsne u svom duhovnom identitetu. Kako tada vidi stvari biće objašnjeno u sljedećem stihu.

STIH 32

अनादित्वान्निर्गुणत्वात्परमात्मायमव्ययः ।
शरीरस्थोऽपि कौन्तेय न करोति न लिप्यते ॥३२॥

anaditvan nirgunatvat paramatmayam avyayah
carira-stho 'pi kaunteya na karoti na lipyate

anaditvat - zbog vječnosti;
nirgunatvat - jer je transcendentalna;
parama - iznad materijalne prirode;
atma - duh;
ayah - taj;
avyayah - neuništiv;
carira-sthah - prebiva u tijelu;
api - iako;
kaunteya - o Kuntin sine;
na karoti - nikada ništa ne čini;
na lipyate - niti se zapliće;

Osobe koje posjeduju viziju vječnosti mogu vidjeti da je neuništiva duša transcendentalna, vječna i iznad guna prirode. Usprkos dodiru s materijalnim tijelom, o Arđuna, duša ništa ne čini niti biva zapletena.

SMISAO: Pošto se materijalno tijelo rađa, izgleda kao da se živo biće rađa, ali u stvari živo biće je vječno. Nije rođeno i usprkos tome što se nalazi u materijalnom tijelu, transcendentalno je i vječno. Stoga ne može biti uništeno. Po prirodi je puno blaženstva. Ne vrši nikakve materijalne aktivnosti; zato ne biva zapleteno aktivnostima izvršenim zbog njegovog dodira s materijalnim tijelom.

STIH 33

यथा सर्वगतं सौक्ष्म्यादाकाशं नोपलिप्यते ।
सर्वत्रावस्थितो देहे तथात्मा नोपलिप्यते ॥३३॥

yatha sarva-gatam sauksmyad akacam nopalipyate
sarvatravasthito dehe tathatma nopalipyate

yatha - kao;
sarva-gatam - sveprožimajuće;

sauksmyat - zato što je suptilno;
akacam - nebo;
na - nikada ne;
upalipyate - miješa se;
sarvatra - svuda;
avasthitah - nalazi se;
dehe - u tijelu;
tatha - tako;
atma - jastvo;
na - nikada ne;
upalipyate - miješa se;

Zbog svoje suptilne prirode, nebo se ni s čim ne miješa, iako je sveprožimajuće. Slično tome, duša utemeljena u viziji Brahmana se ne miješa s tijelom, iako se nalazi u tijelu.

SMISAO: Zrak ulazi u vodu, blato, izmet i sve ostalo, a ipak se ni s čim ne miješa. Slično tome, živo biće je zbog svoje suptilne prirode odvojeno od raznih tijela, iako se u njima nalazi. Zato se materijalnim očima ne može vidjeti kako je živo biće u dodiru s ovim tijelom i kako izlazi iz tijela nakon što tijelo bude uništeno. Nijedan znanstvenik to ne može utvrditi.

STIH 34

यथा प्रकाशयत्येकः कृत्स्नं लोकमिमं रविः ।
क्षेत्रं क्षेत्री तथा कृत्स्नं प्रकाशयति भारत ॥३४॥

yatha prakacayaty ekah
ksetram ksetri tatha krtsnam

krtsnam lokam imam ravih
prakacayati bharata

yatha - kao što;
prakacayati - osvjetljava;
ekah - jedno;
krtsnam - čitav;
lokam - univerzum;
imam - ovo;
ravih - sunce;
ksetram - ovo tijelo;
ksetri - duša;
tatha - slično;
krtsnam - cijelo;
prakacayati - osvjetljava;
bharata - o Bharatin sine;

O Bharatin sine, kao što sunce samo obasjava čitav ovaj univerzum, živo biće u tijelu obasjava čitavo tijelo svjesnošću.

SMISAO: Postoje razne teorije o svjesnosti. U ovom stihu Bhagavad-gite se navodi primjer sunca i sunčeve svjetlosti. Kao što se sunce nalazi na jednom mjestu, ali obasjava cijeli univerzum, sićušna duhovna duša, iako se nalazi u srcu ovog tijela, obasjava čitavo tijelo svjesnošću. Tako je svjesnost dokaz prisustva duše kao što je sunčev sjaj ili svjetlost dokaz prisustva sunca. Kada je duša prisutna u tijelu, svjesnost se širi čitavim tijelom, a čim duša napusti tijelo više nema svjesnosti. Svaki inteligentan čovjek to može lako shvatiti. Svjesnost stoga nije proizvod spojeva materije. Ona je simptom živog bića. Iako je svjesnost živog bića kvalitativno jednaka vrhovnoj svjesnosti, nije vrhovna, jer svjesnost jednog tijela nije dio svjesnosti drugog tijela. Ali Nad-duša, koja prebiva u svim tijelima kao prijatelj osobne duše, svjesna je svih tijela. To je razlika između vrhovne svjesnosti i osobne svjesnosti.

क्षेत्रक्षेत्रज्ञयोरेवमन्तरं ज्ञानचक्षुषा ।
भूतप्रकृतिमोक्षं च ये विदुर्यान्ति ते परम् ॥३५॥

ksetra-ksetrajwayor evam antaram jwana-caksusa
bhuta-prakrti-moksam ca ye vidur yanti te param

ksetra - između tijela;
ksetra-jwayoh - vlasnika tijela;
evam - tako;
antaram - razliku;
jwana-caksusa - vizijom znanja;
bhuta - živog bića;
prakrti - materijalne prirode;
moksam - oslobođenje;
ca - također;
ye - oni koji;
viduh - znaju;
yanti - prilaze;
te - oni;
param - Svevišnjem;

Oni koji očima znanja vide razliku između tijela i poznavaoaca tijela i shvaćaju proces oslobođenja od ropstva u materijalnoj prirodi, dostižu vrhovni cilj.

SMISAO: U ovom poglavlju se objašnjava da trebamo shvatiti razliku između tijela, vlasnika tijela i Nad-duše. Trebamo shvatiti proces oslobođenja, koji je opisan od osmog do dvanaestog stiha. Onda možemo otići u vrhovno odredište.

Vjerna osoba treba prvo u dobrom društvu slušati o Bogu i tako postupno postati prosvijetljena. Ako prihvati duhovnog učitelja, može naučiti praviti razliku između materije i duha i to postaje odskočna daska za duhovnu spoznaju. Duhovni učitelj različitim uputstvima poučava svoje učenike da se oslobode materijalnog shvaćanja života. Na primjer, u Bhagavad-giti možemo vidjeti da Krsna poučava Arjuna da bi ga oslobodio materijalističkih obzira.

Možemo shvatiti da je ovo tijelo materija; ono se može analizirati sa svoja dvadeset četiri elementa. Tijelo je gruba manifestacija. Suptilna manifestacija su um i psihološke funkcije. Simptomi života su interakcije tih manifestacija. Ali iznad njih su duša i Nad-duša. Duša i Nad-duša su dvije osobe. Ovaj materijalni svijet funkcionira zahvaljujući spoju duše i dvadeset četiri materijalna elementa. Onaj tko može vidjeti da je čitava materijalna manifestacija spoj duše i materijalnih elemenata i tko može vidjeti položaj Nad-duše postaje dostojan da bude prenijet u duhovni svijet. To su stvari o kojima trebamo razmišljati i koje trebamo spoznati. Ovo poglavlje trebamo potpuno shvatiti uz pomoć duhovnog učitelja.

Tako se završavaju Bhaktivedantina tumačenja trinaestog poglavlja Šrimad Bhagavad-gite pod naslovom "Priroda, uživalac i svjesnost".

Četrnaesto poglavlje

श्रीभगवानुवाच ।
परं भूयः प्रवक्ष्यामि ज्ञानानां ज्ञानमुत्तमम् ।
यज्ज्ञात्वा मुनयः सर्वे परां सिद्धिमितो गताः ॥ १ ॥

param bhuyah pravaksyami
yaj jwatva munayah sarve

jwananam jwanam uttamam
param siddhim ito gatah

Šri-bhagavan uvaca - *Svevišnja Božanska Osoba reče;*

param - *transcendentalnom;*

bhuyah - *ponovo;*

pravaksyami - *govorit ću;*

jwananam - *o svem znanju;*

jwanam - *znanje;*

uttamam - *najviše;*

yat - *koje;*

jwatva - *stekavši;*

munayah - *mudraci;*

sarve - *svi;*

param - *transcendentalno;*

siddhim - *savršenstvo;*

itah - *ovog svijeta;*

gatah - *dostigli;*

Svevišnja Božanska Osoba reče: Ponovo ću ti objasniti ovu najvišu mudrost, višu od sveg znanja. Stekavši to znanje, svi mudraci su dostigli najviše savršenstvo.

SMISAO: Od sedmog do kraja dvanaestog poglavlja Šri Krsna detaljno otkriva Apsolutnu Istinu, Svevišnju Božansku Osobu. Gospodin sada nastavlja prosvjetljivati Arjunu. Ako netko shvati ovo poglavlje procesom filozofske špekulacije, doći će do razumijevanja predanog služenja. U trinaestom poglavlju je bilo jasno opisano da se onaj tko ponizno njeguje znanje može osloboditi materijalne zapletenosti. Također je bilo objašnjeno da je živo biće zapleteno u ovom materijalnom svijetu zbog dodira s gunama materijalne prirode. Sada u ovom poglavlju Vrhovna Osoba objašnjava što su gune prirode, kako djeluju, kako vezuju i kako donose oslobođenje. Svevišnji Gospodin izjavljuje da je znanje objašnjeno u ovom poglavlju više od znanja do sada izloženog u prethodnim poglavljima. Shvativši ovo znanje, razni veliki mudraci su dostigli savršenstvo i bili prenijeti u duhovni svijet. Gospodin sada objašnjava isto znanje na bolji način. Ovo znanje je daleko, daleko više od svih drugih do sada opisanih procesa znanja i zahvaljujući njemu mnogi su dostigli savršenstvo. Tako se očekuje da onaj tko shvati ovo poglavlje dostigne savršenstvo.

STIH 2

इदं ज्ञानमुपाश्रित्य मम साधर्म्यमागताः ।
सर्गेऽपि नोपजायन्ते प्रलये न व्यथन्ति च ॥ २ ॥

idam jwanam upaŠritya
sрге 'pi nopajayante

mama sadharmyam agatah
pralaye na vyathanti ca

idam - *ovog;*

jwanam - *znanja;*

upaŠritya - *uzimajući utočište;*

mama - *Moju;*

sadharmyam - *istu prirodu;*

agatah - *dostigavši;*

sarge api - *čak ni kada dođe do stvaranja;*

na - *nikada ne;*

upajayante - *rađaju se;*

pralaye - *tijekom uništenja;*

na - *niti*;
vyathanti - *uznemireni su*;
ca - *također*;

Utemeljivši se u tom znanju, osoba može dostići transcendentalnu prirodu poput Moje. Tako utemeljena, ne rađa se u vrijeme stvaranja niti biva uznemirena u vrijeme uništenja.

SMISAO: Nakon što stekne savršeno transcendentalno znanje, osoba postaje kvalitativno jednaka Svevišnjoj Božanskoj Osobi i oslobađa se uzastopnog rađanja i umiranja. Međutim, ne gubi svoj identitet osobne duše. Iz vedske literature saznajemo da oslobođene duše koje su dostigle transcendentalne planete duhovnog neba uvijek misle na lotosova stopala Svevišnjeg Gospodina transcendentalno Ga služeći s ljubavlju. Tako čak ni nakon oslobođenja bhakte ne gube svoje osobne identitete.

Svo znanje koje stječemo u materijalnom svijetu je obično zagađeno gunama materijalne prirode. Znanje koje nije zagađeno gunama prirode se zove transcendentalno znanje. Čim se netko utemelji u tom transcendentalnom znanju, nalazi se na istom nivou kao Vrhovna Osoba. Oni koji nemaju znanje o duhovnom nebu smatraju da nakon oslobođenja od materijalnih aktivnosti materijalnog oblika, taj duhovni identitet postaje bezobličan, bez ikakve raznolikosti. Međutim, baš kao što u ovom svijetu postoji materijalna raznolikost, tako i u duhovnom svijetu postoji raznolikost. Oni koji to ne znaju misle da je duhovno postojanje suprotnost materijalne raznolikosti. Ali u stvari, na duhovnom nebu osoba dostiže duhovni oblik. Na duhovnom nebu postoje duhovne aktivnosti, a duhovno stanje se zove devocijski život. Rečeno je da je ta atmosfera nezagađena i da je u njoj živo biće kvalitativno jednako Svevišnjem Gospodinu. Da bismo stekli takvo znanje, moramo razviti sve duhovne odlike. Onaj tko tako razvije duhovne odlike nije uznemiren ni stvaranjem ni uništenjem materijalnog svijeta.

STIH 3

मम योनिर्महद्ब्रह्म तस्मिन् गर्भं दधाम्यहम् ।
संभवः सर्वभूतानां ततो भवति भारत ॥ ३ ॥

mama yonir mahad brahma tasmin garbham dadhamy aham
sambhavah sarva-bhutanam tato bhavati bharata

mama - *Moje*;
yonir - *izvor rođenja*;
mahat - *sveukupno materijalno postojanje*;
brahma - *vrhovno*;
tasmin - *u njemu*;
garbham - *bremenitost*;
dadhami - *stvaram*;
aham - *Ja*;
sambhavah - *moguće*;
sarva-bhutanam - *svih živih bića*;
tatah - *zatim*;
bhavati - *postaje*;
bharata - *o Bharatin sine*;

Sveukupna materijalna supstanca zvana Brahman je izvor rođenja. Ja oplodujem taj Brahman, omogućujući svim živim bićima da se rode, o Bharatin sine.

SMISAO: Ovo je objašnjenje svijeta: sve što se dešava je rezultat spoja ksetre i ksetra-jwe, tijela i duhovne duše. Taj spoj materijalne prirode i živog bića omogućuje sam Vrhovni Bog. Mahat-tattva je sveukupni uzrok sveukupne kozmičke manifestacije. Ta sveukupna supstanca materijalnog uzroka u kojoj se nalaze tri gune prirode ponekad se naziva Brahman. Vrhovna

Osoba oplođuje sveukupnu supstancu i tako omogućuje nastanak bezbrojnih univerzuma. Ta sveukupna materijalna supstanca, mahat-tattva, opisana je u vedskoj literaturi kao Brahman (Mundaka Upanisada 1.1.9): tasmad etad brahma nama-rupam annam ca jayate. Vrhovna Osoba oplođuje Brahman sjemenom živih bića. Dvadeset četiri elementa - počevši od zemlje, vode, vatre i zraka - su materijalna energija i sačinjavaju ono što se zove mahad brahma ili veliki Brahman, materijalna priroda. Kao što je bilo objašnjeno u sedmom poglavlju, iznad nje postoji druga, viša priroda - živo biće. Viša priroda dolazi u dodir s materijalnom prirodom po volji Svevišnje Božanske Osobe i zatim se sva živa bića rađaju u ovoj materijalnoj prirodi.

Škorpija polaže svoja jaja na gomile riže i ponekad se kaže da se škorpija rađa iz riže. Ali riža nije uzrok škorpije. U stvari, jaja je položila majka. Slično tome, materijalna priroda nije uzrok rađanja živih bića. Sjeme daje Svevišnja Božanska Osoba i živa bića se samo naizgled pojavljuju kao proizvodi materijalne prirode. Tako svako živo biće, ovisno o djelima koje je počinilo u prošlosti, ima drugačije tijelo, koje stvara ova materijalna priroda, da bi moglo uživati i ispaštati posljedice svojih prošlih djela. Gospodin je uzrok svih manifestacija živih bića u ovom materijalnom svijetu.

STIH 4

सर्वयोनिषु कौन्तेय मूर्तयः संभवन्ति याः ।
तासां ब्रह्म महद्योनिरहं बीजप्रदः पिता ॥ ४ ॥

sarva-yonisu kaunteya murtayah sambhavanti yah
tasam brahma mahad yonir aham bija-pradah pita

sarva-yonisu - *svim vrstama života;*
kaunteya - *o Kuntin sine;*
murtayah - *oblicima;*
sambhavanti - *pojavljaju se;*
yah - *koja;*
tasam - *svih njih;*
brahma - *najviši;*
mahad yonih - *izvor rođenja u materijalnoj supstanci;*
aham - *Ja;*
bija-pradah - *koji daje sjeme;*
pita - *otac;*

O Kuntin sine, trebaš shvatiti da sve vrste života nastaju rađanjem u ovoj materijalnoj prirodi i da sam Ja otac koji daje sjeme.

SMISAO: U ovom stihu je jasno rečeno da je Svevišnja Božanska Osoba Krsna izvorni otac svih živih bića. Živa bića su spojevi materijalne i duhovne prirode. Takva živa bića se mogu vidjeti ne samo na ovoj planeti, već i na svim drugim planetima, čak i na najvišoj, na kojoj prebiva Brahma. Živih bića ima svuda; ima ih u zemlji, u vodi, čak i u vatri. Sva ta bića se pojavljuju zahvaljujući majci, materijalnoj prirodi, i Krsninom procesu davanja sjemena. To znači da je materijalna priroda prožeta živim bićima, koja u vrijeme stvaranja izlaze u raznim oblicima, ovisno o djelima koja su počinila u prošlosti.

STIH 5

सत्त्वं रजस्तम इति गुणाः प्रकृतिसंभवाः ।
निबध्नन्ति महाबाहो देहे देहिनमव्ययम् ॥ ५ ॥

sattvam rajas tama iti

gunah prakrti-sambhavah

nibadhnanti maha-baho dehe dehinam avyayam

sattvam - *guna vrline*;
rajah - *guna strasti*;
tamah - *guna neznanja*;
iti - *tako*;
gunah - *odlike*;
prakrti - *materijalne prirode*;
sambhavah - *proizvod*;
nibadhnanti - *uslovljavaju*;
maha-baho - *o Arđuna snažnih ruku*;
dehe - *u ovom tijelu*;
dehinam - *živo biće*;
avyayam - *vječno*;

Materijalna priroda se sastoji od tri gune - vrline, strasti i neznanja. Kada vječno živo biće dođe u dodir s prirodom, o Arđuna snažnih ruku, te gune ga uslovljavaju.

SMISAO: Pošto je živo biće transcendentalno, nema nikakve veze s ovom materijalnom prirodom. Uprkos tome, kako je postalo uslovljeno materijalnim svijetom, djeluje pod opsjenom triju guna materijalne prirode. Živa bića imaju različite vrste tijela, ovisno o različitim odlikama, i zato bivaju podstaknuta na djelovanje u skladu s tom prirodom. To je uzrok raznih vrsta sreće i nesreće.

STIH 6

तत्र सत्त्वं निर्मलत्वात्प्रकाशकमनामयम् ।
सुखसङ्गेन बध्नाति ज्ञानसङ्गेन चानघ ॥ ६ ॥

tatra sattvam nirmalatvat prakacakam anamayam
sukha-saggena badhnati jwana-saggena canagha

tatra - *tamo*;
sattvam - *guna vrline*;
nirmalatvat - *jer je najčistija u materijalnom svijetu*;
prakacakam - *prosvjetljujuća*;
anamayam - *bez ikakve grješne posljedice*;
sukha - *sa srećom*;
saggena - *dodir*;
badhnati - *uslovljava*;
jwana - *sa znanjem*;
saggena - *dodir*;
ca - *također*;
anagha - *o bezgrješni*;

O bezgrješni, guna vrline je čistija od drugih guna i zato prosvjetljuje živo biće i oslobađa ga od svih grješnih posljedica. Oni koji su pod utjecajem te gune postaju uslovljeni osjećajem sreće i znanja.

SMISAO: Postoje razne vrste živih bića uslovljenih materijalnom prirodom. Jedno je sretno, drugo je vrlo aktivno, a treće bespomoćno. Sve te vrste psiholoških manifestacija su uzroci uslovljenog stanja bića u prirodi. U ovom dijelu Bhagavad-gite se objašnjava kako su živa bića različito uslovljena. Prvo se razmatra guna vrline. Kao rezultat razvijanja gune vrline u materijalnom svijetu, živo biće postaje mudrije od živih bića koja su uslovljena drugim gunama. Čovjek u guni vrline nije jako uznemiren materijalnim bijedama i ima osjećaj da napreduje u materijalnom znanju. Tipičan primjer je brahmana, jer se smatra da je brahmana u guni vrline.

Taj osjećaj sreće je rezultat razumijevanja da se u guni vrline manje ili više oslobađa grješnih posljedica. U stvari, u vedskoj literaturi je rečeno da guna vrline znači veće znanje i veći osjećaj sreće.

Problem je da živo biće u guni vrline postaje uslovljeno osjećajem da napreduje u znanju i da je bolje od drugih. Na taj način postaje uslovljeno. Najbolji primjer su znanstvenici i filozofi. I jedni i drugi su vrlo ponosni na svoje znanje i pošto obično poboljšavaju svoje životne okolnosti, osjećaju određenu materijalnu sreću. Taj osjećaj veće sreće u uslovljenom životu ih vezuje za gunu vrline. Zbog toga osjećaju privlačnost prema djelovanju u guni vrline i sve dok osjećaju takvu privlačnost, moraju prihvatiti neku vrstu tijela pod utjecajem guna prirode. Tako nemaju izgleda da budu oslobođeni ili uzdignuti u duhovni svijet. Čovjek može iznova i iznova biti filozof, znanstvenik ili pjesnik i iznova i iznova se zaplitati u bijede rađanja i umiranja. Ali zbog iluzije materijalne energije, misli da je takav život ugodan.

STIH 7

रजो रागात्मकं विद्धि तृष्णासङ्गसमुद्भवम् ।
तन्निबध्नाति कौन्तेय कर्मसङ्गेन देहिनम् ॥ ७ ॥

rajo ragatmakam viddhi trsna-sagga-samudbhavam
tan nibadhnati kaunteya karma-saggena dehinam

rajah - *guna strasti*;
raga-atmakam - *rezultat želje ili požude*;
viddhi - *znaj*;
trsna - *sa žudnjom*;
sagga - *druženjem*;
samudbhavam - *proizvod*;
tat - *ona*;
nibadhnati - *vezuje*;
kaunteya - *o Kuntin sine*;
karma-saggena - *zbog dodira s plodonosnim aktivnostima*;
dehinam - *utjelovljeno*;

O Kuntin sine, guna strasti se rađa iz neograničenih želja i žudnji. Zbog nje je utjelovljeno živo biće vezano za materijalno plodonosno djelovanje.

SMISAO: Guna strasti se ogleda u privlačnosti između muškarca i žene. Žena privlači muškarca, a muškarac privlači ženu. To se zove guna strasti. Kada se guna strasti poveća, razvija se žudnja za materijalnim uživanjem. Čovjek želi uživati u osjetilnom zadovoljstvu. Radi osjetilnog zadovoljstva, čovjek u guni strasti želi ugled u društvu, ili narodu, i sretnu obitelj, s lijepom djecom, ženom i kućom. To su tvorevine gune strasti. Sve dok žudi za time, mora vrlo teško raditi. Stoga je ovdje vrlo jasno rečeno da se vezuje za plodove svojih djelatnosti i tako postaje vezan takvim djelatnostima. Da bi zadovoljio svoju ženu, djecu i društvo i održao ugled, mora raditi. Stoga je čitav materijalni svijet manje ili više u guni strasti. Suvremena civilizacija se smatra naprednom po standardu gune strasti. Ranije se smatralo naprednim biti u guni vrline. Ako osobe u guni vrline ne mogu biti oslobođene, što reći za osobe zapletene u gunu strasti ?

STIH 8

तमस्त्वज्ञानजं विद्धि मोहनं सर्वदेहिनाम् ।
प्रमादालस्यनिद्राभिस्तन्निबध्नाति भारत ॥ ८ ॥

tamas tv ajwana-jam viddhi mohanam sarva-dehinam
pramadalasya-nidrabis tan nibadhnati bharata

tamah - *guna neznanja*;
tu - *ali*;
ajwana-jam - *proizvod neznanja*;
viddhi - *znaj*;
mohanam - *iluzija*;
sarva-dehinam - *svih utjelovljenih bića*;
pramada - *s ludilom*;
alasya - *nemarnošću*;
nidrabih - *i spavanjem*;
tat - *ona*;
nibadhnati - *vezuje*;
bharata - *o Bharatin sine*;

O Bharatin sine, znaj da guna tame, koja se rađa iz neznanja, obmanjuje sva utjelovljena živa bića. Rezultati te gune su ludilo, nemar i spavanje, koji vezuju uslovljenu dušu.

SMISAO: U ovom stihu je vrlo značajna upotreba riječi tu. To znači da je guna neznanja svojstvena osobina utjelovljene duše. Guna neznanja je suprotnost guni vrline. U guni vrline osoba može razvijanjem znanja shvatiti što je što, ali guna neznanja je nešto sasvim suprotno. Svatko pod opsjenom gune neznanja postaje lud, a luđak ne može shvatiti što je što. Umjesto da napreduje, degradira se. Definiciju gune neznanja nalazimo u vedskoj literaturi. Vastu-yathatmya-jwanavarakam viparyaya-jwana-janakam tamah: čovjek pod opsjenom neznanja ne može shvatiti pravu prirodu stvari. Na primjer, svatko može vidjeti da je njegov djed umro i da će prema tome i on umrijeti; čovjek je smrtan. Djeca koju začne će također umrijeti. Smrt je stoga sigurna. Ipak, ljudi pomamno zgrću novac i vrlo teško rade čitav dan i noć, ne mareći za vječni duh. To je ludilo. U svom ludilu, opiru se napredovanju u duhovnom razumijevanju. Takvi ljudi su vrlo lijeni. Kada ih pozovete u društvo spiritualista radi duhovnog razumijevanja, nisu jako zainteresirani. Nisu čak ni aktivni kao ljudi pod kontrolom gune strasti. Još jedan simptom osobe utonule u gunu neznanja je da spava više nego što je potrebno. Šest sati spavanja je dovoljno, ali čovjek u guni neznanja spava najmanje deset ili dvanaest sati dnevno. Takav čovjek izgleda uvijek snužden i odaje se uzimanju opojnih sredstava i spavanju. To su simptomi osobe uslovljene gunom neznanja.

STIH 9

सत्त्वं सुखे संजयति रजः कर्मणि भारत ।
ज्ञानमावृत्य तु तमः प्रमादे संजयत्युत ॥ ९ ॥

sattvam sukhe sawjayati rajah karmani bharata
jwanam avrtya tu tamah pramade sawjayaty uta

sattvam - *guna vrline*;
sukhe - *za sreću*;
sawjayati - *vezuje*;
rajah - *guna strasti*;
karmani - *za plodonosne aktivnosti*;
bharata - *o Bharatin sine*;
jwanam - *znanje*;
avrtya - *prekrivajući*;
tu - *ali*;
tamah - *guna neznanja*;
pramade - *za ludilo*;

sawjayati - *vezuje*;
uta - *rečeno je*;

O Bharatin sine, guna vrline vezuje živo biće za sreću, strast ga vezuje za plodonosno djelovanje, a neznanje koje prekriva njegovo znanje ga vezuje za ludilo.

SMISAO: Osoba u guni vrline je zadovoljna sa svojim djelovanjem ili intelektualnim radom, kao što se filozof, znanstvenik ili prosvjetni radnik mogu baviti određenim područjem znanja i na taj način biti zadovoljni. Čovjek u guni strasti se može baviti plodonosnim aktivnostima; on stječe što više može i troši u dobre svrhe. Ponekad pokušava otvoriti bolnice, daje donacije dobrotvornim ustanovama, itd. To su znaci osobe u guni strasti. Guna neznanja prekriva znanje. Djela koja netko počini u guni neznanja nisu dobra ni za njega ni za bilo koga drugoga.

STIH 10

रजस्तमश्चाभिभूय सत्त्वं भवति भारत ।
रजः सत्त्वं तमश्चैव तमः सत्त्वं रजस्तथा ॥१०॥

rajas tamac cabhibhuya sattvam bhavati bharata
rajah sattvam tamac caiva tamah sattvam rajas tatha

rajah - *gunu strasti*;
tamah - *gunu neznanja*;
ca - *i*;
abhibhuya - *nadilazeći*;
sattvam - *guna vrline*;
bhavati - *prevladava*;
bharata - *o Bharatin sine*;
rajah - *guna strasti*;
sattvam - *gunu vrline*;
tamah - *gunu neznanja*;
ca - *i*;
eva - *tako isto*;
tamah - *guna neznanja*;
sattvam - *gunu vrline*;
rajah - *gunu strasti*;
tatha - *tako*;

O Bharatin sine, ponekad guna vrline postane istaknuta i nadvlada gune strasti i neznanja. Ponekad guna strasti nadvlada vrlinu i neznanje, a ponekad neznanje nadvlada vrlinu i strast. Tako uvijek postoji nadmetanje za prevlast.

SMISAO: Kada guna strasti postane istaknuta, nadvladava gune vrline i neznanja. Kada guna vrline postane istaknuta, nadvladava strast i neznanje, a kada guna neznanja postane istaknuta, nadvladava strast i vrlinu. To nadmetanje se uvijek odvija. Stoga onaj tko zaista želi napredovati u svjesnosti Krsne mora nadići te tri gune. Izraziti utjecaj neke gune prirode se izražava u ponašanju, djelatnostima, uzimanju hrane, itd. Sve će to biti objašnjeno u narednim poglavljima. Ali ako netko želi, može vježbanjem razviti gunu vrline i tako nadvladati gune strasti i neznanja. Isto tako može razviti gunu strasti i nadvladati vrlinu i neznanje. Ili može razviti gunu neznanja i nadvladati vrlinu i strast. Iako postoje tri gune materijalne prirode, ako je netko odlučan, može biti blagoslovljen gunom vrline i nadilazeći gunu vrline utemeljiti se u čistoj vrlini, koja se naziva nivo vasudeva, nivo na kojem može shvatiti znanost o Bogu. Po manifestaciji aktivnosti osobe može se shvatiti u kojoj se guni prirode nalazi.

STIH 11

सर्वद्वारेषु देहेऽस्मिन्प्रकाश उपजायते ।
ज्ञानं यदा तदा विद्याद्विवृद्धं सत्त्वमित्युत ॥ ११ ॥

sarva-dvaresu dehe 'smin prakaca upajayate
jwanam yada tada vidyad vivrddham sattvam ity uta

sarva-dvaresu - *na svim vratima*;
dehe asmin - *ovog tijela*;
prakacah - *odlika prosvijetljenosti*;
upajayate - *razvije se*;
jwanam - *znanje*;
yada - *kada*;
tada - *tada*;
vidyat - *znaj*;
vivrddham - *prevladava*;
sattvam - *guna vrline*;
iti uta - *tako je rečeno*;

Manifestacije gune vrline se mogu opaziti kada su svi otvori tijela obasjani znanjem.

SMISAO: Tijelo ima devet otvora: dva oka, dva uha, dvije nosnice, usta, spolni organ i anus. Kada je svaki otvor obasjan simptomima vrline, smatra se da je osoba razvila gunu vrline. U guni vrline može vidjeti stvari na pravi način, čuti na pravi način i kušati na pravi način. Postaje čista iznutra i izvana. U svakom otvoru se razvijaju simptomi sreće. To je stanje vrline.

STIH 12

लोभः प्रवृत्तिरारम्भः कर्मणामशमः स्पृहा ।
रजस्येतानि जायन्ते विवृद्धे भरतर्षभ ॥ १२ ॥

lobhah pravrttir arambhah karmanam acamah sprha
rajasy etani jayante vivrddhe bharatarsabha

lobhah - *pohlepa*;
pravrttih - *djelatnost*;
arambhah - *napor*;
karmanam - *u djelatnostima*;
acamah - *neobuzdana*;
sprha - *želja*;
rajasi - *gune strasti*;
etani - *sve to*;
jayante - *razvija se*;
vivrddhe - *kada dođe do pretjeranog povećanja*;
bharata-rsabha - *o glavni potomče Bharate*;

O glavni potomče Bharate, kada se poveća guna strasti razvijaju se simptomi velike vezanosti, plodonosnog djelovanja, ulaganja velikog napora i neobuzdane želje i žudnje.

SMISAO: Osoba u guni strasti nikada nije zadovoljna s položajem koji je već stekla; uvijek žudi poboljšati svoj položaj. Ako želi sagraditi kuću, ulaže sav napor u gradnju velike i raskošne kuće, kao da će u njoj moći vječno stanovati. Takva osoba razvija veliku žudnju za osjetilnim zadovoljstvima. Nema kraja zadovoljavanju osjetila. Uvijek želi ostati sa svojom obitelji u svojoj

kući i nastaviti s procesom zadovoljavanja osjetila. S tim ne prestaje. Smatra se da su svi ovi simptomi osobe u guni strasti.

STIH 13

अप्रकाशोऽप्रवृत्तिश्च प्रमादो मोह एव च ।
तमस्येतानि जायन्ते विवृद्धे कुरुनन्दन ॥१३॥

aprakaco 'pravrttis ca pramado moha eva ca
tamasy etani jayante vivrddhe kuru-nandana

aprakacah - *tama*;
apavrttih - *neaktivnost*;
ca - *i*;
pramadah - *ludilo*;
mohah - *iluzija*;
eva - *svakako*;
ca - *i*;
tamasi - *guna neznanja*;
etani - *one*;
jayante - *manifestiraju se*;
vivrddhe - *kada se razvije*;
kuru-nandana - *o sine Kurua*;

O sine Kurua, kada se poveća guna neznanja, izražava se tama, pasivnost, ludilo i iluzija.

SMISAO: Kada nema svjetlosti, znanje je odsutno. Osoba u guni neznanja ne djeluje u skladu s propisanim principima; želi djelovati hirovito, bez ikakvog cilja. Iako je sposobna raditi, ne ulaže nikakav napor. To se zove iluzija. Iako svijest i dalje postoji, život je neaktivan. To su simptomi osobe u guni neznanja.

STIH 14

यदा सत्त्वे प्रवृद्धे तु प्रलयं याति देहभृत् ।
तदोत्तमविदां लोकानमलान्प्रतिपद्यते ॥१४॥

yada sattve pravrddhe tu pralayam yati deha-bhrt
tadottama-vidam lokan amalan pratipadyate

yada - *kada*;
sattve - *guna vrline*;
pravrddhe - *razvijena*;
tu - *ali*;
pralayam - *uništenje*;
yati - *odlazi*;
deha-bhrt - *utjelovljena*;
tada - *tada*;
uttama-vidam - *velikih mudraca*;
lokan - *planete*;
amalan - *čiste*;
pratipadyate - *dostiže*;

Kada netko umre u guni vrline, dostiže čiste, više planete velikih mudraca.

SMISAO: Osoba u guni vrline dostiže više planetarne sisteme, kao što su Brahmaloaka ili Janaloka i tamo uživa u rajskoj sreći. Riječ amalan je značajna; ona znači "slobodan od guna strasti i neznanja". U materijalnom svijetu postoje nečistoće, ali guna vrline je najčistiji oblik postojanja u materijalnom svijetu. Postoje razne vrste planeta za razne vrste živih bića. Oni koji umru u guni vrline uzdižu se na planete na kojima žive veliki mudraci i veliki bhakte.

STIH 15

रजसि प्रलयं गत्वा कर्मसङ्गिषु जायते ।
तथा प्रलीनस्तमसि मूढयोनिषु जायते ॥१५॥

rajasi pralayam gatva
tatha pralinas tamasi

karma-saggisu jayate
mudha-yonisu jayate

rajasi - u strasti;
pralayam - uništenje;
gatva - stječući;
karma-saggisu - u društvu onih koji se bave plodonosnim aktivnostima;
jayate - rađa se;
tatha - slično tome;
pralinas - kada je uništen;
tamasi - u neznanju;
mudha-yonisu - u životinjskim vrstama;
jayate - rađa se;

Kada netko umre u guni strasti, rađa se među onima koji se bave plodonosnim aktivnostima, a kada umre u guni neznanja, rađa se u životinjskom carstvu.

SMISAO: Neki ljudi imaju dojam da duša, kada jednom dostigne nivo ljudskog života, nikada više ne silazi u niže oblike. To nije točno. Prema ovom stihu, ako netko razvije gunu neznanja, nakon smrti će se degradirati u životinjski oblik života. Iz njega se mora procesom evolucije ponovo uzdići do ljudskog oblika života. Stoga oni koji ozbiljno shvaćaju ljudski oblik života trebaju prihvatiti gunu vrline i u dobrom društvu transcendirati gune i utemeljiti se u svjesnosti Krsne. To je cilj ljudskog života. Inače ne postoji garancija da će ljudsko biće ponovo dostići položaj čovjeka.

STIH 16

कर्मणः सुकृतस्याहुः सात्त्विकं निर्मलं फलम् ।
रजसस्तु फलं दुःखमज्ञानं तमसः फलम् ॥१६॥

karmanah sukrtasyahuh sattvikam nirmalam phalam
rajasas tu phalam duhkham ajwanam tamasah phalam

karmanah - rada;
su-krtasya - pobožnog;
ahuh - kaže se;
sattvikam - u guni vrline;
nirmalam - pročišćen;
phalam - rezultat;

rajasah - *gune strasti*;
tu - *ali*;
phalam - *rezultat*;
duhkham - *bijeda*;
ajwanam - *ludost*;
tamasah - *gune neznanja*;
phalam - *rezultat*;

Rezultat pobožnog djela je čist i kaže se da je u guni vrline. Rezultat djela u guni strasti je bijeda, a rezultat djela u guni neznanja je ludost.

SMISAO: Rezultat pobožnih djela u guni vrline je čist. Zato su mudraci, koji su oslobođeni sve iluzije, utemeljeni u sreći. Aktivnosti u guni strasti donose samo bijedu. Svaka aktivnost koja se vrši da bi se stekla materijalna sreća je osuđena na propast. Ako, na primjer, netko želi imati neboder, takva gradnja povlači za sobom toliko mnogo ljudske bijede, prije nego što neboder može biti sagrađen. Onaj tko financira neboder se mora teško truditi zaraditi gomilu novca, a oni koji poput robova rade na izgradnji moraju uložiti fizički napor. Bijede su tu. Tako Bhagavad-gita kaže da svaka djelatnost koja se vrši pod opsjenom gune strasti sigurno povlači za sobom veliku bijedu. Možda u umu osoba može iskusiti malo tobožnje sreće - "Imam ovu kuću ili ovaj novac" - ali to nije prava sreća.

Što se tiče gune neznanja, onaj tko djeluje pod njenim utjecajem nema znanje i zato mu sve djelatnosti koje sada vrši donose bijedu, a kasnije će se degradirati u životinjski život. Životinjski život je uvijek pun bijede, ali životinje to ne shvaćaju, jer su pod opsjenom iluzorne energije, maye. Klanje jasnih životinja je također posljedica gune neznanja. Ubojica životinje ne zna da će u budućnosti dobiti tijelo u kome ga može ubiti. To je zakon prirode. U ljudskom društvu, ako netko ubije čovjeka, mora biti obješen. To je zakon države. Zbog neznanja, ljudi ne vide da postoji država koja obuhvaća cijelu kreaciju, kojom upravlja Svevišnji Gospodin. Svako živo stvorenje je sin Svevišnjeg Gospodina, koji ne podnosi čak ni da netko ubije mrava. Za to mora platiti. Tako je ubijanje životinja radi zadovoljavanja jezika najgrublja vrsta neznanja. Ljudsko biće nema potrebe ubijati životinje, jer je Bog dao tako puno lijepih stvari. Ako netko ipak jede meso, smatra se da djeluje u neznanju i da svoju budućnost čini vrlo mračnom. Od svih vrsta ubijanja životinja, ubijanje krava je najporočnije, jer nam krava pruža sve vrste zadovoljstava dajući nam mlijeko. Klanje krava je čin najgrublje vrste neznanja. U vedskoj literaturi (Rg Veda 9.4.64) riječi gobih prinita-matsaram ukazuju da se onaj tko želi ubiti kravu, iako je potpuno zadovoljan mlijekom, nalazi u najdubljem neznanju. U vedskoj literaturi se nalazi sljedeća molitva:

namo brahmanya-devaya go-brahmana-hitaya ca
jagad-dhitaya krsnaya govindaya namo namah

"Gospodine moj, Ti si dobronamjernik krava i brahmana i čitavog ljudskog društva i svijeta." (Visnu Purana 1.19.65) U ovoj molitvi se posebno spominje zaštita krava i brahmana. Brahmane su simbol duhovnog obrazovanja, a krave simbol najvrjednije hrane. Tim živim bićima, brahmanama i kravama, mora se pružiti sva zaštita - to je pravi napredak civilizacije. U suvremenom ljudskom društvu se zanemaruje duhovno obrazovanje i potiče se ubijanje krava. Stoga trebamo shvatiti da ljudsko društvo napreduje u pogrešnom smjeru i utire put ka vlastitoj propasti. Civilizacija koja vodi građane ka tome da u sljedećem životu postanu životinje sigurno nije ljudska civilizacija. Naravno, sadašnja civilizacija je grubo zavedena gunama strasti i neznanja. Ovo je vrlo opasno doba i sve nacije se trebaju pobrinuti da čovječanstvu pruže najlakši proces, svjesnost Krsne, da bi ga spasile od najveće opasnosti.

STIH 17

सत्त्वात्संजायते ज्ञानं रजसो लोभ एव च ।
प्रमादमोहौ तमसो भवतोऽज्ञानमेव च ॥१७॥

sattvat sawjayate jwanam rajaso lobha eva ca
pramada-mohau tamaso bhavato 'jwanam eva ca

sattvat - *iz gune vrline;*
sawjayate - *razvija se;*
jwanam - *znanje;*
rajasah - *iz gune strasti;*
lobhah - *pohlepa;*
eva - *svakako;*
ca - *i;*
pramada - *ludilo;*
mohau - *i iluzija;*
tamasah - *iz gune neznanja;*
bhavatah - *razvija se;*
ajwanam - *glupost;*
eva - *svakako;*
ca - *također;*

Iz gune vrline se razvija pravo znanje, iz gune strasti se razvija pohlepa, a iz gune neznanja glupost, ludilo i iluzija.

SMISAO: Pošto sadašnja civilizacija nije jako povoljna za živa bića, preporučuje se svjesnost Krsne. Kroz svjesnost Krsne, društvo će razviti gunu vrline. Kada razvije gunu vrline, ljudi će vidjeti pravu prirodu stvari. U guni neznanja, ljudi su kao životinje i ne mogu jasno vidjeti stvari. Na primjer, u guni neznanja ne vide da se ubijajući životinju izlažu opasnosti da ih ta ista životinja ubije u sljedećem životu. Ljudi se ne obrazuju u pravom znanju i zato postaju neodgovorni. Da bi se stalo na kraj toj neodgovornosti, ljudi moraju kroz obrazovanje razviti gunu vrline. Kada se obrazuju u guni vrline, postati će razboriti i steći znanje o pravoj prirodi stvari. Tada će biti sretni i uspješni. Čak i ako većina ljudi nije sretna i uspješna, ako određeni postotak stanovništva razvije svjesnost Krsne i utemelji se u guni vrline, onda postoji mogućnost za mir i blagostanje u cijelom svijetu. U protivnom, ako je svijet odan gunama strasti i neznanja, ne može biti mira i blagostanja. U guni strasti ljudi postaju pohlepni i njihovoj žudnji za osjetilnim uživanjem nema kraja. Možemo vidjeti da čak i ako netko ima dovoljno novaca i odgovarajućih pogodnosti za zadovoljavanje osjetila, nema ni sreće ni mira uma. To nije moguće zato što je u guni strasti. Ako želi sreću, njegov novac mu neće pomoći; mora se uzdići do gune vrline slijedenjem procesa svjesnosti Krsne. Kada netko djeluje u guni strasti, nije samo u umu nesretan, već su i njegovo zanimanje i posao mukotrpani. Mora smišljati mnogo planova kako da zaradi dovoljno novaca da bi održao svoj status quo. Sve je to mučno. U guni neznanja, ljudi postaju ludi. Nesretni zbog okolnosti u kojima se nalaze, uzimaju utočište opojnih sredstava i tako još dublje tonu u neznanje. Njihova budućnost je vrlo mračna.

STIH 18

ऊर्ध्वं गच्छन्ति सत्त्वस्था मध्ये तिष्ठन्ति राजसाः ।
जघन्यगुणवृत्तिस्था अधो गच्छन्ति तामसाः ॥१८॥

urdhvam gacchanti sattva-stha madhye tisthanti rajasah
jaghanya-guna-vrtti-stha adho gacchanti tamasah

urdhvam - *gore;*
gacchanti - *idu;*
sattva-sthah - *u guni vrline;*
madhye - *u sredini;*
tisthanti - *prebivaju;*
rajasah - *u guni strasti;*
jaghanya - *ima odvratanu;*
guna - *osobinu;*

vr̥tti-sthah - čije zanimanje;
adhah - dolje;
gacchanti - idu;
tamasah - osobe u guni neznanja;

Osobe u guni vrline se postupno uzdižu na više planete, osobe u guni strasti žive na zemaljskim planetima, a osobe u odvratnoj guni neznanja silaze u paklene svjetove.

SMISAO: U ovom stihu su još jasnije opisani rezultati djelovanja pod utjecajem triju guna prirode. U višem planetarnom sistemu, koji se sastoji od rajskih planeta, svatko je vrlo uzvišen. Ovisno o stupnju razvoja gune vrline, živo biće može biti prenijeto na razne planete u tom sistemu. Najviši planet je Satyaloka, ili Brahmaloaka, na kojoj prebiva prvobitna osoba u ovom univerzumu, Brahma. Već smo vidjeli da teško možemo procijeniti čudesne uslove života na Brahmaloaki, ali najviše stanje života, guna vrline, može nas dovesti do nje.

Guna strasti je pomiješana. Nalazi se u sredini, između gune vrline i neznanja. Čovjek nije uvijek čist, ali čak i kad bi bio samo u guni strasti, jednostavno bi ostao na ovoj planeti Zemlji kao kralj ili bogataš. Međutim, pošto su utjecaji guna pomiješani, može se degradirati. Ljudi s planete Zemlje, koji su u guni strasti ili neznanja, ne mogu strojevima na silu prići višim planetima. U guni strasti, također postoji mogućnost da osoba u sljedećem životu postane luda.

Najniža odlika, guna neznanja, ovdje je opisana kao odvratna. Rezultat razvijanja neznanja je vrlo, vrlo opasan. To je najniža odlika u materijalnoj prirodi. Ispod ljudskog nivoa postoji osam milijuna vrsta života - ptice, zvijeri, gmizavci, drveće, itd. - i ovisno o tome koliko su razvili gunu neznanja, ljudi bivaju stavljeni u ta odvratna stanja. Ovdje je vrlo značajna riječ tamasah. Tamasah ukazuje na one koji su stalno u guni neznanja i koji se ne uzdižu do više gune. Njihova budućnost je vrlo mračna.

Za ljude u gunama neznanja i strasti postoji prilika da se uzdignu do gune vrline i taj sistem se naziva svjesnost Krsne. Ali onaj tko ne iskoristi tu priliku sigurno će ostati pod utjecajem nižih guna.

STIH 19

नान्यं गुणेभ्यः कर्तारं यदा द्रष्टानुपश्यति ।
गुणेभ्यश्च परं वेत्ति मद्भावं सोऽधिगच्छति ॥१९॥

nanyam gunebhyah kartaram yada drastanupacyati
gunebhyac ca param vetti mad-bhavam so 'dhigacchati

na - nitko;
anyam - drugi;
gunebhyah - nego odlike;
kartaram - vršitelj;
yada - kada;
drasta - promatrač;
anupacyati - vidi pravilno;
gunebhyah - prema gunama prirode;
ca - i;
param - transcendentalan;
vetti - shvaćaš;
mat-bhavam - u Moju duhovnu prirodu;
sah - on;
adhigacchati - biva uzdignut;

Kada osoba pravilno vidi da sve aktivnosti vrše samo ove gune prirode i shvaća Svevišnjeg Gospodina, koji je transcendentalan prema svim tim gunama, dostiže Moju duhovnu prirodu.

SMISAO: Čovjek može nadići sve aktivnosti guna materijalne prirode ako jednostavno nauči od pravih duša kako ih pravilno shvatiti. Pravi duhovni učitelj je Krsna, koji prenosi ovo duhovno znanje Arjuni. Stoga o aktivnostima koje se vrše od utjecajem guna prirode moramo učiti od onih koji su potpuno svjesni Krsne. Inače će naš život biti pogrešno usmjeren. Zahvaljujući poukama vjerodostojnog duhovnog učitelja, živo biće može shvatiti svoj duhovni položaj, svoje materijalno tijelo, svoja osjetila, način na koji je zarobljeno i kako djeluje pod opsjenom materijalnih guna prirode. Živo biće je bespomoćno, jer je u vlasti tih guna, ali kada postane sposobno vidjeti svoj pravi položaj, može dostići transcendentalni nivo, stekavši priliku za duhovni život. U stvari, živo biće ne vrši različite aktivnosti. Prisiljeno je djelovati, jer se nalazi u određenoj vrsti tijela kojom upravlja određena guna materijalne prirode. Bez pomoći duhovnog autoriteta ne može shvatiti svoj pravi položaj. Zahvaljujući druženju s vjerodostojnim duhovnim učiteljem može vidjeti svoj pravi položaj i s takvim razumijevanjem može se utemeljiti u potpunoj svjesnosti Krsne. Čovjek svjestan Krsne nije pod kontrolom opsjene materijalnih guna prirode. U sedmom poglavlju je već bilo rečeno da se onaj tko se već predao Krsni oslobađa aktivnosti materijalne prirode. Materijalna priroda postupno prestaje utjecati na onoga tko može vidjeti pravu prirodu stvari.

STIH 20

गुणानेतानतीत्य त्रीन्देही देहसमुद्भवान् ।
जन्ममृत्युजरादुःखैर्विमुक्तोऽमृतमश्नुते ॥२०॥

gunan etan atitya trin dehi deha-samudbhavan
janma-mrtyu-jara-dukhair vimukto 'mrtam acnute

gunan - *odlike*;
etan - *sve te*;
atitya - *nadilazeći*;
trin - *tri*;
dehi - *utjelovljeno*;
deha - *tijela*;
samudbhavan - *koje potječu od*;
janma - *rađanja*;
mrtyu - *umiranja*;
jara - *i starosti*;
dukhair - *nesreća*;
vimuktah - *oslobođeno*;
amrtam - *nektar*;
acnute - *uživa*;

Kada utjelovljeno biće nadiđe te tri gune koje utječu na materijalno tijelo, može se osloboditi rođenja, smrti, starosti i patnji koje oni donose i čak i u ovom životu uživati u nektaru.

SMISAO: U ovom stihu se objašnjava kako čovjek, čak i u ovom tijelu, može ostati na transcendentalnom položaju, u potpunoj svjesnosti Krsne. Sanskritska riječ dehi znači "utjelovljen". Iako se osoba može nalaziti u ovom materijalnom tijelu, zahvaljujući napredovanju u duhovnom znanju može se osloboditi utjecaja guna prirode. Čak i u ovom tijelu može uživati u sreći duhovnog života, jer će po napuštanju tijela sigurno otići u duhovno nebo. Tako čak i u ovom tijelu može uživati u duhovnoj sreći. Drugim riječima, predano služenje u svjesnosti Krsne je znak oslobođenja od materijalne zapletenosti i to će biti objašnjeno u osamnaestom poglavlju. Kada je netko oslobođen utjecaja guna materijalne prirode, počinje predano služiti.

STIH 21

अर्जुन उवाच ।
कैलिङ्गस्त्रीन्गुणानेतानतीतो भवति प्रभो ।
किमाचारः कथं चैतास्त्रीन्गुणानतिवर्तते ॥२१॥

arjuna uvaca
kair liggais trin gunan etan atito bhavati prabho
kim acarah katham caitams trin gunan ativartate

arjunah uvaca - *Arđuna reče;*
kaih - *po kojim;*
liggaih - *simptomima;*
trin - *tri;*
gunan - *odlike;*
etan - *sve te;*
atitah - *nadišao;*
bhavati - *je;*
prabho - *o Gospodine moj;*
kim - *kakvo;*
acarah - *ponašanje;*
katham - *kako;*
ca - *također;*
etan - *ove;*
trin - *tri;*
gunan - *odlike;*
ativartate - *nadilazi;*

Arđuna upita: Dragi moj Gospodine, po kojim simptomima se može prepoznati onaj tko je transcendirao te tri gune? Kako se ponaša i kako transcendira gune prirode?

SMISAO: Pitanja koja Arjuna postavlja u ovom stihu su vrlo dobra. On želi simptome osobe koja je već transcendirala materijalne gune. Prvo pita: "Koji su simptomi takve transcendentalne osobe? Kako mogu shvatiti da je već transcendirala utjecaj guna materijalne prirode?" Zatim pita: "Kako živi i kakve aktivnosti vrši? Da li su regulirane ili neregulirane?" Na kraju pita kako može dostići transcendentalnu prirodu. To je vrlo važno. Ako netko ne zna neposredan proces kojim može uvijek biti utemeljen na transcendentalnom nivou, ne može ispoljiti simptome. Sva ova pitanja koja je postavio Arjuna su veoma važna i Gospodin će dati odgovor.

STIH 22-25

श्रीभगवानुवाच ।
प्रकाशं च प्रवृत्तिं च मोहमेव च पाण्डव ।
न द्वेष्टि संप्रवृत्तानि न निवृत्तानि काङ्क्षति ॥२२॥
उदासीनवदासीनो गुणैर्यो न विचाल्यते ।
गुणा वर्तन्त इत्येव योऽवतिष्ठति नेङ्गते ॥२३॥
समदुःखसुखः स्वस्थः समलोष्टाश्मकाञ्चनः ।
तुल्यप्रियाप्रियो धीरस्तुल्यनिन्दात्मसंस्तुतिः ॥२४॥
मानापमानयोस्तुल्यस्तुल्यो मित्रारिपक्षयोः ।
सर्वारम्भपरित्यागी गुणातीतः स उच्यते ॥२५॥

Šri-bhagavan uvaca prakacam ca pravrttim ca na dvesti sampravrttani	moham eva ca pandava na nivrttani kagksati
udasina-vad asino guna vartanta ity evam sama-duhkha-sukhah sva-sthah tulya-priyapriyo dhiras	gunair yo na vicalyate yo 'vatisthati neggate sama-lostacma-kawcanah tulya-nindatma-samstutih
manapamanayos tulyas sarvarambha-parityagi	tulyo mitrari-paksayoh gunatitah sa ucyate

Šri-bhagavan uvaca - *Svevišnja Božanska Osoba reče;*

prakacam - *prosvijetljenost;*

ca - *i;*

pravrttim - *vezanost;*

ca - *i;*

moham - *iluziju;*

eva ca - *također;*

pandava - *o sine Pandua;*

na dvesti - *ne mrzi;*

sampravrttani - *iako su razvijeni;*

na nivrttani - *nit i prestanak razvijanja;*

kagksati - *želi;*

udasina-vat - *u neutralnom;*

asinah - *položaju;*

gunaih - *odlikama;*

yah - *onaj tko;*

na - *nikada nije;*

vicalyate - *uznemiren;*

gunah - *odlike;*

vartante - *djeluju;*

ity evam - *znajući da;*

yah - *onaj tko;*

avatisthati - *ostaje;*

na - *nikada ne;*

ingate - *dvoumi se;*

sama - *jednak;*

duhkha - *u nesreći;*

sukhah - *i sreći;*

sva-sthah - *jer je utemeljen u sebi;*

sama - *jednako;*

lostacma - *grumen zemlje;*

acma - *kamen;*

kawcanah - *zlato;*

tulya - *jednak;*

priya - *prema dragom;*

apriyah - *i nepoželjnom;*

dhirah - *postojan;*

tulya - *jednak;*

nindatma - *kada ga vrijeđaju;*

atma-samstutih - *i hvale;*

mana - *u časti;*

apamanayoh - *i nečasti;*

tulyah - *jednak;*

tulyah - *jednak;*

mitra - *prijatelja;*

ari - *i neprijatelja;*

paksayoh - *prema grupama;*

sarva - svih;
arambha - napora;
parityagi - odriče se;
guna-atitah - transcendentalan prema materijalnim gunama prirode;
sah - on;
ucyate - kaže se da je;

Svevišnja Božanska Osoba reče: O sine Pandua, za osobu koja ne mrzi prosvijetljenost, vezanost i iluziju kada su prisutni niti žudi za njima kada nestanu, koja je nepokolebljiva i neuznemirena svim posljedicama materijalnih odlika i ostaje neutralna i transcendentalna, znajući da samo gune djeluju, koja je utemeljena u jastvu i jednaka u sreći i nesreći, koja jednakim očima vidi grumen zemlje, kamen i komad zlata, poželjno i nepoželjno, koja je postojana, jednaka u pohvali i pokudi, časti i nečasti, koja se jednako ophodi prema prijatelju i neprijatelju i koja se odrekla svih materijalnih aktivnosti, kaže se da je nadišla gune prirode.

SMISAO: Arjuna je postavio tri različita pitanja i Gospodin odgovara na njih jedno za drugim. U ovim stihovima Krsna prvo ukazuje da osoba utemeljena u transcendentalmom položaju nije zavidna i ne žudi ni za čim. Kada živo biće ostane u ovom materijalnom svijetu utjelovljeno u materijalnom tijelu, smatra se da je pod kontrolom jedne od triju guna materijalne prirode. Kada je izvan tijela, nije u okovima materijalnih guna prirode. Ali sve dok se nalazi u materijalnom tijelu, treba biti neutralno. Treba predano služiti Gospodina tako da automatski zaboravi svoje poistovjećivanje s materijalnim tijelom. Kada je svjesno materijalnog tijela, djeluje samo da bi zadovoljilo osjetila, ali kada prenese svoju svjesnost na Krsnu, samim tim prestaje zadovoljavati osjetila. Nije mu potrebno ovo materijalno tijelo, niti treba prihvaćati zapovijedi materijalnog tijela. Odlike materijalnih guna u tijelu će djelovati, ali jastvo je kao duhovna duša odvojeno od takvih aktivnosti. Kako postaje odvojeno? Ne želi uživati u tijelu, niti želi izaći iz njega. Tako transcendentarno utemeljen, bhakta automatski postaje slobodan. Ne treba se pokušavati osloboditi utjecaja guna materijalne prirode.

Sljedeće pitanje je vezano uz ponašanje osobe na transcendentalmom nivou. Na osobu na materijalnom nivou utječu takozvana čast i nečast koje se ukazuju materijalnom tijelu, ali na osobu na transcendentalmom položaju ne utječu takva lažna čast i nečast. Ona vrši svoju dužnost u svjesnosti Krsne i ne mari da li je netko poštuje ili ne poštuje. Prihvaća stvari povoljne za izvršavanje njene dužnosti u svjesnosti Krsne, inače joj nije potrebno ništa materijalno, ni kamen ni zlato. Svakog prihvaća kao dragog prijatelja koji joj pomaže u svjesnosti Krsne i ne mrzi svog takozvanog neprijatelja. Jednako je naklonjena svima i sve vidi na jednakom nivou, jer savršeno dobro zna da nema nikakve veze s materijalnim postojanjem. Društveni i politički događaji ne utječu na nju, jer je upoznata sa situacijom privremenih preokreta i uznemirenja. Ne trudi se da radi bilo što za sebe. Može sve napraviti za Krsnu, ali za sebe osobno ništa ne pokušava. Takvim ponašanjem se istinski utemeljuje na transcendentalmom nivou.

STIH 26

मां च योऽव्यभिचारेण भक्तियोगेन सेवते ।
स गुणान्समतीत्यैतान्ब्रह्मभूयाय कल्पते ॥२६॥

mam ca yo vyabhicarena bhakti-yogena sevate
sa gunan samatityaitan brahma-bhuyaya kalpate

mam - Mene;
ca - također;
yah - osoba koja;
avyabhicarena - neizostavno;
bhakti-yogena - predanim služenjem;
sevate - služi;
sah - ona;

gunan - *gune materijalne prirode;*
samatitya - *nadilazeći;*
etan - *sve ove;*
brahma-bhuyaya - *uzdignuta na nivo Brahmana;*
kalpate - *postaje;*

Onaj, tko uvijek predano služi i ni u kakvim okolnostima ne pada, odmah transcendirira gune materijalne prirode i tako dolazi na nivo Brahmana.

SMISAO: Ovaj stih je odgovor na Arjunino treće pitanje: "Kako se može dostići transcendentalni položaj?" Kao što je već bilo objašnjeno, materijalni svijet djeluje pod opsjenom guna materijalne prirode. Osoba ne bi trebala biti uznemirena djelatnostima guna prirode; umjesto da svoju svjesnost zaokupi takvim djelatnostima može je prenijeti na djelatnosti za Krsnu. Djelatnosti za Krsnu su poznate kao bhakti-yoga - neprestano djelovanje za Krsnu. To se odnosi ne samo na Krsnu, već i na Njegove različite potpune ekspanzije kao što su Rama i Narayana. Krsna ima bezbroj ekspanzija. Smatra se da je onaj tko služi bilo koji oblik Krsne, ili Njegovih potpunih ekspanzija, na transcendentalnom položaju. Također trebamo primijetiti da su svi Krsnini oblici potpuno transcendentalni, puni blaženstva i znanja i vječni. Takve Božanske Osobe su svemoćne i sveznajuće i imaju sve transcendentalne odlike. Ako netko s nepokolebljivom odlučnošću služi Krsnu ili Njegove potpune ekspanzije, može lako nadići gune materijalne prirode, koje se vrlo teško mogu nadići. To je već bilo objašnjeno u sedmom poglavlju. Onaj tko se preda Krsni odmah nadilazi utjecaj guna materijalne prirode. Biti svjestan Krsne ili predano služiti znači postati jednak Krsni. Gospodin kaže da je Njegova priroda vječna, blažena i puna znanja, a živa bića su dijelovi i čestice Svevišnjeg, kao što su čestice zlata dio rudnika zlata. Tako je živo biće u svom duhovnom položaju kvalitativno jednako zlatu, Krsni. Razlika u osobnosti i dalje postoji, inače ne bi bilo govora o bhakti-yogi. Bhakti-yoga znači da postoji Gospodin, bhakta i razmjena ljubavi između Gospodina i bhakte. Prema tome, Svevišnja Božanska Osoba i živo biće su dvije osobe, inače bhakti-yoga ne bi imala smisla. Ako osoba nije utemeljena na istom transcendentalnom položaju kao Gospodin, ne može služiti Svevišnjem Gospodinu. Da bi postao kraljev osobni pomoćnik, čovjek mora steći kvalifikacije. Kvalifikacija je postati Brahman, ili osloboditi se sve materijalne zagađenosti. U vedskoj literaturi je rečeno: brahmaiva san brahmapy eti. Osoba može dostići Vrhovni Brahman ako postane Brahman. To znači da mora postati kvalitativno jednaka Brahmanu. Dostigavši Brahman, ne gubi svoj vječni identitet Brahmana kao osobne duše.

STIH 27

ब्रह्मणो हि प्रतिष्ठाहममृतस्याव्ययस्य च ।
शाश्वतस्य च धर्मस्य सुखस्यैकान्तिकस्य च ॥ २७॥

brahmano hi pratisthaham amrtasyavyayasya ca
cacvatasya ca dharmasya sukhasyaikantikasya ca

brahmanah - *neosobnog brahmajyotija;*
hi - *svakako;*
pratistha - *počivalište;*
aham - *Ja sam;*
amrtasya - *besmrtnog;*
avyayasya - *neuništivog;*
ca - *također;*
cacvatasya - *vječnog;*
ca - *i;*
dharmasya - *prirodni položaj;*

sukhasya - sreće;
aikantikasya - krajnje;
ca - također;

Ja sam osnova neosobnog Brahmana, koji je besmrtn, neuništiv i vječan i koji je prirodni položaj krajnje sreće.

SMISAO: Priroda Brahmana je besmrtnost, neuništivost, vječnost i sreća. Brahman je početak transcendentalne spoznaje. Paramatma, Nad-duša, je srednji, drugi stadij transcendentalne spoznaje, a Svevišnja Božanska Osoba je krajnja spoznaja Apsolutne Istine. Stoga su i Paramatma i neosobni Brahman prisutni u Vrhovnoj Osobi. U sedmom poglavlju je bilo objašnjeno da je materijalna energija manifestacija niže energije Svevišnjeg Gospodina. Gospodin oplođuje nižu, materijalnu prirodu djelićima više prirode i to je duhovni dodir u materijalnoj prirodi. Kada živo biće uslovljeno materijalnom prirodom počne njegovati duhovno znanje, postupno se uzdiže s položaja materijalnog postojanja do shvaćanja Svevišnjeg kao Brahmana. To dostizanje shvaćanja Brahmana je prvi stadij samospoznaje. U tom stadiju osoba koja je spoznala Brahman je transcendentalna prema materijalnom položaju, ali nije potpuno savršena u spoznaji Brahmana. Ako želi, može ostati na položaju Brahmana i zatim se postupno uzdići do spoznaje Paramatme i na kraju do spoznaje Svevišnje Božanske Osobe. U vedskoj literaturi ima mnogo primjera toga. Četvorica Kumara su prvo bili utemeljeni u spoznaji istine kao neosobnog Brahmana, ali su se zatim postupno uzdigli na nivo predanog služenja. Onaj tko se ne može uzdići iznad neosobnog shvaćanja Brahmana izlaže se opasnosti da padne. U Śrimad-Bhagavatamu je rečeno da onaj tko se uzdigne do nivoa neosobnog Brahmana, ali ne napreduje dalje i nema obavještenje o Vrhovnoj Osobi, nema savršeno čistu inteligenciju. Stoga, usprkos tome što se uzdigao na nivo Brahmana, može pasti ako ne služi Gospodina s devocijom. U vedskim spisima je rečeno - raso vai sah, rasam hy evayam labdhvanandi bhavati: "Kada osoba shvati Božansku Osobu, riznicu zadovoljstva, Krsnu, postaje istinski transcendentalno blažena". (Taittiriya Upanisada 2.7.1) Svevišnji Gospodin u potpunosti posjeduje šest obilja i kada Mu bhakta priđe, dolazi do razmjene tih šest obilja. Sluga kralja uživa na skoro istom nivou kao kralj. Tako predano služenje prate vječna, neuništiva sreća i vječan život. Prema tome, predano služenje obuhvaća spoznaju Brahmana, vječnosti ili neuništivosti. Osoba koja predano služi je već dostigla tu spoznaju.

Iako je živo biće po prirodi Brahman, želi vladati materijalnim svijetom i zbog toga pada. U svom prirodnom položaju živo biće je iznad tri gune materijalne prirode, ali se družeći s materijalnom prirodom zapliće u različite gune materijalne prirode - vrlinu, strast i neznanje. Zbog druženja s tim gunama želi vladati materijalnim svijetom. Zahvaljujući predanom služenju u punoj svjesnosti Krsne, odmah dolazi na transcendentalni nivo i tako ostavlja svoju nezakonitu želju za vladanjem materijalnom prirodom. Stoga se proces predanog služenja, koji počinje sa slušanjem, pjevanjem, sjećanjem - propisanih devet oblika predanog služenja - treba slijediti u društvu bhakta. Postupno, zahvaljujući takvom druženju i utjecaju duhovnog učitelja, materijalna želja za vladanjem će nestati, a osoba će se čvrsto utemeljiti u transcendentalnom služenju Gospodina s ljubavlju. Taj proces je propisan u posljednjih šest stihova ovog poglavlja. Predano služenje Gospodina je vrlo jednostavno: trebamo uvijek služiti Gospodina, jesti ostatke hrane ponuđene Božanstvu, mirisati cvijeće ponuđeno Gospodinovim lotosovim stopalima, posjećivati mjesta na kojima je Gospodin provodio svoje transcendentalne zabave, čitati o Gospodinovim raznim aktivnostima, o Njegovoj razmjeni ljubavi s Njegovim bhaktama, uvijek pjevati transcendentalnu vibraciju Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare i postiti na dane pojave i odlaska Gospodina i Njegovih bhakta. Slijedenjem takvog procesa sva vezanost za materijalne aktivnosti će nestati. Onaj tko se tako može utemeljiti u brahmajotyiju ili različitim shvaćanjima Brahmana je kvalitativno jednak Svevišnjoj Božanskoj Osobi.

Tako se završavaju Bhaktivedantina tumačenja četrnaestog poglavlja Śrimad Bhagavad-gite pod naslovom "Tri gune materijalne prirode".

Petnaesto poglavlje

श्रीभगवानुवाच ।

ऊर्ध्वमूलमधःशाखमश्वत्थं प्राहुरव्ययम् ।

छन्दांसि यस्य पर्णानि यस्तं वेद स वेदवित् ॥ १ ॥

Šri-bhagavan uvaca

urdhva-mulam adhah-cakham

chandamsi yasya parnani

acvattham prahur avyayam

yas tam veda sa veda-vit

Šri-bhagavan uvaca - Svevišnja Božanska Osoba reče;

urdhva-mulam - s korijenom prema gore;

adhah - prema dolje;

cakham - granama;

acvattham - banjan;

prahuh - rečeno je;

avyayam - vječno;

chandamsi - vedske himne;

yasya - čiji su;

parnani - listovi;

yah - svatko tko;

tam - njega;

veda - poznaje;

sah - on;

veda-vit - poznavalac Veda;

Svevišnja Božanska Osoba reče: Rečeno je da postoji neuništivi banjan čiji je korijen okrenut prema gore, a grane prema dolje i čiji su listovi vedske himne. Onaj tko poznaje to drvo je poznavalac Veda.

SMISAO: Nakon razmatranja važnosti bhakti-yoge, netko može upitati: "A što je s Vedama?" U ovom poglavlju će biti objašnjeno da je svrha proučavanja Veda shvatiti Krsnu. Zato osoba svjesna Krsne, koja predano služi, već poznaje Vede. Zapletenost u ovom materijalnom svijetu se ovdje uspoređuje s banjanom. Za onoga tko se bavi plodonosnim aktivnostima, taj banjan nema kraja. On prelazi s jedne grane na drugu, iznova i iznova. Drvo ovog materijalnog svijeta nema kraja i onaj tko je vezan za to drvo se ne može osloboditi. Vedske himne, namijenjene uzdizanju, nazivaju se lišćem tog drveta. Korijen tog drveta raste prema gore, jer se počinje širiti od najviše planete ovog univerzuma na kojoj prebiva Brahma. Ako netko može shvatiti to neuništivo drvo iluzije, može biti izbačeno.

Trebamo shvatiti ovaj proces iskorjenjivanja. U prethodnim poglavljima je bilo objašnjeno da ima mnogo procesa oslobađanja od materijalne zapletenosti. U prvih dvanaest poglavlja smo vidjeli da je najbolji način predano služenje Svevišnjeg Gospodina. Osnovni princip predanog služenja je odvojenost od materijalnih aktivnosti i privrženost transcendentnom služenju Gospodina. Na početku ovog poglavlja se razmatra proces presijecanja vezanosti za materijalni svijet. Korijen ovog materijalnog postojanja raste prema gore. To znači da se počinje širiti od sveukupne materijalne supstance, najviše planete u univerzumu. Od nje se ekspandira čitav univerzum, s mnogo grana koje predstavljaju razne planetarne sisteme. Plodove predstavljaju rezultati aktivnosti živih bića - religija, ekonomski razvitak, zadovoljavanje osjetila i oslobođenje.

U ovom svijetu nemamo neposredno iskustvo o drvetu s granama koje rastu prema dolje i korijenom koji raste prema gore, ali takvo drvo postoji. To drvo se može naći pored rezervoara vode. Možemo vidjeti da se drvo s obale odražava u vodi s granama okrenutim prema dolje i korijenom okrenutim prema gore. Drugim riječima, drvo ovog materijalnog svijeta je samo odraz pravog drveta duhovnog svijeta. Taj odraz duhovnog svijeta počiva na želji, kao što odraz drveta počiva na vodi. Želja je uzrok počivanja stvari u ovom odraženom materijalnom svijetu. Onaj tko se želi osloboditi materijalnog postojanja mora analitičkim proučavanjem dobro upoznati to drvo. Tako može prekinuti svoj odnos s njim.

Pošto je odraz pravog drveta, to drvo je vjerna replika. U duhovnom svijetu sve postoji. Impersonalisti smatraju da je Brahman korijen tog materijalnog drveta. Prema sagkhya filozofiji, iz tog korijena potječu prakrti, purusa, tri gune, pet grubih elemenata (pagca-maha-bhuta),

deset osjetila (dasendriya), um, itd. Na taj način, sagkhya filozofi dijele čitav materijalni svijet na dvadeset četiri elementa. Ako je Brahman središte svih manifestacija, ovaj materijalni svijet je manifestacija središta okrenuta za 180 stupnjeva, a ostalih 180 stupnjeva predstavlja duhovni svijet. Materijalni svijet je iskrivljeni odraz i stoga u duhovnom svijetu mora postojati ista raznolikost, ali u stvarnosti. Prakrti je vanjska energija Svevišnjeg Gospodina, a purusa je sam Svevišnji Gospodin. To je objašnjeno u Bhagavad-giti. Kako je ova manifestacija materijalna, privremena je. Odraz je privremen, jer se ponekad vidi, a ponekad ne. Ali izvor iz koga se odražava je vječan. Materijalni odraz pravog drveta se mora presjeći. Kada se kaže da osoba poznaje Vede, smatra se da zna kako presjeći vezanost za ovaj materijalni svijet. Ako zna taj proces, istinski poznaje Vede. Čovjek koga privlače obredne formule Veda je privučen lijepim zelenim lišćem drveta. On ne zna pravu svrhu Veda. Kao što otkriva sama Božanska Osoba, svrha Veda je presjeći to odraženo drvo i dostići pravo drvo duhovnog svijeta.

STIH 2

अधश्चोर्ध्वं प्रसृतास्तस्य शाखा
गुणप्रवृद्धा विषयप्रवालाः ।
अधश्च मूलान्यनुसंततानि
कर्मानुबन्धीनि मनुष्यलोके ॥ २ ॥

adhac cordhvam prasrtas tasya cakha
guna-pravrddha visaya-pravalah
adhac ca mulany anusantatani
karmanubandhini manusya-loke

adhah - *prema dolje*;
ca - *i*;
urdhvam - *prema gore*;
prasrtah - *sežu*;
tasya - *njegove*;
sakhah - *grane*;
guna - *zbog guna materijalne prirode*;
pravrdhdah - *koje se razvijaju*;
visaya - *osjetilni predmeti*;
pravalah - *grančice*;
adhah - *prema dolje*;
ca - *i*;
mulani - *korijen*;
anusantatani - *seže*;
karma - *za rad*;
anubandhini - *vezani*;
manusya-loke - *u svijetu ljudskog društva*;

Grane ovog drveta se šire prema dolje i prema gore, a hrane ih tri gune materijalne prirode. Grančice su predmeti osjetila. Ovo drvo ima i korijenje koje se širi prema dolje i koje je vezano za plodonosna djela ljudskog društva.

SMISAO: Ovdje se dalje objašnjava opis banjana. Njegove grane se protežu u svim pravcima. U nižim dijelovima, postoje raznovrsne manifestacije živih bića - ljudska bića, životinje, konji, krave, psi, mačke, itd. Oni se nalaze na nižim granama, dok se na višim dijelovima drveta nalaze viši oblici živih bića: polubogovi, Gandharve i mnoge druge više vrste života. Kao što drvo crpi hranu iz vode, tako ovo drvo crpi hranu iz tri gune materijalne prirode. Ponekad možemo vidjeti da je zemljište neplodno zbog nedostatka vode, a ponekad je puno zelenila; slično tome, ovisno o utjecaju guna, manifestiraju se razne vrste života.

Smatra se da su predmeti osjetila grančice drveta. Razvijajući razne gune prirode razvijamo razna osjetila s kojima uživamo u raznim vrstama predmeta osjetila. Vrhovi grana su predmeti osjetila - uši, nos, oči, itd. - koji su vezani za uživanje u raznim predmetima osjetila. Grančice su predmeti osjetila - zvuk, oblik, dodir, itd. Sporedno korijenje su vezanosti i odbojnosti, koje su popratni proizvodi raznih vrsta patnji i osjetilnog uživanja. Smatra se da se sklonosti prema pobožnosti i bezbožnosti razvijaju iz tog sporednog korijenja, koje se proteže u svim pravcima. Pravi korijen se širi od Brahmaloke, a drugo korijenje se nalazi u ljudskim planetarnim sistemima. Nakon uživanja u rezultatima pobožnih djela u višim planetarnim sistemima, živo biće silazi na Zemlju i stvara novu karmu, ili vrši plodonosne aktivnosti namijenjene uzdizanju. Ovaj planet ljudskih bića se smatra poljem aktivnosti.

STIH 3-4

न रूपमस्येह तथोपलभ्यते
नान्तो न चादिर्न च संप्रतिष्ठा ।
अश्वत्थमेनं सुविरूढमूल-
मसङ्गशस्त्रेण दृढेन छित्त्वा ॥ ३ ॥
ततः पदं तत्परिमार्गितव्यं
यस्मिन्गता न निवर्तन्ति भूयः ।
तमेव चाद्यं पुरुषं प्रपद्ये
यतः प्रवृत्तिः प्रसृता पुराणी ॥ ४ ॥

na rupam asyeha tathopalabhyate
nanto na cadir na ca sampratistha
acvattham enam su-virudha-mulam
asagga-castrena drdhena chittva
tatah padam tat parimargitavyam
yasmin gata na nivartanti bhuyah
tam eva cadyam purusam prapadye
yatah pravrttih prasrta purani

na - ne;
rupam - oblik;
asya - ovog drveta;
iha - u ovom svijetu;
tatha - također;
upalabhyate - može se opaziti;
na - nikada;
antah - i;
na - nikada;

ca - *također*;
adih - *početak*;
na - *nikada*;
ca - *također*;
sampratistha - *osnova*;
acvattham - *banjan*;
enam - *ovo*;
su-virudha - *čvrsto*;
mulam - *ukorijenjeno*;
asagga-castrena - *oružjem odvojenosti*;
drdhena - *snažno*;
chittva - *presjeći*;
tatah - *zatim*;
padam - *mjesto*;
tat - *to*;
parimargitavyam - *mora se potražiti*;
yasmin - *gdje*;
gatah - *otišavši*;
na - *nikada ne*;
nivartanti - *vraćaju se*;
bhuyah - *ponovo*;
tam - *Njemu*;
eva - *svakako*;
ca - *također*;
adyam - *izvornoj*;
purusam - *Božanskoj Osobi*;
prapadye - *predaju se*;
yatah - *od koje*;
pravrttih - *počelo*;
prasrta - *širi se*;
purani - *vrlo davno*;

Pravi oblik ovog drveta se ne može opaziti u ovom svijetu. Nitko ne može shvatiti gdje mu je kraj, gdje počinje, ni gdje mu je osnova. Ali to snažno ukorijenjeno drvo se mora odlučno presjeći odvojenošću. Nakon toga, osoba mora potražiti mjesto iz kojeg se, jednom otišavši, nikada više neće vratiti i tamo se mora predati Svevišnjoj Božanskoj Osobi od koje je sve počelo i od koje se sve širi od pradavnih vremena.

SMISAO: U ovom stihu se jasno objašnjava da se pravi oblik tog banjana ne može shvatiti u ovom materijalnom svijetu. Kako se njegov korijen nalazi na vrhu, pravo drvo se nalazi na drugom kraju. Kada se netko zaplete u materijalne ekspanzije drveta, ne može vidjeti dokle se drvo proteže, niti gdje počinje. Ipak, mora pronaći uzrok. "Ja sam sin mog oca, moj otac je sin tog i tog čovjeka, itd." Istražujući na taj način, dolazi do Brahme, koga stvara Garbhodakacayi Visnu. Tako na kraju dolazi do Svevišnje Božanske Osobe i to je kraj istraživanja. Mora pronaći izvor drveta, Svevišnju Božansku Osobu, družeći se sa osobama koje imaju znanje o toj Svevišnjoj Božanskoj Osobi. Tada zahvaljujući razumijevanju postupno odbacuje vezanost za ovaj lažni odraz stvarnosti i znanjem presijeca vezu s njim. Tako dostiže pravo drvo.

U vezi s tim, riječ asagga je vrlo značajna, jer je vezanost za osjetilno uživanje i vladanje materijalnom prirodom vrlo snažna. Zato osoba mora kroz razgovore o duhovnoj znanosti zasnovanoj na autoritativnim spisima naučiti odbacivati vezanost i mora slušati osobe koje imaju pravo znanje. Kao rezultat takve diskusije u društvu bhakta, dolazi do Svevišnje Božanske Osobe. Prva stvar koju tada mora učiniti je da Mu se preda. Ovdje je opisano mjesto iz kojeg se osoba, kada jednom tamo ode, nikada više ne vraća ovom lažnom odrazu drveta. Svevišnja Božanska Osoba Krsna je izvorni korijen iz kojeg je sve emaniralo. Da bismo stekli naklonost te Božanske Osobe, moramo se samo predati. To je rezultat predanog služenja putem slušanja, pjevanja, itd. On je uzrok manifestacije materijalnog svijeta. To je već objasnio sam Gospodin. Aham sarvasya prabhavah: "Ja sam porijeklo svega". Zato da bismo se oslobodili zapletenosti u ovom snažnom banjanu materijalnog života, moramo se predati Krsni. Čim se predamo Krsni, samim tim ćemo postati odvojeni od ove materijalne manifestacije.

Stih 5

निर्मानमोहा जितसङ्गदोषा
अध्यात्मनित्या विनिवृत्तकामाः ।
द्वन्द्वैर्विमुक्ताः सुखदुःखसंज्ञै-
र्गच्छन्त्यमूढाः पदमव्ययं तत् ॥ ५ ॥

nirmana-moha jita-sagga-dosa
adhyatma-nitya vinivrtta-kamah
dvandvair vimuktah sukha-duhkha-samjwair
gacchanty amudhah padam avyayam tat

nih - bez;
mana - lažnog ugleda;
mohah - i iluzije;
jita - pobijedivši;
sagga - druženja;
dosah - greške;
adhyatma - u duhovnom znanju;
nityah - u vječnosti;
vinivrttha - odvojeni;
kamah - požude;
dvandvaih - dvostranosti;
vimuktah - oslobođeni;
sukha-duhkha - sreće i nesreće;
samjwaih - po imenu;
gacchanti - dostižu;
amudhah - bez zbunjenosti;
padam - položaj;
avyayam - vječni;
tat - taj;

Oni koji su oslobođeni lažnog ugleda, iluzije i grješnog druženja, koji shvaćaju ono što je vječno, koji su odbacili materijalnu požudu, koji su oslobođeni dvostranosti sreće i nesreće, koji nisu zbunjeni i koji znaju kako se predati Vrhovnoj Osobi, dostižu to vječno carstvo.

SMISAO: Ovdje je vrlo lijepo opisan proces predavanja. Prva kvalifikacija je da osoba ne smije biti obmanuta ponosom. Pošto uslovljena duša oholo misli da je gospodar materijalne prirode, teško se može predati Svevišnjoj Božanskoj Osobi. Njegujući pravo znanje treba shvatiti da nije gospodar materijalne prirode; gospodar je Svevišnja Božanska Osoba. Kada se oslobodi iluzije uzrokovane ponosom, može započeti proces predavanja. Onaj tko uvijek očekuje neko poštovanje u ovom materijalnom svijetu ne može se predati Vrhovnoj Osobi. Ponos je posljedica iluzije, jer čovjek usprkos tome što dolazi ovdje, ostaje kratko vrijeme i zatim odlazi, budalasto misli da je gospodar svijeta. Tako sve komplicira i uvijek je u nevolji. Čitav svijet se kreće pod tim dojmom. Ljudi smatraju da ova planeta Zemlja pripada ljudskom društvu i zato su je podijelili pod lažnim dojmom da su njeni vlasnici. Čovjek se mora osloboditi te pogrešne ideje da je ljudsko društvo vlasnik ovog svijeta. Kada se oslobodi takve pogrešne ideje, oslobađa se sveg grješnog druženja uzrokovanog naklonošću prema obitelji, društvu i naciji. To loše druženje ga vezuje za ovaj materijalni svijet. Nakon toga, mora razviti duhovno znanje. Mora njegovati znanje o tome što je zaista njegovo, a što nije. Kada shvati pravu prirodu stvari, oslobađa se svih dvostranih shvaćanja kao što su sreća i nesreća, zadovoljstvo i bol, i stječe potpuno znanje. Tada se može predati Svevišnjoj Božanskoj Osobi.

न तद्भासयत सूर्यो न शशाङ्को न पावकः ।
यद्गत्वा न निवर्तन्ते तद्धाम परमं मम ॥ ६ ॥

na tad bhasayate suryo na cacagko na pavakah
yad gatva na nivartante tad dhama paramam mama

na - ne;
tat - to;
bhasayate - osvjetljava;
suryah - sunce;
na - niti;
cacagkah - mjesec;
na - niti;
pavakah - vatra, elektricitet;
yat - gdje;
gatva - otišavši;
na - nikada;
nivartante - vraćaju se;
tat dhama - to prebivalište;
paramam - vrhovno;
mama - Moje;

Moje vrhovno prebivalište ne osvjetljavaju ni sunce ni mjesec, ni vatra ni elektricitet. Oni koji ga dostignu nikada se ne vraćaju u ovaj materijalni svijet.

SMISAO: Ovdje je opisan duhovni svijet, prebivalište Svevišnje Božanske Osobe Krsne - koje je poznato kao Krsnaloka, Goloka Vrndavana. Na duhovnom nebu nema potrebe za sunčevom svjetlošću ili mjesečinom, vatrom i elektricitetom, jer su svi planeti samoobasjani. U ovom univerzumu postoji samo jedan samoobasjan planet - Sunce, ali na duhovnom nebu su svi planeti samoobasjani. Blistavi sjaj svih tih planeta (zvanih Vaikunthe) predstavlja blistavo nebo poznato kao brahmajyoti. U stvari, sjaj emanira iz Krsninog planeta, Goloka Vrndavana. Dio tog blistavog sjaja prekriva mahat-tattva, materijalni svijet. Veći dio tog blistavog sjaja je pun duhovnih planeta zvanih Vaikunthe, od kojih je glavni Goloka Vrndavana.

Sve dok se živo biće nalazi u ovom mračnom materijalnom svijetu, živi uslovljenim životom, ali čim dostigne duhovno nebo, presjekavši lažno, iskrivljeno drvo ovog materijalnog svijeta, biva oslobođeno. Onda više ne postoji mogućnost da se vrati ovdje. U svom uslovljenom životu, živo biće smatra sebe gospodarem ovog materijalnog svijeta, ali u oslobođenom stanju ulazi u duhovno carstvo i postaje pratilac Svevišnjeg Gospodina. Tamo uživa u vječnom blaženstvu, vječnom životu i potpunom znanju.

Trebamo biti očarani ovim obavještenjem. Trebamo željeti otići u taj vječni svijet i izbaviti se iz ovog lažnog odraza stvarnosti. Onaj tko je previše vezan za ovaj materijalni svijet teško može presjeći tu vezanost, ali ako se posveti svjesnosti Krsne može postupno postati odvojen. Mora se družiti s bhaktama, onima koji su svjesni Krsne. Treba potražiti društvo posvećeno svjesnosti Krsne i naučiti kako predano služiti. Na taj način može presjeći svoju vezanost za materijalni svijet. Privlačnost prema materijalnom svijetu ne može izgubiti ako samo odjene odjeću boje šafrana. Mora postati privržen predanom služenju Gospodina. Stoga trebamo vrlo ozbiljno shvatiti da je predano služenje, kao što je objašnjeno u dvanaestom poglavlju, jedini način na koji se možemo izbaviti iz ove lažne manifestacije pravog drveta. U četrnaestom poglavlju su bile opisane sve vrste zagađenosti koje potječu od materijalne prirode. Samo je predano služenje opisano kao potpuno transcendentalno. Ovdje su vrlo važne riječi paramam mama. U stvari, svaki kutak svijeta je vlasništvo Svevišnjeg Gospodina, ali duhovni svijet je paramam, pun šest obilja. Katha Upanisada (2.2.15) također potvrđuje da u duhovnom svijetu nema potrebe za sunčevom svjetlošću, mjesečinom ili zvijezdama (na tatra suryo bhata na candra-tarakam), jer je čitavo duhovno nebo osvjetljeno unutrašnjom moći Svevišnjeg Gospodina. To vrhovno prebivalište se može dostići samo predavanjem i ni na koji drugi način.

ममैवांशो जीवलोके जीवभूतः सनातनः । मनःषष्ठानीन्द्रियाणि प्रकृतिस्थानि कर्षति ॥ ७ ॥

mamaivamco jiva-loke jiva-bhutih sanatanah
manah-sasthanindriyani prakrti-sthani karsati

mama - *Moj*;
eva - *svakako*;
amcah - *sićušni dio*;
jiva-loke - *u svijetu uslovljenog života*;
jiva-bhutih - *uslovljeno živo biće*;
sanatanah - *vječan*;
manah - *s umom*;
sasthan - *šest*;
indriyani - *osjetila*;
prakrti - *u materijalnoj prirodi*;
sthani - *nalazi se*;
karsati - *teško se bori*;

Živa bića u ovom uslovljenom svijetu su Moji vječni odvojeni dijelovi. Zbog uslovljenog života, teško se bore sa šest osjetila, u koja se ubraja i um.

SMISAO: U ovom stihu je jasno objašnjen identitet živog bića. Živo biće je vječno odvojeni dio Svevišnjeg Gospodina. Ne bismo trebali misliti da u uslovljenom životu poprima osobenost, a u oslobođenom stanju se stapa sa Svevišnjim Gospodinom. Vječno je odvojeno. Jasno je rečeno: sanatanah. Prema izjavi vedskih spisa, Svevišnji Gospodin se manifestira i ekspandira u bezbroj ekspanzija, od kojih se primarne ekspanzije nazivaju visnu-tattva, a sekundarne ekspanzije živa bića. Drugim riječima, visnu-tattva je osobna ekspanzija, a živa bića su odvojene ekspanzije. Svojom osobnom ekspanzijom On se manifestira u različitim oblicima kao što su Gospodin Rama, Nrsimhadeva, Visnumurti i sva predsjedavajuća Božanstva na Vaikuntha planetima. Odvojene ekspanzije - živa bića - su vječno sluge. Osobne ekspanzije Svevišnje Božanske Osobe, individualni identiteti Boga, vječno su prisutne. Slično tome, odvojene ekspanzije, živa bića, imaju svoje identitete. Kao dijelovi i čestice Svevišnjeg Gospodina, živa bića posjeduju Njegove odlike u sićušnoj mjeri i jedna od njih je nezavisnost. Svako živo biće, kao osobna duša, ima svoju osobnost i sićušan oblik nezavisnosti. Zloupotrebom te nezavisnosti postaje uslovljena duša, a pravilnom upotrebom te nezavisnosti uvijek ostaje u oslobođenom stanju. U svakom slučaju, kvalitativno je vječno, poput Svevišnjeg Gospodina. U svom oslobođenom stanju, oslobođeno je materijalne uslovljenosti i transcendentalno služi Gospodina; u svom uslovljenom životu, u vlasti je materijalnih guna prirode i zaboravlja transcendentalno služenje Gospodina s ljubavlju. Zbog toga se mora vrlo teško boriti za opstanak u ovom materijalnom svijetu.

Sva živa bića su dijelovi i čestice Svevišnjeg Gospodina; ne samo ljudska bića, psi i mačke, već i najveći upravitelji materijalnog svijeta - Brahma i Civa, pa čak i Visnu. Svi su oni vječne, neprolazne manifestacije. Riječ karsati ("boriti se" ili "hvatati se u koštac") je vrlo značajna. Uslovljena duša je zarobljena, kao da je okovana željeznim lancima. Zarobljena je lažnim ja, a um je glavni posrednik koji je vodi u ovom materijalnom postojanju. Kada je um u guni vrline, njene aktivnosti su dobre, kada je um u guni strasti, njene aktivnosti su mučne, a kada je u guni neznanja, prolazi kroz niže vrste života. Međutim, iz ovog stiha možemo jasno vidjeti da je uslovljena duša prekrivena materijalnim tijelom, umom i osjetilima i kada postane oslobođena taj materijalni prekrivač biva uništen, a duhovno tijelo se manifestira sa svojim osobnim odlikama. U Madhyandinayana-cruti nalazimo sljedeće obavještenje: sa va esa brahma-nistha idam cariram martyam atisrjya brahmabhisampadya brahmana pacyati brahmana crnoti brahmanaivedam sarvam anubhavati. Ovdje je rečeno da kad živo biće odbaci svoje materijalno utjelovljenje i uđe u duhovni svijet, oživljava svoje duhovno tijelo i u svom duhovnom tijelu može vidjeti Svevišnju Božansku Osobu licem u lice. Može Ga čuti i razgovarati s Njim lice u lice i shvatiti Vrhovnu Osobu takvu kakva jest. Iz smrtija također saznajemo - vasanti yatra purusah sarve vaikunṭha-murtayah: na duhovnim planetima svi imaju tijela nalik na tijelo Svevišnje Božanske Osobe. Što

se tiče tjelesne građe, nema razlike između živih bića, dijelova i ekspanzija, visnu-murtija. Drugim riječima, kada postane oslobođeno, živo biće milošću Svevišnje Božanske Osobe dobiva duhovno tijelo.

Riječi mamaivamcah ("odvojeni dio i čestica Svevišnjeg Gospodina") su također vrlo značajne. Odvojeni dio Svevišnjeg Gospodina ne nalikuje odlomljenom dijelu materije. Već smo saznali iz drugog poglavlja da se duh ne može sasjeci na dijelove. Taj dio ne biva stvoren materijalno. Nije kao materija, koja se može sasjeci na dijelove i onda ponovo sastaviti. To shvaćanje se ovdje ne može primijeniti, jer je upotrijebljena riječ sanatana ("vječan"). Odvojeni dio je vječan. Na početku drugog poglavlja je također rečeno da je u svakom tijelu prisutan odvojeni dio Svevišnjeg Gospodina (dehino 'smin yatha dehe). Kada se taj odvojeni dio oslobodi tjelesne zapletenosti, oživljava svoje izvorno duhovno tijelo na duhovnoj planeti duhovnog neba i uživa u društvu Svevišnjeg Gospodina. Međutim, iz ovog stiha saznajemo da je živo biće, kao odvojeni dio Svevišnjeg Gospodina, kvalitativno jednako Gospodinu, kao što su čestice zlata također zlato.

STIH 8

शरीरं यदवाप्नोति यच्चाप्युत्क्रामतीश्वरः ।
गृहीत्वैतानि संयाति वायुर्गन्धानिवाशयात् ॥ ८ ॥

cariram yad avapnoti
grhitvaitani samyati

yac capy utkramaticvarah
vayur gandhan ivacayat

cariram - *tijelo*;
yat - *kao što*;
avapnoti - *dobiva*;
yat - *kao što*;
ca api - *također*;
utkramati - *napušta*;
icvarah - *gospodar tijela*;
grhitva - *prihvaća*;
etani - *sva ta*;
samyati - *odlazi*;
vayuh - *zrak*;
gandhan - *mirise*;
iva - *kao*;
acayat - *iz njihovog izvora*;

Živo biće u materijalnom svijetu prenosi svoja razna životna shvaćanja iz jednog tijela u drugo kao što zrak prenosi mirise. Tako prihvaća jednu vrstu tijela i ponovo je napušta da bi prihvatio drugu.

SMISAO: Ovdje je živo biće opisano kao icvara, upravitelj vlastitog tijela. Ako želi, može dobiti tijelo na višem nivou ili može prijeći u nižu vrstu života. Ima sićušnu nezavisnost. Promjena tijela ovisi o njemu. U trenutku smrti, svjesnost koju je stvorilo prenijet će ga u sljedeću vrstu tijela. Ako je razvilo svjesnost poput mačke ili psa, sigurno će prijeći u tijelo mačke ili psa. Ako je usredotočilo svoju svjesnost na božanske odlike, prijeći će u oblik poluboga. Ako je svjesno Krsne, bit će prenijetu u duhovni svijet na Krsnaloku i družiti će se s Krsnom. Tvrdnja da nakon uništenja ovog tijela sve biva svršeno, je pogrešna. Osobna duša se seli iz jednog tijela u drugo i njeno sadašnje tijelo i aktivnosti su osnova sljedećeg tijela. Prema karmi dobiva drugačije tijelo i nakon određenog vremena ga mora napustiti. Ovdje je rečeno da suptilno tijelo prenosi koncepciju sljedećeg tijela i u sljedećem životu razvija drugo tijelo. Ovaj proces seljenja iz jednog tijela u drugo i borbe za vrijeme boravka u tijelu zove se karsati, borba za opstanak.

STIH 9

श्रोत्रं चक्षुः स्पर्शनं च रसनं घ्राणमेव च ।
अधिष्ठाय मनश्चायं विषयानुपसेवते ॥ ९ ॥

crotram caksuh sparcanam ca
adhisthaya manac cayam

rasanam ghranam eva ca
visayan upasevate

crotram - uši;
caksuh - oči;
sparcanam - dodir;
ca - također;
rasanam - jezik;
ghranam - osjetilo mirisa;
eva - također;
ca - i;
adhisthaya - smješteno u;
manah - umu;
ca - također;
ayam - ono;
visayan - u predmetima osjetila;
upasevate - uživa;

Prihvaćajući drugo grubo tijelo, živo biće dobiva određenu vrstu očiju, jezika, nosa i osjet dodira, čije je središte um. Tako uživa u određenoj vrsti predmeta osjetila.

SMISAO: Drugim riječima, ako živo biće zagadi svoju svjesnost osobinama mačaka i pasa, u sljedećem životu će dobiti tijelo mačke ili psa i uživati. Svjesnost je izvorno čista, poput vode, ali ako vodu pomiješamo s određenom bojom, ona se mijenja. Slično tome, svjesnost je čista, jer je duhovna duša čista. Ali svjesnost se mijenja u ovisnosti o dodiru s materijalnim odlikama. Prava svjesnost je svjesnost Krsne. Stoga je osoba svjesna Krsne utemeljena u svom životu. Ali ako njena svjesnost postane zagađena materijalnim mentalitetom, u sljedećem životu će dobiti odgovarajuće tijelo. Ne mora ponovo dobiti ljudsko tijelo; može dobiti tijelo mačke, psa, svinje, poluboga ili jedan od mnogo drugih oblika, jer postoji 8 400 000 vrsta života.

STIH 10

उत्क्रामन्तं स्थितं वाऽपि भुञ्जानं वा गुणान्वितम् ।
विमूढा नानुपश्यन्ति पश्यन्ति ज्ञानचक्षुषः ॥१०॥

utkramantam sthitam vapi bhujjanam va gunanvitam
vimudha nanupacyanti pacyanti jwana-caksusah

utkramantam - napušta tijelo;
sthitam - smješteno u tijelu;
va api - ili;
bhujjanam - uživa;
va - ili;
guna-anvitam - pod opsjenom guna materijalne prirode;
vimudhah - budalaste osobe;
na - nikada ne;
anupacyanti - mogu vidjeti;
pacyanti - mogu vidjeti;
jwana-caksusah - oni koji imaju oči znanja;

Budalaste osobe ne mogu shvatiti kako živo biće može napustiti tijelo, niti mogu shvatiti u kakvom tijelu uživa pod opsjenom guna prirode. Ali oni koji vide očima znanja mogu sve to vidjeti.

SMISAO: Riječ jwana-caksusah je vrlo značajna. Bez znanja, ne možemo shvatiti kako živo biće napušta svoje sadašnje tijelo, koji će oblik tijela dobiti u sljedećem životu i zašto živi u određenoj vrsti tijela. Za to je potrebno veliko znanje koje možemo steći iz Bhagavad-gite i sličnih spisa koje izlaže vjerodostojni duhovni učitelj. Onaj tko je naučio sve to opažati, je sretan. Svako živo biće napušta tijelo u određenim okolnostima, živi u određenim okolnostima i pod opsjenom materijalne prirode uživa u određenim okolnostima. Zbog toga ispašta razne vrste sreće i nesreće pod opsjenom osjetilnog uživanja. Osobe vječno zalučene požudom i željom gube svu moć shvaćanja kako mijenjaju tijelo i ostaju u određenom tijelu. Ne mogu to shvatiti. Međutim, oni koji su razvili duhovno znanje mogu vidjeti da se duh razlikuje od tijela, da mijenja tijelo i uživa na razne načine. Osoba s takvim znanjem može shvatiti kako uslovljeno živo biće pati u materijalnom postojanju. Zato oni koji su vrlo napredni u svjesnosti Krsne pokušavaju svim srcem ljudima pružiti ovo znanje, jer je uslovljeni život ljudi jako mučan. Trebaju se izbaviti iz njega, biti svjesni Krsne i osloboditi se da bi bili prenijeti u duhovni svijet.

STIH 11

यतन्तो योगिनश्चैनं पश्यन्त्यात्मन्यवस्थितम् ।
यतन्तोऽप्यकृतात्मानो नैनं पश्यन्त्यचेतसः ॥११॥

yatanto yoginac cainam pacyanti atmany avasthitam
yatanto 'py akrtatmano nainam pacyanty acetasah

yatantah - *koji se trude;*
yoginah - *transcendentalisti;*
ca - *također;*
enam - *to;*
pacyanti - *mogu vidjeti;*
atmani - *u jastvu;*
avasthitam - *utemeljeni;*
yatantah - *trude se;*
api - *iako;*
akrta-atmanah - *koji nisu dostigli samospoznaju;*
na - *ne;*
enam - *to;*
pacyanti - *vide;*
acetasah - *jer imaju nerazvijene umove;*

Transcendentalisti koji se trude i koji su utemeljeni u samospoznaji, mogu sve to jasno vidjeti. Ali oni čiji umovi nisu razvijeni i koji nisu utemeljeni u samospoznaji ne mogu vidjeti što se dešava, usprkos svom nastojanju.

SMISAO: Postoji mnogo transcendentalista na putu duhovne samospoznaje, ali onaj tko nije utemeljen u samospoznaji ne može vidjeti kako se odvijaju promijene u tijelu živog bića. U svezi s tim je značajna riječ yoginah. Danas ima mnogo pseudo yogija i udruženja yogija, koji su slijepi u pogledu samospoznaje. Takvi ljudi se bave samo nekom vrstom gimnastičkih vježbi i zadovoljni su ako im je tijelo dobro građeno i zdravo. Nemaju drugo obavještenje. Nazivaju se yatanto 'py akrtatmanah. Iako se trude slijediti sistem pseudo yoge, nisu samospoznati. Oni ne mogu shvatiti proces seljenja duše. Samo oni koji zaista slijede sistem yoge i koji su spoznali jastvo, svijet i Svevišnjeg Gospodina - drugim riječima, bhakti-yogiji, koji čisto predano služe u svjesnosti Krsne - mogu shvatiti kako se stvari odvijaju.

STIH 12

यदादित्यगतं तेजो जगद्भासयतेऽखिलम् ।
यच्चन्द्रमसि यच्चाग्नौ तत्तेजो विद्धि मामकम् ॥१२॥

yad aditya-gatam tejo jagad bhasayate 'khilam
yac candramasi yac cagnau tat tejo viddhi mamakam

yat - taj koji;
aditya-gatam - sunčeve svjetlosti;
tejah - sjaj;
jagat - čitav svijet;
bhasayate - osvjetljava;
akhilam - potpuno;
yat - taj koji;
candramasi - mjeseca;
yat - taj koji;
ca - također;
agnau - u vatri;
tat - taj;
tejah - sjaj;
viddhi - shvati;
mamakam - od Mene;

Svjetlost sunca koja raspršuje tamu čitavog ovog svijeta potječe od Mene. Svjetlost mjeseca i vatre također potječu od Mene.

SMISAO: Neinteligentni ljudi ne mogu shvatiti kako se stvari odvijaju. Ali čovjek se može početi utemeljivati u znanju shvaćajući ono što Gospodin ovdje objašnjava. Svatko vidi sunce, mjesec, vatru i elektricitet. Jednostavno trebamo pokušati shvatiti da svjetlost sunca, mjeseca i elektriciteta ili vatre potječe od Svevišnje Božanske Osobe. U takvom shvaćanju života, koje je početak svjesnosti Krsne, leži veliki napredak za uslovljenu dušu u ovom materijalnom svijetu. Živa bića su u suštini dijelovi Svevišnjeg Gospodina i On ovdje ukazuje kako se mogu vratiti kući, Bogu.

Iz ovog stiha možemo shvatiti da sunce osvjetljava čitav sunčev sistem. Postoje razni univerzumi i sunčevi sistemi i razna sunca, mjeseci i planeti, ali u svakom univerzumu postoji samo jedno sunce. Kao što je rečeno u Bhagavad-giti (10.21), mjesec je jedna od zvijezda (naksatranam aham caci). Sunčeva svjetlost potječe od duhovnog sjaja Svevišnjeg Gospodina na duhovnom nebu. S izlaskom sunca započinju djelatnosti živih bića. Ljudi pale vatru kako bi pripremili hranu, kako bi stavili u pogon mašine u tvornicama, itd. Tako puno stvari se čini uz pomoć vatre. Zato su izlazak sunca, vatra i mjesecina vrlo prijatni za živo biće. Bez njihove pomoći niti jedno živo biće ne može živjeti. Ako osoba može shvatiti da svjetlost sunca, mjeseca i vatre emanira iz Svevišnje Božanske Osobe Krsne, takvo shvaćanje predstavlja početak njene svjesnosti Krsne. Mjesecina hrani sve biljke. Ona je tako prijatna da ljudi mogu lako shvatiti da žive od milosti Svevišnje Božanske Osobe, Krsne. Bez Njegove milosti ne može postojati sunce, bez Njegove milosti ne može postojati mjesec, Bez Njegove milosti ne može postojati vatra. Nitko ne može živjeti bez pomoći sunca, mjeseca i vatre. To su neke od misli koje mogu probuditi svjesnost Krsne u uslovljenoj duši.

STIH 13

गामाविश्य च भूतानि धारयाम्यहमोजसा ।
पुष्णामि चौषधीः सर्वाः सोमो भूत्वा रसात्मकः॥१३॥

gam avicya ca bhutani dharayamy aham ojasa
pusnami causadhiih sarvah somo bhutva rasatmakah

gam - *planeti*;
avicya - *ulazim u*;
ca - *također*;
bhutani - *živa bića*;
dharayami - *održavam*;
aham - *Ja*;
ojasa - *Svojom energijom*;
pusnami - *hranim*;
ca - *i*;
ausadhah - *biljke*;
sarvah - *sve*;
somah - *mjesec*;
bhutva - *postajući*;
rasa-atmakah - *dajem sok*;

Ja ulazim u svaki planet i zahvaljujući Mojoj energiji one ostaju u orbiti. Ja postajem mjesec i tako svim biljkama dajem sok života.

SMISAO: Smatra se da samo zahvaljujući Gospodinovoj energiji svi planeti lebde u zraku. Gospodin ulazi u svaki atom, svaki planet i svako živo biće. To je opisano u Brahma-samhiti. Tamo je rečeno da jedan potpuni dio Svevišnje Božanske Osobe - Paramatma - ulazi u planete, univerzum i živa bića, pa čak i u atome. Tako se zahvaljujući Njegovom ulasku sve manifestira na odgovarajući način. Kada je duhovna duša prisutna, živ čovjek može plivati u vodi, ali kada životna iskra izađe iz tijela i tijelo umre, tijelo tone. Naravno, kada se raspadne, pluta kao slamka i druge stvari, ali čim čovjek umre, tone u vodu. Slično tome, svi planeti lebde u zraku zato što je vrhovna energija Svevišnje Božanske Osobe ušla u njih. Njegova energija održava svaki planet, kao šačicu prašine. Ako netko drži šačicu prašine, prašina ne može pasti, ali ako je baci u zrak, past će. Slično tome, ovi planeti koji lebde u zraku počivaju u šaci kozmičkog oblika Svevišnjeg Gospodina. Zahvaljujući Njegovoj snazi i energiji, sve pokretne i nepokretne stvari ostaju na svom mjestu. U vedskim himnama je rečeno da sunce sja i planeti se postojano kreću zahvaljujući Svevišnjoj Božanskoj Osobi. Kad ne bi bilo Njega, svi planeti bi se raspršili poput prašine u zraku i iščezli. Slično tome, zahvaljujući Svevišnjoj Božanskoj Osobi, mjesec hrani sve biljke. Zbog utjecaja mjeseca, povrće postaje ukusno. Bez mjesečine, povrće ne može ni rasti ni biti sočno. Ljudsko društvo radi, živi udobno i uživa u hrani, jer ga Svevišnji Gospodin snabdijeva. Inače, čovječanstvo ne bi moglo preživjeti. Riječ rasatmakah je vrlo značajna. Zahvaljujući Svevišnjem Gospodinu, pod utjecajem mjeseca sve postaje ukusno.

STIH 14

अहं वैश्वानरो भूत्वा प्राणिनां देहमाश्रितः ।
प्राणापानसमायुक्तः पचाम्यन्नं चतुर्विधम् ॥१४॥

aham vaicvanaro bhutva praninam deham aSritah
pranapana-samayuktah pacamy annam catur-vidham

aham - *Ja*;
vaicvanarah - *Moj potpuni dio kao vatra varenja*;
bhutva - *postajem*;
praninam - *svih živih bića*;
deham - *u tijelima*;
aSritah - *smješten*;
prana - *izlazeći zrak*;
apana - *ulazeći zrak*;
samayuktah - *držeci u ravnoteži*;
pacami - *Ja probavljam*;
annam - *hrane*;

catuh-vidham - četiri vrste;

Ja sam vatra varenja u tijelima svih živih bića i zajedno s izlazećim i ulazećim životnim zrakom probavljam četiri vrste hrane.

SMISAO: Prema Ayur-vedskoj castri, u trbuhu postoji vatra koja probavlja svu hranu koja u njega uđe. Kada ta vatra ne gori nismo gladni, a kad pravilno gori postajemo gladni. Ponekad, kada vatra ne gori pravilno, potrebno je liječenje. U svakom slučaju, ta vatra je predstavnik Svevišnje Božanske Osobe. Vedske mantre (Bṛhad-aranyaka Upanisada 5.9.1) potvrđuju da se Svevišnji Gospodin ili Brahman nalazi u trbuhu u obliku vatre i da probavlja sve vrste hrane (ayam agnir vaicvanaro yo 'yam antah puruse yenedam annam pacyate). Stoga, pošto potiče probavu svih vrsta hrane, živo biće nije nezavisno u procesu uzimanja hrane. Ako mu Svevišnji Gospodin ne pomogne da probavi hranu, ne može jesti. Gospodin tako proizvodi i probavlja hranu i zahvaljujući Njegovoj milosti možemo uživati u životu. To je potvrđeno i u Vedanta-sutri (1.2.27). Cabdadibhyo 'ntah pratisthanac ca: Gospodin se nalazi u zvuku, u tijelu, u zraku, pa čak i u trbuhu kao sila varenja. Postoje četiri vrste hrane - hrana koja se guta, hrana koja se žvače, hrana koja se liže i hrana koja se siše - i On je sila koja sve njih probavlja.

STIH 15

सर्वस्य चाहं हृदि सन्निविष्टो
मत्तः स्मृतिर्ज्ञानमपोहनं च ।
वेदैश्च सर्वैरहमेव वेद्यो
वेदान्तकृद्वेदविदेव चाहम् ॥१५॥

sarvasya caham hrđi sannivisto
mattah smrtir jwanam apohanam ca
vedaic ca sarvair aham eva vedyo
vedanta-krd veda-vid eva caham

sarvasya - svih živih bića;
ca - i;
aham - Ja;
hrđi - u srcu;
sannivistah - nalazim se;
mattah - od Mene;
smrtih - sjećanje;
jwanam - znanje;
apohanam - zaborav;
ca - i;
vedaih - kroz Vede;
ca - također;
sarvaih - sve;
aham - Ja;
eva - svakako;
vedyah - mogu se upoznati;
vedanta-krt - sastavljač Vedante;
veda-vit - poznavalac Veda;
eva - svakako;
ca - i;
aham - Ja;

Nalazim se u svačijem srcu i od Mene dolaze sjećanje, znanje i zaborav. Svrha svih Veda je upoznati Mene. Ja sam sastavljač Vedante i poznavalac Veda.

SMISAO: Svevišnji Gospodin se nalazi u svačijem srcu kao Paramatma i začetnik je svih aktivnosti. Živo biće zaboravlja sve o svom prošlom životu, ali mora djelovati po naredbi Svevišnjeg Gospodina, koji je svjedok svih njegovih djela. Zato počinje djelovati u skladu sa svojim prošlim djelima. Dobiva potrebno znanje i sjećanje i zaboravlja prošli život. Tako Gospodin nije samo sveprožimajući; On je i lokaliziran u svakom pojedinom srcu. On dodjeljuje razne plodonosne rezultate. Gospodin se može obožavati ne samo kao neosobni Brahman, Svevišnja Božanska Osoba i lokalizirana Paramatma, već i kao oblik inkarnacije Veda. Vede daju ljudima prava uputstva tako da mogu pravilno urediti svoje živote i vratiti se kući, Bogu. Vede daju znanje o Svevišnjoj Božanskoj Osobi Krsni, a Krsna je u svojoj inkarnaciji Vyasadeve sastavljač Vedanta-sutre. Vyasadevino tumačenje Vedanta-sutre u Śrimad-Bhagavatamu pruža pravo razumijevanje Vedanta-sutre. Svevišnji Gospodin je tako potpun da radi izbavljenja uslovljene duše obezbjeđuje i probavlja njenu hranu, promatra njene djelatnosti i daje joj znanje, u obliku Veda i kao Svevišnja Božanska Osoba Sri Krsna, učitelj Bhagavad-gite. On je dostojan obožavanja uslovljene duše. Tako je Bog svedobar; Bog je svemilostiv.

Antah-pravistah casta jananam. Živo biće gubi sjećanje čim napusti sadašnje tijelo, ali ponovo počinje djelovati, na podsticaj Svevišnjeg Gospodina. Iako zaboravlja, Gospodin mu daje inteligenciju da nastavi s djelovanjem tamo gdje je prestalo u prošlom životu. Tako živo biće ne samo da uživa ili ispašta u ovom svijetu po naredbi Svevišnjeg Gospodina koji se nalazi u njegovom srcu, već i dobiva priliku da od Njega shvati Vede. Ako netko ozbiljno želi shvatiti vedsko znanje, Krsna mu daje potrebnu inteligenciju. Zašto živo biće treba shvatiti vedsko znanje koje predstavlja Krsna? Zato što je svakom živom biću potrebno shvatiti Krsnu. Vedska literatura to potvrđuje: yo 'sau sarvair vedair giyate. U svim vedskim spisima, počevši od četiri Vede, Vedanta-sutre, Upanisada i Purana, veličaju se slave Svevišnjeg Gospodina. On se dostiže vršenjem vedskih obreda, proučavanjem vedske filozofije i obožavanjem Gospodina u predanom služenju. Stoga je svrha Veda shvatiti Krsnu. Vede nam daju uputstva zahvaljujući kojima možemo shvatiti Krsnu i proces kojim Ga možemo spoznati. Krajnji cilj je Svevišnja Božanska Osoba. Vedanta-sutra (1.1.4) to potvrđuje sljedećim riječima: tat tu samanvayat. Osoba može dostići savršenstvo u tri stadija. Razumijevanjem vedske literature može shvatiti svoj odnos sa Svevišnjom Božanskom Osobom, slijeđenjem raznih procesa može Mu prići i na kraju može dostići vrhovni cilj, koji nije nitko drugi do Svevišnja Božanska Osoba. U ovom stihu su jasno objašnjeni svrha Veda, razumijevanje Veda i cilj Veda.

STIH 16

द्वाविमौ पुरुषौ लोके क्षरश्चाक्षर एव च ।
क्षरः सर्वाणि भूतानि कूटस्थोऽक्षर उच्यते ॥१६॥

dvav imau purusau loke ksarac caksara eva ca
ksarah sarvani bhutani kuta-stho 'ksara ucyate

dvau - dva;
imau - ta;
purusau - živa bića;
loke - u svijetu;
ksarah - pogrješiva;
ca - i;
aksarah - nepogrješiva;
eva - svakako;
ca - i;
ksarah - pogrješiva;
sarvani - sva;
bhutani - živa bića;
kuta-sthah - u jedinstvu;
aksarah - nepogrješiva;
ucyate - rečeno je;

Postoje dvije vrste bića, pogrješiva i nepogrješiva. U materijalnom svijetu svako živo biće je pogrješivo, a u duhovnom svijetu svako živo biće se naziva nepogrješivim.

SMISAO: Kao što je već bilo objašnjeno, Gospodin je u Svojoj inkarnaciji Vyasadeve sastavio Vedanta-sutru. Ovdje Gospodin izlaže u sažetom obliku sadržaj Vedanta-sutre. On kaže da se živa bića, kojih ima bezbroj, mogu podijeliti na dvije vrste - pogrješiva i nepogrješiva. Živa bića su vječno odvojeni dijelovi Svevišnje Božanske Osobe. Kada su u dodiru s materijalnim svijetom nazivaju se jiva-bhuta i sanskrtske riječi ksarah sarvani bhutani u ovom stihu znače da su pogrješiva. Međutim, ona koja su u jedinstvu sa Svevišnjom Božanskom Osobom nazivaju se nepogrješivim. Jedinstvo ne znači da nemaju osobnost, već da nema nesloge. Oni su potpuno u suglasnosti sa svrhom kreacije. Naravno, u duhovnom svijetu ne postoji stvaranje, ali pošto je Svevišnja Božanska Osoba izvor svih emanacija, kao što je objašnjeno u Vedanta-sutri, ta koncepcija je objašnjena.

Prema izjavi Svevišnje Božanske Osobe, Gospodina Krsne, postoje dvije vrste živih bića. Vede daju svjedočanstvo o tome i zato u to nema sumnje. Živa bića koja se u ovom svijetu bore s umom i pet osjetila imaju svoja materijalna tijela koja se mijenjaju. Sve dok je živo biće uslovljeno, njegovo tijelo se mijenja zbog dodira s materijom; materija se mijenja i zato izgleda kao da se živo biće mijenja. Ali u duhovnom svijetu tijelo nije sačinjeno od materije; stoga nema promijene. U materijalnom svijetu živo biće prolazi kroz šest promjena - rađa se, raste, ostaje neko vrijeme, razmnožava se, slabi i nestaje. To su promijene materijalnog tijela. Ali u duhovnom svijetu tijelo se ne mijenja; nema starosti, nema rođenja, nema smrti. Tamo sve postoji u jedinstvu. Ksarah sarvani bhutani: svako živo biće koje je došlo u dodir s materijom, počevši od prvog stvorenog bića - Brahme, sve do malog mrava, mijenja svoje tijelo; zato su sva ona pogrješiva. Međutim u duhovnom svijetu su uvijek oslobođena u jedinstvu.

STIH 17

उत्तमः पुरुषस्त्वन्यः परमात्मेत्युदाहृतः ।
यो लोकत्रयमाविश्य बिभर्त्यव्यय ईश्वरः ॥१७॥

uttamah purusas tv anyah paramatmety udahrtah
yo loka-trayam avicya bibharty avyaya icvarah

uttamah - najbolja;
purusah - osoba;
tu - ali;
anyah - druga;
parama - vrhovno;
atma - biće;
iti - tako;
udahrtah - rečeno je;
yah - koje;
loka - univerzum;
trayam - u tri dijela;
avicya - ušavši;
bibharti - održava;
avyayah - neuništivi;
icvarah - Gospodin;

Pored te dvije vrste bića, postoji najveća živa osoba, Vrhovna Duša, sam neuništivi Gospodin, koji je ušao u tri svijeta i održava ih.

SMISAO: Misao izražena u ovom stihu je vrlo lijepo objašnjena u Katha Upanisadi (2.2.13) i Cvetacvatara Upanisadi (6.13). U njima je jasno rečeno da iznad bezbrojnih živih bića, od kojih su neka uslovljena, a neka oslobođena, postoji Svevišnja Osoba, koja je Paramatma. Stih iz Upanisada glasi ovako: nityo nityanam cetanac cetananam. To znači da među svim živim bićima, i uslovljenim i oslobođenim, postoji jedna vrhovna živa osoba, Svevišnja Božanska Osoba, koja ih održava i daje im sve pogodnosti za uživanje, ovisno o različitom djelovanju. Svevišnja Božanska

Osoba se nalazi u svačijem srcu kao Paramatma. Samo mudar čovjek, koji je shvatio Svevišnju Božansku Osobu, može dostići savršeni mir.

STIH 18

यस्मात्क्षरमतीतोऽहमक्षरादपि चोत्तमः ।
अतोऽस्मि लोके वेदे च प्रथितः पुरुषोत्तमः ॥१८॥

yasmat ksaram atito 'ham aksarad api cottamah
ato 'smi loke vede ca prathitah purusottamah

yasmat - *pošto*;
ksaram - *pogrješivih*;
atitah - *transcendentalan*;
aham - *Ja sam*;
aksarat - *iznad nepogrješivih*;
api - *također*;
ca - *i*;
uttamah - *najbolji*;
atah - *stoga*;
asmi - *Ja sam*;
loke - *u svijetu*;
vede - *u vedskoj literaturi*;
ca - *i*;
prathitah - *slavljen*;
purusa-uttamah - *kao Vrhovna Osoba*;

Pošto sam najveći i transcendentalan, iznad pogrješivih i nepogrješivih bića, slavljen sam u svijetu i u Vedama kao Vrhovna Osoba.

SMISAO: Svevišnju Božansku Osobu Krsnu nitko ne može nadmašiti - ni uslovljena duša ni oslobođena duša. On je stoga najveća osoba. Iz ovog stiha možemo jasno vidjeti da su živa bića i Svevišnja Božanska Osoba osobe, ali živa bića, za razliku od Svevišnje Božanske Osobe, ni u uslovljenom ni u oslobođenom stanju, ne mogu kvantitativno nadmašiti nepojmljive moći Svevišnje Božanske Osobe. Nije ispravno misliti da su Svevišnji Gospodin i živa bića na istom nivou ili da su u svakom pogledu jednaki. U odnosu između njih uvijek postoji nadređenost i podređenost. Riječ uttama je vrlo značajna. Nitko ne može nadmašiti Svevišnju Božansku Osobu. Riječ loke znači "u paurusa agami (smrti spisima)". Kao što je potvrđeno u rječniku Nirukti - lokyate vedartha 'nena: "Svrha Veda je objašnjena u smrti spisima".

Svevišnji Gospodin, u Svom lokaliziranom aspektu kao Paramatma, također je opisan u samim Vedama. U njima nalazimo sljedeći stih (Chandogya Upanisada 8.12.3): tavad esa samprasado 'smac charirat samutthaya param jyoti-rupam sampadaya svena rupanabhinispadyate sa uttamah purusah. "Kada Nad-duša izađe iz tijela, ulazi u neosobni brahmajyoti; potom u Svom obliku ostaje u Svom duhovnom identitetu. Taj Svevišnji se naziva Vrhovnom Osobom." To znači da Vrhovna Osoba manifestira i širi Svoj duhovni sjaj, koji je vrhunska svjetlost. Lokalizirani aspekt te Vrhovne Osobe je Paramatma. Inkarnirajući se kao Satyavatin i Paracarin sin Vyasadeva, Gospodin objašnjava vedsko znanje.

STIH 19

यो मामेवमसंमूढो जानाति पुरुषोत्तमम् ।
स सर्वविद्भजति मां सर्वभावेन भारत ॥१९॥

yo mam evam asammudho janati purusottamam
sa sarva-vid bhajati mam sarva-bhavena bharata

yah - *svatko tko*;
mam - *Mene*;
evam - *tako*;
asammudhah - *bez sumnji*;
janati - *spoznaje*;
purusa-uttamam - *Svevišnja Božanska Osoba*;
sah - *on*;
sarva-vit - *poznavalac svega*;
bhajati - *predano služi*;
mam - *Mene*;
sarva-bhavena - *u svakom pogledu*;
bharata - *o Bharatin sine*;

Svatko tko zna da sam Svevišnja Božanska Osoba i u to ne sumnja, zna sve. Zato se potpuno posvećuje predanom služenju Mene, o Bharatin sine.

SMISAO: Postoji mnogo filozofskih špekulacija o prirodnom položaju živih bića i Vrhovne Apsolutne Istine. U ovom stihu Svevišnja Božanska Osoba jasno kaže da svatko tko zna da je Gospodin Krsna Vrhovna Osoba, u stvari zna sve. Nesavršeni poznavalac nastavlja špekulirati o Apsolutnoj Istini, ali savršeni poznavalac, ne gubeći dragocjeno vrijeme, neposredno se posvećuje svjesnosti Krsne, predanom služenju Svevišnjeg Gospodina. To se naglašava u cijeloj Bhagavad-giti na svakom koraku. Usprkos tome, ima tako mnogo tvrdoglavih komentatora Bhagavad-gite koji smatraju da su Vrhovna Apsolutna Istina i živa bića potpuno istovjetni.

Vedsko znanje se naziva cruti, znanje koje se stječe slušanjem. Vedsku poruku trebamo primiti od autoriteta kao što su Krsna i Njegovi predstavnici. Ovdje Krsna vrlo lijepo objašnjava razliku između različitih kategorija. Trebamo slušati iz tog izvora. Nije dovoljno samo slušati poput svinja; moramo biti sposobni shvatiti znanje primljeno od autoriteta. Ne bismo trebali samo akademski špekulirati. Trebamo ponizno čuti iz Bhagavad-gite da su ova živa bića uvijek podređena Svevišnjoj Božanskoj Osobi. Prema riječima Svevišnje Božanske Osobe Šri Krsne, svatko tko to može shvatiti zna svrhu Veda; nitko drugi ne zna svrhu Veda.

Riječ bhajati je vrlo značajna. Na mnogim mjestima riječ bhajati je upotrijebljena u vezi služenja Svevišnjeg Gospodina. Ako je netko potpuno zaokupljen svjesnošću Krsne, predanim služenjem Gospodina, smatra se da je shvatio svo vedsko znanje. U vaisnavskom učeničkom naslijeđu je rečeno da onaj tko predano služi Krsnu, ne treba slijediti ni jedan drugi duhovni proces da bi shvatio Vrhovnu Apsolutnu Istinu. On je već shvatio suštinu, jer predano služi Gospodina. Završio je sve pripremne procese razumijevanja. Ali ako netko, nakon stotine tisuća života špekulacije, ne dođe do zaključka da je Krsna Svevišnja Božanska Osoba i da Mu se mora predati sva njegova špekulacija tijekom mnogo godina i života predstavlja uzaludno gubljenje vremena.

STIH 20

इति गुह्यतमं शास्त्रमिदमुक्तं मयाऽनघ ।
एतद्बुद्ध्वा बुद्धिमान्स्यात्कृतकृत्यश्च भारत ॥२०॥

iti guhyatamam castram
etad buddhva buddhiman syat

idam uktam mayanagha
krta-krtyac ca bharata

iti - *tako*;
guhya-tamam - *najpovjerljiviji*;
castram - *razotkrivenog spisa*;
idam - *to*;
uktam - *otkrio*;
maya - *Ja*;
anagha - *o bezgriješni*;
etat - *to*;
buddhva - *shvaćajući*;
buddhi-man - *inteligentan*;
syat - *postaje*;
krta-krtyah - *najsavršeniji u svojim naporima*;
ca - *i*;
bharata - *o Bharatin sine*;

O bezgriješni, sada sam ti razotkrio najpovjerljiviji dio vedskih spisa. Tko god ga shvati postat će mudar i u svom nastojanju dostići savršenstvo.

SMISAO: Gospodin ovdje jasno kaže da je to suština svih razotkrivenih spisa. Ovu suštinu trebamo shvatiti u skladu s riječima Svevišnje Božanske Osobe. Tako ćemo postati inteligentni i steći savršeno transcendentarno znanje. Drugim riječima, razumijevanjem ove filozofije Svevišnje Božanske Osobe i transcendentarnim služenjem Gospodina svatko se može osloboditi sve zagađenosti gunama materijalne prirode. Predano služenje je proces duhovnog razumijevanja. Gdje god postoji predano služenje, ne može postojati materijalna zagađenost. Predano služenje Gospodina i sam Gospodin su potpuno istovjetni jer su duhovni; predano služenje se odvija u unutrašnjoj energiji Svevišnjeg Gospodina. Kaže se da je Gospodin sunce, a neznanje se naziva tamom. Stoga, kad god je prisutno predano služenje pod pravilnim vodstvom vjerodostojnog duhovnog učitelja, nema ni govora o neznanju.

Svatko se mora posvetiti svjesnosti Krsne i predano služiti da bi postao inteligentan i pročišćen. Ako ne dođe do tog položaja razumijevanja Krsne i ne posveti se predanom služenju, koliko god inteligentan bio u očima običnog čovjeka, nije savršeno inteligentan.

U ovom stihu je značajna riječ anagha, kojom je oslovljen Arjuna. Anagha, "o bezgriješni", znači da osoba vrlo teško može shvatiti Krsnu ako nije oslobođena svih grješnih posljedica. Mora se osloboditi sve zagađenosti, svih grješnih djelatnosti; onda može shvatiti. Ali predano služenje je tako čisto i moćno da kad se jednom posveti predanom služenju automatski dolazi na nivo bezgriješnosti.

Dok osoba predano služi u društvu čistih bhakta u potpunoj svjesnosti Krsne, postoje određene stvari koje treba potpuno odbaciti. Najvažnija stvar koju mora nadići je slabost srca. Prvi pad je uzrokovan željom za vladanjem nad materijalnom prirodom. Tako osoba napušta transcendentarno služenje Svevišnjeg Gospodina s ljubavlju. Druga slabost srca je da s povećavanjem sklonosti ka vladanju nad materijalnom prirodom postaje vezana za materiju i posjedovanje materije. Problemi materijalnog postojanja su rezultati ovih slabosti srca. U prvih pet stihova ovog poglavlja se opisuje proces oslobađanja od tih slabosti srca, a u ostalom dijelu poglavlja, od šestog stiha do kraja, govori se o purusottama-yogi.

Tako se završavaju Bhaktivedantina tumačenja petnaestog poglavlja Šrimad Bhagavad-gite pod naslovom "Purusottama-yoga, yoga Vrhovne Osobe".

Šesnaesto poglavlje

STIH 1-3

श्रीभगवानुवाच ।

अभयं सत्त्वसंशुद्धिर्ज्ञानयोगव्यवस्थितिः ।

दानं दमश्च यज्ञश्च स्वाध्यायस्तप आर्जवम् ॥ १ ॥

अहिंसा सत्यमक्रोधस्त्यागः शान्तिरपैशुनम् ।

दया भूतेष्वलोलुप्त्वंमार्दवं हीरचापलम् ॥ २ ॥

तेजः क्षमा धृतिः शौचमद्रोहो नातिमानिता ।

भवन्ति संपदं दैवीमभिजातस्य भारत ॥ ३ ॥

Śri-bhagavan uvaca

abhayam sattva-samcuddhirjwana-yoga-vyavasthitih
danam damac ca yajwac ca svadhyayas tapa arjavam

ahimsa satyam akrodhas tyagah cantir apaicunam
daya bhutesv aloluptvam mardavam hrir acapalam

tejah ksama dhrtih caucam adroho nati-manita
bhavanti sampadam daivim abhijatasya bharata

Śri-bhagavan uvaca - Svevišnja Božanska Osoba reče;

abhayam - neustrašivost;

sattva-samcuddhah - pročišćenje postojanja;

jwana - u znanju;

yoga - povezivanje;

vyavasthitih - položaj;

danam - milostinja;

damah - vladanje umom;

ca - i;

yajwah - vršenje žrtvovanja;

ca - i;

svadhyayah - proučavanje vedske literature;

tapah - vršenje strogosti;

arjavam - i jednostavnost;

ahimsa - nenasilje;

satyam - istinoljubivost;

akrodhah - sloboda od gnjeva;

tyagah - odricanje;

cantih - smirenost;

apaicunam - odsustvo sklonosti ka nalaženju nedostataka;

daya - milost;

bhutesu - prema svim živim bićima;

aloluptvam - sloboda od pohlepe;

mardavam - blagost;

hrih - skromnost;

acapalam - odlučnost;

tejah - energičnost;

ksama - opraštanje;

dhrtih - hrabrost;

caucam - čistoća;

adrohah - sloboda od zavisti;

na - ne;

ati-manita - očekivanje poštovanja;

bhavanti - su;

sampadam - odlike;

daivim - transcendentálnom prirodom;

abhijatasya - onoga tko se rodio sa;

bharata - o Bharatin sine;

Svevišnja Božanska Osoba reče: Neustrašivost, pročišćenje postojanja, njegovanje duhovnog znanja, milostinja, samoovladanost, vršenje žrtvovanja, proučavanje Veda, vršenje strogosti, jednostavnost, nenasilje, istinoljubivost, odsustvo gnjeva, odricanje, smirenost, odbojnost prema nalaženju grešaka, samilost prema svim živim bićima, odsustvo pohlepe, blagost, skromnost, postojana odlučnost, energičnost, opraštanje, hrabrost, čistoća i odsustvo zavisti i žudnje za ugledom - ove transcendentalne odlike, o Bharatin sine, pripadaju pobožnim ljudima obdarenim božanskom prirodom.

SMISAO: Na početku petnaestog poglavlja je bilo objašnjeno banjanovo drvo ovog materijalnog svijeta. Dodatno korijenje koje se širi iz njega je bilo uspoređeno s aktivnostima živog bića, od kojih su neke povoljne, a neke nepovoljne. U devetom poglavlju su bili objašnjeni deve, ili pobožne osobe i asure, demoni, ili bezbožne osobe. Prema vedskim obredima, aktivnosti u guni vrline se smatraju povoljnim za napredovanje na putu oslobođenja. Takve aktivnosti su poznate kao daivi prakrti, po prirodi transcendentalne. Osobe utemeljene u transcendentalnoj prirodi napreduju na putu oslobođenja. Za razliku od njih, oni koji djeluju u gunama strasti i neznanja ne mogu dostići oslobođenje. Oni će morati ostati u ovom materijalnom svijetu kao ljudska bića ili će sići u životinjske vrste ili još niže. U ovom poglavlju Gospodin objašnjava transcendentalnu i demonsku prirodu i odlike koje ih prate. Također objašnjava prednosti i nedostatke tih odlika.

Riječ abhijatasya, koja se odnosi na osobu rođenu s transcendentalnim odlikama ili božanskim sklonostima, vrlo je značajna. Začeće djeteta u pobožnoj atmosferi je u vedskim spisima poznato kao Garbhadhana-samskara. Ako roditelji žele dijete s božanskim odlikama, trebaju slijediti deset principa preporučenih za društveni život ljudskih bića. U Bhagavad-giti je bilo objašnjeno, da je seks namijenjen rađanju dobrog djeteta, sam Krsna. Seks se ne osuđuje pod uvjetom da se proces koristi u svjesnosti Krsne. Osobe svjesne Krsne ne bi trebale začeti djecu poput mačaka i pasa, već na takav način da nakon rođenja mogu postati svjesna Krsne. To treba biti prednost djece rođene od oca i majke zaokupljenih svjesnošću Krsne.

Podjela društvenog sistema poznatog kao varnacrama-dharma - u kome se društvo dijeli na četiri reda društvenog života i četiri kaste ili staleža zanimanja - nije zasnovana na rođenju. Takva podjela se zasniva na obrazovnim kvalifikacijama i služi da bi se u društvu održali mir i blagostanje. Odlike spomenute u ovom stihu su opisane kao transcendentalne odlike koje omogućuju osobi napredak u duhovnom razumijevanju tako da se može osloboditi materijalnog svijeta.

U varnacrama sistemu se smatra da je sannyasi, osoba u odvojenom redu života, glava ili duhovni učitelj svih društvenih staleža i redova. Brahmana se smatra duhovnim učiteljem tri ostala društvena staleža - ksatriya, vaicya i cudra - ali sannyasi, koji zauzima položaj na vrhu tog sistema, smatra se također duhovnim učiteljem brahmana. Prva kvalifikacija sannyasija treba biti neustrašivost. Pošto sannyasi mora biti sam, bez ičije pomoći ili garancije pomoći, mora ovisiti samo o milosti Svevišnje Božanske Osobe. Ako netko misli: "Tko će me zaštititi kada prekinem sve odnose?", ne treba prihvatiti odvojeni red života. Mora biti potpuno uvjeren da se Krsna ili Svevišnja Božanska Osoba u Svom lokaliziranom aspektu uvijek nalazi u njemu kao Paramatma, da sve vidi i uvijek zna što namjerava napraviti. Tako mora biti čvrsto uvjeren da će se Krsna kao Paramatma pobrinuti za osobu predanu Njemu. "Nikada neću biti sam", mora misliti. "Čak i ako živim u najmračnijim predjelima šume, pored mene će biti Krsna i On će mi pružiti svu zaštitu." To uvjerenje se naziva abhayam, neustrašivost. Takvo stanje uma je neophodno za osobu u odvojenom redu života.

Potom mora pročistiti svoje postojanje. Ima tako mnogo pravila i propisa koje treba slijediti u odvojenom redu života. Najvažnije od svih je da se sannyasiju strogo zabranjuje da održava bilo kakav prisan odnos sa ženom. Čak mu se zabranjuje i razgovor sa ženom na usamljenom mjestu. Gospodin Caitanya je bio idealan sannyasi i kada je boravio u Puriju Njegove bhaktine Mu nisu smjele prići blizu čak ni da Mu odaju poštovanje. Bilo im je savjetovano da odaju poštovanje s udaljenog mjesta. To nije znak mržnje prema ženama uopće, već strogo pravilo za sannyasija da ne smije imati prisne veze sa ženama. Čovjek mora slijediti pravila i propise određenog staleža da bi pročistio svoje postojanje. Sannyasiju se strogo zabranjuje održavanje prisnih odnosa sa ženama i posjedovanja bogatstva radi zadovoljavanja osjetila. Idealan sannyasi je bio sam Gospodin Caitanya i iz Njegovog života vidimo da je bio vrlo strog u pogledu žena. Iako se smatra najvelikodušnijom inkarnacijom Boga koja je prihvatila najpalije uslovljene duše, strogo je slijedio pravila i propise sannyase u pogledu druženja sa ženama. Jedan od Njegovih osobnih pratioca, Chota Haridasa, bio je u društvu Gospodina Caitanye i Njegovih

drugih povjerljivih osobnih pratioca, ali se na neki način desilo da je požudno pogledao mladu ženu i Gospodin Caitanya je bio tako strog da ga je odmah izbacio iz društva Svojih osobnih pratioca. Gospodin Caitanya je rekao: "Ako sannyasi ili onaj tko se želi osloboditi okova materijalne prirode i tko se pokušava uzdići na duhovni nivo i vratiti kući, Bogu, želi materijalne posjede i žene da bi zadovoljio osjetila - ne mora čak ni uživati u njima, već ih samo željeti - toliko je osuđen da je bolje da počini samoubojstvo, nego da ima takve nezakonite želje." To su procesi pročišćenja.

Sljedeća odlika je jwana-yoga-vyavasthiti: njegovanje znanja. Svrha sannyasa života je davati znanje obiteljskim ljudima i drugima koji su zaboravili svoj pravi život duhovnog napretka. Sannyasi treba prosići od vrata do vrata da bi održao život, ali to ne znači da je prosjak. Poniznost je također jedna od kvalifikacija osobe na transcendentalnom nivou. Iz čiste poniznosti, sannyasi ide od vrata do vrata, ne da bi prosio, već da bi sreo obiteljske ljude i probudio u njima svjesnost Krsne. To je dužnost sannyasija. Ako je istinski napredan i ako mu je to naredio duhovni učitelj, treba propovijedati svjesnost Krsne s logikom i razumijevanjem, a ako nije tako napredan, ne bi trebao prihvatiti odvojeni red života. Ali čak i ako je prihvatio odvojeni red života bez dovoljno znanja, treba slušati duhovnog učitelja da bi razvio znanje. Sannyasi, čovjek u odvojenom redu života, mora biti utemeljen u neustrašivosti, sattva-samcuddhi (čistoći) i jwana-yogi(znanju).

Sljedeća odlika je milostinja. Milostinju trebaju davati obiteljski ljudi. Obiteljski ljudi trebaju zarađivati za život na pošten način i potrošiti pedeset posto svoje zarade na širenje svjesnosti Krsne po čitavom svijetu. Zato trebaju davati milostinju društvima koja se time bave. Milostinja se treba dati pravoj osobi. Postoje razne vrste milostinje, kao što će kasnije biti objašnjeno - milostinja u guni vrline, strasti i neznanju. Davanje milostinje u guni vrline se preporučuje u spisima, ali davanjem milostinje u guni strasti i guni neznanja čovjek samo gubi novac i zato se takva milostinja ne preporučuje. Milostinja se treba dati samo za širenje svjesnosti Krsne po čitavom svijetu. To je milostinja u guni vrline.

Što se tiče dame (samoovladanosti), ona nije namijenjena samo za ostale redove religioznog društva, već posebno za obiteljskog čovjeka. Iako ima ženu, obiteljski čovjek ne bi trebao nepotrebno koristiti svoja osjetila za seks. Postoje ograničenja čak i u pogledu seksa, koji treba imati samo da bi začeo djecu. Ako mu djeca nisu potrebna, ne treba uživati u seksu sa svojom ženom. Suvremeno društvo uživa u seksu uz kontraceptivne metode ili još odvratnije metode da bi izbjeglo odgovornost prema djeci. To nije transcendentalna, već demonska odlika. Ako netko želi napredovati u duhovnom životu, čak i ako živi obiteljskim životom, mora ograničiti svoj seksualni život i ne treba začeti dijete ako to ne čini da bi služio Krsnu. Ako može začeti djecu koja će biti svjesna Krsne, može začeti stotine djece, ali ako nema tu sposobnost, ne bi se trebao u to upuštati samo radi osjetilnog uživanja.

Žrtvovanje je još jedna dužnost obiteljskih ljudi, jer žrtvovanja iziskuju veliku količinu novca. Pripadnici drugih redova života, brahmacariji, vanaprasthe i sannyasiji, nemaju novca; oni žive proseći. Tako je vršenje raznih žrtvovanja namijenjeno obiteljskim ljudima. Obiteljski ljudi trebaju vršiti agni-hotra žrtvovanja prema uputstvima vedskih spisa, ali u današnje vrijeme su takva žrtvovanja vrlo skupa i niti jedan obiteljski čovjek ih ne može vršiti. Najbolje žrtvovanje preporučeno za ovo doba se zove sagkirtana-yajwa. Ta sagkirtana-yajwa - pjevanje Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare, Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare - je najbolje i najjeftinije žrtvovanje; svatko je može vršiti i steći dobrobit. Tako su milostinja, vladanje osjetilima i vršenje žrtvovanja posebno namijenjeni obiteljskim ljudima.

Svadhyaya, proučavanje Veda, posebno je namijenjeno za brahmacaryu, učenički život. Brahmacariji ne bi trebali imati nikakve veze sa ženama. Trebaju živjeti u celibatu i zaokupiti um proučavanjem vedske literature da bi njegovali duhovno znanje. To se naziva svadhyaya.

Tapas, ili strogost, posebno je namijenjena za povučeni život. Čovjek ne treba ostati obiteljski čovjek cijelog života; mora uvijek imati na umu da postoje četiri reda života - brahmacarya, grhastha, vanaprastha i sannyasa. Tako se nakon grhastha života treba povući. Ako živi sto godina, dvadeset i pet godina treba provesti u učeničkom životu, dvadeset i pet u obiteljskom, dvadeset i pet u povučenom i dvadeset i pet u odvojenom redu života. To su propisi vedske religiozne discipline. Čovjek koji se povukao iz obiteljskog života mora vršiti strogosti tijela, uma i jezika. To je tapasya. Čitavo varnacrama-dharma društvo je namijenjeno vršenju tapasye. Bez tapasye, ili strogosti, niti jedno ljudsko biće ne može dostići oslobođenje. Teorija da u životu ne trebamo vršiti strogosti i da možemo nastaviti sa špekulacijom i da će sve biti lijepo, ne preporučuje se ni u vedskoj literaturi ni u Bhagavad-giti. Takve teorije izmišljaju šarlatanski spiritualisti koji pokušavaju okupiti što više sljedbenika. Ako postoje ograničenja, pravila i propisi, neće privući ljude. Stoga oni koji žele sljedbenike u ime religije, samo da bi radili

predstavu, ne ograničavaju ni svoje živote ni živote svojih sljedbenika. Ali Vede ne odobravaju tu metodu.

Što se tiče brahmanske odlike jednostavnosti, taj princip ne trebaju slijediti samo članovi određenog reda života, već svi članovi društva, bilo da se nalaze u brahmacari acrami, grhastha acrami, vanaprastha acrami ili sannyasa acrami. Čovjek treba biti vrlo jednostavan i otvoren.

Ahimsa znači da ne bismo trebali sprečavati napredovanje nijednog živog bića. Ne bismo trebali misliti da pošto duhovna iskra nikada nije ubijena, čak niti nakon ubijanja tijela, nema ništa lošeg u ubijanju životinja radi zadovoljavanja osjetila. U današnje vrijeme, ljudi su navikli jesti životinje, usprkos obilju žitarica, voća i mlijeka. Nema potrebe ubijati životinje. Ta odredba je namijenjena svakome. Kada nema drugog rješenja, osoba može ubiti životinju, ali je treba ponuditi u žrtvovanju. U svakom slučaju, kada ima dovoljno hrane za čovječanstvo, oni koji žele napredovati u duhovnoj spoznaji ne bi trebali vršiti nasilje nad životinjama. Prava ahimsa znači ne sprječavati ničije napredovanje u životu. Životinje također napreduju u svojoj evoluciji seleći se iz jedne životinjske vrste u drugu. Ako ubijemo životinju, sprječavamo njeno napredovanje. Ako neka životinja treba živjeti u određenom tijelu toliko dana ili toliko godina i prije vremena bude ubijena, mora se ponovno vratiti u taj oblik života da proživi preostale dane kako bi mogla prijeći u drugu višu vrstu života. Zato ne bismo trebali sprječavati njeno napredovanje samo da bismo zadovoljili jezik. To se zove ahimsa.

Satyam. Ta riječ znači da ne trebamo iskrivljavati istinu radi osobnog interesa. U vedskoj literaturi postoje neki teški odlomci, ali njihovo značenje ili svrhu trebamo naučiti od vjerodostojnog duhovnog učitelja. To je proces razumijevanja Veda. Cruti znači da trebamo slušati od autoriteta. Ne bismo trebali izmisliti svoje tumačenje radi vlastitog interesa. Postoji toliko mnogo komentatora na Bhagavad-gitu koji pogrešno tumače izvorni tekst. Trebamo predstaviti pravi smisao riječi, koji trebamo naučiti od vjerodostojnog duhovnog učitelja.

Akrodha znači obuzdati ljutnju. Čak i ako nas netko izaziva, trebamo biti trpeljivi, jer čim se razljutimo čitavo tijelo postaje zagađeno. Ljutnja je proizvod gune strasti i požude i osoba utemeljena na transcendentalnom nivou je treba obuzdati. Apaicunam znači da drugima ne trebamo nalaziti mane ili ih nepotrebno ispravljati. Naravno, nazvati lopova lopovom ne znači da mu nalazimo mane, ali onaj tko napreduje u duhovnom životu čini veliku uvredu ako poštenu osobu nazove lopovom. Hri znači da trebamo biti vrlo skromni i ne činiti sramna djela. Acapalam, odlučnost, znači da ne trebamo biti uznemireni ili razočarani u svojim nastojanjima. Možemo doživjeti neuspjeh, ali ne trebamo žaliti zbog toga; trebamo napredovati strpljivo i odlučno.

Riječ tejas upotrijebljena u ovom stihu je namijenjena ksatriyama. Ksatriye trebaju uvijek biti vrlo snažni da bi mogli zaštititi slabe. Ne bi se trebali predstavljati kao nenasilni. Ako je nasilje potrebno, moraju biti nasilni. Ali onaj tko je sposoban savladati neprijatelja može u određenim okolnostima oprostiti. Može oprostiti manje uvrede.

Caucam znači čistoća, ne samo uma i tijela, već i ponašanja. Posebno je namijenjena trgovcima, koji ne bi trebali raditi na crno. Nati-manita, ne očekivanje poštovanja, odnosi se na cudre, radnike, koji se prema vedskim odredbama smatraju najnižim od četiri staleža. Oni ne bi trebali biti ponosni na nepotrebni ugled i čast i trebaju ostati u svom položaju. Dužnost cudra je da odaju poštovanje višim staležima u cilju očuvanja društvenog poretka.

Svih ovih dvadeset i šest kvalifikacija su transcendentalne odlike, koje se trebaju njegovati u skladu s različitim položajima društvenih i duhovnih redova. To znači da će se sve vrste ljudi ako se trude razviti ove odlike, iako su materijalne okolnosti bijedne, postupno uzdići na najviši nivo transcendentalne spoznaje.

STIH 4

दम्भो दर्पोऽभिमानश्च क्रोधः पारुष्यमेव च ।
अज्ञानं चाभिजातस्य पार्थ संपदमासुरीम् ॥ ४ ॥

dambho darpo 'bhimanac ca krodhah paurusyam eva ca
ajwanam cabhijatasya partha sampadam asurim

dambhah - *ponos*;
darpah - *oholost*;
abhimanah - *taština*;

ca - i;
krodhah - *ljutnja*;
parusyam - *grubost*;
eva - *svakako*;
ca - i;
ajwanam - *neznanje*;
ca - i;
abhijatasya - *onoga tko se rodio sa*;
partha - *o Prithin sine*;
sampadam - *odlike*;
asurim - *demonskom prirodom*;

Ponos, oholost, taština, ljutnja, grubost i neznanje - te osobine pripadaju osobama demonske prirode, o Prithin sine.

SMISAO: U ovom stihu je opisan kraljevski put u pakao. Demonske osobe žele napraviti predstavu od religije i napretka u duhovnoj nauci, iako ne slijede principe. Uvijek su ohole ili ponosne što posjeduju neko obrazovanje ili veliko bogatstvo. Žele da ih drugi obožavaju i zahtijevaju poštovanje, iako ga ne zaslužuju. Ljute se zbog sitnica i govore grubo, a ne blago. Ne znaju što treba, a što ne treba učiniti. Sve rade hirovito, po svojoj želji, i ne priznaju nikakav autoritet. Te demonske osobine imaju od početka života, od vremena kada su se nalazile u majčinoj maternici, i s rastom ispoljavaju sve te nepovoljne osobine.

STIH 5

दैवी संपद्विमोक्षाय निबन्धायासुरी मता ।
मा शुचः संपदं दैवीमभिजातोऽसि पाण्डव ॥ ५ ॥

daivi sampad vimoksaya nibandhayasuri mata
ma cucah sampadam daivimabhijato 'si pandava

daivi - *transcendentalni*;
sapat - *posjedi*;
vimoksaya - *namijenjeni za oslobođenje*;
nibandhaya - *za ropstvo*;
asuri - *demonske osobine*;
mata - *smatra se*;
ma - *ne*;
cucah - *brini*;
sampadam - *posjedima*;
daivim - *transcendentalnim*;
abhijatah - *rođen sa*;
asi - *ti si*;
pandava - *o sine Pandava*;

Transcendentalne odlike vode ka oslobođenju, a demonske odlike uzrokuju ropstvo. O sine Pandua, ne brini, jer si se rodio s božanskim odlikama.

SMISAO: Gospodin Krsna je ohrabrio Arjuna rekavši mu da se nije rodio s demonским osobinama. Njegovo učestvovanje u borbi nije bilo demonско, jer je razmišljao o razlozima za i protiv. Razmišljao je da li ugledne osobe kao što su Bhisma i Drona treba ubiti ili ne i zato nije djelovao pod utjecajem ljutnje, lažnog ugleda ili grubosti. Stoga nije imao demonske odlike. Smatra se da ksatriya, vojnik, odapinjući strijele na neprijatelja postupa transcendentalno, a ostavljajući takvu dužnost demonски. Tako Arjuna nije imao razloga žaliti. Svatko tko slijedi propisane principe različitih redova života se nalazi na transcendentalnom nivou.

STIH 6

द्वौ भूतसर्गौ लोकेऽस्मिन्दैव आसुर एव च ।
दैवो विस्तरशः प्रोक्त आसुरं पार्थ मे शृणु ॥ ६ ॥

dvau bhuta-sargau loke 'smin daiva asura eva ca
daivo vistaracah prokta asuram partha me crnu

dvau - dva;
bhuta-sargau - stvorena živa bića;
loke - u svijetu;
asmin - ovom;
daivah - božansko;
asurah - demonsko;
eva - svakako;
ca - i;
daivah - božansko;
vistaracah - opširno;
proktah - rekao;
asuram - demonsko;
partha - o Prithin sine;
me - od Mene;
crnu - čuj;

O Prithin sine, u ovom svijetu postoje dvije vrste stvorenih bića. Jedna se naziva božanskim, a druga demonskim. Već sam ti opširno objasnio božanske odlike. Sada od Mene počuj o demonskim.

SMISAO: Nakon što je uvjerio Arjuna da se rodio s božanskim odlikama, Gospodin Krsna sada opisuje demonske. U ovom svijetu postoje dvije vrste uslovljenih živih bića. Bića rođena s božanskim odlikama žive reguliranim životom; to znači da slijede naredbe spisa i autoriteta. Dužnosti se trebaju izvršavati u svjetlu autoritativnih spisa. Taj mentalitet se naziva božanskim. Onaj tko ne slijedi principe propisane u spisima i tko djeluje hirovito se naziva demon ili asura. Ne postoji drugo mjerilo osim slijeđenja propisanih principa spisa. U vedskoj literaturi je opisano da i polubogovi i demoni potječu od Prajapatija; jedina je razlika da jedni izvršavaju vedske naredbe, a drugi ne.

STIH 7

प्रवृत्तिं च निवृत्तिं च जना न विदुरासुराः ।
न शौचं नापि चाचारो न सत्यं तेषु विद्यते ॥ ७ ॥

pravrttim ca nivrttim ca jana na vidur asurah
na caucam napi cacaro na satyam tesu vidyate

pravrttim - pravilno djelovanje;
ca - također;
nivrttim - nepravilno djelovanje;
ca - i;
janah - osobe;
na - nikada ne;
viduh - znaju;
asurah - demonskih odlika;
na - nikada;

caucam - čistoća;
na - ne;
api - također;
ca - i;
acarah - ponašanje;
na - nikada;
satyam - istina;
tesu - u njima;
vidyate - postoji;

Demonske osobe ne znaju što treba, a što ne treba učiniti. U njima nema ni čistoće, ni pravilnog ponašanja, niti istine.

SMISAO: U svakom civiliziranom ljudskom društvu postoje neka pravila i propisi spisa koji se od početka slijede. Posebno među Arijcima, onima koji prihvaćaju vedsku civilizaciju i koji su poznati kao najciviliziraniji narodi, oni koji ne slijede odredbe spisa se smatraju demonima. Zato je ovdje rečeno da demoni ne znaju propise spisa, niti imaju ikakvu sklonost k tome da ih slijede. Većina njih ih ne zna, a čak i ako ih netko od njih zna, nije sklon tome da ih slijedi. Oni nemaju vjeru, niti žele djelovati u skladu s vedskim odredbama. Demonima nisu čisti, ni izvana ni iznutra. Tijelo uvijek trebamo pažljivo održavati čistim kupajući se, perući zube, brijući se, mijenjajući odjeću, itd. Što se tiče unutrašnje čistoće, trebamo se uvijek sjećati svetih imena Boga i pjevati Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare. Demonima niti vole, niti slijede sva ta pravila za održavanje vanjske i unutarnje čistoće.

Što se tiče ponašanja, postoje razna pravila i propisi ljudskog ponašanja, kao što je Manu-samhita, zakon ljudske rase. Čak i danas hindusi slijede Manu-samhitu. Zakoni o naslijeđu i drugi zakoni se zasnivaju na toj knjizi. U Manu-samhiti je jasno rečeno da se ženi ne treba dati sloboda. To ne znači da se prema ženama treba postupati kao prema robovima, ali one su kao djeca. Djeci se ne daje sloboda, ali to ne znači da se prema njima postupa kao prema robovima. Demonima su sada zanemarili takve odredbe i misle da se ženama treba dati jednaka sloboda kao muškarcima. Međutim, to nije poboljšalo stanje društva u svijetu. U stvari, ženi se treba pružiti zaštita u svakom stadiju života. U djetinjstvu je treba štititi otac, u mladosti muž, a u starosti odrasli sinovi. To je prema Manu-samhiti pravilno društveno ponašanje. Ali suvremeno obrazovanje je umjetno stvorilo napuhanu koncepciju ženskog života i zato je brak sada u ljudskom društvu praktično uobrazilja. Moralno stanje žena također nije veoma dobro. Tako demoni ne prihvaćaju nijedno uputstvo koje je dobro za društvo i pošto ne slijede iskustvo velikih mudraca i pravila i propise koje su oni postavili, stanje u društvu demonskih ljudi je vrlo bijedno.

STIH 8

असत्यमप्रतिष्ठं ते जगदाहुरनीश्वरम् ।
अपरस्परसंभूतं किमन्यत्कामहैतुकम् ॥ ८ ॥

asatyam apratistham te jagad ahur anicvaram
aparaspara-sambhutam kim anyat kama-haitukam

asatyam - nestvarna;
apratistham - bez osnove;
te - oni;
jagat - kozmička manifestacija;
ahur - kažu;
anicvaram - bez upravitelja;
aparaspara - bez uzroka;
sambhutam - nastala;
kim anyat - nema drugog uzroka;
kama-haitukam - samo zbog požude;

Oni kažu da je ovaj svijet nestvaran, da nema osnove i da ne postoji Bog koji njime upravlja. Kažu da je proizvod seksualne želje i da nema drugog uzroka osim požude.

SMISAO: Demoni zaključuju da je svijet iluzija. Nema uzroka i posljedice, nema upravitelja, nema svrhe; sve je nestvarno. Kažu da ova kozmička manifestacija nastaje zbog slučajnih materijalnih akcija i reakcija. Ne misle da je Bog stvorio svijet u određenu svrhu. Imaju vlastitu teoriju: svijet je sam nastao i nema razloga vjerovati da iza njega stoji Bog. Za njih nema razlike između duha i materije i ne prihvaćaju Vrhovni Duh. Sve je samo materija i čitav svemir je masa neznanja. Prema njima, sve je prazno i sve što postoji je plod našeg pogrešnog opažanja. Prihvaćaju zdravo za gotovo da su sve raznolikosti manifestacije neznanja, kao što u snu možemo vidjeti mnoge stvari koje ne postoje, ali kada se probudimo vidimo da je sve bio samo san. Međutim, iako kažu da je život san, demoni su vrlo vješti u uživanju tog sna. Tako, umjesto da steknu znanje, sve više se zapliću u svoju zemlju snova. Zaključuju da je ovaj svijet rođen bez ikakve duše, kao što je dijete rezultat seksualnog odnosa muškarca i žene. Misle da su živa bića proizvodi kombinacije materije i da nema ni govora o postojanju duše. Kao što brojna živa bića bez ikakvog uzroka izlaze iz znoja ili mrtvog tijela, čitav živi svijet je nastao iz materijalnih spojeva kozmičke manifestacije. Stoga je materijalna priroda uzrok ove manifestacije i nema drugog uzroka. Oni ne vjeruju u Krsnine riječi u Bhagavad-giti: mayadhyaksena prakrtih suyate sa-caracaram. "Čitav materijalni svijet se kreće pod mojom upravom." Drugim riječima, demoni nemaju savršeno znanje o stvaranju svijeta; svako od njih ima vlastitu teoriju. Prema njima, jedno tumačenje spisa je jednako dobro kao i drugo, jer ne vjeruju u standardno razumijevanje izjava spisa.

STIH 9

एतां दृष्टिमवष्टभ्य नष्टात्मानोऽल्पबुद्धयः ।
प्रभवन्त्युग्रकर्माणः क्षयाय जगतोऽहिताः ॥९॥

etam drstim avastabhya nastatmano 'lpa-buddhayah
prabhavanty ugra-karmanah ksayaya jagato 'hitah

etam - to;
drstim - *viđenje*;
avastabhya - *prihvaćajući*;
nasta - *izgubivši*;
atmanah - *sebe*;
alpa-buddhayah - *manje inteligentni*;
prabhavanti - *postaju snažni*;
ugra-karmanah - *vrše bolne djelatnosti*;
ksayaya - *za uništenje*;
jagatah - *svijeta*;
ahitah - *beskorisne*;

Slijedeći takve zaključke, demonske osobe, koje su izgubljene i koje nemaju inteligenciju, čine beskorisna, užasna djela namijenjena uništenju svijeta.

SMISAO: Demonski ljudi vrše aktivnosti koje će svijet dovesti do uništenja. Gospodin ovdje kaže da su manje inteligentni. Materijalisti, koji nemaju nikakvu predstavu o Bogu, misle da napreduju. Ali prema Bhagavad-giti, nisu inteligentni i nemaju nikakvog razuma. Pokušavaju uživati u ovom svijetu do krajnje granice i stoga uvijek smišljaju kako da zadovolje osjetila. Takvi materijalistički izumi se smatraju napretkom ljudske civilizacije, ali rezultat je da ljudi postaju sve nasilniji i okrutniji prema životinjama i prema drugim ljudskim bićima. Nemaju pojma kako da se ponašaju jedni prema drugima. Među demonskim ljudima je ubijanje životinja vrlo rašireno. Smatra se da su takvi ljudi neprijatelji svijeta, jer će na kraju izumjeti ili stvoriti nešto što će dovesti do uništenja svega. U ovom stihu se posredno pretkazuje izum atomskog oružja,

na koje je danas čitav svijet vrlo ponosan. U svakom trenutku može doći do rata i to atomsko oružje može stvoriti kaos. Takve stvari su napravljene samo radi uništenja svijeta i na to se ovdje ukazuje. Takvo oružje je izumljeno u ljudskom društvu zbog bezbožnosti; nije namijenjeno miru i blagostanju svijeta.

STIH 10

काममाश्रित्य दुष्पूरं दम्भमानमदान्विताः ।
मोहाद्गृहीत्वासद्ग्राहान्प्रवर्तन्तेऽशुचिव्रताः ॥१०॥

kamam aŚritya duṣpuram dambha-mana-madanvitaḥ
mohad gṛhitvasad-grahan pravartante cuci-vratah

kaṁam - *požude*;
aŚritya - *uzimajući utočište*;
duṣpuram - *nezasitne*;
dambha - *ponosa*;
mana - *i lažnog ugleda*;
mada-anvitaḥ - *obuzeti taštinom*;
mohat - *u iluziji*;
gṛhitva - *prihvaćajući*;
asat - *prolazne*;
grahan - *stvari*;
pravartante - *postaju snažni*;
acuci - *nečistim*;
vratah - *zakleto odani*;

Uzimajući utočište nezasitne požude, obuzete taštinom ponosa i lažnog ugleda, obmanute demonske osobe koje su privučene prolaznim stvarima, uvijek su zakleto odane nečistim djelima.

SMISAO: Ovdje je opisan demonski mentalitet. Demoni ne mogu zasititi svoju požudu. Oni će nastaviti sve više povećavati svoje nezasitne želje za materijalnim uživanjem. Iako su uvijek puni tjeskobe, jer prihvaćaju prolazne stvari, ipak zbog iluzije nastavljaju s takvim aktivnostima. Nemaju znanje i ne vide da idu u pogrešnom pravcu. Prihvaćajući prolazne stvari, takvi demonski ljudi stvaraju vlastitog Boga i vlastite himne i pjevaju o tome. Rezultat je da ih sve više privlače dvije stvari - seksualno uživanje i zgrtanje materijalnog bogatstva. U svezi s time je vrlo značajna riječ acuci-vratah, "nečisti zavjeti". Takve demonske ljude privlače samo vino, žene, kockanje i jedenje mesa; to su njihove acuci, nečiste navike. Podstaknuti ponosom i lažnim ugledom, stvaraju neke principe religije koje Vede ne odobravaju. Iako su takvi demonski ljudi u svijetu najodratniji, svijet umjetno stvara njihov lažni ugled. Iako klize prema paklu, smatraju sebe jako naprednim.

STIH 11-12

चिन्तामपरिमेयां च प्रलयान्तामुपाश्रिताः ।
कामोपभोगपरमा एतावदिति निश्चिताः ॥११॥
आशापाशशतैर्वद्धाः कामक्रोधपरायणाः ।
ईहन्ते कामभोगार्थमन्यायेनार्थसंचयान् ॥१२॥

cintam aparimeyam ca pralayantam upaŚritah

kamopabhoga-parama etavad iti niccitah
aca-paca-catair baddhah kama-krodha-parayanah
ihante kama-bhogartham anyayenartha-sawcayan

cintam - *strahovi i tjeskobe;*
aparimeyam - *neizmjerni;*
ca - *i;*
pralaya-antam - *do trenutka smrti;*
upaSritah - *uzevši utočište;*
kama-upabhoga - *osjetilnog uživanja;*
paramah - *najviši cilj života;*
etavat - *tako;*
iti - *na taj način;*
niccitah - *odredivši;*
aca-paca - *zapletenosti u mrežu nade;*
cataih - *stotinama;*
baddhah - *vezanosti;*
kama - *požudom;*
krodha - *i gnjevom;*
parayanah - *uvijek obuzeti;*
ihante - *žele;*
kama - *požudu;*
bhoga - *osjetilnog uživanja;*
artham - *radi;*
anyayena - *nezakonito;*
artha - *bogatstvo;*
sawcayan - *nagomilavaju;*

Oni vjeruju da je glavna potreba ljudske civilizacije zadovoljiti osjetila. Tako do kraja života osjećaju neizmjernu tjeskobu. Zarobljeni u mrežu stotina tisuća želja i obuzeti požudom i gnjevom, nezakonitim sredstvima pribavljaju novac da bi zadovoljili osjetila.

SMISAO: Démonski ljudi smatraju da je osjetilno uživanje krajnji cilj života i to shvaćanje zadržavaju sve do svoje smrti. Ne vjeruju u život nakon smrti niti vjeruju da se razna tijela dobivaju prema karmi, djelima počinjenim u ovom svijetu. Njihovi životni planovi se nikada ne ostvaruju do kraja i oni nastavljaju smišljati plan za planom, koji se nikada neće ostvariti. Iz osobnog iskustva znam osobu takvog démonskog mentaliteta koja je čak u trenutku smrti tražila od liječnika da joj produži život za četiri godine, jer još nije ostvarila svoje planove. Takvi budalasti ljudi ne znaju da im liječnik ne može produžiti život čak ni za trenutak. Kada dođe kraj, čovjekova želja ne igra ulogu. Zakoni prirode mu ne dozvoljavaju da uživa ni sekundu duže od onoga što mu je suđeno.

Démonska osoba, koja nema vjeru u Boga ili Nad-dušu u sebi, vrši sve vrste grješnih aktivnosti samo da bi zadovoljila osjetila. Ne zna da u njenu srcu postoji svjedok. Nad-duša promatra aktivnosti osobene duše. Kao što je rečeno u Upanisadama, dvije ptice sjede na jednom drvetu: jedna djeluje i uživa ili ispašta plodove s grana, a druga promatra. Ali démonska osoba ne poznaje vedske spise, niti ima ikakvu vjeru; zato misli da slobodno može učiniti bilo što da bi osjetilno uživala, bez obzira na posljedice.

इदमद्य मया लब्धमिमं प्राप्स्ये मनोरथम् ।
 इदमस्तीदमपि मे भविष्यति पुनर्धनम् ॥१३॥
 असौ मया हतः शत्रुर्हनिष्ये चापरानपि ।
 ईश्वरोऽहमहं भोगी सिद्धोऽहं बलवान्सुखी ॥१४॥
 आढ्योऽभिजनवानसि कोऽन्योस्ति सदृशो मया ।
 यक्ष्ये दास्यामि मोदिष्य इत्यज्ञानविमोहिताः ॥१५॥

idam adya maya labdham imam prapsye manoratham
 idam astidam api me bhavisyati punar dhanam

asau maya hatah catrur hanisye caparan api
 icvaro 'ham aham bhogi siddho 'ham balavan sukhi

adhyo 'bhijanavan asmi ko 'nyo 'sti sadrco maya
 yaksye dasyami modisya ity ajwana-vimohitah

idam - ovo;
 adya - *danas*;
 maya - *ja*;
 labdham - *stekao*;
 imam - ovo;
 prapsye - *steći ću*;
 manah-ratham - *prema mojim željama*;
 idam - ovo;
 asti - *je*;
 idam - ovo;
 api - *također*;
 me - *moje*;
 bhavisyati - *povećat će se u budućnosti*;
 punah - *ponovo*;
 dhanam - *bogatstvo*;
 asau - *to*;
 maya - *ja*;
 hatah - *ubio*;
 catruh - *neprijatelj*;
 hanisye - *ubit ću*;
 ca - *također*;
 aparan - *druge*;
 api - *svakako*;
 icvarah - *gospodar*;
 aham - *ja sam*;
 aham - *ja sam*;
 bhogi - *uživalac*;
 siddhah - *savršen*;
 aham - *ja sam*;
 bala-van - *moćan*;
 sukhi - *sretan*;
 adhyah - *bogat*;
 adhijana-van - *okružen aristokratskom rodbinom*;
 asmi - *ja sam*;
 kah - *tko*;
 anyah - *drugi*;
 asti - *postoji*;
 sadrcah - *kao*;
 maya - *ja*;
 yaksye - *žrtvovat ću*;

dasyami - *dati ću milostinju;*
modisyē - *uživat ću;*
iti - *tako;*
ajwana - *neznanjem;*
vimohitah - *obmanut;*

Demonska osoba misli: "Toliko bogatstva imam danas i prema mojim planovima ću steći još više. Toliko je sada moje i u budućnosti će se još više povećati. On je moj neprijatelj i ja sam ga ubio i moji drugi neprijatelji će također biti ubijeni. Ja sam gospodar svega, ja sam uživatelj. Ja sam savršen, moćan i sretan. Najbogatiji sam čovjek, okružen aristokratskom rodbinom. Nitko nije tako moćan i sretan kao ja. Vršit ću žrtvovanja, dat ću neku milostinju i na taj način ću uživati." Tako su takve osobe obmanute neznanjem.

STIH 16

अनेकचित्तविभ्रान्ता मोहजालसमावृताः ।
प्रसक्ताः कामभोगेषु पतन्ति नरकेऽशुचौ ॥१६॥

aneka-citta-vibhranta moha-jala-samavrtah
prasaktah kama-bhogesu patanti narake 'cucāu

aneka - *brojnim;*
citta - *tjeskobama;*
vibhrantah - *zbunjeni;*
moha - *iluzija;*
jala - *mrežom;*
samavrtah - *okruženi;*
prasaktah - *vezani;*
kama-bhogesu - *za zadovoljavanje osjetila;*
patanti - *klize;*
narake - *u pakao;*
acucāu - *nečisti;*

Tako zbunjene raznim tjeskobama i zarobljene mrežom iluzija, postaju previše vezane za osjetilno uživanje i padaju u pakao.

SMISAO: Želja demonskog čovjeka za stjecanjem novca nema granica. Beskrajna je. On samo misli na to koliko ima sada i planira to povećati. Zbog toga ne oklijeva djelovati na bilo koji grješan način i posluje na crno da bi nezakonito živio. Opčinjen je posjedima koje već ima, kao što su zemlja, obitelj, kuća i bankovni račun, i uvijek planira da ih poveća. Vjeruje u vlastitu snagu i ne zna da je sve što dobije rezultat njegovih prošlih dobrih djela. Pružena mu je prilika da stekne takve stvari, ali on ne zna za prošle uzroke. Jednostavno misli da je stekao svoje bogatstvo vlastitim naporom. Demonska osoba vjeruje u snagu svog rada, a ne u zakon karme. Prema zakonu karme, čovjek se zahvaljujući prošlim dobrim djelima rađa u visokoj obitelji ili postaje bogat ili vrlo obrazovan ili vrlo lijep. Demonski ljudi misle da je sve to rezultat slučaja i osobne sposobnosti. Ne shvaćaju da iza svih raznih ljudi, ljepote i obrazovanja postoji neki plan. Svatko tko se nadmeće s takvim demonskim čovjekom je njegov neprijatelj. Postoji mnogo demonskih ljudi i svaki je neprijatelj drugih. To neprijateljstvo se sve više produbljuje - između osoba, između obitelji, između društava i na kraju između nacija. Stoga je čitav svijet pun neprestanih sukoba ratova i neprijateljstva.

Svaka demonska osoba misli da može živjeti na račun svih drugih. Obično misli za sebe da je Vrhovni Bog, a demonski propovjednik govori svojim sljedbenicima: "Zašto tražite Boga na drugom mjestu? Vi sami ste Bog! Možete raditi što god hoćete. Nemojte vjerovati u Boga. Odbacite Boga. Bog je mrtav." To su propovjedi demonske osobe.

Iako demonska osoba vidi da su drugi jednako bogati ili čak još bogatiji i utjecajni, misli da nitko nije bogatiji i utjecajni od nje. Što se tiče uzdizanja u viši planetarni sistem, ne vjeruje u vršenje yajwi, ili žrtvovanja. Demoni misle da će izmisliti svoj proces yajwe i napraviti mašinu u kojoj će moći otići na bilo koji viši planet. Najbolji primjer takvog demonskog čovjeka je Ravana. On je ponudio ljudima plan po kome bi napravio stepenice tako da svatko može otići na rajске planete, bez vršenja žrtvovanja propisanih u Vedama. U današnje vrijeme takvi demonski ljudi pokušavaju otići u više planetarne sisteme mehaničkim sredstvima. To su primjeri zbuđenosti. Rezultat je da klize prema paklu, a da to i ne znaju. Ovdje je vrlo značajna sanskritska riječ moha-jala. Jala znači "mreža"; poput ribe uhvaćene u mrežu, ne mogu se izbaviti.

STIH 17

आत्मसंभाविताः स्तब्धा धनमानमदान्विताः ।
यजन्ते नामयज्ञैस्ते दम्भेनाविधिपूर्वकम् ॥१७॥

atma-sambhavitah stabdha dhana-mana-madanvitah
yajante nama-yajwais te dambhenavidhi-purvakam

atma-sambhavitah - *samozadovoljni*;
stabdhah - *drski*;
dhana-mana - *bogatstva i lažnog ugleda*;
mada - *iluzijom*;
anvitah - *obuzeti*;
yajante - *vrše žrtvovanja*;
nama - *samo po imenu*;
yajwaih - *sa žrtvovanjima*;
te - *oni*;
dambhena - *iz ponosa*;
avidhi-purvakam - *ne slijedeći nikakva pravila i propise*;

Samozadovoljni i uvijek drski, obmanuti bogatstvom i lažnim ugledom, ponekad ponosno vrše žrtvovanja samo po imenu, ne slijedeći nikakva pravila i propise.

SMISAO: Misleći za sebe da su sve u svemu, ne mareći ni za kakav autoritet ili spis, demonski ljudi ponekad vrše tobožnje religiozne ili žrtvene obrede. Pošto ne vjeruju u autoritet, vrlo su drski. To je posljedica iluzije uzrokovane stjecanjem bogatstva i lažnim ugledom. Ponekad takvi demoni preuzimaju ulogu propovjednika, zavode ljude i postaju poznati kao reformatori religije ili kao inkarnacije Boga. Rade predstavu od vršenja žrtvovanja ili obožavaju polubogove ili stvaraju vlastitog Boga. Obični ljudi ih proglašavaju Bogom i obožavaju, a budalasti ljudi smatraju da su napredni u principima religije ili duhovnog znanja. Oblače odjeću sannyasija i u njoj rade svakakve gluposti. U stvari, za onoga tko se odrekao ovog svijeta postoji toliko mnogo ograničenja. Međutim, demoni ne mare za takva ograničenja. Misle da je svaki put koji netko stvori njegov vlastiti put; ne postoji standardni put koji se mora slijediti. Ovdje je posebno naglašena riječ avidhi-purvakam, koja znači zanemarivanja pravila i propisa. Te stvari su uvijek posljedice neznanja i iluzije.

STIH 18

अहङ्कारं बलं दर्पं कामं क्रोधं च संश्रिताः ।
मामात्मपरदेहेषु प्रद्विषन्तोऽभ्यसूयकाः ॥१८॥

ahagkaram balam darpam kamam krodham ca samŚritah
mam atma-para-dehesu pradvisanto 'bhyasuyakah

ahagkaram - *lažnog ja*;
balam - *snage*;
darpam - *ponosa*;
kamam - *požude*;
krodham - *gnjeva*;
ca - *također*;
samŚritah - *uzevši utočište*;
mam - *Meni*;
atma - *u njihovim*;
para - *i drugih*;
dehesu - *tijelima*;
pradvisantah - *klevećući*;
abhyasuyakah - *zavide*;

Zbunjeni lažnim ja, snagom, ponosom, požudom i gnjevom, demoni postaju zavidni Svevišnjoj Božanskoj Osobi, koja se nalazi u njihovim tijelima i u tijelima drugih i kleveću pravu religiju.

SMISAO: Pošto se uvijek protivi Božjoj nadmoći, demonska osoba ne voli vjerovati u spise. Zavidna je i na spise i na postojanje Svevišnje Božanske Osobe. Uzrok tome je njen lažni ugled i stečeno bogatstvo i snaga. Ne zna da je sadašnji život priprema za sljedeći život. Ne znajući to, u stvari zavidi samoj sebi, kao i drugima. Vršiti nasilje nad svojim tijelom i tijelima drugih. Ne mari za vrhovnu kontrolu Božanske Osobe, jer nema znanja. Kako zavidi spisima i Svevišnjoj Božanskoj Osobi, iznosi lažne argumente protiv postojanja Boga i poriče autoritet spisa. Misli da je u svemu što čini nezavisna i moćna. Misli da, pošto joj nitko nije ravan po snazi, moći ili bogatstvu, može djelovati na bilo koji način i nitko je ne može zaustaviti. Ako ima neprijatelja koji bi mogao omesti njene osjetilne aktivnosti, radi planove da ga svojom moći uništi.

STIH 19

तानहं द्विषतः क्रूरान्संसारेषु नराधमान् ।
क्षिपाम्यजस्रमशुभानासुरीष्वेव योनिषु ॥१९॥

tan aham dvisatah kruran samsaresu naradhaman
ksipamy ajasram acubhan asuriv eva yonisu

tan - one;
aham - Ja;
dvisatah - zavidne;
kruran - zle;
samsaresu - u oceanu materijalnog postojanja;
nara-adhman - najniže ljude;
ksipami - stavljam;
ajasram - zauvijek;
acubhan - nepovoljne;
asurisu - demonske;
eva - svakako;
yonisu - u maternice;

One koji su zavidni i zli, koji su najniži među ljudima, neprestano bacam u ocean materijalnog postojanja, u razne demonske vrste života.

SMISAO: U ovom stihu se jasno ukazuje da je stavljanje osobne duše u određeno tijelo isključivo pravo vrhovne volje. Démonski čovjek ne mora prihvatiti Gospodinovu nadmoć i činjenica je da može djelovati po svojim hirovima, ali njegovo sljedeće rođenje će ovisiti o odluci Svevišnje Božanske Osobe, a ne o njemu.

U Trećem pjevanju Šrimad-Bhagavatama je rečeno da osobna duša nakon smrti biva stavljena u maternicu majke u kojoj pod nadzorom više moći dobiva određenu vrstu tijela. Zato u materijalnom postojanju nalazimo tako puno životnih vrsta - životinje, insekte, ljude, itd. Sve to uređuje viša moć. Nijedna životna vrsta ne nastaje slučajno. Što se tiče demonskih osoba, ovdje je jasno rečeno da uvijek iznova bivaju stavljene u maternice demona i tako nastavljaju biti zavidni, najniži ljudi. Smatra se da su takve demonske vrste ljudi uvijek pune požude i mržnje, nasilne i nečiste. Također se smatra da razne vrste lovaca u prašumi pripadaju demonskim vrstama života.

STIH 20

आसुरीं योनिमापन्ना मूढा जन्मनिजन्मनि ।
मामप्राप्यैव कौन्तेय ततो यान्त्यधमां गतिम्॥२०॥

asurim yonim apanna mudha janmani janmani
mam aprapyaiva kaunteya tato yanty adhamam gatim

asurim - *demonske*;
yonim - *vrste*;
apannah - *dobivajući*;
mudhah - *budalasti*;
janmani janmani - *rođenje za rođenjem*;
mam - *Mene*;
aprapya - *ne dostižući*;
eva - *svakako*;
kaunteya - *o Kuntin sine*;
tatah - *zatim*;
yanti - *odlaze*;
adhamam - *osuđeno*;
gatim - *u odredište*;

Iznova i iznova se rađajući među vrstama demonskog života, o Kuntin sine, takve osobe Mi nikada ne mogu prići. Postupno tonu do najodvratnije vrste postojanja.

SMISAO: Poznato je da je Bog svemilostiv, ali iz ovog stiha vidimo da Bog nikada nije milostiv prema demonskim osobama. Jasno je rečeno da demonski ljudi život za životom bivaju stavljani u maternice sličnih demona i ne dostižući milost Svevišnjeg Gospodina klize sve niže i niže, tako da na kraju dobivaju tijela mačaka, pasa i svinja. Jasno je rečeno da takvi demoni nemaju skoro nikakve šanse da bilo kada u budućnosti dobiju milost Boga. U Vedama je također rečeno da postupno tonu da bi postali psi i svinje. U vezi s tim, netko može prigovoriti da Boga ne bi trebali predstavljati kao svemilostivog ako nije milostiv prema takvim demonima. U odgovoru na to pitanje možemo navesti Vedanta-sutru u kojoj je rečeno da Svevišnji Gospodin nikoga ne mrzi. Stavljanje asura (demona) u najniži položaj života je samo još jedan vid Njegove milosti. Ponekad Svevišnji Gospodin ubija asure, ali to ubijanje je za njihovo dobro, jer iz vedske literature saznajemo da svatko koga Svevišnji Gospodin ubije postaje oslobođen. U povijesti postoji mnogo primjera asura poput Ravane, Kamse i Hiranyakacipua pred kojima se Gospodin pojavio u različitim inkarnacijama da bi ih ubio. Stoga, asure dobivaju Božju milost ako imaju sreću da ih On ubije.

STIH 21

त्रिविधं नरकस्येदं द्वारं नाशनमात्मनः ।
कामः क्रोधस्तथा लोभस्तस्मादेतन्नयं त्यजेत् ॥२१॥

tri-vidham narakasyedam dvaram nacanam atmanah
kamah krodhas tatha lobhastasmad etat trayam tyajet

tri-vidham - tri vrste;
narakasya - pakla;
idam - tog;
dvaram - vrata;
nacanam - razorne;
atmanah - za jastvo;
kamah - požuda;
krodhah - gnjev;
tatha - i;
lobhah - pohlepa;
tasmat - stoga;
etat - te;
trayam - tri;
tyajet - čovjek mora ostaviti;

Troje vrata vode u taj pakao - požuda, gnjev i pohlepa. Svaki razuman čovjek ih mora ostaviti, jer vode ka degradaciji duše.

SMISAO: Ovdje je opisan početak demonskog života. Čovjek pokušava zadovoljiti požudu i kada je ne može zadovoljiti pojavljuju se gnjev i pohlepa. Razuman čovjek koji se ne želi degradirati u vrste demonskog života mora pokušati ostaviti ta tri neprijatelja, koji mogu upropastiti biće u tolikoj mjeri da se neće moći osloboditi ove materijalne zapletenosti.

STIH 22

एतैर्विमुक्तः कौन्तेय तमोद्वारैस्त्रिभिर्नरः ।
आचरत्यात्मनः श्रेयस्ततो याति परां गतिम् ॥२२॥

etair vimuktah kaunteya tamo-dvarais tribhir narah
acaraty atmanah creyas tato yati param gatim

etaih - njih;
vimuktah - oslobođena;
kaunteya - o Kuntin sine;
tamah-dvaraih - vrata neznanja;
tribhah - tri vrste;
narah - osoba;
acarati - vrši;
atmanah - za jastvo;
creyah - blagoslov;
tatah - zatim;
yati - odlazi;
param - u vrhovno;
gatim - prebivalište;

Čovjek koji je izbjegao ta tri vrata pakla, o Kuntin sine, čini djela povoljna za samospoznaju i tako postupno dostiže vrhovno prebivalište.

SMISAO: Čovjek se treba jako čuvati ova tri neprijatelja ljudskog života: požude, gnjeva i pohlepe. Što se više oslobađa požude, gnjeva i pohlepe, to više pročišćava svoje postojanje. Onda može slijediti pravila i propise vedskih spisa. Slijedeći propisane principe ljudskog života postupno se uzdiže na nivo duhovne spoznaje. Ako ima veliku sreću da se takvim slijeđenjem uzdigne na nivo svjesnosti Krsne, osiguran mu je uspjeh. U vedskoj literaturi su propisani načini djelovanja koji omogućuju osobi nivo pročišćenja. Čitav proces se zasniva na odbacivanju požude, pohlepe i gnjeva. Njegujući znanje o tom procesu, osoba se može uzdići na najviši položaj samospoznaje, koja dostiže savršenstvo u predanom služenju. Kada se uslovljena duša utemelji u predanom služenju, njeno oslobođenje je osigurano. Zato u vedskom sistemu postoje četiri duhovna reda i četiri staleža, koji se zovu kastinski sistem i sistem duhovnih redova. Za različite društvene kaste ili redove postoje različita pravila i propisi i ako je čovjek sposoban slijediti ih, automatski će biti uzdignut na najviši nivo duhovne spoznaje. Tada bez sumnje može dostići oslobođenje.

STIH 23

यः शास्त्रविधिमुन्मृज्य वर्तते कामकारतः ।
न स सिद्धिमवाप्नोति न सुखं न परां गतिम् ॥२३॥

yah castra-vidhim utsrjya vartate kama-karatah
na sa siddhim avapnoti na sukham na param gatim

yah - *svatko tko*;
castra-vidhim - *propise spisa*;
utsrjya - *odbacuje*;
vartate - *nastavi*;
kama-karatah - *djelovati hirovito iz požude*;
na - *nikada*;
sah - *on*;
siddhim - *savršenstvo*;
avapnoti - *dostiže*;
na - *nikada*;
sukham - *sreću*;
na - *nikada*;
param - *vrhovni*;
gatim - *nivo savršenstva*;

Onaj tko odbacuje naredbe spisa i djeluje prema vlastitim hirovima ne dostiže ni savršenstvo, ni sreću, ni vrhovno odredište.

SMISAO: Kao što je već bilo opisano, castra-vidhi, ili odredbe castra, propisane su za različite kaste i redove ljudskog društva. Od svakog se očekuje slijeđenje tih pravila i propisa. Ako ih netko ne slijedi i djeluje hirovito potaknut požudom, pohlepom i željom, nikada neće dostići savršenstvo života. Drugim riječima, čovjek može teoretski znati sve te stvari, ali ako ih ne primijeni u vlastitom životu, smatra se da je najniži od ljudi. Od živog bića u ljudskom obliku života se očekuje da bude razumno i da slijedi pravila propisana za uzdizanje na najviši nivo, ali ako ih ne slijedi, degradira se. Čak i ako slijedi pravila i propise i moralne principe, ali na kraju ne dođe do nivoa razumijevanja Svevišnjeg Gospodina, svo njegovo znanje je uzaludno. Čak i ako prihvati postojanje Boga, ali se ne posveti služenju Gospodina, njegovi pokušaji su neuspješni. Stoga se treba postupno uzdići do nivoa svjesnosti Krsne i predanog služenja; tada, na tom nivou, može dostići najviši nivo savršenstva; inače ne može dostići savršenstvo.

Riječ kama-karatah je vrlo značajna. Osoba koja svjesno krši pravila djeluje iz požude. Zna da je nešto zabranjeno, ali ipak to radi. To je hirovito djelovanje. Zna da nešto treba napraviti, ali ipak to ne radi; zato se naziva hirovitom. Takve osobe će Gospodin sigurno osuditi. One ne mogu dostići savršenstvo koje se treba dostići u ljudskom životu. Ljudski život je posebno namijenjen

pročišćenju postojanja, ali onaj tko ne slijedi pravila i propise se ne može pročititi, niti dostići pravo stanje sreće.

STIH 24

तस्माच्छास्त्रं प्रमाणं ते कार्याकार्यव्यवस्थितौ ।
ज्ञात्वा शास्त्रविधानोक्तं कर्म कर्तुमिहार्हसि ॥२४॥

tasmac chastram pramanam te
jwatva castra-vidhanoktam

karyakarya-vyavasthitau
karma kartum iharhasi

tasmat - *stoga*;
castram - *spisa*;
pramanam - *svjedočanstvo*;
te - *tvoje*;
karya - *dužnosti*;
akarya - *i zabranjene djelatnosti*;
vyavasthitau - *u određivanju*;
jwatva - *zajući*;
castra - *spisa*;
vidhana - *propise*;
uktam - *kao što je objavljeno*;
karma - *djelatnosti*;
kartum - *vršiš*;
iha - *u ovom svijetu*;
arhasi - *treba*;

Čovjek treba na osnovi propisa spisa shvatiti što je dužnost, a što nije dužnost. Znajući takva pravila i propise, treba djelovati tako da se postupno može uzdići.

SMISAO: Kao što je bilo rečeno u petnaestom poglavlju, svrha svih pravila i propisa Veda je shvatiti Krsnu. Ako netko shvati Krsnu iz Bhagavad-gite i utemelji se u svjesnosti Krsne, predano služeći, dostigao je najviše savršenstvo znanja koje nudi vedska literatura. Gospodin Caitanya Mahaprabhu je učinio taj proces vrlo laganim: On je tražio od ljudi da jednostavno pjevaju Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare, predano služe Gospodina i jedu ostatke hrane ponuđene Božanstvu. Smatra se da je onaj tko neposredno vrši sve te devocijske djelatnosti proučio svu vedsku literaturu. On je došao do savršenog zaključka. Naravno, kada se radi o običnim ljudima koji nisu svjesni Krsne ili koji ne služe Gospodina s devocijom, vedske odredbe propisuju što trebaju raditi, a što ne. Osoba treba djelovati u skladu s njima, bez raspravljanja. To se zove slijeđenje principa castra, ili spisa. Castra nema četiri glavna nedostatka koja se mogu vidjeti kod uslovljene duše: nesavršena osjetila, sklonost k varanju, neizbježno pravljenje grešaka i neizbježnu podložnost iluziji. Onaj tko posjeduje ta četiri glavna nedostatka uslovljenog života nije kvalificiran postavljati pravila i propise. Pravila i propisi opisani u sastrama su iznad tih nedostataka i zato ih svi veliki sveci, acarye i velike duše prihvaćaju takve kakve jesu.

U Indiji ima mnogo škola duhovnog razumijevanja, koje se mogu svrstati u dvije kategorije: personalističke i impersonalističke. Međutim, sljedbenici i jednih i drugih škola žive u skladu s principima Veda. Bez slijeđenja principa spisa, osoba se ne može uzdići na savršeni nivo. Zato se onaj tko zaista shvaća smisao castra smatra sretnim.

Odbojnost prema principima razumijevanja Svevišnje Božanske Osobe je uzrok svih padova u ljudskom društvu. To je najveća uvreda u ljudskom životu. Zato nam maya, materijalna energija Svevišnje Božanske Osobe, uvijek zadaje nevolje u obliku trostrukih bijeda. Ta materijalna energija se sastoji od triju guna materijalne prirode. Čovjek se mora uzdići barem do gune vrline, prije nego što mu se otvori put razumijevanja Svevišnjeg Gospodina. Ako se ne uzdigne do standarda gune vrline, ostaje u neznanju i strasti, koji su uzroci demonskog života. Osobe u gunama strasti i neznanja ismijavaju spise, svete osobe i pravilno razumijevanje Svevišnje Božanske Osobe. Ne slijede uputstva duhovnog učitelja i ne mare za propise spisa. Usprkos tome

što su čule slave predanog služenja, ne osjećaju privlačnost. Tako izmišljaju vlastiti način uzdizanja. To su neki od nedostataka ljudskog društva koji vode do demonskog stanja života. Međutim, ako je netko sposoban prihvatiti vodstvo pravog, vjerodostojnog duhovnog učitelja, koji ga može voditi na putu uzdizanja do višeg nivoa, njegov život postaje uspješan.

Tako se završavaju Bhaktivedantina tumačenja šesnaestog poglavlja Šrimad Bhagavad-gite pod naslovom "Božanska i demonska priroda".

Sedamnaesto poglavlje

STIH 1

अर्जुन उवाच ।
ये शास्त्रविधिमुत्सृज्य यजन्ते श्रद्धयान्विताः ।
तेषां निष्ठा तु का कृष्ण सत्त्वमाहो रजस्तमः ॥ १ ॥

arjuna uvaca
ye castra-vidhim utsrjya yajante craddhayanvitah
tesam nistha tu ka krsna sattvam aho rajah tamah

arjunah uvaca - *Arđuna reče;*
ye - *oni koji;*
sastra-vidhim - *propise spisa;*
utsrjya - *odbacujući;*
yajante - *obožavaju;*
sraddhaya - *potpunu vjeru;*
anvitah - *imaju;*
tesam - *njihova;*
nistha - *vjera;*
tu - *ali;*
ka - *kakva;*
krsna - *o Krišna;*
sattvam - *u vrlini;*
aho - *ili;*
rajah - *u strasti;*
tamah - *u neznanju;*

Arđuna upita: O Krišna, kakav je položaj onih koji ne slijede principe spisa već obožavaju prema vlastitoj zamisli? Da li su u vrlini, strasti ili neznanju?

SMISAO: U trideset devetom stihu četvrtog poglavlja je bilo rečeno da se osoba vjerna određenoj vrsti obožavanja postupno uzdiže na nivo znanja i dostiže najviši savršeni nivo mira i blagostanja. U šesnaestom poglavlju je bilo zaključeno da se onaj tko ne slijedi principe postavljene u spisima zove asura, demon, a onaj tko vjerno slijedi odredbe spisa deva ili polubog. Međutim, ako netko s vjerom slijedi pravila koja nisu spomenuta u odredbama spisa, kakav je njegov položaj? Krsna treba raspršiti tu Arjuninu sumnju. Da li oni koji stvaraju neku vrstu Boga birajući ljudsko biće i polažući svoju vjeru u njega obožavaju u vrlini, strasti ili neznanju? Da li takve osobe dostižu savršeni nivo života? Da li se mogu utemeljiti u pravom znanju i uzdići se do najvišeg nivoa savršenstva? Da li oni koji ne slijede pravila i propise spisa, ali imaju vjeru u nešto i obožavaju bogove, polubogove i ljude postižu uspjeh u svojim naporima? Arjuna postavlja Krsni ova pitanja.

STIH 2

श्रीभगवानुवाच ।
त्रिविधा भवति श्रद्धा देहिनां सा स्वभावजा ।
सात्त्विकी राजसी चैव तामसी चेति तां शृणु ॥२॥

Šri-bhagavan uvaca
tri-vidha bhavati craddha dehinam sa svabhava-ja
sattviki rajasi caiva tamasi ceti tam crnu

Šri-bhagavan uvaca - *Svevišnja Božanska Osoba reče;*
tri-vidha - *tri vrste;*
bhavati - *postoje;*
craddha - *vjera;*
dehinam - *utjelovljenog;*
sa - *ta;*
sva-bhava-ja - *ovisno o guni materijalne prirode;*
sattviki - *u guni vrline;*
rajasi - *u guni strasti;*
ca - *također;*
eva - *svakako;*
tamasi - *u guni neznanja;*
ca - *i;*
iti - *tako;*
tam - *to;*
crnu - *saslušaj Me;*

Svevišnja Božanska Osoba reče: Ovisno o gunama prirode koje je utjelovljena duša stekla, postoje tri vrste vjere - u vrlini, strasti i neznanju. Počuj sada o tome.

SMISAO: Oni koji znaju pravila i propise spisa, ali iz lijenosti ili nemara prestanu slijediti ta pravila i propise nalaze se pod kontrolom guna materijalne prirode. Ovisno o djelima koja su ranije počinili u guni vrline, strasti ili neznanja, stječu prirodu s određenim odlikama. Živo biće se već dugo vremena druži s različitim gunama prirode. Kako je u dodiru s materijalnom prirodom, razvija određenu vrstu mentaliteta ovisno o dodiru s materijalnim gunama. Ali ta priroda se može promijeniti ako se druži s vjerodostojnim duhovnim učiteljem i slijedi njegova pravila i spise. Postupno, može promijeniti svoj položaj i uzdići se s nivoa neznanja ili nivoa strasti na nivo vrline. Možemo zaključiti da slijepa vjera u određenoj guni prirode ne može pomoći osobi da se uzdigne na savršeni nivo. Mora pažljivo i inteligentno razmotriti stvari, u društvu vjerodostojnog duhovnog učitelja. Tako može promijeniti svoj položaj i uzdići se do više gune prirode.

STIH 3

सत्त्वानुरूपा सर्वस्य श्रद्धा भवति भारत ।
श्रद्धामयोऽयं पुरुषो यो यच्छ्रद्धः स एव सः ॥ ३ ॥

sattvanurupa sarvasya craddha bhavati bharata
craddha-mayo 'yam puruso yo yac-chraddhah sa eva sah

sattva-anurupa - *prema postojanju;*
sarvasya - *svačija;*
craddha - *vjera;*

bhavati - *postaje*;
bharata - *o Bharatin sine*;
craddha - *vjere*;
mayah - *puno*;
ayam - *to*;
purusah - *živo biće*;
yah - *koje*;
yat - *sa kojom*;
craddhah - *vjerom*;
sah - *tako*;
eva - *svakako*;
sah - *ono*;

O Bharatin sine, živo biće razvija određenu vrstu vjere u skladu sa svojim postojanjem pod utjecajem različitih guna prirode. Kaže se da ima određenu vjeru ovisno o gunama koje je steklo.

SMISAO: Svatko ima određenu vrstu vjere, bez obzira na svoj položaj. Ali smatra se da je njegova vjera u vrlini, strasti ili neznanju, ovisno o prirodi koju je stekao. Tako se u skladu sa svojom vrstom vjere druži s određenim osobama. U stvari, kao što je bilo rečeno u petnaestom poglavlju, svako živo biće je izvorno dio Svevišnjeg Gospodina. Zato je izvorno transcendentalno prema svim gunama materijalne prirode. Ali kada zaboravi svoj odnos sa Svevišnjom Božanskom Osobom i dođe u dodir s materijalnom prirodom u uslovljenom životu, stvara vlastiti položaj družeći se s raznolikostima materijalne prirode. Umjetna vjera i postojanje koji su rezultat takvog druženja su samo materijalni. Iako živo biće može biti vođeno nekim dojmom ili nekim shvaćanjem života, izvorno je nirguna, transcendentalno. Zbog toga se mora pročistiti od materijalne zagađenosti koju je steklo, da bi ponovo uspostavilo svoj odnos sa Svevišnjim Gospodinom. Jedini put povratka bez straha je svjesnost Krsne. Ako se utemelji u svjesnosti Krsne, osiguran mu je put uzdizanja do savršenog nivoa. Ako ne prihvati ovaj put samospoznaje, sigurno će djelovati pod utjecajem guna prirode.

U ovom stihu je vrlo značajna riječ craddha ili vjera. Craddha, ili vjera, izvorno potječe od gune vrline. Netko može vjerovati u poluboga ili nekog izmišljenog Boga ili neku uobrazilju. Jaka vjera se smatra rezultatom djelovanja materijalne vrline. Ali u materijalnom uslovljenom životu niti jedno djelo nije potpuno pročišćeno. Pomiješano je. Nije u čistoj vrlini. Čista vrlina je transcendentalna; u pročišćenoj vrlini se može shvatiti prava priroda Svevišnje Božanske Osobe. Sve dok vjera nije potpuno utemeljena u pročišćenoj vrlini, podložna je tome da bude zagađena bilo kojom gunom materijalne prirode. Zagađene gune materijalne prirode dopiru do srca. Tako se vjera stvara prema položaju srca u dodiru s određenom gunom materijalne prirode. Ako je nečije srce u guni vrline, trebamo shvatiti da je i njegova vjera u guni vrline. Ako je srce u guni strasti i vjera je u guni strasti. Ako je srce u guni tame, iluzije, i vjera je tako zagađena. Tako u ovom svijetu nalazimo različite vrste vjere i zbog različitih vjera postoje razne religije. Pravi princip religiozne vjere je u guni čiste vrline, ali pošto srce nije čisto, nalazimo razne vrste religioznih principa. Tako prema raznim vrstama vjere postoje razne vrste obožavanja.

STIH 4

यजन्ते सात्त्विका देवान्यक्षरक्षांसि राजसाः ।
प्रेतान्भूतगणांश्चान्ये यजन्ते तामसा जनाः ॥ ४ ॥

yajante sattvika devan yaksa-raksamsi rajasah
pretan bhuta-ganamc canye yajante tamasa janah

yajante - *obožavaju*;
sattvikah - *osobe u guni vrline*;
devan - *polubogove*;
yaksa-raksamsi - *demone*;
rajasah - *osobe u guni strasti*;

pretan - duhove umrlih;
bhuta-ganan - sablasti;
ca - i;
anye - drugi;
yajnate - obožavaju;
tamasah - u guni neznanja;
janah - ljudi;

Ljudi u guni vrline obožavaju polubogove, ljudi u guni strasti obožavaju demone, a ljudi u guni neznanja obožavaju sablasti i duhove.

SMISAO: U ovom stihu Svevišnja Božanska Osoba opisuje razne vrste obožavaoca prema njihovim izvanjskim aktivnostima. Prema odredbi spisa, samo je Svevišnja Božanska Osoba vrijedna obožavanja, ali oni koji ne poznaju dobro spise ili ne slijede vjerno njihove odredbe, obožavaju razne predmete obožavanja, ovisno o svom položaju u gunama materijalne prirode. Osobe u vrlini obično obožavaju polubogove, u koje se ubrajaju Brahma, Civa i drugi polubogovi kao što su Indra, Candra i bog Sunca. Postoje razni polubogovi. Osobe u vrlini obožavaju određenog poluboga s određenim ciljem. Osobe u guni strasti obožavaju demone. Sjećamo se da je za vrijeme Drugog svjetskog rata jedan čovjek u Calcutti obožavao Hitlera, jer je zahvaljujući ratu zgrnuo ogromno bogatstvo poslušajući na crnoj burzi. Osobe u gunama strasti i neznanja obično izabiru moćnog čovjeka za Boga. Misle da svakoga mogu obožavati kao Boga i da će steći isti rezultat.

Ovdje je jasno opisano da ljudi u guni strasti obožavaju i stvaraju takve bogove, a ljudi u guni neznanja, u tami, obožavaju mrtve duhove. Ponekad ljudi vrše obožavanje pred grobom nekog mrtvog čovjeka. Smatra se da je seksualno služenje također u guni tame. U zabačenim selima Indije postoje obožavaoci sablasti. Vidjeli smo da u Indiji niži slojevi ljudi ponekad idu u šumu i ako znaju da u nekom drvetu živi sablast, obožavaju to drvo i prinose mu žrtve. Te razne vrste obožavanja u stvari ne predstavljaju obožavanje Boga. Obožavanje Boga je za osobe transcendentalno utemeljene u čistoj vrlini. U Śrīmad-Bhagavatamu (4.3.23) je rečeno - sattvam vicudham vasudeva-cabditam: "Kada je čovjek utemeljen u čistoj vrlini, obožava Vasudevum". To znači da Svevišnju Božansku Osobu mogu obožavati oni koji su se potpuno pročistili od materijalnih guna prirode i koji su utemeljeni na transcendentalnom nivou.

Smatra se da su impersonalisti u guni vrline. Oni obožavaju pet vrsta polubogova. Obožavaju neosobni oblik Visnua u materijalnom svijetu, poznat kao filozofski Visnu. Visnu je ekspanzija Svevišnje Božanske Osobe, ali impersonalisti ne vjeruju u Svevišnju Božansku Osobu i zato zamišljaju da je Visnuov oblik samo jedan aspekt neosobnog Brahmana. Isto tako zamišljaju da je Brahma neosobni oblik u materijalnoj guni strasti. Tako ponekad opisuju pet vrsta bogova vrijednih obožavanja, ali kako misle da je neosobni Brahman prava istina, na kraju uklanjaju sve obožavane bogove. Možemo zaključiti da se razne odlike materijalnih guna prirode mogu pročistiti druženjem s osobama transcendentalne prirode.

STIH 5-6

अशास्त्रविहितं घोरं तप्यन्ते ये तपो जनाः ।
दम्भाङ्कारसंयुक्ताः कामरागबलान्विताः ॥ ५ ॥
कर्षयन्तः शरीरस्थं भूतग्राममचेतसः ।
मां चैवान्तःशरीरस्थं तान्विद्ध्यासुरनिश्चयान् ॥ ६ ॥

acastra-vihitam ghoram tapyante ye tapo janah
dambhahagkara-samyuktah kama-raga-balanvitah

karsayantah carira-stham bhuta-gramam acetasah
mam caivantah carira-stham tan viddhy asura-niccayan

acastra - nisu u spisima;
vihitam - propisane;

ghoram - *štetne po druge;*
tapyante - *podvrgavaju se;*
ye - *one koje;*
tapah - *strogostima;*
janah - *osobe;*
dambha - *ponosom;*
ahagkara - *i sebičnošću;*
samyuktah - *obuzete;*
kama - *požude;*
raga - *i vezanosti;*
bala - *snagom;*
anvitah - *natjerane;*
karsayantah - *muče;*
carira-stham - *koji se nalazi u tijelu;*
bhuta-gramam - *spoj materijalnih elemenata;*
acetasaḥ - *zavedenog mentaliteta;*
mam - *Mene;*
ca - *također;*
eva - *svakako;*
antah - *unutra;*
carira-stham - *koji se nalazi u tijelu;*
tan - *oni;*
viddhi - *znaj;*
asura-niccayan - *demoni;*

Oni koji se podvrgavaju oštrim strogostima i pokorama koje nisu preporučene u spisima i vrše ih iz ponosa i sebičnosti, natjerani požudom i vezanošću, koji su budalasti i muče materijalne elemente u tijelu, kao i Nad-dušu koja se nalazi u tijelu, poznati su kao demoni.

SMISAO: Neke osobe izmišljaju strogosti i pokore, koje nisu propisane u spisima. Na primjer, post s nekim skrivenim motivom, kao što je ostvarenje čisto političkog cilja, nije propisan u spisima. Spisi preporučuju post radi ostvarivanja duhovnog napretka, a ne nekog političkog ili društvenog cilja. Prema Bhagavad-giti, osobe koje vrše takve strogosti su svakako demonske. Njihova djela se protive odredbama spisa i ne pružaju ljudima dobrobit. U stvari, oni djeluju iz ponosa, lažnog ja, požude i vezanosti za materijalno uživanje. Takve aktivnosti predstavljaju uznemirenje ne samo za spoj materijalnih elemenata od kojih je tijelo sačinjeno, već i za samu Svevišnju Božansku Osobu koja živi u tijelu. Takav neovlašteni post ili strogosti koje se vrše radi ostvarivanja političkog cilja nesumnjivo jako uznemiruju druge i nisu spomenuti u vedskoj literaturi. Dmonska osoba može misliti da tom metodom može prisiliti svog neprijatelja ili protivničku stranu da udovolji njenoj želji, ali ponekad se dešava da zbog takvog posta umre. Svevišnja Božanska Osoba ne odobrava takva djela i kaže da su oni koji ih čine demoni. Takva djela su uvrede Svevišnjoj Božanskoj Osobi jer vršeci takva djela osoba krši odredbe vedskih spisa. U svezi s time je značajna riječ acetasaḥ. Osobe normalnog umnog stanja se moraju pokoravati odredbama spisa. Oni koji nisu u takvom položaju zanemaruju i krše spise i izmišljaju vlastiti način vršenja strogosti i pokora. Trebamo uvijek imati na umu krajnje odredište demonskih ljudi, opisano u prethodnom poglavlju. Gospodin ih primorava da se rode u maternicama demonskih osoba. Stoga će život za životom slijediti demonske principe ne znajući svoj odnos sa Svevišnjom Božanskom Osobom. Međutim, ako su dovoljno sretne da ih vodi duhovni učitelj koji ih može uputiti ka putu vedske mudrosti, mogu se izbaviti iz ove zapletenosti i na kraju dostići vrhovni cilj.

STIH 7

आहारस्त्वपि सर्वस्य त्रिविधो भवति प्रियः ।
यज्ञस्तपस्तथा दानं तेषां भेदमिमं शृणु ॥ ७ ॥

aharas tv api sarvasya

tri-vidho bhavati priyah

yajwas tapas tatha danam tesam bhedam imam crnu

aharah - *jedenja*;
tu - *svakako*;
api - *također*;
sarvasya - *svakoga*;
tri-vidah - *tri vrste*;
bhavati - *postoji*;
priyah - *dragog*;
yajwah - *žrtvovanje*;
tapah - *strogost*;
tatha - *također*;
danam - *milostinja*;
tesam - *o njihovim*;
bhedam - *razlikama*;
imam - *to*;
crnu - *počuj*;

Ovisno o trima gunama materijalne prirode, postoje tri vrste omiljene hrane, žrtvovanja, strogosti i milostinje. Počuj sada o njihovim razlikama.

SMISAO: Ovisno o različitom položaju u gunama materijalne prirode, postoje razlike u načinu uzimanja hrane, vršenja žrtvovanja i strogosti i davanja milostinje. Sve ove djelatnosti se ne vrše na istom nivou. Oni koji mogu analitički shvatiti kakve se djelatnosti vrše u kojoj guni materijalne prirode su istinski mudri. Oni koji smatraju da su sve vrste žrtvovanja ili hrane ili milostinje isti ne mogu uočiti razlike i budalasti su. Neki misionari zastupaju mišljenje da čovjek može raditi sve što hoće i dostići savršenstvo. Ali takvi budalasti vođe ne djeluju u skladu s odredbama spisa. Izmišljaju vlastite načine i zavode ljude.

STIH 8

आयुःसत्त्वबलारोग्यसुखप्रीतिविवर्धनाः ।
रस्याःस्निग्धाःस्थिरा हृद्या आहाराःसात्त्विकप्रियाः ॥ ८ ॥

ayuh-sattva-balarogya- sukha-priti-vivardhanah
rasyah snigdha sthira hrdaya aharah sattvika-priyah

ayuh - *trajanje života*;
sattva - *postojanje*;
bala - *snagu*;
arogya - *zdravlje*;
sukha - *sreću*;
priti - *i zadovoljstvo*;
vivardhanah - *povećava*;
rasyah - *sočna*;
snigdha - *masna*;
sthirah - *dugotrajna*;
hrdayah - *prija srcu*;
aharah - *hrana*;
sattvika - *za osobu u vrlini*;
priyah - *ukusna*;

Hrana koja je draga osobama u guni vrline produžava trajanje života, pročišćava postojanje i daje snagu, zdravlje, sreću i zadovoljstvo. Takva hrana je sočna, masna i zdrava i prija srcu.

STIH 9

कट्वम्ललवणात्युष्णतीक्ष्णरूक्षविदाहिनः ।
आहारा राजसस्येष्टा दुःखशोकामयप्रदाः ॥१॥

katv-amla-lavanaty-usna- tiksna-ruksha-vidahinah
ahara rajasasyesta duhkha-cokamaya-pradah

katu - *gorka*;
amla - *kisela*;
lavana - *slana*;
ati-usna - *veoma ljuta*;
tikсна - *oštra*;
ruksha - *suha*;
vidahinah - *vruća*;
aharah - *hrana*;
rajasasya - *za osobe u guni strasti*;
istah - *ukusna*;
duhkha - *nesreću*;
coka - *bijedu*;
amaya - *bolest*;
pradah - *uzrokuje*;

Hrana koja je previše gorka, kisela, slana, ljuta, oštra, suha i vruća je draga osobama u guni strasti. Takva hrana uzrokuje nesreću, bijedu i bolest.

STIH 10

यातयामं गतरसं पूति पर्युषितं च यत् ।
उच्छिष्टमपि चामेध्यं भोजनं तामसप्रियम् ॥१०॥

yata-yamam gata-rasam puti paryusitam ca yat
ucchistam api camedhyam bhojanam tamasa-priyam
yata-yamam - *hrana pripremljena tri sata prije jedenja*;
gata-rasam - *bezukusna*;
puti - *neprijatnog mirisa*;
paryusitam - *trula*;
ca - *također*;
yat - *ta koja*;
ucchistam - *ostaci hrane od drugih*;
api - *također*;
ca - *i*;
amedhyam - *nedodirljiva*;
bhojanam - *jedu*;
tamasa - *osobama u guni tame*;
priyam - *draga*;

Hrana koja je pripremljena više od tri sata prije jela, hrana koja je bezukusna, trula i smrdljiva i hrana koja se sastoji od ostataka i nedodirljivih stvari je draga osobama u guni tame.

SMISAO: Svrha hrane je produžiti trajanje života, pročistiti um i povećati tjelesnu snagu. To je njena jedina svrha. U prošlosti, veliki autoriteti su izabrali hranu koja najbolje održava zdravlje i produžava život, kao što su mliječni proizvodi, šećer, riža, pšenica, voće i povrće. Ta hrana je

vrlo draga ljudima u guni vrline. Neka druga hrana, koja sama nije jako ukusna, kao pečeni kukuruz i šećerni sirup, može se učiniti ukusnom ako se pomiješa s mlijekom ili sličnim namirnicama. Onda je u guni vrline. Sva ta hrana je po prirodi čista i sasvim se razlikuje od nedodirljivih stvari kao što su meso i alkohol. Masna hrana spomenuta u osmom stihu nema nikakve veze sa životinjskom mašću dobivenom klanjem. Životinjska mast je dostupna u obliku mlijeka, najdivnije hrane. Mlijeko, maslac, sir i slični proizvodi daju životinjsku mast u obliku koji isključuje bilo kakvu potrebu za ubijanjem nedužnih stvorenja. Ljudi ubijaju životinje samo zbog surovosti. Civilizirana metoda dobivanja potrebne masti je prerada mlijeka. Klanje je metoda podljudi. Suhi grašak, dal, nemljevena pšenica i slične namirnice sadrže obilje bjelančevina.

Hrana u guni strasti, koja je gorka, preslana, preljuta ili sadrži previše čilija, uzrokuje bijedu, jer smanjuje sluz u želucu i tako vodi k bolesti. Hrana u guni neznanja ili tame je uglavnom hrana koja nije svježa. Smatra se da je svaka hrana pripremljena više od tri sata prije jela (osim prasadama, hrane ponuđene Gospodinu) u guni tame. Pošto se kvari, takva hrana ima neprijatan miris, što često privlači ljude u toj guni, ali odbija osobe u guni vrline.

Ostaci hrane se mogu jesti samo kada predstavljaju dio obroka koji je bio ponuđen Svevišnjem Gospodinu ili koji su prvo jele svete osobe, a posebno duhovni učitelj. Inače se smatra da su ostaci hrane u guni tame i da povećavaju zarazu ili bolest. Iako je takva hrana vrlo ukusna za osobe u guni tame, ljudi u guni vrline je niti vole niti dodiruju. Najbolja hrana su ostaci hrane ponuđene Svevišnjoj Božanskoj Osobi. U Bhagavad-giti Svevišnji Gospodin kaže da prihvaća jela od povrća, brašna i mlijeka, kada se ponude s devocijom. Patram puspam phalam toyam. Naravno, devocija i ljubav su glavne stvari koje Svevišnja Božanska Osoba prihvaća, ali je također spomenuto da se prasadam treba pripremiti na određen način. Svaka hrana pripremljena po uputstvima spisa i ponuđena Svevišnjoj Božanskoj Osobi može se jesti, čak i ako je davno pripremljena, jer je transcendentalna. Prema tome, da bismo hranu učinili antiseptičnom, jestivom i ukusnom za svakoga, trebamo je ponuditi Svevišnjoj Božanskoj Osobi.

STIH 11

अफलाकाङ्क्षिभिर्यज्ञो विधिदृष्टो य इज्यते ।
यष्टव्यमेवेति मनः समाधाय स सात्त्विकः ॥११॥

aphalakagksibhir yajwo vidhi-disto ya ijyate
yastavyam eveti manah samadhaya sa sattvikah

aphala-akagksibhih - lišeni želje za rezultatom;

yajwah - žrtvovanje;

vidhi-distah - prema odredbama spisa;

yah - koje;

ijyate - vrše;

yastavyam - mora se vršiti;

eva - svakako;

iti - tako;

manah - um;

samadhaya - usredotočiti;

sah - to;

sattvikah - u guni vrline;

Žrtvovanje koje prema odredbama spisa iz dužnosti vrše oni koji ne žele nagradu ima prirodu vrline.

SMISAO: Ljudi obično imaju tendenciju prinošenja žrtava s nekom namjerom u umu, ali ovdje je rečeno da se žrtvovanje treba vršiti bez takve želje, iz dužnosti. Uzmimo, na primjer, vršenje obreda u hramovima ili crkvama. Ljudi ih obično vrše da bi stekli materijalnu dobrobit, ali takvo žrtvovanje nije u guni vrline. Čovjek treba ići u hram ili u crkvu iz dužnosti, odati poštovanje Svevišnjoj Božanskoj Osobi i ponuditi cvijeće i hranu. Svatko misli da nema koristi ići u hram samo da bi se obožavao Bog. Ali u odredbama spisa nije preporučeno obožavanje radi ekonomske dobrobiti. Trebamo ići samo da bismo odali poštovanje Božanstvu. To će nas dovesti

u gunu vrline. Dužnost svakog civiliziranog čovjeka je da se pokorava naredbama spisa i odaje poštovanje Svevišnjoj Božanskoj Osobi.

STIH 12

अभिसंधाय तु फलं दम्भार्थमपि चैव यत् ।
इज्यते भरतश्रेष्ठ तं यज्ञं विद्धि राजसम् ॥१२॥

abhisandhaya tu phalam dambhartham api caiva yat
ijyate bhārata-crestha tam yajwam viddhi rajasam

abhisandhaya - *sa željom*;
tu - *ali*;
phalam - *za rezultatom*;
dambha - *ponosa*;
artham - *radi*;
api - *također*;
ca - *i*;
eva - *svakako*;
yat - *to koje*;
ijyate - *vrši se*;
bhārata-crestha - *o vođo Bharata*;
tam - *to*;
yajnam - *žrtvovanje*;
viddhi - *znaj*;
rajasam - *u guni strasti*;

O vođo Bharata, znaj da je žrtvovanje koje se vrši radi stjecanja materijalne dobiti ili zbog ponosa u guni strasti.

SMISAO: Ponekad se žrtvovanja i obredi vrše radi uzdizanja u rajsko kraljevstvo ili radi stjecanja materijalne dobrobiti u ovom svijetu. Smatra se da su takva žrtvovanja ili obredi u guni strasti.

STIH 13

विधिहीनमसृष्टान्नं मन्त्रहीनमदक्षिणम् ।
श्रद्धाविरहितं यज्ञं तामसं परिचक्षते ॥१३॥

vidhi-hinam asrstannam mantra-hinam adaksinam
craddha-virahitam yajwam tamasam paricaksate

vidhi-hinam - *bez obaziranja na odredbe spisa*;
asrsta-annam - *bez dijeljenja prasadama*;
mantra-hinam - *bez pjevanja vedskih himni*;
adaksinam - *bez nagrađivanja svećenika*;
craddha - *vjere*;
virahitam - *bez*;
yajwam - *žrtvovanja*;
tamasam - *u guni neznanja*;
paricaksate - *smatra se da su*;

Smatra se da je svako žrtvovanje u kojem se zanemaruju odredbe spisa, u kojem se ne dijeli prasadam (duhovna hrana), u kojem se ne recitiraju vedske himne i ne nagrađuju svećenici i koje se vrši bez vjere, u guni neznanja.

SMISAO: Vjera u guni tame ili neznanja je zapravo bezvjerje. Ponekad ljudi obožavaju nekog poluboga samo da bi zaradili novac koji onda troše na razonodu, ne obazirući se na odredbe spisa. Takve obredne predstave religioznosti se ne prihvaćaju kao vjerodostojne. Vršer se u guni tame i stvaraju demonski mentalitet, ne pružajući dobrobit ljudskom društvu.

STIH 14

देवद्विजगुरुप्राज्ञपूजनं शौचमार्जवम् ।
ब्रह्मचर्यमहिंसा च शरीरं तप उच्यते ॥१४॥

deva-dvija-guru-prajwa- pujanam caucam arjavam
brahmacaryam ahimsa ca cariram tapa ucyate

deva - *Svevišnjeg Gospodina*;
dvija - *brahmana*;
guru - *duhovnog učitelja*;
prajwa - *osoba vrijednih obožavanja*;
pujanam - *obožavanje*;
caucam - *čistoća*;
arjavam - *jednostavnost*;
brahmacaryam - *celibat*;
ahimsa - *nenasilje*;
ca - *također*;
cariram - *koja se odnosi na tijelo*;
tapah - *strogost*;
ucyate - *kaže se da je*;

Obožavanje Svevišnjeg Gospodina, brahmana, duhovnog učitelja i nadređenih, kao što su otac i majka, čistoća, jednostavnost, celibat i nenasilje predstavljaju strogosti tijela.

SMISAO: Vrhovni Bog ovdje objašnjava razne vrste strogosti i pokora. Prvo objašnjava strogosti i pokore tijela. Čovjek treba odavati, ili naučiti odavati, poštovanje Bogu ili polubogovima, savršenim, kvalificiranim brahmanama i duhovnom učitelju, nadređenima kao što su otac i majka i svakome tko je upućen u vedsko znanje. Njima treba ukazati dolično poštovanje. Treba održavati unutrašnju i vanjsku čistoću i naučiti jednostavno se ponašati. Ne treba raditi ništa što ne odobravaju naredbe spisa. Ne treba se upuštati u seks izvan braka, jer spisi dozvoljavaju seks samo u braku. To se zove celibat. To su pokore i strogosti tijela.

STIH 15

अनुद्वेगकरं वाक्यं सत्यं प्रियहितं च यत् ।
स्वाध्यायाभ्यसनं चैव वाङ्मयं तप उच्यते ॥१५॥

anudvega-karam vakyam satyam priya-hitam ca yat
svadhyayabhyasanam caiva van-mayam tapa ucyate

anudvega-karam - *neuznemirujuće;*
vakyam - *riječi;*
satyam - *istinoljubive;*
priya - *drage;*
hitam - *korisnih;*
ca - *također;*
yat - *koje;*
svadhyaya - *proučavanja Veda;*
abhyasanam - *primjena;*
ca - *također;*
eva - *svakako;*
vak-mayam - *glasa;*
tapah - *strogost;*
ucyate - *kaže se da je;*

Govorenje istinoljubivih, prijatnih i korisnih riječi, koje ne uznemiruju druge, i redovito recitiranje vedskih spisa predstavljaju strogost govora.

SMISAO: Čovjek ne bi trebao svojim riječima uznemiravati umove drugih. Naravno, kada učitelj govori, može reći istinu da bi poučio svoje učenike, ali ne bi trebao govoriti onima koji nisu njegovi učenici, ako će uznemiriti njihove umove. To je pokora govora. Pored toga, čovjek ne bi trebao govoriti gluposti. U duhovnim se krugovima riječi obično potkrjepljuju navodima spisa. Osoba treba odmah navesti autoritativne spise da bi potvrdila svoje riječi. U isto vrijeme, takav govor treba biti vrlo prijatan za uho. Takve diskusije pružaju najvišu dobrobit i uzdižu ljudsko društvo. Postoji neograničeno mnoštvo vedskih spisa, koje treba proučavati. To se naziva strogošću govora.

STIH 16

मनःप्रसादः सौम्यत्वं मौनमात्मविनिग्रहः ।
भावसंशुद्धिरित्येतत्तपो मानसमुच्यते ॥१६॥

manah-prasadah saumyatvam maunam atma-vinigraha
bhava-samcuddhir ity etat tapo manasam ucyate

manah-prasadah - *zadovoljstvo uma;*
saumyatvam - *nedvolično ophođenje prema drugima;*
maunam - *ozbiljnost;*
atma - *sobom;*
vinigraha - *vladanje;*
bhava - *svoje prirode;*
samcuddhih - *pročišćenje;*
iti - *tako;*
etat - *to;*
tapah - *strogost;*
manasam - *uma;*
ucyate - *kaže se da je;*

Zadovoljstvo, jednostavnost, ozbiljnost, samoovladanost i pročišćenje postojanja su strogosti uma.

SMISAO: Vršiti strogosti uma znači odvojiti um od osjetilnog uživanja. Trebamo naučiti da u umu uvijek mislimo na to kako da drugima činimo dobro. Najbolji trening za um je ozbiljnost u razmišljanju. Ne bismo trebali odstupiti od svjesnosti Krsne i moramo uvijek izbjegavati osjetilno uživanje. Pročistiti svoju prirodu znači postati svjestan Krsne. Zadovoljstvo uma se može steći

samo ako se um odvoji od misli o osjetilnom uživanju. Što više mislimo na osjetilno uživanje, to više um postaje nezadovoljan. U sadašnjem dobu nepotrebno zaokupljamo um raznim načinima zadovoljavanja osjetila i zato ne može postati zadovoljan. Najbolje je da um zaokupimo čitanjem vedске literature, pune priča koje pružaju zadovoljstvo, kao što su priče u Puranama i Mahabharati. Možemo iskoristiti to znanje i tako se pročistiti. Um treba biti lišen dvoličnosti, a osoba treba misliti na svačiju dobrobit. Šutjeti znači uvijek misliti na samospoznaju. U tom smislu, osoba svjesna Krsne se savršeno pridržava šutnje. Vladati umom znači odvojiti ga od osjetilnog uživanja. Trebamo biti otvoreni u ponašanju i tako pročistiti svoje postojanje. Sve te odlike zajedno predstavljaju strogosti umnih aktivnosti.

STIH 17

श्रद्धया परया तप्तं तपस्तत्रिविधं नरैः ।
अफलाकाङ्क्षिभिर्युक्तैः सात्त्विकं परिचक्षते ॥१७॥

craddhaya paraya taptam tapas tat tri-vidham naraih
aphalakagksibhir yuktaih sattvikam paricaksate

craddhaya - s vjerom;
paraya - transcendentalnom;
taptam - vrše;
tapah - strogost;
tat - tu;
tri-vidham - tri vrste;
naraih - ljudi;
aphala-akagksibhiih - koji nemaju želju za plodovima;
yuktaih - djeluju;
sattvikam - u guni vrline;
paricaksate - naziva se;

Ova trostruka strogost, koju s transcendentalnom vjerom vrše ljudi koji ne očekuju materijalne dobrobiti, već djeluju samo radi Svevišnjeg, naziva se strogošću u vrlini.

STIH 18

सत्कारमानपूजार्थं तपो दम्भेन चैव यत् ।
क्रियते तदिह प्रोक्तं राजसं चलमध्रुवम् ॥१८॥

satkara-mana-pujartham tapo dambhena caiva yat
kriyate tad iha proktam rajasam calam adhruvam

sat-kara - poštovanja;
mana - ugleda;
puja - i obožavanja;
artham - radi;
tapah - strogost;
dambhena - s ponosom;
ca - također;
eva - svakako;
yat - koja;
kriyate - vrši se;
tat - ta;
iha - u ovom svijetu;

proktam - kaže se;
rajasam - u guni strasti;
calam - treperava;
adhruvam - privremena;

Kaže se da je pokora izvršena iz ponosa, radi stjecanja poštovanja, ugleda i obožavanja, u guni strasti. Takva pokora nije ni postojana niti stalna.

SMISAO: Ljudi ponekad vrše pokore i strogosti da bi privukli ljude i stekli ugled, poštovanje i divljenje drugih. Osobe u guni strasti prihvaćaju obožavanje od svojih podčinjenih i dozvoljavaju da im peru stopala i daju bogatstvo. Smatra se da je takvo bogatstvo umjetno uzrokovano vršenjem pokora u guni strasti. Njegovi rezultati su privremeni; mogu trajati neko vrijeme, ali nisu trajni.

STIH 19

मूढग्राहेणात्मनो यत्पीडया क्रियते तपः ।
परस्योत्सादनार्थं वा तत्तामसमुदाहृतम् ॥१९॥

mudha-grahenatmano yat pidaya kriyate tapah
parasyotsadanartham va tat tamasam udahrtam

mudha - budalasti;
grahena - s trudom;
atmanah - vlastitog bića;
yat - koja;
pidaya - s mučenjem;
kriyate - vrši se;
tapah - pokora;
parasya - drugih;
utsadana-artham - radi uništenja;
va - ili;
tat - ta;
tamasam - u guni tame;
udahrtam - kaže se da je;

Kaže se da je pokora učinjena iz ludosti, kojom osoba muči samu sebe da bi uništila ili povrijedila druge, u guni neznanja.

SMISAO: Postoje primjeri budalastih pokora, kojima se podvrgavaju demoni poput Hiranyakacipua. On je vršio oštre pokore da bi postao besmrtni i ubio polubogove. Molio se za to Brahmi, ali ga je na kraju ubila Svevišnja Božanska Osoba. Vršenje strogosti radi ostvarivanja nemogućeg cilja je svakako strogost u guni neznanja.

STIH 20

दातव्यमिति यद्दानं दीयतेऽनुपकारिणे ।
देशे काले च पात्रे च तद्दानं सात्त्विकं स्मृतम् ॥२०॥

datavyam iti yad danam diyate 'nupakarine

dece kale ca patre ca tad danam sattvikam smrtam

datavyam - vrijedna davanja;
iti - tako;
yat - ta koja;
danam - milostinja;
diyate - daje se;
anupakarine - bez obzira na uzvratanje;
dece - na pravom mjestu;
kale - u pravo vrijeme;
ca - također;
patre - dostojnoj osobi;
ca - i;
tat - ta;
danam - milostinja;
sattvikam - u guni vrline;
smrtam - smatra se;

Smatra se da je milostinja koju osoba daje iz dužnosti, u pravo vrijeme i na pravom mjestu, dostojnoj osobi, bez očekivanja nečega za uzvrat, milostinja u guni vrline.

SMISAO: U vedskoj literaturi se preporučuje davanje milostinje osobi koja se bavi duhovnim aktivnostima. Ne preporučuje se slijepo davanje milostinje. Uvijek se uzima u obzir duhovno savršenstvo. Stoga se preporučuje davanje milostinje na mjestu hodočašća, za vrijeme pomračenja sunca i mjeseca, ili na kraju mjeseca, kvalificiranim brahmanama ili vaisnavama (bhaktama) u hramovima. Takva milostinja se treba davati, bez očekivanja nečega za uzvrat. Ponekad se iz samilosti milostinja daje siromasima, ali ako siromah nije vrijedan toga, takva milostinja neće donijeti duhovni napredak. Drugim riječima, u vedskoj literaturi se ne preporučuje slijepo davanje milostinje.

STIH 21

यत्तु प्रत्युपकारार्थं फलमुद्दिश्य वा पुनः ।
दीयते च परिक्लिष्टं तद्दानं राजसं स्मृतम् ॥२१॥

yat tu pratyupakarartham phalam uddicya va punah
diyate ca pariklistam tad danam rajasam smrtam

yat - ta koja;
tu - ali;
prati-upakara-artham - radi dobivanja nečega za uzvrat;
phalam - rezultat;
uddicya - želeći;
va - ili;
punah - ponovo;
diyate - daje se;
ca - također;
pariklistam - nerado;
tat - ta;
danam - milostinja;
rajasam - u guni strasti;
smrtam - smatra se da je;

Ali za milostinju koja se daje s očekivanjem nečega za uzvrat ili s željom za plodonosnim rezultatima ili nerado, kaže se da je milostinja u guni strasti.

SMISAO: Čovjek ponekad daje milostinju da bi se uzdigao u rajsko kraljevstvo, a ponekad daje milostinju s teškom mukom, kajući se: "Zašto sam toliko mnogo potrošio na ovaj način?" Milostinja se također ponekad daje zbog obaveze, na zahtjev pretpostavljenog. Za takvu milostinju se kaže da je u guni strasti.

Postoji mnogo milosrdnih ustanova koje daju priloge institucijama u kojima se zadovoljavaju osjetila. Takve milostinje nisu preporučene u vedskim spisima. Preporučena je samo milostinja u guni vrline.

STIH 22

अदेशकाले यदानमपात्रेभ्यश्च दीयते ।
असत्कृतमवज्ञातं तत्तामसमुदाहृतम् ॥२२॥

adeca-kale yad danam
asat-krtam avajwatam

upatrebhyac ca diyate
tat tamasam udahrtam

adeca - *na nepročišćenom mjestu;*
kale - *u nepročišćeno vrijeme;*
yat - *ta koja;*
danam - *milostinja;*
upatrebhyah - *nedostojnim osobama;*
ca - *također;*
diyate - *daje se;*
asat-krtam - *bez poštovanja;*
avajwatam - *bez prave pažnje;*
tat - *ta;*
tamasam - *u guni tame;*
udahrtam - *kaže se da je;*

Za milostinju koja se daje na nečistom mjestu, u pogrešno vrijeme, nedostojnim osobama, ili bez prave pažnje i poštovanja, kaže se da je u guni neznanja.

SMISAO: Doprinosi koji se daju za uzimanje opojnih sredstava i kockanje se ovdje ne odobravaju. Takva vrsta doprinosa je u guni neznanja. Takva milostinja ne pruža dobrobit, već ohrabruje grješne osobe. Slično tome, ako se milostinja da dostojnoj osobi, ali bez poštovanja i pažnje, za takvu milostinju se također kaže da je u guni tame.

STIH 23

ओंतत्सदिति निर्देशो ब्रह्मणस्त्रिविधः स्मृतः ।
ब्राह्मणास्तेन वेदाश्च यज्ञाश्च विहिताः पुरा ॥२३॥

om tat sad iti nirdeco
brahmanas tena vedac ca

brahmanas tri-vidhah smrtah
yajwac ca vihithah pura

om - *ukazuju na Svevišnjeg;*
tat - *tog;*
sat - *vječnog;*

iti - *tako*;
nirdecāh - *simbolom*;
brahmanāh - *Svevišnjeg*;
tri-vidhāh - *trostrukim*;
smrtāh - *smatra se*;
brahmanāh - *brahmane*;
tena - *to za*;
vedāh - *vedsku literaturu*;
ca - *također*;
yajwah - *žrtvovanje*;
ca - *također*;
vihitāh - *koristili*;
pura - *ranije*;

Od početka kreacije, tri riječi - om tat sat - su se koristile da ukažu na Vrhovnu Apsolutnu Istinu. Ta tri simbola su koristili brahmane dok su recitali vedske himne i vršili žrtvovanja za zadovoljstvo Svevišnjeg.

SMISAO: Objašnjeno je da postoje tri vrste pokora, žrtvovanja, milostinje i hrane: u guni vrline, u guni strasti i u guni neznanja. Ali bez obzira da li su prvorazredne, drugorazredne ili trećerazredne, sve su uslovljene, zagađene materijalnim gunama prirode. Kada im je cilj Svevišnji - om tat sat, vječna Svevišnja Božanska Osoba - postaju sredstvo za duhovno napredovanje. Odredbe spisa ukazuju na takav cilj. Ove tri riječi, om tat sat, posebno ukazuju na Apsolutnu Istinu, Svevišnju Božansku Osobu. Riječ om se uvijek nalazi u vedskim himnama. Onaj tko u svom djelovanju ne slijedi propise spisa neće dostići Apsolutnu Istinu. Dobit će neki privremeni rezultat, ali neće dostići krajnji cilj života. Zaključak je da se milostinja, žrtvovanje i pokora moraju vršiti u guni vrline. Kada se vrše u gunama strasti i neznanja nesumnjivo imaju manju vrijednost. Te tri riječi om tat sat se izgovaraju zajedno sa svetim imenom Svevišnjeg Gospodina, na primjer, om tad visnoh. Om se dodaje kad god se izgovara vedska himna ili sveto ime Svevišnjeg Gospodina. Na to ukazuje vedska literatura. Te tri riječi su uzete iz vedskih himni. Om ity etad brahmano nedistham nama (Rg Veda) ukazuje na prvi cilj. Zatim tat tvam asi (Chandogya Upanisada 6.8.7) ukazuje na drugi cilj. Sad eva saumya (Chandogya Upanisada 6.2.1) ukazuje na treći cilj. Spojene zajedno postaju om tat sat. Ranije, kada je prvo stvoreno živo biće - Brahma - vršio žrtvovanja, s te tri riječi je ukazao na Svevišnju Božansku Osobu. Zato je učeničko naslijeđe uvijek slijedilo isti princip. Tako ova himna ima veliki značaj. Bhagavad-gita preporučuje da sve trebamo raditi za om tat sat, Svevišnju Božansku Osobu. Kada netko vrši pokoru, žrtvovanje ili daje milostinju s te tri riječi, djeluje u svjesnosti Krsne. Svjesnost Krsne je znanstveni proces transcendentalnog djelovanja koji omogućuje osobi da se vrati kući, Bogu. Takvim transcendentanim djelovanjem se ne gubi energija.

STIH 24

तस्मादोमित्युदाहृत्य यज्ञदानतपःक्रियाः ।
प्रवर्तन्ते विधानोक्ताः सततं ब्रह्मवादिनाम् ॥२४॥

tasmad om ity udahrtya yajwa-dana-tapah-kriyah
pravartante vidhanoktah satatam brahma-vadinam

tasmat - *stoga*;
om - *počev sa om*;
iti - *tako*;
udahrtya - *ukazujući*;
yajwa - *žrtvovanja*;
dana - *milostinje*;
tapah - *i pokore*;
kriyah - *vršenje*;

pravartante - *počinju*;
vidhana-uktah - *u skladu s propisima spisa*;
satatam - *uvijek*;
brahma-vadinam - *transcendentalist*;

Stoga transcendentalisti koji vrše žrtvovanja i pokore i daju milostinju u skladu s propisima spisa uvijek na početku izgovaraju om, da bi dostigli Svevišnjeg.

SMISAO: Om tad visnoh paramam padam (Rg Veda 1.22.20). Lotosova stopala Visnua su najviši nivo devocije. Sve što se vrši za Svevišnju Božansku Osobu osigurava savršenstvo svih aktivnosti.

STIH 25

तदित्यनभिसंधाय फलं यज्ञतपःक्रियाः ।
दानक्रियाश्च विविधाः क्रियन्ते मोक्षकाङ्क्षिभिः ॥२५॥

tad ity anabhisandhaya phalam yajwa-tapah-kriyah
dana-kriyac ca vividhah kriyante moksa-kagsibhih

tat - *te*;
iti - *tako*;
anabhisandhaya - *ne želeći*;
phalam - *plodonosni rezultat*;
yajwa - *žrtvovanja*;
tapah - *i pokore*;
kriyah - *aktivnosti*;
dana - *milostinje*;
kriyah - *aktivnosti*;
ca - *također*;
vividhah - *razne*;
kriyante - *čine*;
moksa-kagsibhih - *oni koji zaista žele oslobođenje*;

Ne želeći plodonosne rezultate, čovjek treba vršiti razne vrste žrtvovanja i pokora i davati milostinju s riječju "tat". Svrha takvih transcendentalnih aktivnosti je osloboditi se materijalne zapletenosti.

SMISAO: Da bi se uzdigao na duhovni položaj, čovjek ne bi trebao nastojati svojim djelatnostima steći neku materijalnu dobit. Treba nastojati steći krajnju dobrobit - da bude prenijet u duhovno carstvo i vrati se kući, Bogu.

STIH 26-27

सद्भावे साधुभावे च सदित्येतत्प्रयुज्यते ।
प्रशस्ते कर्मणि तथा सच्छब्दः पार्थ युज्यते ॥२६॥
यज्ञे तपसि दाने च स्थितिः सदिति चोच्यते ।
कर्म चैव तदर्थीयं सदित्येवाभिधीयते ॥२७॥

sad-bhave sadhu-bhave ca sad ity etat prayujyate
pracaste karmani tatha sac-chabdah partha yujyate

yajwe tapasi dane ca sthitih sad iti cocyate
karma caiva tad-arthiyam sad ity evabhidhiyate

sat-bhave - *da bi se ukazalo na prirodu Svevišnjeg;*
sadhu-bhave - *da bi se ukazalo na prirodu bhakte;*
ca - *također;*
sat - *riječ sat;*
iti - *tako;*
etat - *ona;*
prayujyate - *koristi se;*
pracaste - *u vjerodostojnim;*
karmani - *aktivnostima;*
tatha - *također;*
sat-cabdah - *zvuk sat;*
partha - *o Prithin sine;*
yujyate - *koristi se;*
yajwe - *prilikom žrtvovanja;*
tapasi - *prilikom vršenja pokora;*
dane - *prilikom davanja milostinje;*
ca - *također;*
sthitih - *situacija;*
sat - *Svevišnjem;*
iti - *tako;*
ca - *i;*
ucyate - *izgovara se;*
karma - *rad;*
ca - *također;*
eva - *svakako;*
tat - *tome;*
arthiyam - *namijenjen;*
sat - *Svevišnjem;*
iti - *tako;*
eva - *svakako;*
abhidhiyate - *ukazuje;*

Riječ "sat" ukazuje na Apsolutnu Istinu, koja je cilj žrtvovanja s devocijom. Vršilac takvog žrtvovanja se također naziva "sat", kao i sve žrtve, milostinje i pokore koje se, u skladu s apsolutnom prirodom, vrše za zadovoljstvo Vrhovne Osobe, o Prithin sine.

SMISAO: Riječi pracaste karmani, "propisane dužnosti", ukazuju da su u vedskoj literaturi propisani razni procesi pročišćenja, koji se vrše od vremena začeca do kraja života. Takvi procesi pročišćenja se vrše radi konačnog oslobođenja živog bića. Preporučeno je da se u svim tim aktivnostima izgovara om tat sat. Riječi sad-bhave i sadhu-bhave ukazuju na transcendentalan položaj. Djelovanje u svjesnosti Krsne se naziva sattva, a onaj tko je potpuno svjestan aktivnosti u svjesnosti Krsne se naziva sadhu. U Šrimad-Bhagavatamu (3.25.25) je rečeno da transcendentalne teme postaju jasne u društvu bhakta. Upotrijebljene riječi su satam prasaggat. Bez dobrog društva ne može se steći transcendentalno znanje. Onaj tko inicira učenika ili mu da sveti konac izgovara riječi om tat sat. Slično tome, u svim vrstama yajwi cilj je Svevišnji, om tat sat. Riječ tad-arthiyam također znači ponuditi službu svemu što predstavlja Svevišnjeg. To obuhvaća službe poput kuhanja i pomaganja u Gospodinovom hramu ili bilo koji drugi rad namijenjen širenju Gospodinovih slava. Te vrhovne riječi om tat sat se koriste na mnogo načina da bi sve aktivnosti učinile savršenim i potpunim.

STIH 28

अश्रद्धया हुतं दत्तं तपस्तप्तं कृतं च यत् ।
असदित्युच्यते पार्थ न च तत्प्रेत्य नो इह ॥२८॥

acraddhaya hutam dattam tapas taptam krtam ca yat
asad ity ucyate partha na ca tat pretya no iha

acraddhaya - bez vjere;
hutam - ponuđeno u ųrtvovanju;
dattam - dano;
tapah - pokora;
taptam - izvršena;
krtam - vršenom;
ca - također;
yat - to što;
asad - lažno;
ity - tako;
ucyate - kaže se da je;
partha - o Prithin sine;
na - nikada;
ca - također;
tat - to,
pretya - nakon smrti;
nah - niti;
iha - u ovom životu;

O Prithin sine, svako ųrtvovanje, milostinja ili pokora koji se izvrše bez vjere u Svevišnjeg su prolazni. Nazivaju se "asad" i beskorisni su i u ovom i u sljedećem životu.

SMISAO: Sve što se učini bez transcendentalnog cilja je beskorisno, bilo da je ųrtvovanje, milostinja ili pokora. Zato je u ovom stihu rećeno da su takve aktivnosti odvratne. Sve trebamo raditi za Svevišnjeg u svjesnosti Krsne. Ako nemamo takvu vjeru i pravilno vodstvo, nikada nećemo moći steći nikakav plod. U svim vedskim spisima se savjetuje da vjerujemo u Svevišnjeg. Prema svim vedskim uputstvima krajnji cilj je razumijevanje Krsne. Nitko ne može postići uspjeh bez slijeđenja ovog principa. Prema tome, najbolje je da od samog početka djelujemo u svjesnosti Krsne pod vodstvom vjerodostojnog duhovnog učitelja. Tako sve postaje uspješno.

U uslovljenom stanju, ljude privlaći oboųavanje polubogova, sablasti ili Yaksa poput Kuvere. Guna vrline je bolja od gune strasti i neznanja, ali onaj tko neposredno prihvati svjesnost Krsne je transcendentalan prema sve tri gune materijalne prirode. Iako postoji proces postupnog uzdizanja, ako netko neposredno prihvati svjesnost Krsne druųeći se s čistim bhaktama, to je najbolje. To se preporučuje u ovom poglavlju. Da bismo na taj naćin postigli uspjeh, prvo moramo naći pravog duhovnog učitelja i podvrći se treningu pod njegovim vodstvom. Onda možemo steći vjeru u Svevišnjeg. Kada vjera s vremenom sazri, naziva se ljubav prema Bogu. Ta ljubav je krajnji cilj živih bića. Zato se trebamo neposredno posvetiti svjesnosti Krsne. To je poruka sedamnaestog poglavlja.

Tako se završavaju Bhaktivedantina tumaćenja sedamnaestog poglavlja Šrimad Bhagavad-gite pod naslovom "Vrste vjere".

Osamnaesto poglavlje

STIH 1

अर्जुन उवाच ।
संन्यासस्य महाबाहो तत्त्वमिच्छामि वेदितुम् ।
त्यागस्य च हृषीकेश पृथक्केशिनिषूदन ॥ १ ॥

arjuna uvaca
sannyasya maha-baho

tattvam icchami veditum

tyagasya ca hrsikeca prthak keci-nisudana

arjunah uvaca - *Arđuna reče*;
sannyasasya - *o odricanju*;
maha-baho - *o Gospodine snažnih ruku*;
tattvam - *istinu*;
icchami - *želim*;
veditum - *saznati*;
tyagasya - *o odricanju*;
ca - *također*;
hrsikeca - *o gospodaru osjetila*;
prthak - *drugačije*;
keci-nisudana - *o ubojice demonu Kešija*;

Arđuna reče: O Ti snažnih ruku, o ubojice demonu Kešija, gospodaru osjetila, želim saznati svrhu odricanja (tjage) i odvojenog reda života (sanjase).

SMISAO: Bhagavad-gita se u stvari završava sa sedamnaestim poglavljem. Osamnaesto poglavlje je dodatni sažeti prikaz tema o kojima je bilo riječi ranije. U svakom poglavlju Bhagavad-gite Gospodin Krsna naglašava da je predano služenje Svevišnje Božanske Osobe krajnji cilj života. To je sažeto opisano u osamnaestom poglavlju kao najpovjerljiviji put znanja. U prvih šest poglavlja, naglašava se predano služenje: yoginam api sarvesam... "Najbolji od svih yogija ili transcendentalist je onaj tko uvijek misli na Mene." U sljedećih šest poglavlja, govori se o čistom predanom služenju, njegovoj prirodi i aktivnostima, a u posljednjih šest poglavlja se opisuje znanje, odricanje, aktivnosti materijalne i transcendentalne prirode i predano služenje. Zaključeno je da sve aktivnosti trebaju biti povezane sa Svevišnjim Gospodinom, predstavljenog riječima om tat sat, koje ukazuju na Visnu, Vrhovnu Osobu. Treći dio Bhagavad-gite pokazuje da je krajnja svrha života predano služenje i ništa drugo. To je bilo dokazano citiranjem prethodnih acarya i izjava iz Brahma-sutre, Vedanta-sutre. Neki impersonalisti smatraju da imaju isključivo pravo na znanje Vedanta-sutre, ali Vedanta-sutra je namijenjena razumijevanju predanog služenja, jer je njen sastavljač i poznavalac sam Gospodin. To je bilo opisano u petnaestom poglavlju. U svakom spisu, svakoj Vedi, cilj je predano služenje. To je objašnjeno u Bhagavad-giti.

Kao što je u drugom poglavlju bio izložen pregled čitavog sadržaja, tako je u osamnaestom poglavlju izložen sažeti prikaz svih uputa. Istaknuto je da je cilj života odvojenost i dostizanje transcendentalnog položaja iznad triju guna materijalne prirode. Arjuna želi jasnije shvatiti dvije istaknute teme Bhagavad-gite, odricanje (tyagu) i odvojeni red života (sannyasu) i zato pita za značenje te dvije riječi.

U ovom stihu su značajne dvije riječi kojima je oslovljen Svevišnji Gospodin - Hrsikeca i Keci-nisudana. Hrsikeca je Krsna, gospodar svih osjetila, koji nam uvijek može pomoći da dostignemo mir uma. Arjuna Ga moli da ukratko izloži sve na takav način da može ostati spokojan. Usprkos tome, ima neke sumnje, a sumnje se uvijek uspoređuju s demonima. Zato oslovljava Krsnu kao Keci-nisudanu. Od demonu koje je Gospodin ubio, Keci je bio najopasniji; Arjuna sada očekuje da Krsna ubije demonu sumnje.

STIH 2

**श्रीभगवानुवाच ।
काम्यानां कर्मणां न्यासं संन्यासं कवयो विदुः ।
सर्वकर्मफलत्यागं प्राहुस्त्यागं विचक्षणाः ॥ २ ॥**

Šri-bhagavan uvaca
kamyānam karmanam nyasam sannyasam kavayo viduh
sarva-karma-phala-tyagam prahu tyagam vicaksanah

Šri-bhagavan uvaca - *Svevišnja Božanska Osoba reče*;

kamyanam - *sa željom*;
karmanam - *aktivnosti*;
nyasam - *odricanje*;
sannyasam - *odvojeni red života*;
kavayah - *učeni*;
viduh - *znaj*;
sarva - *svih*;
karma - *aktivnosti*;
phala - *rezultata*;
tyagam - *odricanje*;
prahuh - *zovu*;
tyagam - *odricanjem*;
vicaksanah - *iskusni*;

Svevišnja Božanska osoba reče: Napuštanje aktivnosti zasnovanih na materijalnoj želji učeni ljudi nazivaju odvojenim redom života (sanjasom), a napuštanje rezultata svih aktivnosti mudri nazivaju odricanjem (tjagom).

SMISAO: Aktivnosti koje se vrše radi stjecanja rezultata moramo odbaciti. To je uputa Bhagavad-gite. Ali aktivnosti koje vode k naprednom duhovnom znanju ne bismo trebali odbaciti. To će biti objašnjeno u sljedećim stihovima. U vedskoj literaturi su propisani razni procesi vršenja žrtvovanja radi ostvarivanja određene svrhe. Neka žrtvovanja se vrše da bi se dobio dobar sin ili da bi se osoba uzdigla na više planete, ali žrtvovanja zasnovana na željama trebamo odbaciti. Međutim, žrtvovanja namijenjena pročišćenju srca ili napredovanja u duhovnoj nauci ne trebamo odbaciti.

STIH 3

**त्याज्यं दोषवदित्येके कर्म प्राहुर्मनीषिणः ।
यज्ञदानतपःकर्म न त्याज्यमिति चापरे ॥ ३ ॥**

tyajyam dosa-vad ity eke karma prahur manisinah
yajwa-dana-tapah-karma na tyajyam iti capare

tyajyam - *moraju se odbaciti*;
dosa-vat - *kao loše*;
iti - *tako*;
eke - *jedna vrsta*;
karma - *aktivnosti*;
prahuh - *kažu*;
manisinah - *veliki mislioci*;
yajna - *žrtvovanja*;
dana - *milostinje*;
tapah - *i pokore*;
karma - *aktivnosti*;
na - *nikada*;
tyajyam - *ne bi trebalo napustiti*;
iti - *tako*;
ca - *i*;
apare - *drugi*;

Neki učeni ljudi kažu da se sve vrste plodonosnih aktivnosti trebaju odbaciti kao loše, a drugi mudraci tvrde da žrtvovanja, davanje milostinje i pokore nikada ne bi trebalo odbaciti.

SMISAO: Mnoge aktivnosti opisane u vedskoj literaturi su predmeti rasprave. Na primjer, rečeno je da se životinja može ubiti u žrtvovanju, ali neki tvrde da je ubijanje životinja odvratno. Premda je u vedskoj literaturi preporučeno ubijanje životinja u žrtvovanju, smatra se da životinja nije ubijena, jer u žrtvovanju dobiva nov život. Ponekad, životinja dobije nov životinjski život nakon što bude ubijena u žrtvovanju, a ponekad biva odmah uzdignuta do ljudskog oblika života. Ali među mudracima postoje različita mišljenja. Neki kažu da se ubijanje životinja treba potpuno izbjegavati, dok drugi kažu da je za određeno žrtvovanje dobro. Gospodin sada osobno objašnjava sva ta različita mišljenja o žrtvenim aktivnostima.

STIH 4

**निश्चयं शृणु मे तत्र त्यागे भरतसत्तम ।
त्यागो हि पुरुषव्याघ्र त्रिविधः संप्रकीर्तितः ॥ ४ ॥**

niccayam crnu me tatra tyage bharata-sattama
tyago hi purusa-vyaghra tri-vidhah samprakirtitah

niccayam - *sa sigurnošću;*
crnu - *počuj;*
me - *od Mene;*
tatra - *u svezi s time;*
tyage - *o odricanju;*
bharata-sat-tama - *o najbolji od Bharata;*
tyagah - *odricanja;*
hi - *svakako;*
purusa-vyaghra - *o tigre među ljudima;*
tri-vidhah - *tri vrste;*
samprakirtitah - *objašnjene su;*

O najbolji od Bharata, počuj sada Moj sud o odricanju. O tigre među ljudima, u svetim spisima je objašnjeno da postoje tri vrste odricanja.

SMISAO: Iako postoje različita mišljenja o odricanju, Svevišnja Božanska Osoba, Šri Krsna, ovdje daje Svoj sud, koji se treba prihvatiti kao konačan. Napokon, same Vede su različiti zakoni koje je donio Gospodin. Gospodin je ovdje osobno prisutan i Njegova riječ se treba prihvatiti kao konačna. On kaže da se sud o procesu odricanja treba donijeti na osnovu guna materijalne prirode u kojima se ono vrši.

STIH 5

**यज्ञदानतपःकर्म न त्याज्यं कार्यमेव तत् ।
यज्ञो दानं तपश्चैव पावनानि मनीषिणाम् ॥ ५ ॥**

yajwa-dana-tapah-karma na tyajyam karyam eva tat
yajwo danam tapac caiva pavanani manisinam

yajwa - *žrtvovanja;*
dana - *davanje milostinje;*
tapah - *i pokore;*
karma - *djelatnosti;*
na - *nikada;*
tyajyam - *ne bi trebao ostaviti;*
karyam - *moraju se vršiti;*

eva - svakako;
tat - ta;
yajwah - žrtvovanja;
danam - davanje milostinje;
tapah - pokore;
ca - također;
eva - svakako;
pavanani - pročišćavajuća;
manisinam - čak i za velike duše;

Žrtvovanja, davanje milostinje i vršenje pokora su aktivnosti koje ne bi trebalo odbaciti; one se moraju vršiti. Žrtvovanja, davanje milostinje i vršenje pokora pročišćuju čak i velike duše.

SMISAO: Yogiji trebaju činiti djela za napredak ljudskog društva. Postoje mnogi procesi pročišćenja koji uzdižu ljudsko biće do duhovnog života. Na primjer, smatra se da je ceremonija vjenčanja, koja se zove vivaha-yajwa, jedno od tih žrtvovanja. Da li sannyasi, koji je prihvatio odvojeni red života i koji je prekinuo sve obiteljske odnose, treba poticati ljude da izvrše ceremoniju vjenčanja? Gospodin ovdje kaže da niti jedno žrtvovanje namijenjeno ljudskoj dobrobiti nikada ne bi trebalo odbaciti. Svrha vivaha-yajwe (ceremonije vjenčanja) je regulirati ljudski um na takav način da postane smiren za duhovni napredak. U većini slučajeva, čak bi i osobe u odvojenom redu života trebale ohrabriti ljude da izvrše vivaha-yajwu. Sannyasiji se nikada ne bi trebali družiti sa ženama, ali to ne znači da mladić u nižem stadiju života ne bi trebao prihvatiti ženu u ceremoniji vjenčanja. Sva propisana žrtvovanja su namijenjena dostizanju Svevišnjeg Gospodina. Zato ih u nižim stadijima života ne bi trebalo izbjegavati. Slično tome, davanje milostinje je namijenjeno pročišćenju srca. Ako se milostinja da odgovarajućim osobama, kao što je bilo opisano, vodi osobu ka naprednom duhovnom životu.

STIH 6

**एतान्यपि तु कर्माणि सङ्गं त्यक्त्वा फलानि च ।
कर्तव्यानीति मे पार्थ निश्चितं मतमुत्तमम् ॥ ६ ॥**

etany api tu karmani saggam tyaktva phalani ca
kartavyaniti me partha niccitam matam uttamam

etani - sve te;
api - svakako;
tu - ali;
karmani - aktivnosti;
saggam - vezanosti;
tyaktva - odričući se;
phalani - rezultata;
ca - također;
kartavyani - treba vršiti iz dužnosti;
iti - takvo je;
me - Moje;
partha - o Prithin sine;
niccitam - konačno;
matam - mišljenje;
uttamam - najbolje;

Sve te aktivnosti se trebaju vršiti bez vezanosti i očekivanja bilo kakvog rezultata. O Prithin sine, te aktivnosti se trebaju vršiti iz osjećaja dužnosti. To je Moje konačno mišljenje.

SMISAO: Iako su sva žrtvovanja pročišćavajuća, ne bismo trebali očekivati nikakve rezultate od takvih aktivnosti. Drugim riječima, sva žrtvovanja namijenjena materijalnom napretku u životu trebamo odbaciti, ali ne bismo trebali prestati vršiti žrtvovanja koja pročišćavaju naše postojanje i uzdižu nas na duhovni nivo. Sve što vodi ka svjesnosti Krsne se mora ohrabrivati. U Šrimad-Bhagavatamu je također rečeno da se svaka aktivnost koja vodi ka predanom služenju Gospodina treba prihvatiti. To je najviše mjerilo religije. Gospodinov bhakta treba prihvatiti svaku vrstu aktivnosti, žrtvovanja ili davanja milostinje, koja mu može pomoći u predanom služenju Gospodina.

STIH 7

नियतस्य तु संन्यासः कर्मणो नोपपद्यते ।
मोहात्तस्य परित्यागस्तामसः परिकीर्तितः ॥ ७ ॥

niyatasya tu sannyasah karmano nopapadyate
mohat tasya parityagas tamasah parikirtitah

niyatasya - propisanih;
tu - ali;
sannyasah - odricanje;
karmanah - aktivnosti;
na - nikada ne;
upapadyate - dolikuje;
mohat - uslijed iluzije;
tasya - za njega;
parityagah - odricanje;
tamasah - u guni neznanja;
parikirtitah - kaže se;

Čovjek se nikada ne bi trebao odreći svojih propisanih dužnosti. Ako se odrekne svojih propisanih dužnosti uslijed iluzije, kaže se da je takvo odricanje u guni neznanja.

SMISAO: Čovjek se mora odreći aktivnosti namijenjenih stjecanju materijalnog zadovoljstva, ali aktivnosti koje ga uzdižu na nivo duhovnih aktivnosti, kao što je kuhanje za Svevišnjeg Gospodina, nuđenje hrane Gospodinu i uzimanje ponuđene hrane se preporučuju. Rečeno je da osoba u odvojenom redu života ne bi smjela kuhati za sebe. Kuhanje za sebe je zabranjeno, ali kuhanje za Svevišnjeg Gospodina nije zabranjeno. Slično tome, sannyasi može izvršiti ceremoniju vjenčanja da bi pomogao svom učeniku da napreduje u svjesnosti Krsne. Ako se osoba odrekne takvih aktivnosti, smatra se da djeluje u guni tame.

STIH 8

दुःखमित्येव यत्कर्म कायक्लेशभयान्त्यजेत् ।
स कृत्वा राजसं त्यागं नैव त्यागफलं लभेत् ॥ ८ ॥

duhkham ity eva yat karma kaya-kleca-bhayat tyajet
sa krtva rajasam tyagam naiva tyaga-phalam labhet

duhkham - neugodne;
iti - tako;
eva - svakako;
yat - koje su;
karma - aktivnosti;
kaya - za tijelo;
kleca - zbog teškoća;

bhayat - *uslijed straha*;
tyajet - *odrekne se*;
sah - *on*;
krtva - *nakon što to učini*;
rajasam - *u guni strasti*;
tyagam - *odricanje*;
na - *ne*;
eva - *svakako*;
tyaga - *odricanja*;
phalam - *rezultate*;
labhet - *dobiva*;

Za svakoga tko se odrekne svojih propisanih dužnosti zato što su mukotrpne ili iz straha od tjelesne neudobnosti kaže se da se odrekao u guni strasti. Takvi postupci nikada ne vode ka uzdizanju do odvojenosti.

SMISAO: Osoba svjesna Krsne ne treba prestati zarađivati novac iz straha da vrši plodonosne aktivnosti. Ako zahvaljujući svom radu može uložiti novac u svjesnost Krsne ili ako ustajući rano ujutro može napredovati u svojoj transcendentalnoj svjesnosti Krsne, ne bi trebala odustati zbog straha ili zato što smatra takve aktivnosti mukotrpnim. Takvo odricanje je u guni strasti. Rezultat vlastitog rada je uvijek bijedan. Ako se osoba odrekne rada u tom duhu, nikada neće dobiti rezultat odricanja.

STIH 9

**कार्यमित्येव यत्कर्म नियतं क्रियतेऽर्जुन ।
सङ्गं त्यक्त्वा फलं चैव स त्यागः सात्त्विको मतः ॥ ९ ॥**

karyam ity eva yat karma niyatam kriyate 'rjuna
saggam tyaktva phalam caiva sa tyagah sattviko matah

karyam - *mora se izvršiti*;
iti - *tako*;
eva - *zaista*;
yat - *koja*;
karma - *djelatnost*;
niyatam - *propisana*;
kriyate - *vrši se*;
arjuna - *o Arđuna*;
saggam - *druženje*;
tyaktva - *odričući se*;
phalam - *rezultata*;
ca - *također*;
eva - *sigurno*;
sah - *to*;
tyagah - *odricanje*;
sattvikah - *u guni vrline*;
matah - *po Mom mišljenju*;

O Arđuna, kada osoba vrši svoje propisane dužnosti samo zato što ih treba vršiti i odrekne se sveg materijalnog druženja i svih vezanosti za plodove, kaže se da je njeno odricanje u guni vrline.

SMISAO: Propisane dužnosti se moraju vršiti s tim stavom. Trebamo djelovati bez vezanosti za rezultat; ne trebamo se poistovjećivati s vrstom djelatnosti koje vršimo. Čovjek svjestan Krsne koji radi u tvornici se ne poistovjećuje s radom koji obavlja u tvornici, niti se druži s radnicima iz tvornice. On jednostavno radi za Krsnu, djeluje transcendentalno.

STIH 10

न द्वेष्यकुशलं कर्म कुशले नानुषज्जते ।
त्यागी सत्त्वसमाविष्टो मेधावी छिन्नसंशयः ॥१०॥

na dvesty akucalam karma kucale nanusajjate
tyagi sattva-samavisto medhavi chinna-samcayah

na - *nikada*;
dvesti - *mrzi*;
akucalam - *nepovoljno*;
karma - *djelovanje*;
kucale - *u povoljnom*;
na - *niti*;
anusajjate - *postaje vezan*;
tyagi - *onaj tko je odvojen*;
sattva - *vrlinom*;
samavistah - *obuzet*;
medhavi - *inteligentan*;
chinna - *sasjekavši*;
samcayah - *sve sumnje*;

Inteligentna osoba utemeljena u guni vrline koja je razvila odvojenost i koja ne mrzi nepovoljne djelatnosti niti je vezana za povoljne nema sumnji u pogledu djelovanja.

SMISAO: Osoba u svjesnosti Krsne ili u guni vrline ne mrzi nikoga i ništa što uznemirava tijelo. Djeluje na pravom mjestu i u pravo vrijeme, ne plašeći se neugodnih posljedica svoje dužnosti. Takva osoba je utemeljena u transcendenciji. Smatra se da je najinteligentnija i da je nadišla sve sumnje u svoje djelatnosti.

STIH 11

न हि देहभृता शक्यं त्यक्तुं कर्माण्यशेषतः ।
यस्तु कर्मफलत्यागी स त्यागीत्यभिधीयते ॥११॥

na hi deha-bhrta cakyam tyaktum karmany acesatah
yas tu karma-phala-tyagi sa tyagity abhidhiyate

na - *nikada*;
hi - *svakako*;
deha-bhrta - *za utjelovljeno*;
cakyam - *moгуće je*;
tyaktum - *biti odvojen*;
karmani - *aktivnosti*;
acesatah - *sve*;
yah - *bilo tko*;
tu - *ali*;
karma - *djelovanja*;
phala - *rezultata*;
tyagi - *onaj tko se odriče*;
sah - *on*;
tyagi - *onaj tko se odriče*;
iti - *tako*;

abhidhiyate - kaže se;

Za utjelovljeno biće je bez sumnje nemoguće ostaviti sve aktivnosti, ali onaj tko se odriče plodova rada se istinski odriče.

SMISAO: U Bhagavad-giti je rečeno da čovjek nikada ne može prestati raditi. Zato se onaj tko radi za Krsnu i ne uživa u plodonosnim rezultatima, tko sve nudi Krsni, istinski odriče. Mnogi članovi Međunarodnog društva za svjesnost Krsne rade vrlo teško u svojim kancelarijama ili u tvornicama ili nekim drugim mjestima i sve što zarade daju društvu. Takve veoma napredne duše su zapravo sannyasiji i utemeljene su u odvojenom redu života. Ovdje je jasno opisano kako i u koju svrhu se trebamo odreći plodova rada.

STIH 12

**अनिष्टमिष्टं मिश्रं च त्रिविधं कर्मणः फलम् ।
भवत्यत्यागिनां प्रेत्य न तु संन्यासिनां क्वचित् ॥१२॥**

anistam istam micram ca tri-vidham karmanah phalam
bhavaty atyaginam pretya na tu sannyasinam kvacit

anistam - vode u pakao;
istam - vode u raj;
micram - pomiješani;
ca - i;
tri-vidham - tri vrste;
karmanah - djelovanja;
phalam - rezultat;
bhavati - dolazi;
atyaginam - za one koji nisu razvili odvojenost;
pretya - nakon smrti;
na - ne;
tu - ali;
sannyasinam - za odvojeni red;
kvacit - u bilo koje vrijeme;

Osoba koja nije razvila odvojenost, dobiva nakon smrti trostruke plodove djelovanja - poželjne, nepoželjne i pomiješane. Ali osobe u odvojenom redu života ne moraju ispaštati ili uživati u takvim rezultatima.

SMISAO: Osoba svjesna Krsne koja djeluje sa znanjem o svom odnosu s Krsnom, uvijek je oslobođena. Zato nakon smrti ne mora uživati ili ispaštati rezultate svojih djela.

STIH 13

**पञ्चैतानि महाबाहो कारणानि निबोध मे ।
साङ्ख्ये कृतान्ते प्रोक्तानि सिद्धये सर्वकर्मणां ॥१३॥**

pawcaitani maha-baho karanani nibodha me
sagkhye krtante proktani siddhaye sarva-karmanam

pawca - pet;
etani - ovih;
maha-baho - o Arđuna snažnih ruku;
karanani - uzroka;
nibodha - samo shvati;
me - od Mene;

sagkhye - u Vedanti;
krta-ante - u zaključku;
proktani - rečeno je;
siddhaye - za savršenstvo;
sarva - svih;
karmanam - aktivnosti;

O Arđuna snažnih ruku, prema Vedanti, postoji pet uzroka svih djelatnosti. Sada ću ti ih objasniti.

SMISAO: Netko može postaviti pitanje: "Pošto svaka aktivnost mora imati neku posljedicu, kako to da osoba svjesna Krsne ne uživa niti ispašta posljedice djelovanja?" Gospodin citira Vedanta filozofiju da bi pokazao kako je to moguće. On kaže da postoji pet uzroka svih aktivnosti i da bismo postigli uspjeh u svim aktivnostima trebamo uzeti u obzir ovih pet uzroka. Sagkhye znači stabljika znanja, a Vedanta je konačna stabljika znanja, koju prihvaćaju svi vodeći acarye. Čak i Cagkara prihvaća Vedanta-sutru kao takvu. Zato trebamo potražiti savjet takvog autoriteta. Krajnji upravitelj je Nad-duša. U Bhagavad-giti je rečeno: sarvasya caham hrđi sannivistah. Nad-duša navodi svako živo biće da djeluje na određeni način, podsjećajući ga na djela koja je učinio u prošlosti. Djela učinjena u svjesnosti Krsne po Njegovoj naredbi ne donose posljedice, ni u ovom životu niti u životu nakon smrti.

STIH 14

**अधिष्ठानं तथा कर्ता करणं च पृथग्विधम् ।
विविधाश्च पृथक्केष्टा दैवं चैवात्र पञ्चमम् ॥१४॥**

adhisthanam tatha karta karanam ca prthag-vidham
vividhac ca prthak cesta daivam caivatra pawcamam

adhisthanam - mjesto;
tatha - također;
karta - vršilac;
karanam - sredstvo;
ca - i;
prthag-vidham - različitih vrsta;
vividhah - raznih;
ca - i;
prthak - odvojeno;
cestah - napor;
daivam - Svevišnjij;
ca - također;
eva - svakako;
atra - ovdje;
pawcamam - peti;

Mjesto djelovanja (tijelo), vršilac, razna osjetila, različite vrste napora i Nad-duša predstavljaju pet činilaca djelovanja.

SMISAO: Riječ adhishthanam se odnosi na tijelo. Duša unutar tijela djeluje da bi ostvarila rezultate djelovanja i zato je poznata kao karta, "vršilac". U crutiju je rečeno da je duša poznata kao poznavalac i vršilac. Esa hi drasta srasta (Pracna Upanisada 4.9). To je potvrđeno u Vedanta-sutri stihovima jwo 'ta eva (2.3.18) i karta castrarthavattvat (2.3.33). Instrumenti djelovanja su osjetila, pomoću kojih duša djeluje na razne načine. Svaka pojedina aktivnost zahtjeva različiti napor. Ali sve aktivnosti ovise o volji Nad-duše, koja se nalazi u srcu kao prijatelj. Svevišnji Gospodin je vrhovni uzrok. U takvim okolnostima, onaj tko djeluje svjesno Krsne po uputi Nad-duše koja se nalazi u srcu prirodno nije vezan niti jednom aktivnosti. Oni koji su potpuno svjesni Krsne nisu konačno odgovorni za svoja djela. Sve ovisi o vrhovnoj volji, Nad-duši, Svevišnjoj Božanskoj Osobi.

STIH 15

शरीरवाङ्मनोभिर्यत्कर्म प्रारभते नरः ।
न्याय्यं वा विपरीतं वा पञ्चैते तस्य हेतवः ॥१५॥

carira-van-manobhir yat karma prarabhate narah
nyayyam va viparitam va pawcaite tasya hetavah

carira - *tijelom*;
vak - *riječima*;
manobhih - *i umom*;
yat - *koje*;
karma - *djelo*;
prarabhate - *počinje*;
narah - *osoba*;
nyayyam - *dobro*;
va - *ili*;
viparitam - *suprotno*;
va - *ili*;
pawca - *pet*;
ete - *sve to*;
tasya - *njegovi*;
hetavah - *uzroci*;

Ovih pet činilaca uzrokuju svako dobro ili loše djelo koje čovjek počini tijelom, umom ili riječima.

SMISAO: Riječi "dobro" i "loše" su veoma značajne u ovom stihu. Dobro djelovanje je djelovanje u skladu s propisanim pravilima spisa, a loše djelovanje je djelovanje protivno pravilima i principima spisa. Ali za potpuno ostvarenje svakog djela potrebno je ovih pet činilaca.

STIH 16

तत्रैवं सति कर्तारमात्मानं केवलं तु यः ।
पश्यत्यकृतबुद्धित्वात् स पश्यति दुर्मतिः ॥१६॥

tatraivam sati kartaram atmanam kevalam tu yah
pacyaty akṛta-buddhitvan na sa pacyati durmatih

tatra - *tamo*;
evam - *tako*;
sati - *da je*;
kartaram - *vršilac*;
atmanam - *sebe*;
kevalam - *samo*;
tu - *ali*;
yah - *svako tko*;
pacyati - *vidi*;
akṛta-buddhitvat - *zbog nedostatka inteligencije*;
na - *nikad*;

sah - on;
pacyati - *vidi*;
durmatih - *budalasti*;

Zato onaj tko misli da je jedini vršilac, ne uzimajući u obzir pet činilaca, nesumnjivo nije veoma inteligentan i ne može vidjeti stvari kakve jesu.

SMISAO: Budalasta osoba ne može shvatiti da se Nad-duša nalazi u njoj kao prijatelj i upravlja njenim djelovanjem. Iako su materijalni uzroci mjesto, vršilac, napor i osjetila, konačni uzrok je Svevišnji, Božanska Osoba. Zato ne bismo trebali vidjeti samo četiri materijalna uzroka, već i vrhovni pokretački uzrok. Onaj tko ne vidi Svevišnjeg misli da je vršilac.

STIH 17

**यस्य नाहंकृतो भावो बुद्धिर्यस्य न लिप्यते ।
हत्वाऽपि स इमाँल्लोकान्न हन्ति न निबध्यते ॥१७॥**

yasya nahagrto bhavo buddhir yasya na lipyate
hatvapi sa imal lokan na hanti na nibadhyate

yasya - *onaj čija*;
na - *nikada*;
ahagrtaḥ - *lažnog ja*;
bhavaḥ - *priroda*;
buddhiḥ - *inteligencija*;
yasya - *onaj čija*;
na - *nikada*;
lipyate - *vezana je*;
hatva - *ubijajući*;
api - *čak*;
sah - *on*;
iman - *ovom*;
lokan - *svijetu*;
na - *nikada*;
hanti - *ubija*;
na - *nikada*;
nibadhyate - *ne zapliće se*;

Onaj tko nije motiviran lažnim ja, čija inteligencija nije zapletena, iako ubija ljude u ovom svijetu, ne ubija, niti biva vezan svojim djelima.

SMISAO: U ovom stihu Gospodin obavještava Arjuna da njegova želja da se ne bori nastaje iz lažnog ja. Arjuna je mislio da je vršilac djelatnosti, ali nije uzeo u obzir vrhovno odobrenje iznutra i izvana. Ako ne znamo da postoji vrhovno odobrenje, zašto onda djelujemo? Ali onaj tko zna instrumente rada, sebe kao vršioca i Svevišnjeg Gospodina kao onoga tko daje vrhovno odobrenje, savršen je u svemu što radi. Takva osoba nikada nije u iluziji. Osobna djelatnost i odgovornost nastaju iz lažnog ja i bezbožnosti ili nedostatka svjesnosti Krsne. Svako tko djeluje svjesno Krsne po uputi Nad-duše ili Svevišnje Božanske Osobe, čak i ako ubija, ne ubija. Niti ikada podliježe utjecaju posljedica takvog ubijanja. Kada vojnik ubije po zapovijedi višeg časnika, ne biva podvrgnut suđenju. Ali ako ubije na vlastitu odgovornost, sud će ga sigurno osuditi.

STIH 18

ज्ञानं ज्ञेयं परिज्ञाता त्रिविधा कर्मचोदना । करणं कर्म कर्तेति त्रिविधः कर्मसंग्रहः ॥१८॥

jwanam jweyam parijwata tri-vidha karma-codana
karanam karma karteti tri-vidhah karma-saggrahah

jwanam - znanje;
jweyam - predmet znanja;
parijwata - poznavalac;
tri-vidha - tri vrste;
karma - aktivnosti;
codana - poticaj;
karanam - osjetila;
karma - djelovanje;
karta - vršilac;
iti - tako;
tri-vidhah - tri vrste;
karma - djelovanja;
saggrahah - nagomilavanje;

Znanje, predmet znanja i poznavalac su tri poticaja za djelovanje. Osjetila, rad i vršilac su tri činioca djelovanja.

SMISAO: Postoje tri vrste poticaja za svakodnevno djelovanje: znanje, predmet znanja i poznavalac. Instrumenti djelovanja, samo djelovanje i vršilac se nazivaju činiocima djelovanja. Svaki rad koji obavlja bilo koje ljudsko biće sadrži ove elemente. Prije početka djelovanja, postoji neki poticaj, koji se naziva inspiracija. Svako rješenje do kojeg se dođe prije početka djelovanja predstavlja suptilni oblik djelovanja. Nakon toga, rad poprima oblik djelovanja. Osoba se prvo mora podvrci psihološkim procesima mišljenja, osjećanja i htijenja i to se naziva poticaj. Inspiracija za djelovanje je ista ako potječe od spisa ili naredbi duhovnog učitelja. Kada postoji inspiracija i vršilac, djelo se provodi uz pomoć osjetila i uma, koji je središte svih osjetila. Sveukupnost činilaca djelovanja se naziva akumulacija rada.

STIH 19

ज्ञानं कर्म च कर्ता च त्रिधैव गुणभेदतः । श्रोच्यते गुणसंख्याने यथावच्छृणु तान्यपि ॥१९॥

jwanam karma ca karta ca tridhaiva guna-bhedatah
procyate guna-sagkhyane yathavac chrnu tany api

jwanam - znanje;
karma - djelovanje;
ca - također;
karta - vršilac;
ca - također;
tridha - tri vrste;
eva - svakako;
guna-bhedatah - ovisno o različitim gunama materijalne prirode;
procyate - rečeno je;
guna-sagkhyane - ovisno o različitim gunama;
yatha-vat - kakve jesu;
crnu - počuj;

tani - sve njih;
api - također;

Ovisno o tri različite gune materijalne prirode, postoje tri vrste znanja, djelovanja i osoba koje djeluju. Sada počuj o njima.

SMISAO: U četrnaestom poglavlju su bile detaljno opisane tri gune materijalne prirode. U tom poglavlju je bilo rečeno da guna vrline prosvjetljuje, da je guna strasti materijalistička i da guna neznanja vodi ka lijenosti i nemarnosti. Sve gune materijalne prirode vezuju osobu i nisu izvori oslobođenja. Živo biće je uslovljeno čak i u guni vrline. U sedamnaestom poglavlju su bile opisane različite vrste obožavanja različitih ljudi u različitim gunama materijalne prirode. U ovom stihu Gospodin kaže da želi govoriti o različitim vrstama znanja, osoba koje djeluju i samog djelovanja pod utjecajem tri materijalne gune.

STIH 20

**सर्वभूतेषु येनैकं भावमव्ययमीक्षते ।
अविभक्तं विभक्तेषु तज्ज्ञानं विद्धि सात्त्विकम् ॥२०॥**

sarva-bhutesu yenaikam bhavam avyayam iksate
avibhaktam vibhaktesu taj jwanam viddhi sattvikam

sarva-bhutesu - u svim živim bićima;
yena - kojim;
ekam - jedan;
bhavam - položaj;
avyayam - neprolazan;
iksate - vidi;
avibhaktam - nedjeljiv;
vibhaktesu - podijeljen na bezbroj;
tat - to;
jwanam - znanje;
viddhi - znaj;
sattvikam - u guni vrline;

Znaj da je znanje kojim se jedna nepodvojena duhovna priroda opaža u svim živim bićima, iako je podijeljena na bezbroj oblika, u guni vrline.

Osoba koja vidi jednu duhovnu dušu u svakom živom biću, bez obzira da li je polubog, ljudsko biće, životinja, ptica, zvijer, vodena životinja ili biljka, posjeduje znanje u guni vrline. U svim živim bićima postoji duhovna duša, iako su dobila različita tijela u skladu sa svojim prethodnim djelovanjem. Kao što je bilo opisano u sedmom poglavlju, uzrok manifestacije životne sile u svakom tijelu je viša priroda Svevišnjeg Gospodina. Zato je opažanje te više prirode, te životne sile, u svakom tijelu, opažanje u guni vrline. Ta životna energija je neuništiva, iako su tijela uništiva. Razlike se opažaju zbog tijela; pošto u uslovljenom životu postoje razni oblici materijalnog postojanja, čini se da je životna sila podijeljena. Takvo impersonalno znanje je vid samospoznaje.

STIH 21

**पृथक्त्वेन तु यज्ज्ञानं नानाभावान्पृथग्विधान् ।
वेत्ति सर्वेषु भूतेषु तज्ज्ञानं विद्धि राजसम् ॥२१॥**

prthaktvena tu yaj jwanam nana-bhavan prthag-vidhan

vetti sarvesu bhutesu

taj jwanam viddhi rajasam

prthaktvena - zbog podjele;

tu - ali;

yat - kojim;

jwanam - znanje;

nana-bhavan - raznovrsne okolnosti;

prthak-vidhan - različito;

vetti - zna;

sarvesu - u svim;

bhutesu - živim bićima;

tat - to;

jwanam - znanje;

viddhi - moraš znati;

rajasam - u guni strasti;

Znaj da je znanje kojim osoba u svakom različitom tijelu vidi postojanje različite vrste živog bića, u guni strasti.

SMISAO: Shvaćanje da je materijalno tijelo živo biće i da sa uništenjem tijela svjesnost također biva uništena, naziva se znanjem u guni strasti. Prema tom znanju, tijela se razlikuju jedno od drugog zbog razvoja različite vrste svjesnosti, inače ne postoji odvojena duša koja manifestira svjesnost. Samo tijelo je duša i ne postoji odvojena duša izvan tijela. Prema takvom znanju, smatra se da je svjesnost privremena ili se smatra da ne postoje osobne duše, već sveprožimajuća duša koja je puna znanja, a ovo tijelo je manifestacija privremenog neznanja ili da iznad ovog tijela ne postoji individualna ili vrhovna duša. Smatra se da su sva takva shvaćanja proizvodi gune strasti.

STIH 22

**यत्तु कृत्स्नवदेकस्मिन्कार्ये सक्तमहैतुकम् ।
अतत्त्वार्थवदल्पं च तत्तामसमुदाहृतम् ॥२२॥**

yat tu krtsna-vad ekasmin karye saktam ahaitukam

atattvartha-vad alpam ca tat tamasam udahrtam

yat - to koje;

tu - ali;

krtsna-vat - kao sve u svemu;

ekasmin - u jednom;

karye - djelovanju;

saktam - vezani;

ahaitukam - bez uzroka;

atattva-atha-vat - bez znanja o stvarnosti;

alpam - vrlo oskudno;

ca - i;

tat - to;

tamasam - u guni tame;

udahrtam - rečeno je da je;

Za znanje koje je veoma oskudno i kojim se osoba vezuje za određenu vrstu djelovanja kao da je sve u svemu, bez znanja o istini, kaže se da je u guni tame.

SMISAO: "Znanje" običnog čovjeka je uvijek u guni tame ili neznanja, jer se svako živo biće u uslovljenom životu rađa u guni neznanja. Onaj tko ne razvije znanje primajući ga od autoriteta ili iz spisa, posjeduje znanje ograničeno na tijelo. Takva osoba ne mari za djelovanje u skladu s

uputama spisa. Za nju je Bog novac, a znanje zadovoljavanje tjelesnih prohtijeva. Takvo znanje nema veze s Apsolutnom Istinom. Ono je manje ili više kao znanje običnih životinja: znanje o jedenju, spavanju, branjenju i razmnožavanju. Takvo znanje je ovdje opisano kao proizvod gune tame. Drugim riječima, znanje o duhovnoj duši iznad ovog tijela se zove znanje u guni vrline, znanje koje svjetovnom logikom i umnom špekulacijom stvara razne teorije i učenja je proizvod gune strasti, a znanje koje se odnosi samo na održavanje tjelesne udobnosti je u guni neznanja.

STIH 23

**नियतं सङ्गरहितमरागद्वेषतः कृतम् ।
अफलप्रेप्सुना कर्म यत्तत्सात्त्विकमुच्यते ॥२३॥**

niyatam sagga-rahitam araga-dvesatah krtam
aphala-prepsuna karma yat tat sattvikam ucyate

niyatam - *propisana*;
sagga-rahitam - *bez vezanosti*;
araga-dvesatah - *bez ljubavi ili mržnje*;
krtam - *izvršena*;
aphala-prepsuna - *bez želje za plodonosnim rezultatom*;
karma - *aktivnost*;
yat - *koja*;
tat - *ta*;
sattvikam - *u guni vrline*;
ucyate - *zove se*;

Za aktivnost koja je propisana i koja se vrši bez vezanosti, ljubavi i mržnje i bez želje za plodonosnim rezultatima kaže se da je u guni vrline.

SMISAO: Dužnosti različitih redova i staleža zanimanja propisane u vedskim spisima, koje se vrše bez vezanosti ili polaganja prava vlasništva i stoga bez ljubavi i mržnje i vrše se u svjesnosti Krsne za zadovoljstvo Svevišnjeg, bez zadovoljavanja samog sebe ili svojih osjetila, nazivaju se aktivnostima u guni vrline.

STIH 24

**यत्तु कामेप्सुना कर्म साहङ्कारेण वा पुनः ।
क्रियते बहुलायासं तद्राजसमुदाहृतम् ॥२४॥**

yat tu kamepsuna karma sahaṅkarena va punah
kriyate bahulayasam tad rajasam udahrtam

yat - *ona koja*;
tu - *ali*;
kama-ipsuna - *sa željom za plodonosnim rezultatima*;
karma - *aktivnost*;
sa-ahagkarena - *s egom*;
va - *ili*;
punah - *ponovo*;
kriyate - *vrši se*;
bahula-ayasam - *s velikim naporom*;
tat - *ona*;
rajasam - *u guni strasti*;

udahrtam - kaže se da je;

Ali aktivnost koju uz veliki napor vrši onaj tko želi zadovoljiti svoje želje, potaknut osjećajem lažnog ja, naziva se aktivnošću u guni strasti.

STIH 25

**अनुबन्धं क्षयं हिंसामनपेक्ष्य च पौरुषम् ।
मोहादारभ्यते कर्म यत्तत्तामसमुच्यते ॥२५॥**

anubandham ksayam himsam anapeksya ca paurusam
mohad arabhyate karma yat tat tamasam ucyate

anubandham - *budućeg ropstva*;
ksayam - *uništenje*;
himsam - *i nesreću drugima*;
anapeksya - *ne vodeći računa o posljedicama*;
ca - *također*;
paurusam - *samo-odobrena*;
mohat - *iluzijom*;
arabhyate - *započeta*;
karma - *aktivnost*;
yat - *koja*;
tat - *ta*;
tamasam - *u guni neznanja*;
ucyate - *kaže se da je*;

Za aktivnost koju osoba vrši u iluziji, ne mareći za naredbe spisa i ne obazirući se na buduće ropstvo, nasilje ili nesreću koju donosi drugima, kaže se da je u guni neznanja.

SMISAO: Za naša djela moramo odgovarati državi ili predstavnicima Svevišnjeg Gospodina koji se zovu Yamadute. Neodgovorno djelovanje je razorno, jer uništava principe propisane u spisima. Često je utemeljeno na nasilju i donosi nesreću drugim živim bićima. Takvo neodgovorno djelovanje se vrši pod dojmom osobnog iskustva. To se zove iluzija. Sve takve iluzorne aktivnosti su proizvodi gune neznanja.

STIH 26

**मुक्तसङ्गो न हंवादी धृत्युत्साहसमन्वितः ।
सिद्धसिद्धो निर्विकारः कर्ता सात्त्विक उच्यते ॥२६॥**

mukta-saggo 'naham-vadi dhrti-utsaha-samanvitah
siddhy-asiddhyor nirvikarah karta sattvika ucyate

mukta-saggah - *oslobođen sveg materijalnog dodira*;
anaham-vadi - *bez lažnog ja*;
dhrti - *s odlučnošću*;
utsaha - *i velikim entuzijazmom*;
samanvitah - *sposoban*;
siddhi - *u savršenstvu*;
asiddhyoh - *i neuspjehu*;
nirvikarah - *bez promjene*;
karta - *vršilac*;
sattvikah - *u guni vrline*;

ucyate - kaže se da je;

Za osobu koja vrši svoje dužnosti bez dodira s gunama materijalne prirode, bez lažnog ja, s velikom odlučnošću i entuzijazmom, ne kolebajući se u uspjehu i neuspjehu, kaže se da djeluje u guni vrline.

SMISAO: Osoba svjesna Krsne je uvijek transcendentalna prema gunama materijalne prirode. Ništa ne očekuje od rezultata dužnosti koje su joj povjerene, jer je nadišla lažni ja i ponos. Ipak, ostaje entuzijastična do kraja. Ne obazire se na nevolje koje je pretrpjela i uvijek je entuzijastična. Ne mari za uspjeh ili neuspjeh; jednaka je i u sreći i u nesreći. Takva osoba djeluje u guni vrline.

STIH 27

**रागी कर्मफलप्रेप्सुर्लुब्धो हिंसात्मकोऽशुचिः ।
हर्षशोकान्वितः कर्ता राजसः परिकीर्तितः ॥२७॥**

ragi karma-phala-prepsur lubdho himsatmako 'cucih
harsa-cokanvitah karta rajasah parikirtitah

ragi - *jako vezan*;
karma-phala - *plod rada*;
prepsuh - *želeći*;
lubdhah - *pohlepan*;
himsa-atmakah - *uvijek zavidan*;
acucih - *nečist*;
harsa-coka-anvitah - *podložan radosti i žalosti*;
karta - *takav vršilac*;
rajasah - *u guni strasti*;
parikirtitah - *kaže se*;

Za osobu koja je vezana za rad i plodove rada, želeći u njima uživati i koja je pohlepna, uvijek zavidna, nečista i uznemirena radošću i tugom kaže se da djeluje u guni strasti.

SMISAO: Čovjek je previše vezan za određenu vrstu rada ili rezultate, jer je previše vezan za materijalizam ili dom i ognjište, ženu i djecu. Takav čovjek se ne želi uzdići na viši nivo života. Jedino ga zanima da ovaj svijet učini materijalno što udobnijim. Obično je veoma pohlepan i misli da je sve što je postigao trajno i da to nikada neće izgubiti. Takav čovjek zavidi drugima i spreman je napraviti bilo kakvo loše djelo da bi zadovoljio osjetila. Zato nije čist i ne mari da li je njegova zarada čista ili nečista. Veoma je sretan ako postigne uspjeh u svojim aktivnostima i veoma je nesretan kada je neuspješan. Takva osoba djeluje u guni strasti.

STIH 28

**अयुक्तः प्राकृतः स्तब्धः शठो नैष्कृतिकोऽलसः ।
विषादी दीर्घसूत्री च कर्ता तामस उच्यते ॥२८॥**

ayuktah prakrtah stabdhah catho naiskrtiko 'lasah
visadi dirgha-sutri ca karta tamasa ucyate

ayuktah - *ne oslanjajući se na naredbe spisa;*
prakrtah - *materijalistički;*
stabdhah - *tvrdoglav;*
cathah - *prevrtljiv;*
naiskrtikah - *vješto vrijeđa druge;*
alalah - *lijen;*
visadi - *mrzovoljan;*
dirgha-sutri - *odugovlači;*
ca - *također;*
karta - *vršilac;*
tamasah - *u guni neznanja;*
ucyate - *kaže se da je;*

Za materijalističku osobu koja uvijek krši naredbe spisa i koja vara i vrijeđa druge, koja je svojeglava, lijena, uvijek mrzovoljna i sve odgađa, kaže se da djeluje u guni neznanja.

SMISAO: U spisima je propisano koje aktivnosti trebamo vršiti, a koje ne. Oni koji ne mare za takve naredbe vrše aktivnosti koje ne treba vršiti. Takve osobe su uglavnom materijalisti i djeluju prema utjecaju guna prirode, a ne prema naredbama spisa. Nisu ljubazne i obično su uvijek lukave i eksperti u vrijeđanju drugih. Veoma su lijene; čak i ako imaju neku dužnost ne izvršavaju je pravilno i odlažu je za kasnije. Zato izgledaju mrzovoljno. Sve odgađaju i ono što se može napraviti za jedan sat otežu godinama. Takve osobe djeluju u guni neznanja.

STIH 29

**बुद्धेर्भेदं धृतेश्चैव गुणतस्त्रिविधं शृणु ।
प्रोच्यमानमशेषेण पृथक्त्वेन धनंजय ॥२९॥**

buddher bhedam dhrtec caiva
procyamanam acesena

gunatas tri-vidham crnu
prthaktvena dhanawjaya

buddheh - *inteligencije;*
bhedam - *razlike;*
dhrteh - *postojanosti;*
ca - *također;*
eva - *svakako;*
gunatah - *gunama materijalne prirode;*
tri-vidham - *tri vrste;*
crnu - *samo saslušaj;*
procyamanam - *kako ću opisati;*
acesena - *podrobno;*
prthaktvena - *različito;*
dhanawjaya - *o osvojitelju bogatstva;*

O osvojitelju bogatstva, sada ću ti detaljno opisati različite vrste inteligencije i odlučnosti, u skladu s tri gune materijalne prirode. Molim te počuj.

Nakon što je objasnio tri vrste znanja, predmeta znanja i poznavaoća, u skladu s gunama materijalne prirode, Gospodin sada na isti način objašnjava inteligenciju i odlučnost osobe koja djeluje.

STIH 30

प्रवृत्ति च निवृत्ति च कार्याकार्ये भयाभये । बन्धं मोक्षं च या वेत्ति बुद्धिः सा पार्थ सात्त्विकी ॥३०॥

pravrttim ca nivrttim ca
bandham moksam ca ya vetti

karyakarye bhayabhaye
buddhih sa partha sattviki

pravrttim - *raditi*;
ca - *također*;
nivrttim - *ne raditi*;
ca - *i*;
karya - *što treba raditi*;
akarye - *i što ne treba raditi*;
bhaya - *strah*;
abhaye - *i neustrašivost*;
bandham - *ropstvo*;
moksam - *oslobođenje*;
ca - *i*;
ya - *to koje*;
vetti - *zna*;
buddhih - *razumijevanje*;
sa - *to*;
partha - *o Prithin sine*;
sattviki - *u guni vrline*;

O Prithin sine, razumijevanje na osnovu kojeg osoba zna što treba napraviti, a što ne, čega se treba plašiti, a čega ne, što uzrokuje vezanost, a što oslobođenje, nalazi se u guni vrline.

SMISAO: Djelovanje u skladu s naredbama spisa se zove pravrtti ili dolično djelovanje. Aktivnosti koje nisu u skladu s naredbama spisa ne bi trebalo vršiti. Onaj tko ne zna naredbe spisa se zapliće u djelovanje i posljedice djelovanja. Razumijevanje kojim osoba na osnovu inteligencije može uočiti razlike, je razumijevanje u guni vrline.

STIH 31

यथा धर्ममधर्मं च कार्यं चाकार्यमेव च । अथवावत्प्रजानाति बुद्धिः सा पार्थ राजसी ॥ ३१ ॥

yaya dharmam adharmam ca
ayathavat prajanati

karyam cakaryam eva ca
buddhih sa partha rajasi

yaya - *kojim*;
dharmam - *principi religije*;
adharmam - *bezbožnosti*;
ca - *i*;
karyam - *što treba raditi*;
ca - *također*;
akaryam - *što ne treba raditi*;
eva - *svakako*;
ca - *također*;
ayatha-vat - *nesavršeno*;
prajanati - *zna*;
buddhih - *inteligencija*;
sa - *ta*;

partha - o Prithin sine;
rajasi - u guni strasti;

O Prithin sine, razumijevanje na osnovu kojeg osoba ne pravi razliku između religije i bezbožnosti, između onoga što treba napraviti i onoga što ne treba, je razumijevanje u guni strasti.

STIH 32

**अधर्मं धर्ममिति या मन्यते तमसावृता ।
सर्वार्थान्विपरीतांश्च बुद्धिः सा पार्थ तामसी ॥ ३२ ॥**

adharmam dharmam iti ya manyate tamasavrta
sarvarthan viparitamc ca buddhih sa partha tamasi

adharmam - nereligiju;
dharmam - religiju;
iti - tako;
ya - koje;
manyate - smatra;
tamasa - iluzijom;
avrta - prekrivena;
sarva-arthan - sve stvari;
viparitan - u pogrešnom pravcu;
ca - također;
buddhih - inteligencija;
sa - ta;
partha - o Prithin sine;
tamasi - u guni neznanja;

O Prithin sine, razumijevanje na osnovu kojeg osoba pod opsjenom iluzije i tame smatra da je bezbožnost religija, a religija bezbožnost i koje je uvijek suprotno od pravog razumijevanja je u guni neznanja.

SMISAO: Inteligencija u guni neznanja uvijek djeluje na suprotan način nego što bi trebala. Prihvata religije koje nisu prave religije, a odbacuje pravu religiju. Ljudi u neznanju smatraju veliku dušu običnim čovjekom i prihvataju običnog čovjeka kao veliku dušu. Misle da je istina neistina, a prihvataju neistinu kao istinu. U svim aktivnostima slijede pogrešan put; zato je njihova inteligencija u guni neznanja.

STIH 33

**धृत्या यथा धारयते मनःप्राणेन्द्रियक्रियाः ।
योगेनाव्यभिचारिण्या दृतिः सा पार्थ सात्त्विकी ॥ ३३ ॥**

dhrtya yaya dharayate manah-pranendriya-kriyah
yogenavyabharinyaya dhritih sa partha sattviki

dhrtya - odlučnosti;
yaya - kojom;
dharayate - održava;
manah - um;
prana - život;
indriya - i osjetila;

kriyah - *aktivnosti*;
yogena - *joge*;
avyabhicarinya – *bez prekida*;
dhrtih - *odlučnost*;
sa - *ta*;
partha - *o Prithin sine*;
sattviki - *u guni vrline*;

O Prithin sine, nesalomiva odlučnost koja se postojano održava primjenom joge i koja tako vlada aktivnostima uma, života i osjetila je odlučnost u guni vrline.

Yoga je proces kojim se može shvatiti Nad-duša. Osoba koja je postojano usredotočena na Vrhovnu Dušu s odlučnošću, usredotočujući svoj um, život i aktivnosti osjetila na Svevišnjeg, djeluje u svjesnosti Krsne. Ta vrsta odlučnosti je u guni vrline. Riječ avyabhicarinya je veoma značajna, jer ukazuje da osobe koje djeluju u svjesnosti Krsne ni jedna druga aktivnost nikada ne odvraća s puta.

STIH 34

**यथा तु धर्मकामार्थान्धृत्या धारयतेऽर्जुन ।
प्रसङ्गेन फलाकाङ्क्षी धृतिः सा पार्थ राजसी ॥३४॥**

yaya tu dharma-kamarthan dhrtya dharayate 'rjuna
prasaggena phalakagksi dhrtih sa partha rajasi

yaya - *kojom*;
tu - *ali*;
dharma - *religioznost*;
kama - *osjetilno zadovoljstvo*;
arthan - *i ekonomski razvitak*;
dhrtya - *odlučnošću*;
dharayate - *održava*;
arjuna - *o Arđuna*;
prasaggena - *zbog vezanosti*;
phala-akagksi - *želeći plodonosne rezultate*;
dhrtih - *odlučnost*;
sa - *ta*;
partha - *o Prithin sine*;
rajasi - *u guni strasti*;

Ali odlučnost kojom je osoba čvrsto vezana za plodonosne rezultate religije, ekonomskog razvitka i zadovoljavanja osjetila ima prirodu strasti, o Arđuna.

SMISAO: Svaka osoba koja uvijek želi plodonosne rezultate religioznih ili ekonomskih aktivnosti, čija je jedina želja zadovoljavanje osjetila i čiji su um, život i osjetila time obuzeti je u guni strasti.

STIH 35

**यथा स्वप्नं भयं शोकं विषादं मदमेव च ।
न विमुञ्चति दुर्मेघा धृतिः सा पार्थ तामसी ॥३५॥**

yaya svapnam bhayam cokam visadam madam eva ca

na vimuwcati durmedha

dhrtih sa partha tamasi

yaya - *kojom*;
svapnam - *san*;
bhayam - *strah*;
cokam - *jadikovanje*;
visadam - *mrzovolja*;
madam - *iluzija*;
eva - *svakako*;
ca - *također*;
na - *nikada ne*;
vimuwcati - *napušta*;
durmedha - *neinteligentna*;
dhrtih - *odlučnost*;
sa - *ta*;
partha - *o Prithin sine*;
tamasi - *u guni neznanja*;

O Prithin sine, odlučnost kojom osoba ne može nadići san, strah, jadikovanje, mrzovolju i iluziju - takva neinteligentna odlučnost je u guni tame.

Ne bismo trebali zaključiti da osoba u guni vrline ne sanja. Ovdje "san" znači pretjerano spavanje. Sanjanje je uvijek prisutno; i u guni vrline i u strasti i neznanju; spavanje je prirodna pojava. Ali oni koji ne mogu izbjeći pretjerano spavanje, koji ne mogu izbjeći ponos na uživanje u materijalnim predmetima, koji uvijek sanjaju o vladanju materijalnim svijetom i čiji su život, um i osjetila time zaokupljeni, imaju odlučnost u guni neznanja.

STIH 36

**सुखं त्विदानीं त्रिविधं शृणु मे भरतर्षभ ।
अभ्यासाद्रमते यत्र दुःखान्तं च निगच्छति ॥३६॥**

sukham tv idanim tri-vidham
abhyasad ramate yatra

crnu me bharatarsabha
dukhantam ca nigacchati

sukham - *sreće*;
tu - *ali*;
idanim - *sada*;
tri-vidham - *o tri vrste*;
crnu - *počuj*;
me - *Mene*;
bharata-rsabha - *o najbolji među Bharatama*;
abhyasat - *primjenom*;
ramate - *uživa*;
yatra - *gdje*;
dukhka - *do nesreće*;
antam - *kraja*;
ca - *također*;
nigacchati - *dovodi*;

O najbolji od Bharata, sada ću ti opisati tri vrste sreće u kojoj uslovljena duša uživa i zahvaljujući kojoj ponekad okončava svu svoju nesreću. Molim te počuj.

SMISAO: Uslovljena duša iznova i iznova pokušava uživati u materijalnoj sreći. Tako žvače već prožvakano, ali ponekad, za vrijeme takvog uživanja, biva oslobođena materijalne zapletenosti družeći se s velikom dušom. Drugim riječima, uslovljena duša je uvijek zaokupljena nekom vrstom zadovoljavanja osjetila, ali kada zahvaljujući dobrom društvu shvati da je takvo uživanje

samo uzastopno kušanje iste stvari, budi svoju pravu svjesnost Krsne i ponekad biva oslobođena takvog uzastopnog kušanja navodne sreće.

STIH 37

**यत्तदग्रे विषमिव परिणामेऽमृतोपमम् ।
तत्सुखं सात्त्विकं प्रोक्तमात्मबुद्धिप्रसादजम् ॥३७॥**

yat tad agre visam iva pariname 'mrtopamam
tat sukham sattvikam proktam atma-buddhi-prasada-jam

yat - koja;
tat - ta;
agre - na početku;
visam iva - kao otrov;
pariname - na kraju;
amrta - nektar;
upamam - uspoređuje se;
tat - ta;
sukham - sreća;
sattvikam - u guni vrline;
proktam - kaže se;
atma - u jastvu;
buddhi - inteligencija;
prasada-jam - izvor zadovoljstva;

Za sreću koja na početku može izgledati kao otrov, ali je na kraju kao nektar i koja budi u osobi svijest o samospoznaji kaže se da je sreća u guni vrline.

SMISAO: U potrazi za samospoznajom moramo slijediti mnogo pravila i propisa da bismo ovladali umom i osjetilima i usredotočili um na jastvo. Svi ti postupci su veoma teški, gorki kao otrov, ali ako slijedivši propise dostignemo uspjeh i uzdignemo se na transcendentalni položaj, počinjemo piti pravi nektar i uživamo u životu.

STIH 38

**विषयेन्द्रियसंयोगाद्यत्तदग्रेऽमृतोपमम् ।
परिणामे विषमिव तत्सुखं राजसं स्मृतम् ॥३८॥**

visayendriya-samyogad yat tad agre 'mrtopamam
pariname visam iva tat sukham rajasam smrtam

visaya - predmeta osjetila;
indriya - i osjetila;
samyogat - spojem;
yat - koja;
tat - ta;
agre - na početku;
amrta-upamam - baš kao nektar;
pariname - na kraju;
visam iva - kao otrov;

tat - ona;
sukham - srećom;
rajasam - u guni strasti;
smrtam - smatra se;

Za sreću koja nastaje iz dodira osjetila s njihovim predmetima i koja na početku izgleda kao nektar, ali je na kraju kao otrov kaže se da ima prirodu strasti.

SMISAO: Kada se mladić i djevojka sretnu, osjetila nagone mladića da gleda djevojku, da je dodirne i da ima seksualni odnos. Na početku to može biti veoma prijatno za osjetila, ali na kraju ili nakon izvjesnog vremena postaje kao otrov. Oni se razdvoje ili razvedu, jadikuju, tuguju, itd. Takva sreća je u guni strasti. Sreća koja nastaje iz dodira osjetila s predmetima osjetila je uvijek uzrok nesreće. Takvu sreću trebamo na svaki način izbjegavati.

STIH 39

**यदग्रे चानुबन्धे च सुखं मोहनमात्मनः ।
निद्रालस्यप्रमादोत्थं तत्तामसमुदाहृतम् ॥३९॥**

yad agre canubandhe ca sukham mohanam atmanah
nidralasya-pramadottham tat tamasam udahrtam

yat - to što;
agre - na početku;
ca - također;
anubandhe - na kraju;
ca - također;
sukham - sreća;
mohanam - iluzorna;
atmanah - jastva;
nidra - spavanja;
alasya - lijenosti;
pramada - i iluzije;
uttham - nastaje iz;
tat - ta;
tamasam - u guni neznanja;
udahrtam - kaže se da je;

Za sreću koja je slijepa za samospoznaju, koja je od početka do kraja iluzorna i koja nastaje iz spavanja, lijenosti i iluzije kaže se da ima prirodu neznanja.

SMISAO: Onaj tko uživa u lijenosti i spavanju je svakako u guni tame, neznanja. Osoba koja nema pojma kako treba djelovati, a kako ne, također je u guni neznanja. Za osobu u guni neznanja, sve je iluzija. Ne postoji sreća, ni na početku ni na kraju. Osoba u guni strasti može na početku iskusiti neku vrstu prolazne sreće, a na kraju nesreću, ali za osobu u guni neznanja postoji samo nesreća i na početku i na kraju.

STIH 40

**न तदस्ति पृथिव्यां वा दिवि देवेषु वा पुनः ।
सत्त्वं प्रकृतिजैर्गुक्तं यदेभिः स्यान्निभिर्गुणैः ॥४०॥**

na tad asti prthivyam va divi devesu va punah

sattvam prakrti-jair muktamyad ebhiih syat tribhir gunaih

na - *ne*;
tat - *to*;
asti - *postoji*;
prthivyam - *na Zemlji*;
va - *ili*;
divi - *u višem planetarnom sistemu*;
devesu - *među polubogovima*;
va - *ili*;
punah - *ponovo*;
sattvam - *postojanje*;
prakrti-jaih - *potječu od materijalne prirode*;
muktam - *oslobođeno*;
yat - *to*;
ebhiih - *pod utjecajem ove*;
syat - *je*;
tribhiih - *tri*;
gunaih - *gune materijalne prirode*;

Ne postoji biće, ni ovdje, ni među polubogovima u višim planetarnim sistemima, koje je oslobođeno ove tri gune koje potječu od materijalne prirode.

SMISAO: Gospodin ovdje sažeto opisuje utjecaj triju guna materijalne prirode u čitavom univerzumu.

STIH 41

**ब्राह्मणक्षत्रियविशां शूद्राणां च परंतप ।
कर्माणि प्रविभक्तानि स्वभावप्रभवैर्गुणैः ॥४१॥**

brahmana-ksatriya-vicam cudranam ca parantapa
karmani pravibhaktani svabhava-prabhavair gunaih

brahmana - *brahmane*;
ksatriya - *kšatrije*;
vicam - *i vaišje*;
cudranam - *šudre*;
ca - *i*;
parantapa - *o pokoritelju neprijatelja*;
karmani - *aktivnosti*;
pravibhaktani - *dijele se*;
svabhava - *njihova vlastita priroda*;
prabhavaih - *nastaje*;
gunaih - *prema gunama materijalne prirode*;

Brahmane, kšatrije, vaišje i šudre se razlikuju po odlikama rođenim iz njihove vlastite prirode u skladu s materijalnim gunama, o pokoritelju neprijatelja.

STIH 42

शमो दमस्तपः शौचं क्षान्तिरार्जवमेव च । ज्ञानं विज्ञानमास्तिक्यं ब्रह्मकर्म स्वभावजम् ॥४२॥

camo damas tapah caucam ksantir arjavam eva ca
jwanam vijwanam astikyam brahma-karma svabhava-jam

camah - *smirenost*;
damah - *samoovladanost*;
tapah - *strogost*;
caucam - *čistoća*;
ksantih - *trpeljivost*;
arjavam - *poštenje*;
eva - *svakako*;
ca - *i*;
jwanam - *znanje*;
vijwanam - *mudrost*;
astikyam - *religioznost*;
brahma - *brahmane*;
karma - *dužnost*;
svabhava-jam - *rođena iz njegove prirode*;

Smirenost, samoovladanost, strogost, čistoća, trpeljivost, poštenje, znanje, mudrost i religioznost su prirodne odlike s kojima djeluju brahmane.

STIH 43

शौर्यं तेजो धृतिर्दाक्ष्यं युद्धे चाप्यपलायनम् । दानमीश्वरभावश्च क्षात्रं कर्म स्वभावजम् ॥४३॥

cauryam tejo dhrtir daksyam yuddhe capy apalayanam
danam icvara-bhavac ca ksatram karma svabhava-jam

cauryam - *junaštvo*;
tejah - *snaga*;
dhrtih - *odlučnost*;
daksyam - *snalažljivost*;
yuddhe - *u bitci*;
ca - *i*;
api - *također*;
apalayanam - *nebježanje*;
danam - *velikodušnost*;
icvara - *vodstvo*;
bhavah - *priroda*;
ca - *i*;
ksatram - *kšatrije*;
karma - *dužnost*;
svabhava-jam - *rođena iz njegove vlastite prirode*;

Junaštvo, snaga, odlučnost, snalažljivost, hrabrost u bitci, velikodušnost i moć vladanja su prirodne odlike s kojima djeluju kšatrije.

STIH 44

**कृषिगोरक्ष्यवाणिज्यं वैश्यकर्म स्वभावजम् ।
परिचर्यात्मकं कर्म शूद्रस्यापि स्वभावजम् ॥४४॥**

krsi-go-raksya-vanijyam vaicya-karma svabhava-jam
paricaryatmakam karma cudrasyapi svabhava-jam

krsi - *oranje*;
go - *krava*;
raksya - *zaštita*;
vanijyam - *trgovina*;
vaicya - *vaišje*;
karma - *dužnost*;
svabhava-jam - *rođena iz njegove vlastite prirode*;
paricarya - *u služenju*;
atmakam - *sastoji se*;
karma - *dužnost*;
cudrasya - *šudre*;
api - *također*;
svabhava-jam - *rođena iz njegove vlastite dužnosti*;

Zemljoradnja, zaštita krava i trgovina su prirodne djelatnosti vaišja, a rad i služenje drugih su djelatnosti šudra.

STIH 45

**स्वे स्वे कर्मण्यभिरतः संसिद्धिं लभते नरः ।
स्वकर्मनिरतः सिद्धिं यथा विन्दति तच्छृणु ॥४५॥**

sve sve karmany abhiratah samsiddhim labhate narah
sva-karma-niratah siddhim yatha vindati tac chrnu

sve sve - *svako svoju*;
karmani - *djelatnost*;
abhiratah - *slijedivši*;
samsiddhim - *savršenstvo*;
labhate - *dostiže*;
narah - *čovjek*;
sva-karma - *vlastitom dužnošću*;
niratah - *zaokupljen*;
siddhim - *savršenstvo*;
yatha - *kao*;
vindati - *dostiže*;
tat - *to*;
chrnu - *saslušaj*;

Vršenjem svoje djelatnosti, svaki čovjek može postati savršen. Sada molim te saslušaj kako to može učiniti.

STIH 46

यतः प्रवृत्तिर्भूतानां येन सर्वमिदं ततम् । स्वकर्मणा तमभ्यर्च्य सिद्धिं विन्दति मानवः ॥४६॥

yatah pravrttir bhutanam yena sarvam idam tatam
sva-karmana tam abhyarcya siddhim vindati manavah

yatah - iz kojeg;
pravrttih - emaniraju;
bhutanam - sva živa bića;
yena - koji;
sarvam - sve;
idam - ovo;
tatam - prožima;
sva-karmana - vlastitim dužnostima;
tam - Njega;
abhyarcya - obožavajući;
siddhim - savršenstvo;
vindati - dostiže;
manavah - čovjek;

Obožavanjem Gospodina, koji je izvor svih živih bića i koji je sveprožimajući, čovjek može dostići savršenstvo vršeći vlastite dužnosti.

SMISAO: Kao što je bilo rečeno u petnaestom poglavlju, sva živa bića su odvojeni dijelovi i čestice Svevišnjeg Gospodina. Tako je Svevišnji Gospodin porijeklo svih živih bića. To je potvrđeno u Vedanta-sutri - janmady asya yatah. Prema tome, Svevišnji Gospodin je početak života svakog živog bića. U sedmom poglavlju Bhagavad-gite je bilo rečeno da Svevišnji Gospodin sa Svoje dvije energije, vanjskom i unutarnjom energijom, prožima sve. Zato Svevišnjeg Gospodina trebamo obožavati zajedno s Njegovim energijama. Vaisnave, bhakte, obično obožavaju Svevišnjeg Gospodina zajedno s Njegovom unutarnjom energijom. Njegova vanjska energija je iskrivljeni odraz unutarnje energije. Vanjska energija je pozadina, ali Svevišnji Gospodin se u obliku Svoje potpune ekspanzije - Paramatme - nalazi svuda. On je Nad-duša svih polubogova, svih ljudskih bića, svih životinja, svega. Zato trebamo znati da smo dijelovi i čestice Svevišnjeg Gospodina i da je naša dužnost služenje Svevišnjeg. Svatko treba predano služiti Gospodina potpuno svjestan Krsne. To je preporučeno u ovom stihu. Svatko treba misliti da mu je njegovo zanimanje dodijelio Hrsikeca, gospodar osjetila. Rezultatima svog rada treba obožavati Svevišnju Božansku Osobu, Šri Krsnu. Ako uvijek mislimo na taj način, potpuno svjesni Krsne, onda ćemo milošću Gospodina postati svjesni svega. To je savršenstvo života. Gospodin kaže u Bhagavad-giti (12.7): tesam aham samuddharta. Svevišnji Gospodin osobno preuzima brigu o oslobođenju takvog bhakte. To je najviše savršenstvo života. Ako služimo Svevišnjeg Gospodina, bez obzira na to kojim se zanimanjem bavimo, dostići ćemo najviše savršenstvo.

STIH 47

श्रेयान्स्वधर्मो विगुणः परधर्मात्स्वनुष्ठितात् । स्वभावनियतं कर्म कुर्वन्नामोति किल्बिषम् ॥४७॥

creyan sva-dharmo vigunah para-dharmat sv-anusthitat
svabhava-niyatam karma kurvan napnoti kilbisam

creyan - bolje;
sva-dharmah - vlastito zanimanje;
vigunah - nesavršeno vršiti;

para-dharmat - *nego tuđe zanimanje*;
su-anusthitat - *savršeno vršiti*;
svabhava-niyatam - *propisan u skladu sa svojom prirodom*;
karma - *rad*;
kurvan - *vršeći*;
na - *nikada ne*;
apnoti - *stječe*;
kilbisam - *grješne posljedice*;

Bolje je baviti se vlastitim zanimanjem, čak i nesavršeno, nego prihvatiti tuđe zanimanje i baviti se njime savršeno. Dužnosti propisane u skladu s prirodom pojedine osobe nikada ne povlače za sobom grješne posljedice.

SMISAO: Dužnosti zanimanja su propisane u Bhagavad-giti. Kao što je već bilo razmotreno u prethodnim stihovima, dužnosti brahmane, ksatriye, vaicye i cudre su propisane u skladu s njihovim gunama prirode. Ne bismo trebali oponašati tuđu dužnost. Čovjek kojega po prirodi privlače djelatnosti cudra ne bi trebao na umjetan način tvrditi da je brahmana, iako se možda rodio u obitelji brahmana. Na taj način treba djelovati u skladu sa svojom prirodom; nijedna djelatnost nije odvratna ako se vrši u službi Svevišnjeg Gospodina. Propisana dužnost brahmane je svakako u guni vrline, ali ako osoba nije po prirodi u guni vrline ne bi trebala oponašati propisane dužnosti brahmane. Za ksatriyu, pripadnika administrativnog staleža, ima toliko mnogo odvratnih stvari; ksatriya mora biti nasilan da bi ubio neprijatelje i ponekad mora lagati zbog diplomacije. Takvo nasilje i dvoličnost prate političke događaje, ali od ksatriye se ne očekuje ostavljanje svoje dužnosti zanimanja i pokušaja vršenja dužnosti brahmane.

Trebamo djelovati za zadovoljstvo Svevišnjeg Gospodina. Na primjer, Arjuna je bio ksatriya i oklijevao je u borbi protiv druge strane. Ali ako se takva borba vodi za Krsnu, Svevišnju Božansku Osobu, ne trebamo se plašiti degradacije. Dok trguje, trgovac ponekad mora lagati da bi zaradio. Ako to ne učini, možda neće ništa zaraditi. Ponekad trgovac kaže: "Dragi moj kupče, na tebi neću zaraditi", ali trebamo znati da bez zarade ne može opstati. Zato kada trgovac kaže da nema nikakve zarade, trebamo shvatiti da laže. Ali trgovac ne bi trebao misliti da, pošto se bavi zanimanjem u kome mora lagati, treba napustiti to zanimanje i baviti se pozivom brahmane. To nije preporučeno. Ako netko svojim radom služi Svevišnju Božansku Osobu, nije važno da li je ksatriya, vaicya ili cudra. Čak i brahmane, koji vrše različite vrste žrtvovanja, ponekad moraju ubijati životinje, jer se ponekad u takvim obredima žrtvuju životinje. Slično tome, ako ksatriya vršeći svoju dužnost ubije neprijatelja, ne čini grijeh. To je bilo jasno i detaljno objašnjeno u trećem poglavlju. Svaki čovjek treba djelovati za Yajwu, ili Visnuu, Svevišnju Božansku Osobu. Sve aktivnosti koje se vrše radi osobnog osjetilnog zadovoljstva su uzrok ropstva. Možemo zaključiti da svatko treba djelovati u skladu s određenom gunom prirode koju je stekao i odlučiti djelovati samo da bi djelovao u vrhovnom interesu Svevišnjeg Gospodina.

STIH 48

**सहजं कर्म कौन्तेय सदोषमपि न त्यजेत् ।
सर्वारम्भा हि दोषेण धूमेनाग्निरिवावृताः ॥४८॥**

saha-jam karma kaunteya sa-dosam api na tyajet
sarvarambha hi dosena dhumenagnir ivavrtah

saha-jam - *nastaje istovremeno*;
karma - *s djelatnošću*;
kaunteya - *o Kuntin sine*;
sa-dosam - *s greškom*;
api - *iako*;
na - *nikad*;
tyajet - *treba ostaviti*;
sarva-arambhah - *sve pokušaje*;
hi - *svakako*;
dosena - *s greškom*;

dhumena - s dimom;
agnih - vatra;
iva - kao;
avrtah - prekrivena;

Svaki napor je prekriven nekom vrstom greške, kao što je vatra prekrivena dimom. Zato čovjek ne bi trebao ostaviti djelatnost rođenu iz njegove prirode, o Kuntin sine, čak i ako je puna grešaka.

SMISAO: U uslovljenom životu, sve djelatnosti su zagađene gunama materijalne prirode. Čak i ako je netko brahmana, mora vršiti žrtvovanja u kojima je ubijanje životinja neophodno. Ksatriya se mora boriti protiv neprijatelja, koliko god bio pobožan. Ne može to izbjeći. Trgovac, koliko god da je pobožan, mora ponekad sakriti zaradu da bi održao trgovinu ili mora ponekad raditi na crno. Te stvari su potrebne; ne mogu se izbjeći. Cudra, čak i ako služi lošeg gospodara, mora izvršiti naredbu gospodara, iako je ne bi trebalo izvršiti. Usprkos tim nedostacima, čovjek treba nastaviti s izvršavanjem propisanih dužnosti, jer su rođene iz njegove vlastite prirode.

Ovdje je naveden veoma lijep primjer. Iako je vatra čista, postoji dim, ali dim ne čini vatru nečistom. Čak i ako u vatri postoji dim, vatra se smatra najčistijim elementom. Ako netko više voli ostaviti djelatnosti ksatriye i prihvatiti zanimanje brahmane, nije siguran da u zanimanju brahmane ne postoje neprijatne dužnosti. Stoga možemo zaključiti da u materijalnom svijetu nitko ne može biti potpuno oslobođen zagađenosti materijalne prirode. S tim u vezi, primjer vatre i dima je veoma prikladan. Kada zimi sklonimo kamen s vatre, ponekad dim uznemirava oči i druge dijelove tijela, ali ipak moramo koristiti vatru, usprkos uznemiravajućim okolnostima. Stoga, ne trebamo ostaviti naše prirodno zanimanje zato što postoje neki uznemiravajući elementi, već trebamo odlučno služiti Svevišnjeg Gospodina vršeći svoju dužnost u svjesnosti Krsne. To je nivo savršenstva. Kada vršimo određenu vrstu zanimanja za zadovoljstvo Svevišnjeg Gospodina, svi nedostaci tog zanimanja bivaju pročišćeni. Kada se rezultati rada pročiste i povežu s predanim služenjem, osoba može savršeno vidjeti u sebi jastvo i to je samospoznaja.

STIH 49

**असक्तबुद्धिः सर्वत्र जितात्मा विगतस्पृहः ।
नैष्कर्म्यसिद्धिं परमां संन्यासेनाधिगच्छति ॥४९॥**

asakta-budhiah sarvatra jitatma vigata-sprhah
naiskarmya-siddhim paramam sannyasenaadhigacchati

asakta-buddhiah - *nevezane inteligencije*;
sarvatra - *svuda*;
jita-atma - *ovladanog uma*;
vigata-sprhah - *bez materijalnih želja*;
naiskarmya-siddhim - *savršenstvo bez posljedica*;
paramam - *najviše*;
sannyasena - *odvojenim redom života*;
adhigacchati - *dostiže*;

Samoovladana osoba koja nije vezana i koja se ne obazire na materijalne užitke, može odricanjem dostići najsavršeniji stadij oslobođenja od posljedica.

SMISAO: Prava odvojenost znači da trebamo uvijek smatrati sebe dijelom i česticom Svevišnjeg Gospodina i misliti da nemamo pravo uživati u rezultatima svog rada. Pošto smo dio i čestica Svevišnjeg Gospodina, u rezultatima našeg rada mora uživati Svevišnji Gospodin. To je svjesnost Krsne. Onaj tko djeluje svjesno Krsne je pravi sannyasi, osoba u odvojenom redu života.

Zahvaljujući takvom mentalitetu osjeća zadovoljstvo, jer djeluje za Svevišnjeg. Zato nije vezan ni za što materijalno; naviknut je da ne uživa ni u čemu osim u transcendentalnoj sreći koja potječe od služenja Gospodina. Smatra se da je sannyasi oslobođen svih posljedica svojih prošlih djela, ali osoba svjesna Krsne automatski dostiže to savršenstvo, čak i ako ne prihvati takozvani odvojeni red života. To stanje uma se zove yogarudha, ili savršeni nivo yoge. Kao što je bilo potvrđeno u trećem poglavlju - yas tv atma-ratir eva syat: onaj tko je zadovoljan u sebi ne plaši se nikakvih posljedica svog djelovanja.

STIH 50

**सिद्धिं प्राप्तो यथा ब्रह्म तथाप्नोति निबोध मे ।
समासेनैव कौन्तेय निष्ठा ज्ञानस्य या परा ॥५०॥**

siddhim prapto yatha brahma
samasenaiva kaunteya

tathapnoti nibodha me
nistha jwanasya ya para

siddhim - *savršenstvo*;
praptah - *dostigavši*;
yatha - *kako*;
brahma - *Svevišnjeg*;
tatha - *tako*;
apnoti - *dostiže*;
nibodha - *pokušaj shvatiti*;
me - *od Mene*;
samasena - *sažeto*;
eva - *svakako*;
kaunteya - *o Kuntin sine*;
nistha - *nivo*;
jwanasya - *znanja*;
ya - *koji*;
para - *transcendentalni*;

O Kuntin sine, nauči od Mene kako onaj tko je dostigao to savršenstvo može dostići vrhovni nivo savršenstva, Brahman, nivo najvišeg znanja, djelujući na način koji ću ti sada sažeto opisati.

SMISAO: Gospodin opisuje Arjuni kako čovjek može dostići najviši nivo savršenstva jednostavno vršeći svoju dužnost za Svevišnju Božansku Osobu. Vrhovni nivo Brahmana se dostiže jednostavno odricanjem od rezultata svog rada za zadovoljstvo Svevišnjeg Gospodina. To je proces samospoznaje. Pravo savršenstvo znanja leži u dostizanju čiste svjesnosti Krsne. To će biti opisano u narednim stihovima.

STIH 51-53

**बुद्ध्या विशुद्धया युक्तो धृत्यात्मानं नियम्य च ।
शब्दादीन्विषयांस्त्यक्त्वा रागद्वेषौ व्युदस्य च ॥५१॥
विविक्तसेवी लघ्वाशी यतवाकायमानसः ।
ध्यानयोगपरो नित्यं वैराग्यं समुपाश्रितः ॥५२॥
अहङ्कारं बलं दर्पं कामं क्रोधं परिग्रहम् ।
विमुच्य निर्ममः शान्तो ब्रह्मभूयाय कल्पते ॥५३॥**

buddhya vicuddhaya yukto dhrtyatmanam niyamyā ca
cabdadīn visayāms tyaktva raga-dvesau vyudasya ca

vivikta-sevi laghv-aci yata-vak-kaya-manasah
dhyana-yoga-paro nityam vairagyam samupaśritah

ahagkaram balam darpam kamam krodham parigraham
vimucya nirmamah canto brahma-bhuyaya kalpate

buddhya - *inteligencijom*;
vicuddhaya - *potpuno pročišćena*;
yuktah - *zaokupljena*;
dhrtya - *odlučnošću*;
atmanam - *jastvo*;
niyamyā - *regulirajući*;
ca - *također*;
cabda-adin - *poput zvuka*;
visayan - *osjetilnih predmeta*;
tyaktva - *odričući se*;
raga - *vezanost*;
dvesau - *i mržnju*;
vyudasya - *ostavljajući po strani*;
ca - *također*;
vivikta-sevi - *živeći na usamljenom mjestu*;
laghu-aci - *jedući malo*;
yata - *ovladavši*;
vak - *govorom*;
kaya - *tijelom*;
manasah - *i umom*;
dhyana-yoga-parah - *obuzeta transom*;
nityam - *dvadeset četiri sata na dan*;
vairagyam - *odvojenosti*;
samupaśritah - *uzevši utočište*;
ahagkaram - *lažnog ja*;
balam - *lažne snage*;
darpam - *lažnog ponosa*;
kamam - *požude*;
krodham - *gnjeva*;
parigraham - *i prihvaćanja materijalnih stvari*;
vimucya - *izbavljena od*;
nirmamah - *bez osjećaja vlasništva*;
cantaḥ - *smirena*;
brahma-bhuyaya - *za samospoznaju*;
kalpate - *kvalificirana je*;

Pročišćena svojom inteligencijom, odlučno vladajući umom i odričući se predmeta osjetilnog zadovoljstva, oslobođena vezanosti i mržnje, osoba koja živi na usamljenom mjestu, jede malo, vlada svojim tijelom, umom i govorom, koja je uvijek u transu i koja nije vezana, koja je oslobođena lažnog ja, lažne snage, lažnog ponosa, požude, ljutnje i lažne posesivnosti, koja ne prihvaća materijalne stvari i koja je smirena - takva osoba sigurno biva uzdignuta na nivo samospoznaje.

SMISAO: Kada se osoba pročisti inteligencijom, održava sebe u guni vrline. Tako ovladava umom i uvijek ostaje u transu. Nije vezana za predmete osjetilnog zadovoljstva i u svom djelovanju je oslobođena vezanosti i mržnje. Takva odvojena osoba prirodno više voli živjeti na usamljenom mjestu, ne jede više nego što je potrebno i vlada aktivnostima svog tijela i uma. Nema lažni ja, jer ne misli da je tijelo, niti ima želju udebljati se i postati snažna prihvaćanjem brojnih materijalnih stvari. Pošto nema tjelesno shvaćanje života, nije lažno ponosna. Zadovoljna je sa svime što joj se milošću Gospodina ponudi i nikada se ne ljuti u odsustvu osjetilnog zadovoljstva,

niti se trudi steći osjetilne predmete. Tako, kada se potpuno oslobodi lažnog ja, gubi vezanost za sve materijalne stvari. To je nivo samospoznaje Brahmana. Taj nivo se naziva nivo brahma-bhuta. Kada se netko oslobodi materijalnog shvaćanja života, postaje smiren i ne može biti uznemiren. To je opisano u Bhagavad-giti (2.70):

apuryamanam acala-pratistham samudram apah pravacanti yadvat
tadvat kama yam pravacanti sarve sa cantim apnoti na kama-kami

"Samo onaj tko nije uznemiren neprestanim priljevom želja - koje dolaze kao što se rijeke ulijevaju u ocean, koji se stalno puni, ali je uvijek miran, može dostići mir, a ne onaj tko se trudi zadovoljiti takve želje."

STIH 54

**ब्रह्मभूतः प्रसन्नात्मा न शोचति न काङ्क्षति ।
समः सर्वेषु भूतेषु मद्भक्तिं लभते पराम् ॥५४॥**

brahma-bhutih prasannatma na cocati na kagsati
samah sarvesu bhutesu mad-bhaktim labhate param

brahma-bhutih - *pošto je jedno s Apsolutom;*
prasanna-atma - *potpuno radostan;*
na - *nikada;*
cocati - *jadikuje;*
na - *nikada;*
kagsati - *želi;*
samah - *jednako se ophodi;*
sarvesu - *prema svim;*
bhutesu - *živim bićima;*
mat-bhaktim - *Moje predano služenje;*
labhate - *stječe;*
param - *transcendentalno;*

Onaj tko je tako transcendentalno utemeljen odmah spoznaje Vrhovni Brahman i postaje potpuno radostan. Nikada ne jadikuje niti želi išta posjedovati. Jednako se ophodi prema svakom živom biću. U takvom stanju dostiže čisto predano služenje Mene.

SMISAO: Za impersonalistu je dostizanje nivoa brahma-bhuta, jedinstva s Apsolutom, posljednja riječ. Ali personalist ili čisti bhakta, mora dalje napredovati da bi se posvetio čistom predanom služenju. To znači da je onaj tko čisto predano služi Svevišnjeg Gospodina već dostigao oslobođenje, zvano brahma-bhuta ili jedinstvo s Apsolutom. Bez sjedinjavanja sa Svevišnjim, Apsolutom, osoba ne može služiti Svevišnjeg. U apsolutnom shvaćanju ne postoji razlika između sluge i služenog; ipak, razlika postoji u višem, duhovnom smislu.

U materijalnom shvaćanju života, kada osoba djeluje da bi zadovoljila osjetila, postoji bijeda, ali u apsolutnom svijetu kada čisto predano služi, nema bijede. Bhakta svjestan Krsne ni za čim ne jadikuje niti žudi. Pošto je Bog potpun, živo biće koje služi Boga, u svjesnosti Krsne, također postaje potpuno u sebi. Ono je kao rijeka očišćena od sve prljave vode. Pošto čisti bhakta ne misli ni na što drugo osim na Krsnu, prirodno je uvijek radostan. Ne žali za materijalnim gubitkom niti želi nešto dobiti, jer se osjeća potpunim u služenju Gospodina. Ne želi materijalno uživanje, jer zna da je svako živo biće odvojeni dio Svevišnjeg Gospodina i stoga je vječno sluga. U materijalnom svijetu ne vidi nekog kao višeg, a nekog kao nižeg; viši i niži položaji su prolazni i bhakta nema nikakve veze s prolaznim pojavama i nestancima. Za njega kamen i zlato imaju jednaku vrijednost. To je nivo brahma-bhuta i čisti bhakta ga vrlo lako dostiže. Na tom nivou postojanja ideja stapanja s Vrhovnim Brahmanom i uništenja svog identiteta postaje paklena, ideja dostizanja rajskog kraljevstva postaje fantazmagorija, a osjetila nalikuju na slomljene zube zmije. Kao što se osoba ne treba plašiti zmije čiji su zubi slomljeni, tako se ne treba plašiti

osjetila kada su automatski ovladana. Svijet je pun bijede za materijalno zaraženu osobu, ali za bhaktu je čitav svijet jednako dobar kao Vaikuntha ili duhovno nebo. Za bhaktu, najviša osoba u ovom univerzumu nije značajnija od mrava. Takav nivo se može dostići milošću Gospodina Caitanye, koji je u ovom dobu propovijedao čisto predano služenje.

STIH 55

**भक्त्या मामभिजानाति यावान्यथास्मि तत्त्वतः ।
ततो मां तत्त्वतो ज्ञात्वा विशते तदनन्तरम् ॥५५॥**

bhaktya mam abhijanati yavan yac casmi tattvatah
tato mam tattvato jwatva vicate tad-anantaram

bhaktya - čistim predanim služenjem;
mam - Mene;
abhijanati - osoba može spoznati;
yavan - takvog;
yah ca asmi - kakav jesam;
tattvatah - uistinu;
tatah - zatim;
mam - Mene;
tattvatah - istinski;
jwatva - poznajući;
vicate - ulazi;
tat-anantaram - nakon toga;

Osoba Me može shvatiti kao Svevišnju Božansku Osobu samo predanim služenjem. Kada zahvaljujući takvoj devociji postane potpuno svjesna Mene, može ući u Božje carstvo.

SMISAO: Svevišnja Božanska Osoba Krsna i Njegovi potpuni dijelovi ne mogu se shvatiti umnom špekulacijom, niti ih mogu shvatiti abhakte. Ako netko želi shvatiti Svevišnju Božansku Osobu, mora se posvetiti čistom predanom služenju pod vodstvom čistog bhakte. Inače će istina o Svevišnjoj Božanskoj Osobi uvijek ostati skrivena. Kao što je bilo rečeno u Bhagavad-giti (7.25) - naham prakacah sarvasya: Bog se ne otkriva svakome. Nitko ne može shvatiti Boga samo učenošću ili umnom špekulacijom. Samo onaj tko djeluje u svjesnosti Krsne i predano služi može shvatiti tko je Krsna. Fakultetske diplome ne mogu pomoći.

Onaj tko je potpuno upućen u nauku o Krsni postaje dostojan ulaska u duhovno carstvo, Krsnino prebivalište. Postati Brahman ne znači izgubiti svoj identitet. Predano služenje postoji i sve dok postoji predano služenje, moraju postojati Bog, bhakta i proces predanog služenja. Takvo znanje se nikada ne gubi, čak ni nakon oslobođenja. Oslobođenje povlači za sobom oslobađanje od materijalnog shvaćanja života; u duhovnom životu postoji ista razlika, ista individualnost, ali u čistoj svjesnosti Krsne. Ne bismo trebali pogrešno misliti da riječ vicate, "ulazi u Mene", podržava monističku teoriju da se osoba stapa s neosobnim Brahmanom. Ne. Vicate znači da kao osoba može ući u prebivalište Svevišnjeg Gospodina da bi se družila s Njim i služila Ga. Na primjer, zelena ptica ulazi u krošnju zelenog drveta ne da bi se stopila s drvetom, već da bi uživala u plodovima drveta. Impersonalisti obično navode primjer rijeke koja se ulijeva u ocean i stapa se s njim. To može biti izvor sreće za impersonalistu, ali personalist zadržava svoj osobni identitet poput vodene životinje u oceanu. Ako zaronimo duboko u ocean, naći ćemo mnogo živih bića. Nije dovoljno upoznati samo površinu oceana; moramo imati potpuno znanje o vodenim bićima koja žive u dubinama oceana.

Zahvaljujući svom čistom predanom služenju, bhakta može istinski shvatiti transcendentalne odlike i obilja Svevišnjeg Gospodina. U jedanaestom poglavlju je bilo rečeno da se ona mogu shvatiti samo predanim služenjem. To isto je ovdje potvrđeno; osoba može shvatiti Svevišnjeg Gospodina predanim služenjem i ući u Njegovo carstvo.

Nakon što dostigne brahma-bhuta nivo oslobođenja od materijalnih shvaćanja, počinje predano služiti slušajući o Gospodinu. Kada sluša o Svevišnjoj Božanskoj Osobi, samim tim razvija

brahma-bhuta nivo postojanja i materijalna zagađenost - pohlepa i požuda za osjetilnim uživanjem - iščezava. S iščezavanjem požude i želje iz srca, bhakta postaje sve više privržen služenju Gospodina i zahvaljujući takvoj privrženosti biva oslobođen materijalne zagađenosti. U tom stanju života može shvatiti Svevišnjeg Gospodina. To je također izjava Šrimad-Bhagavatama. Nakon oslobođenja, proces bhakti ili transcendentalno služenje se nastavlja. Vedanta-sutra (4.1.12) to potvrđuje: a-prayanat tatrapi hi drstam. To znači da se nakon oslobođenja proces predanog služenja nastavlja. U Šrimad-Bhagavatamu je pravo devocijsko oslobođenje definirano kao ponovno utemeljivanje živog bića u njegovom vlastitom identitetu, u njegovom vlastitom prirodnom položaju. Taj prirodni položaj je već bio objašnjen: svako živo biće je odvojeni dio Svevišnjeg Gospodina. Zato je njegov prirodni položaj služenje. Nakon oslobođenja, to služenje nikada ne prestaje. Pravo oslobođenje je oslobođenje od pogrešnih životnih koncepcija.

STIH 56

**सर्वकर्माण्यपि सदा कुर्वाणो मद्भयाश्रयः ।
मत्प्रसादादवाप्नोति शाश्वतं पदमव्ययम् ॥५६॥**

sarva-karmany api sada kurvano mad-vyapacrayah
mat-prasadad avapnoti cacvatam padam avyayam

sarva - sve;
karmani - aktivnosti;
api - iako;
sada - uvijek;
kurvanah - vrši;
mat-vyapacrayah - pod Mojom zaštitom;
mat-prasadat - Mojom milošću;
avapnoti - dostiže;
cacvatam - vječno;
padam - prebivalište;
avyayam - neuništivo;

Iako vrši sve vrste aktivnosti, Moj čisti bhakta, pod Mojom zaštitom, Mojom milošću dostiže vječno i neuništivo prebivalište.

SMISAO: Riječ mad-vyapacrayah znači pod zaštitom Svevišnjeg Gospodina. Da bi se oslobodio materijalne zagađenosti, čisti bhakta djeluje po uputi Svevišnjeg Gospodina ili Njegovog predstavnika, duhovnog učitelja. Za čistog bhaktu ne postoji vremensko ograničenje. On je uvijek, dvadeset četiri sata na dan, potpuno zaokupljen aktivnostima koje vrši po naredbi Svevišnjeg Gospodina. Gospodin je vrlo, vrlo ljubazan prema bhakti koji tako djeluje u svjesnosti Krsne. Usprkos svim teškoćama, on na kraju biva uzdignut u transcendentalno prebivalište, Krsnaloku. Osiguran mu je odlazak tamo, u to nema sumnje. U tom vrhovnom prebivalištu nema promjene, sve je vječno, neuništivo i puno znanja.

STIH 57

**चेतसा सर्वकर्माणि मयि संन्यस्य मत्परः ।
बुद्धियोगमपाश्रित्य मच्चित्तः सततं भव ॥५७॥**

cetasa sarva-karmani mayi sannasya mat-parah
buddhi-yogam upaŚritya mac-cittah satatam bhava

cetasa - inteligencijom;

sarva-karmani - *svih vrsta aktivnosti*;
mayi - *radi Mene*;
sannyasya - *odričući se*;
mat-parah - *pod Mojom zaštitom*;
buddhi-yogam - *devocijskih aktivnosti*;
upaśritya - *uzevši utočište*;
mat-cittah - *svjestan Mene*;
satatam - *dvadeset četiri sata na dan*;
bhava - *samo postani*;

U svim aktivnostima samo ovisi o Meni i uvijek djeluj pod Mojom zaštitom. Tako predano služeći budi potpuno svjestan Mene.

SMISAO: Kada osoba djeluje u svjesnosti Krsne, ne djeluje kao gospodar svijeta. Treba djelovati po naredbi Svevišnjeg Gospodina, kao sluga. Sluga nema nezavisnost. On djeluje samo po naredbi gospodara. Na slugu koji djeluje za vrhovnog gospodara ne utječu gubitak i dobitak. On jednostavno vjerno izvršava svoju dužnost u skladu s Gospodinovom naredbom. Netko može prigovoriti da je Arjuna djelovao po Krsninoj osobnoj naredbi, ali kada Krsna nije prisutan kako onda čovjek treba djelovati? Ako netko djeluje po uputama koje je Krsna dao u ovoj knjizi ili pod vodstvom Krsninog predstavnika, rezultat će biti isti. U ovom stihu je veoma značajna sanskritska riječ mat-parah. Ona ukazuje da bhakta nema niti jedan cilj u životu osim djelovanja u svjesnosti Krsne samo za zadovoljstvo Krsne. Dok djeluje na taj način, treba misliti samo na Krsnu. "Krsna mi je povjerio ovu dužnost." Dok djeluje na taj način, prirodno mora misliti na Krsnu. To je savršena svjesnost Krsne. Međutim, kada netko napravi nešto hirovito, rezultat ne bi trebao ponuditi Svevišnjem Gospodinu. Takva vrsta dužnosti nije predano služenje u svjesnosti Krsne. Trebamo djelovati po naredbi Krsne. To je veoma važno. Krsnina naredba se prenosi učeničkim nasljeđem i prima od vjerodostojnog duhovnog učitelja. Stoga naredbu duhovnog učitelja trebamo prihvatiti kao glavnu dužnost u životu. Ako netko dobije vjerodostojnog duhovnog učitelja i djeluje po njegovoj naredbi, osigurano mu je da će dostići savršenstvo života u svjesnosti Krsne.

STIH 58

**मच्चित्तः सर्वदुर्गाणि मत्प्रसादात्तरिष्यसि ।
अथ चेस्वमहङ्गारान्न श्रोष्यसि विनङ्गयसि ॥५८॥**

mac-cittah sarva-durgani mat-prasadat tarisyasi
atha cet tvam ahagkaran na crosyasi vinagksyasi

mat - *Mene*;
cittah - *ako si svjestan*;
sarva - *sve*;
durgani - *prepreke*;
mat-prasadat - *Mojom milošću*;
tarisyasi - *savladat ćeš*;
atha - *ali*;
cet - *ako*;
tvam - *ti*;
ahagkarat - *zbog lažnog ja*;
na crosyasi - *ne slušaš*;
vinagksyasi - *bit ćeš izgubljen*;

Ako postaneš svjestan Mene, Mojom milošću ćeš nadići sve prepreke uslovljenog života. Međutim, ako ne djeluješ u takvoj svjesnosti, već djeluješ pod utjecajem lažnog ja, ne slušajući Me, bit ćeš izgubljen.

SMISAO: Osoba koja je potpuno svjesna Krsne ne brine bez potrebe o izvršavanju dužnosti svog postojanja. Budalasti ljudi ne mogu shvatiti tu veliku slobodu od sve tjeskobe. Za onoga tko djeluje u svjesnosti Krsne Gospodin Krsna postaje najprisniji prijatelj. On uvijek brine o udobnosti Svog prijatelja i daje se Svom prijatelju, koji tako odano dvadeset četiri sata na dan djeluje da bi zadovoljio Gospodina. Stoga nitko ne bi trebao biti zaveden lažnim ja tjelesnog shvaćanja života. Osoba ne bi trebala pogrešno misliti da je nezavisna od zakona materijalne prirode ili da može djelovati slobodno. Ona se već nalazi pod strogim materijalnim zakonima, ali čim djeluje u svjesnosti Krsne, postaje slobodna, oslobođena materijalnih nedaća. Trebamo pažljivo primijetiti da onaj tko nije aktivan u svjesnosti Krsne biva izgubljen u materijalnom vrtlogu, u oceanu rođenja i smrti. Nijedna uslovljena duša zapravo ne zna što treba raditi, a što ne, ali osoba koja djeluje u svjesnosti Krsne može slobodno djelovati jer je Krsna potiče iznutra, a duhovni učitelj to potvrđuje.

STIH 59

**यदहङ्कारमाश्रित्य न योत्स्य इति मन्यसे ।
मिथ्यैष व्यवसायस्ते प्रकृतिस्त्वांनियोक्यति ॥५९॥**

yad ahagkaram aŚritya na yotsya iti manyase
mithyaisa vyavasayas te prakrtis tvam niyoksyati

yat - ako;
aḥagkaram - lažnog ja;
aŚritya - uzevši utočište;
na yotsye - neću se boriti;
iti - tako;
manyase - misliš;
mithya esah - to je sve pogrešno;
vyavasayah - odlučnost;
te - tvoje;
prakrtih - materijalne prirode;
tvam - ti;
niyoksyati – djelovat ćeš;

Ako ne izvršiš Moju naredbu i ne boriš se, tvoje djelatnosti će biti pogrešno usmjerene. Zbog tvoje prirode, bit ćeš primoran učestvovati u ratu.

SMISAO: Arjuna je bio vojnik, rođen s prirodom ksatriye. Stoga je njegova prirodna dužnost bila boriti se. Ali zbog lažnog ja se plašio da će ubijanjem svog učitelja, djeda i prijatelja uzrokovati grješne posljedice. U stvari, smatrao je da je gospodar svojih djela, kao da on određuje dobre ili loše rezultate takvog djelovanja. Zaboravio je da je Svevišnja Božanska Osoba bila prisutna i nalagala mu da se bori. To je zaboravnost uslovljene duše. Svevišnja Božanska Osoba nas poučava što je dobro, a što je loše i, da bismo dostigli savršenstvo života, trebamo samo djelovati u svjesnosti Krsne. Nitko ne može utvrditi svoju sudbinu kao što to može Svevišnji Gospodin. Stoga je najbolje prihvatiti uputu Svevišnje Božanske Osobe ili naredbu duhovnog učitelja, koji je predstavnik Boga. Trebamo bez oklijevanja izvršiti naredbu Svevišnje Božanske Osobe - tako ćemo biti sigurni u svim okolnostima.

STIH 60

**स्वभावजेन कौन्तेय निबद्धः स्वेन कर्मणा ।
कर्तुं नेच्छसि यन्मोहात्करिष्यस्यवशोपि तत् ॥६०॥**

svabhava-jena kaunteya nibaddhah svena karmana
kartum necchasi yan mohat karisyasy avaco 'pi tat

svabhava-jena - koje potječu od tvoje prirode;
kaunteya - o Kuntin sine;
nibaddhah - uslovljene;
svena - tvoje vlastite;
karmana - aktivnosti;
kartum - djeluješ;
na - ne;
icchasi - želiš;
yat - to koje;
mohat - zbog iluzije;
karisyasi - radit ćeš;
avacah - protiv svoje volje;
api - čak;
tat - to;

O Kuntin sine, pod utjecajem iluzije sada odbijaš djelovati po Mojoj naredbi, ali ćeš djelovati na isti način, primoran svojom prirodom.

SMISAO: Ako netko odbije djelovati po naredbi Svevišnjeg Gospodina, bit će primoran djelovati pod utjecajem guna u kojima se nalazi. Svatko je opčinjen određenim gunama prirode i djeluje na taj način. Ali onaj tko dragovoljno djeluje prema naredbi Svevišnjeg Gospodina postaje slavan.

STIH 61

**ईश्वरः सर्वभूतानां हृद्देशेऽर्जुन तिष्ठति ।
भ्रामयन्सर्वभूतानि यन्त्रारूढानि मायया ॥६१॥**

icvarah sarva-bhutanam hrd-dece 'rjuna tisthati
bhramayan sarva-bhutani yantrarudhani mayaya

icvarah - Svevišnji Gospodin;
sarva-bhutanam - svih živih bića;
hrt-dece - u predjelu srca;
arjuna - o Arđuna;
tisthati - prebiva;
bhramayan - uzrokuje da putuju;
sarva-bhutani - sva živa bića;
yantra - na mašini;
arudhani - smještena;
mayaya - opčinjena materijalnom energijom;

Svevišnji Gospodin se nalazi u svačijem srcu, o Arđuna, i upravlja lutanjima svih živih bića, koja su smještena u mašini sačinjenoj od materijalne energije.

SMISAO: Arjuna nije bio vrhovni poznavalac i njegova odluka da se bori ili ne bori se temeljila na njegovom ograničenom rasuđivanju. Gospodin Krsna je objasnio da osobno živo biće nije sve u svemu. Svevišnja Božanska Osoba ili On sam, Krsna, kao lokalizirana Nad-duša, sjedi u srcu živog bića i usmjerava ga. Nakon što promijeni tijelo, živo biće zaboravlja svoja prošla djela, ali Nad-duša, kao poznavalac prošlosti, sadašnjosti i budućnosti, ostaje svjedok svih njegovih aktivnosti. Stoga svim aktivnostima živih bića upravlja Nad-duša. Živo biće dobiva ono što zaslužuje i biva nošeno materijalnim tijelom, stvorenim u materijalnoj energiji po naredbi Nad-duše. Čim je živo biće stavljeno u određenu vrstu tijela, mora djelovati pod opsjenom tog tjelesnog stanja. Osoba u brzom automobilu vozi brže od osobe u sporijem, iako vozači, živa bića, mogu biti ista. Slično tome, po naredbi Vrhovne Duše, materijalna priroda oblikuje određenu vrstu tijela za određenu vrstu živog bića tako da živo biće može djelovati u skladu sa

svojim prošlim željama. Živo biće nije nezavisno. Ne bi trebalo misliti da ne ovisi o Svevišnjoj Božanskoj Osobi. Uvijek je pod Gospodinovom kontrolom. Zato je njegova dužnost predati se i to je naredba sljedećeg stiha.

STIH 62

**तमेव शरणं गच्छ सर्वभावेन भारत ।
तत्प्रसादात्परां शान्तिं स्थानं प्राप्स्यसि शाश्वतम् ॥६२॥**

tam eva caranam gaccha sarva-bhavana bhārata
tat-prasadat param cantim sthanam prapsyasi cacvatam

tam - *Njemu;*
eva - *svakako;*
caranam gaccha - *predaj se;*
sarva-bhavana - *u svakom pogledu;*
bhārata - *o Bharatin sine;*
tat-prasadat - *Njegovom milošću;*
param - *transcendentalni;*
cantim - *mir;*
sthanam - *prebivalište;*
prapsyasi - *steći ćeš;*
cacvatam - *vječno;*

O potomče Bharate, predaj Mu se potpuno. Njegovom milošću ćeš dostići transcendentalni mir i vrhovno vječno prebivalište.

SMISAO: Živo biće se treba predati Svevišnjoj Božanskoj Osobi, koja se nalazi u svačijem srcu i to će ga osloboditi svih vrsta bijeda materijalnog postojanja. Takvim predavanjem će ne samo u ovom životu biti oslobođeno svih bijeda, već će na kraju dostići Vrhovnog Boga. Transcendentalni svijet je opisan u vedskoj literaturi (Rg Veda 1.22.20) kao tad visnoh paramam padam. Pošto je čitava kreacija Božje carstvo, sve materijalno je u stvari duhovno, ali paramam padam se posebno odnosi na vječno prebivalište, koje se naziva duhovno nebo ili Vaikuntha.

U petnaestom poglavlju Bhagavad-gite je bilo rečeno - sarvasya caham hrđi sannivistah: Gospodin se nalazi u svačijem srcu. Tako ova preporuka da se trebamo predati Nad-duši u srcu znači da se trebamo predati Svevišnjoj Božanskoj Osobi, Krsni. Arjuna je već prihvatio Krsnu kao Svevišnjeg. U desetom poglavlju Ga je prihvatio kao param brahmu param dhamu. Arjuna je prihvatio Krsnu kao Svevišnju Božansku Osobu i vrhovno prebivalište svih bića ne samo na osnovi osobnog iskustva, već i na osnovi svjedočanstva velikih autoriteta kao što su Narada, Asita, Devala i Vyasa.

STIH 63

**इति ते ज्ञानमाख्यातं गुह्याद्गुह्यतरं मया ।
विमृश्यैतदशेषेण यथेच्छसि तथा कुरु ॥६३॥**

iti te jwanam akhyatam guhyad guhyataram maya
vimrcyaitad acesena yathecchasi tatha kuru

iti - *tako;*
te - *tebi;*
jwanam - *znanje;*
akhyatam - *opisao;*
guhyat - *povjerljivog;*

guhya-taram - još povjerljivije;
maya - Ja;
vimrcya - razmislivši;
etat - o tome;
acesena - dobro;
yatha - što;
icchasi - želiš;
tatha - to;
kuru - napravi;

Tako sam ti objasnio još povjerljivije znanje. Dobro razmisli o tome i zatim učini što želiš.

SMISAO: Gospodin je već objasnio Arjuni znanje o brahma-bhuti. Osoba na brahma-bhuta nivou je radosna; nikada ne jadikuje, niti išta želi. To je rezultat povjerljivog znanja. Krsna također otkriva znanje o Nad-duši. To je također znanje o Brahmanu, ali je više. Ovdje riječi yathechchasi tatha kuru - "Možeš djelovati kako želiš" – ukazuju da se Bog ne miješa u malu nezavisnost živog bića. Gospodin je u Bhagavad-giti u svakom pogledu objasnio kako se osoba može uzdići na viši životni položaj. Najbolji savjet dat Arjuni je da se preda Nad-duši koja se nalazi u njegovom srcu. Na osnovi pravilnog razlikovanja, živo biće se treba složiti da djeluje prema naredbi Nad-duše. To će mu pomoći da uvijek bude utemeljeno u svjesnosti Krsne, na najvišem nivou savršenstva ljudskog života. Božanska Osoba neposredno naređuje Arjuni da se bori. Predavanje Svevišnjoj Božanskoj Osobi je u najboljem interesu živih bića. Nije u interesu Svevišnjeg. Prije predavanja, osoba može slobodno razmisliti o tome koliko god joj to inteligencija dopušta. To je najbolji način prihvaćanja uputa Svevišnje Božanske Osobe. Takve upute također daje duhovni učitelj, Krsnin vjerodostojni predstavnik.

STIH 64

**सर्वगुह्यतमं भूयः शृणु मे परमं वचः ।
इष्टोऽसि मे द्रढमिति ततो वक्ष्यामि ते हितम् ॥६४॥**

sarva-guhyatamam bhuyah crnu me paramam vacah
isto 'si me drdham iti tato vaksyami te hitam

sarva-guhya-tamam - najpovjerljivije od sveg;
bhuyah - ponovo;
crnu - samo saslušaj;
me - od Mene;
paramam - najviše;
vacah - uputstvo;
istah asi - ti si drag;
me - Meni;
drdham - veoma;
iti - tako;
tatah - zato;
vaksyami - Ja govorim;
te - za tvoju;
hitam - dobrobit;

Pošto si Moj veoma dragi prijatelj, prenijet ću ti Moju najvišu uputu, najpovjerljivije od sveg znanja. Saslušaj Me, jer govorim za tvoje dobro.

SMISAO: Gospodin je prenio Arjuni povjerljivo znanje (znanje o Brahmanu) i još povjerljivije znanje (znanje o Nad-duši u svačijem srcu), a sada mu prenosi najpovjerljiviji dio znanja: samo se predaj Svevišnjoj Božanskoj Osobi. Na kraju devetog poglavlja je rekao - man-manah: "Samo uvijek misli na Mene". Ovdje ponavlja istu uputu da bi naglasio suštinu učenja Bhagavad-gite. Tu

suštinu ne može shvatiti običan čovjek, već onaj tko je veoma drag Krsni, Krsnin čisti bhakta. To je najvažnija uputa svih vedskih spisa. Ono što Krsna kaže u vezi s tim je najvažniji dio znanja i to treba slijediti ne samo Arjuna, već i sva živa bića.

STIH 65

**मन्मना भव मद्भक्तो मद्याजी मां नमस्कुरु ।
मामेवैष्यसि सत्यं ते प्रतिजाने प्रियोऽसि मे ॥६५॥**

man-mana bhava mad-bhaktō
mam evaisyasi satyam te

mad-yaji mam namaskuru
pratijane priyo 'si me

mat-manah - *misleći na Mene;*
bhava - *samo postani;*
mat-bhaktah - *Moj bhakta;*
mat-yaji - *Moj obožavalac;*
mam - *Meni;*
namaskuru - *odaj svoje poštovanje;*
mam - *Meni;*
eva - *svakako;*
esyasi - *doći ćeš;*
satyam - *istinski;*
te - *tebi;*
pratijane - *obećavam;*
priyah - *drag;*
asi - *ti si;*
me - *Meni;*

Uvijek misli na Mene, postani Moj bhakta, obožavaj Me i odaj Mi poštovanje. Tako ćeš neizostavno doći Meni. To ti obećavam, jer si Moj veoma dragi prijatelj.

SMISAO: Trebamo postati Krsnin čisti bhakta, uvijek misliti na Njega i djelovati za Njega. To je najpovjerljiviji dio znanja. Ne bismo trebali postati službeni meditant. Život treba biti oblikovan na takav način da uvijek imamo priliku misliti na Krsnu. Trebamo uvijek djelovati na takav način da sve naše svakodnevne aktivnosti budu povezane s Krsnom. Trebamo urediti svoj život na takav način da od dvadeset četiri sata na dan ne možemo provesti ni trenutak, a da ne mislimo na Krsnu. Gospodin obećava da će se svatko tko je utemeljen u takvoj čistoj svjesnosti Krsne sigurno vratiti u Krsnino prebivalište, u kome će se družiti s Krsnom, licem u lice. Arjuni je bio prenijet ovaj najpovjerljiviji dio znanja, jer je Krsnin veoma dragi prijatelj. Svatko tko slijedi Arjunin put može postati Krsnin dragi prijatelj i dostići isto savršenstvo kao Arjuna.

Ove riječi naglašavaju da um trebamo usredotočiti na Krsnu - na oblik sa dvije ruke koji nosi flautu, na plavoputog dječaka s predivnim licem i paunovim perom u kosi. Krsna je opisan u Brahma-samhiti i drugim spisima. Trebamo usredotočiti um na taj izvorni oblik Boga, Krsnu. Ne trebamo čak ni skretati pažnju na Gospodinove druge oblike. Gospodin ima mnogo oblika kao što su Visnu, Narayana, Rama, Varaha i drugi, ali bhakta treba usredotočiti svoj um na oblik koji je bio prisutan pred Arjunom. Usredotočenost uma na Krsnin oblik predstavlja najpovjerljiviji dio znanja. To znanje je bilo otkriveno Arjuni, jer je Krsnin najdraži prijatelj.

STIH 66

**सर्वधर्मान्परित्यज्य मामेकं शरणं व्रज ।
अहं त्वां सर्वपापेभ्यो मोक्षयिष्यामि मा शुचः ॥६६॥**

sarva-dharman parityajya mam ekam caranam vraja
aham tvam sarva-papebhyo moksaisyami ma cucah

sarva-dharman - *sve vrste religije;*

parityajya - *ostavi*;
mam - *Meni*;
ekam - *samo*;
caranam - *da se predaš*;
vraja - *dodji*;
aham - *Ja*;
tvam - *tebe*;
sarva - *svih*;
papebhyah - *grješnih posljedica*;
moksaisyami - *oslobodit ću*;
ma - *ne*;
cucah - *brini*;

Ostavi sve vrste religije i samo se predaj Meni. Oslobodit ću te svih grješnih posljedica. Ne boj se.

SMISAO: Gospodin je opisao različite vrste znanja i religioznih procesa - znanje o Vrhovnom Brahmanu, znanje o Nad-duši, znanje o različitim vrstama redova i staleža društvenog života, znanje o odvojenom redu života, znanje o nevezanosti, znanje o vladanju umom i osjetilima, meditaciji, itd. Na toliko mnogo načina je opisao različite vrste religije. Sada, sažeto izlažući Bhagavad-gitu, Gospodin kaže Arjuni da treba ostaviti sve vrste procesa koje mu je objasnio; jednostavno se treba predati Krsni. To predavanje će ga spasiti od svih vrsta grješnih posljedica, jer Gospodin osobno obećava da će ga zaštititi.

U sedmom poglavlju je bilo rečeno da se samo onaj tko se oslobodio svih grješnih posljedica može posvetiti obožavanju Gospodina Krsne. Netko može misliti da ne može prihvatiti proces predavanja sve dok se ne oslobodi svih grješnih posljedica. U odgovoru na takve sumnje, u ovom stihu je rečeno da čak i onaj tko nije oslobođen svih grješnih posljedica samim procesom predavanja Šri Krsni automatski biva oslobođen. Ne treba ulagati veliki napor da bi se oslobodio grješnih posljedica. Treba bez oklijevanja prihvatiti Krsnu kao vrhovnog spasitelja svih živih bića i predati Mu se s vjerom i ljubavlju.

Proces predavanja Krsni je opisan u Hari-bhakti-vilasi (11.6.76):

anukulyasya sagkalpah	pratikulyasya varjanam
raksisyatiti vicvaso	goptrtve varanam tatha
atma-niksepa-karpanye	sad-vidha caranagatih

Prema devocijskom procesu, trebamo prihvatiti samo religiozne principe koji vode k predanom služenju Gospodina. Čovjek se može baviti određenim zanimanjem u skladu sa svojim položajem u društvenom poretku, ali ako izvršavanjem svoje dužnosti ne dođe do svjesnosti Krsne, sve njegove aktivnosti su uzaludne. Treba izbjegavati sve što ne vodi do savršenog nivoa svjesnosti Krsne, siguran da će ga Krsna u svim okolnostima zaštititi od svih poteškoća. Ne treba razmišljati kako će održati tijelo i dušu zajedno. Krsna će se pobrinuti za to. Treba uvijek misliti da je bespomoćan i da je Krsna jedina osnova njegovog napretka u životu. Čim se ozbiljno posveti predanom služenju Gospodina i postane potpuno svjestan Krsne, odmah se oslobađa sve zagađenosti materijalne prirode. Postoje različiti religiozni procesi i procesi pročišćenja njegovanjem znanja, meditacijom u sistemu mistične yoge, itd., ali ako se predamo Krsni ne moramo slijediti tako mnogo procesa. To jednostavno predavanje Krsni će nas spasiti od nepotrebnog gubljenja vremena. Tako možemo odmah ostvariti sav napredak i osloboditi se svih grješnih posljedica.

Trebamo osjećati privlačnost prema Krsninom predivnom liku. Njegovo ime je Krsna, jer je sveprivlačan. Onaj tko razvije privlačnost prema predivnom svemoćnom liku Krsne je sretan. Postoje različite vrste transcendentalista - neke privlači neosobni Brahman, neke privlači oblik Nad-duše, ali najsavršeniji transcendentalist je onaj tko osjeća privlačnost prema osobnom obliku Svevišnje Božanske Osobe i, iznad svega, onaj tko osjeća privlačnost prema samom Krsni kao Svevišnjoj Božanskoj Osobi. Drugim riječima, predano služenje Krsne u potpunoj svjesnosti je najpovjerljiviji dio znanja i suština čitave Bhagavad-gite. Karma-yogiji, empirijski filozofi, mistici i bhakte se nazivaju transcendentalistima, ali čisti bhakta je najbolji od svih. Riječi koje su ovdje upotrijebljene, ma cucah, "Ne boj se, ne oklijevaj, ne brini se", veoma su značajne. Osoba može biti zbunjena, pitajući se kako može ostaviti sve vrste religije i jednostavno se predati Krsni, ali takva zabrinutost je beskorisna.

STIH 67

इदं ते नातपस्काय नाभक्ताय कदाचन ।
न चाशुश्रूषवे वाच्यं न च मां योऽभ्यसूयति ॥६७॥

idam te natapaskaya nabhaktaya kadacana
na cacucusave vacyam na ca mam yo 'bhyasuyati

idam - to;
te - ti;
na - nikad;
atapaskaya - onome tko ne vrši strogosti;
na - nikada;
abhaktaya - onome tko nije bhakta;
kadacana - ikada;
na - nikada;
ca - također;
asusrusave - onome tko nije zaokupljen predanim služenjem;
vacyam - treba reći;
na - nikada;
ca - također;
mam - Meni;
yah - onome tko;
abhyasuyati - zavidi;

Ovo povjerljivo znanje nikada ne bi trebalo objašnjavati onima koji ne vrše strogosti, koji nisu predani ili zaokupljeni predanim služenjem ili onima koji Mi zavide.

SMISAO: Osobama koje nikada nisu vršile strogosti religioznih procesa, koje nikada nisu pokušale predano služiti u svjesnosti Krsne, koje nikada nisu služile čistog bhaktu i posebno onima koje misle da je Krsna samo povijesna ličnost ili koje zavide Krsninoj veličini, ne bi trebalo objašnjavati ovaj najpovjerljiviji dio znanja. Međutim, ponekad vidimo da čak i demonske osobe koje zavide Krsni, obožavajući Krsnu na drugačiji način, objašnjavaju Bhagavad-gitu na drugačiji način da bi na tome zaradile. Ali svatko tko zaista želi shvatiti Krsnu mora izbjegavati takva tumačenja Bhagavad-gite. U stvari, smisao Bhagavad-gite ne mogu shvatiti senzualne osobe. Čak i ako netko nije senzualan, već strogo slijedi pravila propisana u vedskim spisima, ako nije bhakta ne može shvatiti Krsnu. Čak i ako se predstavlja kao Krsnin bhakta, ali ne vrši aktivnosti svjesnosti Krsne, ne može shvatiti Krsnu. Postoji mnogo osoba koje zavide Krsni, jer je objasnio u Bhagavad-giti da je Svevišnji i daništa nije više od Njega ili jednako Njemu. Postoji mnogo osoba koje zavide Krsni. Takvim osobama ne trebamo govoriti o Bhagavad-giti, jer je ne mogu shvatiti. Osobe koje nemaju vjeru ne mogu shvatiti Bhagavad-gitu i Krsnu. Ako ne shvate Krsnu preko autoriteta čistog bhakte, ne bi trebale pokušavati tumačiti Bhagavad-gitu.

STIH 68

य इदं परमं गुह्यं मद्भक्तैश्चभिधास्यति ।
भक्तिं मयि परां कृत्वा मामेवैष्यत्यसंशयः ॥६८॥

ya idam paramam guhyam mad-bhakteshv abhidhasyati
bhaktim mayi param krtva mam evaisyaty asamcayah

yah - *svatko tko*;
idam - *ovu*;
paramam - *najvišu*;
guhyam - *povjerljivu tajnu*;
mat - *Moju*;
bhaktesu - *bhaktama*;
abhidhasyati - *objašnjava*;
bhaktim - *predano služenje*;
mayi - *Mene*;
param - *transcendentalno*;
krtva - *vršeći*;
mam - *Meni*;
eva - *svakako*;
esyati - *dolazi*;
asamcayah - *bez sumnje*;

Onaj tko objašnjava ovu uzvišenu tajnu bhaktama će sigurno dostići čisto predano služenje i na kraju doći Meni.

SMISAO: Obično se savjetuje da se o Bhagavad-giti govori samo u društvu bhakta, jer oni koji nisu bhakte nikada neće shvatiti ni Krsnu ni Bhagavad-gitu. Oni koji ne prihvaćaju Krsnu kakav jest i Bhagavad-gitu kakva jest, ne trebaju pokušavati hirovito objašnjavati Bhagavad-gitu i postati vrijeđaoci. Bhagavad-gita se treba objašnjavati osobama koje su spremne prihvatiti Krsnu kao Svevišnju Božansku Osobu. Namijenjena je samo za bhakte, a ne za filozofske špekulatore. Međutim, svatko tko iskreno pokušava predstaviti Bhagavad-gitu kakva jest, napredovat će u predanom služenju i dostići nivo čiste devocije. Zahvaljujući takvoj čistoj devociji, sigurno će se vratiti kući, Bogu.

STIH 69

**न च तस्मान्मनुष्येषु कश्चिन्मे प्रियकृतमः ।
भविता न च मे तस्मादन्यः प्रियतरो भुवि ॥६९॥**

na ca tasman manusyesu kaccin me priya-krttamah
bhavita na ca me tasmad anyah priyataro bhuvi

na - *nikada*;
ca - *i*;
tasmat - *od njega*;
manusyesu - *među ljudima*;
kaccit - *nitko*;
me - *Meni*;
priya-krt-tamah - *draži*;
bhavita - *postat će*;
na - *niti*;
ca - *i*;
me - *Meni*;
tasmat - *od njega*;
anyah - *drugi*;
priyatarah - *draži*;
bhuvi - *u ovom svijetu*;

Nema sluge na ovom svijetu koji Mi je draži od njega, niti će Mi ikada itko biti draži.

STIH 70

अध्येष्यते च य इमं धर्म्यं संवादभावयोः । ज्ञानयज्ञेन तेनाहमिष्टः स्वामिति मे मतिः ॥७०॥

adhyesyate ca ya imam dharmyam samvadam avayoh
jwana-yajwena tenaham istah syam iti me matih

adhyesyate - *proučavat će*;
ca - *također*;
yah - *onaj tko*;
imam - *ovaj*;
dharmyam - *sveti*;
samvadam - *razgovor*;
avayoh - *naš*;
jwana - *znanja*;
yajwena - *žrtvovanjem*;
tena - *njime*;
aham - *Mene*;
istah - *obožavati*;
syam - *će*;
iti - *tako*;
me - *Moje*;
matih - *mišljenje*;

Izjavljujem da Me onaj tko proučava ovaj naš sveti razgovor obožava svojom inteligencijom.

STIH 71

श्रद्धावाननसूयश्च शृणुयादपि यो नरः । सोपि मुक्तः शुभाँल्लोकान्प्राप्नुयात्पुण्यकर्मणाम् ॥७१॥

craddhavan anasuyac ca crnuyad api yo narah
so 'pi muktaḥ cubhal lokan prapnuyat punya-karmanam

craddha-van - *vjeran*;
anasuyah - *nije zavidan*;
ca - *i*;
crnuyat - *sluša*;
api - *svakako*;
yah - *tko*;
narah - *čovjek*;
sah - *on*;
api - *također*;
muktaḥ - *oslobađa se*;
cubhan - *povoljne*;
lokan - *planete*;
prapnuyat - *dostiže*;
punya-karmanam - *pobožnih*;

Onaj tko sluša s vjerom, bez zavisti, oslobodit će se grješnih posljedica i dostići povoljne planete na kojima žive pobožni.

SMISAO: U šezdeset sedmom stihu ovog poglavlja, Gospodin je izričito zabranio da se Bhagavad-gita objašnjava onima koji zavide Gospodinu. Drugim riječima, Bhagavad-gita je namijenjena

samo bhaktama. Ali ponekad Gospodinov bhakta drži javno predavanje i na tom predavanju se ne očekuje da su svi prisutni bhakte. Zašto takve osobe drže javno predavanje? Ovdje je objašnjeno da postoji mnogo ljudi koji ne zavide Krsni, iako nisu bhakte. Takvi ljudi vjeruju da je Krsna Svevišnja Božanska Osoba. Ako čuju od vjerodostojnog bhakte o Gospodinu, odmah se oslobađaju svih grješnih posljedica i nakon toga dostižu planetarni sistem u kome žive pobožne osobe. Tako jednostavno zahvaljujući slušanju Bhagavad-gite čak i oni koji ne pokušavaju postati čisti bhakte, dostižu rezultat pobožnih aktivnosti. Tako Gospodinov čisti bhakta pruža svakome priliku da se oslobodi svih grješnih posljedica i postane Gospodinov bhakta.

Oni koji su oslobođeni grješnih posljedica, koji su pobožni, obično vrlo lako prihvaćaju svjesnost Krsne. Riječ punya-karmanam je ovdje veoma značajna. Ona se odnosi na vršenje velikih žrtvovanja opisanih u vedskoj literaturi, kao što je acvamedha-yajwa. Oni koji pravilno predano služe, ali nisu čisti, mogu dostići planetarni sistem zvijezde Sjevernjače ili Dhruvaloke, kojim vlada Dhruva Maharaja. On je veliki Gospodinov bhakta i ima poseban planet, koji se zove zvijezda Sjevernjača.

STIH 72

कचिदेतच्छ्रुतं पार्थ त्वयैकाग्रेण चेतसा ।
कचिदज्ञानसंमोहः प्रनष्टस्ते धनंजय ॥७२॥

kaccid etac chrutam partha tvayaikagrena cetasa
kaccid ajwana-sammohah pranastah te dhanawjaya

kaccit - *da li*;
etat - *to*;
crutam - *čuo*;
partha - *o Prithin sine*;
tvaya - *ti*;
eka-agrena - *s punom pažnjom*;
cetasa - *umom*;
kaccit - *da li*;
ajwana - *neznanje*;
sammohah - *iluzija*;
pranastah - *raspršeni*;
te - *tvoji*;
dhanawjaya - *o osvojitelju bogatstva (Arđuna)*;

O Prithin sine, o osvojitelju bogatstva, da li si to saslušao pažljivog uma? Da li su sada tvoje neznanje i iluzija raspršeni?

SMISAO: Gospodin je djelovao kao Arjunin duhovni učitelj. Zato je Njegova dužnost bila pitati Arjuna da li je shvatio cijelu Bhagavad-gitu na pravi način. Ako nije, Gospodin je bio spreman ponovo objasniti bilo koji dio ili cijelu Bhagavad-gitu, ako je to potrebno. U stvari, svatko tko čuje Bhagavad-gitu od vjerodostojnog duhovnog učitelja kao što je Krsna ili Njegov predstavnik naći će da je svo njegovo neznanje raspršeno. Bhagavad-gita nije obična knjiga koju je napisao pjesnik ili romanopisac; izgovorila ju je Svevišnja Božanska Osoba. Svatko tko ima sreću čuti ovo učenje od Krsne ili Njegovog vjerodostojnog duhovnog predstavnika će sigurno postati oslobođen i izaći iz tame neznanja.

STIH 73

अर्जुन उवाच ।

नष्टो मोहः स्मृतिर्लब्धा त्वत्प्रसादान्मयाऽच्युत ।

स्थितोऽस्मि गतसंदेहः करिष्ये वचनं तव ॥७६॥

arjuna uvaca
nasto mohah smrtir labdha tvat-prasadan mayacyuta
sthitho 'smi gata-sandehah karisye vacanam tava

arjunah uvaca - *Arđuna reče;*
nastah - *raspršena;*
mohah - *iluzija;*
smrtih - *pamćenje;*
labdha - *vratilo se;*
tvat-prasadat - *Tvojom milošću;*
maya - *meni;*
acyuta - *o nepogrješivi Krišna;*
sthithah - *nalazi se;*
asmi - *ja sam;*
gata - *uklonio;*
sandehah - *sve sumnje;*
karisye - *izvršit ću;*
vacanam - *naredbu;*
tava - *Tvoju;*

Arđuna reče: Dragi moj Krišna, o nepogrješivi, moja iluzija je sada nestala. Tvojom milošću mi se vratilo pamćenje. Sada sam nepokolebljiv i oslobođen sumnje i spreman djelovati prema Tvojim uputstvima.

SMISAO: Živo biće, koje predstavlja Arjuna, u svom prirodnom položaju mora djelovati po naredbi Svevišnjeg Gospodina. Ono je stvoreno za samodisciplinu. Sri Caitanya Mahaprabhu je rekao da je živo biće u svom pravom položaju vječni sluga Svevišnjeg Gospodina. Kada zaboravi taj princip, postaje uslovljeno materijalnom prirodom, ali služenjem Svevišnjeg Gospodina postaje oslobođeni sluga Boga. Prirodni položaj živog bića je da bude sluga; mora služiti ili iluzornu mayu ili Svevišnjeg Gospodina. Ako služi Svevišnjeg Gospodina, utemeljeno je u svom prirodnom položaju, ali ako više voli služiti iluzornu vanjsku energiju, sigurno će biti zarobljeno. Pod utjecajem iluzije, živo biće služi u ovom materijalnom svijetu. Iako je vezano svojom požudom i željama, misli da je gospodar svijeta. To se zove iluzija. Kada osoba postane oslobođena, njena iluzija biva raspršena i ona se dobrovoljno predaje Svevišnjem djelujući u skladu s Njegovim željama. Posljednja iluzija, posljednja zamka koju maya postavlja živom biću je ideja da je Bog. Živo biće misli da više nije uslovljena duša, već Bog. Toliko je neinteligentno da ne misli: "Ako sam Bog, kako onda mogu sumnjati?" O tome ne razmišlja. To je posljednja zamka iluzije. U stvari, osloboditi se iluzorne energije znači shvatiti Krsnu, Svevišnju Božansku Osobu i pristati djelovati po Njegovoj naredbi.

U ovom stihu je veoma značajna riječ moha. Moha se odnosi na ono što je suprotno znanju. U stvari, pravo znanje je shvaćanje da je svako živo biće vječni sluga Gospodina, ali umjesto da misli da je Gospodinov vječni sluga, živo biće misli da nije sluga, već gospodar materijalnog svijeta, jer želi vladati materijalnom prirodom. To je njegova iluzija. Ta iluzija se može nadići milošću Gospodina ili milošću čistog bhakte. Kada ta iluzija nestane, osoba pristaje djelovati u svjesnosti Krsne.

Svjesnost Krsne je djelovanje po Krsninoj naredbi. Uslovljena duša, opčinjena vanjskom materijalnom energijom, ne zna da je Svevišnji Gospodin gospodar koji je pun znanja i vlasnik svega. Gospodin može dati Svojim bhaktama sve što poželi; prijatelj je svakog živog bića i posebno je naklonjen Svome bhakti. On je upravitelj ove materijalne prirode i svih živih bića. Također je upravitelj neiscrpnog vremena i posjeduje sva obilja i sve moći. Svevišnja Božanska Osoba može dati bhakti čak i samu Sebe. Osoba koja ne poznaje Gospodina je opčinjena iluzijom. Takva osoba ne postaje bhakta, već sluga maye. Međutim, kada je čuo Bhagavad-gitu od Svevišnje Božanske Osobe, Arjuna se oslobodio sve iluzije. Shvatio je da Krsna nije samo

njegov prijatelj, već Svevišnja Božanska Osoba. Tako je istinski shvatio Krsnu. Proučavati Bhagavad-gitu znači istinski shvatiti Krsnu. Kada osoba posjeduje potpuno znanje prirodno se predaje Krsni. Kada je Arjuna shvatio da je Krsnin plan bio da smanji nepotrební porast stanovništva, pristao je boriti se po Krsninoj želji. Ponovo je uzeo svoje oružje - luk i strijele - kako bi se borio prema naredbi Svevišnje Božanske Osobe.

STIH 74

**सञ्जय उवाच ।
इत्यहं वासुदेवस्य पार्थस्य च महात्मनः ।
संवादमिममश्रौषमद्भुतं रोमहर्षणम् ॥७४॥**

sawjaya uvaca
ity aham vasudevasya parthasya ca mahatmanah
samvadam imam acrausam adbhutam roma-harsanam

sawjayah uvaca - *Sandaja reče;*
iti - *tako;*
aham - *ja;*
vasudevasya - *Krišne;*
parthasya - *i Arđune;*
ca - *također;*
maha-atmanah - *velike duše;*
samvadam - *razgovor;*
imam - *taj;*
acrausam - *čuo sam;*
adbhutam - *divan;*
roma-harsanam - *koža mi se ježi;*

Sandaja reče: Tako sam čuo razgovor dvije velike duše, Krišne i Arđune. Ta poruka je tako divna da mi se koža ježi.

SMISAO: Na početku Bhagavad-gite, Dhrtarastra je upitao svog sekretara Sawjaju: "Što se dogodilo na bojnóm polju Kuruksetre?" Čitavo učenje je bilo prenijeto u srce Sawjaye milošću njegovog duhovnog učitelja Vyase. Tako je Sawjaya objasnio što se dogodilo na bojnóm polju. Razgovor je bio zadivljujući, jer se tako važan razgovor između dvije velike duše nikada prije nije vodio niti će se ikada ponovo voditi. Bio je zadivljujući, jer je Svevišnja Božanska Osoba govorila o Sebi i Svojim energijama živom biću, Arjuni, velikom Gospodinovom bhakti. Ako slijedimo Arjunine stope da bismo shvatili Krsnu, naš život će biti sretan i uspješan. Sawjaya je to spoznao i zato je prenio razgovor Dhrtarastri. Sada će biti zaključeno da gdje god su prisutni Krsna i Arjuna, prisutna je pobjeda.

STIH 75

**व्यासप्रसादाच्छ्रुतवानेतद्गुह्यमहं परम् ।
योगं योगेश्वरात्कृष्णात्साक्षात्कथयतः स्वयम् ॥७५॥**

vyasa-prasadac chrutavan etad guhyam aham param
yogam yogecvarat krsnat saksat kathayatah svayam
vyasa-prasadat - *milošću Vjasadeve*;
crutavan - *čuo sam*;
etat - *ovaj*;
guhyam - *povjerljiv*;
aham - *ja*;
param - *vrhovni*;
yogam - *misticizam*;
yoga-icvarat - *gospodara sveg misticizma*;
krsnat - *Krišne*;
saksat - *neposredno*;
kathayatah - *koji govori*;
svayam - *osobno*;

Vjasinom milošću sam čuo ovaj najpovjerljiviji razgovor neposredno od gospodara sveg misticizma, Krišne, koji je osobno govorio Arđuni.

SMISAO: Vyasa je bio Sawjayin duhovni učitelj i Sawjaya potvrđuje da je Vjasinom milošću mogao shvatiti Svevišnju Božansku Osobu. To znači da Krsnu ne možemo shvatiti neposredno, već preko duhovnog učitelja. Duhovni učitelj je prozirni posrednik, iako je istina da je iskustvo ipak neposredno. To je misterija učeničkog naslijeđa. Kada je duhovni učitelj vjerodostojan, možemo neposredno čuti Bhagavad-gitu, kao što ju je čuo Arjuna. U svijetu postoji mnogo mistika i yogija, ali Krsna je gospodar svih sistema yoge. Krsnino uputstvo je jasno izloženo u Bhagavad-giti - predaj se Krsni. Onaj tko to učini je najviši yogi. To je potvrđeno u posljednjem stihu šestog poglavlja. Yoginam api sarvesam.

Narada je Krsnin neposredni učenik i duhovni učitelj Vyase. Zato je Vyasa vjerodostojan kao i Arjuna, jer pripada učeničkom naslijeđu, a Sawjaya je Vjasin neposredan učenik. Vjasinom milošću, Sawjayina osjetila su bila pročišćena i tako je mogao neposredno vidjeti i čuti Krsnu. Osoba koja neposredno sluša Krsnu, može shvatiti ovo povjerljivo znanje. Ako ne prihvati učeničko naslijeđe, ne može čuti Krsnu; zato je njeno znanje uvijek nesavršeno, barem što se tiče shvaćanja Bhagavad-gite.

U Bhagavad-giti su objašnjeni svi sistemi yoge - karma-yoga, jwana-yoga i bhakti-yoga. Krsna je gospodar sveg takvog misticizma. Međutim, trebamo shvatiti da je Arjuna imao sreću shvatiti Krsnu neposredno i tako je Sawjaya, Vjasinom milošću, također mogao neposredno čuti Krsnu. U stvari, ne postoji razlika ako slušamo neposredno Krsnu ili slušamo neposredno Krsnu preko vjerodostojnog duhovnog učitelja kao što je Vyasa. Duhovni učitelj je predstavnik Vjasadeve. Zato prema vedskom sistemu na rođendan duhovnog učitelja učenici održavaju svečanost koja se zove Vyasa-puja.

STIH 76

**राजसंस्मृत्य संस्मृत्य संवादमिममद्भुतम् ।
केशवार्जुनयोः पुण्यं हृष्यामि च मुहुर्मुहुः ॥ ७६ ॥**

rajan samsmrtya samsmrtya
kecavarjunayoh punyam

samvadam imam adbhutam
hrsnyami ca muhur muhuh

rajan - *o kralju*;
samsmrtya - *sjećajući se*;
samsmrtya - *sjećajući se*;
samvadam - *poruke*;
imam - *ove*;
adbhutam - *divne*;
kecava - *Gospodina Krišne*;
arjunayoh - *i Arđune*;
punyam - *pobožne*;

hrsyami - uživam;
ca - također;
muhuh muhuh - iznova i iznova;

O kralju, dok se prisjećam ovog divnog i svetog razgovora između Krišne i Ardune, osjećam zadovoljstvo i ushićenje u svakom trenutku.

SMISAO: Razumijevanje Bhagavad-gite je tako transcendentalno da svatko tko postane upoznat s razgovorima Arjune i Krsne postaje pobožan i ne može zaboraviti takve razgovore. To je transcendentalni položaj duhovnog života. Drugim riječima, osoba koja čuje Gitu iz pravog izvora, neposredno od Krsne, dostiže potpunu svjesnost Krsne. Zahvaljujući svjesnosti Krsne postaje sve više prosvjetljena i uživa u životu s ushićenjem, ne samo neko vrijeme, već u svakom trenutku.

STIH 77

**तच्च संस्मृत्य संस्मृत्य रूपमत्यद्भुतं हरेः ।
विस्रयो मे महान् राजन्हृष्यामि च पुनःपुनः ॥७७॥**

tac ca samsmrtya samsmrtya rupam aty-adbhutam hareh
vismayo me mahan rajan hrsyami ca punah punah

tat - tog;
ca - također;
samsmrtya - sjećajući se;
samsmrtya - sjećajući se;
rupam - oblika;
ati - jako;
adbhutam - čudesnog;
hareh - Gospodina Krišne;
vismayah - čudenje;
me - moje;
mahan - veliko;
rajano - kralju;
hryami - uživam;
ca - također;
punah punah - iznova i iznova;

O kralju, sjećajući se predivnog lika Gospodina Krišne, osjećam sve veće i veće divljenje i iznova i iznova se radujem.

SMISAO: Izgleda da je Sawjaya, Vyasinom milošću, mogao vidjeti kozmički oblik koji je Krsna pokazao Arjuni. Naravno, rečeno je da Gospodin Krsna nikada ranije nije pokazao takav oblik. Pokazao ga je samo Arjuni, ali kada je to učinio, neki veliki bhakte su ga mogli vidjeti. Vyasa je bio jedan od njih. On je jedan od velikih Gospodinovih bhakta i smatra se moćnom inkarnacijom Krsne. Vyasa je to razotkrio svom učeniku Sawjayi, koji se sjećao tog zadivljujućeg Krsninog oblika prikazanog Arjuni i iznova i iznova uživao u njemu.

STIH 78

**यत्र योगेश्वरः कृष्णो यत्र पार्थो धनुर्धरः ।
तत्र श्रीविजयो भूतिर्धुवा नीतिर्मतिर्मम ॥७८॥**

yatra yogecvarah krsno yatra partho dhanur-dharah
tatra Śrir vijayo bhutir dhruva nitir matir mama

yatra - *gdje*;
yoga-icvarah - *gospodar misticizma*;
krsnah - *Gospodin Krišna*;
yatra - *gdje*;
parthah - *Prithin sin*;
dhanuh-dharah - *nosilac luka i strijele*;
tatra - *tu*;
Śrih - *obilje*;
vijayah - *pobjeda*;
bhutih - *izuzetna moć*;
dhruva - *svakako*;
nitih - *moralnost*;
matih mama - *moje mišljenje*;

Gdje god je prisutan Krišna, gospodar svih mistika i Arđuna, vrhunski strijelac, tu je prisutno obilje, pobjeda, izuzetna moć i moralnost. To je moje mišljenje.

SMISAO: Bhagavad-gita je počela Dhrtarastrinim pitanjem. On se nadao da će njegovi sinovi, uz pomoć velikih ratnika kao što su Bhisma, Drona i Karna, pobijediti. Nadao se da će pobjeda biti na njihovoj strani. Ali nakon što je opisao scenu na bojnopolju, Sawjaya je rekao kralju: "Ti razmišljaš o pobjedi, ali po mom mišljenju, gdje god su prisutni Krsna i Arjuna, tu je prisutna sva sreća". Tako je neposredno potvrdio da Dhrtarastra ne može očekivati da će njegova strana odnijeti pobjedu. Pobjeda je svakako očekivala Arjuna, jer je Krsna bio na Arjuninoj strani. Prihvativši mjesto vozača Arjuninih bojnih kola, Krsna je pokazao još jedno obilje. Krsna posjeduje sva obilja i jedno od njih je odvojenost. Postoji mnogo primjera takve odvojenosti, jer je Krsna gospodar odvojenosti.

Borba se u stvari vodila između Duryodhane i Yudhisthire. Arjuna se borio na strani svog starijeg brata, Yudhisthire. Pošto su Krsna i Arjuna bili na njegovoj strani, Yudhisthirina pobjeda je bila sigurna. Bitka je trebala odlučiti tko će vladati svijetom i Sawjaya je predskazao da će vlast preuzeti Yudhisthira. Također je predskazao da će Yudhisthira, nakon osvajanja pobjede u bici, napredovati sve više i više, jer nije bio samo pravedan i pobožan, već i strogi sljedbenik morala. Nikada u životu nije izgovorio laž.

Postoji mnogo neintelligentnih osoba koje smatraju da Bhagavad-gita predstavlja razgovor između dvojice prijatelja na bojnopolju. Ali takva knjiga ne može biti sveti spis. Neki mogu prigovoriti da je Krsna naveo Arjuna na borbu, što je bilo nemoralno, ali stvarna situacija je bila jasno opisana: Bhagavad-gita je najviša moralna uputa. Najviša moralna uputa je izložena u trideset četvrtom stihu devetog poglavlja: man-mana bhava mad-bhaktah. Osoba mora postati Krsnin bhakta i suština svih religija je predati se Krsni (sarva-dharman parityajya mam ekam caranam vraja). Upute Bhagavad-gite predstavljaju najviši proces religije i moralnosti. Svi drugi procesi mogu biti pročišćavajući i mogu voditi do ovog procesa, ali posljednja uputa Gite je posljednja riječ moralnosti i religije: predaj se Krsni. To je mišljenje osamnaestog poglavlja.

Iz Bhagavad-gite možemo shvatiti da je spoznavanje jastva filozofskom špekulacijom i meditacijom jedan proces, ali da je potpuno predavanje Krsni najviše savršenstvo. To je suština učenja Bhagavad-gite. Put principa propisanih u skladu s društvenim redovima života i različitim religioznim procesima može biti povjerljivi put znanja, ali iako su religiozni obredi povjerljivi, meditacija i njegovanje znanja su još povjerljiviji. Najpovjerljivija uputa je predavanje Krsni u predanom služenju u potpunoj svjesnosti Krsne. To je suština osamnaestog poglavlja.

Drugo obilježje Bhagavad-gite je da je u njoj prava istina opisana kao Svevišnja Božanska Osoba, Krsna. Apsolutna Istina se spoznaje u tri vida: kao neosobni Brahman, kao lokalizirana Paramatma i na kraju kao Svevišnja Božanska Osoba, Krsna. Savršeno znanje o Apsolutnoj Istini je savršeno znanje o Krsni. Ako osoba shvati Krsnu, to razumijevanje obuhvaća sva područja znanja. Krsna je transcendentalan, jer je uvijek utemeljen u Svojoj vječnoj unutrašnjoj moći. Živa bića su manifestacije Njegove energije i dijele se na dvije vrste - vječno uslovljena i vječno oslobođena živa bića. Takva živa bića su bezbrojna i smatraju se osnovnim dijelovima Krsne. Materijalna energija se manifestira u obliku dvadeset četiri elementa. Kreaciju uzrokuje vječno vrijeme, a stvara je i uništava vanjska energija. Ta manifestacija kozmičkog svijeta uvijek iznova postaje vidljiva i nevidljiva.

U Bhagavad-giti je bilo objašnjeno pet glavnih tema: Svevišnja Božanska Osoba, materijalna priroda, živa bića, vječno vrijeme i sve vrste aktivnosti. Sve ovisi o Svevišnjoj Božanskoj Osobi, Krsni. Sva shvaćanja Apsolutne Istine - neosobni Brahman, lokalizirana Paramatma i bilo koje drugo transcendentalno shvaćanje - postoje unutar kategorije razumijevanja Svevišnje Božanske Osobe. Iako površno gledano Svevišnja Božanska Osoba, živo biće, materijalna priroda i vrijeme izgledaju različito, ništa se ne razlikuje od Svevišnjeg. Ali Svevišnji se uvijek razlikuje od svega. Filozofija Gospodina Caitanye je "nepojmljiva istovjetnost i različitost". Taj filozofski sistem predstavlja savršeno znanje o Apsolutnoj Istini.

Živo biće je u svom izvornom položaju čisti duh. Ono je atomska čestica Vrhovnog Duha. Zato se Gospodin Krsna može usporediti sa suncem, a živa bića sa sunčevim sjajem. Pošto su živa bića Krsnina rubna energija, imaju sklonost da budu u dodiru s materijalnom ili duhovnom energijom. Drugim riječima, živo biće se nalazi između dvije Gospodinove energije i pošto pripada Gospodinovoj višoj energiji, ima djelomičnu nezavisnost. Pravilnom upotrebom te nezavisnosti dolazi pod neposredno vodstvo Krsne. Tako dostiže svoje prirodno stanje u energiji koja pruža zadovoljstvo.

Tako se završavaju Bhaktivedantina tumačenja osamnaestog poglavlja Šrimad Bhagavad-gite pod naslovom "Zaključak-savršenstvo odricanja".